

รูปแบบการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

รพีพรรณ วงศ์ศิริเดช

คู่มือฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการสาธารณะ

วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ธันวาคม 2560

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมคุณฐิณีพนธ์และคณะกรรมการสอบปากเปล่าคุณฐิณีพนธ์ ได้พิจารณา
คุณฐิณีพนธ์ของ รพีพรรณ วงศ์ศิริเดช ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสาธารณะ ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ผู้ควบคุมคุณฐิณีพนธ์

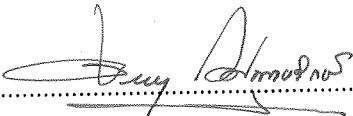

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรัณยา เลิศพุทธรักษ์)

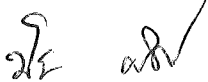
คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.วินิต ชินสุวรรณ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.อิสระ สุวรรณกุล)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บรรพต วิรุณราช)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรัณยา เลิศพุทธรักษ์)

..... กรรมการ
(ดร.ปิยวรรณ สิริประเสริฐศิลป์)

วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ อนุมัติให้รับคุณฐิณีพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสาธารณะของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีวิทยาลัยพาณิชยศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บรรพต วิรุณราช)

วันที่ 29 เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2560

58870023: สาขาวิชา: การจัดการสาธารณะ; ปร.ด. (การจัดการสาธารณะ)

คำสำคัญ: รูปแบบการใช้กฎหมาย/ ร้องเรียน/ มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

รพีพรรณ วงศ์ศิริเดช: รูปแบบการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

(MODEL OF LAW ENFORCEMENT OF GOVERNMENT-RUN AUTONOMY UNIVERSITY OFFICIALS) อาจารย์ผู้ควบคุมคุณภาพนิพนธ์: ศรีธญา เลิศพุทธรักษ์, Ed.D. 383 หน้า. พ.ศ. 2560.

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา รูปแบบ ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติในการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และเพื่อศึกษารูปแบบการใช้กฎหมายที่พึงประสงค์ของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีวิจัยเทคนิคเดลฟายและการสัมภาษณ์เชิงลึก ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ทรงคุณวุฒิเลือกเฉพาะเจาะจงที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย จำนวน 20 คน และกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 6 คน เลือกเฉพาะเจาะจงที่ห้องหรือกำลังห้องคดีกับมหาวิทยาลัยในกำกับ

ผลการวิจัยพบว่า เมื่อบุคลากรของรัฐด้านอาจารย์และพนักงานฝ่ายสนับสนุน เมื่อมีปัญหาทักคณະผู้บริหาร และต้องการใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีรูปแบบการใช้ 5 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 ร้องคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ของมหาวิทยาลัยแล้วยื่นฟ้องศาลปกครองหรือศาลยุติธรรม (คดีแพ่ง, คดีอาญา)

รูปแบบที่ 2 ร้องทุกข์ต่อตำรวจท้องที่หรือตำรวจกองปราบปรามแล้วส่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐหรือคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติหรือสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินเพื่อฟ้องศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบหรือศาลยุติธรรมหรือศาลปกครอง

รูปแบบที่ 3 ร้องศูนย์ดำรงธรรมหรือร้องคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติแล้วส่งฟ้องศาลปกครองหรือศาลยุติธรรมหรือศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

รูปแบบที่ 4 ร้องคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา, ร้องคณะกรรมการการอุดมศึกษา, ร้องกระทรวงศึกษาธิการ, ฟ้องศาลปกครอง

รูปแบบที่ 5 สำนักงานคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม, สำนักงานอัยการ (พิเศษ) ฝ่ายคดีปกครอง ดำเนินการเจรจาไกล่เกลี่ยก่อนการฟ้องคดี (กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์)

58870023: MAJOR: PUBLIC ENTERPRISE MANAGEMENT; Ph.D.

(PUBLIC ENTERPRISE MANAGEMENT)

KEYWORDS: MODEL OF LAW ENFORCEMENT/ COMPLAINT/ GOVERNMENT-RUN
AUTONOMOUS UNIVERSITY

RAPEEPUN WONGSIRIDECH: MODEL OF LAW ENFORCEMENT OF
GOVERNMENT-RUN AUTONOMY UNIVERSITY OFFICIALS. ADVISOR: SARUNYA
LERTPUTTARAK, Ed.D. 383 P. 2017.

The purposes of this study were to investigate the effectiveness of model, process and practice of law and regulation of government-run autonomous university officials and to study their desirable law practice model. The study was qualitative research using delphi technique and in-depth interview. The sample was purposively selected from a panel of 20 legal experts and in-depth interviews were conducted to 6 university officials selected purposively from the university officials who brought charge or were bringing charge against the university.

The research found that when university officials had a problem with the management team, there were five effective and efficient models to make a complaint.

Model 1: Make a complaint to the Board of the University and then file a lawsuit with the Administrative Court or the Court of Justice. (Civil cases, criminal cases)

Model 2: Make a complaint to the local police or the Crime Division and the complaint is sent to the Corruption Prevention and Fighting Commission in the public sector, the National Counter Corruption Commission, the Office of the Auditor General to file a lawsuit to the Criminal Court for fraud and misconduct, or the Court of Justice or the Administrative Court.

Model 3: make a complaint to the Center of Justice or the National Peace Corps, and then file a lawsuit to the Administrative Court or the Court of Justice or the Criminal Court for fraud and misconduct.

Model 4: make a complaint to Civil Service Commission in Higher Education Institutions, or Ministry of Education, or make a lawsuit to Administrative Court

Model 5: Make a complaint to rights and Liberties Protection Department Office, Ministry of Justice or Department of Administrative Litigation for negotiating before the lawsuit (reconciliation process)

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
คำถามการวิจัย.....	6
กรอบแนวทางในการดำเนินการวิจัย.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	8
ขอบเขตของการวิจัย.....	8
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
รูปแบบการใช้กฎหมายของบุคลากร มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ.....	13
หลักสิทธิมนุษยชน.....	65
หลักธรรมาภิบาล มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ.....	72
การบริหารทรัพยากรบุคคลภาครัฐ.....	81
ทฤษฎีระบบ.....	85
การตัดสินใจ.....	97
ทฤษฎีเกี่ยวกับการใช้กฎหมาย.....	104
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	117

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3	122
วิธีดำเนินการวิจัย.....	122
ขั้นตอนการวิจัย.....	122
การใช้เทคนิคเดลฟาย.....	125
กรณีศึกษาการสัมภาษณ์บุคลากร 3 กลุ่ม คือ ผู้เคยประสบปัญหาข้อพิพาทและฟ้องคดีปกครอง.....	131
4	135
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	135
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพในการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรมของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ โดยใช้เทคนิคเดลฟาย.....	136
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ กรณีศึกษามหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐในการเลือกใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรม จำนวน 3 กลุ่ม คือ ประสบปัญหาเป็นประเด็นข้อพิพาทและการฟ้องร้องคดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลปกครอง หรือประสบปัญหาเป็นประเด็นข้อพิพาทและการฟ้องร้องดำเนินกระบวนการพิจารณาไปจนถึงคดีเสร็จสิ้นแล้ว หรือประสบปัญหาเป็นประเด็นข้อพิพาทจนได้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมแต่ภายหลังล้มเลิกไม่ดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งอีกต่อไป.....	226
5	242
สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	242
สรุปผลการวิจัย.....	243
อภิปรายผล.....	250
ข้อเสนอแนะ.....	279
บรรณานุกรม.....	288
ภาคผนวก.....	300
ภาคผนวก ก.....	301
ภาคผนวก ข.....	315
ภาคผนวก ค.....	317
ภาคผนวก ง.....	323
ภาคผนวก จ.....	335

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาคผนวก จ.....	337
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	383

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2-1	การสังเคราะห์การใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ..... 61
2-2	การสังเคราะห์หลักสิทธิมนุษยชน..... 71
2-3	การสังเคราะห์หลักธรรมาภิบาล..... 78
2-4	สังเคราะห์การบริหารทรัพยากรบุคคลภาครัฐ..... 84
2-5	การเข้าถึงความยุติธรรมตามกรอบของทฤษฎีระบบ..... 86
2-6	การสังเคราะห์การตัดสินใจ..... 103
4-1	ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อการนำทฤษฎีระบบ Input-process-output-outcome มาประยุกต์เพื่อช่วยอธิบายการดำเนินการเพื่อเข้าถึงกฎหมายหรือความยุติธรรมโดยนำเสนอกระบวนการทางกฎหมายให้ง่ายต่อความเข้าใจในรอบที่ 1, 2 และรอบที่ 3..... 160
4-2	ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรมของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ โดยกำหนดเป็น 5 แนวทางหลัก 16 ช่องทาง การดำเนินการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรมที่พึงประสงค์ในรอบที่ 1, 2 และรอบที่ 3..... 162
4-3	ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อช่องทางการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรม ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำนวน 13 ช่องทาง ในรอบที่ 1, 2 และรอบที่ 3 (ช่องทางที่ 1: การอุทธรณ์ร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ของมหาวิทยาลัย)..... 168
4-4	ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อช่องทางการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำนวน 13 ช่องทาง ในรอบที่ 1, 2 และรอบที่ 3 (ช่องทางที่ 2: ฟ้องศาลปกครอง)..... 171
4-5	ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อช่องทางการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรมขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำนวน 13 ช่องทาง ในรอบที่ 1, 2 และรอบที่ 3 (ช่องทางที่ 3 ฟ้องศาลยุติธรรม)..... 175

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4-6 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อช่องทางการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรมขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำนวน 13 ช่องทาง ในรอบที่ 1, 2 และรอบที่ 3 (ช่องทางที่ 4 ร้องคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐ).....	179
4-7 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อช่องทางการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรม ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำนวน 13 ช่องทาง ในรอบที่ 1, 2 และรอบที่ 3 (ช่องทางที่ 5. ร้องคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ).....	183
4-8 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อช่องทางการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำนวน 13 ช่องทาง ในรอบที่ 1, 2 และรอบที่ 3 (ช่องทางที่ 6. ร้องสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.)).....	187
4-9 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อช่องทางการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรม ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำนวน 13 ช่องทาง ในรอบที่ 1, 2 และรอบที่ 3 (ช่องทางที่ 7 ร้องคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา (กพอ.)).....	191
4-10 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อช่องทางการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำนวน 13 ช่องทาง ในรอบที่ 1, 2 และรอบที่ 3 (ช่องทางที่ 8 ร้องคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.)).....	195
4-11 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อช่องทางการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำนวน 13 ช่องทาง ในรอบที่ 1, 2 และรอบที่ 3 (ช่องทางที่ 9 กระทรวงศึกษาธิการ).....	198
4-12 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อช่องทางการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำนวน 13 ช่องทาง ในรอบที่ 1, 2 และรอบที่ 3 (ช่องทางที่ 10 คณะรักษาความสงบแห่งชาติ).....	201

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4-13 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อช่องทางการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำนวน 13 ช่องทางในรอบที่ 1, 2 และรอบที่ 3 (ช่องทางที่ 11 แจ้งความร้องทุกข์กับตำรวจท้องที่หรือตำรวจกองปราบปราม).....	204
4-14 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อช่องทางการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำนวน 13 ช่องทางในรอบที่ 1, 2 และรอบที่ 3 (ช่องทางที่ 12 ร้องศูนย์ดำรงธรรม).....	208
4-15 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อช่องทางการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำนวน 13 ช่องทางในรอบที่ 1, 2 และรอบที่ 3 (ช่องทางที่ 13 สำนักงานคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ, สำนักงานอัยการ (พิเศษ) ฝ่ายคดีปกครอง).....	212
4-16 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อ ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการตัดสินใจยื่นฟ้องคดี และข้อควรระมัดระวังเป็นพิเศษในการยื่นฟ้องคดีในรอบที่ 1, 2 และรอบที่ 3.....	216
4-17 สรุปความเห็นของผู้เชี่ยวชาญถึงความเหมาะสมในการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรมของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ.....	221

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1-1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
2-1 รูปแบบหลักกรรมมาภิบาล Good governance.....	75
2-2 แนวคิดกรรมมาภิบาลในการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษา.....	77
2-3 รูปแบบกระบวนการการตัดสินใจ.....	101
3-1 ขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัย.....	124
4-1 ช่องทางหลักที่ 1 และ 3 ช่องทางการดำเนินการ.....	222
4-2 ช่องทางหลักที่ 2 และ 6 ช่องทางการดำเนินการ.....	223
4-3 ช่องทางหลักที่ 3 และ 2 ช่องทางการดำเนินการ.....	223
4-4 ช่องทางหลักที่ 4 และ 3 ช่องทางการดำเนินการ.....	224
4-5 ช่องทางหลักที่ 5 และ 2 ช่องทางการดำเนินการ.....	224
4-6 โครงสร้างรูปแบบการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ.....	225
4-7 ช่องทางการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐจากกรณีศึกษาที่ 1....	227
4-8 ช่องทางการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐจากกรณีศึกษาที่ 2....	232
4-9 ช่องทางการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐจากกรณีศึกษาที่ 3....	234
4-10 ช่องทางการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐจากกรณีศึกษาที่ 4....	236
4-11 ช่องทางการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐจากกรณีศึกษาที่ 5....	240
5-1 รูปแบบการใช้กฎหมายช่องทางหลักที่ 1 โดยมี 3 ช่องทางการดำเนินการ.....	246
5-2 รูปแบบการใช้กฎหมายช่องทางหลักที่ 2 โดยมี 6 ช่องทางการดำเนินการ.....	247
5-3 รูปแบบการใช้กฎหมายช่องทางหลักที่ 3 โดยมี 2 ช่องทางการดำเนินการ.....	248
5-4 รูปแบบการใช้กฎหมายช่องทางหลักที่ 4 โดยมี 3 ช่องทางการดำเนินการ.....	248
5-5 รูปแบบการใช้กฎหมายช่องทางหลักที่ 5 โดยมี 2 ช่องทางการดำเนินการ.....	249
5-6 โครงสร้างรูปแบบการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ.....	279
5-7 รูปแบบการใช้กฎหมายช่องทางหลักที่ 1 โดยมี 3 ช่องทางการดำเนินการ.....	282
5-8 รูปแบบการใช้กฎหมายช่องทางหลักที่ 2 โดยมี 6 ช่องทางการดำเนินการ.....	283
5-9 รูปแบบการใช้กฎหมายช่องทางหลักที่ 3 โดยมี 2 ช่องทางการดำเนินการ.....	284
5-10 รูปแบบการใช้กฎหมายช่องทางหลักที่ 4 โดยมี 3 ช่องทางการดำเนินการ.....	285

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
5-11 รูปแบบการใช้กฎหมายช่องทางหลักที่ 5 โดยมี 2 ช่องทางการดำเนินการ.....	286

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนโดยกติกา ระหว่างประเทศ ว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ได้รับรองสิทธิของประชาชนในการ เข้าถึงความยุติธรรมทางกฎหมาย การช่วยเหลือทางกฎหมายโดยคำนึงถึง ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ ความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง โดยเป็นหน้าที่ของรัฐที่ต้องจัด ให้มีระบบการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายที่บุคคลสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย รวดเร็ว เป็นธรรม (ศราวดี ประทุมราช, 2550) มีการดำเนินงานที่เป็นอิสระ มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับความต้องการ ของบุคคลผู้ใช้สิทธิ มีความต่อเนื่องและยั่งยืน เพื่อเป็นหลักประกันว่าประชาชนจะสามารถเข้าถึง ความยุติธรรม และได้รับการพิจารณาคดีที่เป็นธรรม เพื่อให้การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของ ประชาชนผู้เกี่ยวข้อง อย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2560)

การปกครองด้วย หลักนิติรัฐ (Rule of law) จึงเป็นรัฐที่ให้หลักประกันแก่ปัจเจกชน ผู้อยู่ใต้ปกครองว่าเมื่อใดก็ตามที่ฝ่ายปกครองละเมิดหลักนี้และทำให้ปัจเจกชนเสียหาย (ฤทัย หงส์ศิริ, 2552) อธิบายว่าปัจเจกชนสามารถไปสู้ผู้มีอำนาจวินิจฉัยคดีเพื่อให้เพิกถอนการกระทำ หรือเปลี่ยนแปลงหรือให้เลิกใช้การกระทำนั้น ๆ ของฝ่ายปกครองที่ละเมิดกฎหมายได้ ระบบนิติรัฐ จึงเป็นระบบที่สร้างขึ้นเพื่อประโยชน์พลเมืองและมีวัตถุประสงค์หลักในการป้องกันและแก้ไขการใช้ อำนาจตามอำเภอใจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยมีหลักที่สำคัญ 2 ประการ คือ หลักการแบ่งแยก อำนาจ (Separation of powers) และหลักความชอบด้วยกฎหมาย (Principle of legality) ดังนั้น อำนาจรัฐต้องไม่รวมศูนย์อยู่ที่บุคคลใดหรือองค์กรใดองค์กรหนึ่ง โดยเฉพาะแต่ต้องให้มีการ แบ่งแยกอำนาจและกระจายอำนาจให้เกิดการถ่วงดุลและคานอำนาจซึ่งกันและกันเพื่อเป็น หลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชน (อมร วาณิชวิวัฒน์, 2556) ฝ่ายบริหารมีอำนาจปกครองโดย ใช้กลไกของรัฐและให้ฝ่ายนิติบัญญัติซึ่งถือว่าเป็นผู้แทนประชาชนมีอำนาจออกกฎหมายมาควบคุม การปฏิบัติหน้าที่ของฝ่ายบริหาร โดยฝ่ายบริหารและฝ่ายปกครองมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ฝ่ายบริหารจะให้อำนาจหรือกระทำการอันเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้ต่อเมื่อมี กฎหมายให้อำนาจไว้ ตามหลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครองนั้น ศาลฎีกาได้ ใช้หลักดังกล่าวในความหมายที่ว่าฝ่ายปกครองจะกระทำการใด ๆ ที่อาจกระทบกระเทือนต่อสิทธิ เสรีภาพ หรือประโยชน์อันชอบธรรมของเอกชนคนใดคนหนึ่งได้ต่อเมื่อมีกฎหมายให้อำนาจ

(วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, 2538 ก, 2538 ข) และจะต้องกระทำการดังกล่าวภายในกรอบที่กฎหมายกำหนดบังคับแก่คดีพิพาทระหว่างเอกชนกับฝ่ายปกครองเสมอมา และเมื่อกล่าวถึงอำนาจปกครองของฝ่ายบริหารในมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (2542) มาตรา 36 เรื่องสถานศึกษาที่จัดการศึกษาปริญญาเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นนิติบุคคลและมีกฎหมายกำหนดไว้เฉพาะและแตกต่างจากระบบราชการทั่วไป ความแตกต่างด้านการบริหารงานบุคคลและสายการบังคับบัญชาและอำนาจการตัดสินใจสูงสุดของมหาวิทยาลัยของรัฐ จบลงที่สภามหาวิทยาลัยซึ่งเป็นองค์กรบริหารสูงสุดการดำเนินการกิจการของมหาวิทยาลัยของรัฐ ไม่มีปลัดกระทรวงหรือรัฐมนตรีที่จะสั่งการบังคับบัญชาใด ๆ เรื่องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของมหาวิทยาลัย (สุรพล นิติไกรพจน์, 2557) สภามหาวิทยาลัยอาจแต่งตั้งหรือถอดถอนอธิการบดี คณบดี การเห็นชอบหรือยกเลิกการจัดการศึกษาหลักสูตรใดหลักสูตรหนึ่ง กำหนดค่าจ้าง ค่าตอบแทน ยุบเลิกหรือตั้งคณะหรือหน่วยงานอื่น ๆ ในมหาวิทยาลัยเพื่อให้เป็นไปภายในกรอบวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัยตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายจัดตั้งมหาวิทยาลัยนั้น

มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ สุรพล ศรีบุญทรง (2559 ก, 2559 ข) อธิบายว่า ปัจจุบันมีอยู่ด้วยกัน 2 ประเภท ประเภทแรกเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐตั้งแต่ก่อตั้ง ประเภทที่สองเป็นการพัฒนา จากมหาวิทยาลัยที่เป็นส่วนราชการเดิมมาก่อน แล้วออกนอกระบบราชการ ปัจจุบันมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐมีทั้งหมด 26 แห่ง และได้มีการเรียกกันอยู่หลายคำ เช่น มหาวิทยาลัยของรัฐนอกระบบราชการ มหาวิทยาลัยนอกระบบ มหาวิทยาลัยอิสระ มหาวิทยาลัยในกำกับ มหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล เป็นต้น ไม่ว่าจะเรียกอย่างไรก็ตามมีความหมายสั้น ๆ คือ เป็นมหาวิทยาลัยของรัฐที่ไม่ใช่ส่วนราชการที่สามารถพัฒนาระบบบริหารเป็นของตนเอง สอดคล้องกับปรัชญาและจุดมุ่งหมายของมหาวิทยาลัย มีความเบ็ดเสร็จในตัวลักษณะเช่นนี้ตรงกับคำว่า “Autonomy” ซึ่งไม่ได้หมายความว่า เป็นอิสระ (Independence) โดยไม่ถูกกำกับและตรวจสอบโดยกลไกรัฐ ความคิดที่จะพัฒนาระบบบริหารมหาวิทยาลัยของรัฐ การนำมหาวิทยาลัยออกนอกระบบราชการ ได้เริ่มขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2507 คือ เริ่มต้นด้วยการจัดสัมมนาเรื่อง “ปัญหาและบทบาทของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย” ที่คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในการสัมมนาครั้งนี้เป็นจุดเริ่ม ให้มีการพิจารณาปัญหาการบริหารงานมหาวิทยาลัยในแง่มุมต่าง ๆ ซึ่งได้ยึดโยงไปสู่ความคิดที่ว่า มหาวิทยาลัยควรออกนอกระบบราชการ เนื่องจากเรื่องความเป็นอิสระและความคล่องตัว ในการบริหารงานภายในมากกว่าส่วนราชการอื่น ต่อมาได้มีการวางนโยบายในการพัฒนาความเป็นอิสระ ผ่านทางแผนอุดมศึกษาระยะยาว (พ.ศ. 2533-2547) ทบวงมหาวิทยาลัย ได้เริ่มมีการจัดทำแผนระยะยาว 15 ปี โดยมุ่งหวังให้การจัดทำแผนอุดมศึกษาระยะยาว มีลักษณะเป็นแผนรุกไปสู่อนาคต จนในที่สุด มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้นำร่องออกนอกระบบราชการเป็น

มหาวิทยาลัยแรกเมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม พ.ศ. 2533 (ออกนอกระบบตั้งแต่ก่อตั้ง) ตามมาด้วย มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ เมื่อวันที่ 8 เมษายน พ.ศ. 2535 (ออกนอกระบบตั้งแต่ก่อตั้ง) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เมื่อ 2 ตุลาคม พ.ศ. 2540 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เมื่อวันที่ 2 ตุลาคม พ.ศ. 2540 มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง เมื่อวันที่ 26 กันยายน พ.ศ. 2541 (ออกนอกระบบตั้งแต่ก่อตั้ง) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี เมื่อวันที่ 7 มีนาคม พ.ศ. 2541 มหาวิทยาลัยมหิดล เมื่อวันที่ 17 ตุลาคม พ.ศ. 2550 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ เมื่อวันที่ 27 ธันวาคม พ.ศ. 2550 มหาวิทยาลัยบูรพา เมื่อวันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2551 มหาวิทยาลัยทักษิณ เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 7 มีนาคม พ.ศ. 2551 สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง เมื่อวันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2551 มหาวิทยาลัยพะเยา เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม พ.ศ. 2553 (ออกนอกระบบตั้งแต่ก่อตั้ง) มหาวิทยาลัยนวมินทราชิราช เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ. 2553 (ออกนอกระบบตั้งแต่ก่อตั้ง) สถาบันดนตรีกัลยาณีวัฒนา เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม พ.ศ. 2555 (ออกนอกระบบตั้งแต่ก่อตั้ง) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2558 มหาวิทยาลัยขอนแก่น เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2558 มหาวิทยาลัยสวนดุสิต เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2558 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2558 ราชวิทยาลัยจุฬาภรณ์ เมื่อวันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2559 (ออกนอกระบบตั้งแต่ก่อตั้ง) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ. 2559 มหาวิทยาลัยศิลปากร เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2559 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม พ.ศ. 2559 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม พ.ศ. 2560 สถาบันการพยาบาลศรีสวรินทิรา สภากาชาดไทย (ยกฐานะจากวิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย) เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2560 เป็นสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ (National university) หรือที่เรียกว่า “มหาวิทยาลัยนอกระบบ” คือ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ที่มีการบริหารจัดการอิสระแยกจากระบบราชการ (Autonomous university) แต่ยังสามารถได้รับเงินอุดหนุนทั่วไป (Block grant) (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, 2542) ที่รัฐจัดสรรให้เป็นรายปีโดยตรง เพื่อใช้จ่ายตามความจำเป็นในการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัยและเพื่อประกันคุณภาพการศึกษา เป็นแหล่งรวมขององค์ความรู้ การค้นคว้าและการวิจัย

ปัจจุบันได้มีการฟ้องร้องคดีพิพาทเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาหรือมหาวิทยาลัยเพิ่มมากขึ้นไม่ว่าจะเป็นการฟ้องร้องระหว่างนักศึกษากับมหาวิทยาลัย หรือระหว่างมหาวิทยาลัยกับบุคลากรภายในมหาวิทยาลัยเอง หรืออาจเป็นการฟ้องร้องระหว่างมหาวิทยาลัยกับบุคคลภายนอก เช่นการก่อสร้าง ผู้รับเหมางาน เป็นต้น ในบางเรื่องอาจฟ้องเรียกค่าเสียหายหรือเงิน

จากมหาวิทยาลัยเรียกว่าคดีแพ่ง หรือบางเรื่องเป็นการฟ้องร้องให้ลงโทษจำคุกผู้บริหาร ที่เรียกว่า เป็นคดีอาญา หรือเรื่องการร้องเรียนต่อผู้บังคับบัญชาเพื่อลงโทษเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยทางวินัย เช่น ภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน ลดขั้นเงินเดือน ปลดออก ไล่ออก (ฤทัย หงส์ศิริ, 2558) กล่าวว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยจะต้องรู้ระเบียบ ข้อบังคับ หรือประกาศต่าง ๆ ของ มหาวิทยาลัยแล้วจำเป็นต้องรู้กฎหมายที่ให้สิทธิกับบุคลากรซึ่งเป็นกติกาสำคัญอีกส่วนหนึ่งที่ จำเป็นในการบริหารจัดการมหาวิทยาลัย เนื่องจากหากกระทำผิดกฎหมายหรือกติกาอาจเป็นเหตุให้ ต้องรับผิดชอบในทางปกครองหรือทางอาญาหรือทางแพ่งต้องชดใช้ค่าเสียหาย หรือต้องรับโทษทาง วินัยได้ ซึ่งในความผิดแต่ละอย่างก็มีหลักเกณฑ์ที่แตกต่างกัน

การใช้กฎหมาย การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมเพื่อยุติข้อพิพาท เป็นเครื่องมือในการ สร้างความความสงบสุขให้เกิดขึ้นในสังคมอย่างหนึ่งตามหลักการปกครองด้วย “หลักนิติรัฐ” การยอมรับนับถือกฎหมาย (มานิตต์ จุมปลา, 2555 ก, 2555 ข) เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการที่ ดีตามหลักนิติธรรม (Rule of law) ในหลักธรรมาภิบาลการบริหารที่ดี (Good governance) โดย กลไกการบริหารจัดการองค์กรของ (ถวิลวดี บุรีกุล, 2559) การป้องกันแก้ไขข้อพิพาทมิให้ เกิดขึ้นถือว่าเป็นและสำคัญยิ่งกว่าการแก้ไขด้วยช่องทางการฟ้องคดีเพื่อเรียกร้องความยุติธรรม ของบุคลากร ในปัจจุบันได้มีการฟ้องร้องคดีพิพาทเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา ระหว่างมหาวิทยาลัยกับบุคลากรภายในมหาวิทยาลัย กรณีการกระทำทางปกครอง คำสั่งทาง ปกครอง นิติกรรมทางปกครอง สัญญาทางปกครอง (ชาญชัย แสวงศักดิ์, 2560) กล่าวว่า ในบางเรื่อง ฟ้องศาลปกครอง และอาจฟ้องเรียกค่าเสียหายหรือเงินจากมหาวิทยาลัยเป็นคดีแพ่ง ละเมิด หรือ บางเรื่องเป็นการฟ้องร้องให้ลงโทษจำคุกผู้บริหาร ที่เรียกว่าเป็นคดีอาญา หรือบางเรื่องเป็น การร้องเรียนต่อผู้บังคับบัญชาเพื่อลงโทษเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยทางวินัย เช่น ภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน ลดขั้นเงินเดือน ปลดออก ไล่ออก (ฤทัย หงส์ศิริ, 2537) กล่าวว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ ของมหาวิทยาลัยจะต้องรู้ระเบียบ ข้อบังคับ หรือประกาศต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยแล้วก็จำเป็นต้องรู้ กฎหมายซึ่งเป็นกติกาอีกส่วนหนึ่งที่จำเป็นในการบริหารจัดการมหาวิทยาลัย เนื่องจากหากทำผิด กฎหมายหรือกติกาอาจเป็นเหตุให้ต้องรับผิดชอบในทางแพ่ง อาญา หรือวินัยได้ ซึ่งในความผิดแต่ละ อย่างก็มีหลักเกณฑ์ที่แตกต่างกัน มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ตามความในมาตรา 36 แห่ง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่บัญญัติให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับปริญญา เป็นนิติบุคคล และอาจจัดเป็นส่วนราชการหรือหน่วยงานในกำกับของรัฐและ โดยนัย เพื่อให้ มหาวิทยาลัยมีการบริหารจัดการที่ดี ตามหลักธรรมาภิบาล มีความคล่องตัวในการดำเนินงาน ควบคู่ กับการรับผิดชอบที่จะดำเนินภารกิจอย่างมีคุณภาพมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความต้องการ ในการพัฒนาประเทศ (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2540) ปัญหาด้านกลไก การตรวจสอบการบริหารงาน

ภายในภายในมหาวิทยาลัย สอดคล้องกับ (เกียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2551) การใช้อำนาจปกครอง บริหารงานภายในที่ทีมบริหารกับสภามหาวิทยาลัยเกือบจะเป็นเครือข่ายเดียวกัน ทำให้เกิดการหา ผลประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะการเปิดหลักสูตรพิเศษที่ไม่มีคุณภาพ กลไกการ ตรวจสอบ เกิดปัญหาขัดแย้งและประเด็นข้อพิพาทระหว่างฝ่ายบริหารผู้ใช้อำนาจปกครองและ บุคลากรผู้ที่อยู่ในบังคับต้องปฏิบัติตาม อย่างไรก็ตามพบว่าปัญหาความขัดแย้งและประเด็นพิพาท ระหว่างผู้ใช้อำนาจปกครอง กับคณาจารย์ พนักงานฝ่ายปฏิบัติการ สนับสนุนหรือแม้แต่ฝ่าย บริหารด้วยกันก็มีการฟ้องร้องคดีกันเอง โดยที่การฟ้องร้องคดีทางปกครอง เมื่อย้อนกลับไปดูสถิติ การฟ้องร้องคดีทางปกครองของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐพบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533-2559 สถิติ การฟ้องคดีปกครองทั่วประเทศประมาณ 104,673 คดี (หัสวุฒิ วิฑิตวิริยกุล, ไพโรจน์ มินเด็น, วชิระ ชอบแตง, 2558) ยังมีคดีปกครองอีกประเภทหนึ่งที่มีผู้ฟ้องคดีต่อศาลปกครองเป็นจำนวนมาก (อำพล เจริญชิวินทร์, 2546, 2556 ก, 2560) อธิบายว่า จำเป็นต้องได้รับการเยียวยาความเดือดร้อน อย่างทันท่วงทีเช่นเดียวกันคือ คดีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคลและความผิดทางวินัย หาก พิจารณาจากสถิติคดีที่มีการยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครองชั้นต้นนับตั้งแต่เปิดทำการจนถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2556 พบว่า คดีในกลุ่มนี้มีจำนวนมากที่สุด โดยมีจำนวนทั้งสิ้น 16,320 คดี คิดเป็น ร้อยละ 23.17 ของคดีรับเข้าจำแนกตามประเภทเรื่องที่ฟ้องศาลปกครอง โดยปัญหาการจัดระเบียบ ธรรมเนียมปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาข้อพิพาทในรั้วมหาวิทยาลัย จึงเป็นความจำเป็นเร่งด่วนที่สุดเพื่อให้ มหาวิทยาลัยสามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้อาศัย อำนาจตามกฎหมายมาตรา 44 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับชั่วคราว พุทธศักราช 2557 ที่มีอำนาจทางนิติบัญญัติ บริหารและตุลาการ จึงเข้าดำเนินการแก้ไขปัญหาและจัดระเบียบ ธรรมเนียมปฏิบัติของสถาบันการศึกษาหลายแห่ง โดย การออกคำสั่งของหัวหน้าคณะรักษาความสงบ แห่งชาติ (คสช.) ที่ 39/2559 (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2559 ก) เรื่อง การจัดระเบียบและ แก้ไขปัญหาธรรมเนียมปฏิบัติในสถาบันอุดมศึกษา เป็นหลักฐานที่ชี้ชัดถึงปัญหาดังกล่าว

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษารูปแบบ ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติในการใช้กฎหมายของ บุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ เพื่อจัดการปัญหาข้อพิพาทและความขัดแย้งภายในของ มหาวิทยาลัย การใช้กฎหมายเพื่อการเข้าถึงความยุติธรรม ตั้งแต่ปฐมเหตุจนมีการฟ้องร้องคดีต่อศาล ปกครองและศาลอื่น ๆ มีรูปแบบการใช้กฎหมายอย่างไร ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล และรูปแบบการใช้กฎหมายที่พึงประสงค์ของบุคลากร มีอย่างไร ใช้อย่างไร เมื่อใด ยิ่งจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องมีการศึกษาถึงสภาพปัญหาและอุปสรรค กระบวนการกลั่นกรองการ ใช้อำนาจตามที่กฎหมายกำหนด ของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่รัฐนั้น ไปละเมิดสิทธิ ของบุคคลทำให้เกิดความเดือดร้อนเสียหายหรืออาจเดือดร้อนเสียหายจนไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ระบบ

การเข้าถึงความยุติธรรมภายในมหาวิทยาลัย ระบบกลไกการตรวจสอบแก้ไขเยียวยาความเดือดร้อนหรือเสียหาย ระบบการพิทักษ์คุณธรรม การบริหารทรัพยากรบุคคลโดยใช้กลไกของธรรมาภิบาล เพื่อลดปัญหาข้อพิพาท โดยให้การฟ้องร้องคดีเป็นวิธีการหรือทางเลือกสุดท้ายที่บุคลากรจะเลือกปฏิบัติ โดยจะต้องทำการศึกษาวิจัยถึงรูปแบบ ขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติในการใช้กฎหมายเพื่อเข้าถึงความยุติธรรมของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐทั้งภายในและภายนอกที่ถูกต้องเพื่อลดปัญหาความขัดแย้ง การร้องเรียนการอุทธรณ์ร้องทุกข์หรือการเรียกร้องความยุติธรรมทางศาลปกครอง และสามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนอันเป็นต้นเหตุข้อพิพาทร่วมกันอย่างสมานฉันท์ โดยมีเป้าหมายที่จะสร้างการรับรู้และเกิดความเข้าใจอันดี เกิดการประสานความร่วมมือของหน่วยงานทุกภาคส่วนในองค์กรเพื่อคงไว้ซึ่งสถาบันการศึกษาอันทรงเกียรติและยั่งยืนสืบไป

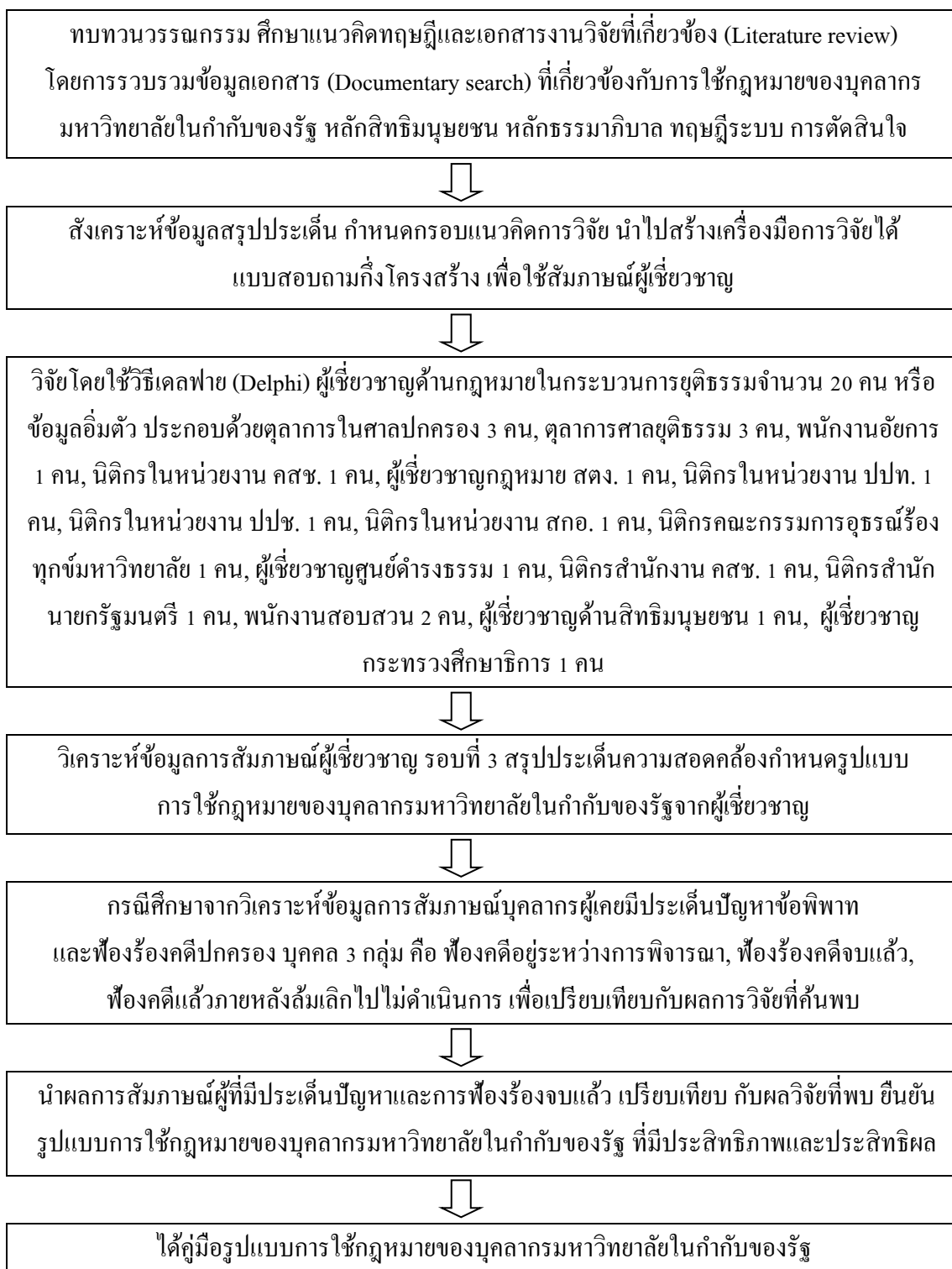
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบ ขั้นตอน และวิธีปฏิบัติในการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
2. เพื่อศึกษารูปแบบ การใช้กฎหมายที่พึงประสงค์ของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

คำถามการวิจัย

1. รูปแบบ ขั้นตอน และวิธีปฏิบัติในการเลือกใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ เพื่อเข้าถึงความยุติธรรมเป็นอย่างไร
2. รูปแบบในการใช้กฎหมายที่พึงประสงค์ของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ในการดำเนินการทางปกครอง เป็นอย่างไร

กรอบแนวทางในการดำเนินการวิจัย

ภาพที่ 1-1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. เพื่อได้กระบวนการขั้นตอนและวิธีปฏิบัติในการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
2. เพื่อได้คู่มือการปฏิบัติในการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตเนื้อหาการวิจัย

ศึกษารูปแบบการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐถึงรูปแบบขั้นตอนและวิธีปฏิบัติในการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรม ด้วยการทบทวนวรรณกรรม ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หนังสือกฎหมาย บทความทางวิชาการ สำนักทางคดีทางปกครอง คำพิพากษาฎีกาของศาลปกครองสูงสุด คำพิพากษาฎีกาของศาลยุติธรรม ระเบียบขั้นตอนการดำเนินคดีทางกฎหมายเบื้องต้น ระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนวิธีปฏิบัติของหน่วยงานเพื่อรับข้อร้องเรียนต่าง ๆ เช่น คสช., สตง., ปปช., ปปท., สกอ., กพอ., สำนักนายกรัฐมนตรี, คณะอนุกรรมการกฎหมาย, หลักการแจ้งความร้องทุกข์กับพนักงานสอบสวน, ข้อบังคับองค์การระหว่างประเทศเรื่องการคุ้มครองด้านสิทธิมนุษยชนและการเรียกร้องความยุติธรรม หลักสิทธิมนุษยชน หลักธรรมาภิบาล การเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ทฤษฎีระบบ การตัดสินใจ เกี่ยวกับการใช้กฎหมายและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย โดยใช้วิธีวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟาย (Delphi technique)

ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายในหน่วยงานยุติธรรม จำนวน 20 คน หรือข้อมูลอิมตัว
2. กรณีศึกษาการสัมภาษณ์บุคลากร 3 กลุ่ม คือ ผู้เคยมีประเด็นปัญหาข้อพิพาทและฟ้องศาลปกครองคดีจบแล้ว ผู้เคยมีประเด็นปัญหาข้อพิพาทและฟ้องศาลปกครองคดีอยู่ระหว่างการพิจารณา และเคยดำเนินคดีทางปกครองแล้วล้มเลิกไม่ดำเนินการ เพื่อเปรียบเทียบ ยืนยันกับผลการวิจัยที่ค้นพบ

ขอบเขตพื้นที่ในการเก็บข้อมูล คือ

1. ที่ทำการศาลปกครอง เช่น ศาลปกครองสูงสุด ศาลปกครองกลาง ศาลปกครองชั้นต้น ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร
2. ที่ทำการศาลยุติธรรม เช่น ศาลแพ่ง ศาลอาญา ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร
3. ที่ทำการสำนักงานอัยการสูงสุด ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร
4. ที่ทำการสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาความสงบแห่งชาติ ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

5. ที่ทำการสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร
6. ที่ทำการสำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐ
7. ที่ทำการสำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
8. ที่ทำการสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
9. ที่ทำการสำนักงานคณะกรรมการอรรถรณรื่องทุกข์ กระทรวงมหาดไทย
10. ที่ทำการสำนักงานนายกรัฐมนตรี
11. ที่ทำการสถานีตำรวจนครบาลกองบัญชาการตำรวจนครบาล
12. ที่ทำการสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
13. ที่ทำการสำนักงานกระทรวงศึกษาธิการ
14. การสัมภาษณ์บุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ จังหวัดกรุงเทพมหานคร

ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน ถึงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2560

รวมระยะเวลา 5 เดือน

ขอบเขตของข้อจำกัด

1. เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติและกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จะใช้ตัวเลขไทยในการเขียนวิจัย
2. วิธีการเขียน การนำเสนอ บทบัญญัติในกฎหมาย มาตรา ระเบียบ ข้อบังคับใด ๆ ในการวิจัยนี้ เขียนขึ้นเพื่อความเข้าใจอย่างง่ายของบุคคลทั่วไป มิได้ใช้ถ้อยคำ ภาษา บทบัญญัติ วรรคตอน ตามรูปแบบการเขียนหนังสือกฎหมายหรืออย่างนักกฎหมายแต่อย่างใด และกล่าวถึงเพียงเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในเรื่องนี้เท่านั้น
3. ผลลัพธ์ Outcome สุดท้ายในการใช้กฎหมายหรือความยุติธรรม คือ การที่สามารถได้เข้าสู่เส้นทางที่เลือกเพื่อเข้าถึงความยุติธรรมตามขั้นตอนกฎหมาย และปัญหาประเด็นข้อพิพาทได้ ถูกดำเนินการในกระบวนการยุติธรรมแล้ว

นิยามศัพท์เฉพาะ

การใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ หมายถึง การใช้สิทธิและเสรีภาพที่มีอยู่ตามรัฐธรรมนูญและหลักสิทธิมนุษยชน ในการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม อย่างเสมอภาคและเท่าเทียม ของบุคลากรฝ่ายบริหาร ฝ่ายวิชาการและฝ่ายปฏิบัติการ ที่ทำงานภายในมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

บุคลากร หมายถึง บุคลากรของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ เช่น ฝ่ายบริหาร ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ รวมทั้งผู้สนับสนุนการศึกษาซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่ให้บริการ หรือปฏิบัติงาน เกี่ยวเนื่องกับการจัดกระบวนการเรียนการสอน การนิเทศ และปฏิบัติงานอื่น ในหน่วยงาน การศึกษา เช่น

ฝ่ายบริหาร หมายถึง ตำแหน่งประเภทผู้บริหาร ได้แก่ อธิการบดี รองอธิการบดี คณบดี หัวหน้าหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ ผู้ช่วยอธิการบดี รองคณบดีหรือรอง หัวหน้าหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ ผู้อำนวยการสำนักงานอธิการบดี ผู้อำนวยการสำนักงานวิทยาเขต ผู้อำนวยการกอง หรือหัวหน้าหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่ากอง

ฝ่ายวิชาการ หมายถึง ตำแหน่งวิชาการ ซึ่งทำหน้าที่สอนและวิจัย ได้แก่ ศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ และอาจารย์

ฝ่ายปฏิบัติการ (สนับสนุน) หมายถึง ตำแหน่งประเภททั่วไป ได้แก่ ระดับชำนาญงาน พิเศษ ระดับชำนาญงาน ระดับปฏิบัติงานและระดับปฏิบัติงานทั่วไป

พนักงานในสถาบันอุดมศึกษา หมายถึง บุคคลซึ่งได้รับการจ้างตามสัญญาจ้าง ให้ทำงาน ในสถาบันอุดมศึกษา โดยได้รับค่าจ้างหรือค่าตอบแทนจากเงินงบประมาณแผ่นดิน หรือเงินรายได้ ของสถาบันอุดมศึกษา

ข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา หมายถึง บุคคลซึ่งได้รับบรรจุและแต่งตั้งให้รับ ราชการ โดยได้รับเงินเดือนจากเงินงบประมาณ ประเภทเงินเดือนในสถาบันอุดมศึกษา

พนักงานมหาวิทยาลัย หมายถึง บุคคลดังต่อไปนี้

1. ตำแหน่งประเภทผู้บริหาร ได้แก่ อธิการบดี รองอธิการบดี คณบดี หัวหน้าหน่วยงาน ที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ ผู้ช่วยอธิการบดี รองคณบดีหรือรองหัวหน้าหน่วยงานที่ เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ ผู้อำนวยการสำนักงานอธิการบดี ผู้อำนวยการสำนักงาน วิทยาเขต ผู้อำนวยการกอง หรือหัวหน้าหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่ากอง

2. ตำแหน่งวิชาการ ซึ่งทำหน้าที่สอนและวิจัย ได้แก่ ศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ และอาจารย์

3. ตำแหน่งประเภททั่วไป ได้แก่ ระดับชำนาญงานพิเศษ ระดับชำนาญงาน ระดับ ปฏิบัติงาน

มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ หมายถึง มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ เช่น สถานศึกษาที่จัด การศึกษาปริญญาเป็นนิติบุคคล และอาจจัดเป็นส่วนราชการหรือหน่วยงานในกำกับของรัฐ และ โดยเพื่อให้มหาวิทยาลัยมีการบริหารจัดการศึกษาที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล มีความคล่องตัวใน

การดำเนินงาน ควบคู่กับความรับผิดชอบที่จะดำเนินการกิจอย่างมีคุณภาพ ประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาประเทศ มีความเชื่อมโยงกับนโยบายของรัฐบาล โดยรัฐสามารถกำกับดูแลและตรวจสอบได้

อนาคตกาล หมายถึง สถานการณ์ในภายหน้าที่ยังไม่ถึงหรือสถานการณ์คาดการณ์อนาคตที่บุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐจะเลือกใช้กฎหมาย หรือรูปแบบการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

ผู้เสียหาย หมายถึง บุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่ง รวมทั้งบุคคลอื่นที่มีอำนาจจัดการแทนได้

เรื่องร้องทุกข์หรือร้องเรียน หมายถึง เรื่องที่ผู้ร้องได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย หรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหาย โดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้ ไม่ว่าจะมิใช่กรณีหรือมิใช่กรณีก็ตามเสนอเรื่องราวบอกความทุกข์เพื่อขอให้ช่วยเหลือ และเรื่อง ที่ผู้ร้องขอให้มหาวิทยาลัยแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนหรือช่วยเหลือ ไม่ว่าจะป็นด้วยวาจาหรือทางโทรศัพท์ หรือลายลักษณ์อักษร (หนังสือ) หรืออื่นใด หรือเรื่องที่มหาวิทยาลัย ได้รับจากหน่วยงานหรือส่วนกลาง โดยเป็นเรื่องที่อยู่ในวิสัยที่มหาวิทยาลัยสามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาหรือช่วยเหลือ ได้ หรือสามารถประสานให้หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงในพื้นที่ ดำเนินการต่อไปได้

อุทธรณ์ หมายถึง การยื่นคำร้องคัดค้านคำสั่งหรือวินิจฉัยของพนักงานเจ้าหน้าที่ กระบวนการทางนิติธรรม ในการบริหารงานบุคคลที่ให้ผู้ถูกลงโทษทางวินัย มีทางขอให้ผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ ทบทวนการลงโทษอีกครั้งหนึ่ง เป็นการตรวจสอบภายในฝ่ายปกครองเองจึงทำหน้าที่ไม่เหมือนกับศาลปกครอง ซึ่งเป็นองค์กรอิสระทางตุลาการ ที่มาตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของฝ่ายปกครอง ได้แก่ ข้าราชการที่ถูกลงโทษทางวินัยอย่างไม่ร้ายแรง เช่น ภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน ลดขั้นเงินเดือน และที่ถูกลงโทษทางวินัยอย่างร้ายแรง ปลดออกหรือไล่ออกจากราชการ

ร้องทุกข์ หมายถึง การบอกความทุกข์เพื่อขอให้ช่วยเหลือ กระบวนการพนักงานสัมพันธ์ในการบริหารงานบุคคล ที่กำหนดให้สิทธิข้าราชการพลเรือนสามัญ ที่จะร้องขอให้ทบทวนคำสั่งไล่ออกจากราชการด้วยเหตุต่าง ๆ หรือขอให้ทบทวนการปฏิบัติของผู้บังคับบัญชา เพื่อแก้ไขเปลี่ยนแปลง การสั่งการของผู้บังคับบัญชาหรือแก้ไขความขัดข้องในของผู้ร้องทุกข์

ปปท. หมายถึง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐ

ปปช. หมายถึง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

สดง. หมายถึง สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน

ศร. หมายถึง กระทรวงศึกษาธิการ

- คสช. หมายถึง คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ
- กพอ. หมายถึง คณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา
- สกอ. หมายถึง สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
- ศ หมายถึง ศาล
- พ. หมายถึง คดีแพ่ง
- อ. หมายถึง คดีอาญา

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “รูปแบบการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ” ได้มีการทบทวนวรรณกรรม แนวคิดทฤษฎีการใช้กฎหมาย เอกสารทางคดีปกครอง คำพิพากษาของศาล แนวคำวินิจฉัยศาลปกครองสูงสุด กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบในการวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบการใช้กฎหมายของบุคลากร มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ
 - 1.1 การร้องเรียน/ ร้องทุกข์เบื้องต้น
 - 1.2 ช่องทางการดำเนินคดีทางกฎหมาย
 - 1.3 การดำเนินการ กรณีบุคลากรถูกฟ้องดำเนินคดีโดยมหาวิทยาลัยเป็นผู้ฟ้องคดี
2. หลักสิทธิมนุษยชน
3. หลักธรรมาภิบาล มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ
4. การบริหารทรัพยากรบุคคลภาครัฐ
5. ทฤษฎีระบบ
6. การตัดสินใจ
7. ทฤษฎีเกี่ยวกับการใช้กฎหมาย
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

รูปแบบการใช้กฎหมายของบุคลากร มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

การใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรมของบุคลากรในมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐทั้งฝ่ายบริหาร ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ โดยมีรูปแบบการใช้กฎหมาย ดังนี้

1. การร้องเรียน/ ร้องทุกข์เบื้องต้น

1.1 ความหมายของเรื่องร้องเรียน/ ร้องทุกข์

เรื่องร้องเรียน/ ร้องทุกข์ หมายถึง เรื่องที่ผู้ร้องได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย หรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหาย โดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้ ไม่ว่าจะมิใช่กรณีหรือไม่มีกรณีก็ตามเสนอเรื่องราวบอกความทุกข์เพื่อขอให้ช่วยเหลือ (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2522)

การใช้สิทธิร้องเรียน/ ร้องทุกข์ ผู้ร้องขอให้มหาวิทยาลัยพิจารณาทบทวนเพื่อแก้ไข ปัญหาความเดือดร้อนหรือช่วยเหลือ ไม่ว่าจะป็นด้วยวาจาหรือทางโทรศัพท์ หรือลายลักษณ์อักษร (หนังสือ) หรืออื่นใด

1.2 เรื่องร้องเรียน/ ร้องทุกข์ ที่มหาวิทยาลัยได้รับจากหน่วยงานหรือส่วนกลาง

โดยเป็นเรื่องที่อยู่ในวิสัยที่มหาวิทยาลัยสามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาหรือช่วยเหลือ ได้หรือสามารถประสานให้หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงในพื้นที่ดำเนินการต่อไปได้ กระบวนการในการร้องทุกข์หรือร้องเรียนเบื้องต้น ที่บุคลากรทั้ง 3 ฝ่าย สามารถดำเนินการได้ คือ ผู้ร้องต้องได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย หรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหาย โดยมีอาจหลีกเลี่ยง ได้ สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธี พิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542, 2542) ประกอบกับมาตรา 3 โดยถูกโต้แย้งสิทธิ จากการใช้อำนาจตามกฎหมายใน บริหารงานของมหาวิทยาลัยหรือหน่วยงานอื่น ๆ ของมหาวิทยาลัยและผู้ร้องขอให้มหาวิทยาลัย แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนหรือช่วยเหลือ ไม่ว่าจะป็นด้วยวาจาหรือทางโทรศัพท์ หรือลายลักษณ์ อักษรหรืออื่นใด (กมลชัย รัตนสกาวงศ์, 2537, 2545)

1.3 ใช้สิทธิการร้องทุกข์เบื้องต้นเมื่อใด

การร้องทุกข์ สิทธิร้องเรียน/ ร้องทุกข์กระทำได้ต่อเมื่อพนักงานมหาวิทยาลัยและ ลูกจ้างกรณีเห็นว่าตนไม่ได้รับความเป็นธรรม หรือมีความคับข้องใจ เนื่องจากการกระทำหรือคำสั่ง ของผู้บังคับบัญชา เลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม ไม่มอบหมายงานให้ปฏิบัติหรือกรณีอื่น ๆ (นรนิติ เศรษฐบุตร, 2550, หน้า 10) เป็นเหตุให้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย หรืออาจจะเดือดร้อนหรือ เสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้ จากการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการ โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่ว่าจะป็นการออกกฎหรือคำสั่งหรือกระทำการอื่นใด เนื่องจากการกระทำโดย ไม่มีอำนาจหรือนอกเหนืออำนาจหน้าที่ หรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือไม่ถูกต้องตามรูปแบบ ขั้นตอนหรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำนั้นหรือ โดยไม่สุจริตหรือมี ลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมหรือมีลักษณะเป็นการสร้างขั้นตอนโดยไม่จำเป็น สร้างภาระให้เกิดสมควรหรือใช้ดุลพินิจโดยมิชอบ ตามมาตรา 9 อนุ (1) หรือการที่หน่วยงานทาง ปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติหรือปฏิบัติ หน้าที่ล่าช้าเกินสมควร ตามมาตรา 9 อนุ (2) หรือการกระทำละเมิดหรือความรับผิดชอบอื่นของ หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ อันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมาย หรือจากกฎ คำสั่งทางปกครองหรือคำสั่งอื่นหรือกรณีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง ไม่ว่าจะป็นมีคู่กรณี หรือไม่มีคู่กรณีก็ตาม เสนอเรื่องราวบอกความทุกข์เพื่อขอให้ช่วยเหลือ อันเนื่องจากการกระทำหรือ

งดเว้นการกระทำ ของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามมาตรา 9 อนุ (3) หรือมี ข้อโต้แย้งเกี่ยวกับสัญญาทางปกครองตามมาตรา 9 อนุ (4) หรือกรณีอื่นใดที่อยู่ในเขตอำนาจศาล ปกครอง และการแก้ไขหรือบรรเทาความเดือดร้อนหรือเสียหายหรือยุติข้อโต้แย้งนั้น ต้องมี คำบังคับตามที่กำหนดในมาตรา 72 ผู้นั้นมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครอง (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาล ปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542, 2542)

ในกรณีที่มีกฎหมายกำหนดขั้นตอนหรือวิธีการสำหรับแก้ไขความเดือดร้อนหรือ เสียหายในเรื่องใดไว้โดยเฉพาะ การฟ้องคดีปกครองในเรื่องนั้นจะกระทำได้อีกเมื่อมีการดำเนินการ ตามขั้นตอนและวิธีการดังกล่าว และได้มีคำสั่งตามกฎหมายนั้น หรือมิได้มีคำสั่งภายในเวลา อันสมควร หรือภายในเวลาที่กฎหมายนั้นกำหนด (สุขสมชัย สุทธิพิศ, 2550)

1.4 ขั้นตอนการดำเนินการ

วิธีการอุทธรณ์และขอแถลงการณ์ด้วยวาจา การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษให้อุทธรณ์ได้ สำหรับตนเองเท่านั้น การอุทธรณ์ต้องทำเป็นหนังสือแสดงข้อเท็จจริง ข้อโต้แย้ง และเหตุในการ อุทธรณ์ให้เห็นว่าได้ถูกลงโทษโดยไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสมอย่างไร และลงลายมือชื่อ และที่อยู่ของ ผู้อุทธรณ์ ถ้าผู้อุทธรณ์ประสงค์จะแถลงการด้วยวาจาในชั้นพิจารณาของคณะกรรมการพิจารณา อุทธรณ์ร้องทุกข์ให้แสดงความประสงค์ไว้ในหนังสืออุทธรณ์ หรือจะทำหนังสือต่างหากก็ได้ แต่ ต้องยื่นหรือส่งหนังสือแถลงการณ์ด้วยวาจานั้นต่อประธานพิจารณาอุทธรณ์ภายใน 15 วัน นับแต่ วันยื่นหรือส่งหนังสืออุทธรณ์ (ข้อบังคับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ว่าด้วยการอุทธรณ์ และ การร้องทุกข์, ม.ป.ป.)

การยื่นอุทธรณ์ ยื่นต่อกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ของมหาวิทยาลัยหรือทำหนังสือถึง ประธานกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ ผู้อุทธรณ์จะยื่นเองหรือส่งอุทธรณ์ผ่านผู้บังคับบรรชาก็ได้ และ ให้ผู้บังคับบัญชานั้นส่งอุทธรณ์ไปยังผู้บังคับบัญชาผู้สั่งลงโทษ หรือร้องทุกข์ที่ มหาวิทยาลัยหรือ หน่วยงานที่กำหนด ภายใน 3 วัน หรือตามที่กำหนดและผู้บังคับบัญชาผู้สั่งลงโทษจัดส่งอุทธรณ์ พร้อมทั้งสำเนาหลักฐานการรับแจ้งคำสั่งของผู้อุทธรณ์ จำนวนการสืบสวนหรือการพิจารณาเบื้องต้น พร้อมคำชี้แจงของผู้บังคับบัญชา (ถ้ามี) ไปยังประธานคณะกรรมการภายใน 7 วัน หรือตามที่ กำหนด (ข้อบังคับมหาวิทยาลัยมหิดล ว่าด้วยการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ พ.ศ. 2552, 2552)

เมื่อยื่นอุทธรณ์ผู้รับอุทธรณ์จะออกใบรับ ประทับตรา และลงทะเบียนรับไว้เป็น หลักฐานในวันที่ได้รับตามระเบียบว่าด้วยงานสารบัญ และให้ถือวันที่รับเป็นวันยื่นอุทธรณ์ การ อุทธรณ์ที่ส่งทางไปรษณีย์ให้ถือวันที่ทำการไปรษณีย์ต้นทางออกใบรับฝากเป็นวันรับอุทธรณ์ เพื่อประโยชน์ในการอุทธรณ์ผู้อุทธรณ์ มีสิทธิขอตรวจหรือคัดรายงานการสอบสวนของ คณะกรรมการสอบสวนได้ รวมทั้งขอตรวจหรือคัดบันทึกถ้อยคำบุคคล พยานหลักฐานอื่น ๆ

ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ถูกอุทธรณ์จะถูกลงโทษ หากพยานหลักฐานบางส่วนมีส่วนต้องห้ามมิให้เปิดเผย ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540 ก็ให้ลบหรือตัดทอนข้อมูล ส่วนนั้นออกตามที่กฎหมายกำหนด (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2540 ก)

1.5 เมื่อยื่นเรื่องตามขั้นตอนแล้ว เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจะรับเรื่องฯ พิจารณาในเบื้องต้นว่าเป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ควรรับหรือไม่รับดำเนินการ

รับเรื่องดำเนินการ เมื่อเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบการรับเรื่องฯ ลงทะเบียนรับเรื่องตามแบบที่กำหนดโดยทันที แล้วเสนอเรื่องไปยังหน่วยงาน ส่วนงาน เพื่อดำเนินการภายในเวลาไม่เกิน 3 วัน หากเป็นเรื่องสำคัญ/ เร่งด่วนให้เสนอ คณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์สั่งการโดยทันทีกรณีการดำเนินงานไม่แล้วเสร็จตามระยะเวลาที่กำหนด และขอขยายเวลามาพร้อมเหตุผล และขยายเวลาได้ไม่เกิน 2 ครั้ง ๆ ละไม่เกิน 15 วัน (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา พระราชบัญญัติ คณะกรรมการกฤษฎีกา พ.ศ. 2522, 2522, มาตรา 21)

1.6 สถานที่ที่ให้ไปใช้สิทธิ

หน่วยงานรับเรื่องราวร้องทุกข์ ของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐที่ตนมีสังกัด หรือ สถานที่ทำงาน หน่วยงานบังคับบัญชา ในพื้นที่ที่มูลคดีเกิดหรืออ้างหรือเชื่อได้ว่าเกิดขึ้น หรือ ภูมิลำเนาผู้ร้อง ถิ่นที่อยู่/ ภูมิลำเนา

2. ช่องทางการดำเนินคดีทางกฎหมาย

2.1 ความหมายของการอุทธรณ์ร้องทุกข์

อุทธรณ์ คือ การยื่นคำร้องคัดค้านคำสั่งหรือวินิจฉัยของพนักงานเจ้าหน้าที่ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2525) กระบวนการทางนิติกรรม ในการบริหารงานบุคคลที่ให้ผู้ถูกลงโทษทางวินัย มีทางขอให้ผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ ทบทวนการลงโทษอีกครั้งหนึ่ง เป็นการตรวจสอบภายในฝ่ายปกครองเองจึงทำหน้าที่ไม่เหมือนกับศาลปกครอง ซึ่งเป็นองค์กรอิสระทางตุลาการ ที่มาตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของฝ่ายปกครอง ได้แก่ ข้าราชการที่ถูกลงโทษทางวินัยอย่างไม่ร้ายแรง เช่น ภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน ลดขั้นเงินเดือนและที่ถูกลงโทษทางวินัยอย่างร้ายแรง ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ

ร้องทุกข์ คือ การบอกความทุกข์เพื่อให้ช่วยเหลือ กระบวนการพนักงานสัมพันธ์ในการบริหารงานบุคคล ที่กำหนดให้สิทธิข้าราชการพลเรือนสามัญ ที่จะร้องขอให้ทบทวนการสั่งไล่ออกจากราชการด้วยเหตุต่าง ๆ หรือขอให้ทบทวนการปฏิบัติของผู้บังคับบัญชา เพื่อแก้ไขเปลี่ยนแปลง การสั่งการของผู้บังคับบัญชาหรือแก้ไขความขัดข้องในของผู้ร้องทุกข์ (คู่มือการดำเนินการทางวินัยตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551, 2551)

2.2 สิทธิการอุทธรณ์ร้องทุกข์ใช้เมื่อใด

ใช้สิทธิอุทธรณ์ เมื่อมีกรณีถูกสั่งลงโทษทางวินัยทุกระดับโทษภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง โดยยื่นต่อประธานคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์และพิทักษ์คุณธรรม ประจำมหาวิทยาลัย หรือผ่านผู้บังคับบัญชาของตนก็ได้หรือยื่นทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับถึง คณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ตาม ระเบียบหรือข้อบังคับของมหาวิทยาลัย (สำนักงาน คณะกรรมการกฤษฎีกา, 2539)

การร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ประจำมหาวิทยาลัยเป็นวิธีการ ขึ้นตอนและระเบียบข้อบังคับที่มหาวิทยาลัยกำหนด โดยมีคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ คือ คณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติของแต่ละมหาวิทยาลัย ประกอบด้วยข้อบังคับของ มหาวิทยาลัยโดยคณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่พิจารณาเรื่องอุทธรณ์และเรื่องร้องทุกข์ ว่าด้วยการบริหารงานบุคคล พร้อมเสนอความเห็นและข้อวินิจฉัยในเรื่องนั้นต่อสภามหาวิทยาลัยรวมถึง เรื่องอื่นที่ได้รับมอบหมายจากสภามหาวิทยาลัย ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งถึงการกระทำ หรือได้รับคำสั่ง โดยยื่นต่อประธานคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์และพิทักษ์คุณธรรม ประจำ มหาวิทยาลัย หรือผ่านผู้บังคับบัญชาของตนก็ได้ (พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551, 2551)

2.3 สิทธิของผู้อุทธรณ์

เป็นสิทธิสำหรับตนเองเท่านั้น จะอุทธรณ์แทนผู้อื่น หรือมอบหมายให้ผู้อื่นอุทธรณ์ แทนไม่ได้ โดยการอุทธรณ์ต้องทำเป็นหนังสือแสดงข้อเท็จจริงและเหตุผลในการอุทธรณ์ให้เห็นว่า ได้ถูกลงโทษ ในการยื่นอุทธรณ์ จะยื่นด้วยตนเองที่ฝ่ายเลขานุการของ คณะกรรมการอุทธรณ์ร้อง ทุกข์และพิทักษ์ระบบคุณธรรม ประจำมหาวิทยาลัย หรือส่งทางไปรษณีย์มาที่ฝ่ายเลขานุการ โดยผู้อุทธรณ์สามารถใช้สิทธิ เมื่อถูกสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดค่าจ้างหรือลดค่าจ้าง ปลดออกหรือ ไล่ออก และผู้อุทธรณ์มีสิทธิขอตรวจ หรือคัดรายงานการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวน หรือของผู้สอบสวนได้ รวมทั้งมีสิทธิขอตรวจหรือคัดค่านับบันทึกถ้อยคำบุคคล พยานหลักฐานอื่น หรือเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ถูกสั่งลงโทษ ทั้งนี้ หากพยาน หลักฐานดังกล่าวมีส่วน ต้องห้ามมิให้เปิดเผยตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของทางราชการให้ลบหรือตัดทอน หรือทำ โดยประการอื่นใดที่ไม่เป็นการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้น ได้ตามที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยข้อมูล ข่าวสารของทางราชการ (คณะกรรมการกฤษฎีกาพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540, 2540) และผู้อุทธรณ์มีสิทธิคัดค้านกรรมการผู้พิจารณาอุทธรณ์ อย่างหนึ่งอย่างใด เช่น เป็นคู่กรณีกับผู้อุทธรณ์ เป็นคู่หมั้นหรือคู่สมรสของคู่กรณีหรือผู้อุทธรณ์ เป็นญาติของคู่กรณีหรือ ผู้อุทธรณ์ คือ เป็นบุพการีหรือผู้สืบสันดานไม่ว่าชั้นใด ๆ หรือเป็นพี่น้อง หรือลูกน้องนับได้เพียง ภายในสามชั้น หรือเป็นญาติเกี่ยวพันทางแต่งงานนับได้เพียงสองชั้น เป็นหรือเคยเป็นผู้แทนโดย

ชอบธรรม หรือผู้พิทักษ์ หรือผู้แทนหรือตัวแทนของคู่กรณีหรือผู้อุทธรณ์ เป็นเจ้าหนี้หรือลูกหนี้ หรือเป็นนายจ้างของคู่กรณีหรือผู้อุทธรณ์ กรณีอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (พระราชบัญญัติ ระเบียบปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539, 2539)

สามารถใช้สิทธิแสดงความประสงค์ขอแถลงการณ์ด้วยวาจาในชั้นพิจารณาของ คณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์และพิทักษ์ระบบคุณธรรม ประจำมหาวิทยาลัยได้ แต่หากพิจารณา แล้วเห็นว่าการแถลงการณ์ด้วยวาจาเป็นการไม่จำเป็นแก่การพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ จะให้แจ้งการ แถลงการณ์ด้วยวาจาก็ได้ หรือมีสิทธิยื่นหรือส่งคำแถลงการณ์หรือเอกสารหลักฐานเพิ่มเติมได้ โดยตรง การใช้สิทธิขอถอนอุทธรณ์ ก่อนที่คณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์และพิทักษ์ระบบ คุณธรรม ประจำมหาวิทยาลัย พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์เสร็จสิ้นก็ได้ โดยทำเป็นหนังสือยื่นหรือส่ง ตรงต่อประธานคณะกรรมการฯ เมื่อได้รับทราบผลการวินิจฉัยอุทธรณ์ และจะอุทธรณ์ต่อไปอีก ไม่ได้เมื่อไม่พอใจในคำวินิจฉัยสามารถใช้สิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด ในกฎหมาย ว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง (บรรเจิด สิงคะเนติ, 2542)

2.4 สิทธิของผู้ร้องทุกข์

สิทธิการร้องทุกข์ให้เป็นสิทธิเฉพาะตัวเท่านั้น จะอุทธรณ์แทนผู้อื่น หรือมอบหมาย ให้ผู้อื่นอุทธรณ์แทนไม่ได้ โดยการร้องทุกข์ต้องทำเป็นหนังสือ และลงลายมือชื่อและตำแหน่งของ ผู้ร้องทุกข์ และต้องประกอบด้วยสาระสำคัญที่แสดงข้อเท็จจริงและปัญหาของเรื่องให้เห็นว่าไม่ได้ ได้รับความเป็นธรรมหรือความคับข้องใจ เนื่องจากการกระทำหรือมีคำสั่งของผู้บังคับบัญชาอย่างไร และความประสงค์ของการร้องทุกข์ และการยื่นร้องทุกข์ จะยื่นด้วยตนเองที่ฝ่ายเลขานุการของ คณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์และพิทักษ์ระบบคุณธรรมหรือส่งทางไปรษณีย์มาที่ฝ่ายเลขานุการ ก็ได้ ผู้ร้องทุกข์สามารถใช้สิทธิได้เมื่อเห็นว่าตนไม่ได้ได้รับความเป็นธรรม หรือมีความคับข้องใจ เนื่องจากการกระทำหรือคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ยกเว้นการสั่งลงโทษหรือการตั้งคณะกรรมการ สอบสวนทางวินัยสามารถร้องทุกข์ได้ 3 กรณี (ประยูร กาญจนกุล, 2538, หน้า 102-108) คือ

กรณีที่ 1 กรณีถูกสั่งพักราชการ สั่งพักงาน ให้ออกจากราชการหรือให้ออกจากงาน ไว้ก่อน

กรณีที่ 2 กรณีเห็นว่าผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจหน้าที่ปฏิบัติต่อตนไม่ถูกต้องหรือไม่ปฏิบัติต่อตนให้ถูกต้องตามกฎหมาย

กรณีที่ 3 กรณีมีความคับข้องใจเนื่องจากการกระทำหรือคำสั่งของผู้บังคับบัญชาที่มี ต่อตนในดังต่อไปนี้ เช่น บริหารงานบุคคลโดยเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม เพราะเหตุแห่งความ แตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สถานภาพกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรมหรือความคิดเห็นในทาง

การเมืองอันไม่ขัดต่อกฎหมาย หรือไม่มอบหมายงานให้ปฏิบัติ หรือประวิงเวลาหรือหน่วงเหนี่ยว การดำเนินการบางเรื่องเป็นเหตุให้เสียสิทธิหรือไม่ได้รับสิทธิประโยชน์ อันพึงมีพึงได้ในเวลา อันสมควร (ประยูร กาญจนกุล, 2524)

ผู้ร้องทุกข์สิทธิแสดงความประสงค์ขอแถลงการณ์ด้วยวาจาในชั้นพิจารณาของ คณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์และพิทักษ์ระบบคุณธรรม ประจำมหาวิทยาลัยได้ แต่หากพิจารณา แล้วเห็นว่าการแถลงการณ์ด้วยวาจาเป็นการ ไม่จำเป็นแก่การพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ จะให้ส่งการ แถลงการณ์ด้วยวาจาก็ได้ กรณีที่คณะกรรมการผู้พิจารณาอุทธรณ์เป็นเครือญาติหรือมีส่วนได้เสีย ผู้ร้องทุกข์มีสิทธิคัดค้านกรรมการผู้พิจารณาร้องทุกข์ได้ เช่นเดียวกับการอุทธรณ์และมีสิทธิถอน ร้องทุกข์ได้ เช่นเดียวกับการอุทธรณ์ เมื่อทราบผลการวินิจฉัยอุทธรณ์แล้วไม่สามารถอุทธรณ์ต่อไป ได้อีก แต่สามารถใช้สิทธิฟ้องศาลปกครองได้ตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด (บรรเจิด สิงคะเนติ, 2542)

2.5 แนวทางปฏิบัติในการอุทธรณ์ร้องทุกข์

การพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ มีหลักอยู่ 2 ประการ คือ หลักนิติธรรม คือ พิจารณาตามที่ กฎหมายบัญญัติไว้ และหลักมโนธรรม คือ การพิจารณาโดยคำนึงถึงความจริง ถูกต้อง เหมาะสม ตามเหตุผลที่ควรจะเป็น เช่น ลักษณะการกระทำ ผลของการกระทำ คุณความดีของผู้กระทำการให้ โอกาส มูลเหตุเบื้องหลังแห่งการกระทำ สภาพของผู้กระทำ ซึ่งจะต้องสอดคล้องกับประมวล จริยธรรมและจรรยาบรรณในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานทางปกครอง เพื่อจัดให้มีคำสั่งทางปกครอง ซึ่งถือเป็นการพิจารณาทางปกครองอย่างหนึ่ง จะต้องอยู่ภายใต้บังคับ ของบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาตรา 3 ในกรณีที่ กฎหมายเฉพาะของหน่วยงาน หรือองค์กรนั้น ไม่ได้บัญญัติไว้หรือได้บัญญัติไว้แต่มีมาตรฐานใน การให้ความเป็นธรรมน้อยกว่า เมื่อการพิจารณาทำความเห็นของเจ้าหน้าที่ เพื่อเสนอต่อผู้มีอำนาจ พิจารณาเรื่องร้องทุกข์ ถือเป็นการพิจารณาทางปกครองอย่างหนึ่งจึงต้องอยู่ภายใต้บังคับของ (พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539, 2539)

2.6 การยื่นอุทธรณ์/ ร้องทุกข์

การยื่นอุทธรณ์ผู้มีสิทธิอุทธรณ์ จะยื่นอุทธรณ์ต่อประธานคณะกรรมการอุทธรณ์ร้อง ทุกข์และพิทักษ์คุณธรรม ประจำมหาวิทยาลัยหรือส่งผ่านผู้บังคับบัญชาของตนเองก็ได้ในกรณีที่ถูก สั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดขั้นเงินเดือน ปลดออกหรือไล่ออก ภายใน 30 วัน นับแต่ วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง และผู้อุทธรณ์ใช้สิทธิอุทธรณ์ในกรณีถูกสั่งลงโทษทางวินัยทุกระดับโทษ ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง โดยยื่นต่อประธานคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์และ

พิทักษ์คุณธรรม ประจำมหาวิทยาลัยหรือผ่านผู้บังคับบัญชาของตนก็ได้ (พระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551, 2551)

ให้ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์และพิทักษ์คุณธรรม ประจำมหาวิทยาลัย เตรียมเรื่องอุทธรณ์และเอกสารที่เกี่ยวข้องเสนอคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์และพิทักษ์คุณธรรม เพื่อพิจารณาวินิจฉัยให้เสร็จสิ้นภายใน 90 วัน นับแต่วันที่ผู้อุทธรณ์ยื่นหรือส่งหนังสืออุทธรณ์เมื่อยื่นเรื่อง คณะกรรมการฯ จะพิจารณาวินิจฉัยเรื่องตามสำนวนการสอบสวนทางวินัย ในกรณีจำเป็นและสมควรอาจขอเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมรวมทั้งคำชี้แจงของหน่วยงานต่าง ๆ หรือเชิญบุคคลมาให้ถ้อยคำหรือชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาได้ เมื่อพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์แล้วและมีมติอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้มีการสั่งการหรือการปฏิบัติให้เป็นไปตามมตินั้น และจะมีหนังสือแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้อง สภามหาวิทยาลัย อธิการบดีและผู้อุทธรณ์ทราบมติของคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์และพิทักษ์คุณธรรมเพื่อดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องหรือกรณีมหาวิทยาลัยนั้นให้แจ้ง เพื่อให้มีการสั่งการหรือปฏิบัติตามมติโดยเร็วหรือกรณีผู้อุทธรณ์นั้นให้แจ้งเพื่อให้ทราบผลการพิจารณาอุทธรณ์ (มติ) และหากไม่พอใจก็สามารถใช้สิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองอีกก็ได้ขั้นตอนการยื่นอุทธรณ์ (ชาญชัย แสวงศักดิ์ และมานิตย์ วงศ์เสรี, 2541)

2.7 สถานที่ที่ให้ไปใช้สิทธิ

อาคารที่ทำการคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ หรือหน่วยงานที่รับเรื่องไว้แทน เช่น หน่วยงานบังคับบัญชาของตน ภายในมหาวิทยาลัย ตามระเบียบข้อบังคับมหาวิทยาลัย ว่าด้วยการอุทธรณ์ร้องทุกข์

3. ศูนย์ดำรงธรรม

3.1 การร้องทุกข์กับศูนย์ดำรงธรรม

ศูนย์ดำรงธรรม คือ หน่วยงาน ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริการงานระดับจังหวัด ตามประกาศ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 96/ 2557 บริหารงานในรูปแบบคณะกรรมการบริหารศูนย์ดำรงธรรม ภายใต้สังกัดกระทรวงมหาดไทย โดยมีหน้าที่รับผิดชอบหลักที่ช่วยเหลือประชาชนคือ รับเรื่องราวความเดือดร้อนของประชาชนในทุกเรื่องตลอด 24 ชั่วโมง วิเคราะห์ ประเมินเรื่องราว เหตุการณ์ ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงและปฏิบัติการให้ความช่วยเหลือในเบื้องต้นอย่างรวดเร็ว ทันทเหตุการณ์ ประสานการปฏิบัติและส่งต่อเรื่องราวให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับไปดำเนินการ (ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 96/2557 เรื่องการจัดตั้งศูนย์ดำรงธรรม, 2557)

3.2 การร้องทุกข์ต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือองค์กร

การร้องทุกข์ต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือองค์กรของรัฐฝ่ายปกครองแบ่งได้ (ชาญชัย แสวงศักดิ์, 2540, หน้า 12-13) เป็น 3 กรณี คือ

3.2.1 โดยการร้องทุกข์ต่อเจ้าหน้าที่ ของรัฐหรือองค์กรของรัฐฝ่ายปกครองซึ่งเป็นต้นเหตุ แห่งการร้องทุกข์นั่นเอง เพื่อให้พิจารณาทบทวนเรื่องนั้นใหม่ เช่น ร้องทุกข์ต่อนายอำเภอ ให้พิจารณาทบทวน คำสั่งของนายอำเภอ ที่เป็นต้นเหตุแห่งการร้องทุกข์

3.2.2 โดยการร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาหรือ “หน่วยเหนือ” ของเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือองค์กรของรัฐฝ่ายปกครองซึ่งเป็นต้นเหตุแห่งการร้องทุกข์เพื่อให้พิจารณาแก้ไขปัญหาในเรื่องนั้น เช่น ในกรณีที่ประชาชนได้รับความเดือดร้อนจากการกระทำของกำนัน ประชาชนก็อาจร้องทุกข์ต่อนายอำเภอหรือ ผู้ว่าราชการจังหวัดให้สั่งระงับหรือยกเลิกการกระทำดังกล่าวของกำนันได้

3.2.3 โดยการร้องทุกข์ต่อองค์กรต่าง ๆ ของฝ่ายปกครองซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการรับ พิจารณาคำร้องทุกข์ของประชาชน เช่น ศูนย์รับเรื่องราวร้องทุกข์ของส่วนราชการต่าง ๆ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี หรือคณะกรรมการวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ เป็นต้น

สรุป การร้องเรียน/ ร้องทุกข์ คือ การที่ประชาชนบอกเล่าเรื่องราวต่อหน่วยงานของรัฐเพื่อขอให้ช่วยเหลือ แก้ไข บรรเทาความเดือดร้อน หรือตรวจสอบข้อเท็จจริง อันเนื่องมาจากการได้รับความเดือดร้อน ความไม่เป็นธรรม หรือพบเห็นการกระทำผิดกฎหมาย (ชาญชัย แสวงศักดิ์, 2540, หน้า 13-14)

3.3 ลักษณะของเรื่องร้องเรียน/ ร้องทุกข์

เรื่องร้องเรียนที่มีลักษณะเป็นบัตรสนเท่ห์ตามมติคณะรัฐมนตรีเป็นกรณีการ ร้องเรียนกล่าวโทษที่ขาดข้อมูลหลักฐาน ซึ่งศูนย์ดำรงธรรมจะระงับเรื่องทั้งหมด แต่ถ้าเป็นการร้องเรียนในประเด็นเกี่ยวข้องกับส่วนรวม จะส่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับทราบไว้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาต่อไป ซึ่งกรณีนี้สามารถยุติเรื่องได้ทันที (สำนักตรวจราชการและเรื่องราวร้องทุกข์ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย, ม.ป.ป., หน้า 6)

เรื่องที่ร้องเรียนทั่วไป ศูนย์ดำรงธรรมจะดำเนินการจัดส่งเรื่องให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับไปดำเนินการ โดยจะพิจารณาส่งตามความเหมาะสมของแต่ละเรื่องและจะตอบให้ผู้ร้องทราบไว้ชั้นหนึ่งก่อน ซึ่งเมื่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการแล้วจะแจ้งให้ศูนย์ดำรงธรรมและผู้ร้องทราบหรือบางกรณีปัญหา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะแจ้งให้ผู้ร้องทราบโดยตรง ซึ่งระยะเวลาเวลาการพิจารณาดำเนินการของหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องจะช้าหรือเร็วขึ้นอยู่กับ ขั้นตอนการดำเนินการให้การช่วยเหลือของแต่ละกรณีปัญหา ในกรณีเป็นเรื่องร้องเรียนทั่วไปหากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่แจ้งผลให้ทราบภายในระยะเวลาที่กำหนด ศูนย์ดำรงธรรมจะมี หนังสือเตือนขอทราบผลไปอีกครั้งหนึ่ง

เรื่องร้องเรียนสำคัญ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประชาชนส่วนรวมหรือเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน เป็นประเด็นข้อร้องเรียนทางกฎหมายหรือเป็นเรื่องที่ร้องเรียน ที่มีข้อเท็จจริงและรายละเอียดตามคำร้องยังไม่ชัดเจนหรือไม่แน่นอน หรือบางกรณีศูนย์ดำรงธรรมอาจต้องให้

เจ้าหน้าที่เดินทางไปตรวจสอบข้อเท็จจริงในพื้นที่ก่อนส่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการต่อไป โดยแจ้งให้ผู้ร้องทราบไว้ ชั่วหนึ่งก่อน เมื่อหน่วยงานได้รายงานผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงเข้ามาแล้วจึงจะแจ้งให้ผู้ร้องทราบต่อไป หรือหากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่รายงานผลให้ทราบภายในระยะเวลาที่กำหนด ศูนย์ดำรงธรรมจะแจ้งเตือนไปอีกครั้ง (สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย, 2552, หน้า 6-10)

3.4 ใช้สิทธิในการร้องเรียนร้องทุกข์ได้เมื่อใด

เมื่อบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล ข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างขององค์การของรัฐ หรือของเอกชน ซึ่งได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมิอาจหลีกเลี่ยงได้ จากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือจากหน่วยงานของรัฐ และต้องการให้มีการแก้ไขเยียวยาความเดือดร้อนหรือเสียหายนั้น หรือแก้ไขข้อบกพร่องในระบบราชการ การร้องทุกข์นี้ จึงเป็นการร้องเรียนเพื่อขอให้มีการแก้ไขความเดือดร้อน หรือข้อขัดแย้งที่มีอยู่ระหว่างบุคคลดังกล่าวกับหน่วยงานของรัฐหรือหน่วยราชการ (อุกฤษ มงคลนาวิน, 2540, หน้า 3)

3.5 วิธีการยื่นคำร้องเรียน/ ร้องทุกข์

วิธีการยื่นคำร้องเรียน ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการปฏิบัติราชการเพื่อประชาชนของหน่วยงานของรัฐไว้ คือ การร้องเรียนด้วยวาจา กรณีนี้ เหมาะสำหรับเรื่องที่มีปัญหาหรืออุปสรรคที่ต้องการการแก้ไขในทันที หรือกรณีร้องเรียนเป็นหนังสือ เป็นกรณีที่ใช้กับการร้องเรียนทั่วไปในทุกเรื่องที่ต้องการการแก้ไขปัญหา หรือต้องการการวินิจฉัยชี้ขาดโดยองค์กรที่เหนือกว่า ซึ่งการร้องเรียนโดยวิธีนี้ต้องทำโดยเขียน หนังสือ (หรือพิมพ์) เล่าถึงเหตุการณ์หรือพฤติการณ์ของเรื่องที่ต้องการร้องเรียนให้ชัดเจนมากที่สุด ชื่อและที่อยู่ให้ชัดเจน เพียงพอที่เจ้าหน้าที่สามารถติดต่อได้ พร้อมทั้งลงลายมือชื่อของผู้ร้องเรียนถ้ามีเอกสารหรือหลักฐานควรส่งไปพร้อมกันด้วย เพราะจะทำให้การดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องที่ร้องเรียนนั้นเป็นไปได้โดยรวดเร็วขึ้น และส่งคำร้องเรียนนั้น ไปยังสถานที่ทำการของหน่วยงานของรัฐนั้น (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2522, มาตรา 22)

การยื่นเรื่องราวร้องทุกข์หากผู้ใดประสงค์จะยื่นเรื่องราวร้องทุกข์ให้ยื่นเรื่องราวร้องทุกข์ได้ ดังนี้ คือ ยื่นเรื่องราวร้องทุกข์ร้องเรียนด้วยตนเอง หรือมอบหมายให้ผู้อื่นยื่นแทน ซึ่งผู้นั้นจะต้องอยู่ในฐานะที่จะทราบข้อเท็จจริงอันเป็นสาเหตุแห่งการร้องทุกข์ร้องเรียน หรือจะส่งเรื่องราวร้องทุกข์ทางไปรษณีย์ เมื่อมีการแจ้งให้หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ/ ส่วนราชการ/ จังหวัดตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้วหากพ้นระยะเวลาที่กำหนดนี้ แล้วยังไม่ได้รับรายงานผลจะมีการแจ้งเตือนเป็นระยะ ๆ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2541, หน้า 20-21)

- เดือนครั้งที่ 1 เมื่อครบกำหนด 30 วัน
- เดือนครั้งที่ 2 เมื่อครบกำหนด 15 วัน นับตั้งแต่ได้รับการเดือนครั้งที่ 1
- เดือนครั้งที่ 3 เมื่อครบกำหนด 7 วัน นับตั้งแต่ได้รับการเดือนครั้งที่ 2

3.6 สถานที่ที่ให้ไปใช้สิทธิ

ประชาชนสามารถร้องเรียนได้ 5 ช่องทาง คือ

3.6.1 ทางโทรศัพท์สายด่วน 1567

3.6.2 ทางตู้ ปณ. 101 ปณฝ. มหาดไทย

3.6.3 ร้องเรียนด้วยตนเองศูนย์ดำรงธรรม ทุกแห่งทั่วประเทศ หรือศูนย์ดำรงธรรม จังหวัดในพื้นที่ที่มูลคดีเกิดหรืออ้างหรือเชื่อได้ว่าเกิดขึ้น หรือภูมิลาเนาผู้ร้อง

3.6.4 ทางเว็บไซต์ <http://www.damrongdhama.moi.go.th/> หรือ โหลดผ่านแอป

Spond

3.6.5 ทางอื่น ๆ เช่น ตู้รับเรื่องร้องเรียนของศูนย์ดำรงธรรม

4. การแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน

4.1 การแจ้งความร้องทุกข์กับพนักงานสอบสวน

การฟ้องคดีของราชการในมหาวิทยาลัย พนักงานมหาวิทยาลัย ลูกจ้างในมหาวิทยาลัย แจ้งความร้องทุกข์ จึงเป็นอีกวิธีหนึ่งกรณีที่มีกฎหมายกำหนดขึ้นตอนหรือวิธีการสำหรับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายในเรื่องใดไว้ โดยเฉพาะคำร้องทุกข์ คือการที่ผู้เสียหายได้กล่าวหาต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่ามีผู้กระทำความผิดขึ้น จะรู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือไม่ก็ตาม ซึ่งกระทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหาย และการกล่าวหาเช่นนั้น ได้กล่าวโดยมีเจตนาให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ (อรรถสิทธิ ชื่นสงวน, 2548, หน้า 9)

4.2 ลักษณะของคำร้องทุกข์

เป็นการกล่าวหาของผู้เสียหาย ต่อเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจรับคำร้องทุกข์ตามประมวลกฎหมายนี้ว่ามีผู้กระทำความผิดขึ้น (อรรถสิทธิ ชื่นสงวน, 2548, หน้า 2-126) จะรู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือไม่ก็ตามซึ่งกระทำให้เกิดความเสียหายต่อผู้เสียหายและการกล่าวหาเช่นนี้ต้องมีเจตนาให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ โดยคำร้องทุกข์ต้องมีรายละเอียดครบทั้ง 3 ข้อ ข้างต้น หากขาดข้อหนึ่งข้อใดไปย่อมไม่ใช่คำร้องทุกข์ตามกฎหมาย

การแจ้งความในที่นี้ จะกล่าวเพียง 2 ประการ (ปกป้อง ศรีสนิท, 2550) คือ การแจ้งความเพื่อลงบันทึกประจำวันไว้เป็นหลักฐาน คือ เมื่อมีพฤติการณ์ที่บุคคลใดอาจทำให้เกิดความเสียหายขึ้น สามารถไปแจ้งความเพื่อขอให้เจ้าพนักงานลงบันทึกประจำวันที่สถานีตำรวจไว้เป็นหลักฐาน ในการสอบสวนความผิดอาญาต่อไป กับประการที่สองคือการแจ้งความร้องทุกข์กับ

พนักงานสอบสวน โดยคำร้องทุกข์ มีความสำคัญในความผิดต่อส่วนตัว (ความผิดอันยอมความได้) เกี่ยวกับเรื่องอำนาจสอบสวนของพนักงานสอบสวน สำหรับความผิดต่อส่วนตัวหรือความผิดอันยอมความได้นั้น จะต้องมีคำร้องทุกข์ตามระเบียบมาก่อน ถ้าไม่มีคำร้องทุกข์หรือคำร้องทุกข์ไม่ชอบด้วยกฎหมาย พนักงานสอบสวนจะไม่มีอำนาจสอบสวน ซึ่งสอดคล้องกับทวิเกียรติ มินะกนิษฐ (2549) หากพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนไปโดยฝ่าฝืน หรือกระทำโดยปราศจากอำนาจ เมื่อข้อเท็จจริงดังกล่าวปรากฏในชั้นศาลศาลก็ต้องยกฟ้อง

4.3 สิทธิในการแจ้งความร้องทุกข์

ผู้มีอำนาจร้องทุกข์ คือ ผู้เสียหายที่ได้ความเสียหาย เนื่องจากการกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่ง หรือผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย กระทำเมื่อบุคคลได้รับความเสียหาย จากการที่มีผู้กระทำความผิดขึ้น การแจ้งความเพื่อลงบันทึกประจำวันไว้เป็นหลักฐาน คือ เมื่อมีพฤติการณ์ที่อาจทำให้เกิดความเสียหายขึ้น สามารถไปแจ้งความเพื่อขอให้เจ้าพนักงานลงบันทึกประจำวันที่สถานีตำรวจไว้เป็นหลักฐาน (อรรถสิทธิ ชื่นสงวน, 2548) กล่าวว่า ในการสอบสวนความผิดอาญาต่อไปหรือเมื่อผู้เสียหาย ต้องการได้รับความยุติธรรมตามกระบวนการกฎหมายที่รัฐจัดหาไว้เพื่อบริการสาธารณะ กล่าวหาว่ามีผู้กระทำความผิดขึ้นจะรู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือไม่ก็ตาม ซึ่งกระทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหาย และการกล่าวหาเช่นนั้น ได้กล่าวโดยมีเจตนาให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ

4.4 ระยะเวลาในการร้องทุกข์

สำหรับความผิดต่อส่วนตัว (ความผิดอันยอมความได้) ถ้าผู้เสียหายมิได้ร้องทุกข์ภายในเวลา 3 เดือน นับแต่วันที่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด เป็นอันขาดอายุความ คือ ต้องนับนับจากรู้เรื่องและรู้ตัวผู้กระทำความผิดแล้ว จึงจะเริ่มนับอายุความร้องทุกข์ ดังนั้น แม้จะรู้เรื่องการกระทำความผิดแต่หากยังไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิด อายุความก็ยังไม่เริ่มนับ เมื่อรู้เรื่องรู้ตัวแล้ว เมื่อพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวจะมาแจ้งความร้องทุกข์เรื่องนี้ไม่ได้เพราะไม่ได้กระทำภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด (จุลสิงห์ วสันตสิงห์, 2559)

อย่างไรก็ตามอายุความร้องทุกข์ ต้องอยู่ภายใต้บังคับ มาตรา 95 เรื่อง อายุความฟ้องคดีของความผิดนั้น ๆ ด้วย (ศาลฎีกา, 2558)

4.5 วิธีการร้องทุกข์/ วิธีแก้คำร้องทุกข์/ การถอนคำร้องทุกข์

การร้องทุกข์ กำหนดให้ผู้ร้องทุกข์ ร้องทุกข์ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามบทบัญญัติของกฎหมาย โดยจะร้องทุกข์ด้วยวาจาต่อหน้าพนักงานสอบสวน หรือทำคำร้องทุกข์เป็นหนังสือ ก็ได้ ดังนี้ คือ ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน ที่มีอำนาจสอบสวน หรือร้องทุกข์ต่อพนักงานฝ่ายปกครอง

หรือตำรวจซึ่งมีตำแหน่งหน้าที่รอง หรือเหนือ พนักงานสอบสวนและเป็นผู้ซึ่งมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยตามกฎหมาย (วิเชียร ดิเรกอุดมศักดิ์, 2560)

การแก้คำร้องทุกข์ ผู้ร้องทุกข์ จะแก้คำร้องทุกข์ระยะใด หรือจะถอนคำร้องทุกข์เสียเมื่อใดก็ได้ ในคดีที่มีใช้ความผิดต่อส่วนตัว การถอนคำร้องทุกข์เช่นนั้น ไม่ตัดอำนาจพนักงานสอบสวนที่จะสอบสวนหรือพนักงานอัยการที่จะฟ้องคดีนั้น

การถอนคำร้องทุกข์ในคดีความผิดต่อส่วนตัวนั้น จะถอนฟ้องหรือยอมความในเวลาใด ก่อนคดีถึงที่สุดก็ได้แต่ถ้าจำเลยคัดค้านให้ศาลยกคำร้องขอถอนฟ้องนั้นเสีย และสิทธินำคดีอาญามาฟ้อง ย่อมระงับไปในกรณีความผิดต่อส่วนตัวเมื่อได้ถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้อง หรือยอมความกัน โดยถูกต้องตามกฎหมาย (เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, 2544)

4.6 สถานที่ที่ให้ไปใช้สิทธิ

สถานีตำรวจในพื้นที่ที่มูลคดีเกิดหรืออ้างหรือเชื่อได้ว่าเกิดขึ้น หรือผู้ต้องหาที่มีที่อยู่/ภูมิลำเนา หรือสำนักงานตำรวจกองปราบปราม

5. สำนักงานอัยการสูงสุด

5.1 การร้องทุกข์ต่อสำนักงานอัยการสูงสุด

ตามพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 กำหนดอำนาจหน้าที่ของสำนักงานอัยการสูงสุดในการให้ความช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย มาตรา 23 สำนักงานอัยการสูงสุด นอกจากมีอำนาจและหน้าที่เกี่ยวกับงานธุรการและงานวิชาการ เพื่อสนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้แก่พนักงานอัยการแล้ว ให้มีอำนาจหน้าที่ ให้ความช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินการทางกฎหมาย รวมตลอดทั้งในการคุ้มครองป้องกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน พ.ศ. 2546 และการให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชนในคดีแพ่งหรือคดีปกครองมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการแทนรัฐบาล หน่วยงานของรัฐที่เป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ราชการส่วนกลางหรือราชการส่วนภูมิภาคในศาล หรือกระบวนการทางอนุญาโตตุลาการทั้งปวงกับมีอำนาจและหน้าที่ตามกฎหมายอื่นซึ่งกฎหมายบัญญัติ โดยมีหน่วยงานย่อยได้แก่ สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน ซึ่งมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนคุ้มครองเสรีภาพและผลประโยชน์ของประชาชน ให้การช่วยเหลือทางกฎหมาย การเผยแพร่ความรู้ด้านมนุษยชนและความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน (ห้องสมุดสำนักงานอัยการสูงสุด, 2533)

5.2 ลักษณะการขอความช่วยเหลือ

เมื่อประชาชนต้องการทราบ ข้อมูลทางกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการคดี และขั้นตอนการดำเนินการทางศาล ทั้งนี้ที่กฎหมายบัญญัติให้อำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการ

นอกจากด้านคดีที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของอัยการ เช่น ร้องขอให้ศาลตั้งผู้จัดการมรดก ร้องขอให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้มีการรับบุตรบุญธรรม การเลิกรับบุตรบุญธรรม ร้องขอให้ศาลตั้งผู้ปกครองผู้เยาว์ และอื่น ๆ แล้วยังขอให้ช่วยเหลือให้คำแนะนำปรึกษาทางกฎหมาย และความรู้ทางกฎหมาย หรือขอให้ช่วยเหลือทางอรรถคดี

5.3 สถานที่ใช้สิทธิ

สถานที่รับการช่วยเหลือ สามารถขอรับการช่วยเหลือที่ทำการสำนักงานอัยการจังหวัดหรือที่ทำการสำนักงานอัยการสูงสุด ถนนรัชดาภิเษก หรือสำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีปกครอง ถนนแจ้งวัฒนะกรุงเทพมหานคร

6. คณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา (ก.พ.อ.)

6.1 การร้องทุกข์หรือร้องเรียนต่อสำนักงาน (ก.พ.อ.)

มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบางแห่งยังมีข้าราชการอยู่โดยคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษาโดยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษาฉบับที่ 3 พ.ศ. 2559 มีอำนาจหน้าที่หลัก คือ การเสนอแนะและให้คำปรึกษาแก่รัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบายการบริหารงานบุคคลของข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา ช่วยประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการให้ข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา ได้รับค่าตอบแทนสวัสดิการและประโยชน์เกื้อกูลอื่น ให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสม และกำหนดมาตรฐานการบริหารงานบุคคล วินัยและการรักษาวินัย การดำเนินการทางวินัย การออกจากราชการและการพิจารณาตำแหน่งวิชาการ เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว รวมถึง การออกกฎ ก.พ.อ. ระเบียบ หรือข้อบังคับตามพระราชบัญญัตินี้ และกำหนดกรอบอัตราค่าจ้างและอัตราส่วนสูงสุดของวงเงินที่พึงใช้เพื่อการบริหารงานบุคคลของสถาบันอุดมศึกษา แต่ละสถาบัน กำกับ ดูแล ติดตามและประเมินผลการบริหารงานบุคคลของข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2542, 2545, 2553) ในการนี้ให้มีอำนาจเรียกเอกสาร และหลักฐานจากสถาบันอุดมศึกษา ให้ผู้แทนของสถาบันอุดมศึกษา ข้าราชการหรือบุคคลใดมาชี้แจงข้อเท็จจริง การกำหนดอัตราค่าตอบแทนให้กับนายกสภาสถาบันอุดมศึกษาและกรรมการสภาสถาบันอุดมศึกษาโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง รวมถึงพิจารณารับรองคุณวุฒิของผู้รับปริญญา ประกาศนียบัตรวิชาชีพ หรือคุณวุฒิอย่างอื่นเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาและแต่งตั้งเป็นข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา และกำหนดอัตราเงินเดือน ค่าตอบแทนที่ควรได้รับ และตำแหน่งที่ควรแต่งตั้ง กำหนดมาตรฐานของจรรยาบรรณที่พึงมีในสถาบันอุดมศึกษาตลอดจนปฏิบัติการอื่นตามพระราชบัญญัตินี้ ตามกฎหมายอื่นหรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารงานบุคคล วินัยและการรักษา

วินัย การออกจากราชการ การอุทธรณ์ร้องทุกข์และการพิจารณาตำแหน่งวิชาการให้เป็นไปตามที่ กำหนดในข้อบังคับของสภาสถาบันอุดมศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2559 ข, มาตรา 61-65)

6.2 ใช้สิทธิในการร้องเรียนร้องทุกข์เมื่อใด

การใช้สิทธิร้องทุกข์ของข้าราชการพลเรือนนั้น เมื่อข้าราชการพลเรือนใน สถาบันอุดมศึกษาผู้ใดถูกสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดขั้นเงินเดือน มีสิทธิอุทธรณ์ต่อ สภาสถาบันอุดมศึกษาได้ภายใน 90 วัน นับแต่วันได้รับแจ้งคำสั่ง หรือกรณีถูกสั่งให้ ออกจาก ราชการหรือสั่งลงโทษปลดออกหรือไล่ออก มีสิทธิอุทธรณ์ต่อ ก.พ.อ. ได้ภายใน 30 วัน นับแต่วัน ได้รับแจ้งคำสั่งตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.พ.อ. กำหนด และให้ ก.พ.อ. พิจารณาให้แล้วเสร็จ ภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในข้อบังคับของ ก.พ.อ. ซึ่งต้องไม่เกิน 90 วัน

6.3 การยื่นอุทธรณ์และการร้องทุกข์

ข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษาผู้ใดถูกสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดขั้นเงินเดือน มีสิทธิอุทธรณ์ต่อสภาสถาบันอุดมศึกษาได้ ตามมาตรา 61 และมาตรา 62 ภายใน 90 วัน นับแต่วันได้รับแจ้งคำสั่ง หรือกรณีถูกสั่งให้ ออกจากราชการหรือสั่งลงโทษปลด ออกหรือไล่ออก มีสิทธิอุทธรณ์ต่อ ก.พ.อ. ได้ภายใน 30 วัน นับแต่วันได้รับแจ้งคำสั่งตาม หลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.พ.อ. กำหนดและให้ ก.พ.อ. พิจารณาให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่ กำหนดไว้ในข้อบังคับของ ก.พ.อ. ซึ่งต้องไม่เกิน 90 วัน ในกรณีที่ผู้อุทธรณ์ไม่พอใจในคำวินิจฉัย อุทธรณ์ หรือในกรณีที่ ก.พ.อ. มิได้วินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายในกำหนดระยะเวลาให้มีสิทธิฟ้องคดี ต่อศาลปกครองได้ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธี พิจารณาคดีปกครอง (พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2547, 2547, มาตรา 61, มาตรา 62)

หากมีกรณี เห็นว่าตนไม่ได้รับความเป็นธรรมหรือมีความคับข้องใจเนื่องจากการ กระทำหรือคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ยกเว้น กรณีการสั่งลงโทษหรือการตั้งคณะกรรมการสอบสวน ทางวินัย ให้ผู้นั้นมีสิทธิร้องทุกข์ต่อสภาสถาบันอุดมศึกษา ภายใน 30 วัน นับแต่วันได้รับแจ้งถึงการ กระทำหรือได้รับคำสั่งและให้สภาสถาบันอุดมศึกษาพิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ให้เสร็จภายใน กำหนดระยะเวลาที่กำหนดไว้ในข้อบังคับที่ออกตามมาตรา 17 ของหลักเกณฑ์วิธีการบริหารงาน บุคคล วินัยและการรักษาวินัย การดำเนินการทางวินัย การออกจากราชการ อารอุทธรณ์ร้องทุกข์ และการพิจารณาตำแหน่งวิชาการ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในข้อบังคับของสภาสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งต้องไม่เกิน 90 วัน กรณีที่ผู้ร้องทุกข์ไม่พอใจในผลของการพิจารณาของสภาสถาบันอุดมศึกษา หรือกรณีที่มีได้พิจารณาให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาดังกล่าวให้มีสิทธิเสนอเรื่องร้องทุกข์ต่อ

ก.อ.ร. ภายใน 30 วัน นับแต่วันได้รับแจ้งผลการพิจารณาวินิจฉัยของสถาบันอุดมศึกษาหรือวันที่พ้นกำหนดระยะเวลาดังกล่าว (พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2559 มาตรา 8 แก้ไขมาตรา 63 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2547, 2547)

6.4 สถานที่ที่ใช้สิทธิ

ข้าราชการพลเรือนสามารถใช้สิทธิ ณ ที่ทำการสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

7. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (ส.ก.อ.)

7.1 การร้องทุกข์ต่อสำนักงาน สกอ.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เป็นหน่วยงานที่มีสถานภาพเป็นนิติบุคคล แบ่งส่วนราชการตามกฎกระทรวง แบ่งส่วนราชการ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 โดยแบ่งโครงสร้างการบริหารงานออกเป็น 9 สำนัก และมีสถาบันอุดมศึกษาในสังกัด จำนวน 157 แห่งทั่วประเทศ คือ สถาบันอุดมศึกษาในสังกัด/ ในกำกับของรัฐ 81 แห่ง มีหน้าที่พิจารณาเสนอนโยบายแผนพัฒนา และมาตรฐานการอุดมศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติ การสนับสนุนทรัพยากร การติดตามตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยคำนึงถึงความเป็นอิสระและความเป็นเลิศทางวิชาการของสถานศึกษาระดับปริญญา ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสถานศึกษาแต่ละแห่ง และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

7.2 การยื่นเรื่องร้องเรียน/ ร้องทุกข์ ต่อคณะกรรมการการอุดมศึกษา

เรื่องที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานการอุดมศึกษา หลักสูตร การประเมินผลการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา พัฒนาศักยภาพนักศึกษา ส่งเสริมและพัฒนาสมรรถนะบุคลากร (กฎกระทรวงว่าด้วยระเบียบ หลักเกณฑ์ และวิธีประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2546, 2546)

ผู้มีสิทธิยื่นเรื่องต่อคณะกรรมการการอุดมศึกษา บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล มหาวิทยาลัย ข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้าง ในสถาบันอุดมศึกษาขององค์การของรัฐหรือของเอกชน ซึ่งได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมิอาจหลีกเลี่ยงได้ จากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือจากหน่วยงานของรัฐ และต้องการให้มีการแก้ไขเยียวยาความเดือดร้อนหรือเสียหายนั้น หรือแก้ไขข้อบกพร่องในระบบราชการ การร้องทุกข์นี้ จึงเป็นการร้องเรียนเพื่อขอให้มีการแก้ไขความเดือดร้อน หรือข้อขัดแย้งที่มีอยู่ระหว่างบุคคลดังกล่าวกับหน่วยงานของรัฐหรือหน่วยราชการ มิใช่การแก้ไขความ เดือดร้อนหรือข้อขัดข้อง ที่มีอยู่

ระหว่างประชาชนด้วยกันเอง (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2540 ข, หมวดที่ 8 ส่วนที่ 4 มาตรา 276-280)

7.3 สถานที่ที่ให้ไปใช้สิทธิ

สถานที่ที่ทำการสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ตั้งอยู่ 328 ถนนศรีอยุธยา แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร 10400

8. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐ (ป.ป.ท.)

8.1 การร้องทุกข์ต่อ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐ

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.) เป็นส่วนราชการมีฐานะเป็นกรมในสังกัดกระทรวงยุติธรรม ซึ่งอยู่ในบังคับบัญชา ขึ้นตรงต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในงานธุรการของคณะกรรมการ ป.ป.ท. รวมถึงตลอดทั้งสนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ท. เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประสานงานและให้ความร่วมมือกับส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐอื่นที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริต ประสานงานและให้ความร่วมมือระหว่างประเทศเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต รวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการทุจริต จัดให้มีหรือให้ความร่วมมือกับองค์กรอื่นในการศึกษาอบรมและพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริต รวมทั้งปฏิบัติการอื่นตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่น หรือตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ท. มอบหมาย (พระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559, 2551, มาตรา 53-59)

8.2 สิทธิในการยื่นเรื่องกล่าวหา

เขตอำนาจของหน่วยงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ มีดังต่อไปนี้
เจ้าหน้าที่ของรัฐ คือ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ดำรงตำแหน่ง ต่ำกว่าผู้บริหารระดับสูง หรือข้าราชการที่ดำรงตำแหน่งต่ำกว่า ผู้อำนวยการกอง ลงมาเจ้าหน้าที่รัฐที่อยู่ในอำนาจของ ป.ป.ท. คือ เจ้าหน้าที่รัฐ ตั้งแต่ระดับ 7 ลงมาหรือเทียบเท่า และมาตรา 53 ถึงมาตรา 59 แห่งพระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 ซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐดังกล่าว ได้แก่ ข้าราชการพลเรือนสามัญทุกกระทรวง ทบวง กรม ข้าราชการตำรวจ ข้าราชการทหาร ข้าราชการครู พนักงานองค์กรมหาชน พนักงานรัฐวิสาหกิจ ข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตลอดจนข้าราชการ และพนักงานหน่วยงานของรัฐที่จัดตั้ง

ในรูปแบบพิเศษอื่น รวมทั้งสิ้นประมาณหนึ่งหมื่นหน่วยงาน การกระทำทุจริตในภาครัฐ เช่น ทุจริตต่อหน้าที่ ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่ หรือปฏิบัติ หรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในพฤติการณ์ที่อาจทำให้ผู้อื่นเชื่อว่ามิได้ตำแหน่งหรือหน้าที่ ทั้งที่ตนมิได้มีตำแหน่งหรือหน้าที่นั้น หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่ ทั้งนี้ เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น หรือกระทำการอันเป็นความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญาหรือตามกฎหมายอื่น ประพฤติมิชอบ ใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง หรือมติ คณะรัฐมนตรีที่มุ่งหมายจะควบคุมดูแลการรับ การเก็บรักษา หรือการใช้เงินหรือทรัพย์สินของแผ่นดิน

กรณีประสงค์จะกล่าวหา แต่ไม่ยากเปิดเผยตนสามารถกระทำได้ กรณีที่เป็นการกล่าวหาด้วยวาจาต่อพนักงาน ป.ป.ท. หรือเจ้าหน้าที่ ป.ป.ท. ซึ่งจะทำการบันทึกการกล่าวหาไว้ หากผู้กล่าวหาแจ้งว่าไม่ประสงค์จะเปิดเผยตน ห้ามพนักงาน ป.ป.ท. หรือเจ้าหน้าที่ ป.ป.ท. เปิดเผยชื่อหรือที่อยู่ รวมทั้งหลักฐานอื่นใดที่เป็นการแสดงตัวของผู้กล่าวหา หากพนักงาน ป.ป.ท. หรือเจ้าหน้าที่ ป.ป.ท. หรือผู้ใดนำไปเปิดเผยจะมีความผิดตามมาตรา 64 แห่ง พระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2551 โดยมาตรการสนับสนุนการป้องกันและปราบปราม การคุ้มครองสำหรับผู้กล่าวหา ผู้เสียหาย ผู้ทำคำร้อง ผู้ร้องทุกข์กล่าวโทษ ผู้ให้ถ้อยคำหรือผู้ที่แจ้งเบาะแส หรือข้อมูลใดเกี่ยวกับการทุจริตในภาครัฐ หรือข้อมูลอื่นอันเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการ (มาตรา 53, 54) รางวัลตอบแทนผู้ทำประโยชน์ หรือรางวัลตอบแทนหรือประโยชน์อื่นใด (มาตรา 55) การเลื่อนขึ้นเงินเดือนและระดับตำแหน่งให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ทำประโยชน์เป็นกรณีพิเศษ (มาตรา 56) การกั้นบุคคลหรือผู้ถูกกล่าวหาเป็นพยานโดยไม่ดำเนินการคดี (มาตรา 58) (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2551, มาตรา 53-64)

8.3 ขั้นตอนในการยื่นเรื่องกล่าวหา

การกล่าวหาเจ้าหน้าที่ของรัฐว่ากระทำการหรือเกี่ยวข้องกับการกระทำการทุจริตในภาครัฐจะกระทำด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือก็ได้ โดยจะกล่าวหาต่อพนักงาน ป.ป.ท. หรือเจ้าหน้าที่ ป.ป.ท. (มาตรา 79-93) กล่าวหาโดยร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวน ซึ่งเมื่อพนักงานสอบสวนได้รับเรื่องแล้วจะส่งเรื่องให้คณะกรรมการเพื่อดำเนินการต่อไปภายใน 30 วันอาจมีหนังสือสอบถามหรือเรียกให้สถาบันการเงิน ส่วนราชการ องค์กร หรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ ส่งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมาเพื่อให้ถ้อยคำ (มาตรา 83-87) ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือ หรือส่งบัญชีเอกสารหรือหลักฐานใด ๆ มาเพื่อไต่สวนหรือเพื่อประกอบการพิจารณาหรือมีหนังสือสอบถาม

หรือเรียกบุคคลใด ๆ มาเพื่อให้ถ้อยคำ ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือ หรือส่งบัญชีเอกสารหรือหลักฐานใด ๆ มาเพื่อไต่สวนหรือเพื่อประกอบการพิจารณาหรือดำเนินการขอให้ศาลที่มีเขตอำนาจออกหมายเพื่อเข้าไปในเคหสถาน สถานที่ทำการหรือสถานที่อื่นใด รวมทั้งยานพาหนะของบุคคลใด ๆ ในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก หรือในระหว่างเวลาที่มีการประกอบกิจการเพื่อตรวจสอบ ค้น ชีด หรืออายัด เอกสาร ทรัพย์สิน หรือพยานหลักฐานอื่นใดซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ไต่สวนข้อเท็จจริง และหากยังดำเนินการไม่แล้วเสร็จในเวลาดังกล่าวให้สามารถดำเนินการต่อไปได้จนกว่าจะแล้วเสร็จ หรือขอให้หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน หรือเข้าร่วมปฏิบัติหน้าที่ได้ตามความเหมาะสม โดยให้หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐปฏิบัติการตามที่ขอได้ตามสมควรแก่กรณี ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2551, 2551; พระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559, 2478, มาตรา 18-20 ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2, มาตรา 79-93 และมาตรา 83-87)

คณะกรรมการ ป.ป.ท. อาจมอบหมายให้อุทธรณ์การ พนักงาน ป.ป.ท. หรือเจ้าหน้าที่ ป.ป.ท. ดำเนินการแทนได้ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่คณะกรรมการ ป.ป.ท.

8.4 อำนาจในการเข้าถึงข้อมูล

เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ คณะกรรมการ ป.ป.ท. จะแจ้งให้หน่วยงานใดดำเนินการจัดให้กรรมการหรืออนุกรรมการไต่สวนข้อเท็จจริงเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับผู้ถูกกล่าวหา หรือบุคคลอื่นที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าจะเกี่ยวข้องในเรื่องที่กล่าวหาเพื่อประโยชน์ในการไต่สวนข้อเท็จจริง หรือเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาของคณะกรรมการ ป.ป.ท. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวนข้อเท็จจริง (พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540, 2540)

หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กรรมการหรืออนุกรรมการไต่สวนจะขอเข้าถึงข้อมูลของหน่วยงานใดให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการ ป.ป.ท. กำหนด ทั้งนี้ ภายใต้อำนาจของกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานนั้น (กิตติศักดิ์ ปรกติ, 2541)

8.5 การไต่สวนข้อเท็จจริง

กรณีที่ต้องทำการไต่สวนข้อเท็จจริงเมื่อได้รับการกล่าวหาว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการหรือเกี่ยวข้องกับการกระทำการทุจริตในภาครัฐหรือเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐ

ผู้ใดกระทำการทุจริตในภาครัฐ หรือเมื่อได้รับเรื่องจากพนักงานสอบสวน กรณีที่มีการร้องทุกข์ หรือกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ อันเนื่องมาจากการกระทำการทุจริตในภาครัฐ หรือเมื่อได้รับเรื่องจากคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริง (พระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2551, 2551; พระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559, 2478)

กรณีการดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริง ที่คณะกรรมการ ป.ป.ท. ดำเนินการเองหรือ โดยแต่งตั้งคณะกรรมการไต่สวนข้อเท็จจริงดำเนินการแทน มีองค์ประกอบในกรณีอาจแต่งตั้งผู้แทนภาคประชาชน เพื่อประสิทธิภาพในการไต่สวนข้อเท็จจริง หรืออาจแต่งตั้งบุคคลเป็นที่ปรึกษาหรือผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือ หรือมอบหมาย พนักงาน ป.ป.ท. และเจ้าหน้าที่ ป.ป.ท. ดำเนินการแทนและขณะไต่สวนข้อเท็จจริง ถ้าคณะกรรมการ ป.ป.ท. เห็นสมควร จะตรวจสอบทรัพย์สินก็ได้ (กมลชัย รัตนสรวงศ์, 2542)

8.6 กรณีการชี้มูลความผิด

กรณีมีมูลความผิดทางวินัย ให้ประธานกรรมการส่งรายงานและเอกสารที่มีอยู่พร้อม ทั้งความเห็นไปยังผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนผู้ถูกกล่าวหาผู้นั้น เพื่อพิจารณาโทษทางวินัยตามฐานความผิดที่คณะกรรมการ ป.ป.ท. ได้มีมติโดยไม่ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอีก (มาตรา 40) เมื่อได้รับรายงานให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนพิจารณาโทษภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับเรื่อง และให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนส่งสำเนาคำสั่งลงโทษดังกล่าว ไปให้คณะกรรมการ ป.ป.ท. ทราบ ภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้ออกคำสั่ง (มาตรา 41) ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนผู้ใดละเลยไม่ดำเนินการตามมาตรา 41 ให้ถือว่าผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนผู้นั้นกระทำความผิดวินัยหรือกฎหมายตามกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับว่าด้วยการบริหารงานบุคคลของผู้ถูกกล่าวหาผู้นั้น ๆ (มาตรา 42) ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกกล่าวหาไม่ดำเนินการทางวินัยตามมาตรา 41 หรือคณะกรรมการ ป.ป.ท. เห็นว่าการดำเนินการทางวินัยของผู้บังคับบัญชาตามมาตรา 41 ไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสม ให้คณะกรรมการ ป.ป.ท. เสนอความเห็นไปยังนายกรัฐมนตรี และให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจสั่งการตามที่เห็นสมควรหรือในกรณีที่จำเป็นคณะกรรมการจะส่งเรื่องให้คณะกรรมการข้าราชการพลเรือนตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน หรือคณะกรรมการอื่นซึ่งมีหน้าที่ควบคุมดูแลการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับว่าด้วยการบริหารงานบุคคลสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือคณะกรรมการที่ทำหน้าที่บริหารรัฐวิสาหกิจ หรือผู้สั่งแต่งตั้งกรรมการ อนุกรรมการ ลูกจ้างของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ

แล้วแต่กรณี พิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่เพื่อให้มีการดำเนินการที่ถูกต้องเหมาะสมต่อไป
 ก็ได้ (มาตรา 43) ผู้ถูกกล่าวหาที่ถูกลงโทษตามมาตรา 41 จะใช้สิทธิอุทธรณ์ดุลพินิจในการกำหนด
 โทษของผู้บังคับบัญชาตามกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับว่าด้วยการบริหารงานบุคคลของผู้ถูก
 กล่าวหา นั้น ๆ ก็ได้ ทั้งนี้ ต้องใช้สิทธิดังกล่าวภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับทราบคำสั่ง
 (พระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2551,
 2551; พระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่แก้ไข
 เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559, 2478)

กรณีมีมูลความผิดทางอาญา ให้คณะกรรมการ ป.ป.ท. ส่งเรื่องพร้อมทั้งสำนวนการ
 ไต่สวนข้อเท็จจริง รายงาน เอกสารและความเห็นของคณะกรรมการ ป.ป.ท. ให้พนักงานอัยการ
 ดำเนินคดีต่อไป (มาตรา 45)

กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ถูกกล่าวหาได้อนุมัติ อนุญาตออกเอกสารสิทธิ ให้สิทธิ
 ประโยชน์หรือการสั่งการใด ๆ แก่บุคคลใด โดยมีขอบ หรืออาจเป็นเหตุให้เสียหายแก่ทางราชการ
 ให้คณะกรรมการ ป.ป.ท. แจ้งให้หัวหน้าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาดำเนินการสั่งยกเลิกหรือเพิก
 ถอนการอนุมัติ อนุญาต ออกเอกสารสิทธิ ให้สิทธิประโยชน์หรือการสั่งการใด ๆ นั้น ต่อไปด้วย
 (มาตรา 49)

8.7 สถานที่ที่ใช้สิทธิ

สถานที่ที่ใช้สิทธิด้วยตนเองหรือ ร้องเรียนสายด่วน 1206 ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการ
 ทุจริตคอร์รัปชัน หรือเดินทางมาร้องเรียนด้วยตนเอง ณ สำนักงาน ป.ป.ท. ส่วนกลางและในเขต
 พื้นที่ 1-7 สำหรับส่วนภูมิภาค

9. สำนักงานคณะกรรมการปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.)

9.1 การร้องทุกข์ต่อ สำนักงานคณะกรรมการปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรียกโดยย่อว่า
 "สำนักงาน ป.ป.ช." เป็นส่วนราชการที่เป็นหน่วยงานอิสระตามรัฐธรรมนูญมีฐานะเป็นกรมตาม
 กฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับราชการทั่วไปของ
 คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คือ มีคำสั่งให้ข้าราชการ พนักงาน หรือ
 ลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ปฏิบัติการ
 ทั้งหลายอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือเรียกเอกสารหรือหลักฐาน
 ที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำหรือให้ให้ถ้อยคำเพื่อประโยชน์แห่งการ
 ไต่สวนข้อเท็จจริง ดำเนินการขอให้ศาลที่มีเขตอำนาจออกหมายเพื่อเข้าไปในเคหสถาน สถานที่
 ทำการหรือสถานที่อื่นใด รวมทั้งยานพาหนะของบุคคลใด ๆ ในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและ

พระอาทิตย์ตกหรือในระหว่างเวลาที่มีการประกอบกิจการเพื่อตรวจสอบ คั้น ยืด หรืออัด เอกสาร ทรัพย์สิน หรือพยานหลักฐานอื่นใดซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ไต่สวนข้อเท็จจริง และหากยังดำเนินการไม่แล้วเสร็จในเวลาดังกล่าวให้สามารถดำเนินการต่อไปได้จนกว่าจะแล้วเสร็จหรือมีหนังสือขอให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานเอกชนดำเนินการเพื่อประโยชน์แห่งการปฏิบัติหน้าที่ การไต่สวนข้อเท็จจริง หรือการวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการ ป.ป.ช. รวมถึงการวางระเบียบเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการจ่ายค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าเดินทางและค่าตอบแทนของพยานบุคคล และเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือเรื่องอื่นใดเพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้และวางระเบียบเกี่ยวกับการจ่ายเงินสินบน (พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542, 2542, มาตรา 26-30)

9.2 การดำเนินคดีอาญากับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

การดำเนินคดีอาญากับเจ้าหน้าที่ของรัฐพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 ให้อำนาจคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามบทบัญญัติในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 กระทำการดังต่อไปนี้ได้ คือ แสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความคิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ ดำเนินการขอให้ศาลที่มีเขตอำนาจออกหมายเพื่อให้มีการจับและควบคุมตัวผู้ถูกกล่าวหาซึ่งระหว่างการไต่สวนข้อเท็จจริง ปรากฏว่าเป็นผู้กระทำความผิดหรือเป็นผู้ซึ่งคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีมติว่าข้อกล่าวหาไม่มูล เพื่อส่งตัวไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการต่อไปและในการไต่สวนข้อเท็จจริง ตามมาตรา 30 กรณีที่มีการกล่าวหาว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐรั่วรัวผิดปกติหรือการตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินหรือหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หากผู้ใดชี้ช่อง แจ้งเบาะแส หรือให้ข้อมูลหรือข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทรัพย์สินหรือหนี้สินของผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ถูกตรวจสอบ รวมทั้งตัวการ ผู้ใช้หรือผู้สนับสนุนต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. และการชี้ช่อง แจ้งเบาะแสหรือให้ข้อมูล หรือข้อเท็จจริงดังกล่าวเป็นผลให้ทรัพย์สินที่รั่วรัวผิดปกติหรือทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกตินั้นตกเป็นของแผ่นดิน โดยคำสั่งถึงที่สุดของศาลแล้ว ให้ผู้นั้นได้เงินสินบนตามระเบียบที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2550, มาตรา 250 (3))

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 250 (3) ได้กำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจไต่สวนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เจ้าหน้าที่รัฐตั้งแต่ระดับ 8 ขึ้น ไปหรือเทียบเท่า ผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น เจ้าหน้าที่รัฐในหน่วยงานศาล รัฐสภา องค์กรตามรัฐธรรมนูญ และองค์กรอิสระจากการควบคุมหรือกำกับ

ของฝ่ายบริหารที่จัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญ มีอำนาจหน้าที่เฉพาะใต้สวนและวินิจฉัยการกระทำ
 ทุจริตของเจ้าหน้าที่ของรัฐดำรงตำแหน่งตั้งแต่ผู้บริหารระดับสูง หรือข้าราชการที่ดำรงตำแหน่ง
 ตั้งแต่ผู้อำนวยการกอง หรือเทียบเท่าขึ้นไป รำรวยผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่หรือ
 กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม (มานิตย์
 จุมปา, 2549, หน้า 26-225) อธิบายเรื่องอำนาจหน้าที่ว่ารวมทั้งดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือ
 ข้าราชการในระดับต่ำกว่าที่ร่วมกระทำความผิดกับผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว หรือกับผู้ดำรงตำแหน่ง
 ทางการเมือง หรือที่กระทำความผิดในลักษณะที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นสมควรดำเนินการด้วย
 ทั้งนี้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542
 มาตรา 100 ได้บัญญัติห้ามเจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินการที่เป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วน
 บุคคลและประโยชน์ส่วนรวม (มานิตย์ จุมปา, 2555 ก, หน้า 67) ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใด เป็น
 คู่สัญญาหรือมีส่วนได้เสียในสัญญาที่ทำกับหน่วยงานของรัฐ ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นปฏิบัติหน้าที่ใน
 ฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีอำนาจกำกับ ดูแล ควบคุม ตรวจสอบ หรือดำเนินคดี หรือเป็น
 หุ่นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่เขาเป็นคู่สัญญากับหน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่
 ของรัฐผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งมีอำนาจกำกับ ดูแล ควบคุม ตรวจสอบ
 หรือดำเนินคดี หรือรับสัมปทานหรือคงถือไว้ซึ่งสัมปทานจากรัฐ หน่วยงานราชการ หน่วยงานของ
 รัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นหรือเข้าเป็นคู่สัญญาที่มีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน ทั้งนี้
 ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อมหรือเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่รับสัมปทาน
 หรือเข้าเป็นคู่สัญญาในลักษณะดังกล่าว หรือเข้าไปมีส่วนได้เสียในฐานะเป็นกรรมการที่ปรึกษา
 ตัวแทน หรือลูกจ้างในธุรกิจเอกชน ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับ ดูแล ควบคุม หรือตรวจสอบ ของ
 หน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นสังกัดอยู่หรือปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็น เจ้าหน้าที่ของรัฐ
 ซึ่งโดยสภาพของผลประโยชน์ของธุรกิจของเอกชนนั้นอาจขัดหรือแย้ง ต่อผลประโยชน์ส่วนรวม
 หรือประโยชน์ทางราชการ หรือกระทบต่อความมีอิสระในการ ปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ
 ผู้นั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐตำแหน่งใดที่ตนเองห้ามมิให้ดำเนินการตาม วรรคหนึ่งให้เป็นไปตามที่
 คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ให้นำบทบัญญัติในวรรคหนึ่งมา
 ใช้บังคับกับคู่สมรสของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามวรรคสอง โดยให้ถือว่าการดำเนินการของคู่สมรส
 ดังกล่าวเป็นการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ของรัฐ (มานิตย์ จุมปา, 2555 ข, หน้า 67)

9.3 การยื่นคำร้องต่อ (ป.ป.ช.)

วิธีการการยื่นเรื่องร้องเรียน/ ร้องทุกข์ การทำหนังสือร้องเรียนต่อสำนักงาน ป.ป.ช.
 หนังสือทำถึง “เรียน เลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช.” หรือ “ผู้ ปณ. 100 เขตดุสิต กทม. 10300”

หรือเข้าร้องทุกข์ กล่าวโทษ ต่อพนักงานสอบสวน ณ สถานีตำรวจในเขตอำนาจสอบสวน โดยพนักงานสอบสวนจะส่งเรื่องไปยังสำนักงาน ป.ป.ช. เพื่อดำเนินการต่อไป โดยต้องมีรายละเอียดการร้องเรียน ดังนี้ ชื่อ-สกุล ที่อยู่ และหมายเลขโทรศัพท์ของผู้กล่าวหา ชื่อ-สกุล ตำแหน่ง สังกัดของผู้ถูกกล่าวหา ต้องระบุข้อกล่าวหาการกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ การกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ การกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ร่ำรวยผิดปกติ หรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ และต้องบรรยายการกระทำความผิดอย่างละเอียด เช่น กรณีกล่าวหาการกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ การกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม การกระทำความผิดเกิดขึ้นเมื่อใด มีขั้นตอนหรือรายละเอียดการกระทำความผิดอย่างไร มีพยานบุคคลรู้เห็นเหตุการณ์ และในเรื่องนี้ได้ร้องเรียนต่อหน่วยงานใด หรือยื่นฟ้องต่อศาลใด เมื่อใด และผลเป็นประการใด เช่น ข้อกล่าวหาการกระทำความผิด เช่น บรรยายพฤติการณ์การกระทำความผิดตามข้อกล่าวหาอย่างละเอียด เพื่อให้ทราบถึงวันเวลาที่กระทำความผิด รายละเอียดการกระทำความผิด พร้อมระบุพยานหลักฐาน หรืออ้างพยานหลักฐานที่สามารถยืนยันหรือสนับสนุนการกล่าวหาว่าร้องเรียนว่ามีอะไรบ้าง มีพยานบุคคลที่รู้เห็นเหตุการณ์หรือไม่ เป็นผู้ใด อย่างไร ในเรื่องนี้ได้กล่าวหาไปหน่วยงานใดหรือไม่ และเป็นผลประการใด (พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542, 2542, มาตรา 92-97)

กรณีกล่าวหาว่าร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ต้องแสดงรายละเอียดฐานะเดิมของผู้ถูกกล่าวหา และภริยาหรือสามีรวมทั้งบิดามารดาของทั้งสองฝ่ายเป็นอย่างไร ผู้ถูกกล่าวหาและภริยาหรือสามี มีอาชีพอื่น ๆ หรือไม่ ถ้ามีอาชีพอื่น แล้วมีรายได้มากน้อย เพียงใด พร้อมแสดงข้อมูลพอสมควรเกี่ยวกับทรัพย์สินที่จะแสดงให้เห็นว่าร่ำรวยผิดปกติฯ มีอะไรบ้าง เช่น บ้าน มีจำนวนกี่หลัง, ตั้งอยู่ที่ใด (เลขที่บ้าน ถนน/ ซอย ตำบล/ แขวง อำเภอ/ เขตจังหวัด), ชื่อเมื่อใด และราคาขณะซื้อเท่าใด หรือ ที่ดิน มีจำนวนกี่แปลง, ตั้งอยู่ที่ใด ชื่อเมื่อใด และราคา ขณะซื้อราคาเท่าใด หรือรถยนต์ มีจำนวนกี่คัน, ยี่ห้อ, รุ่น, สี, หมายเลขทะเบียน, ชื่อเมื่อใด จากใคร และราคาขณะซื้อราคาเท่าใด มีเงินฝากที่ธนาคารใด สาขาใด และมีทรัพย์สินอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นลักษณะความแตกต่างของฐานะเมื่อเทียบกับอาชีพและรายได้ ลงลายมือชื่อ และเขียนชื่อ-สกุล ด้วยตัวบรรจง พร้อมแจ้งที่อยู่ของผู้กล่าวหาให้ชัดเจน หากต้องการให้สำนักงาน ป.ป.ช. ปกปิดชื่อ-สกุล และที่อยู่ ให้ระบุชัดเจนด้วย ส่วนกรณีที่ไม่เปิดเผย ชื่อ-สกุลจริงถือว่าเป็นบัตรสนเท่ห์ ให้ส่งแบบไปรษณีย์ตอบรับ (เพื่อจะได้รับทราบว่าหนังสือ ร้องเรียนส่งถึง ป.ป.ช. แล้ว) เพราะสำนักงาน ป.ป.ช. จะติดต่อกับผู้ร้องเรียน โดยตรงกับผู้ร้องเรียนที่แจ้งชื่อ-สกุล และที่อยู่เท่านั้น โดยผู้กล่าวหาจะต้องเป็นผู้รับได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายโดยตรงจากการกระทำนั้น

9.4 สถานที่ใช้สิทธิ

สำนักงาน ป.ป.ช. เลขที่ 361 ถยชนนทบุรี-สนามบิมน้ำ ตำบลท่าทราย อำเภอเมือง
จังหวัดนนทบุรี 11000 โทรศัพท์: 0-25284800-49

10. คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)

10.1 การยื่นร้องทุกข์ต่อ คสช.

อำนาจหน้าที่ของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ตามประกาศ แต่งตั้งหัวหน้าคณะ
รักษาความสงบแห่งชาติ มีพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นหัวหน้า ได้เข้าควบคุมอำนาจการ
ปกครองประเทศ ตั้งแต่วันที่ 22 พฤษภาคม พุทธศักราช 2557 เวลา 16.30 นาฬิกา เป็นต้นไป เพื่อให้
เกิดความสงบเรียบร้อยแก่ประเทศชาติและความสมานฉันท์ของประชาชน จึงมี พระบรมราช
โองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นหัวหน้าคณะรักษา ความสงบ
แห่งชาติ บริหารราชการแผ่นดิน ตั้งแต่วันที่นี้เป็นต้นไป (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2557)

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 44 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับ
ชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 คณะรักษาความสงบแห่งชาติ เรื่อง การแก้ไขปัญหาการบริหารงาน
บุคคลของกระทรวงศึกษาธิการ โดยกำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการมี อ.ก.พ. กระทรวงเพียงคณะ
เดียว และให้มีการเกลี่ยอัตรากำลังในกระทรวงศึกษาธิการเพื่อกำหนดตำแหน่งและแต่งตั้งเป็น
ศึกษาธิการภาคและรองศึกษาธิการภาค (คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 1/2560 เรื่อง
การแก้ไขปัญหาการบริหารงานบุคคลของกระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

10.2 ใช้สิทธิร้องทุกข์ได้เมื่อใด

ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนเสียหายหรืออาจเดือดร้อนหรือเสียหายอันไม่อาจ
หลีกเลี่ยงได้ หรือพบสิ่งผิดกฎหมายต้องการแจ้งเบาะแส อาทิ ยาเสพติด บ่อนการพนัน สามารถแจ้ง
มาสายด่วน คสช. ให้บริการรับเรื่อง และบันทึกลงระบบจัดการทั้งชื่อ-นามสกุล เรื่องที่ร้อง เพื่อ
จัดเป็นระบบการติดตามตลอด 24 ชั่วโมง ผู้ร้องยังสามารถตรวจสอบติดตามผลผ่านทางเว็บไซต์

10.3 วิธีการร้องทุกข์

ประชาชนที่มีปัญหาเกี่ยวกับการติดต่อราชการ ถูกข่มเหงรังแก หรือไม่ได้รับความ
เป็นธรรม สามารถร้องเรียนผ่านช่องทางต่าง ๆ ผ่านศูนย์รับเรื่องร้องทุกข์ของรัฐบาล สำนัก
นายกรัฐมนตรีด้วยตนเอง หรือผ่านทางจดหมาย โทรศัพท์ โทรสาร และทางเว็บไซต์ ซึ่งเป็นช่อง
ทางการให้บริการประชาชน ที่มีความรวดเร็ว สามารถให้บริการได้ตลอดเวลา โดยจัดตั้งเว็บไซต์
www.1111.go.th เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชน โดยเรื่องราวที่เสนอจะได้รับการพิจารณา
และแจ้งผลให้ทราบภายในเวลาอันสมควร

สถานที่ใช้สิทธิ ศูนย์รับเรื่องร้องทุกข์ของรัฐบาล สำนักนายกรัฐมนตรี สามารถ
ร้องเรียนผ่านช่องทางต่าง ๆ ที่มีชื่อเรียก 1111 สอดคล้องกัน 4 ช่องทาง ประกอบด้วย (ข้อกำหนด

การใช้บริการเว็บไซต์และโมบายแอปพลิเคชัน PSC 1111 ของสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี, 2558)

- เว็บไซต์ www.1111.go.th
- โทรศัพท์สายด่วนของรัฐบาล เลขหมาย 1111
- ตู้ ปณ. 1111
- จุดบริการประชาชน 1111

11. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

11.1 การร้องทุกข์กับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรี มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ เกี่ยวกับการดำเนินการเกี่ยวกับงานบริหารทั่วไปของรัฐมนตรี การปฏิบัติงานเกี่ยวกับการติดตามผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีมอบหมาย (พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษา พ.ศ. 2546 (มาตรา 9-22), 2546) รวมทั้งติดตามความ เคลื่อนไหวเหตุการณ์สำคัญเสนอต่อรัฐมนตรี รวบรวมและเสนอข้อมูล เพื่อประกอบการพิจารณาวินิจฉัยสั่งการของรัฐมนตรี ติดตามประสานงานระหว่างส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานของรัฐมนตรี ดำเนินการตรวจสอบเรื่องราว และเสนอความเห็นต่อรัฐมนตรี รวมทั้งติดตามผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีมอบหมายและปฏิบัติงานอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ หรือรัฐมนตรีมอบหมายและงานรับเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์เป็นอีกงานหนึ่งตามภารกิจของศูนย์บริการประชาชน มีหน้าที่ในการรับเรื่องร้องทุกข์ ร้องเรียน ขอความอนุเคราะห์ ขอความเป็นธรรม ขอรุณการศึกษา แสดงความคิดเห็น และแจ้งเบาะแสการทุจริตประพฤติมิชอบในวงราชการของกระทรวงศึกษาธิการ ที่มาจากส่วนราชการ หน่วยงาน และองค์กรต่าง ๆ ได้แก่ สำนักราชเลขาธิการ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร สำนักนายกรัฐมนตรี สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการประสานและติดตามการสั่งการของนายกรัฐมนตรี ศูนย์บริการประชาชน สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ศูนย์ดำรงธรรม กระทรวงมหาดไทย ศูนย์ผลิตรายการและข่าวสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กองกลาง สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ศูนย์บริการข้อมูลภาครัฐเพื่อประชาชน (พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษา พ.ศ. 2546, 2546, มาตรา 40-43)

11.2 วิธีการยื่นเรื่องร้องเรียน

การกำกับดูแลตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 31-23) นั้นรวมถึงบริการประชาชนในเรื่องอื่น ๆ เช่น สอ.สป. รับเรื่องร้องเรียนตาม ประเด็นเรื่องของผู้ร้องเรียนมา เป็น 5 ประเภท คือ

ประเภทแรก คือเรื่องร้องทุกข์ ร้องเรียน เกี่ยวกับสวัสดิการในด้านต่าง ๆ ที่ไม่เป็นธรรม เช่น เงินบำเหน็จบำนาญ ค่ารักษาพยาบาล ค่าเลี้ยงชีพ ค่าเล่าเรียน การกู้ยืมเงินเพื่อการศึกษา การขอทุนการศึกษา เป็นต้น

ประเภทที่สอง คือ เรื่องร้องทุกข์ ร้องเรียนกล่าวโทษบุคคล/ สถานศึกษา/ สถาบัน เช่น มีพฤติกรรมส่อไปในทางไม่สุจริตเกี่ยวกับการเรียกรับเงินจากผู้ปกครอง/ ผู้ประสงค์เข้ารับการสอบคัดเลือก ทูจริตเรื่องการเบิกจ่ายเงินงบประมาณ การใช้อำนาจหน้าที่เอื้อประโยชน์แก่ตนเอง การบริหารงานไม่โปร่งใสและไม่มีประสิทธิภาพ การเลือกปฏิบัติต่อผู้ได้บังคับบัญชา การทุจริตการสอบ การพนัน การลงโทษนักเรียนเกินกว่าระเบียบกำหนด การใช้วาจาไม่สุภาพ และการมีความสัมพันธ์ฉันท์คู่สาว เป็นต้น

ประเภทที่สาม คือเรื่องร้องทุกข์ ร้องเรียนขอความเป็นธรรมเกี่ยวกับการพิจารณา ดำเนินการ ตามกฎ ระเบียบ และมาตรการต่าง ๆ ของกระทรวงศึกษาธิการ เช่น การพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือน ระเบียบการสอบคัดเลือกข้าราชการ การบรรจุครูอัตราจ้าง/ พนักงานราชการ การปรับปรุงตำแหน่งการคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นต้น

ประเภทที่สี่ คือ เรื่องร้องเรียนขอความเป็นธรรมและขอความอนุเคราะห์ในเรื่องต่าง ๆ เช่น ขอ ย้ายกลับภูมิลำเนา ขอความเป็นธรรมเรื่องการพิจารณาแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง ขอความอนุเคราะห์ เข้าเรียนในสถานศึกษา ขอใช้สถานที่ของโรงเรียน ขอบุคลากรเพิ่ม ขอรับการสนับสนุนงบประมาณ การก่อสร้างโรงเรียน สนามกีฬา และการจัดหาวัสดุอุปกรณ์เพื่อการเรียนการสอน เป็นต้น

ประเภทที่ห้า คือ เรื่องที่ประชาชนแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบาย การจัดกิจกรรม การเรียนการสอน การถ่ายโอนการศึกษาไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น/ อื่น ๆ

11.3 ขั้นตอนการยื่นเรื่องร้องเรียน/ ร้องทุกข์

ทำหนังสือเสนอมาที่กระทรวงศึกษาธิการหรือสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, 2542; พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2545, 2542; พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553, 2542) มีชื่อและที่อยู่ของผู้ร้อง ซึ่งสามารถตรวจสอบตัวตนได้ ต้องระบุเรื่องอันเป็นเหตุให้ร้องทุกข์/ ร้องเรียน พร้อมข้อเท็จจริงหรือพฤติกรรมเกี่ยวกับเรื่องนั้นตามสมควร โดยใช้ถ้อยคำ

รูปภาพและลงลายมือชื่อของผู้ร้อง กรณีเดินทางมาร้องเรียนด้วยตนเองก็ได้ เช่นเรื่องที่อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงศึกษาธิการ หรือเรื่องที่อยู่ในความรับผิดชอบของส่วนราชการอื่น

11.4 สถานที่ที่ใช้สิทธิ

สถานที่การร้องเรียน/ ร้องทุกข์ สำนักงานกระทรวงศึกษาธิการ หรือ โทร 02-280-0306
หน่วยงานภายนอก ศธ. ได้ดังต่อไปนี้

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินรัฐสภา สายด่วน 1667 โทรศัพท์ 02-141-9100 โทรสาร
02-143-8369 Website : www.ombudsman.go.th

ศูนย์บริการประชาชน สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ศูนย์บริการข้อมูลภาครัฐ
เพื่อประชาชน GCC สายด่วน 1111 โทรศัพท์ 02-283-1271-84 โทรสาร 02-283-1286-7

E-mail: ccc@opm.go.th

สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สายด่วน 1166 โทรศัพท์ 02-141-3528
โทรสาร 02-143-9768 E-mail: consumer@ocph.go.th

ศูนย์ดำรงธรรม กระทรวงมหาดไทย สายด่วน 1567 โทรศัพท์ 02-222-1141-55
โทรสาร 02-222-6838 E-mail: moi.0219@moi.go.th

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ สายด่วน 1377 โทรศัพท์
02-141-3800 โทรสาร 02-143-9578 E-mail: help@nhrc.or.th

12. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนและการช่วยเหลือทางกฎหมายขององค์กรระหว่างประเทศ

12.1 การร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน

การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและการช่วยเหลือทางกฎหมาย สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายประจำภาคต่าง ๆ สำนักงานคุ้มครองสิทธิกระทรวงยุติธรรมเป็นการใช้อำนาจหน้าที่ที่คณะกรรมการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนมีตามกฎหมาย หรือตามข้อตกลงของสนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน โดยสิทธิมนุษยชน (Human right) หมายถึง สิทธิที่มนุษย์ทุกคนมีความเท่าเทียมกัน มีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลที่ได้รับการรับรอง ทั้งความคิดและการกระทำที่ไม่มีการล่วงละเมิดได้ โดยได้รับการ คุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ และจุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, 2550, หน้า 35-52) และสนธิสัญญาระหว่างประเทศสิทธิมนุษยชน (Human rights) หมายถึง สิทธิขั้นพื้นฐานที่มนุษย์เกิดมาพร้อมกับความเท่าเทียมกันในแง่ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิ เพื่อดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างในเรื่องเชื้อชาติ สีผิว เพศ อายุ

ภาษาศาสตร์ และสถานภาพทางกายและสุขภาพรวมทั้งความเชื่อทางการเมือง หรือความเชื่ออื่น ๆ ที่ขึ้นกับพื้นฐานทางสังคม สิทธิมนุษยชนเป็นสิ่งที่ไม่สามารถถ่ายทอดหรือ โอนให้แก่ผู้อื่นได้

12.2 องค์กรด้านสิทธิมนุษยชน

สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน (สคช.) เป็นส่วนราชการในสังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน คุ้มครองสิทธิเสรีภาพและผลประโยชน์ของประชาชน การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย การเผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชนและความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชนหลักเกณฑ์ และวิธีการที่ประชาชนจะขอรับความช่วยเหลือการขอรับความช่วยเหลือ โดยบุคคลที่มีสิทธิขอรับความช่วยเหลือ ได้แก่ บุคคลที่ถูกโต้แย้งสิทธิหรือหน้าที่ของตนตามกฎหมายแพ่งหรือผู้ที่จะต้องใช้สิทธิทางศาล เพื่อขอความรับรอง คุ้มครอง บังคับตามสิทธิของตนที่มีอยู่ หรือจะกระทำการ หรือดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งได้ต่อเมื่อผู้นั้นได้ขออนุญาต หรือให้ศาลแสดงหรือรับรองสิทธิของตนเสียก่อน เช่น ขอให้ศาลตั้งผู้จัดการมรดก ขอให้ศาลตั้งผู้ปกครองผู้เยาว์ เป็นต้น

คดีที่อัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองสิทธิให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย ((กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, 2550, หน้า 1-8) ได้แก่ คดีซึ่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ เช่น ร้องขอให้ศาลตั้งผู้จัดการมรดก ร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งอนุญาตให้มีการรับบุตรบุญธรรม การเลิกรับบุตรบุญธรรม ร้องขอให้ศาลตั้งผู้ปกครองผู้เยาว์ และร้องขอให้ศาลถอนผู้ปกครอง ร้องขอให้ศาลสั่งถอนอำนาจปกครอง ร้องขอให้ศาลสั่งให้คนวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถ และการร้องขอให้ศาลเพิกถอนคำสั่งที่สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ ร้องขอให้ศาลสั่งให้บุคคลซึ่งมีจิตฟั่นเฟือน หรือการพิการและไม่สามารถประกอบกิจการงานของตนเองเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ และการร้องขอให้ศาลเพิกถอนคำสั่งที่สั่งให้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ ร้องขอให้ศาลสั่งให้ทำพลาถตามที่จำเป็น เพื่อจัดการทรัพย์สินของบุคคลที่ไปจากภูมิลำเนาถิ่นที่อยู่ ร้องขอให้ศาลสั่งให้ผู้ที่ไปจากภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ เป็นคนสาบสูญ ร้องขอให้ศาลพิพากษาว่าการสมรสเป็นโมฆะ การเป็นโจทก์ฟ้องคดีที่กฎหมายห้ามมิให้ราษฎรฟ้อง เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1562 ห้ามมิให้ฟ้องผู้บุพการีของตนเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญา แต่เมื่อผู้นั้นหรือญาติสนิทร้องขอ อัยการจะยกขึ้นว่ากล่าวก็ได้

องค์กรด้านสิทธิมนุษยชน หรือองค์กรระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่มีต่อประเทศไทย คือ องค์กร คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (The united nations human rights council) องค์กรนิรโทษกรรมสากล (AI: Amnesty international) องค์กรแรงงานระหว่างประเทศ (ILO: International labour organization) มูลนิธิความร่วมมือเพื่อด้านการค้าหญิง (GAATW:

Global alliance against traffic in woman) มูลนิธิเพื่อยุติการแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็ก (ECPAT: End child prostitution in Asia tourism)

12.3 สิทธิขั้นพื้นฐานที่ต้องมีเมื่อต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

สิทธิของผู้ต้องหาที่จะมีทนายในชั้นสอบสวน คือ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/1 วรรคสอง ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ก่อนเริ่มถามคำให้การ ให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีให้รัฐจัดหาทนายความให้

(กระทรวงยุติธรรม, 2559, หน้า 2-3)

สิทธิของจำเลยที่จะมีทนายความในชั้นศาล คือ มาตรา 173 วรรคสอง ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ก่อนเริ่มพิจารณาคดีให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีและจำเลยต้องการทนายความ ให้ศาลตั้งทนายความให้ หรือเมื่อประสบปัญหาเดือดร้อนหรือได้รับการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมร้ายแรง หรืออาจถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยผู้ถูกละเมิดเองหรือผู้ทำการแทน ผู้ได้รับการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม องค์การเอกชนด้านสิทธิมนุษยชนที่พบเห็นการละเมิด หรือกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติหยิบยกเพื่อพิจารณาดูตรวจสอบ

12.4 การร้องเรียนร้องทุกข์

การร้องเรียนร้องทุกข์ โดยฐานะที่เราเป็นพลเมืองในสังคม หน้าที่หนึ่ง คือ การมีส่วนร่วมในการสร้างความสงบเรียบร้อยและความยุติธรรม ดังนั้น เมื่อพบปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือการเกิดความไม่ยุติธรรมในสังคมขึ้น ช่องทางหนึ่งที่เราจะช่วยเหลือได้ คือ การแจ้งเรื่องร้องเรียนไปยังหน่วยงานด้านสิทธิมนุษยชน ได้แก่ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีวิธีการ ดังนี้ ร้องเรียนด้วยวาจา ไปที่สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ หรือส่งจดหมายทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) หรือร้องเรียนเป็นหนังสือ และต้องมีรายละเอียด ชื่อ-ชื่อสกุล ที่อยู่ ของผู้ร้องเรียนหรือผู้ทำการแทน ที่สามารถติดต่อกลับได้ ชื่อ-ชื่อสกุล ของบุคคลหรือหน่วยงานที่ปฏิบัติหน้าที่ไม่เป็นธรรม หรือกระทำการให้เกิดความเดือดร้อนหรือเป็นผู้ละเมิดสิทธิ รายละเอียดการกระทำหรือเหตุการณ์ที่ประสบปัญหาเดือดร้อน หรือได้รับการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม หรือมีการละเมิดสิทธิ พร้อมทั้งลายมือชื่อผู้ร้องหรือผู้ทำการแทนที่ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง ทั้งนี้ สามารถใช้แบบฟอร์มการร้องเรียนก็ได้

ทั้งนี้โดยส่งเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ไปที่สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ หรือยื่นเรื่องโดยตรงต่อกรรมการสิทธิมนุษยชน หรือส่งเรื่องผ่านองค์การเอกชนด้านสิทธิมนุษยชน สถานที่การร้องเรียนร้องทุกข์ในปัญหาสิทธิมนุษยชน โดยส่งข้อความผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) ที่ help@nhrc.or.th หรือโทรศัพท์สายด่วน 1377 หรือ 02-1413978-83 หรือเขียนจดหมายส่งไปที่สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ศูนย์ราชการเฉลิม

พระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม พ.ศ. 2550 อาคารรัฐประศาสนภักดี (อาคารบี) ชั้น 6-7 เลขที่ 120 หมู่ที่ 3 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210 โทรสาร หมายเลข 02-143-9578

13. ศาลยุติธรรม (Court of justice)

13.1 การฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมในคดีแพ่งและคดีอาญา

ศาลยุติธรรมเป็นศาลที่มีหน้าที่หลักในการพิจารณาข้อพิพาทของเอกชน ไม่ว่าจะเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญา และยังเป็นศาลที่มีเขตอำนาจทั่วไป กล่าวคือ เมื่อมีข้อพิพาทใดเกิดขึ้นแต่ไม่อยู่ในอำนาจศาลใดศาลหนึ่ง ประชาชนสามารถนำไปฟ้องร้องยังศาลยุติธรรมได้ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 219 บัญญัติว่า ศาลยุติธรรมมี 3 ชั้น คือ ศาลชั้นต้น (Court of first instance) ศาลอุทธรณ์ (Appeal court) ศาลฎีกา (Supreme court)

ศาลยุติธรรมตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 ศาลยุติธรรมมีอยู่ทั่วราชอาณาจักรและระบบศาลยุติธรรม แบ่งออกเป็น 3 ชั้น คือ

ศาลชั้นต้น (Court of first instance)

ศาลอุทธรณ์ (Appeal court)

ศาลฎีกา (Supreme court)

ศาลชั้นต้น (Court of first instance)

ศาลชั้นต้นเป็นศาลซึ่งรับคำฟ้องหรือคำร้องในชั้นเริ่มต้นคดี หลังจากพิจารณาคดีแล้วจึงชี้ขาดตัดสินคดีเป็นศาลแรก ทั้งมีอำนาจในการดำเนินกระบวนการพิจารณาแทนศาลอุทธรณ์และศาลฎีกาในบางเรื่อง เช่น อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลดังกล่าว ฯลฯ ศาลชั้นต้นมี 2 ประเภท คือ ศาลชั้นต้นทั่วไป ศาลพิเศษ และศาลชำนาญพิเศษ

ศาลชั้นต้นทั่วไปมี 2 ประเภท คือ

ประเภทแรก คือ ศาลชั้นต้นทั่วไปสำหรับกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี ศาลอาญา ศาลอาญากรุงเทพใต้ ศาลอาญาธนบุรี ศาลจังหวัดมีนบุรี ศาลจังหวัดคลังชั้น ศาลจังหวัดพระโขนง ศาลแขวงพระนครเหนือ ศาลแขวงพระนครใต้ ศาลแขวงธนบุรี ศาลแขวงดุสิต และศาลแขวงปทุมวัน ศาลชั้นต้นทั่วไปสำหรับจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานครประกอบด้วยศาลจังหวัด และศาลแขวงในส่วนภูมิภาค ซึ่งมีจำนวน 9 ภาค การบริหารจัดการงานธุรการของศาลจังหวัดและศาลแขวงในภาค 1-9 ดำเนินการโดยสำนักอำนวยการประจำศาลหรือสำนักงานประจำศาลแต่ละศาล โดยมีอธิบดีผู้พิพากษาภาค ทำหน้าที่บริหารราชการของศาลชั้นต้นที่อยู่ในเขตให้เป็นที่ไปด้วยความเรียบร้อยและมีอำนาจหน้าที่เป็นผู้พิพากษาในศาลที่อยู่ในเขตอำนาจด้วยผู้หนึ่งและมีสำนักศาลยุติธรรมประจำภาค 1-9 ทำงานด้านธุรการ ศาลจังหวัดมี

อำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งและคดีอาญาทั่วไป องค์คณะประกอบด้วยผู้พิพากษาอย่างน้อย 2 คน และต้องไม่เป็นผู้พิพากษาประจำศาลเกิน 1 คน หากในจังหวัดนั้นไม่มีศาลแขวง ให้ศาลจังหวัดมีอำนาจพิจารณาคดีที่อยู่ในอำนาจศาลแขวง โดยองค์คณะประกอบด้วยผู้พิพากษาคณะเดียว ศาลแขวง เป็นศาลชั้นต้นที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นเพื่อพิจารณาพิพากษาคดีอาญาที่เป็น ความผิดเล็กน้อยและคดีแพ่งที่มีทุนทรัพย์พิพาทไม่สูง ทั้งนี้ เพื่อให้การพิจารณาพิพากษาคดีรวดเร็ว ยิ่งขึ้นและเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนศาลแขวงมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีและมี อำนาจทำการไต่สวนหรือมีคำสั่งใด ๆ ซึ่งผู้พิพากษาคณะเดียวมีอำนาจตามที่กำหนดไว้ใน พระธรรมนูญ ศาลยุติธรรม

ประเภทที่สอง คือ ศาลพิเศษ คือ ศาลเยาวชนและครอบครัว ส่วนศาลชำนาญพิเศษ ปัจจุบันมีอยู่ 4 ศาล คือ

ศาลภาษีอากรกลาง

ศาลล้มละลายกลาง

ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง

ศาลแรงงาน

ซึ่งปัจจุบันศาลแรงงานมีศาลแรงงานกลางและศาลแรงงานภาค 1-ภาค 9

ศาลพิเศษ และศาลชำนาญพิเศษเป็นศาลชั้นต้นที่ใช้วิธีพิจารณาพิเศษตามที่บัญญัติไว้ใน พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลและวิธีพิจารณาคดีของศาลนั้น ๆ ซึ่งแตกต่างจากศาลชั้นต้นทั่วไป โดย ผู้พิพากษาศาลพิเศษและศาลชำนาญพิเศษจะเป็นผู้พิพากษาที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ โดยเฉพาะศาลในกลุ่มนี้บางศาล ได้แก่ ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ศาลแรงงาน และศาล ทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง จะมีบุคคลภายนอกที่มีชื่อผู้พิพากษาแต่มี ความรู้และความเข้าใจในเรื่องดังกล่าว ซึ่งได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้พิพากษาสมทบเข้าร่วมพิจารณา และพิพากษาคดีด้วยคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลในกลุ่มนี้บางศาล กฎหมายกำหนดให้อุทธรณ์ โดยตรงต่อศาลฎีกา ซึ่งในศาลฎีกาจะมีแผนกคดีชำนาญพิเศษเพื่อพิพากษาคดีประเภทนี้ โดยเฉพาะ ได้แก่ แผนกคดีแรงงาน แผนกคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ แผนกคดีภาษี อากร และแผนกคดีล้มละลาย

ศาลอุทธรณ์ (Appeal court)

ศาลอุทธรณ์เป็นศาลชั้นกลางที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดี คำพิพากษาหรือคำสั่ง ของศาลชั้นต้น กล่าวคือ เมื่อศาลชั้นต้นพิพากษาหรือมีคำสั่งในคดีเรื่องใดเรื่องหนึ่งแล้ว หากคู่ความ ไม่พอใจก็มีสิทธิจะยื่นอุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์ได้ ภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด อีกทั้ง

การที่คู่ความจะมีสิทธิอุทธรณ์เรื่องใดหรือไม่ นั้น ย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาด้วย

ประการหนึ่งศาลอุทธรณ์เป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการอุทธรณ์ รวมทั้งมีอำนาจพิจารณาคำสั่งอื่น ๆ เช่น มีคำสั่งเกี่ยวกับการขอประกันตัวในคดีอาญาและการขอทุเลาการบังคับในคดีแพ่ง เป็นต้น

การพิจารณาของศาลอุทธรณ์มีลักษณะเป็นการตรวจสอบหรือทบทวนคำพิพากษาของศาลชั้นต้น มิใช่เป็นการพิจารณาคดีใหม่ นอกจากนี้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 219 วรรค 3 ได้บัญญัติให้ศาลอุทธรณ์มีอำนาจพิจารณาและวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับการเลือกตั้งและเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น

ศาลฎีกา (Supreme court)

ศาลฎีกาเป็นศาลสูงสุดในส่วนของศาลยุติธรรม คำพิพากษาของศาลฎีกาถือเป็นที่สุดคดีจะขึ้นสู่ศาลฎีกาได้ก็ต่อเมื่อศาลอุทธรณ์ใดศาลอุทธรณ์หนึ่งได้มีคำพิพากษา หรือคำสั่งอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว หากคู่ความไม่พอใจก็มีสิทธิจะยื่นฎีกาต่อศาลฎีกาได้ แต่ทั้งนี้สิทธิที่จะฎีกาต้องอยู่ภายใต้กฎหมายว่าด้วยการฎีกา ซึ่งบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เว้นแต่คดีภาษีอากร หรือคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งมีกฎหมายบัญญัติให้อุทธรณ์ได้โดยตรงไปยังศาลฎีกา และคดีศาลแรงงานซึ่งกฎหมายบัญญัติให้อุทธรณ์ได้เฉพาะปัญหาข้อกฎหมาย โดยอุทธรณ์จากศาลแรงงานกลางไปยังศาลฎีกา โดยไม่ต้องผ่านศาลอุทธรณ์

ทั้งนี้ เป็นศาลสูงสุด มีประธานศาลฎีกาซึ่งเป็นประมุขของตุลาการศาลยุติธรรม เป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดศาลฎีกามีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษา หรือคำสั่งของศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์แล้วแต่กรณีตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการอุทธรณ์ฎีกา และมีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดคดีที่ศาลฎีกามีอำนาจวินิจฉัยได้ตามกฎหมายเฉพาะ เช่น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550

13.2 เรื่องที่จะยื่นฟ้องต่อศาลแพ่ง

คดีที่ฟ้องต่อศาลแพ่ง ในทางที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำทางปกครอง ซึ่งบทบัญญัติว่าด้วยละเมิดซึ่งบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้น บทบัญญัติใดที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 หรือบทบัญญัติใดที่ขัดหรือแย้งเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ เอกชนผู้ได้รับความเสียหาย เจ้าหน้าที่ผู้ทำละเมิด

หน่วยงานของรัฐที่ถูกกระทำละเมิด หน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดอยู่ในสังกัด ลักษณะการทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ สิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ทำละเมิดสิทธิหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานของหน่วยงานที่เจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดอยู่ (อำพล เจริญชีวิต, 2560)

วิธีใช้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนของเอกชนและหน่วยงานของรัฐที่ถูกกระทำละเมิดการใช้สิทธิไต่เบี่ยของหน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่นั้นสังกัด รวมถึงการฟ้องคดีต่อศาลว่า กรณีใดจะต้องฟ้องก่อนศาลใด ระหว่างศาลปกครองกับศาลยุติธรรม ไม่ว่าจะเป็กรณีทีเอกชนเป็นผู้เสียหายฟ้องหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้กระทำละเมิด หรือหน่วยงานของรัฐฟ้องเจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิด หรือกรณีที่เจ้าหน้าที่จะต้องฟ้องหน่วยงานของรัฐ

13.3 ความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ที่จะนำคดีมาฟ้องศาลยุติธรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

กรณีมีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 หรือบทบัญญัติในกฎหมายใดขัดหรือแย้งกับบทบัญญัตินี้ให้ใช้บทบัญญัตินี้บังคับ บทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่พระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 มิได้บัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาบังคับตามเดิม เช่น บทบัญญัติเกี่ยวกับการกระทำที่เป็นละเมิด บทบัญญัติเกี่ยวกับค่าสินไหมทดแทน บทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องอายุความ สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนของผู้เสียหายที่เป็นเอกชน บทบัญญัติเรื่องนิรโทษกรรม (ศาลฎีกา, 2541, ฎีกาที่ 4392/2541) โจทก์เป็นลูกจ้างของจำเลยซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจ และได้กระทำละเมิดต่อจำเลย ค่าเสียหายที่กำหนดให้โจทก์ชำระแก่จำเลย ภายในเวลาที่กำหนดเป็นหนี้สินเมื่อโจทก์ไม่ชำระแก่จำเลยภายในเวลาที่กำหนด ถือว่าโจทก์ผิดนัด จำเลยซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ยอมมีสิทธิคิดดอกเบี้ยในอัตราร้อยละเจ็ดกึ่งต่อปี ในระหว่างผิดนัดได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 224 และพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 มาตรา 12, มาตรา 13 ประกอบมาตรา 9 และ 10 ไม่ได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำละเมิดได้รับการยกเว้นไม่ต้องเสียดอกเบี้ยแต่อย่างใด จึงให้นำบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งมาบังคับ

พระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ได้กำหนดว่า หมายถึงข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง หรือผู้ปฏิบัติงานประเภทอื่น ไม่ว่าจะเป็นการแต่งตั้งในฐานะเป็นกรรมการหรือฐานะใด และเจ้าหน้าที่ที่เป็นบุคลากรของรัฐมี 4 ประเภท ดังนี้

ประเภทแรก ข้าราชการ คือ ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ในส่วนราชการตามพระราชบัญญัติปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 เช่น ข้าราชการพลเรือน ข้าราชการตำรวจ ข้าราชการทหาร ข้าราชการตุลาการ ข้าราชการอัยการ ข้าราชการการเมือง เป็นต้น

ประเภทที่สองพนักงาน คือ ผู้ที่ปฏิบัติงานในรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ซึ่งไม่เป็นส่วนราชการ

ประเภทที่สามลูกจ้าง คือ ผู้ปฏิบัติงานในฐานะลูกจ้างในส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานอื่นของรัฐ โดยได้รับเงินเดือนประเภทลูกจ้าง ซึ่งอาจเป็นลูกจ้างประจำหรือลูกจ้างชั่วคราวก็ได้

ประเภทที่สี่ ผู้ปฏิบัติงานประเภทอื่น คือ ผู้ปฏิบัติงานที่ไม่มีฐานะเป็นข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้าง ซึ่งได้รับการแต่งตั้งโดยมีกฎหมายรองรับ โดยอาจได้รับการแต่งตั้งในฐานะเป็นกรรมการ (อำพล เจริญชีวินทร์, 2545)

การกระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐ ที่เจ้าหน้าที่อยู่ในสังกัดในการปฏิบัติหน้าที่ เช่นตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 มาตรา 24 ประกอบมาตรา 23 วรรคหนึ่ง กำหนดให้สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับราชการประจำทั่วไปของทบวงมหาวิทยาลัย และราชการที่คณะรัฐมนตรีมิได้กำหนด ให้เป็นหน้าที่ของกรมใด กรมหนึ่ง หรือมหาวิทยาลัยใดมหาวิทยาลัยหนึ่งในสังกัดทบวง รวมทั้งมีหน้าที่ดูแลดำเนินงานในโครงการตามนโยบายของรัฐบาล สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย จึงเป็นหน่วยงานของรัฐและเป็นหน่วยงานทางปกครอง ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 3 ขณะเกิดเหตุนายสุชาติ เมืองแก้ว และศาสตราจารย์เกษม วัฒนชัย เป็นข้าราชการในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ย่อมเป็นเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐ ตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2542 นายสุชาติ และศาสตราจารย์เกษม ได้รับการแต่งตั้งเป็นอนุกรรมการบริหารโครงการวิจัย มีหน้าที่ควบคุมดูแลและเก็บรักษา และเบิกจ่ายเงิน ของนายทวีศักดิ์ บัวพันธ์ ข้าราชการผู้ได้บัญชี เมื่อสำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ยื่นฟ้องบุคคลทั้งสองว่าได้กระทำโดยประมาทเลินเล่อ ลงลายมือชื่ออนุมัติให้มีการเบิกจ่ายในใบถอนเงิน โดยมีได้ขีดเส้นหน้าจำนวนเงินและตัวอักษร เพื่อป้องกันมิให้มีการพิมพ์จำนวนเพิ่มเติม อันเป็นการไม่ปฏิบัติตามทางปฏิบัติราชการเกี่ยวกับการเบิกจ่ายเงิน จนเป็นเหตุให้สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัยได้รับความเสียหาย กรณีนี้จึงถือว่าเป็นคดีละเมิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมาย หรือจากการละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ ตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครอง พ.ศ. 2542 (หัสวุฒิ วิฑิตวิริยกุล, 2534 ข)

13.4 เรื่องที่ยื่นฟ้องต่อศาลอาญา

คดีอาญาที่ฟ้องคดีและเกี่ยวเนื่องกับการกระทำทางปกครอง เช่น ฐานหมิ่นประมาท ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ เพราะเรื่องที่ยื่นฟ้องต่อศาลอาญา คือ คดีอาญา ได้แก่ คดีที่เกี่ยวข้องกับความผิดและโทษซึ่งกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญาและกฎหมายอื่นซึ่งมีโทษในทาง

อาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติว่าด้วย ความผิดของเจ้าพนักงานในองค์กรหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2502 มาตรา 4 และมาตรา 11 โดย กำหนดโทษทางอาญามี 5 สถาน ได้แก่ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน โดย ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 เป็นเรื่องการใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะ ทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง หรือประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 147 เป็น เรื่องเจ้าพนักงาน มีหน้าที่ซื้อ ทำ จัดการหรือรักษาทรัพย์สินใด เบียดบังทรัพย์สินนั้นเป็นของตน หรือเป็น ของผู้อื่น โดยทุจริต หรือโดยทุจริตยอมให้ผู้อื่นเอาทรัพย์สินนั้นเสีย และในมาตรา 157 เป็นเรื่องเจ้า พนักงาน ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือ ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต หรือความผิดอื่นใดที่ได้กับการกระทำลง ทั้งนี้ ตาม บทบัญญัติประมวลกฎหมายอาญาและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2502, มาตรา 4, มาตรา 11) ปกติกคืออาญาจะเริ่มจากการที่ผู้เสียหายแจ้งความต่อเจ้าพนักงานตำรวจ โดยกล่าวหาว่ามีผู้กระทำความผิด และการกระทำนั้นเกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหาย ซึ่งการกล่าวหาานั้น ผู้เสียหายมีเจตนาให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ (เรียกว่า คำร้องทุกข์) เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจรับแจ้งเหตุ แล้วจะสืบสวนและสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานจัดทำเป็นสำนวนคดี เมื่อพนักงานสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐานเสร็จก็จะสรุปสำนวนการสอบสวน แล้วมีความคิดเห็นทางใดทางหนึ่ง ประกอบสำนวนในบางกรณีผู้เสียหายจะเลือกฟ้องคดีต่อศาลเองโดยตรงก็ได้ ด้วยการแต่งตั้ง ทนายความผู้รับใบอนุญาต ดำเนินการฟ้องคดีต่อไปโดยไม่จำเป็นต้องไปแจ้งความกับพนักงาน สอบสวน (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2477, มาตรา 5 วรรคสอง)

การประกันตัวในชั้นศาล เมื่อต้องต่อสู้คดี การประกันตัวในชั้นศาล เมื่อพนักงาน สอบสวนหรือพนักงานอัยการนำตัวผู้ต้องหามาขอฝากขังต่อศาลและศาลอนุญาตให้ขัง ซึ่งถือว่า ผู้ต้องหาอยู่ในอำนาจควบคุมของศาลแล้วมีกำหนดเวลาเท่ากับระยะเวลาที่ศาลอนุญาตให้ฝากขัง จนกระทั่งมีการฟ้องหรือไม่ฟ้องคดี และช่วงที่ศาลประทับฟ้องของ โจทก์ ผู้ต้องหาจะมีสถานะเป็น จำเลยซึ่งต้องถูกควบคุมตัวอยู่ในอำนาจของศาล สัญญาประกันใช้ได้จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษา หรือมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น เมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยถูกควบคุมตัวโดยศาล ผู้ประกันสามารถยื่นคำร้องขอ ปลดปล่อยชั่วคราวโดยใช้หลักประกัน คือ การใช้หลักทรัพย์เป็นประกัน หรือการใช้บุคคลเป็นประกัน

ดังนั้น หากผู้ประกันประสงค์จะขอให้ปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหา หรือจำเลยก็จะต้องยื่น คำร้องขอปล่อยชั่วคราวระหว่างสอบสวนหรือระหว่างพิจารณา แล้วแต่กรณี

13.5 เมื่อบุคลากรถูกดำเนินคดีอาญา ขณะฟ้องคดีต่อศาลปกครอง จะสามารถดำเนินการอย่างไร

ตรวจสอบว่าฟ้องที่ศาลใด พิจารณาว่าความผิดเกิดขึ้นในเขตศาลใด หรือจำเลยมีที่อยู่หรือถูกจับในเขตศาลใด หรือพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนในเขตศาลใด ศาลนั้นมีอำนาจพิจารณาคดี เป็นคดีประเภทใด เช่น คดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา คือ คดีที่การกระทำผิดอาญาเป็นเหตุให้ผู้เสียหายมีสิทธิที่จะเรียกให้จำเลยใช้ค่าเสียหาย หรือค่าทดแทน หรือเรียกให้คืน หรือใช้ราคาทรัพย์สินที่ผู้เสียหายต้องเสียไปจากการกระทำผิดอาญานั้น จะฟ้องจำเลยต่อศาลซึ่งพิจารณาคดีอาญา โดยโจทก์จะยื่นคำขอเพื่อให้ศาลพิจารณามีคำขอส่วนแบ่งรวมอยู่ในคำฟ้องอาญา

วิธีการอ่านคำฟ้อง เมื่อได้รับสำเนาคดีคำฟ้อง ควรตรวจดูคำฟ้อง เช่น ศาลที่ฟ้อง วัน เดือน ปี ที่ฟ้อง ชื่อ โจทก์และจำเลย จำนวน โจทก์และจำเลย ข้อหาหรือฐานความผิด ข้อเท็จจริง และรายละเอียดที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ข้อควรปฏิบัติเมื่อศาลประทับฟ้อง หากจำเลยจะสู้คดี ควรปฏิบัติด้านหลังหมาย เช่น หากศาลมีคำสั่งขังจำเลย จำเลยสามารถยื่นคำร้องขอประกันต่อศาล ทั้งนี้ไม่ว่าจำเลยจะได้รับอนุญาตให้ประกันตัวในชั้นสอบสวนหรือชั้นฝากขังหรือไม่ก็ตาม ดำเนินการหาทนายความเพื่อช่วยเหลือจำเลยให้การดำเนินคดีต่อไป ตรวจดูสำนวนการไต่สวนมูลฟ้อง และสิ่งที่โจทก์ยื่นเป็นพยานหลักฐาน (พิชัย นิลทองคำ, 2558)

13.6 พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2559

คดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2529 ซึ่งกฎหมายดังกล่าว ให้มีการจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบขึ้นมาเพื่อพิจารณาคดีเกี่ยวกับการทุจริตและประพฤติมิชอบของข้าราชการและเจ้าหน้าที่รัฐ โดยเฉพาะแนววิธีปฏิบัติตามกฎหมาย รวมถึงผลกระทบที่จะเกิดกับข้าราชการและเจ้าหน้าที่รัฐด้วย คดีที่ต้องขึ้นศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ คือ คดีอาญารัฐานทุจริตและประพฤติมิชอบ จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2559 ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2559 และมีผลใช้บังคับตั้งแต่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2559 เป็นต้นมา

วัตถุประสงค์ของการตั้งศาลอาญาคดีทุจริตฯ ขึ้นมาก็เพื่อพิจารณาคดีเจ้าหน้าที่รัฐทุจริต ประพฤติมิชอบ ด้วยความรวดเร็ว เป็นธรรม ใช้ระบบไต่สวนต่อเนื่อง (ซึ่งปกติจะช้าเพราะคดีอาญาทั่วไปและคดีอาญาทุจริตจะไปรวมและรอเข้าคิวพิจารณาที่ศาลจังหวัดหรือศาลอาญากลาง) ผลของการพิจารณาที่รวดเร็วและเป็นธรรมนี้ หากผิดจริงก็จะทำให้เจ้าหน้าที่รัฐคนนั้นได้รับโทษถูกจัดออกจากระบบราชการโดยเร็ว หากไม่ผิดก็จะทำให้เจ้าหน้าที่รัฐมีขวัญกำลังใจทำงานไม่ใช่อันต้องวิตกกังวลกับคดีซึ่งไม่รู้จะจบสิ้นวันใด และนอกจากคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) แล้วคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตใน

ภาครัฐ (ป.ป.ท.) หรือหน่วยงานเกี่ยวข้องจะเป็นผู้ฟ้องร้องคดีทุจริตและประพฤติมิชอบต่อศาลอาญาทุจริตและประพฤติมิชอบแล้ว กฎหมายยังให้สิทธิประชาชนผู้เสียหายฟ้องร้องเองได้ เป็นการดีจะทำให้เป็นช่องทางที่ทำให้หลายฝ่ายมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานเจ้าหน้าที่รัฐ ทำให้ข้าราชการผู้คดีทุจริตประพฤติมิชอบไม่กล้ากระทำ อันจะส่งผลดีต่อระบบราชการ ขณะเดียวกันก็อาจเป็นผลเสียกรณีประชาชนได้ข้อมูลข่าวสารที่ผิด คลาดเคลื่อน หรือมุ่งใส่ร้ายนำไปสู่การฟ้องร้องเจ้าหน้าที่รัฐผู้ทุจริต (ศาลคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ, 2559)

เจ้าหน้าที่รัฐ หากกระทำการทุจริต นอกจากจะมีความผิดวินัยร้ายแรง ฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการ คณะรัฐมนตรีได้มีมติคว่ำให้ลงโทษไล่ออกจากราชการ ซึ่งจะมีผลทำให้เจ้าหน้าที่ผู้ถูกลงโทษไม่มีสิทธิได้รับเงินบำเหน็จบำนาญแล้ว ยังต้องถูกดำเนินคดีและฟ้องร้องต่อศาลอาญาคดีทุจริต ซึ่งอาจเข้าข่ายเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 147 มาตรา 157 อาจทำให้ถูกจำคุก หรืออาจเข้าข่ายเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 123/2 มาตรา 123/3 อาจได้รับโทษจำคุกตลอดชีวิตหรือร้ายแรงสุด ๆ ถึงประหารชีวิตได้

13.7 การฟ้องคดีต่อศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

คดีทุจริตและประพฤติมิชอบ หมายถึง คดีที่ฟ้องเจ้าหน้าที่รัฐในข้อหาความผิดเกี่ยวกับการทุจริตต่อหน้าที่ ประพฤติมิชอบ รวมถึงคดีที่ฟ้องขอลงโทษ (บุคคลไม่ใช่เจ้าหน้าที่รัฐ) ที่ให้สินบนหรือที่ใช้อิทธิพลทำให้เจ้าหน้าที่รัฐต้องทุจริตด้วย โดยคดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย

กลุ่มที่หนึ่ง เป็นคดีอาญาที่เจ้าหน้าที่รัฐถูกกล่าวหา หรือร่วมเอกลักษณะกระทำผิด ได้แก่ คดีอาญาที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ทุจริตต่อหน้าที่ ประพฤติมิชอบ ฮั้วประมูล เป็นต้น (เอาผิดเจ้าหน้าที่รัฐ) และคดีอาญาที่บุคคลร่วมกระทำผิดกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทั้งในฐานะตัวกลาง ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน ผู้สมคบ ดิดสินบน จูงใจ หรือข่มขืนใจเจ้าหน้าที่รัฐ เป็นต้น (เอาผิดบุคคลทั่วไป)

กลุ่มที่สอง เป็นคดีทางแพ่ง ที่ขอให้ทรัพย์สินติดเป็นของแผ่นดิน ความผิดฐานฟอกเงิน ร่ำรวยผิดปกติ ได้แก่ คดีร้องขอให้ทรัพย์สินติดเป็นของแผ่นดินเพราะเหตุร่ำรวยผิดปกติ หรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ (เอาผิดเจ้าหน้าที่รัฐ บุคคลทั่วไป)

กลุ่มที่สาม เป็นคดีเกี่ยวกับการยื่นบัญชีทรัพย์สินเป็นเท็จ ได้แก่ คดีเกี่ยวกับการจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบหรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการดังกล่าวด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ (เอาผิดเจ้าหน้าที่รัฐ)

ในกรณีคดีที่นักการเมืองทุจริตให้อยู่ในอำนาจของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และคดีผู้ทุจริตที่มีอายุยังไม่เกิน 19 ปีบริบูรณ์ จะให้อยู่ในอำนาจพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัว (พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2559, 2559)

13.8 การใช้สิทธิเมื่อฟ้องคดีเมื่อใด

เจ้าหน้าที่รัฐมีพฤติการณ์ทุจริต จะต้องเป็นการทุจริตต่อหน้าที่ และการประพฤติมิชอบ ซึ่งมิลักษณะดังนี้ คือ ทุจริตต่อหน้าที่ คือ การที่เจ้าหน้าที่รัฐปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่ง หรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในพฤติการณ์ที่อาจทำให้ผู้อื่นเชื่อว่ามีตำแหน่งหรือหน้าที่ซึ่งที่ตนมิได้มีตำแหน่งหรือหน้าที่นั้น หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ ทั้งนี้ เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่นและประพฤติมิชอบ คือการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐที่ไม่ใช่ทุจริตต่อหน้าที่ แต่เป็นการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดโดยอาศัยเหตุที่มีตำแหน่งหรือหน้าที่อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง หรือมติของคณะรัฐมนตรีที่มุ่งหมายจะควบคุมดูแลการรับ การเก็บรักษา หรือการใช้เงินหรือทรัพย์สินของแผ่นดิน

ข้อกฎหมายที่กำหนดให้เป็นทุจริตต่อหน้าที่และประพฤติมิชอบ ของเจ้าหน้าที่รัฐ คือ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 147 เจ้าพนักงาน มีหน้าที่ซื้อ ทำ จัดการหรือรักษาทรัพย์สินใด เบียดบังทรัพย์สินนั้นเป็นของตน หรือเป็นของผู้อื่น โดยทุจริต หรือโดยทุจริตยอมให้ผู้อื่นเอาทรัพย์สินนั้นเสีย ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 เจ้าพนักงาน ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 123/2 กำหนดว่าถ้าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใด เรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด สำหรับตนเองหรือผู้อื่น โดยมิชอบ เพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่ง ไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่ก็มีความผิดมาตรา 123/3 เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใด กระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่ง โดยเห็นแก่ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด ซึ่งตนได้เรียก รับ หรือยอมจะรับไว้ก่อนที่ตนได้รับแต่งตั้งในตำแหน่งนั้น ความผิดตามลักษณะที่กล่าวมานี้สามารถฟ้องดำเนินคดีต่อศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบได้

13.9 การยื่นฟ้อง

คดีอาญาที่เข้าสู่ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ มี 3 ช่องทาง คือ คดีสำนวนของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) หรือคดีสำนวนของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.) และคดีประชาชนผู้เสียหายฟ้องร้องเอง

13.10 วิธีการพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

การพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบต้องมีขั้นตอนและกระบวนการ เป็นไปตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2559 ซึ่งมีสาระสำคัญ คือ การพิจารณาคดีโดยใช้ระบบไต่สวน จะทำให้ศาลมีบทบาทและอำนาจในการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ ไม่ถูกจำกัดให้พิจารณาเฉพาะเพียงข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่คนฟ้องหรือคู่ความเสนอเหมือนคดีอาญาทั่วไป (เจ้าหน้าที่ตำรวจ อัยการ ป.ป.ช. หรือ ปปท. ทำสำนวนส่งให้ศาลพิจารณาและคู่ความส่งคำแก้ต่างให้ศาลพิจารณาสืบพยาน ศาลก็ใช้วิธีค้นหาความจริงตามพยานหลักฐาน โดยยึดสำนวนผู้ฟ้องเป็นหลัก และต้องเสียเวลามาก) ระบบไต่สวน จะเปิดโอกาสให้คู่ความทั้งสองฝ่ายจัดหลักฐานโต้กันศาลได้อย่างเต็มที่ ทำให้เกิดความเป็นธรรม

กรณีผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีไปในระหว่างดำเนินคดีหรือระหว่างการพิจารณาของศาล มิให้นำระยะเวลาที่ผู้กล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีรวมเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ และเมื่อพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำเลย ถ้าจำเลยหลบหนีไปในระหว่างต้องคำพิพากษาที่สุดให้ลงโทษ มิให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญามาบังคับใช้ (คดีอาญาทั่วไปหากจำเลยหลบหนีให้หยุดพิจารณาสืบพยาน ซึ่งบางครั้งอาจทำให้ขาดอายุความ ในคดีทุจริตนี้กรณีที่จำเลยหลบหนีไปอายุความให้หยุดไว้ไม่นับ และศาลสามารถสืบพยานลับหลังจำเลยได้ นั่นก็แปลว่าหนีไปก็หนี แต่กลับมาโดนจับ หากจะหนีต้องหนีตลอดชีวิต)

การกำหนดโทษผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีไปในระหว่างที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว และถ้าเป็นการหลบหนีระหว่างการพิจารณาของศาล ไม่ว่าศาลจะมีคำสั่งจำคุกหรือไม่ก็ตาม (หากหลบหนีและจับได้นอกจากจะต้องรับโทษในความผิดที่ถูกฟ้องไว้แล้ว ยังจะต้องถูกลงโทษเพิ่มเติมสำหรับการหลบหนีอีกกระทงหนึ่งด้วย)

วิธีพิจารณาและดำเนินคดีในการร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะเหตุร้ายรอยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มมากขึ้นผิดปกติ และกำหนดให้ภาระการพิสูจน์ตกกับผู้กล่าวอ้างโต้แย้งถึงกรณีทรัพย์สินที่ร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดินมิได้เกิดจากการร้ายรอยผิดปกติ หรือมิได้เป็นทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกติ

13.11 สถานที่ที่ใช้สิทธิ์

ยื่นฟ้องต่อศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบกลาง (ตั้งที่ส่วนกลาง) มีขอบเขตอำนาจหน้าที่พื้นที่กรุงเทพมหานคร จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรสาคร จังหวัดนครปฐม จังหวัดนนทบุรี และจังหวัดปทุมธานี และจังหวัดอื่นทั่วประเทศ (กรณีนี้ศาลจะใช้ดุลยพินิจว่าจะรับพิจารณาหรือไม่เพราะอยู่ในเขตอำนาจของศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค) รวมถึงกรณีความผิดเกิดขึ้นนอกราชอาณาจักร ขณะนี้ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบกลางยังไม่เปิดทำ

การ ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค (ตั้งอยู่ในภูมิภาค) มีเขตอำนาจตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา (ท้องที่จังหวัดในแต่ละภูมิภาค) ซึ่งขณะนี้ยังไม่เกิดขึ้น (พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2559, 2559)

15. ศาลรัฐธรรมนูญ (Constitutional court)

15.1 การส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ากฎหมายขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ

การยื่นเรื่องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ข้อโต้แย้งทางกฎหมายศาลรัฐธรรมนูญ ถือว่าเป็นองค์กรสูงสุด เป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ควบคุมมิให้กฎหมายขัดกับรัฐธรรมนูญ กล่าวคือ เป็นศาลที่มีอำนาจหลักในการพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ อันได้แก่ คดีที่มีการโต้แย้งว่าร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชกำหนดใด มีเนื้อหาขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และคดีที่มีการโต้แย้งกันว่ากฎหมายในรูปแบบพระราชบัญญัติ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ หรือพระราชกำหนดที่ประกาศใช้แล้ว ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

คดีที่ขึ้นสู่ศาลรัฐธรรมนูญ เช่น การชี้ขาดอำนาจระหว่างศาล หรือการพิจารณาว่ากฎหมายใดขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญหรือไม่อย่างไร เช่น คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจระหว่างศาลที่ 20/2545 การกระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐ ที่เจ้าหน้าที่อยู่ในสังกัดในการปฏิบัติหน้าที่ เช่น ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2553 มาตรา 24 ประกอบมาตรา 23 วรรคหนึ่ง (2534) กำหนดให้สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับราชการประจำทั่วไปของทบวงมหาวิทยาลัย และราชการที่คณะรัฐมนตรีมิได้กำหนด ให้เป็นหน้าที่ของกรมใดกรมหนึ่ง หรือมหาวิทยาลัยใดมหาวิทยาลัยหนึ่งในสังกัดทบวง รวมทั้งมีหน้าที่ดูแลดำเนินงานในโครงการตามนโยบายของรัฐบาล สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย จึงเป็นหน่วยงานของรัฐและเป็นหน่วยงานทางปกครอง ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 3 ขณะเกิดเหตุนายสุชาติ เมืองแก้ว และศาสตราจารย์เกษม วัฒนชัย เป็นข้าราชการในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ย่อมเป็นเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐ ตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2542 นายสุชาติ และศาสตราจารย์เกษม ได้รับการแต่งตั้งเป็นอนุกรรมการบริหารโครงการวิจัย มีหน้าที่ควบคุมดูแลและเก็บรักษา และเบิกจ่ายเงินของนายทวิศักดิ์ บัวพนัส ข้าราชการผู้ได้บัญชี เมื่อสำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ยื่นฟ้องบุคคลทั้งสองว่าได้กระทำโดยประมาทเลินเล่อ ลงลายมือชื่ออนุมัติให้มีการเบิกจ่ายในใบถอนเงิน โดยมีได้ขีดเส้นหน้าจำนวนเงินและตัวอักษร เพื่อป้องกันมิให้มีการพิมพ์จำนวนเพิ่มเติม อันเป็นการไม่ปฏิบัติตามทางปฏิบัติราชการเกี่ยวกับการเบิกจ่ายเงิน จนเป็นเหตุให้สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัยได้รับความเสียหาย กรณีนี้จึงถือว่าเป็นคดีละเมิด

จากการใช้อำนาจตามกฎหมาย หรือจากการละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติตาม มาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครอง พ.ศ. 2542

16. ศาลปกครอง (Administrative court)

16.1 การฟ้องศาลปกครอง

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 บัญญัติให้ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษา คดีที่เป็นข้อพิพาทระหว่างราชการ หรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่อยู่ในบังคับบัญชาหรือในกำกับดูแลของรัฐบาลที่พิพาทกับเอกชน หรือคดีพิพาทระหว่างหน่วยงานราชการด้วยกันเอง ซึ่งเป็นข้อพิพาทเนื่องจากการกระทำหรือละเว้นการกระทำที่หน่วยงานราชการดังกล่าวต้องปฏิบัติตามกฎหมาย หรือต้องรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย โดยศาลปกครองมี 2 ชั้น ได้แก่ ศาลปกครองชั้นต้น และศาลปกครองสูงสุด

16.2 ศาลปกครอง ดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีแบบไต่สวน (Inquisitorial system)

การดำเนินคดี พิจารณาได้จากคำฟ้องไม่มีแบบ เพียงแต่ต้องทำเป็นหนังสือและมีรายการที่สำคัญที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น หรือการที่ศาลมีดุลพินิจ สามารถรับฟังพยานบอกเล่าได้ มีการจัดให้มีการโต้ตอบเป็นรายลักษณ์อักษร ระหว่างคู่กรณีเป็นลายลักษณ์อักษรในรูปของคำฟ้อง คำให้การ คำคัดค้านคำให้การ และคำให้การเพิ่มเติม การนัดไต่สวนคู่กรณี และพยานหลักฐานของแต่ละฝ่าย โดยตุลาการจะเป็นผู้ซักถามด้วยตนเอง ตุลาการสามารถแสวงหาข้อเท็จจริง หรือพยานหลักฐานอื่น ๆ ที่จำเป็นด้วยตนเอง (คิงงาม คงตระกูล, 2546, หน้า 23)

ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งในคดีปกครอง ซึ่งได้แก่ คดีลักษณะดังต่อไปนี้

16.2.1 คดีพิพาทอันเนื่องมาจากการกระทำทางปกครองฝ่ายเดียว อันได้แก่ การใช้อำนาจที่หน่วยงาน หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ สามารถดำเนินการได้เองฝ่ายเดียว เช่น คดีพิพาทเกี่ยวกับหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยมิชอบด้วยกฎหมายไม่ว่าจะเป็นการออกกฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใด เนื่องมาจากการกระทำโดยไม่มีอำนาจหรือนอกเหนืออำนาจหน้าที่ หรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือโดยไม่ถูกต้องตามรูปแบบขั้นตอน หรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำนั้น หรือโดยไม่สุจริต หรือมีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม หรือมีลักษณะเป็นการสร้างขั้นตอนที่ไม่จำเป็น หรือสร้างภาระให้เกิดกับประชาชนเกินสมควร หรือเป็นการใช้ดุลพินิจโดยมิชอบ ซึ่งอาจแยกออกเป็นการกระทำทางกฎหมายหรือที่เรียกว่า “นิติกรรมทางปกครอง” และการกระทำทางกายภาพ หรือที่เรียกว่า “ปฏิบัติการ” การกระทำทางปกครองที่กล่าวมาเป็นการใช้อำนาจที่หน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถดำเนินการได้เอง

ฝ่ายเดียว โดยไม่จำเป็นต้องให้เอกชนยินยอมก่อน ไม่ว่าจะเป็นการออกกฎ เช่น การออกพระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ที่มีผลบังคับเป็นการทั่วไป หรือการออกคำสั่งทางปกครอง เช่น คำสั่งลงโทษทางวินัย คำสั่งให้เจ้าหน้าที่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน เนื่องจากความรับผิดชอบทางละเมิด คำสั่งอนุญาต อนุมัติ คำสั่งแต่งตั้ง ประกาศผลการสอบแข่งขันเข้ารับราชการ หรือเข้าศึกษาต่อ ในกรณีนิติกรรมทางปกครอง ส่วนคดีพิพาทอันเนื่องมาจากการปฏิบัติการใด ๆ ของเจ้าหน้าที่ เช่น การก่อสร้างสะพาน ถนน การขุดลอกคลอง สาธารณะหรือท่อระบายน้ำสาธารณะ การก่อสร้างห้องสุขาสาธารณะ หรือการก่อสร้างที่พักคนโดยสาร เป็นต้น (โกกิน พลกุล, 2538)

ลักษณะคดีแบบนี้ ได้แก่ คดีที่บัญญัติไว้ในมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (1) นั้นเองและคดีดังกล่าวมาตรา 72 วรรคหนึ่ง (1) บัญญัติให้ศาลปกครองมีอำนาจเพิกถอนกฎหรือคำสั่งหรือสั่งห้ามการกระทำทั้งหมดหรือบางส่วน จึงมักเรียกคดีประเภทนี้ว่าคดีฟ้องขอให้เพิกถอนกฎหรือคำสั่งหรือสั่งห้ามการกระทำทางปกครองได้ ก็เพราะเห็นว่าการกระทำดังกล่าวไม่ชอบด้วยกฎหมาย

16.2.2 คดีพิพาทอันเนื่องมาจากการละเลยต่อหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควรเกี่ยวกับหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ หรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควร เช่น ในเรื่องที่ถูกกฎหมายกำหนดให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการให้เสร็จภายใน 30 วัน หรือแม้เป็นเรื่องที่มีได้มีกฎหมายกำหนดเวลาเอาไว้แต่ปกติสามารถปฏิบัติให้เสร็จได้ แต่ปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ไม่ได้ดำเนินการใด ๆ จนเวลาล่วงเลยไปหลายเดือน หรือในกรณีกรมทะเบียนการค้ามีหน้าที่รับจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัท หรือกรมที่ดินมีหน้าที่รับจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม หากกรมทะเบียนการค้าหรือกรมที่ดินปฏิเสธไม่รับคำขอหรือรับคำขอแล้วไม่พิจารณาคำขอว่าสมควรจดทะเบียนให้หรือไม่ ถือเป็นการละเลยต่อหน้าที่ตามกฎหมาย แต่ถัรับคำขอมาแล้วดำเนินการล่าช้า เช่น กรณีจดทะเบียนเรื่องใดกฎหมายหรือระเบียบภายในระบุว่าให้พิจารณาจดทะเบียนหรือไม่ภายใน 3 วัน หากพ้นกำหนดก็ถือว่าปฏิบัติหน้าที่ล่าช้า หากไม่มีกำหนดระยะเวลาไว้ก็ต้องพิจารณาจากระยะเวลาตามปกติวิสัยว่าเรื่องนั้นจะต้องใช้เวลาเท่าใด หากพ้นระยะเวลาไปแล้วก็ถือว่าปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร ลักษณะคดีดังกล่าวนี้ได้แก่ คดีที่กล่าวในมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (2) ซึ่งตามมาตรา 72 วรรคหนึ่ง (2) บัญญัติให้อำนาจศาลปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องปฏิบัติหน้าที่ภายในเวลาที่ศาลปกครองกำหนด (มานิตต์ จุมปา, 2555 ก)

16.2.3 คดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำละเมิดทางปกครองหรือความรับผิดอย่างอื่นของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ อันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมายหรือจากกฎ คำสั่งทางปกครองหรือคำสั่งอื่นหรือจากการละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ หรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควร จนเป็นเหตุให้ได้รับความเสียหาย หรือในกรณีของ

หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมายหรือความเสียหายอันเกิดจากการออกกฎ คำสั่งทางปกครอง หรือคำสั่งอื่น หรือเป็นกรณีที่หน่วยงานทางปกครองละเลยต่อหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควร (โกคิน พล, 2530) คดีตามลักษณะนี้ต้องคำนึงถึงว่าการละเมิดนั้นต้องเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมาย เช่น การใช้อำนาจขององค์การบริหารส่วนตำบลในการกำหนดแนวเขตเพื่อขุดคลองและทำถนน หากทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนหรือเสียหายก็เป็นคดีละเมิดที่ฟ้องต่อศาลปกครองได้ ถ้าเป็นกรณีปฏิบัติหน้าที่ราชการตามปกติ เช่น พนักงานขับรถของทางราชการขับรถชนคนได้รับบาดเจ็บ หรือนายแพทย์โรงพยาบาลรัฐบาล ผ่าตัดผิดพลาด ทำให้คนไข้พิการอย่างนี้ ไม่ใช่เป็นการละเมิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมายต้องฟ้องต่อศาลยุติธรรมลักษณะคดี ได้แก่ กรณีมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3) นั่นเอง ซึ่งตามมาตรา 72 วรรคหนึ่ง (3) บัญญัติให้อำนาจศาลปกครองพิพากษาให้ใช้เงินหรือส่งมอบทรัพย์สินหรือกระทำการหรืองดเว้นกระทำการ เพื่อเยียวยาการกระทำที่ละเมิด หรือความรับผิดอย่างอื่นนั้น

16.2.4 คดีพิพาทอันเนื่องมาจากสัญญาทางปกครอง เช่น สัญญาสัมปทาน สัญญาที่หน่วยงานของรัฐจ้างให้เอกชนสร้างสะพาน สร้างถนน สัญญาจัดให้มีสิ่งสาธารณูปโภค เช่น ขุดคลอง ถนน สายส่งไฟฟ้า โครงการประปาของเทศบาลเป็นต้นลักษณะคดี ได้แก่ กรณีตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (4) และมาตรา 72 (3) ได้บัญญัติให้อำนาจศาลปกครอง ในการพิพากษาให้ใช้เงิน หรือให้ส่งมอบทรัพย์สิน หรือให้กระทำการหรืองดเว้นกระทำการเพื่อเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากการผิดสัญญาหรือไม่ปฏิบัติตามสัญญา (นันทวัฒน์ บรรณานันท์, 2556)

16.2.5 คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐฟ้องต่อศาลเพื่อบังคับให้บุคคลต้องกระทำหรือละเว้นการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด

16.2.6 คดีพิพาททางปกครองอื่น ๆ เกี่ยวกับเรื่องที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ในเขตอำนาจศาลปกครอง เช่น คดีที่กฎหมายกำหนดให้อำนาจหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐฟ้องคดีต่อศาลปกครอง เพื่อบังคับให้บุคคลต้องกระทำ หรือต้องละเว้นการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด เช่น มาตรา 118 ทวิ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. 2456 (แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ 14) พ.ศ. 2535 ลักษณะคดีตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (5) และ (6) ศาลมีอำนาจตามมาตรา 75 วรรคหนึ่ง (3) สั่งให้บุคคลกระทำหรือละเว้นการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมาย (มานิตย์ จุมปา, 2549)

ศาลปกครองชั้นต้นจะเป็นศาลที่มีอำนาจทั่วไปในการพิจารณาคดีปกครอง โดยเป็นศาลแรกที่คู่กรณีจะนำคดีมาฟ้อง ส่วนศาลปกครองสูงสุดจะเป็นศาลสูง ที่คอยตรวจสอบคำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้นอีกครั้งหนึ่ง หากคู่กรณีไม่พอใจคำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้น และเป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีบางประเภทที่มีความสำคัญเป็นพิเศษ

16.3 ผู้มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครอง

ผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรืออาจเสียหาย โดยมิอาจหลีกเลี่ยงได้จากการกระทำหรืองดเว้นการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือมีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง หรือกรณีอื่นใดที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครอง ซึ่งในความเป็นจริงส่วนใหญ่แล้ว ผู้เสียหายในคดีปกครองก็คือประชาชนทั่วไป

16.4 ขั้นตอนการฟ้องคดีปกครอง

ผู้ฟ้องคดีอาจดำเนินการด้วยตนเอง หรือมอบอำนาจให้ทนายความหรือบุคคลอื่นซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้วและมีความรู้ความสามารถเป็นผู้ฟ้องคดีหรือดำเนินการแทนได้ โดยจะต้องมีหนังสือมอบอำนาจพร้อมปิดอากรแสตมป์ยื่นต่อศาลปกครอง หลักเกณฑ์ในการยื่นคำฟ้อง เรื่องเขตอำนาจศาลปกครอง เช่น คดีที่อยู่ในอำนาจของศาลปกครองชั้นต้น ให้ยื่นต่อศาลที่ผู้ฟ้องมีภูมิลำเนา หรือต่อศาลที่มูลคดีเกิดขึ้น คดีที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครองสูงสุด ให้ยื่นฟ้องโดยตรงต่อศาลปกครองสูงสุด กรณีที่อยู่ในระหว่างที่ยังไม่มีการจัดตั้งศาลปกครองในภูมิภาค ถ้าเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลปกครองชั้นต้น ประชาชนสามารถยื่นฟ้องต่อศาลปกครองกลางได้โดยเมื่อจัดเตรียมคำฟ้องและเอกสารหลักฐานพร้อมแล้วให้ยื่นต่อเจ้าหน้าที่ของศาลหรือจะส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนก็ได้

16.5 ระยะเวลาการฟ้องคดี

ต้องฟ้องภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ซึ่งโดยหลัก คือ ภายใน 90 วัน นับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี หรือภายใน 1 ปี ในกรณีที่ฟ้องคดีเกี่ยวกับการทำละเมิดหรือความรับผิดชอบอื่นของทางราชการ หรือกรณีที่ฟ้องคดีเกี่ยวกับสัญญาทางปกครองกรณีที่ฟ้องขอให้ศาลเพิกถอนกฎหรือคำสั่งทางปกครองต้องฟ้องภายใน 90 วัน นับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี เช่น ฟ้องคดีเพิกถอนคำสั่งลงโทษทางวินัย ต้องฟ้องภายใน 90 วัน นับแต่วันที่ทราบผลการวินิจฉัยอุทธรณ์ เป็นต้น

กรณีฟ้องเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ หรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควรต้องยื่นฟ้องภายใน 90 วัน นับแต่วันที่พ้น 90 วัน นับแต่วันที่ผู้ฟ้องคดีมีหนังสือร้องขอต่อหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อปฏิบัติตามหน้าที่หรือตามกฎหมายกำหนดและไม่ได้รับหนังสือชี้แจงจากหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐดังกล่าว หรือได้รับแต่เห็นว่าเป็นคำชี้แจงที่ไม่มีเหตุผล หรือมีกฎหมายเฉพาะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ถ้าเป็นคดีเกี่ยวกับการทำละเมิด หรือความรับผิดชอบอื่นของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ยื่นฟ้องภายใน 1 ปี

ถ้าเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครองต้องฟ้องภายใน 5 ปี นับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี แต่ไม่เกิน 10 ปี นับแต่วันที่มิเหตุแห่งการฟ้องคดีถ้าเป็นคดีเกี่ยวกับการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ หรือสถานะของบุคคลจะยื่นฟ้องเมื่อใดก็ได้ และในบางกรณีถ้าคู่กรณีมีคำขอหรือศาลปกครองเห็นเองว่าคดีที่ยื่นฟ้องเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาการฟ้องคดีแล้วนั้น จะเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมหรือมีเหตุจำเป็นอื่น ศาลปกครองจะรับไว้พิจารณาก็ได้ (อำพล เจริญชีวินทร์, 2556)

16.6 การทำคำฟ้องคดีปกครอง

คำฟ้องคดีปกครองไม่มีแบบฟอร์มบังคับโดยเฉพาะ เพียงแต่มีเงื่อนไขว่าต้องใช้ถ้อยคำสุภาพและต้องมีเนื้อหาสาระให้เข้าใจได้ว่าเป็นคำฟ้อง ซึ่งประกอบไปด้วย ชื่อ-ที่อยู่ของผู้ฟ้องคดีและผู้ถูกฟ้องคดี ข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ เกี่ยวกับการกระทำซึ่งเป็นเหตุแห่งการฟ้องคดี คำขอและลายมือชื่อผู้ฟ้องคดี โดยต้องแนบพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ไปพร้อมคำฟ้อง โดยผู้ฟ้องคดีต้องจัดทำสำเนาคำฟ้องและสำเนาพยานหลักฐานตามจำนวนผู้ถูกฟ้องคดีด้วยสำหรับวิธีการยื่นคำฟ้องนั้น จะยื่นด้วยตนเองหรือมอบอำนาจให้ผู้อื่นยื่นแทนหรือจะส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนก็ได้ ในกรณีที่มีผู้ประสงค์จะฟ้องคดีหลายคน ในเหตุเดียวกัน บุคคลดังกล่าวจะยื่นคำฟ้องร่วมกันเป็นฉบับเดียว โดยมอบให้ผู้ฟ้องคดีคนหนึ่งเป็นตัวแทนของผู้ฟ้องคดีทุกคนก็ได้ ในกรณีนี้ถือว่าการกระทำของตัวแทนผู้ฟ้องคดีในกระบวนการพิจารณาผูกพันผู้ฟ้องคดีทุกคนด้วย

16.7 การขอให้มีการแก้ไขเยียวยาในเบื้องต้นก่อนนำเรื่องมาฟ้องศาลปกครอง

ก่อนฟ้องคดีปกครองต้องดำเนินการแก้ไขความเดือดร้อน หรือเสียหายตามขั้นตอน หรือวิธีการที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับการนั้นเสียก่อน เช่น หากในเรื่องที่จะฟ้องคดีนั้นกฎหมายกำหนด ให้ต้องดำเนินการอย่างไร เพื่อแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายนั้นเสียก่อน ผู้ฟ้องคดีก็ต้องดำเนินการเช่นนั้นให้เสร็จสิ้นแล้วจึงมีสิทธิมาฟ้องคดีต่อศาลได้ กล่าวคือ กรณีที่กฎหมายกำหนดขั้นตอนหรือวิธีการ สำหรับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหาย ในเรื่องใดไว้โดยเฉพาะ การฟ้องคดีปกครองในเรื่องนั้นจะกระทำต่อเมื่อ มีการดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการดังกล่าว และได้มีการสั่งการตามกฎหมายนั้นหรือมิได้มีการสั่งการภายในเวลาอันสมควรหรือภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด เช่น ในกรณีของคดีสัญญาและละเมิดหรือความรับผิดอย่างอื่นนั้น ไม่มีบทบัญญัติใดบังคับให้เอกชน ผู้ฟ้องคดีต้องขอให้หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐรับผิดชอบ ละเมิดหรือตามสัญญาเสียก่อน จึงจะสามารถฟ้องคดีปกครองได้เลย คงมีกรณีตามมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 เท่านั้น ที่วางหลักว่าผู้เสียหายจะขอให้หน่วยงานของรัฐ พิจารณาชดเชยค่าสินไหมทดแทน สำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นก่อน อันเนื่องมาจากการกระทำละเมิดซึ่งหน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบก็ได้ และถ้าไม่พอใจผลการวินิจฉัย

ของรัฐ ก็มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองต่อไป (พระราชบัญญัติความรับผิดชอบละเมิดฯ มาตรา 14) หรือคดีที่บุคลากรมหาวิทยาลัยฟ้องศาลปกครองเกี่ยวกับการกระทำทางปกครอง กฎหมายกำหนดให้ต้องร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ หรือดำเนินการในขั้นตอนก่อนการยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครองเป็นต้น อย่างไรก็ตาม กฎหมายไม่ได้บังคับว่าต้องดำเนินการตามที่กล่าวมาเสียก่อนจึงจะมีสิทธิฟ้องคดี ด้วยเหตุนี้ เอกชนผู้เสียหายจึงสามารถฟ้องคดีละเมิดต่อศาลปกครองได้เลย ถ้าเป็นกรณีที่เข้าข่ายตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3) (ศาลปกครอง, 2555)

16.8 การเสนอคำฟ้อง

การยื่นฟ้องคดีต้องยื่นฟ้องต่อศาลปกครองที่มีเขตอำนาจเหนือคดีนั้น ซึ่งในศาลปกครองชั้นต้น ได้แก่ ศาลที่มูลคดีเกิดขึ้นหรือศาลที่ผู้ฟ้องคดีมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลนั้น ส่วนศาลปกครองสูงสุดมีเขตอำนาจครอบคลุมทุกพื้นที่ของประเทศ ทั้งนี้ มาตรา 44 การฟ้องคดีที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครองชั้นต้น ให้ยื่นฟ้องต่อศาลปกครองชั้นต้นที่ผู้ฟ้องคดีมีภูมิลำเนา หรือที่มูลคดีเกิดขึ้นในเขตศาลนั้น ส่วนการฟ้องคดีที่อยู่ในเขตอำนาจศาลปกครองสูงสุด ให้ยื่นฟ้องต่อศาลปกครองสูงสุด (พิชัย นิลทอง, 2547)

16.9 การชำระค่าธรรมเนียมศาล

โดยทั่วไปการฟ้องคดีปกครองไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาล (กรณีการฟ้องขอให้ศาลเพิกถอนกฎหรือคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือการฟ้องคดีเกี่ยวกับการละเลยต่อหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร) แต่ถ้าเป็นการฟ้องคดีขอให้ศาลสั่งให้ชำระเงินหรือส่งมอบทรัพย์สินอื่นอันสืบเนื่องมาจากคดีพิพาทเกี่ยวกับการทำละเมิด หรือความรับผิดชอบอย่างอื่นของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือคดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครองต้องเสียค่าธรรมเนียมศาล ในอัตราที่ระบุไว้ท้ายตารางที่ 1 ท้ายประมวลวิธีพิจารณาความแพ่ง เว้นแต่ที่ศาลมีคำสั่งให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาล

16.10 สถานที่ยื่นคำฟ้อง

ผู้ฟ้องคดีสามารถเลือกยื่นคำฟ้องได้ 2 วิธี คือ ยื่นคำฟ้องต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ของศาลปกครอง ณ ที่ทำการของศาลปกครองที่มีเขตอำนาจตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 94 บัญญัติว่า ในวาระเริ่มแรก ให้จัดตั้งศาลปกครองในภูมิภาค หรือยื่นคำฟ้องโดยส่งไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ

วิธีการดำเนินการกรณีบุคลากรถูกฟ้องดำเนินคดีโดยมหาวิทยาลัยเป็นผู้ฟ้องคดี

กรณีบุคลากรถูกฟ้องดำเนินคดีโดยมหาวิทยาลัยเป็นผู้ฟ้องคดี เมื่อบุคลากร ถูกกล่าวหาหรือตั้งข้อหาว่ากระทำความผิดและถูกฟ้องดำเนินคดี ดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1. ติดต่อขอคำแนะนำทางกฎหมายทันที จากผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย เช่น ฝ่ายนิติกร หน่วยงาน หรือสหภาพนายควม หรือสำนักงานอัยการฝ่ายช่วยเหลือทางกฎหมาย
2. ดำเนินการยื่นเรื่องร้องทุกข์เบื้องต้น ต่อผู้บังคับบัญชา หรือหน่วยงานในบังคับบัญชา ของตนแล้วยื่นเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ ต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ของมหาวิทยาลัยที่คุณสังกัด
3. แจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน เพื่อส่งเรื่องไปที่หน่วยงานควบคุมกำกับตาม เรื่องที่ร้องเรียน ทำหนังสือร้องเรียนร้องทุกข์แล้ว ไปร้องทุกข์ด้วยตนเองตามหน่วยงานข้างต้น
4. การต่อสู้คดีทางศาลจำเป็นต้องมีผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านกฎหมาย นั้น ๆ มาให้คำปรึกษาหรือดำเนินการให้ด้วย หรืออาจแต่งตั้งทนายความมาดำเนินการทางคดีความ ให้ หรือผู้มีความรู้ทางกฎหมายอื่น ๆ มาแนะนำ เพราะการดำเนินคดีมีความยากในวิชาชีพและเป็น เรื่องที่ต้องมีความรู้จริง และอื่น ๆ
5. ข้อควรระวังในการจัดทำคำฟ้องและดำเนินคดีทางปกครอง เช่น ผู้ฟ้องคดีใช้ถ้อยคำ ไม่สุภาพ หรือผู้ฟ้องคดีมีคำขอไม่ชัดเจน อีกประการหนึ่งคำฟ้องของผู้ฟ้องคดีนอกจากจะระบุ รายละเอียดหรือรายการต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนดไว้แล้ว ยังต้องระบุว่า ผู้ฟ้องคดีประสงค์จะ ขอให้ศาลบังคับ ต่อหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขหรือบรรเทา ความเดือดร้อนหรือความเสียหายอย่างไร
6. ผู้ฟ้องคดีต่อศาลปกครองโดยที่ยังไม่ได้ดำเนินการตามขั้นตอน หรือวิธีการสำหรับ แก้ไขความเดือดร้อน หรือเสียหายที่กฎหมายกำหนดเสียก่อนฟ้องคดี อนึ่ง ในการฟ้องคดีปกครอง นั้น ผู้ฟ้องคดียังไม่มีสิทธิที่จะฟ้องคดีต่อศาลปกครองในทันทีที่ได้รับ ความเดือดร้อนหรือเสียหาย แต่ผู้ฟ้องคดีต้องพิจารณาเสียก่อนว่า มีกฎหมายกำหนดขั้นตอนหรือวิธีการสำหรับแก้ไขความ เดือดร้อนหรือเสียหาย ในเรื่องนั้น ๆ ไว้แล้วหรือไม่ หากมีกฎหมายกำหนดขั้นตอนหรือวิธีการใด ๆ ไว้เป็นการเฉพาะ ผู้ฟ้องคดีจะต้องปฏิบัติตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนดการดำเนินการด้วยตนเอง โดยลำพัง ควรมีผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายให้คำปรึกษาก่อนดำเนินคดีใด ๆ

จากการทบทวนวรรณกรรมในส่วนของรูปแบบการใช้กฎหมายของบุคลากร มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ในเรื่องการร้องเรียน/ ร้องทุกข์เบื้องต้น ช่องทางการดำเนินคดีตาม กฎหมาย และการดำเนินการในกรณีที่บุคลากรถูกฟ้องดำเนินคดีโดยมหาวิทยาลัยเป็น โจทย์ผู้ฟ้อง คดี ตามข้อมูลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สามารถสรุปได้ตามตารางที่ 2-1 ดังนี้

ตารางที่ 2-1 การสังเคราะห์การใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

ทบทวนวรรณกรรม การใช้กฎหมายของบุคลากร มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ	บุคลากร			ผู้บังคับบัญชาในหน่วยงาน	คณะกรรมการตุลาการ	พนักงานสอบสวน	ศูนย์ดำรงธรรม	ป.ช.	ค.สช.	ปปท.	ก.พ.อ.	ส.ตง.	ส.ตอ.	ศ.ช.	ศาลปกครอง	ศาลยุติธรรม	ศาลรัฐธรรมนูญ	ผลลัพธ์		จำนวนคดี
	บริหาร	วิชาการ	ปฏิบัติการ															เปิดสอน	ยกฟ้อง	
1. คดีพิพาทเนื่องมาจากการกระทำทางปกครอง เช่น คดีพิพาทเกี่ยวกับหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการออกกฎ หรือคำสั่ง เช่นคำสั่งมหาวิทยาลัยให้เลิกจ้างอาจารย์ หรือกระทำการอื่นใดไม่ชอบด้วยกฎหมาย	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	2	18	20
2. คดีพิพาทอันเนื่องมาจากการละเลยต่อหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓		✓				✓	✓		4	6	10

ตารางที่ 2-1 (ต่อ)

ทบทวนวรรณกรรม การใช้กฎหมายของบุคลากร มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ	บุคลากร			ผู้บังคับบัญชาในหน่วยงาน	คณะกรรมการอำนวยการวิจัย	พนักงานสอบสวน	ศูนย์ดำรงธรรม	ปปช.	คสช.	ปปท.	กพอ.	สตง.	สกอ.	ศบ.	ศาลปกครอง	ศาลยุติธรรม	ศาลรัฐธรรมนูญ	ผลลัพธ์		จำนวนคดี
	บริหาร	วิชาการ	ปฏิบัติการ															เฟืองตอน	ยกฟ้อง	
3. คดีพิพาทเกี่ยวกับการทำละเมิดทางปกครองหรือความรับผิดชอบอื่นของหน่วยงานทางปกครอง เกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมาย หรือกฎหรือคำสั่งทางปกครอง	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓			✓			✓	✓	✓		2	13	15
4. คดีพิพาทอันเนื่องมาจากสัญญาทางปกครอง เช่น สัญญาจัดซื้อจัดจ้าง สัญญาสัมปทาน สัญญาจัดให้มีสิ่งสาธารณูปโภค	✓	✓	✓		✓				✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓		4	11	15

ตารางที่ 2-1 (ต่อ)

ทบทวนวรรณกรรม การใช้กฎหมายของบุคลากร มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ	บุคลากร			ผู้บังคับบัญชาในหน่วยงาน	คณะกรรมการอำนวยการวิจัย	พนักงานสอบสวน	ศูนย์ดำรงธรรม	ปปช.	คสช.	ปปท.	กพอ.	สตง.	สกอ.	ศบ.	ศาลปกครอง	ศาลยุติธรรม	ศาลรัฐธรรมนูญ	ผลลัพธ์		จำนวนคดี
	บริหาร	วิชาการ	ปฏิบัติการ															เปิดสอน	ยกฟ้อง	
5. คดีที่กฎหมายกำหนดให้หน่วยงาน ทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐฟ้อง ศาลเพื่อบังคับให้บุคคลต้องกระทำการ ใด	✓	✓		✓	✓	✓		✓		✓	✓		✓		✓	✓		1	4	5
6. คดีพิพาททางปกครองอื่นๆ ที่ศาล ให้อยู่ในอำนาจศาลปกครอง	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓			✓			✓	✓	✓		3	37	10
รวมทั้งสิ้น 6 หมวด	6	6	5	5	6	3	3	3	3	3	6	2	2	4	6	6	1	16	59	75

จากตารางที่ 2-1 ข้างต้นจะพบว่า การใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ คือการที่บุคลากรพยายามเข้าสู่กระบวนการทางกฎหมายเพื่อขอความเป็นธรรมในกรณีการกระทำทางปกครอง คำสั่งทางปกครอง โดยการยื่นเรื่องร้องเรียน/ร้องทุกข์ ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นอันดับต้น เช่น คณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ของมหาวิทยาลัยด้วยความสมัครใจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะได้รับการแก้ไขเยียวยาความเดือดร้อนเสียหาย หรืออาจเดือดร้อนหรือเสียหายโดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ เมื่อเกิดปัญหาประเด็นพิพาทหรือคับข้องใจถูกโต้แย้งสิทธิ จนได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรืออาจเดือดร้อนหรือเสียหายอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ กรณีไม่พอใจผลคำวินิจฉัยในขั้นตอนการร้องเรียน/ร้องทุกข์จึงจะนำเรื่องเข้าสู่การฟ้องคดีต่อศาล โดยจำแนกออกเป็น 6 หมวด ได้แก่ (1) คดีพิพาทเนื่องมาจากการกระทำทางปกครอง เช่น คดีพิพาทเกี่ยวกับหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการออกกฎ หรือคำสั่ง เช่นคำสั่งมหาวิทยาลัยให้เลิกจ้างอาจารย์ หรือกระทำการอื่นใดไม่ชอบด้วยกฎหมาย (2) คดีพิพาทอันเนื่องมาจากการละเลยต่อหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร (3) คดีพิพาทเกี่ยวกับการทำละเมิดทางปกครองหรือความรับผิดชอบอื่นของหน่วยงานทางปกครอง เกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมาย หรือกฎหรือคำสั่งทางปกครอง (4) คดีพิพาทอันเนื่องมาจากสัญญาทางปกครอง เช่น สัญญาจัดซื้อจัดจ้าง สัญญาสัมปทาน สัญญาจัดให้มีสิ่งสาธารณูปโภค (5) คดีที่กฎหมายกำหนดให้หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐฟ้องศาลเพื่อบังคับให้บุคคลต้อง

จากการศึกษาข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า รูปแบบการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ แบ่งคดีพิพาทออกเป็น 6 หมวด และบุคลากรฝ่ายบริหารมีการดำเนินคดีพิพาททั้ง 6 หมวด ฝ่ายวิชาการมีการดำเนินคดีทั้ง 6 หมวด และฝ่ายปฏิบัติการมีการดำเนินคดี 5 หมวด โดยผลลัพธ์ มีการเพิกถอนกฎ คำสั่ง ระเบียบ ข้อบังคับและการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายทั้งสิ้น 16 คดี และยกฟ้อง 59 คดี รวมคดีทั้งสิ้น 75 คดี

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกที่จะศึกษารูปแบบการใช้กฎหมายของบุคลากร ด้วยการสังเคราะห์ประเด็นการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถนำมาสร้างเครื่องมือในการวิจัย ในช่องทางการเข้าถึงความยุติธรรม ดังนี้

1. ฟ้องกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ ฟ้องศาลปกครอง และศาลอาญา
2. ร้องทุกข์กับตำรวจ (พนักงานสอบสวนท้องที่เกิดเหตุและตำรวจกองปราบปราม) ปปท.,ปปช., สตง. และอื่น ๆ
3. ร้องหน่วยงานที่ใกล้เคียง ศูนย์ดำรงธรรม, ร้อง คสช.
4. ร้องคณะกรรมการการศึกษา, สกอ., กระทรวงศึกษาธิการ

หลักสิทธิมนุษยชน (The human rights)

1. ความหมายของสิทธิมนุษยชน

ในหนังสือ Human rights ของ Clapham (2550) กล่าวถึงเรื่องสิทธิมนุษยชน (Human right) คือ สิทธิที่มนุษย์ทุกคนมีความเท่าเทียมกัน มีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลที่ได้รับการรับรอง ทั้งความคิดและการกระทำที่ไม่มีการล่วงละเมิดได้ โดยได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และสนธิสัญญาระหว่างประเทศ สิทธิมนุษยชน (Human rights) คือ สิทธิขั้นพื้นฐานที่มนุษย์เกิดมาพร้อมกับความเท่าเทียมกันในแง่ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิ เพื่อดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างในเรื่องเชื้อชาติ สีผิว เพศ อายุ ภาษาศาสนา และสถานภาพทางกายและสุขภาพรวมทั้งความเชื่อทางการเมือง หรือความเชื่ออื่น ๆ ที่ขึ้นกับพื้นฐานทางสังคม สิทธิมนุษยชนเป็นสิ่งที่ไม่สามารถถ่ายถอดหรือโอนให้แก่ผู้อื่นได้ (มานิตย์ จุมปา, 2555 ข, หน้า 156)

ในทางวิชาการมักไม่มีการให้คำนิยามความหมายของสิทธิมนุษยชน นอกจากมีการพยายามอธิบายคำปรารภ ของปณิญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชน ที่ว่า โดยที่การยอมรับนับถือเกียรติศักดิ์ประจำตัว และสิทธิเท่าเทียมกันและโอนมอบได้ของบรรดาสมาชิกทั้งหลายแห่งครอบครัวมนุษยชนเป็นหลักการพื้นฐานแห่งอิสรภาพ ความยุติธรรมและสันติภาพโลก (ศราวดี ประทุมราช, 2550, หน้า 19) นั้นหมายถึงสิทธิมนุษยชน เป็นสิทธิประจำตัวของมนุษยชนเป็นสิทธิประจำตัวของมนุษยชนทุกคน เพราะมนุษยชนทุกคนมีศักดิ์ศรีประจำตัวสิทธิมนุษยชนไม่สามารถโอนให้แก่กันได้ แต่นักปฏิบัติสิทธิมนุษยชนให้คำอธิบายว่า เราเรียกสิ่งจำเป็นสำหรับคนทุกคนที่ต้องได้รับในฐานะที่เป็นคน ซึ่งทำให้คน ๆ นั้นมีชีวิตอยู่รอดได้อย่างมีความเหมาะสมแก่ความเป็นคนและสามารถมีการพัฒนาตนเองได้ ว่า คือ สิทธิมนุษยชน เมื่อนำคำอธิบายทั้งสองมาประกอบกันก็สามารถเข้าใจได้ว่า สิทธิมนุษยชน คือ สิ่งจำเป็นสำหรับคนทุกคนที่ต้องได้รับในฐานะที่เป็นคน เพื่อให้คน ๆ นั้นมีชีวิตอยู่รอดได้และมีการพัฒนา สิทธิมนุษยชนจึงมี 2 ระดับ (ศราวดี ประทุมราช, 2550, หน้า 23)

ระดับแรก สิทธิที่ติดตัวทุกคนมาแต่เกิด ไม่สามารถโอนถ่ายให้แก่กันได้ อยู่เหนือกฎหมายและอำนาจใด ๆ ของรัฐทุกรัฐ (มานิตย์ จุมปา, 2555 ข, หน้า 153-302) อธิบายเพิ่มเติมว่า สิทธิเหล่านี้ ได้แก่ สิทธิในชีวิต ห้ามฆ่าหรือทำร้ายชีวิต ห้ามการทรมาน ห้ามทรมานอย่างโหดร้าย คนทุกคนมีสิทธิในความเชื่อ โนธรรมหรือลัทธิทางศาสนา ทางการเมือง มีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและแสดงออกหรือการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น สิทธิมนุษยชนเหล่านี้ไม่จำเป็นต้องมีกฎหมายมารองรับ สิทธิเหล่านี้ก็ดำรงอยู่ ซึ่งอย่างน้อยอยู่ในมโนธรรมสำนึกบาปบุญคุณโทษที่อยู่ในตัวของแต่ละคน เช่น แม้ไม่มีกฎหมายบัญญัติ ว่าการฆ่าคนเป็นความผิดตามกฎหมาย แต่คน

ทุกคนมีสำนึกรู้ได้เองว่าการฆ่าคนนั้นเป็นสิ่งต้องห้าม เป็นบาปในทางศาสนา (มานิตย์ จุมปา, 2555 ก, หน้า 153-370)

ระดับที่สอง เป็นสิทธิที่ต้องได้รับการรับรองในรูปของกฎหมาย (วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, 2558 ข) หรือต้องได้รับการคุ้มครองโดยรัฐบาล ได้แก่ การได้รับสัญชาติ การมีงานทำ การได้รับความคุ้มครองแรงงาน ความเสมอภาคของหญิงชาย สิทธิของเด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและคนพิการ การได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การประกันการว่างงาน การได้รับบริการสาธารณสุข สามารถแสดงออกทางด้านวัฒนธรรมอย่างอิสระ สามารถได้รับความเพลิดเพลินจากศิลปะ วัฒนธรรมในกลุ่มของคนสิทธิมนุษยชนระดับที่สองนี้ต้อง เขียนรับรองไว้ในกฎหมายหรือรัฐธรรมนูญหรือแนวนโยบายพื้นฐานของรัฐของแต่ละประเทศเพื่อเป็นหลักประกันว่าทุกคนที่อยู่ในรัฐ จะได้รับความคุ้มครอง

2. หลักการสิทธิมนุษยชน (The human rights principles)

ปรัชญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน นอกจากจะระบุขอบเขตของสิทธิมนุษยชนว่าครอบคลุมสิทธิอะไรแล้ว ตัวปรัชญาสากลยังได้นำเสนอหลักการสำคัญไว้ด้วย หลักการนี้ถือเป็นสาระสำคัญที่ใช้อ้างอิงความเป็นสากล และใช้เป็นเครื่องมือชี้วัด ว่าสังคมมีการเคารพและปฏิบัติตามหลักการสิทธิมนุษยชนหรือไม่ หลักการสิทธิมนุษยชน ประกอบด้วย บทแปลและเรียบเรียงเป็นสิทธิธรรมชาติติดตัวมาแต่เกิด (Natural rights) หมายความว่ามนุษย์ทุกคนมีศักดิ์ศรีประจำตัว ตั้งแต่เกิดมาเป็นมนุษย์ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human dignity) ไม่มีใครมอบให้ เป็นสิ่งที่ธรรมชาติมอบให้ กับมนุษย์ทุกคน (ถวิลวดี บุรีกุล, 2559)

การใช้สิทธิมนุษยชน เกิดข้อสงสัยว่าสิทธิมนุษยชน กับสิทธิเสรีภาพ ใช้สิทธิเหมือนกันหรือความต่างกันอย่างไร (ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนสานต์, 2541) จะสรุป ดังนี้

สิทธิมนุษยชน หมายถึง สิทธิที่ตามธรรมชาติติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่เกิด โดยมีความเป็นสากล และมีการรับรองไว้ในปรัชญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน หรือกติกาอนุสัญญาข้อตกลงต่าง ๆ ระหว่างประเทศ ด้านสิทธิมนุษยชนที่ทุกประเทศทั่วโลกให้การรับรอง (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่4) พุทธศักราช 2560, 2560, มาตรา 28-31) มาตรา 28 บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้ บุคคลย่อมสามารถใช้สิทธิทางศาลเพื่อบังคับให้รัฐต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติในหมวดนี้ได้โดยตรง หากการใช้สิทธิและเสรีภาพในเรื่องใดมีกฎหมายบัญญัติรายละเอียดแห่งการใช้สิทธิและเสรีภาพตามที่

รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้แล้ว ให้การใช้สิทธิและเสรีภาพในเรื่องนั้นเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ และข้อมมีสิทธิได้รับการส่งเสริม สนับสนุน และช่วยเหลือจากรัฐ ในการใช้สิทธิ

สิทธิและเสรีภาพ หมายถึง ที่มีการบัญญัติรับรองไว้ในกฎหมาย (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่4) พุทธศักราช 2560, 2560, มาตรา 32-38) แต่ละรัฐว่าประชาชนจะมีสิทธิและเสรีภาพ ในเรื่องใด มากน้อยแค่ไหน เพียงใด ขึ้นอยู่กับบริบทสังคมของประเทศนั้น ๆ แต่กฎหมายใดที่มีการจำกัดสิทธิและเสรีภาพหรือละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือลดทอนสิทธิเสรีภาพอาจมีการพิจารณาแก้ไข หรือยกเลิกได้ สิทธิ คือ อำนาจอันชอบธรรมบุคคลที่มีสิทธิและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญและอำนาจที่จะกระทำการใด ๆ ได้อย่างอิสระเสรีภาพ คือ ให้ความสามารถที่จะกระทำการใด ๆ ได้ตามที่ตนปรารถนา โดยไม่มีอุปสรรคขัดขวาง (มาตรา 28-61)

สิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 คือ การเข้าถึงความช่วยเหลือด้านกฎหมาย หลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 ที่ได้ระบอบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ถูกแทนที่ด้วยระบอบพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ (Constitutional monarchy) ถือได้ว่าหลักนิติธรรมในแง่ของแนวคิดพื้นฐานได้เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย เพราะอำนาจสูงสุดของรัฐได้ถูกถ่ายโอนจากองค์พระมหากษัตริย์ไปสู่รัฐธรรมนูญที่ระบุนำให้ที่มาของอำนาจธิปไตยมาจากเบื้องล่าง คือ ประชาชน กฎหมายที่ตราขึ้นโดยรัฐสภาภายใต้รัฐธรรมนูญตั้งแต่ พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นโดยตัวแทนที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน ดังนั้น ในแง่นี้สถานะของประชาชนที่เป็นทั้งผู้ปกครอง และผู้ถูกปกครอง (The ruler and the ruled) อย่างเท่าเทียมกันภายใต้ความสูงสุดของกฎหมาย (รัฐธรรมนูญ) จึงได้บังเกิดขึ้นนับแต่นั้นมา จะเห็นได้ว่าสาระสำคัญของมาตรา 29 ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 คือ การบ่งบอกว่ากฎหมายใด ที่ตราขึ้นจะต้องบังคับใช้กับคนทุก ๆ คนอย่างเท่าเทียมกัน โดยที่เนื้อหาสาระของกฎหมายนั้นจะต้องไม่เป็นการละเมิด หรือจำกัดซึ่งสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญของประชาชน ซึ่งหลักการดังกล่าวนี้ก็คือแนวคิดพื้นฐานของหลักนิติธรรมในการมุ่งประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชน จากความสูงสุดของกฎหมาย (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540, 2540, มาตรา 29)

ในรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2540 ยังได้เขียนคำว่า “นิติธรรม” ไว้อย่างชัดเจนในมาตรา 3 วรรคสองว่า “การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงานของรัฐ ต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม” ซึ่งการบัญญัติดังกล่าวเป็นการเน้นให้เห็นว่า ผู้ใช้อำนาจปกครองทั้งสามอำนาจ (ตามหลักการแบ่งแยกอำนาจ) รวมถึงองค์กรของรัฐอื่น ๆ ที่มีอำนาจหน้าที่ที่อาจส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้นั้น ล้วนแล้วแต่ต้องกระทำอยู่

ภายใต้กรอบของกฎหมายอย่างเสมอภาคเท่าเทียม และเป็นธรรมด้วยกันทั้งสิ้น อย่างไรก็ตาม การใช้คำว่า “นิติธรรม” และ “นิติรัฐ” ของไทยนั้นยังคงสับสน และมักใช้ร่วมกันอยู่บ่อยครั้ง ทั้งนี้ก็เนื่องจากความเข้าใจผิดเกี่ยวกับความหมาย และหลักการทางกฎหมายมหาชนของคำทั้งสอง เพราะหากเรายึดตามหลักการ ตามทฤษฎีแล้ว ประเทศไทยซึ่งใช้ระบบกฎหมายแบบลายลักษณ์อักษร (Civil law) ตามแบบอย่างประเทศในภาคพื้นทวีปยุโรป เช่น เยอรมนี และฝรั่งเศส ย่อมจะต้องยืนอยู่บนหลักการความสูงสุดของกฎหมายที่เป็น “นิติรัฐ” มากกว่า หลักความสูงสุดของกฎหมายในแบบ “นิติธรรม” ที่ใช้ในระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common law) โดยมีอังกฤษเป็นต้นแบบ เพราะหลักนิติรัฐนั้นจะเน้นไปที่รูปแบบ-โครงสร้าง (Form-structure) และวิธีการในการไปถึงเป้าประสงค์ คือการจำกัดอำนาจรัฐ ในขณะที่หลักนิติธรรมนั้นจะเน้นที่เนื้อหา (Ustance) และกระบวนการ (Procedure) ในการสร้างเสริมสิทธิ และเสรีภาพให้แก่ประชาชน (กำชัย จงจักรพันธ์, 2545, หน้า 4) โครงสร้างกลไกการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย ความช่วยเหลือทางกฎหมาย หมายถึง การเผยแพร่ การให้คำปรึกษา การเป็นล่าม การเป็นตัวแทนทางกฎหมาย การสนับสนุนค่าใช้จ่ายกระบวนการยุติธรรม ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังจากดำเนินคดีในชั้นศาล ทั้งในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ทางแพ่ง ทางปกครอง การระงับข้อพิพาททางเลือก และกระบวนการยุติธรรมสมานฉันท์หลักการในการช่วยเหลือ การเข้าถึงความช่วยเหลือทางกฎหมาย มีหลักสำคัญ คือ การไม่เลือกปฏิบัติ มีความเสมอภาค และมีการแจ้งสิทธิและข้อมูล เพราะมนุษย์สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข สงบ มีประสิทธิภาพ มีศักดิ์ศรี ความเป็นธรรมมานับพัน ๆ ปี จากการได้ลองผิดลองดีลองถูกลงทฤษฎี แนวความคิดต่าง ๆ มากมาย สุดท้ายสรุปยอมรับทั่วไปว่า สังคมอันชอบธรรมจะเกิดขึ้นได้ต้องเป็นสังคมที่ใช้กฎหมายปกครอง (Rule of law) เป็นหลักในการอยู่ร่วมกันในสังคม (กำชัย จงจักรพันธ์, 2545)

3. ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human dignity)

คุณสมบัติ จิตใจ สิทธิเฉพาะตัวที่พึงสงวนของมนุษย์ทุกคน และรักษาไว้มิให้บุคคลอื่นมาล่วงละเมิดได้ การถูกละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์จึงเป็นสิ่งที่ต้องได้รับการคุ้มครองและได้รับความยุติธรรมจากรัฐ สาเหตุที่มนุษย์ต้องได้รับความคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เกิดจากการมนุษย์ทุกคนเกิดมาแล้วย่อมมีสิทธิในตัวเอง มนุษย์เป็นสัตว์สังคม มนุษย์มีเกียรติภูมิที่เกิดมาเป็นมนุษย์ มนุษย์ทุกคนเกิดมามีฐานะไม่เท่าเทียมกัน (ศราวดี ประทุมราช, 2550, หน้า 4-10)

4. หลักการสำคัญที่สุดของสิทธิมนุษยชน

มนุษย์ทุกคนมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้รับรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไว้ทุกฉบับ และกำหนดให้รัฐบาล ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐดำเนินการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของประชาชน

ทุกคนความสำคัญของสิทธิมนุษยชน สิทธิมนุษยชนมีความสำคัญในฐานะที่เป็นอารยธรรมโลก (World civilization) ของมนุษย์ที่พยายามวางระบบความคิดเพื่อให้คนทั่วโลกเกิดความระลึกรู้ คำนึงถึงคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ตั้งแต่ยอมรับความเป็นมนุษย์ ศักดิ์ศรี ชาติกำเนิด สิทธิต่าง ๆ ที่มีพื้นฐานมาจากความชอบธรรม ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งสิทธิตั้งแต่กำเนิด โดยให้ความสำคัญกับ คำว่าชีวิต (ชะวักชัย ภาติณฐ, 2548)

นอกจากนี้แล้วสิทธิมนุษยชนยังมีความสำคัญในแง่ของการเป็นหลักประกันของความเป็นมนุษย์สิทธิและเสรีภาพ และสภาวะ โลกปัจจุบันเรื่องของสิทธิมนุษยชนก็ไม่ใช่เรื่องประเทศใดประเทศหนึ่งเท่านั้น หากแต่เป็นเรื่องที่สังคมทั่วโลกต้องให้ความสำคัญ เพราะประเทศไทยในฐานะที่เป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ ผูกพันตามพันธกรณีแห่งกฎบัตรสหประชาชาติ และที่สำคัญเรื่องของสิทธิมนุษยชนยังได้ถูกนำไปใช้ในทางการเมือง เศรษฐกิจระหว่างประเทศ (กมล พลวัน, 2547)

5. ขอบเขตของสิทธิมนุษยชน (Categories of human rights)

ขอบเขตของสิทธิมนุษยชนนั้นกว้างกว่าที่กฎหมายรับรอง สิทธิมนุษยชนที่ได้รับการรับรองทั่วโลก ว่าเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของการปฏิบัติต่อมนุษย์ เช่น สิทธิพลเมือง สิทธิทางการเมือง สิทธิทางเศรษฐกิจ สิทธิทางสังคม สิทธิทางวัฒนธรรม (คณะกรรมการประสานงานองค์กรสิทธิมนุษยชนและสมาคมสิทธิเสรีภาพประชาชน)

สามารถนำมาประยุกต์ได้กับการใช้สิทธิของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ในเรื่องการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรม ตามหลักสิทธิมนุษยชน ทุกคนมีสิทธิเข้าถึงความยุติธรรมได้อย่างเท่าเทียมกัน ภายใต้หลักนิติรัฐ ประเทศไทยซึ่งใช้ระบบกฎหมายแบบลายลักษณ์อักษร (Civil law) ย่อมจะต้องขึ้นอยู่กับเนื้อหา (Substance) และกระบวนการ (Procedure) ในการสร้างเสริมสิทธิ และเสรีภาพให้แก่บุคลากร โครงสร้างกลไกการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย ความช่วยเหลือทางกฎหมาย เช่น การเผยแพร่ การให้คำปรึกษา การเป็นล่าม การเป็นตัวแทนทางกฎหมาย การสนับสนุนค่าใช้จ่าย ตลอดจนกระบวนการยุติธรรม ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังจากดำเนินคดีในชั้นศาล ทั้งในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ทางแพ่ง ทางปกครอง การระงับข้อพิพาททางเลือกและกระบวนการยุติธรรมสมานฉันท์หลักการในการช่วยเหลือ การเข้าถึงความช่วยเหลือทางกฎหมาย มีหลักสำคัญ คือ การไม่เลือกปฏิบัติ มีความเสมอภาค และมีการแจ้งสิทธิ และข้อมูล โดยมีปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ (Universal declaration of human rights) (ศราวดี ประทุมราช, 2540)

หนังสือชื่อปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนว่า คือ การประกาศเจตนารมณ์ในการร่วมมือระหว่างประเทศซึ่งสอดคล้องกับสนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนทั้ง 9 ฉบับที่ประเทศไทยได้ลงนาม คือ

ฉบับที่ 1 อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the elimination of all forms of discrimination against women: CEDAW) เข้าเป็นภาคี เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม พ.ศ. 2528 ใช้บังคับ เมื่อวันที่ 8 กันยายน พ.ศ. 2528 หน่วยงานรับผิดชอบ คือ สำนักกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ฉบับที่ 2 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the rights of the child: CRC) เข้าเป็นภาคี เมื่อวันที่ 27 มีนาคม พ.ศ. 2535 ใช้บังคับเมื่อวันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2535 หน่วยงานรับผิดชอบ คือ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการและผู้สูงอายุ (สท.) กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ฉบับที่ 3 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International covenant on civil and political rights: ICCPR) เข้าเป็นภาคี เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ. 2539 ใช้บังคับ เมื่อวันที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2540 หน่วยงานรับผิดชอบ คือ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม ร่วมกับสำนักงานอัยการสูงสุดและกระทรวงต่างประเทศ

ฉบับที่ 4 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิ ทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International covenant on economic, social and cultural rights: ICESCR) เข้าเป็นภาคี เมื่อวันที่ 5 กันยายน พ.ศ. 2542 ใช้บังคับเมื่อวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2542 หน่วยงานรับผิดชอบ คือ สำนักงานอัยการสูงสุด

ฉบับที่ 5 อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (International convention on the elimination of all forms of racial discrimination: ICERD) เข้าเป็นภาคี เมื่อวันที่ 28 มกราคม พ.ศ. 2546 ใช้บังคับ เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2546 หน่วยงานรับผิดชอบ คือ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม

ฉบับที่ 6 อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention against torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment: CAT) เข้าเป็นภาคี เมื่อวันที่ 2 ตุลาคม พ.ศ. 2550 ใช้บังคับ เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550 หน่วยงานรับผิดชอบ คือ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม

ฉบับที่ 7 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ (Convention on the rights of persons with disabilities: DRPD) เข้าเป็นภาคี เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2551 ใช้บังคับเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม

พ.ศ. 2551 หน่วยงานรับผิดชอบ คือ สำนักส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ฉบับที่ 8 อนุสัญญาระหว่างประเทศ ว่าด้วยการคุ้มครองมิให้บุคคลถูกบังคับให้สูญหาย (Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance) หน่วยงานที่รับผิดชอบ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม

ฉบับที่ 9 อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิของแรงงานอพยพและสมาชิกครอบครัว (International convention on the protection of the rights of all migrant workers and members of their families: ICRMW) กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม

จากการทบทวนวรรณกรรมหลักสิทธิมนุษยชน สิทธิเสรีภาพที่มีติดตัวมาแต่กำเนิดในมนุษย์และได้ถูกบัญญัติให้ได้รับการรับรองและคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ตามข้อมูลที่กำลังกล่าวมาแล้วข้างต้น สามารถสรุปได้ตามตารางที่ 2-2 ดังนี้

ตารางที่ 2-2 การสังเคราะห์หลักสิทธิมนุษยชน

หลักสิทธิมนุษยชน	รัฐธรรมนูญ (2560)	มานิเตย์ จูมปา (2555 ๗)	ตราวุฒิ ประทุมมราช (2550)	ชะวัชชัย ภาคินธุ (2548)	กุมพล พลวัน (2547)	ถวิลวดี บุรีกุล (2559)	Clapham (2012)
สิทธิเสรีภาพของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ความเสมอภาคในการเข้าถึงความยุติธรรม	✓	✓	✓	✓			✓
สิทธิเสรีภาพในการได้รับหลักประกัน	✓	✓	✓	✓			✓
สิทธิเสรีภาพในการรับข้อมูลข่าวสาร	✓	✓	✓	✓			✓

จากตารางที่ 2-2 ข้างต้นพบว่าหลักสิทธิมนุษยชน เป็นสิทธิที่มนุษย์ทุกคนมีมาแต่กำเนิด ตามหลักปรัชญาญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชน ที่ว่า โดยที่การยอมรับนับถือเกียรติศักดิ์ประจำตัว และสิทธิเท่าเทียมกันและเป็นหลักการพื้นฐานแห่งอิสรภาพ ความยุติธรรมและสันติภาพโลก จึงสามารถสรุปได้ว่า สิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิที่ตามธรรมชาติติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่เกิด สิทธิเสรีภาพของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเสมอภาคในการเข้าถึงความยุติธรรม สิทธิเสรีภาพในการได้รับ

หลักประกัน สิทธิเสรีภาพในการรับข้อมูลข่าวสาร สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ การได้รับการช่วยเหลือทางกฎหมายอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม ถือเป็นกติกาสากล ภายใต้อนุสัญญาข้อตกลงระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ทุกประเทศทั่วโลกให้การรับรอง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกที่จะศึกษารูปแบบการใช้กฎหมายของบุคลากร ด้วยการสังเคราะห์ประเด็นการรับรองตามหลักสิทธิมนุษยชน สามารถนำไปสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในส่วนของสิทธิเสรีภาพในการเข้าถึงความยุติธรรมตามหลักสิทธิมนุษยชน ดังนี้

1. รูปแบบที่เข้าถึงได้โดยง่าย รวดเร็ว มีการดำเนินงานที่เป็นอิสระ น่าเชื่อถือ มีประสิทธิภาพ มีความเหมาะสมกับความต้องการของผู้ใช้สิทธิและมีความต่อเนื่องยั่งยืน
2. มีการเผยแพร่ข้อมูลในช่องทางที่สาธารณะชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย
3. มีการส่งเสริมและสนับสนุนโดยให้ภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการให้บริการด้านกฎหมายแก่ประชาชน ซึ่งรวมทั้งองค์กรที่ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายของรัฐและเอกชน องค์กรทนายความ สถาบันการศึกษา องค์กรพัฒนาเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
4. มีกลไกที่จะรับประกันความเป็นอิสระและความเป็นมืออาชีพ สอดคล้องกับมาตรฐานและหลักจริยธรรม โดยไม่ถูกคุกคาม ขัดขวาง ข่มขู่ ถูกแทรกแซงและมีหลักเกณฑ์การใช้สิทธิ ในกระบวนการยุติธรรม เช่น กระบวนการยุติธรรมทางอาญา มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือโดยไม่คิดมูลค่า

กระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง ทางปกครอง ทางศาล อื่น ๆ มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายโดยไม่คิดมูลค่า ทั้งหมดหรือบางส่วน และยังได้รับความคุ้มครองตามสนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนอีกด้วย

หลักธรรมาภิบาล มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ (Good governance)

1. ความหมายและความเป็นมาของหลักธรรมาภิบาล

ธรรมาภิบาล คือ หลักการบริหารการปกครองที่มุ่งประโยชน์สูงสุดของประชาชนและประเทศชาติโดยยึดหลักเหตุผล และความเป็นธรรม ซึ่งเป็นทั้งหลักการ (Principles) และแนวทาง (Guidelines) สำหรับการปฏิบัติให้เป็นที่ปฏิบัติตามหลักการปกครองหรือการบริหารที่ดี ที่มุ่งให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชน สังคม ประเทศชาติหรือองค์กรนั้น ธรรมาภิบาล หรือการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี หรือธรรมรัฐ ธรรมาภิบาลมาจากคำว่า ธรรม บวก อภิบาล มาจากคำภาษาอังกฤษว่า Good governance ซึ่งเป็นวิธีใช้อำนาจเพื่อบริหารทรัพยากรขององค์กร เป็นวิธีการที่ดีในการใช้อำนาจเพื่อบริหารจัดการทรัพยากรขององค์กร (บวรศักดิ์ อูวรรณ โณ, 2545)

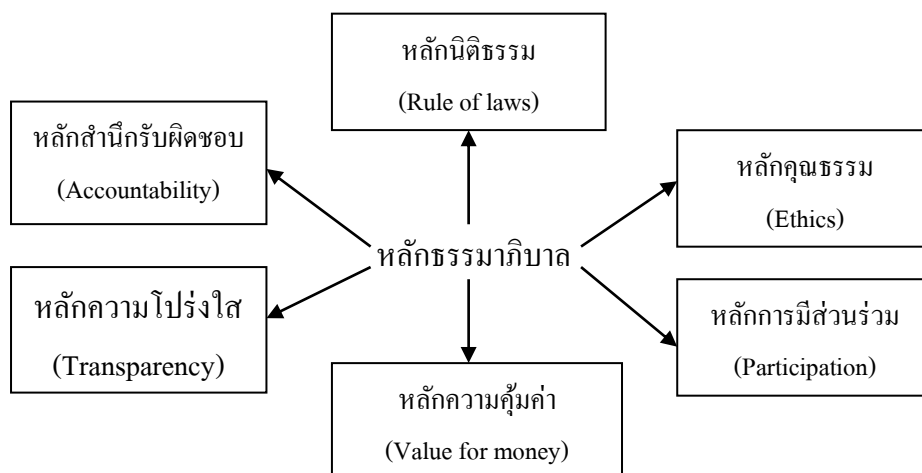
หลักการบริหารที่ดี (Good governance) หรือมีธรรมาภิบาลในการ มาจากคำว่า ธรรมะ บวกด้วยอภิบาล หมายถึงว่า หลักการบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ประกอบด้วยหลัก พื้นฐาน 6 ประการ คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลัก ความรับผิดชอบตรวจสอบได้ หลักความคุ้มค่า แนวคิดเรื่อง Good governance ได้ปรากฏมาตั้งแต่ อารยธรรมการปกครองของกรีกสมัยโบราณ มาจากรากศัพท์ของคำว่า “kuber-nan” ที่บัญญัติโดย ประชากรที่ชื่อ “Plato” โดยได้มีการค้นหาระบบการปกครองที่ดี คำว่า Gubernarec ซึ่งหมายถึง Rule making or steering การกำหนดหรือการถือหางเสือในการปกครอง หมายถึงรัฐบาล ในเชิง นามธรรม หรือซึ่งก็คือ การจัดระบบการปกครอง (รัชยา กักดีจิตต์, 2557)

โดยหลักธรรมาภิบาลเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารจัดการที่ดีมีผลต่อการพัฒนากำกับ ดูแลให้มหาวิทยาลัย (บวรศักดิ์ อุวรรณ โณ, 2545) กล่าวว่า ที่ต้องรับผิดชอบในการบริหารจัดการ การศึกษา อย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณค่า ด้วยความโปร่งใส เป็นธรรม คุ้มค่า โดยเปิดโอกาสให้ผู้มี ส่วนได้เสีย เข้ามามีส่วนร่วม ทั้งนี้ ย่อมตั้งอยู่ภายใต้การยึดหลักนิติธรรม (Rule of law) มหาวิทยาลัยได้จัดตั้งคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ เพื่อการอุทธรณ์ร้องทุกข์ภายในมหาวิทยาลัย และมีความจำเป็นอิสระในการบริหาร การส่งเสริมธรรมาภิบาลในการกำกับดูแล RMUTK ซึ่งจัดอยู่ ในกลุ่มของมหาวิทยาลัยใหม่ จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อผลักดันให้การดำเนินงานของ มหาวิทยาลัยในกำกับ เป็นไปในทางที่ถูกต้องเหมาะสม และเกิดประโยชน์สูงสุดในสภาวะสังคม ปัจจุบันและทิศทางที่ประเทศไทยจะก้าวต่อไปในอนาคต มีการกำหนดค่านิยมหลักไว้ โดยย่อของ มหาวิทยาลัย เป็นกรอบ คือ R-Responsibility (ความรับผิดชอบต่อ) รับผิดชอบต่องานที่ปฏิบัติ การรับผิดชอบต่อการเรียนการสอน การรักษาคุณภาพและมาตรฐานของการศึกษาของนักศึกษา ความรับผิดชอบต่อสังคม M-Morality (คุณธรรม จริยธรรม) บุคลากรของมหาวิทยาลัย จะต้อง มีคุณธรรมและจริยธรรมประจำใจ U-Unity (ความสามัคคี ความเป็นหนึ่งเดียว) ร่วมมือร่วมใจกัน ทำงานเพื่อมหาวิทยาลัยเป็นหลัก T-Target (เป้าหมาย) ดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีจุดมุ่งหมาย ที่ชัดเจน K-Keen (ความเชี่ยวชาญ) ใฝ่หาความรู้ มุ่งพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อหล่อหลอมให้เกิด ความเชี่ยวชาญ ทั้งในด้านทฤษฎีและในการปฏิบัติงานในวิชาชีพต่าง ๆ มีการปฏิบัติงานได้อย่างมี ประสิทธิภาพ ค่านิยมเหล่านี้ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้เลย หากไม่นำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ ไม่ว่าจะ เป็นหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความ รับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ประเทศไทยเริ่มให้ความสำคัญ ในช่วงเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 มีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารประเทศและต่อมาได้มีการนำมาใช้ในการบริหาร มหาวิทยาลัย ซึ่งจะทำให้มหาวิทยาลัยมีความเจริญก้าวหน้า และเป็นที่ยอมรับนับถือ ทุกคนมีความ

พอใจ จึงเป็นสิ่งสำคัญในการบริหารให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีความพอใจกับการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยด้วยหลักธรรมาภิบาล (บวรศักดิ์ อุวรรณ โณ, 2540)

การใช้อำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ และการบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อจัดการกับประเทศชาติในระบบการปกครอง การบริหาร การจัดการ การควบคุมดูแลกิจการต่าง ๆ ให้เป็นไปในครรลองครอง ซึ่งสามารถนำไปใช้ทั้งภาครัฐและเอกชน ธรรมที่ใช้ในการบริหารงานนี้ ได้ให้สรุปความหมายอย่างกว้าง หากได้มีความหมายเพียงแค่หลักธรรมทางศาสนาเท่านั้น แต่รวมถึงศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และความถูกต้องชอบธรรมทั้งปวง ซึ่งวิญญูชนพึงมีและพึงประพฤติปฏิบัติ อาทิ ความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ปราศจากการแทรกแซงจากองค์กรภายนอกต่อมหาอำนาจนานาชาติของโลก ได้เผยแพร่รายงานเรื่อง Sup-sahara from crisis to sustainable growth ออกไปทำให้แนวคิดเรื่องธรรมาภิบาล (Good governance) ได้รับความสนใจและมีการจัดทำองค์ประกอบของธรรมาภิบาลขึ้นหลายองค์กร เช่น UNDP หน่วยงานให้การสนับสนุน การพัฒนาในประเทศต่าง ๆ ก็วางองค์ประกอบธรรมาภิบาลซึ่งสอดคล้องกับสถาบันพระปกเกล้า คือ การมีส่วนร่วม (Participation) หลักนิติธรรม (Rule of law) ความโปร่งใส (Transparency) การตอบสนอง (Responsiveness) การมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus-oriented) ความเสมอภาคและความเที่ยงธรรม (Equity) (ทิวากร แก้วมณี, 2559)

โดยแนวคิดการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดีมิใช่แนวคิดใหม่ที่เกิดขึ้นในสังคม แต่เป็นการสะสมความรู้เป็นวัฒนธรรมในการอยู่ร่วมกัน เป็นสังคมของมวลมนุษยชาติเป็นหลักเพื่อการอยู่ร่วมกันในบ้านเมืองและสังคมอย่างมีความสุข สามารถประสานประโยชน์และสามารถคลี่คลายข้อขัดแย้งโดยสันติวิธี นั้นได้มีการกล่าวถึง ในช่วงก่อนการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ต่อมาเมื่อประเทศไทยประสบปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจและการเงิน บุคคลรฝ่ายต่าง ๆ จึงได้หันมาให้ความสนใจและตระหนักถึงความจำเป็นในการเสริมสร้างการบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ในฐานะองค์ประกอบสำคัญของการบูรณะสังคม และประเทศ เพื่อพลิกฟื้นเศรษฐกิจและสร้างความเข้มแข็งให้กับสังคม การเมืองของประเทศสามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้ทันเหตุการณ์ จึงได้มีการออก (พระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546, 2546) พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารราชการที่ดี พ.ศ. 2546 เพื่อใช้เป็นกรอบปฏิบัติของส่วนราชการ โดยยึดหลักการพื้นฐาน 6 ประการ ได้แก่

ภาพที่ 2-1 รูปแบบหลักธรรมาภิบาล Good governance (ดัดแปลงจาก Bovaird & Loeffler, n.d.)

2. ความหมายและความเป็นมาของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ หมายถึง มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐตามมาตรา 36 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 บัญญัติให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับปริญญาเป็นนิติบุคคล และอาจจัดเป็นส่วนราชการหรือหน่วยงานในกำกับของรัฐ เพื่อให้มหาวิทยาลัยมีการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล มีความคล่องตัวในการดำเนินงาน ควบคู่กับความรับผิดชอบต่อที่จะดำเนินการกิจการอย่างมีคุณภาพ ประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาประเทศ มีความเชื่อมโยงกับนโยบายของรัฐบาล โดยรัฐสามารถกำกับ ดูแลและตรวจสอบได้ โดยกลไกของรัฐ (สุรพล นิติไกรพจน์ และกฤตินี ดึงแก้ว, 2559)

มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ปัจจุบันมีอยู่ด้วยกัน 2 ประเภท ประเภทแรกเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐตั้งแต่ก่อตั้ง ประเภทที่สองเป็นการพัฒนา จากมหาวิทยาลัยที่เป็นส่วนราชการเดิมมาก่อน แล้วออกนอกระบบราชการ ปัจจุบันมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐมีทั้งหมด 26 แห่ง มหาวิทยาลัยในกำกับ ยังคงเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐที่ไม่ใช่ส่วนราชการ ที่สามารถพัฒนาระบบบริหารเป็นของตนเอง สอดคล้องกับปรัชญาและอุดมการณ์ของมหาวิทยาลัย มีความเบ็ดเสร็จในตัวลักษณะเช่นนี้ตรงกับคำว่า “Autonomy” ซึ่งไม่ได้หมายความว่า เป็นอิสระ (Independence) โดยไม่ถูกกำกับและตรวจสอบ โดยกลไกของรัฐ ความคิดที่จะพัฒนาระบบบริหารมหาวิทยาลัยของรัฐ (สุรพล ศรีบุญทรง, 2559 ก)

สถานภาพของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มีสถานะเป็นหน่วยงานของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการและไม่เป็นรัฐวิสาหกิจ เป็นนิติบุคคล (บวรศักดิ์ อุวรรณ โณ, 2540) อธิบายว่า อยู่ภายใต้

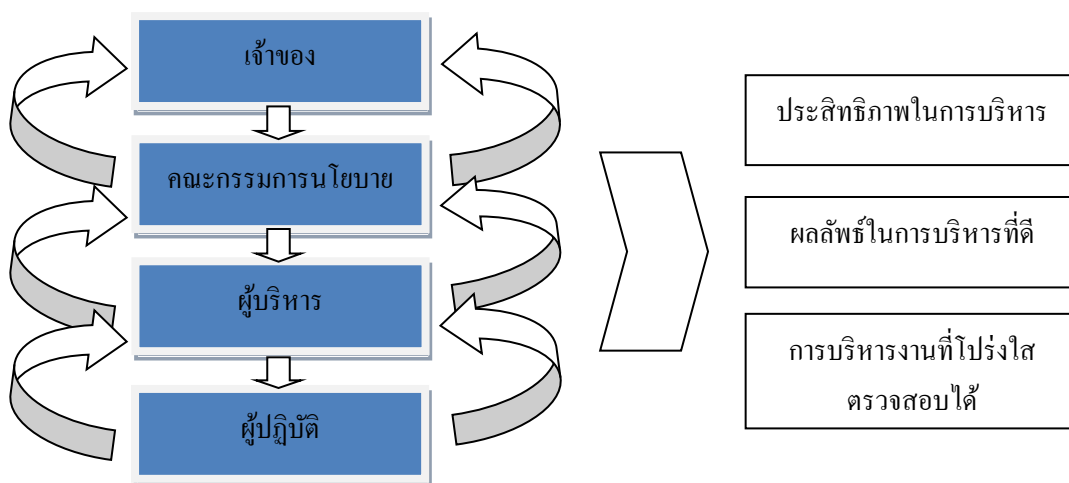
การกำกับดูแลของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานของรัฐที่ยังคงได้รับการจัดสรรงบประมาณแผ่นดินตามพระราชบัญญัติ วิธีการงบประมาณอย่างเพียงพอ ที่จำเป็นต่อการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ได้ ลักษณะพิเศษของสถาบันอุดมศึกษาที่แตกต่างไปจากส่วนราชการ สถานภาพของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มีสถานภาพเป็นหน่วยงานของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการ และไม่เป็นรัฐวิสาหกิจ เป็นนิติบุคคล และอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานของรัฐที่ยังคงได้รับการจัดสรรงบประมาณแผ่นดิน ตามพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณอย่างพอเพียงที่จำเป็นต่อการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ได้ (สุรพล นิติไกรพจน์ และกฤตินี ดิ่งแก้ว, 2559) กรรมการสภามหาวิทยาลัยจากบุคคลภายนอกนั้น ประกอบด้วย ผู้แทนหรือบุคคลซึ่งคณะกรรมการสรรหาคัดเลือกจากรายชื่อที่คณะกรรมการการอุดมศึกษาเสนอ และผู้แทนจากภาคเอกชน ชุมชน หรือสังคมตามความเหมาะสมและภูมิหลังของแต่ละมหาวิทยาลัย อธิการบดีในฐานะผู้บริหารสูงสุด มีหน้าที่ดำเนินการบริหารมหาวิทยาลัย ภายใต้นโยบายที่สภามหาวิทยาลัยกำหนด และให้สภามหาวิทยาลัยมีหน้าที่กำกับดูแลอธิการบดีโดยตรง โดยมีกระบวนการกำกับดูแลที่โปร่งใสชัดเจน การได้มาซึ่งนายกสภามหาวิทยาลัย กรรมการสภามหาวิทยาลัย และอธิการบดี ต้องเป็นกระบวนการที่โปร่งใส ไม่ใช่การเลือกตั้งแต่ให้ใช้วิธีการสรรหา ตามข้อบังคับของสภามหาวิทยาลัย โดยมีคณะกรรมการสรรหาซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่สภามหาวิทยาลัยแต่งตั้ง และมีผู้แทนจากคณะกรรมการการอุดมศึกษาร่วมด้วย

3. แนวคิดการส่งเสริมธรรมาภิบาลในการกำกับดูแลมหาวิทยาลัย

กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) ยกระดับคุณภาพอุดมศึกษาไทย เพื่อผลิตและพัฒนาบุคลากรที่มีคุณภาพสามารถปรับตัวสำหรับงานที่เกิดขึ้น พัฒนาสถาบันอุดมศึกษาในการสร้างความรู้และนวัตกรรม เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในโลกภิวัตน์ สนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืนในท้องถิ่นไทย โดยใช้กลไกของธรรมาภิบาล การเงิน การกำกับมาตรฐาน และเครือข่ายอุดมศึกษาบนพื้นฐานของเสรีภาพทางวิชาการ ความหลากหลายและเอกภาพเชิงระบบ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2551)

การบริหารงานภายในมหาวิทยาลัยเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ตั้งอยู่บนความถูกต้อง พัฒนาและเอื้ออำนวยในการทำให้อาจารย์มหาวิทยาลัยก้าวหน้า พยายามแก้ไข ปรับปรุง การมีส่วนร่วม การมีคุณธรรม จริยธรรม บุคลากรจะต้องพึงมีความซื่อตรง มีคุณธรรม (ศักดิ์ทิพย์ ไกรฤกษ์, 2545)

กรอบแนวคิดธรรมาภิบาลในการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาและเป้าหมายธรรมาภิบาลจากการศึกษาสามารถสรุป เป็นบันไดของความรับผิดชอบและความรับผิดชอบ ดังนี้

ภาพที่ 2-2 แนวคิดธรรมาภิบาลในการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษา (ดัดแปลงจาก เกษม วัฒนชัย, 2553)

4. การนำธรรมาภิบาลมาใช้ในการดำเนินงานของสภามหาวิทยาลัย

โครงสร้างฝ่ายบริหารและสภามหาวิทยาลัยซึ่งตามกฎหมายกำหนดที่มา การสรรหา ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการดำเนินงานของสภามหาวิทยาลัยหลาย ๆ เรื่อง เช่น การตั้งคณะกรรมการเพื่อกำกับดูแลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย การบริหารจัดการ การได้มาซึ่งผู้บริหารระดับสูง เช่น การสรรหาอธิการบดี โรเบิร์ต วูด และ ทิม เพน (Wood & Payne, 1998) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการสรรหาทรัพยากรบุคคล สรุปได้ว่า กระบวนการสรรหาและคัดเลือกในยุคของโลกาภิวัตน์ด้านเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงด้าน โครงสร้างองค์กร ในลักษณะการทำงานที่เกิดจากปัจเจกบุคคล สังคม กฎหมาย วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งก็สอดคล้องกับ Peter Herriot and Carol Pemberton ได้อธิบายไว้โดยสรุป คือ ผู้ประกอบการ หน่วยงาน ต้องการ พนักงานและบุคลากรที่มีความสามารถหลากหลาย และมีความรับผิดชอบในภาระงานที่สูงขึ้น อดทนต่อสภาวะการณ์และทดแรงกดดันได้ดี ทุ่มทำงานและมุ่งพัฒนาทักษะตลอดเวลา (สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์, 2549, หน้า 24-36) และการได้มาขององค์ประกอบของสภามหาวิทยาลัย รวมถึงกำหนด หลักเกณฑ์และคุณสมบัติในการคัดเลือกผู้เหมาะสม เพื่อแต่งตั้งเป็นประธานหรือคณะอนุกรรมการ หรือการสรรหาคณะกรรมการ กฎระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิที่เชิญ มาเป็นคณะกรรมการต่าง ๆ การพัฒนามหาวิทยาลัย การจัดให้มีคณะกรรมการพัฒนามหาวิทยาลัย ในด้านต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย โดยกรรมการดำเนินงานที่มีประธานที่เชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ (พิมลพรรณ เชื้อบางแก้ว, 2550, หน้า 8-14) ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญภายนอก ผู้บริหาร

มหาวิทยาลัย ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง ตัวแทนคณาจารย์ จะทำให้การกำหนดทิศทางการพัฒนา มหาวิทยาลัยเป็นไปในลักษณะที่เกิดการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอก มหาวิทยาลัย การสื่อสารในองค์กร การให้ความสำคัญอย่างยิ่งในการเปิดเผยข้อมูล ข่าวสาร รับฟังความคิดเห็นจากหลายภาคส่วน เพื่อทำความเข้าใจองค์กร บริบทในคณะต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย การรับฟังความคิดเห็น ตลอดจนการทำประชาคม ถือเป็นเรื่องสำคัญ เพื่อให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รับทราบเรื่องและเสนอความคิดเห็น ต้องมีผู้รับผิดชอบหลักในการกำกับธรรมาภิบาลของ สถาบันอุดมศึกษา (เกียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2551)

จากการทบทวนวรรณกรรมของหลักธรรมาภิบาล มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ สามารถสรุปได้ว่าการบริหารงานในสถาบันอุดมศึกษามีความจำที่องค์กร หน่วยงาน ฝ่ายบริหาร และบุคลากรหลักที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนา กำกับดูแลให้มหาวิทยาลัย ความรับผิดชอบในการบริหารจัดการการศึกษา อย่างมี ประสิทธิภาพ มีคุณค่า ด้วยความโปร่งใส เป็นธรรมชอบด้วยกฎหมาย คุ่มค่า โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรในทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำกับดูแล อันเป็นพื้นฐานการบริหารจัดการที่ดี มีด้วยกัน 6 ประการ ดังตารางที่ 2-3 ดังนี้

ตารางที่ 2-3 การสังเคราะห์หลักธรรมาภิบาล

หลักธรรมาภิบาล	ทศพร ศิริสัมพันธ์ (2557)	ฉวีลวด บุรีกุล (2557)	รัชยา ภักดิ์จิตต์ (2557)	ทิวากร แก้วมณี (2559)	เกียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2554)	ศักดิ์ทิพย์ ไกรฤกษ์ (2557)
หลักนิติธรรมด้วยการเคารพและปฏิบัติตามกฎหมายมหาวิทยาลัย		✓	✓	✓	✓	✓
หลักคุณธรรมส่งเสริมจริยธรรมที่ดีงามเพื่อสร้างอัตลักษณ์มหาวิทยาลัย	✓	✓	✓	✓	✓	✓
หลักการมีส่วนร่วมเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสำคัญ		✓	✓	✓	✓	✓
หลักความโปร่งใสยึดถือหลักความซื่อสัตย์ตรงไปตรงมา	✓	✓	✓	✓	✓	✓

ตารางที่ 2-3 (ต่อ)

หลักธรรมาภิบาล	ทศพร ศิริสัมพันธ์ (2557)	ฉวีลวดี บุรีกุล (2557)	รัชยา ภักดิ์จิตต์ (2557)	ทิภากร แก้วมณี (2559)	เกียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2554)	ศักดิ์ทิพย์ ไกรฤกษ์ (2557)
หลักความรับผิดชอบต่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลง เพื่อให้เกิดประโยชน์สาธารณะ	✓	✓	✓	✓	✓	✓
หลักความคุ้มค่าได้ผลลัพธ์คือประโยชน์ สาธารณะอย่างแท้จริง		✓	✓	✓	✓	✓

จากตารางที่ 2-3 จากการทบทวนวรรณกรรมหลักธรรมาภิบาล สามารถสรุปได้ว่าจากการศึกษาข้างต้นสรุปได้ว่า หลักธรรมาภิบาล เป็นหลักที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนากำกับดูแลให้มหาวิทยาลัย ความรับผิดชอบต่อในการบริหารจัดการการศึกษา อย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณค่า ด้วยความโปร่งใส เป็นธรรมชอบด้วยกฎหมาย คุ้มค่า โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรในทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำกับดูแล อันเป็นพื้นฐานการบริหารจัดการที่ดี มีด้วยกัน 6 ประการ ได้แก่ (ฉวีลวดี บุรีกุล, 2551)

หลักนิติธรรม (Rule of law) คือ การตรากฎหมาย ระเบียบข้อบังคับและกติกาต่าง ๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรมตลอดจนเป็นที่ยอมรับของสังคม และสมาชิก โดยมีการยินยอมพร้อมใจและถือปฏิบัติร่วมกันอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม กล่าวคือสถาปนาการปกครองภายใต้กฎหมาย มิใช่กระทำการตามอำเภอใจหรืออำนาจของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

หลักคุณธรรม (Ethics) คือ การยึดถือและเชื่อมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยการรณรงค์เพื่อสร้างค่านิยมที่ดีงามให้ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรหรือสมาชิกในสังคมถือปฏิบัติ อันได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต ความเสียสละ ความอดทนขยันหมั่นเพียร ความมีระเบียบวินัย (ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2539)

หลักความโปร่งใส (Transparency) คือ การทำให้สังคมไทยเป็นสังคมที่เปิดเผยมูลข้อมูลข่าวสาร อย่างตรงไปตรงมาและสามารถตรวจสอบความถูกต้องได้ โดยการปรับปรุงกลไกและระบบการทำงานขององค์กรให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนสามารถ

เข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก ตลอดจนมีระบบหรือกระบวนการตรวจสอบและประเมินผล ที่มีประสิทธิภาพซึ่งสร้างความไว้วางใจให้ซึ่งกันและกันและช่วยให้การทำงานของภาครัฐและเอกชน ปลอดภัยจากการทุจริตคอร์รัปชัน (วันชัย วัฒนทรัพย์, 2559)

หลักการมีส่วนร่วม (Participation) คือการทำให้สังคมไทยเป็นสังคมที่ประชาชนมีส่วนร่วม รับรู้ และร่วมเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจสำคัญ ๆ ของสังคม โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วม อันได้แก่ การแจ้งความเห็น การไต่สวน สาธารณะ การประชาพิจารณ์และการแสดงมติหรืออื่น ๆ และจัดการผูกขาดโดยภาครัฐและภาครัฐกิจเอกชนซึ่งจะช่วยให้เกิดความสามัคคีและความร่วมมือระหว่างภาครัฐภาคเอกชนการจัดการอย่างมีส่วนร่วม และการพัฒนาระบบประชาธิปไตย (Democracy) อันเป็นผลให้เกิดการเรียกร้องกระแสการกระจายอำนาจ แก่ท้องถิ่นและประชาชน ในการมีส่วนร่วมในกระบวนการสาธารณะ ประชาชนจึงเริ่มมีบทบาท ในทางการเมืองและการบริหารมากขึ้น ซึ่งก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ต้องมีการปฏิรูประบบบริหารจัดการองค์กรภาครัฐ เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองและโครงการสาธารณะ มากขึ้น (ทิวากร แก้วมณี, 2559, หน้า 4-20)

หลักความรับผิดชอบ (Accountability) คือ ผู้บริหารตลอดจนคณะราชการทั้งฝ่าย การเมืองและข้าราชการประจำต้องตั้งใจปฏิบัติภารกิจหน้าที่อย่างดียิ่ง โดยมุ่งให้บริการแก่ ประชาชนและเพื่ออำนวยความสะดวกต่าง ๆ เกิดประโยชน์สุขของประชาชน การบริหารราชการที่ สามารถตอบสนอง (Responsiveness) ต่อความต้องการของประชาชนกระบวนการกำหนดนโยบาย สาธารณะได้พัฒนาเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับการของเปลี่ยนแปลงของเครือข่ายทางสังคม ก่อให้เกิดการเรียกร้อง การแสดงความคิดเห็นและความต้องการ และมีผลต่อการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงระบบบริหารราชการ และพยายามมุ่งให้เกิดผลกระทบในเชิงบวก (Positive impact) ต่อการพัฒนาคุณภาพที่ดีของประชาชน มีความรับผิดชอบต่อความบกพร่องในหน้าที่การงานที่ตน รับผิดชอบอยู่และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขให้ทันท่วงที (ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2539)

หลักความคุ้มค่า (Value for money) คือ ผู้บริหารต้องตระหนักว่ามีทรัพยากรค่อนข้าง จำกัด ในการบริหารงานจะต้องยึดหลักความประหยัดและความคุ้มค่าซึ่งจำเป็นต้องตั้งจุดมุ่งหมาย ไปที่ผู้รับบริการ หรือประชาชนโดยส่วนรวมให้ได้รับประโยชน์สูงสุดโดยใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่า ที่สุด คำว่ามีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่า ในเชิงภารกิจของรัฐได้แก่ การบริหารที่ต้องพิจารณา ในเชิงเปรียบเทียบระหว่างปัจจัยนำเข้า (Input) กับผลลัพธ์ (Outcomes) ที่เกิดขึ้น โดยมีการทำ Cost-benefit analysis ให้สามารถวิเคราะห์ความเป็นไปได้และความคุ้มค่าของแผนงานหรือโครงการ ต่าง ๆ เทียบกับประโยชน์ที่ได้รับรวมทั้งจัดระบบการวางแผนการทำงานและผลการทำงาน ของแต่ละบุคคล (Individual scorecards) ที่เชื่อมโยงกับระดับองค์กร (รัชยา ภัคคีจิตต์, 2557)

ดังนั้น ผู้วิจัย ได้สรุปประเด็นหลักกรรมมาภิบาล มหาวิทยาลัยในกำกับการใช้กฎหมาย ของบุคลากรในการสร้างเครื่องมือวิจัย ภายใต้กรรมมาภิบาล มหาวิทยาลัยในกำกับ เกี่ยวกับการออกกฎ คำสั่ง หรือการกระทำทางปกครอง

การบริหารทรัพยากรบุคคลภาครัฐ

1. ความหมายและความเป็นมาของบุคลากรภาครัฐ

บุคลากรภาครัฐมีลักษณะเฉพาะแตกต่างไปจากภาคเอกชนโดยในระบบเศรษฐกิจของ ประเทศไทย ภาครัฐถือเป็นนายจ้างที่ใหญ่ที่สุด อยู่ภายใต้เงื่อนไข กติกาที่กฎหมายกำหนด บุคลากร ภาครัฐจึงมีความสำคัญต่อความมั่นคงของสังคมและประเทศ ภายในหน่วยงานของภาครัฐยังมีความ หลากหลายของหน่วยงานหลัก สายงานย่อย กว่า 400 สายงาน ทั้งที่ไม่ต้องใช้ความรู้สูง เช่น นักการ การโรง คนเดินเอกสาร แม่บ้าน ไปจนถึงบุคลากรที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถเฉพาะ หรือชำนาญ เชี่ยวชาญพิเศษ เช่น ผู้พิพากษา ครู อาจารย์ ทหาร ตำรวจ แพทย์ในโรงพยาบาล และวิศวกร (ศุภชัย ยาวะประภาส, 2546, หน้า 1-2) และการจัดสรรงบประมาณในแต่ละปีที่รัฐต้องจ่ายเป็นค่าใช้จ่าย ด้านบุคลากรมากกว่าครึ่ง ของรายจ่ายในงบประมาณด้านอื่น ๆ เพื่อพัฒนาประเทศ

ผู้เชี่ยวชาญหลายท่านได้ศึกษาโดยสรุปได้บางส่วนว่าในช่วงแรกในการพัฒนาทรัพยากร บุคคลของประเทศไทย เริ่มใช้แบบอเมริกา (ศุภชัย ยาวะประภาส, 2548, หน้า 10) กล่าวว่าการยึด รูปแบบโดยเน้นที่กระบวนการและองค์การบริหาร คือ อธิบายถึงวิธีการสรรหาและคัดเลือกบุคลากร เข้าทำงาน การเลื่อนขั้น การเลื่อนตำแหน่ง การเพิ่มอัตราเงินเดือน ค่าจ้าง สวัสดิการ และการส่ง ศึกษาอบรมทักษะโดยมีหน่วยงานรับผิดชอบ คือ ก.พ. แต่ในปัจจุบันการแข่งขันที่รุนแรงมองว่า คนเป็นปัจจัยที่สำคัญและนำมาซึ่งความสำเร็จ มองว่ามนุษย์เป็นสินทรัพย์ (Asset) หรือทุน (Capital) ขององค์กร ภาครัฐก็เช่นกันองค์กรจะประสบความสำเร็จก้าวหน้าได้ ส่วนหนึ่งมาจากการบริหาร จัดการบุคลากรหรือจัดการทรัพยากรมนุษย์ภายในองค์กรนั้น ๆ ด้วย ความเห็นในการมองการ บริหารงานบุคคลไว้ว่า เป็นการศึกษาการบริหารงาน เช่น การคัดเลือกการสรรหา กิจกรรม การสอบ การเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง โอนย้ายสายงาน พัฒนาและประเมินผล จนกระทั่งการออก ราชการและการจัดการผลประโยชน์ หรือการให้ความสำคัญกับการบริหารงานบุคคลภายในองค์กร จนมองข้ามบริบทแวดล้อมอื่น ๆ หรือมองว่าเป็นกลไกควบคุมการบริหารงานบุคลากรมากกว่า การมองภาพกว้างให้ครอบคลุมถึงกิจกรรมและการมีสัมพันธ์กับองค์กรหรือหน่วยงานอื่น ๆ แต่ใน มุมมองของสุรพล นิติไกรพจน์ และกฤตินี คิงแก้ว (2559) ได้มองการบริหารงานบุคคลในองค์กร ภาครัฐว่าผู้ทำหน้าที่ให้เกิดผลสำเร็จนั้น คือ บุคลากร หากมีการบริหารจัดการที่เหมาะสม ได้ บุคลากรที่ดีมีคุณภาพ มีทัศนคติที่ดี ร่าเริงสดใส แข็งแรงและมีจิตวิญญาณที่จะทำงานเพื่อประเทศ

ชาติและประชาชน (ศุภชัย ยาวะประภาส, 2548, หน้า 16) ได้เสนอมุมมองการบริหารงานบุคคล ภาครัฐออกเป็น 3 มิติ กล่าวโดยสรุป มิติที่หนึ่ง คือปัจจัยสภาพแวดล้อมหรือบริบทรอบข้างส่งผล และมีอิทธิพลต่อการบริหารงานทั้งทางตรงและทางอ้อม หมายถึง ตัวองค์กรต้องรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยแนวทางการบริหารปัจจุบันมองผ่าน 4 M คือ คน (Men) เงิน (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Materials) และการจัดการ (Management) และระบบภายในมองจากกรอบ 7's by Mckinsey ประกอบด้วย กลยุทธ์ (Strategy) วัฒนธรรมร่วม (Shared value) โครงสร้าง (Structure) ระบบงาน (System) และการจัดบุคลากร (Staffing) และต้องประกอบในเรื่อง พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2545 กฎหมาย กฎกระทรวง ระเบียบ คำสั่งต่าง ๆ ที่ออกมาอีกจำนวนมากด้วย มิติที่สอง คือ นโยบายการบริหารงานบุคคล อันเกี่ยวเนื่อง สอดคล้องกับกฎหมาย โดยนโยบายที่สำคัญลำดับต้น คือ อะไรที่รัฐควรทำ อะไรที่รัฐไม่ควรทำ อะไรที่รัฐต้องให้ผู้อื่นทำแทน เมื่อสังเคราะห์อย่างเหมาะสมก็กำหนดบุคลากรที่จพดำเนินการกิจกรรม อย่างเหมาะสม เรื่องคุณสมบัติ คุณลักษณะ โดยให้มีองค์กรกลางหรือหน่วยงานกลางเป็นผู้กำหนด แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลภาครัฐ มิติที่สาม คือ ทฤษฎีการบริหารงานบุคคล ภาครัฐได้ 6 ขั้นตอน 1) การวางแผนการบริหารงานบุคคล 2) การได้มาซึ่งบุคลากร การ โอนย้าย การแต่งตั้ง 3) การพัฒนาบุคลากร 4) การใช้ประโยชน์บุคลากร 5) การประเมินผลการปฏิบัติงาน 6) การฟื้นฟูสภาพการเป็นบุคลากร

2. การบริการทรัพยากรบุคคลของรัฐ

องค์กรทุกองค์กรในปัจจุบันต้องการจะอยู่รอดอย่างยั่งยืน จำเป็นต้องประยุกต์เอาแนวคิด เรื่องสมรรถนะหลัก (Competency) มาใช้ คำว่าสมรรถนะที่ดี ชีตความสามารถที่ดี หรือความเข้มแข็งขององค์กร ล้วนต้องผ่านกระบวนการสั่งสมความรู้ ทำวิจัย ค้นคว้าทั้งสิ้น ทำให้มนุษย์มีการ เรียนรู้ ความรู้คือกรอบของการผสมผสานระหว่างประสบการณ์ ค่านิยม ฐานในบริบทที่ซึ่งทั้งในรูปแบบ ของเอกสารและการปฏิบัติงาน ซึ่งอาจารย์ศุภชัย ยาวะประภาส ได้ให้ความหมายว่าเป็นสภาพสังคม ผู้สั่งคมแห่งการเรียนรู้ และสังคมแห่งการเรียนรู้คือสังคมของลูกจ้าง โดยสนับสนุนหลักการบริหาร ทุนมนุษย์ องค์กรสมัยใหม่ทั้งภาครัฐและเอกชน ในสังคมเศรษฐกิจที่เน้นองค์ความรู้ (Knowledge economy) ถือว่าทรัพยากรบุคคลเป็นทรัพย์สินและเป็นทุนซึ่งมีความสำคัญยิ่งต่อการบริหารและ การสร้างคุณค่า (Value capital) ซึ่งก็สอดคล้องกับผลจากการประชุมสมาคม International personnel management association (IPMA) ในประเด็นท้าทายการบริหารทรัพยากรบุคคลใน ภาครัฐในการประชุมครั้งที่ 28 สาขา ถือว่าเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้องค์กร เพื่อให้องค์กรบรรลุ เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์และตอบสนองสภาพแวดล้อมและความเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยมี แนวคิดด้านหลักการกระจายอำนาจการบริหารงานบุคคล ไปให้ผู้บริหารสายงานหลัก (Line

manager) ตามหลัก “Let managers manage” เปลี่ยนบทบาทผู้รับผิดชอบการบริหารทรัพยากรมนุษย์ไปเป็นหุ้นส่วนเชิงยุทธศาสตร์ของผู้บริหารองค์กร (เอกพล วงศ์เสรี, 2554, หน้า 46) ได้อธิบายถึงกระบวนการสรรหาทรัพยากรมนุษย์ถือเป็นกระบวนการที่องค์กรใช้กลยุทธ์ เทคนิค และวิธีการดึงดูดผู้มีความรู้ความสามารถ ทักษะและคุณสมบัติประกอบกับมีการนำเอาหลักคุณธรรมในการบริหารองค์กร การบริหารทรัพยากรบุคคลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายและพันธกิจของส่วนราชการ บุคลากรได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมและมีคุณภาพในการทำงานที่ดี ต้องยึดหลักว่าการสรรหา และการแต่งตั้งในระบบเปิด มีการแข่งขันจากระบบภายนอกและภายใน การบรรจุและแต่งตั้งโดยยึดหลักเรื่องสมรรถนะ ผลงานและความประพฤติ ซึ่งใกล้เคียงของเซอร์แมน อาร์เธอร์ ดับเบิลยู และ โบห์แลนด์เจอร์ จอร์จ ดับเบิลยู (Sherman & Bohlander, 1992) เรื่องการสรรหาด้วยการค้นหาและการจูงใจให้ผู้สมัครที่มีศักยภาพได้ทำงานในตำแหน่งที่รับสมัครโดยต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้ทราบทั้งภายในและภายนอก การจ้างงานที่เน้นผลงานและการพัฒนาคุณภาพชีวิต มีความก้าวหน้าในอาชีพตามสมรรถนะและมั่นคง โดยไม่เลือกปฏิบัติ ซึ่งผู้บริหารระดับสูงและผู้บริหารสายหลัก ต้องยึดหลักความรับผิดชอบ (ยูวดี ศรีธรรมรัฐ, 2547, หน้า 153-159)

3. การบริหารทรัพยากรบุคคลของมหาวิทยาลัย

การบริหารงานของมหาวิทยาลัยนํากำกับ พิมลพรรณ เชื้อบางแก้ว (2550) ได้อธิบายว่าเป็นไปตามหลักเสรีภาพทางวิชาการ โดยให้การดำเนินการเสรีจสิ้นสุดที่สภามหาวิทยาลัยมากที่สุด ทั้งนี้จะต้องสอดคล้องหลักธรรมาภิบาลและนโยบายภาครัฐและมาตรฐานทางวิชาการที่รัฐกำหนด ทั้งนี้การบริหารทรัพยากรบุคคลของมหาวิทยาลัย ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2547 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 ได้ปรับปรุงแก้ไข โดยในมาตรา 3 ได้มีการเพิ่มเติมในส่วนคำว่า “พนักงานในสถาบันอุดมศึกษา” หมายถึง บุคคลซึ่งได้รับการจ้างตามสัญญาให้ทำงานให้ทำงานในสถานศึกษาโดยได้รับค่าจ้างหรือค่าตอบแทนจากงบประมาณแผ่นดินหรือรายได้อื่นของสถาบันอุดมศึกษาประกอบมาตรา 18 แห่งพระราชบัญญัติตำแหน่งข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา เอาไว้ด้วย โดยในการบริหารงานของพนักงานในสถาบันอุดมศึกษา เช่น การกำหนดตำแหน่ง ระบบการจ้าง การบรรจุและแต่งตั้ง ค่าจ้างค่าตอบแทน เงินเพิ่มหรือสวัสดิการอื่น ๆ การเลื่อนตำแหน่ง การโอนย้าย การลา จรรยาบรรณ วินัยและการอุทธรณ์ร้องทุกข์ และอื่น ๆ ให้เป็นไปตามข้อบังคับของสภาสถาบันอุดมศึกษา

จากการทบทวนวรรณกรรมการบริหารทรัพยากรบุคคลภาครัฐ ในสถานศึกษาที่นิติบุคคล การบริหารทรัพยากรบุคคลด้วยหลักการบริหารจัดการที่ดี สรุปได้ตามตารางที่ 2-4 ดังนี้

ตารางที่ 2-4 สังกะการะการบริหารทรัพยากรบุคคลภาครฐ

การบริหารทรัพยากรบุคคลของมหาวิทยาลัย	ศุภชัยยาระประภาษ (2546, 548)	อุทัย เลาหวิเชียร (2537)	ทิพดี เมฆสวรรค์ (2541)	นิตดาร์ก เวชยานนท์ (2559)	กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ	Sherman and Bohlander (1992)
การสรรหาบุคลากรภาครฐ	✓	✓	✓	✓	✓	✓
การกำหนดคุณสมบัติของสมรรถนะ	✓	✓	✓	✓	✓	✓
หลักเกณฑ์วิธีการสรรหาและคัดเลือกบุคคล	✓	✓	✓	✓	✓	✓
การพัฒนาสมรรถนะการบริหารบุคลากรภาครฐ	✓	✓	✓	✓	✓	✓
การบริหารจัดการ โดยธรรมชาติ	✓	✓	✓	✓	✓	✓
หลักการบริหารงานบุคคล	✓	✓	✓	✓	✓	✓
วัฒนธรรมองค์กร	✓	✓	✓	✓	✓	✓

จากตารางที่ 2-4 สังกะการะการบริหารทรัพยากรบุคคลภาครฐ จากการทบทวนวรรณกรรมเรื่องการบริหารทรัพยากรบุคคลภาครฐ ในสถานศึกษาที่นิติบุคคล สามารถสรุปได้ว่าการบริหารทรัพยากรบุคคลด้วยหลักการบริหารจัดการที่ดี ต้องเริ่มจากการคัดเลือกบุคลากรทั้งการคัดเลือกและการสรรหาผู้บริหารต้องยึดหลักธรรมชาติในการดำเนินการสรรหา สมรรถนะของบุคลากร ความรับผิดชอบ มีคุณธรรม ใซ้บประมาณอย่างคุ้มค่า คำนึงถึงผลประโยชน์สาธารณะเป็นที่ตั้ง การมีส่วนร่วมและสำนึกรับผิดชอบของบุคลากรทั้งฝ่ายบริหารเองและฝ่ายปฏิบัติการ ดำเนินงานตามภารกิจอย่างมีคุณภาพ ประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาประเทศ มีความเชื่อโยงกับนโยบายของรัฐบาล โดยรัฐสามารถกำกับ ดูแลและตรวจสอบได้โดยกลไกของรัฐ ดังนั้น ผู้วิจัยได้สรุปประเด็นเพื่อสร้างเครื่องมือในการวิจัยในการสรรหาและคัดเลือกทรัพยากรมนุษย์ในภาครฐและการบริหารทรัพยากรบุคคลตามหลักธรรมชาติในมหาวิทยาลัยในกำกับ

ทฤษฎีระบบ (System theory)

ทฤษฎีการทำงานที่เรียกว่าทฤษฎีระบบ Feagin and Bell (1990, pp. 53-54) ได้ให้ทฤษฎีการทำงานที่เรียกว่าทฤษฎีระบบ โดยสามารถสรุปและเขียนได้ดังนี้

Input + Process + Output

Input หมายถึง ปัจจัยนำเข้า งบประมาณ คน วัสดุอุปกรณ์ เวลา

Process หมายถึง การทำงานเป็นขั้น ๆ แบบต่อเนื่อง ไปเป็นขั้น ๆ

Output หมายถึง เป้าหมายที่การดำเนินงานนั้นคาดหวังไว้ ตั้งเป้าไว้

แต่ต่อมามีการประยุกต์โดยเติม Outcome ต่อจาก Output เป็นเพราะสภาพการแข่งขันเพิ่มขึ้น การทำงานจึงต้องกระทำให้ได้ผลจริง ๆ ไม่ใช่เพียงแต่ได้ทำ ได้แก่ Input + Process + Output + Outcome โดยหากนำมาใช้ประกอบเป็นแนวทางในเรื่องการดำเนินการเข้าถึงกฎหมาย อาจนำมาใช้ได้ดังนี้ เมื่อรู้ว่าตนเองในฐานะบุคลากรของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ได้รับความไม่เป็นธรรมจากฝ่ายบริหาร จนเป็นเหตุให้เกิดการลิดรอนสิทธิอย่างร้ายแรง บุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับอาจดำเนินการ ดังนี้ Input จะต้องพิจารณาว่างบประมาณในการดำเนินการ เช่นว่าจ้าง ทนายความ ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ คนในที่นี้คือเพื่อน ๆ ที่ถูกกระทำเหมือนกันมีไหม ก็คน เขาจะร่วมกับเราไหม และทนายจะใช้ทนายที่ไหนที่เข้าใจเรื่องของมหาวิทยาลัยในกำกับ ช่วงจังหวะเวลาที่จะต้องยื่นฟ้องฟ้อง จะกินเวลาที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ และจะต้องให้อยู่ในช่วงเวลา สำหรับวัสดุอุปกรณ์ในที่นี้คือข้อบังคับ พระราชบัญญัติ และหลักฐานพยานบุคคล เอกสาร จะต้องจัดเตรียม เพื่อให้ทนายความได้ศึกษาให้ละเอียด ในเรื่องของ Process กระบวนการ ขั้นตอน เมื่อมีปัญหาจะเรียกร้องสิทธิคืนจะต้องเป็นขั้น เป็นตอน ตามลำดับ หรือการเรียกร้องในการฟ้องคดีก็ต้องกระทำเป็นขั้นเป็นตอน ไม่ข้ามขั้น และ Output เป็นผลผลิต คือสิ่งที่ได้เป็นผลออกมาหลังจากดำเนินการ กระบวนการ Outcome คือ ผลลัพธ์สุดท้ายที่ได้กลับมา หรือได้รับความยุติธรรมหรือได้สิทธิคืน และเมื่อนำทฤษฎีระบบ (System theory) มาจัดทำให้ตรงกับกรอบการเข้าถึงความยุติธรรม ที่จะนำสิทธิคืนกลับมา สามารถเขียนได้ ดังนี้

ตารางที่ 2-5 การเข้าถึงความยุติธรรมตามกรอบของทฤษฎีระบบ

ลำดับ	การเข้าถึง ความยุติธรรม	Input ปัจจัยนำเข้า	Process กระบวนการ	Output ผลผลิต	Outcome ผลลัพธ์ ที่ต้องการ
1	ร้องคณะกรรมการ การอุทธรณ์ ร้องทุกข์ของ มหาวิทยาลัย	ต้องมีคนให้ คำปรึกษา เช่น นักกฎหมาย หรือ ทนายความ ไม่มีค่าใช้จ่าย สามารถเขียน ด้วยตนเองได้ จัดเตรียม เอกสาร พยานหลักฐาน ที่เกี่ยวข้องเรื่อง ที่จะร้องทุกข์ ระเบียบ ข้อบังคับ	เขียนคำร้อง ทุกข์เป็น หนังสือ มี รายละเอียดชื่อ ที่อยู่ผู้ร้อง ข้อเท็จจริงที่ เกี่ยวข้องและ หน่วยงานหรือ เจ้าหน้าที่รัฐที่ เป็นต้นเหตุของ ข้อร้องเรียน คำขอที่ต้องการ พร้อมลงชื่อ และที่อยู่พร้อม เบอร์โทรศัพท์ ยื่นต่อ คณะกรรมการ อุทธรณ์ร้อง	ภายในระยะ เวลา 90 วัน คณะกรรมการ พิจารณาเสร็จ สิ้นจะแจ้งผล กลับมายังผู้ร้อง และหน่วยงาน ให้ดำเนินการ กรณีผู้ร้อง ไม่พอใจให้ใช้ สิทธิฟ้องคดีต่อ ศาลปกครอง ภายในภายใน 90 วัน นับแต่ วันที่รู้หรือควร รู้ถึงเหตุแห่ง การฟ้องคดี หรือภายใน 1 ปี	ได้รับการแก้ไข เยียวยาความ เดือดร้อน เสียหายโดย ยกเลิกคำสั่ง ทางวินัยที่ ไม่ชอบหรือได้ เข้าถึงความ ยุติธรรมที่ ต้องการ
			ทุกข์ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ ได้รับคำสั่ง ลงโทษทาง วินัย		

ตารางที่ 2-5 (ต่อ)

ลำดับ	การเข้าถึง ความยุติธรรม	Input ปัจจัยนำเข้า	Process กระบวนการ	Output ผลผลิต	Outcome ผลลัพธ์ ที่ต้องการ
2	ร้องศูนย์ ดำรงธรรม	ต้องมีคนให้ คำปรึกษา เช่น นักกฎหมายหรือ ทนายความ ไม่มีค่าใช้จ่าย สามารถร้อง ทุกข์ด้วยวาจา หรือเป็น หนังสือหรือ ทางโทรศัพท์ ด้วยตนเองได้ เตรียมเอกสาร พยานหลักฐาน ที่เกี่ยวข้องเรื่อง ที่จะร้องทุกข์ ระเบียบ ข้อบังคับ	แจ้งความทุกข์ หรือเขียน คำร้องทุกข์เป็น หนังสือ มี รายละเอียดชื่อ ที่อยู่ผู้ร้อง ข้อเท็จจริงที่ เกี่ยวข้องและ หน่วยงานหรือ เจ้าหน้าที่รัฐที่ เป็นต้นเหตุของ ข้อร้องเรียน คำขอที่ต้องการ พร้อมลงชื่อ และที่อยู่พร้อม เบอร์โทรศัพท์ ยื่นต่อ คณะกรรมการ อุทธรณ์ร้อง ทุกข์ภายใน 30	ภายในระยะ เวลา 7 วัน ศูนย์ฯ จะส่ง เจ้าหน้าที่ไป ตรวจสอบเรื่อง ตามที่อยู่และ เบอร์ที่แจ้งไว้ เพื่อดำเนินการ ส่งผลไปยัง หน่วยงานที่ เกี่ยวข้องและ ประสานงาน ดำเนินเรื่องต่อ พร้อมแจ้งให้ ท่านทราบ ภายใน 30 วัน	ได้รับการแก้ไข เยียวยาความ เดือดร้อน เสียหายหรือ สามารถเข้าถึง หน่วยงานความ ยุติธรรมที่ เกี่ยวข้องได้ โดยตรง รวดเร็ว
			วัน นับแต่วันที่ ได้รับคำสั่ง ลงโทษทาง วินัย		

ตารางที่ 2-5 (ต่อ)

ลำดับ	การเข้าถึง ความยุติธรรม	Input ปัจจัยนำเข้า	Process กระบวนการ	Output ผลผลิต	Outcome ผลลัพธ์ ที่ต้องการ
3	ร้องทุกข์ต่อ ตำรวจท้องที่ หรือตำรวจกอง ปราบปราม	ตำรวจท้องที่ ที่มุลคดีเกิด/ ตำรวจกอง ปราบปราม มีอำนาจทั่ว ราชอาณาจักร ให้คำแนะนำ ไม่มีค่าใช้จ่าย ในการแจ้ง ความและ จัดเตรียม เอกสารที่ เกี่ยวข้องกับ เรื่องที่จะ ดำเนินคดี	แจ้งความด้วย วาจาหรือทำ เป็นหนังสือ ต่อเจ้าหน้าที่ ตำรวจ (พนักงาน สอบสวน) แจ้ง ได้ 2 กรณี คือ แจ้งร้องทุกข์ ดำเนินคดีกับ แจ้งไว้เป็น หลักฐานเพื่อ ใช้ในคดีอื่น ๆ	พนักงาน สอบสวน ทำการ สอบปากคำ ทันทีและแจ้ง ให้ทราบพร้อม นัดหมายให้มา สอบพยาน เพิ่มเติมหรือส่ง เอกสารเพิ่มเติม ตามที่พนักงาน สอบสวน กำหนด	ได้รับการแก้ไข เยียวยาความ เดือดร้อน เสียหายหรือ สามารถเข้าถึง หน่วยงานความ ยุติธรรมที่ เกี่ยวข้องได้ โดยตรง รวดเร็ว

ตารางที่ 2-5 (ต่อ)

ลำดับ	การเข้าถึง ความยุติธรรม	Input ปัจจัยนำเข้า	Process กระบวนการ	Output ผลผลิต	Outcome ผลลัพธ์ ที่ต้องการ
4	ร้องคณะกรรมการ ความสงบ เรียบร้อย แห่งชาติ	มีคนให้ คำปรึกษา เช่น เพื่อน นักกฎหมาย หรือ ทนายความ ไม่มีค่าใช้จ่าย จัดเตรียม เอกสาร หลักฐานที่ เกี่ยวข้อง	ยื่นคำร้องเป็น หนังสือมี รายละเอียดชื่อ ที่อยู่ผู้ร้อง ข้อเท็จจริงที่ เกี่ยวข้องและ หน่วยงานหรือ เจ้าหน้าที่รัฐที่ เป็นต้นเหตุของ ข้อร้องเรียน และคำขอที่ ต้องการพร้อม ลงชื่อและที่อยู่ พร้อมเบอร์ โทรศัพท์ ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ ได้รับคำสั่ง ลงโทษทาง วินัย	รับเรื่องและ ดำเนินการ ประสานไปที่ หน่วยงาน รับผิดชอบและ ดำเนินการ ภายในเวลา ที่กำหนดและ ติดตามผล พร้อมแจ้ง ผู้ร้องทราบ	ได้รับการแก้ไข เยียวยาความ เดือดร้อน เสียหายหรือ สามารถเข้าถึง หน่วยงานความ ยุติธรรมที่ เกี่ยวข้องได้ โดยตรง รวดเร็ว

ตารางที่ 2-5 (ต่อ)

ลำดับ	การเข้าถึง ความยุติธรรม	Input ปัจจัยนำเข้า	Process กระบวนการ	Output ผลผลิต	Outcome ผลลัพธ์ ที่ต้องการ
5	ร้องคณะกรรมการ การป้องกัน และ ปราบปราม การทุจริตใน ภาครัฐ	มีคนให้ คำปรึกษา เช่น นักกฎหมาย หรือ ทนายความ ไม่มีค่าใช้จ่าย เตรียมเอกสาร หลักฐานที่ เกี่ยวข้อง	ยื่นคำร้องเป็น หนังสือมี รายละเอียดชื่อ ที่อยู่ผู้ร้อง ข้อเท็จจริงที่ เกี่ยวข้องและ หน่วยงานหรือ เจ้าหน้าที่รัฐที่ เป็นต้นเหตุของ ข้อร้องเรียน และคำขอที่ ต้องการพร้อม ลงชื่อและที่อยู่ พร้อมเบอร์ โทรศัพท์ ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ ได้รับคำสั่งที่ ไม่ชอบและ พฤติกรรม ต่อการทุจริต ในภาครัฐ	รับเรื่องและ ดำเนินการ ตรวจสอบ ข้อเท็จจริง พร้อมประสาน ไปที่หน่วยงาน รับผิดชอบและ ดำเนินการ ภายในเวลา ที่กำหนดและ ติดตามผล พร้อมแจ้ง ผู้ร้องทราบ	ได้รับการแก้ไข เยียวยาความ เดือดร้อน เสียหายหรือ สามารถเข้าถึง หน่วยงานความ ยุติธรรมที่ เกี่ยวข้องได้ โดยตรง รวดเร็ว

ตารางที่ 2-5 (ต่อ)

ลำดับ	การเข้าถึง ความยุติธรรม	Input ปัจจัยนำเข้า	Process กระบวนการ	Output ผลผลิต	Outcome ผลลัพธ์ ที่ต้องการ
6	ร้องคณะกรรมการ ป้องกัน และ ปราบปราม การทุจริต แห่งชาติ	มีคนให้ คำปรึกษา เช่น นักกฎหมาย หรือ ทนายความ ไม่มีค่าใช้จ่าย เตรียมเอกสาร หลักฐานที่ เกี่ยวข้อง	ยื่นคำร้องเป็น หนังสือมี รายละเอียดชื่อ ที่อยู่ผู้ร้อง ข้อเท็จจริงที่ เกี่ยวข้องและ หน่วยงานหรือ เจ้าหน้าที่รัฐที่ เป็นต้นเหตุของ ข้อร้องเรียน และคำขอที่ ต้องการพร้อม ลงชื่อและที่อยู่ พร้อมเบอร์ โทรศัพท์ ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ ได้รับคำสั่งที่ ไม่ชอบและ พฤติการณ์สื่อ ถึงการทุจริต	รับเรื่องและ ดำเนินการ ตรวจสอบ ข้อเท็จจริง พร้อมประสาน ไปที่หน่วยงาน รับผิดชอบและ ดำเนินการ ภายในเวลา ที่กำหนดและ ติดตามผล พร้อมแจ้ง ผู้ร้องทราบ	ได้รับการแก้ไข เยียวยาความ เดือดร้อน เสียหายหรือ สามารถเข้าถึง หน่วยงาน ความยุติธรรม ที่เกี่ยวข้องได้ โดยตรง รวดเร็ว

ตารางที่ 2-5 (ต่อ)

ลำดับ	การเข้าถึง ความยุติธรรม	Input ปัจจัยนำเข้า	Process กระบวนการ	Output ผลผลิต	Outcome ผลลัพธ์ ที่ต้องการ
7	ร้องสำนักงาน ตรวจเงิน แผ่นดิน	มีคนให้ คำปรึกษา เช่น นักกฎหมาย หรือ ทนายความ ไม่มีค่าใช้จ่าย เตรียมเอกสาร หลักฐานที่ เกี่ยวข้อง	ยื่นคำร้องเป็น หนังสือมี รายละเอียดชื่อ ที่อยู่ผู้ร้อง ข้อเท็จจริงที่ เกี่ยวข้องและ หน่วยงานหรือ เจ้าหน้าที่รัฐที่ เป็นต้นเหตุของ ข้อร้องเรียน และคำขอที่ ต้องการพร้อม ลงชื่อและที่อยู่ พร้อมเบอร์ โทรศัพท์ ภายใน 30 วัน นับแต่วันได้รับ คำสั่งที่มีขอบ ด้วยกฎหมาย หรือพหุติการณ์ ที่สื่อการทุจริต	รับเรื่องและ ดำเนินการ ตรวจสอบ ข้อเท็จจริง พร้อมประสาน ไปที่หน่วยงาน รับผิดชอบและ ดำเนินการ ภายในเวลา ที่กำหนดและ ติดตามผล พร้อมแจ้ง ผู้ร้องทราบ	ได้รับการแก้ไข เยียวยาความ เดือดร้อน เสียหายหรือ สามารถเข้าถึง หน่วยงาน ความยุติธรรมที่ เกี่ยวข้องได้ โดยตรง รวดเร็ว

ตารางที่ 2-5 (ต่อ)

ลำดับ	การเข้าถึง ความยุติธรรม	Input ปัจจัยนำเข้า	Process กระบวนการ	Output ผลผลิต	Outcome ผลลัพธ์ ที่ต้องการ
8	ร้อง คณะกรรมการ ข้าราชการ พลเรือนใน สถาบันอุดม ศึกษา	มีคนให้ คำปรึกษา เช่น นักกฎหมาย หรือ ทนายความ ไม่มีค่าใช้จ่าย เตรียมเอกสาร หลักฐานที่ เกี่ยวข้อง	ยื่นคำร้องเป็น หนังสือมี รายละเอียดชื่อ ที่อยู่ผู้ร้อง ข้อเท็จจริงที่ เกี่ยวข้องและ หน่วยงานหรือ เจ้าหน้าที่รัฐที่ เป็นต้นเหตุของ ข้อร้องเรียน และคำขอที่ ต้องการพร้อม ลงชื่อและที่อยู่ พร้อมเบอร์ โทรศัพท์ ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่รับ คำสั่งที่มีขอบ หรือคำสั่ง ลงโทษทาง วินัย	รับเรื่องตั้ง คณะกรรมการ สอบข้อเท็จจริง และแจ้งให้ ผู้ร้องทราบ ขั้นตอนและผล การดำเนินการ	ได้รับการแก้ไข เยียวยาความ เดือดร้อน เสียหายหรือ สามารถเข้าถึง หน่วยงาน ความยุติธรรม ที่เกี่ยวข้องได้ โดยตรง รวดเร็ว

ตารางที่ 2-5 (ต่อ)

ลำดับ	การเข้าถึง ความยุติธรรม	Input ปัจจัยนำเข้า	Process กระบวนการ	Output ผลผลิต	Outcome ผลลัพธ์ ที่ต้องการ
9	ร้อง คณะกรรมการ การอุดมศึกษา	มีคนให้ คำปรึกษา เช่น นักกฎหมาย หรือ ทนายความ ไม่มีค่าใช้จ่าย เตรียมเอกสาร หลักฐานที่ เกี่ยวข้อง	ยื่นคำร้องเป็น หนังสือมี รายละเอียดชื่อ ที่อยู่ผู้ร้อง ข้อเท็จจริงที่ เกี่ยวข้องและ หน่วยงานหรือ เจ้าหน้าที่รัฐที่ เป็นต้นเหตุของ ข้อร้องเรียน และคำขอที่ ต้องการพร้อม ลงชื่อและที่อยู่ พร้อมเบอร์ โทรศัพท์ ภายใน 30 วัน นับแต่วันได้รับ แจ้งคำสั่ง	รับเรื่องตั้ง คณะกรรมการ สอบข้อเท็จจริง และแจ้งให้ ผู้ร้องทราบ ขั้นตอนและผล การดำเนินการ	ได้รับการแก้ไข เยียวยาความ เดือดร้อน เสียหายหรือ สามารถเข้าถึง หน่วยงานความ ยุติธรรมที่ เกี่ยวข้องได้ โดยตรง รวดเร็ว

ตารางที่ 2-5 (ต่อ)

ลำดับ	การเข้าถึง ความยุติธรรม	Input ปัจจัยนำเข้า	Process กระบวนการ	Output ผลผลิต	Outcome ผลลัพธ์ ที่ต้องการ
10	ร้องกระทรวง ศึกษาธิการ	มีคนให้ คำปรึกษา เช่น นักกฎหมาย หรือ ทนายความ ไม่มีค่าใช้จ่าย เตรียมเอกสาร หลักฐานที่ เกี่ยวข้อง	ยื่นคำร้องเป็น หนังสือมี รายละเอียดชื่อ ที่อยู่ผู้ร้อง ข้อเท็จจริงที่ เกี่ยวข้องและ หน่วยงานหรือ เจ้าหน้าที่รัฐที่ เป็นต้นเหตุของ ข้อร้องเรียน และคำขอที่ ต้องการพร้อม ลงชื่อและที่อยู่ พร้อมเบอร์ โทรศัพท์ ภายใน 30 วัน นับแต่วันได้รับ แจ้งคำสั่ง	รับเรื่องตั้ง คณะกรรมการ สอบข้อเท็จจริง และแจ้งให้ ผู้ร้องทราบ ขั้นตอนและผล การดำเนินการ	ได้รับการแก้ไข เยียวยาความ เดือดร้อน เสียหายหรือ สามารถเข้าถึง หน่วยงาน ความยุติธรรม ที่เกี่ยวข้องได้ โดยตรง รวดเร็ว

ตารางที่ 2-5 (ต่อ)

ลำดับ	การเข้าถึง ความยุติธรรม	Input ปัจจัยนำเข้า	Process กระบวนการ	Output ผลผลิต	Outcome ผลลัพธ์ ที่ต้องการ
11	ยื่นฟ้องศาล ยุติธรรม	ต้องให้ ทนายความ ดำเนินการ มี ค่าใช้จ่ายตาม ลักษณะคดี ต้องเตรียม เอกสาร หลักฐาน ระเบียบ ข้อบังคับ ให้ พร้อมเพื่อให้ ทนายได้ ตรวจสอบอย่าง ละเอียด	ยื่นคำฟ้อง พร้อมพยาน หลักฐานต่อ ศาล กำหนดวัน นัด สืบพยาน หรือไต่สวน มูลฟ้อง แล้วแต่ กรณี สืบพยาน และพิจารณา คดีโดย ผู้พิพากษา องค์คณะ	พิพากษาคดี และออก คำบังคับให้ ปฏิบัติตาม ภายใน 15 วัน หรือ 30 วัน ตามคำสั่งศาล	ได้รับการแก้ไข เยียวยาความ เดือดร้อน เสียหายหรือ สามารถเข้าถึง หน่วยงาน ความยุติธรรม ได้โดยตรง
12	ยื่นฟ้องศาล ปกครอง	ต้องให้ ทนายความ ดำเนินการ ค่าใช้จ่ายตาม ลักษณะคดี ต้องเตรียม เอกสาร หลักฐาน ระเบียบ ข้อบังคับ ให้ พร้อมเพื่อให้	ยื่นคำฟ้อง พร้อมพยาน หลักฐานต่อ ศาล ศาล สืบเสาะ ข้อเท็จจริงและ พยานหลักฐาน เพิ่มเติม ตุลาการเจ้าของ สำนวนและ ตุลาการผู้แถลง	พิพากษาคดี และออก คำบังคับให้ ปฏิบัติตาม ภายในเวลา ที่กำหนดตาม คำสั่งศาล	ได้รับการแก้ไข เยียวยาความ เดือดร้อน เสียหายหรือ สามารถเข้าถึง หน่วยงาน ความยุติธรรม ได้โดยตรง

ตารางที่ 2-5 (ต่อ)

ลำดับ	การเข้าถึง ความยุติธรรม	Input ปัจจัยนำเข้า	Process กระบวนการ	Output ผลผลิต	Outcome ผลลัพธ์ ที่ต้องการ
		ทนายได้ ตรวจสอบอย่าง ละเอียด	คดีดำเนินการ องค์คณะ ผู้พิพากษา พิจารณา		

จากตารางที่ 2-5 แสดงการเข้าถึงความยุติธรรมตามกรอบของทฤษฎีระบบ จากตาราง แสดงให้เห็นว่าการเข้าถึงกฎหมายและความยุติธรรมจะมี 12 ช่องทาง ดังนี้ เพื่อกำหนดประเด็น สร้างเครื่องมือการวิจัย คือ 1) การร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ของมหาวิทยาลัย 2) ร้องร้องศูนย์ดำรงธรรม 3) ร้องทุกข์ต่อตำรวจท้องที่หรือตำรวจกองปราบปราม 4) ร้องคณะกรรมการ ความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ 5) ร้องคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ 6) ร้องคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ 7) ร้องสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน 8) ร้องคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา 9) ร้องคณะกรรมการการอุดมศึกษา 10) ร้องกระทรวงศึกษาธิการ 11) ยื่นฟ้องศาลยุติธรรม 12) ยื่นฟ้องศาลปกครอง ทั้งนี้สามารถนำมา เขียนเปรียบเทียบกับทฤษฎีระบบได้แบบลงตัว

การตัดสินใจ (Decision making)

1. ความหมายของการตัดสินใจ

Jones กล่าวว่า การตัดสินใจ หมายถึง กระบวนการเทคนิควิธีที่จะแก้ปัญหาขององค์กร โดยการค้นหาทางเลือกหรือแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุด เพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กรที่กำหนดไว้ การตัดสินใจ (Decision making) หมายถึง การเลือกทางที่คาดว่าจะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่พอใจจาก ปัญหาใดปัญหาหนึ่ง และแม้ว่ากระบวนการตัดสินใจในการบริหารไม่ได้เริ่มต้นหรือสิ้นสุดด้วยการตัดสินใจ ต้องมีการกำหนดปัญหาก่อนการตัดสินใจแล้วจึงนำไปปฏิบัติ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2539) ในกระบวนการตัดสินใจ คือ การเลือกทางปฏิบัติซึ่งมีอยู่หลายทางเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติไปสู่เป้าหมาย เป็นการตัดสินใจที่จะกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลายสิ่ง เพื่อให้ไปสู่ความสำเร็จที่วางเป้าหมายไว้ และในทางปฏิบัติการตัดสินใจ มักเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ยุ่ยากซับซ้อน มีทางเลือกใน

การแก้ไขปัญหา มากกว่าหนึ่งทางเลือกเสมอ เพื่อให้ไปสู่เป้าหมายที่ดีที่สุดเกิดประโยชน์สูงสุด จึงเกิดการตัดสินใจเลือกแนวทางสู่เป้าหมายนั้น (สมคิด บางโม, 2558, หน้า 175)

โดยการตัดสินใจ หมายถึง กระบวนการพื้นฐานของบุคคลหรือองค์การ โดยผู้ทำการตัดสินใจ ต้องตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลสารสนเทศ ที่ได้มาจากส่วนต่าง ๆ ขององค์การ จากพฤติกรรมของบุคคลและกลุ่มคน ในองค์การโดยการตัดสินใจเป็นกระบวนการทางความคิด ที่การใช้ความคิดตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักเหตุผล เพื่อเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด ได้มีแนวคิดทฤษฎีที่น่าสนใจ โดยแบ่งการตัดสินใจว่าจะประกอบด้วยขั้นตอน สรุปได้ ดังนี้ ได้แก่

1.1 ขั้นตอน การรู้ลึกถึงความกำกวมเมื่อเกิดปัญหา ขณะนั้นเกิดการกำหนดปัญหา

1.2 ขั้นตอนการแยกแยะปัญหา หรือวิเคราะห์ประเภทของปัญหาและความร้ายแรง

เป็นการรวบรวมการกระทำและค่านิยมต่าง ๆ แล้วแปรเป็นความต้องการ

1.3 ขั้นตอนการพิจารณา แสวงหาทางเลือกในการแก้ปัญหาและทำการตรวจสอบ

ค่านิยม ว่าตัวเลือกใดมีความพอใจสูงสุด ผู้ให้คำปรึกษาอาจช่วยบอกและให้คำแนะนำ พิจารณาผลของทางเลือกแต่ละทางและผลที่จะเกิดขึ้นหลังการตัดสินใจ

1.4 ขั้นตอนการตัดสินใจเลือกการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อแก้ปัญหา

2. องค์ประกอบของการตัดสินใจ

John Farley และคณะ ได้พัฒนาจากการวิเคราะห์งานวิจัยด้วยวิธี Meta-analyses อธิบายได้ว่า การตัดสินใจใช้บริการหรือไม่ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของข้อเท็จจริง หรือข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการบริการ ซึ่งเป็นข้อมูลข่าวสารที่ผู้รับบริการรับรู้เกี่ยวกับข้อมูลในการบริการ อาจมาจากประสบการณ์ตรง เช่น ได้เห็น ได้ยิน ได้สัมผัสด้วยตนเอง ได้ทดลอง (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2539, หน้า 14) การรับรู้สิ่งนั้นตรงกับความต้องการของตนเอง หรือไม่พอใจกับการบริการนั้นมากน้อยเพียงใด หรือจากประสบการณ์ทางอ้อม เช่น ได้รับรู้รับข่าวสารจากการบอกเล่าของผู้อื่น สื่อมวลชน จากสิ่งพิมพ์โฆษณา แล้วทำให้เกิดการรับรู้ สิ่งนั้นตรงกับความต้องการของตนเอง หรือไม่พอใจกับการบริการมากน้อยเพียงใด ข้อมูลข่าวสารจะทำหน้าที่เป็นเหมือนสิ่งเร้า หรือเป็นแหล่งข้อมูลแรกที่กระตุ้นทำให้ผู้เลือกรับบริการนึกถึงและเกิดเจตคติหรือความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบต่อการบริการนั้น และเกิดความเชื่อมั่น ที่จะเลือกใช้บริการนั้น ๆ สอดคล้องกับ Bartol and Martin (1998, p. 140) สามารถสรุปได้ว่า ความตัดสินใจ หมายถึง วิธีการหรือแนวทางปฏิบัติที่มีหลายวิธีในการแก้ปัญหา หรือเพื่อบรรลุเป้าหมายหรือแก้ปัญหาโดยใช้ประสบการณ์ ข้อมูลพื้นฐาน และหลักการเหตุผล ประกอบการเลือกนำมาปฏิบัติ การตัดสินใจองค์ประกอบที่ต้องพิจารณามีดังนี้ คือ ผู้ตัดสินใจเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดเพราะการตัดสินใจจะดีหรือไม่ขึ้นกับบุคคลผู้ตัดสินใจ ข้อมูล เหตุผล

มีค่านิยมที่ถูกต้องประกอบกันด้วย อีกทั้ง ขึ้นอยู่กับประเด็นปัญหาที่ต้องตัดสินใจ ว่าปัญหานั้น ลักษณะร้ายแรง ทันทีหรือปัญหาทั่วไปและต้องมองหาทางเลือกที่เหมาะสมกับปัญหานั้น ๆ มากกว่าสองทางเลือกขึ้นไปเพื่อประกอบการตัดสินใจ สุดท้ายต้องคำนึงถึงสภาวะการณ์ที่ทำการตัดสินใจด้วยว่า เป็นสภาวะการณ์ที่แน่นอน สภาวะการณ์ที่มีความเสี่ยง หรือสภาวะการณ์ที่ไม่มีความแน่นอนเลย

3. ประเภทของการตัดสินใจ

ในการตัดสินใจอาจเลือกตัดสินใจตามสภาพแวดล้อมที่แน่นอน (Certainty) โดยมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและทางเลือกที่ใช้แก้ปัญหาสามารถคาดการณ์ได้ล่วงหน้าถึงผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น หรือเป็นสภาพแวดล้อมที่เสี่ยง (Risk) การตัดสินใจ โดยมีข้อมูลเพียงพอ แต่ไม่สามารถคาดการณ์ผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นแน่นอนได้ หรือไม่ทราบว่าผลลัพธ์จะเป็นอย่างไร จึงทำการคาดคะเนผลลัพธ์จากความน่าจะเป็น และสุดท้าย การตัดสินใจภายใต้สภาพแวดล้อมที่ไม่แน่นอน (Uncertainty) มีข้อมูลไม่เพียงพอ ทำให้ไม่สามารถคาดการณ์ถึงผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น การตัดสินใจจะตั้งอยู่บนสมมุติฐานและประสบการณ์ หรืออาจตัดสินใจจากโครงสร้างปัญหาว่าลักษณะการตัดสินใจในงานประจำและมีกฎเกณฑ์ในการตัดสินใจซึ่งมีโครงสร้างที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานความเคยชินและการปฏิบัติสืบต่อเนื่องกันมา หรือไม่มีเกณฑ์ที่เคยใช้ในการตัดสินใจมาก่อน อาจต้องค้นหาข้อมูลอื่นมาประกอบเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจ สอดคล้องกับ (Bartol & Martin, 1998 pp. 140-142) ที่เห็นด้วยว่าในการตัดสินใจของบุคคล อาจเกิดจากกระบวนการตอบสนองทางความต้องการ ความคิดที่เกิดขึ้นในตัวบุคคล การตัดสินใจนั้นขึ้นอยู่กับเป้าหมาย ความเชื่อ ค่านิยม ข้อมูลที่ผูกพัน อิทธิพลและสิ่งแวดล้อมรอบข้างโดยหากนำมาใช้ประกอบเป็นแนวทางในการดำเนินการเข้าถึงกฎหมาย สามารถนำมาปรับใช้ได้ ดังนี้ เมื่อบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับได้รับความไม่เป็นธรรมจากฝ่ายบริหาร เพื่อเรียกร้องสิทธิและความชอบธรรมจึงต้องมีแนวทางการตัดสินใจเลือก วิธีในการแก้ปัญหาเพื่อบรรลุเป้าหมาย โดยอาจใช้ประสบการณ์เป็นข้อมูลพื้นฐาน และใช้องค์ประกอบอื่นเพื่อมาประกอบการตัดสินใจ เช่น ข้อมูล เหตุผล มีค่านิยมที่ถูกต้องประกอบกัน อีกทั้ง ขึ้นอยู่กับประเด็นปัญหาที่ต้องตัดสินใจ ว่าปัญหานั้นลักษณะร้ายแรง ทันทีหรือปัญหาทั่วไปและต้องมองหาทางเลือกที่เหมาะสมกับปัญหานั้น ๆ มากกว่าสองทางเลือกขึ้นไปเพื่อประกอบการตัดสินใจ (บุญคง หันจงสิทธิ์, 2540) อธิบายประกอบว่าสุดท้ายต้องคำนึงถึงสภาวะการณ์ที่ต้องทำการตัดสินใจด้วยว่า เป็นสภาวะการณ์ที่แน่นอน สภาวะการณ์ที่มีความเสี่ยง หรือสภาวะการณ์ที่ไม่มีความแน่นอน ในการพิจารณาประกอบการตัดสินใจ

4. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ (รักษนก โสภพิศ, 2546, หน้า 68-69) อาจกล่าวได้ว่า

ความคาดหวัง ก็เป็นอีกเหตุผลที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อการตัดสินใจ แต่ที่สามารถนำมาปรับเข้ากับการตัดสินใจเลือก แนวทางการเข้าความยุติธรรมของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ Vroom และฉบับของ Porter กับ Lawler สามารถปรับใช้ได้ ความคาดหวังในทฤษฎี Valence, instrumentality and expectancy (V.I.E) ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ

V มาจากคำว่า Valence หมายถึง ความพึงพอใจของบุคลากรที่มีต่อผลลัพธ์ (Outcomes) ของการกระทำซึ่งเป็นลักษณะที่สำคัญที่สุดของความพึงพอใจของมนุษย์ ระดับความพึงพอใจคาดหวังว่าจะได้ผลลัพธ์นั้น ๆ มิใช่เกิดจากคุณค่าที่แท้จริงในผลลัพธ์เสมอไป แต่ขึ้นอยู่กับการที่บุคลากรได้เลือกวิธีการด้วยวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งที่ต้องการ เพื่อการเข้าถึงความยุติธรรมและความคาดหวังต่อผลลัพธ์ แต่อีกนัยหนึ่งก็พอใจต่อทางเลือกและการตัดสินใจเลือกแนวทางดังกล่าว จึงเป็นผลลัพธ์ ทั้งทางตรงและทางอ้อม

I มาจากคำว่า Instrumentality หมายถึง ความเชื่อถือของบุคลากรว่า การตัดสินใจของตนสามารถเชื่อมโยงสู่ผลลัพธ์ที่ต้องการหรือเป้าหมายที่ตั้งไว้ เช่น บุคลากรเชื่อว่าถ้าเลือกฟ้องคดีต่อศาลโดยทนายความที่มีความสามารถ จะนำไปสู่ผลลัพธ์ว่าจะชนะคดีความได้และการชนะคดีจะนำไปสู่การยอมรับจากสังคมและครอบครัว ว่าตนเป็นฝ่ายถูกกระทำ เป็นผู้เสียหาย ได้รับความเชื่อมั่นทั้งทางตรงและทางอ้อม

E มาจากคำว่า Expectancy หมายถึง การคาดการณ์จากความเชื่อที่ว่า เมื่อตนตัดสินใจเลือกทำอย่างใดแล้ว ย่อมเกิดแรงจูงใจว่าจะได้ผลลัพธ์ที่น่าพอใจและจะประสบความสำเร็จตามที่คาดหวังไว้

5. ทฤษฎีแรงจูงใจ

ทฤษฎีที่เป็นลักษณะพฤติกรรมของมนุษย์ เรียกว่าทฤษฎีแรงจูงใจ สามารถนำมาปรับใช้กับการตัดสินใจของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับในการเข้าถึงความยุติธรรม ในด้านของพฤติกรรม คือ บางสิ่งบางอย่างที่อยู่ในตัวบุคคลที่มีผลทำให้บุคคลต้องกระทำสิ่งนั้น โดยจะมีพฤติกรรมในลักษณะมีเป้าหมาย แรงจูงใจเป็นเหตุผลของการกระทำนั้นเอง และ สถานการณ์ภายในซึ่งกระตุ้นก่อให้เกิดความกระตือรือร้น หรือการเคลื่อนไหว อันนำไปสู่พฤติกรรมที่จะบรรลุเป้าหมาย ถือเป็นกลไกที่กระตุ้นให้เกิดพลังในร่างกายเพื่อขับเคลื่อนให้กระทำการ และเป็นแรงบันดาลใจบังคับควบคุมพลังในร่างกายให้กระทำการอย่างมีทิศทางทฤษฎีการตัดสินใจ โดย เทอดธิดา ทิพย์รัตน์ (ม.ป.ป.) อธิบายไว้ว่า หลักการตัดสินใจในการแก้ปัญหา กระบวนการคิดวิเคราะห์ทางออกประกอบการตัดสินใจ สรุปได้ดังนี้

ภาพที่ 2-3 รูปแบบกระบวนการการตัดสินใจ (ดัดแปลงจาก เทอดธิดา ทิพย์รัตน์, ม.ป.ป.)

6. กระบวนการตัดสินใจ (Process of decision making)

กระบวนการตัดสินใจ เป็นขั้นตอนของความคิดในการตัดสินใจตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้าย มีลำดับขั้นตอนเป็นการใช้หลักเหตุผลและมีกฎเกณฑ์ ช่วยในการหาข้อสรุปเพื่อการตัดสินใจ ขั้นตอนกระบวนการตัดสินใจของ Plunkett and Attner (1994 อ้างถึงใน กุลชลี ไชยน์นตา, 2539, หน้า 135-138) ได้วาง Process ในการตัดสินใจ และสามารถนำมาปรับใช้กับกรณีการเข้าถึงความยุติธรรมของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับ เพื่อใช้เป็นลำดับขั้นตอนในการเลือกใช้แนวทางการเรียกร้องความเป็นธรรมให้กับตนเอง ดังนี้ การกำหนดปัญหา (Define the problem) เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากการระบุปัญหาได้ถูกต้องหรือไม่ ย่อมมีผลถึงการดำเนินการขั้นต่อ ๆ ไป และจะส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจด้วย การระบุข้อจำกัดของปัจจัย (Identify limiting factors) คือออกแบบเพื่อกำหนดปัญหา (บรรยงก์ โตจินดา, 2548, หน้า 172-175) เมื่อระบุปัญหาได้ถูกต้องแล้ว ควรพิจารณาถึงข้อจำกัดต่าง ๆ เช่น กำลังคนในที่นี้หมายถึงคนที่ จะมาให้คำปรึกษาในการต่อสู้เรียกร้อง พยานบุคคล ทนายความที่จะดำเนินการให้ต้องเป็นคนที่รู้ เรื่องนี้โดยเฉพาะเงินทุนหรือค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีในศาล ค่าทนายความ อุปกรณ์อื่น ๆ ในที่นี้ คือ พยานหลักฐาน ระเบียบข้อบังคับ พระราชบัญญัติ เอกสารหลักฐานต่าง ๆ จะต้องจัดเตรียมให้พร้อม การกำหนดทางเลือกและวิเคราะห์เพื่อตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด (Develop potential alternatives) ควรวิเคราะห์และประเมินทางเลือกที่มีศักยภาพและมีความเป็นไปได้ในการแก้ปัญหา ให้น้อยลงหรือได้ประโยชน์มากที่สุด (กุลชลี ไชยน์นตา, 2539, หน้า 139) อธิบายว่า โดยเปรียบเทียบข้อดีข้อเสียของแต่ละทางเลือกอีกครั้งเพื่อพิจารณาเลือกทางใดที่ดีที่สุดทางเดียว (ศิริพร พงศ์ศรีโรจน์, 2540, หน้า 187) กล่าวว่า การนำผลการตัดสินใจไปปฏิบัติ (Implement the decision) บุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับ เมื่อได้ตัดสินใจทางเลือกที่ดีที่สุด สิ่งสำคัญยิ่งกว่าคือการนำทางเลือก นั้นไปปฏิบัติ เพื่อให้การดำเนินการแก้ไขปัญหาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ระยะเวลาดำเนินการ

อยู่ที่กี่วัน เช่น 15 วัน หรือ 1 เดือน ต้องมีการติดตามผลและตัดสินใจดำเนินการตามขั้นตอนต่อไป (ชนงกรณ์ กุณฑบุตร, 2547, หน้า 42-45) กล่าวว่า การดำเนินการแต่ละขั้นตอนมีการควบคุมให้เหมาะสมในแต่ละช่วง เลือกรูปแบบที่จะปฏิบัติในที่นี้ คือ ต้องมีการที่จะดำเนินคดีแทนบุคลากรเพื่อเป็นทางเลือกให้บรรลุวัตถุประสงค์ ต้องมีการแต่งตั้งและมอบหมายอำนาจหน้าที่ชัดเจน มีการรายงานความคืบหน้าเพื่อกำหนดระเบียบวิธี กฎ และการสร้างระบบควบคุมและประเมินผล (Establish a control and evaluation system) เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการตัดสินใจ ที่บุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับต้องตระหนักถึงผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำ โดยมีการควบคุมติดตาม ประเมินผล กระทบที่เกิดขึ้นทั้งผลดีและผลไม่ดีเกี่ยวกับการดำเนินการตามเป้าหมาย เพื่อประเมิน การแก้ปัญหาและทำการตัดสินใจใหม่โดยได้ผลลัพธ์ที่ดีที่สุด

จากการทบทวนวรรณกรรมกรณีการตัดสินใจ ที่ส่งผลให้วินิจฉัยสั่งการเพื่อแก้ปัญหาโดย คาดหวังผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นมีขั้นตอนกระบวนการคิดวิเคราะห์ ตามตารางที่ 2-6 การสังเคราะห์การตัดสินใจ ดังนี้

ตารางที่ 2-6 การสังเคราะห์การตัดสินใจ

การตัดสินใจ	Berelson and Steiner (1964)	ศิริวรรณ เสรีรัตน์, ชนงกรณ์ กุณฑลบุตร (2547)	Don Hellriegel and Slocum (1996)	กุลชาติ ไชยหน้าตา (2539)	Carkhuff, Katz and Kahn (1987)	Vroom, Porter and Lawler (1970)
การตัดสินใจคือการเลือกทางที่คาดหวังสู่ผลลัพธ์	✓	✓	✓	✓		✓
การตัดสินใจสำคัญที่ตัวบุคคล ข้อมูล เหตุผล ค่านิยม	✓	✓		✓	✓	✓
การตัดสินใจ ภายใต้ความแน่นอนความเสี่ยง ความไม่แน่นอน	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ขั้นสุดท้ายกระบวนการตัดสินใจ การเลือกแนวทางแล้วปฏิบัติ	✓	✓	✓	✓		✓
ตรวจสอบผลและนำไปปรับแก้ปัญหาในครั้งใหม่		✓		✓	✓	✓

จากตารางที่ 2-6 การสังเคราะห์การตัดสินใจ การศึกษาพบว่า การตัดสินใจ คือ การเลือกแนวทางแก้ไขปัญหาที่มีแรงจูงใจของความคาดหวังว่าจะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ตนพอใจ คือ การตัดสินใจภายใต้ความแน่นอน หรือการตัดสินใจภายใต้ความไม่แน่นอน และการตัดสินใจภายใต้ความเสี่ยง ทั้งนี้ ผู้วิจัยสรุปประเด็นการตัดสินใจเพื่อนำไปสร้างเครื่องมือใช้ในการวิจัย โดยมีกระบวนการคิดวิเคราะห์ก่อนการตัดสินใจฟุ้งคดีและข้อควรระวังพิเศษมาใช้ในการตัดสินใจเป็นสำคัญ

ทฤษฎีเกี่ยวกับการใช้กฎหมาย

1. แนวความคิดเรื่องหลักนิติรัฐ (Rule of law) หรือหลักนิติธรรม

ในเรื่องนิติรัฐ เป็นความคิดของประชาชนที่ศรัทธาในลัทธิปัจเจกนิยม (Individualism) และรัฐธรรมนูญของรัฐที่จะเป็นนิติรัฐได้นั้น จำต้องมีบทบัญญัติในประการสำคัญกล่าวถึง หลักประกันสิทธิและเสรีภาพของราษฎรด้วย เช่น เสรีภาพในร่างกาย ในทรัพย์สิน ในการทำสัญญา และในการประกอบอาชีพ ในฐานะนี้ รัฐจึงมีสภาพเป็นคนรับใช้ของสังคม โดยถูกควบคุมอย่างเคร่งครัด จะเห็นได้ว่า การที่รัฐจะเคารพต่อเสรีภาพต่าง ๆ ของราษฎรได้นั้น ย่อมมีอยู่วิธีเดียว ก็คือการที่รัฐยอมตนอยู่ใต้บังคับแห่งกฎหมายโดยเคร่งครัดเท่านั้น และตราใบที่กฎหมายยังใช้อยู่ กฎหมายนั้นก็ผูกมัดรัฐอยู่เสมอ ความคิดเรื่องนิติรัฐ ย่อมเกิดขึ้น โดยการที่ราษฎรต่อสู้กับการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ โดยราษฎรเริ่มเรียกร้องเสรีภาพขึ้นก่อน หลักนิติรัฐ ความหมายของนิติรัฐ (legal state) คือ รัฐในทางสัมพันธ์กับประชาชน การให้หลักประกันแก่สถานของบุคคลจะอยู่ภายใต้ระบอบแห่งกฎหมายและกฎหมายนี้ผูกพันการกระทำของรัฐไว้ด้วย กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดสิทธิของประชาชน อีกประการคือการกำหนดเกี่ยวกับแนวทางและวิธีดำเนินการทางปกครองของรัฐ โดยกฎหมายมีจุดมุ่งหมายเพื่อจำกัดอำนาจรัฐ เพื่อให้รัฐอยู่ภายใต้ระเบียบแห่งกฎหมายที่เป็นกฎหมายที่สร้างขึ้น ซึ่งเป็นลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งของหลักนิติรัฐ ในการปฏิบัติต่อผู้ได้ปกครองฝ่ายปกครองสามารถใช้วิธีการต่าง ๆ ได้ภายใต้ระเบียบแห่งกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้น (โกลดิง พลกุล, 2547, หน้า 56)

เพลโต (Plato) (427-347 ก่อน ค.ศ.) ถือเป็นนักปราชญ์ที่สำคัญอีกคนหนึ่ง เขาก่อตั้งสำนักอคาเดมี (Academy) ขึ้นที่กรุงเอเธนส์และชาวเมืองอื่น ๆ ที่เข้ามาเรียน เพลโตได้เขียนผลงานสำคัญ เช่น หนังสือที่มีชื่อเสียงเล่มหนึ่ง คือ Republic (รัฐ) โดยเพลโตได้เขียนถึงรัฐในอุดมคติเอาไว้ว่า ประเทศชาติจะมีความผาสุกหากจัดการปกครองแบบระบอบราชาธิปไตย (Monarchy) โดยมีปราชญ์ผู้ทรงเปี่ยมด้วยสติปัญญาและทรงวิद्याคุณในทางปรัชญาเป็นประมุข ที่เรียกว่า “ราชานักปราชญ์” (Philosopher king) และเพลโตแต่งวรรณกรรมเกี่ยวกับอุดมคติเรื่องหนึ่งชื่อ Statesman โดยเขายอมรับว่ารัฐในอุดมคติที่เคยเสนอไว้ในหนังสือสัญญาประชาคม เป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยากต้องผ่อนปรนเงื่อนไขลงบ้าง เช่น หากไม่อาจหาราชานักปราชญ์มาจัดการปกครองระบอบราชาธิปไตยได้ ก็อาจจัดการปกครองแบบระบอบราชาธิปไตยได้เช่นกัน ต่อมาในยุคของอริสโตเติล (Aristotle) (384-32 ก่อน ค.ศ.) เชื่อกันว่าเป็นบิดาแห่งศาสตร์และมีอิทธิพลต่อการพัฒนากฎหมายมหาชนมาก อริสโตเติลเป็นศิษย์ของเพลโต เขาเปิดสำนักศึกษาชื่อ ไลเซียม (Lyceum) ทฤษฎีของเขาสามารถนำมาปฏิบัติได้จริง วรรณกรรมที่สำคัญ คือ Politics และ Ethics ได้กล่าวถึงรูปแบบการปกครองไว้ 3 ประเภท คือ 1) บุคคลคนเดียวเท่านั้นที่เป็นผู้ใช้อำนาจสูงสุดใน

การปกครองประเทศ 2) บุคคลกลุ่มเล็ก ๆ เป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศและคนจำนวนมาก 3) คนส่วนใหญ่หรือคนจำนวนมากมีอำนาจปกครองประเทศ จึงเป็นเสมือนการวางหลักกฎหมายในระบอบประชาธิปไตย ที่อำนาจส่วนใหญ่เป็นของประชาชนจาก แนวความคิดเรื่องนิติรัฐนี้เองก่อให้เกิด หลักนิติธรรม (The rule of law) ขึ้นในระบบกฎหมายต่าง ๆ อันมีที่มาจากแนวคิดของ อริสโตเติลที่ว่า การปกครองที่ดีไม่ใช่การปกครองโดยปวงชน หากแต่เป็นการปกครองโดยกฎหมาย เพราะการปกครองโดยปวงชนย่อมเสี่ยงต่อการปกครองตามอำเภอใจ ขณะที่การปกครองโดยกฎหมายเอื้ออำนวยต่อการที่จะมีความเสมอภาค (Equality) และเสรีภาพ (Liberty) มากกว่า เพราะหากมีการปกครองโดยหลักนิติธรรมอยู่จริง ทุกคนก็จะมีเสมอภาคกันในสายตาของกฎหมาย และมีเสรีภาพ คือ ปราศจากความหวาดกลัวว่าจะมีการใช้อำนาจตามอำเภอใจโดยผู้ปกครอง แนวความคิดนี้จึงเป็นที่มาของลัทธิรัฐธรรมนูญนิยม (Constitutionalism) ซึ่งในอีกแง่หนึ่งมีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า Law and order หรือบ้านเมืองมีขื่อมีแป นั่นเอง และการที่ประเทศใดประเทศหนึ่งจะเป็นนิติรัฐได้นั้น ต้องมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ ประการแรก ในประเทศนั้นกฎหมายจะต้องเป็นไปตามกฎหมายและชอบด้วยกฎหมายหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของราษฎรอยู่ที่กฎหมาย ถ้าเจ้าพนักงานของรัฐเข้ามาคล้ำกรายสิทธิเสรีภาพของรัฐโดยไม่มีกฎหมายให้อำนาจ เจ้าพนักงานก็ย่อมจะมีความผิดทางอาญา (กำชัย จงจักรพันธ์, 2545)

ประการที่สอง ในประเทศที่เป็นนิติรัฐ ขอบเขตแห่งอำนาจหน้าที่ของรัฐย่อมกำหนดไว้แน่นอน เริ่มแต่การแบ่งแยกอำนาจออกเป็นสามอำนาจ คือ อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ โดยมีขอบเขตในการใช้อำนาจของรัฐ อำนาจของเจ้าพนักงานของรัฐที่คลดหล่นลงมาก็เป็นอำนาจที่วัดได้ คือ เป็นอำนาจที่มีขอบเขตเช่นเดียวกัน และต้องมีการควบคุมให้มีการใช้อำนาจภายในขอบเขตเท่านั้น เช่น ในประเทศไทยบุคคลย่อมทราบได้จากกฎหมายว่า ตำรวจ มีอำนาจหน้าที่เพียงใด จะใช้อำนาจจากราษฎรได้หรือไม่เพียงใด (บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ, 2531)

ประการที่สาม ในประเทศที่เป็นนิติรัฐ ผู้พิพากษาจะต้องมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาคดี โดยจะต้องมีหลักประกันดังกล่าวไว้ในรัฐธรรมนูญ และเพียงแต่รัฐใดจะจัดให้ผู้พิพากษาเป็นอิสระ สำหรับพิจารณาคดีแพ่งและคดีอาญาเท่านั้น ก็มีศาลแพ่งและศาลอาญาประกอบด้วยผู้พิพากษาที่มีอิสระสำหรับพิจารณาคดีแพ่งคดีอาญา ความสำคัญอยู่ที่จะต้องให้ศาลยุติธรรมควบคุมฝ่ายปกครอง กล่าวคือ ให้ศาลยุติธรรมวินิจฉัยการกระทำของเจ้าพนักงานได้ว่าพนักงานได้กระทำความผิดในทางอาญาต่อราษฎรหรือกระทำการละเมิดในทางแพ่งหรือไม่ โดยในนิติรัฐจึงเป็นรัฐยุติธรรม กล่าวคือ ศาลยุติธรรมควบคุมการกระทำของเจ้าพนักงานในทางอาญาคดี ปัญหาที่ว่ากรณีที่รัฐบาลรัฐได้จัดตั้งศาลปกครองขึ้น โดยเฉพาะนั้น จะยังคงเป็นนิติรัฐอยู่หรือไม่ มีคำตอบข้อนี้

ก็คือแล้วแต่ผู้พิพากษาศาลปกครองจะเป็นอิสระหรือไม่ ถ้าเป็นอิสระรัฐนั้นก็เป็นนิติรัฐ ทั้งนี้ เพราะความสำคัญอยู่ที่หลักประกันสิทธิและเสรีภาพของราษฎร ซึ่งจะมีได้ต่อเมื่อผู้พิพากษาที่วินิจฉัยข้อพิพาทเป็นอิสระอย่างแท้จริง แต่การที่จัดตั้งศาลโดยเฉพาะขึ้น เช่น ศาลปกครองประกอบด้วยผู้พิพากษาที่ร่ำเรียนในวิชาปกครอง ย่อมจะอำนวยความสะดวก เพราะทำให้ศาลที่จัดตั้งขึ้นไว้สามารถพิพากษาคดีได้ถูกต้องขึ้น และเมื่อผู้พิพากษาในศาลดังกล่าวเป็นอิสระ ก็เป็นหลักประกัน อันพอเพียงสำหรับราษฎร (บรรเจิด สิงคะเนติ, 2542)

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอังกฤษ นักกฎหมายรัฐธรรมนูญผู้เรืองนาม Jones (1987) ได้สรุปว่าหลักนิติธรรมนั้นจะต้องประกอบด้วยลักษณะ 3 ประการ ดังนี้ (วรพจน์ วิสรุตพิชญ์, 2538 ก)

ประการแรก ฝ่ายบริหารไม่มีอำนาจตามอำเภอใจ ซึ่งหมายถึง บุคคลจะต้องรับผิดชอบในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษนั้นต้องเป็นโทษตามกฎหมายอันแสดงให้เห็นว่าบุคคลจะถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพโดยกฎหมายเท่านั้น เจ้าพนักงานของรัฐใช้อำนาจตามอำเภอใจมิได้

ประการที่สอง บุคคลทุกคนอยู่ภายใต้กฎหมายเดียวกันและศาลเดียวกันจะเป็นผู้พิจารณาพิพากษา ซึ่งหมายถึง บุคคลทุกคนต้องถูกกฎหมายบังคับโดยเท่าเทียมกัน ไม่เลือกฐานะและตำแหน่งหน้าที่และเมื่อมีข้อพิพาทเกิดขึ้นในระหว่างเอกชน หรือเอกชนกับรัฐทั้งตามกฎหมายแพ่ง กฎหมายอาญา และกฎหมายอื่น เช่น กฎหมายปกครองศาลยุติธรรม เท่านั้นที่จะทำหน้าที่พิจารณาคดีเหล่านี้ได้ และการพิจารณาพิพากษานี้ถ้าเป็นไปได้โดยอิสระปราศจากการแทรกแซงของฝ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น

ประการสุดท้าย คือ หลักทั่วไปของกฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นผลมาจากกฎหมายธรรมดาของประเทศ กล่าวคือ ศาลนั่นเองเป็นผู้พิพากษาคดีเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของเอกชนทำให้เกิดการยอมรับสิทธิเสรีภาพขึ้น ในทางการปกครอง การปกครองโดยหลักนิติธรรมก็คือ หลักการที่ว่าบรรดาเจ้าหน้าที่ของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นโดยการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งต้องกระทำการภายใต้กฎหมายและธรรมนูญการปกครอง ใช้อำนาจภายในขอบเขตซึ่งกฎหมายกำหนดไว้ให้ ดังนั้น การปกครองโดยหลักนิติธรรมในนัยที่จะให้เกิดความเป็นธรรมนั้น จะต้องมีการออกกฎหมายที่เป็นธรรมด้วย

ดังนั้น ในการศึกษากฎหมายปกครองจึงแตกต่างจากการศึกษากฎหมายเอกชน เช่น กฎหมายแพ่ง และกฎหมายอาญา หรือกฎหมายวิธีพิจารณาความ ส่วนกฎหมายปกครองมีทฤษฎีพื้นฐานของกฎหมายปกครอง โดยหลักนิติรัฐ หลักความเสมอภาค หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง หลักไม่มีกฎหมายไม่มีอำนาจ หลักความมั่นคงแน่นอนของกฎหมาย เป็นทฤษฎีที่เป็นหลักเกณฑ์ในการจัดโครงสร้างองค์กรของรัฐ หลักความเป็นนิติบุคคลของรัฐ หลักการรวมอำนาจปกครองและกระจายอำนาจปกครอง หลักการบังคับบัญชาและหลักการกำกับดูแล

หลักการมอบอำนาจทางปกครอง ถือเป็นหลักเกณฑ์การดำเนินกิจกรรมทางปกครอง หลักคุ้มครองประโยชน์สาธารณะหรือประโยชน์มหาชน หลักบริการสาธารณะ หลักดุลพินิจของฝ่ายปกครอง หลักเอกสิทธิ์ของฝ่ายปกครองหลักความรับผิดชอบของฝ่ายปกครอง หลักสถานการณ์ที่ไม่ปกติหรือสถานการณ์ฉุกเฉินอย่างยิ่ง เพื่อเป็นหลักเกณฑ์ในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน หลักแก่นสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพ ห้ามเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม หลักความได้สัดส่วนคือหลักความได้สัดส่วนนี้ใช้สำหรับความควบคุมดุลพินิจของฝ่ายปกครอง หลักการใช้สิทธิโดยสุจริตและการคุ้มครองความไว้วางใจและความเชื่อโดยสุจริต หลักความเป็นกลางหรือหลักความไม่มีส่วนได้เสีย หลักการรับฟังคู่ความอีกฝ่ายหรือหลักการรับฟังผู้ถูกระทบสิทธิ หลักการให้เหตุผลของคำสั่งทางปกครอง หลักความมั่นคงในนิติฐานะ หลักความไม่มีผลย้อนหลังของนิติกรรมทางปกครอง หลักความผูกพันต่อกฎเกณฑ์ที่ฝ่ายปกครองกำหนดขึ้นเอง

สรุปได้ว่า หลักนิติรัฐ ก็คือ “การปกครองประเทศโดยกฎหมาย กล่าวคือ บุคคลเสมอกันในกฎหมาย บุคคลจะต้องรับโทษเพื่อการกระทำผิดอันใด ต่อเมื่อมีกฎหมายบัญญัติไว้ว่า การกระทำนั้นเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และจะต้องได้รับการพิจารณาคดีจากศาลยุติธรรม ที่มีความเป็นอิสระในการชี้ขาดตัดสินคดีไม่ว่าจะเป็นข้อพิพาทที่เกิดขึ้นระหว่างเอกชนด้วยกันเองก็ดี หรือระหว่างเอกชนกับรัฐก็ดี” อาจถือได้ว่าหลักนิติธรรมนั้น เป็นหลักสำคัญของนิติรัฐ ตลอดจนเป็นรากแก้วของระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยโดยแท้

2. แนวความคิดเกี่ยวกับหลักความเสมอภาค

หลักความเสมอภาค เป็นหลักพื้นฐานของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ซึ่งมนุษย์ทุกคนย่อมได้รับการรับรองและคุ้มครอง จากกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน ในฐานะที่เกิดเป็นมนุษย์โดยมิต้องคำนึงถึงคุณสมบัติอื่น ๆ เช่น เชื้อชาติ ศาสนา ภาษา ถิ่นกำเนิด สีผิว เป็นต้น ขณะเดียวกัน ก็ให้ถือว่าหลักความเสมอภาคนี้ เป็นหลักที่มีไว้เพื่อควบคุมมิให้รัฐใช้อำนาจตามอำเภอใจ การใช้อำนาจของรัฐแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มคนใดรัฐต้องสามารถอธิบายได้ว่า เพราะเหตุใดรัฐจึงต้องกระทำการก่อให้เกิดผลกระทบโดยเฉพาะ หรือต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ ดังนั้น หลักความเสมอภาคถือว่าเป็นหลักสำคัญในการที่จะรับรองหรือคุ้มครองบังคับตามสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ทั้งยังสามารถนำกลับมาตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ทั้งฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหารและฝ่ายตุลาการได้อีกด้วย (สมคิด เลิศไพฑูรย์, 2543)

โดยมีที่มาและแนวความคิดของหลักความเสมอภาค ในการศึกษาหลักความเสมอภาค ในเบื้องต้นนั้นต้องศึกษาถึงแนวคิดและวิวัฒนาการอันเป็นพื้นฐานสำคัญของหลักความเสมอภาค โดยแนวคิดทางกฎหมายของหลักความเสมอภาคในปัจจุบัน ได้รับการรับรองชัดเจนโดยถือว่าบุคคลทุกคนย่อมเสมอภาค และย่อมได้รับการรับรองคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน

(Fairness) กล่าวคือ หลักความเสมอภาคเบื้องหน้ากฎหมาย (Equality before the law) เป็นการยอมรับสิทธิเสรีภาพที่เป็นหลักพื้นฐานของมนุษย์ที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิดและไม่อาจพรากไปได้ เป็นการแสดงให้เห็นถึงการยอมรับตามทฤษฎีกฎหมายธรรมชาติ (Natural law) มีผู้ที่แสดงความคิดเห็นต่อต้านลัทธิสมบูรณาญาสิทธิราชย์ โดยไม่ต้องการให้พระมหากษัตริย์ใช้อำนาจผิดทำนองคลองธรรม โดยอ้างหลักกฎหมายที่ว่า “บุคคลทุกคนเกิดมามีสิทธิเสมอภาคกันและมีสิทธิบางประการคือสิทธิในชีวิต ร่างกาย และสิทธิเหล่านี้ไม่สามารถจำหน่ายโอนได้” (สมยศ เชื้อไทย, 2535)

หลักกฎหมายธรรมชาติ มงเตสกีเยอ (Montesquieu) ศริศตวรรษที่ 18-20 ได้มีการฟื้นฟูการศึกษากฎหมายนี้ โดยมีการผสมผสานความคิดระหว่างปรัชญากฎหมายธรรมชาติ (Natural law) กับปรัชญากฎหมายฝ่ายบ้านเมือง (Positive law) มีการจัดทำกฎหมายมหาชนขึ้น คือ รัฐธรรมนูญ หนังสือชื่อ “เจตนารมณ์แห่งกฎหมาย” ได้พูดถึงเรื่องรัฐธรรมนูญ ความสำคัญของระบบการปกครองภายใต้รัฐธรรมนูญ และหลักการแบ่งแยกอำนาจทั้งสาม คือ อำนาจการตรากฎหมาย อำนาจในการปฏิบัติให้เป็นไปตามมติมหาชน และอำนาจในการพิจารณาพิพากษา ผู้กระทำผิดทางอาญา หรือการพิพากษาข้อพิพาทระหว่างเอกชน แนวคิดของ มงเตสกีเยอ ถือว่าเป็นรากฐานในการแบ่งแยกการใช้อำนาจอธิปไตย อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ ในหลาย ๆ ประเทศในเวลาต่อมา ยังเป็นแนวความคิดที่มีความสอดคล้องกับสิทธิปัจเจกชนนิยม (Individualism) ในสมัยนั้น ได้ให้ความสำคัญกับปัจเจกชนและสิทธิทั้งหลาย ถือว่าเป็นจุดกำเนิดของระบบปัจเจกชนนิยม ในทางกฎหมายมหาชน เรียกว่า คำประกาศสิทธิมนุษยชนและพลเมือง ฝรั่งเศส ลงวันที่ 26 สิงหาคม ค.ศ. 1789 โดยการปฏิวัติครั้งนี้ ได้ยกเลิกระบอบกษัตริย์ที่ปกครองด้วยระบอบศักดินา ที่บุคคลต้องขึ้นอยู่กับฐานันดรและชนชั้นที่ตนสังกัด ผู้ปฏิวัติได้ให้ความสำคัญของความเป็นปัจเจกชนขึ้นแทน คำประกาศนี้ให้ความสำคัญกับคนแต่ละคน รวมถึงสิทธิเสรีภาพของบุคคลนั้นว่าเป็นหัวใจของสังคม คือการยอมรับคุณค่าของทุกคนแต่ละคนรวมกันเป็นสังคม รัฐหรือสังคมไม่สามารถก้าวท้าวสิทธิของเขาได้ เว้นแต่เพื่อประโยชน์ส่วนรวม (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2540)

ฌอง ฌัก รูสโซ เป็นนักปราชญ์ที่สำคัญอีกคนหนึ่ง รูสโซเขียนหนังสือชื่อ “สัญญาประชาคม” (Le contrat social) ซึ่งมีอิทธิพลต่อแนวความคิดและการพัฒนากฎหมายมหาชนเป็นอันมาก โดยรูสโซมีความเห็นว่ารัฐนั้นเกิดจากคนหลายคนมารวมตัวกัน และเสียสละสิทธิและเสรีภาพบางประการเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และรูสโซยังเป็นเจ้าของทฤษฎีที่ว่า อำนาจอธิปไตยควรเป็นของชาติและของประชาชน รวมทั้งได้ให้คำจำกัดความของคำว่ากฎหมายไว้ว่า กำหนดโดยเจตจำนงของประชาชนในชาติซึ่งแสดงออกพร้อมกัน ทฤษฎีของรูสโซมีอิทธิพลต่อฝรั่งเศสมาก เมื่อเกิดการปฏิวัติขึ้นในปี ค.ศ. 1789 ได้มีการนำเอาความคิดของรูสโซใส่ไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วย

สิทธิมนุษยชน ว่าอำนาจธิปไตยทุกชนิดเป็นของชาติ องค์กรใดหรือบุคคลใดจะใช้อำนาจหน้าที่ที่ไม่ได้มาจากชาติไม่ได้ภายหลังจากการปฏิวัติในปี ค.ศ. 1789 ฝรั่งเศสได้ใช้รัฐธรรมนูญหลายฉบับโดยทดลองใช้ระบบการเมืองหลายรูปแบบตามแนวคิดนักปราชญ์ที่ได้เผยแพร่เอาไว้ จนต่อมาฝรั่งเศสได้มีการจัดทำประมวลกฎหมายขึ้น โดยจะเห็นได้จากคำประกาศว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและสิทธิพลเมือง ค.ศ. 1789 ซึ่งมีข้อความว่า “มนุษย์เกิดมาและมีชีวิตอยู่โดยอิสระและโดยเสมอภาคกันภายใต้กฎหมายความแตกต่างในสังคมจะมีได้ก็เพื่อประโยชน์อันร่วมกัน” ต่อมาความคิดที่ว่ามนุษย์เกิดมาย่อมเสมอภาคกันตามปฏิญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนฯ ได้รับการยืนยันและขยายความโดยอารัมภบทของรัฐธรรมนูญ ปี ค.ศ. 1946 และปัจจุบันหลักการดังกล่าวนี้ยังปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญฝรั่งเศส ฉบับลงวันที่ 3 มิถุนายน ค.ศ. 1958 เป็นการแสดงว่ายึดมั่นในหลักสิทธิมนุษยชนและหลักอำนาจธิปไตยเป็นของชาติ (วรพจน์ วิสสุตพิชญ์, 2538 ก, ข)

นโปเลียน โบนาปาร์ต (Napoleon Bonaparte) ได้จัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมาเพื่อจัดทำประมวลกฎหมายแพ่งขึ้น โดยยึดหลักของการปฏิวัติฝรั่งเศส คือ เสรีภาพ เสมอภาค และภราดรภาพ (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2541, หน้า 2) หลักความศักดิ์สิทธิ์แห่งการแสดงเจตนา ในการทำสัญญา รวมถึงหลักความศักดิ์สิทธิ์ของทรัพย์สินของเอกชน ประมวลนี้ก็สำเร็จในปี ค.ศ. 1804 และนอกจากนี้ ยังมีการตรากฎหมายอื่น ๆ อีกหลายฉบับ และนอกจากกฎหมายแล้วยังได้มีการตราสภาแห่งรัฐขึ้นในปี ค.ศ. 1799 โดยกำหนดให้สภาแห่งรัฐทำหน้าที่ร่างกฎหมายให้กับหัวหน้าฝ่ายบริหารและรวมถึงการเป็นที่ปรึกษาของฝ่ายบริหาร ซึ่งต้องทำหน้าที่พิจารณาข้อพิพาททางปกครองและเสนอคำวินิจฉัยให้ นโปเลียน สั่งการด้วย จนกระทั่งถึงปี ค.ศ. 1872 หลังจากที่สภาแห่งรัฐได้พัฒนาระบบวิธีพิจารณาคดีปกครอง ขึ้นมาจนเป็นที่ยอมรับ จึงมอบอำนาจการวินิจฉัยชี้ขาดได้โดยไม่ต้องให้ฝ่ายบริหารเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาด ทำให้สภาแห่งรัฐกลายเป็นศาลปกครองและเป็นแบบอย่างให้หลาย ๆ ประเทศในโลกปฏิบัติตาม (สมคิด เลิศไพฑูรย์, 2543)

สรุป จึงถือได้ว่าความคิดที่เป็นรากฐานของหลักความเสมอภาคภายใต้รัฐธรรมนูญและหลักความเสมอภาคภายใต้กฎหมายจึงเป็นเรื่องเดียวกัน คือ เรื่องหลักความเสมอภาคซึ่งเป็นรากฐานของระบอบประชาธิปไตยดังจะเห็นได้จากอุดมคติในการปกครองของสาธารณรัฐฝรั่งเศส อันได้แก่ เสรีภาพ เสมอภาค และภราดรภาพ ประกอบกับมาตรา 1 แห่งรัฐธรรมนูญนี้ที่ได้รับรองถึงความเสมอภาคตามกฎหมายของประชาชน โดยไม่แบ่งแยกแหล่งกำเนิด เชื้อชาติ หรือศาสนา สาธารณรัฐเคารพต่อความเชื่อของทุกนิกาย อันเป็นหลักสำคัญในการปกครองประเทศ และต่อมาประเทศต่าง ๆ ก็ได้นำแนวคิดดังกล่าวไปประนุในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเพื่อรับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพตามหลักความเสมอภาคอย่างเป็นรูปธรรมนั่นเอง

3. แนวคิดเกี่ยวกับหลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง

มติคณะรัฐมนตรี ไม่ว่าจะที่ออกมาในรูปคำสั่งทางปกครองหรือ กฎ ก็เป็นการกระทำทางปกครองอย่างหนึ่ง อาจมีผลกระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคล จึงต้องออกภายในขอบเขตหรือกรอบที่กฎหมายกำหนด ตามหลักการที่ว่า “การกระทำทางปกครองต้องชอบด้วยกฎหมาย” ที่วางหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไข ในการออกคำสั่งทางปกครอง หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง เป็นหลักการพื้นฐานกฎหมายปกครองที่จำเป็นในการใช้และตีความกฎหมายปกครอง หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครองประกอบด้วยหลักสำคัญ 2 ประการ คือ การกระทำทางปกครองต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย และหลักไม่มีกฎหมาย ไม่มีอำนาจ (อมร วาณิชวิวัฒน์, 2556)

หลักการกระทำทางปกครองต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย กล่าวคือ เป็นหลัก “การกระทำทางปกครองต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย” กำหนดให้องค์กรฝ่ายปกครองต้องผูกพันตนต่อกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่จริงในบ้านเมือง การผูกพันตนต่อกฎหมายขององค์กร อาจมีได้ใน 2 ลักษณะ คือ กรณีกฎหมายกำหนดหน้าที่ให้องค์กรฝ่ายปกครองต้องปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดไว้ แต่หากกฎหมายไม่ได้กำหนดหน้าที่ให้องค์กรฝ่ายปกครองต้องปฏิบัติ กล่าวคือ เป็นกรณีที่องค์กรฝ่ายปกครองตัดสินใจดำเนินการตามแผนการปกครองเพื่อให้ชีวิตความเป็นอยู่ของราษฎรดีขึ้น เช่น การสร้างสวนสาธารณะ หรือการดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น เหตุผลพื้นฐานของการกำหนดให้การกระทำทางปกครองต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย ก็เนื่องมาจากหลักความเป็นเอกภาพของอำนาจรัฐ และความเป็นเอกภาพในระบบกฎหมาย เพราะหากยอมให้องค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองกระทำการอันขัดต่อกฎหมายได้โดยไม่มีผลร้ายใด ๆ ตามมาแล้ว กฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อใช้บังคับในรัฐก็จะหาความหมายอันใดมิได้ ด้วยเหตุนี้องค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองจึงไม่สามารถกำหนดมาตรการทางกฎหมายใด ๆ ให้ขัดต่อกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในบ้านเมืองได้ การกระทำทางปกครองต้องชอบด้วยกฎหมาย มีความหมายเป็นสองนัย คือ นัยแรก หมายความว่า ฝ่ายปกครองสามารถกระทำการใด ๆ ได้ทั้งสิ้น เว้นแต่การกระทำที่กฎหมายกำหนดห้ามมิให้กระทำและนัยที่สอง หมายความว่า ฝ่ายปกครองจะกระทำการใด ๆ ก็ตามที่อาจมีผลกระทบกระเทือนต่อสิทธิ เสรีภาพ หรือประโยชน์ของประชาชนคนใดคนหนึ่ง ก็ต่อเมื่อกำหมายให้อำนาจไว้และจะต้องกระทำภายในกรอบหรือเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดไว้ (วรพจน์ วิสสุตพิชญ์, 2538 ก หรือ ข)

ภายใต้หลักการกระทำทางปกครองต้องไม่ขัดต่อกฎหมายมี บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2540) อธิบายไว้ว่าการเคารพลำดับชั้นกฎหมายนั้น กฎหมายในความหมายกว้างคือ รัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ กฎหมายอื่นที่มีค่าบังคับเสมอด้วยกฎหมายระดับพระราชบัญญัติ กฎหมายลำดับรองทั้งหลายทั้งปวงที่ตนเองตราขึ้นบังคับ ตลอดจนกฎหมายประเพณีทางปกครอง และหลัก

กฎหมายทั่วไปได้ คำว่า “กฎหมาย” ย่อมหมายถึง กฎเกณฑ์ทั้งปวงทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษรและ
ไม่เป็นลายลักษณ์อักษรที่มีลำดับชั้นในทางกฎหมายที่สูงกว่ากฎ และเป็นมาตรฐานในการตรวจสอบว่า
องค์กรฝ่ายปกครองได้ดำเนินการออกกฎโดยถูกต้องหรือไม่ ไม่ว่าจะป็นรัฐธรรมนูญ
พระราชบัญญัติ และหลักกฎหมายทั่วไป วรพจน์ วิศรุตพิชญ์ (2538 ข)

ตามมาตรา 3 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550
การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงานของ
รัฐ ต้องปฏิบัติตามหลักนิติธรรม ซึ่งเป็นหลักที่มีความหมายทำนองเดียวกับหลักนิติรัฐ โดยมี
สาระสำคัญ 3 ประการ (ชาญชัย แสวงศักดิ์, 2540) ด้วยกัน คือ

ประการแรก บรรดากฎหมายทั้งหลายที่องค์กรของฝ่ายนิติบัญญัติได้ตราขึ้น จะต้องชอบ
ด้วยรัฐธรรมนูญโดยเฉพาะอย่างยิ่ง กำหนดให้อำนาจแก่องค์กรของรัฐ ฝ่ายบริหารล่วงล้ำเข้าไป
ในแดนแห่งสิทธิของราษฎรนั้น จะต้องมีความระมัดระวังอย่างชัดเจน ว่าให้องค์กรของฝ่ายบริหาร
องค์กรใดมีอำนาจล่วงล้ำเข้าไปในแดนแห่งเสรีภาพของราษฎร ได้ในกรณีใดและในขอบเขต
อย่างไรและเท่าที่จำเป็นเพื่อธำรงรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์สาธารณะ

ประการที่สอง ในบรรดาการกระทำทั้งหลายของฝ่ายบริหารต้องชอบด้วยกฎหมาย
ที่ตราขึ้น โดยองค์กรของรัฐฝ่ายนิติบัญญัติ กล่าวคือ องค์กรของรัฐที่มีอำนาจสั่งการให้ราษฎรกระทำ
การหรือละเว้นการกระทำอย่างใดต้องมีกฎหมายรองรับการใช้อำนาจไว้อย่างชัดแจ้ง และต้องใช้
อำนาจนั้นภายในกรอบที่กฎหมายกำหนด

ประการที่สาม การควบคุมไม่ให้กฎหมายขัดต่อรัฐธรรมนูญก็ดี การควบคุมการใช้อำนาจ
ขององค์กรฝ่ายบริหารก็ดี จะต้องเป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรของรัฐฝ่ายตุลาการ ซึ่งมีความเป็น
อิสระจากองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ องค์กรฝ่ายบริหาร โดยองค์กรฝ่ายตุลาการซึ่งทำหน้าที่ควบคุม
ความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายหรือองค์กรของรัฐฝ่ายบริหารอาจเป็นองค์กรของรัฐ
ฝ่ายตุลาการอีกองค์กรหนึ่งแยกต่างหากจากองค์กรของรัฐฝ่ายตุลาการ ซึ่งทำหน้าที่พิจารณาคดีแพ่ง
และคดีอาญาก็ได้

สรุป หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง เป็นหลักการพื้นฐาน
กฎหมายปกครองที่จำเป็นในการใช้และตีความกฎหมายปกครองสาระสำคัญคือ ฝ่ายปกครอง
จะต้องเคารพต่อลำดับชั้นของกฎหมาย และกฎหมายที่ให้อำนาจฝ่ายปกครองกระทำการต่าง ๆ
ที่อาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของราษฎรประการ (ชาญชัย แสวงศักดิ์, 2560)
องค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ไม่อาจกำหนดมาตรการทางกฎหมายที่มีลักษณะเป็นนามธรรมและ
มีผลใช้บังคับทั่วไป ให้ขัดกับรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ และกฎหมายอื่นที่มีค่าบังคับเสมอด้วย
พระราชบัญญัติ รวมตลอดถึงกฎหมายประเพณีทางปกครอง และหลักกฎหมายทั่วไปได้

เช่นเดียวกับการใช้และตีความกฎหมายปกครอง ที่ผู้มีอำนาจตีความจะเคารพหลักความชอบด้วยกฎหมายในกรณี คือ จะใช้หรือตีความกฎหมายกฎหมายเกินกว่ากฎหมายให้อำนาจไม่ได้ และจะใช้หรือตีความกฎหมายในกรณีที่กฎหมายให้ตนเองมีอำนาจในสิ่งที่กฎหมายไม่ละเว้นไม่ให้อำนาจไม่ได้ (วรพจน์ วิศวกรรม, 2538 ข)

4. แนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายการกระทำละเมิดทางปกครอง

วรพจน์ วิศวกรรม (2538 ก, หน้า 13) กล่าวถึงหลักเรื่องการทำละเมิดนั้นมีได้มีแบ่งแยกว่าการกระทำละเมิดออกเป็น ละเมิดทางปกครอง หรือละเมิดทางแพ่งธรรมดา ความคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับละเมิดทางปกครองมีมานานแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหลักกฎหมายปกครองของประเทศฝรั่งเศส ซึ่งในคดีละเมิดทั้งหมดในประเทศไทย ก่อนปี พ.ศ. 2542 นั้นถือเป็นคดีละเมิดในทางแพ่งซึ่งต้องดำเนินคดีตามกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และจะต้องพิจารณาคดีในศาลยุติธรรม กระทั่งต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครองฯ ขึ้น โดยพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดให้อำนาจศาลปกครอง พิจารณาพิพากษาคดีหรือมีคำสั่งในเรื่องการกระทำละเมิดหรือความรับผิดอย่างอื่นของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ จึงทำให้มีแนวคิดแบ่งแยกละเมิดทางแพ่งและละเมิดทางปกครองออกจากกัน แต่ก็มีได้หมายความว่า หลักกฎหมายในเรื่องละเมิดทางแพ่งและละเมิดทางปกครองจะแยกออกจากกันได้ เนื่องจากตามพระราชบัญญัติดังกล่าว ได้แบ่งเพียงอำนาจศาลปกครอง ดังนั้นหลักกฎหมายเรื่องการละเมิดและองค์ประกอบความผิดทางละเมิดในทางปกครอง ยังต้องอาศัยหลักทั่วไปในเรื่องละเมิดในทางแพ่งมาปรับใช้ และยังคงอาศัยหลักกฎหมายปกครองในส่วนละเมิดทางปกครองมาประกอบการพิจารณาด้วย โดยความหมายและประเภทของละเมิดทางปกครอง (Administrative tort) ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครองฯ หมายความว่า การที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ จงใจหรือประมาทเลินเล่อ ใช้อำนาจออกกฎ คำสั่งทางปกครอง หรือคำสั่งอื่น ละเลยต่อหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับความเสียหาย (อำพล เจริญชีวินทร์, 2556 ก)

การศึกษาหลักกฎหมายและทฤษฎีเรื่องละเมิดทางปกครอง ต้องเข้าใจเรื่องการทำทางปกครองเสียก่อน เพราะการกระทำละเมิดทางปกครองถือว่าการกระทำทางปกครองประเภทหนึ่ง และหลักสำคัญของการกระทำทางปกครองคือหลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง เนื่องจากหากการกระทำของเจ้าหน้าที่ทางปกครองนั้นเป็นการกระทำที่ตามหลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครองแล้ว การกระทำนั้นก็มีอาจเป็นการละเมิดทางปกครองได้ การกระทำละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 ได้วางหลักเกณฑ์เรื่องการกระทำละเมิดไว้ว่า ต้องเป็นกรณีที่กระทำต่อบุคคลอื่น โดยผิดกฎหมาย เช่น

เจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจตามกฎหมายในการจับกุมผู้กระทำความผิดอาญาแม้ผู้ถูกจับกุมจะเสียหาย แต่การจับกุมนั้นไม่เป็นการกระทำละเมิด ดังนั้น การกระทำละเมิดอันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมาย จะเกิดขึ้นต่อเมื่อใช้อำนาจนั้น เกินสมควรแก่เหตุหรือเกินสมควรแก่กรณีไปทำให้เกิดความเสียหาย

หลักกฎหมายปกครองประเทศฝรั่งเศสวางหลักในเรื่องละเมิดทางปกครอง ไว้ในคดีของศาล Tribunal Des Conflits เมื่อปี ค.ศ. 1873 มีอยู่ 3 ประการ คือ

- รัฐจะต้องมีความรับผิดชอบในกรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐก่อความเสียหายขึ้นในการปฏิบัติหน้าที่ (The liability of the state for the fault of its servant)

- หลักกฎหมายละเมิดทางปกครองนี้จะต้องอาศัยหลักกฎหมายที่แยกออกต่างหากและแตกต่างจากหลักกฎหมายละเมิดในทางกฎหมายแพ่ง (The administrative liability should be subject to rules which separate and distinct from those of the droit civil)

- การพิจารณาคดีละเมิดทางปกครองต้องอยู่ในอำนาจของศาลปกครอง (The principle that such questions should fall within the jurisdiction of the administrative courts)

หลักกฎหมายปกครองประเทศเยอรมัน ในเรื่องการกระทำทางละเมิดไม่จำเป็นจะต้องเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐ แต่เป็นบุคคลใด ๆ ที่กระทำในนามของรัฐ โดยที่มิได้รับการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการ ซึ่งรัฐธรรมนูญเยอรมัน มาตรา 34 ใช้คำว่า “Any person” ศาลได้อธิบายว่าเป็นวิธีการที่ป้องกันมิให้หน่วยงานของรัฐหลบเลี่ยงความรับผิดชอบโดยมอบหน้าที่การงานของรัฐไปให้เอกชนทำ เพราะเอกชนที่รับที่รับกิจการงานของรัฐไปได้ทำกระทำละเมิดก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลอื่น รัฐก็ยังคงต้องรับผิดชอบ ศาลตีความถึงขนาดว่าหากผู้รับเหมาก่อสร้างทางหลวงทะเลเลยไม่ติดตั้งป้ายจราจรเตือนผู้ใช้ทางที่เหมาะสม หากเกิดอุบัติเหตุขึ้นแก่บุคคลใดบุคคลนั้นได้รับความเสียหาย รัฐนั้น ๆ ก็ต้องรับผิดชอบในผลแห่งความเสียหายนั้นและถือว่าเป็นการกระทำละเมิดทางปกครองเช่นเดียวกัน การพิจารณาคดีละเมิดทางปกครองในเยอรมันใช้ศาลยุติธรรม เพราะเป็นระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ ซึ่งแตกต่างกับประเทศฝรั่งเศสที่การพิจารณาคดีละเมิดทางปกครองจะกระทำในศาลปกครอง

5. แนวคิดเกี่ยวกับหลักไม่มีกฎหมายไม่มีอำนาจ

หลัก “ไม่มีกฎหมาย ไม่มีอำนาจ” กล่าวคือ เป็นหลัก “ไม่มีกฎหมาย ไม่มีอำนาจ” กำหนดว่า องค์กรฝ่ายปกครองจะกระทำการใด ๆ ได้ ก็ต่อเมื่อมีกฎหมายมอบอำนาจให้แก่องค์กรฝ่ายปกครองในการกระทำการนั้น ในขณะที่หลักการกระทำทางปกครองต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย เรียกร้องแต่เพียงให้องค์กรฝ่ายปกครองกระทำการอยู่ในกรอบของกฎหมายเท่านั้น หลัก “ไม่มีกฎหมาย ไม่มีอำนาจ” เรียกร้ององค์กรฝ่ายปกครองยิ่งไปกว่านั้น กล่าวคือ การกระทำขององค์กร

ฝ่ายปกครองซึ่งแสดงออกโดยองค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองนั้นจะต้องมีฐานทางกฎหมายรองรับ เหตุผลเบื้องหลังของหลัก “ไม่มีกฎหมาย ไม่มีอำนาจ” อาจอธิบายได้โดยหลักประชาธิปไตยใน ระบบรัฐสภา หลักนิติรัฐ และหลักการประกันสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐาน จึงเป็นทั้งแหล่งที่มา (Source) และ ข้อจำกัด (Limitation) ของอำนาจกระทำต่าง ๆ ของฝ่ายปกครอง แต่กฎหมายที่ให้ อำนาจแก่ฝ่ายปกครองกระทำต่าง ๆ ใต้นั้น ต้องเป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษรเท่านั้น องค์กร ฝ่ายปกครองจะอ้างกฎหมายประเพณีมาเป็นฐานในการใช้อำนาจปกครองหาได้ไม่ หากกฎหมาย ประเพณีดังกล่าวดำรงอยู่จริง ย่อมเป็นหน้าที่ขององค์กรนิติบัญญัติที่บัญญัติกฎหมายลายลักษณ์ อักษรรับรองกฎหมายประเพณีนั้น หรือยกเลิกกฎหมายประเพณีนั้นเสีย เพื่อความมั่นคงแน่นอน ในระบบกฎหมาย (บวรศักดิ์ อุวรรณ โณ, 2540)

สรุป การยอมรับหลัก “ไม่มีกฎหมาย ไม่มีอำนาจ” เพื่อวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของประชาชน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลักนิติรัฐ ที่เรียกร้องให้มีการกำหนดนิติสัมพันธ์ ระหว่างรัฐกับประชาชนในรูปของกฎหมายที่ใช้บังคับเป็นการทั่วไป ทั้งนี้ เพื่อที่ประชาชนจะได้ คาดหมายได้ล่วงหน้าก่อนที่จะกระทำการใด ๆ ลงไปว่ากฎหมายต้องการให้ตนประพฤติปฏิบัติ อย่างไร การกำหนดกฎหมายที่มีผลทั่วไปดังกล่าว จะกำหนดโดยองค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ไม่ได้ เว้นแต่องค์กรฝ่ายปกครองจะได้รับมอบอำนาจจากรัฐสภา ให้กำหนดกฎหมายในรายละเอียด ซึ่งอยู่ในกรอบที่องค์กรนิติบัญญัติได้ตราไว้ล่วงหน้าแล้วในรูปกฎหมายหรือได้รับมอบอำนาจให้ ออกคำสั่ง เพื่อจะบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายที่ได้ประกาศให้รัฐล่วงหน้าแล้วนั้น และหลัก “ไม่มีกฎหมาย ไม่มีอำนาจ” นี้ เป็นสาระสำคัญมากในการใช้และตีความกฎหมายปกครอง เพราะใน กรณีการใช้กฎหมายปกครองในลักษณะให้อำนาจเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการกระทบต่อสิทธิเสรีภาพ ประชาชน กฎหมายที่เจ้าหน้าที่รัฐจะใช้นั้นจะต้องเป็นกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติหรือ กฎหมายอื่นที่มีค่าเทียบเท่าพระราชบัญญัติเท่านั้น จะอ้างหลักกฎหมายทั่วไปหรือกฎหมายจารีต ประเพณีมาใช้เป็นฐานแห่งอำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการไม่ได้ และส่งผลในการตีความ กฎหมายปกครองที่เป็นลายลักษณ์อักษร คือ จะตีความขยายอำนาจนอกเหนือที่กฎหมายบัญญัติ ไม่ได้

6. แนวคิดเกี่ยวกับหลักความมั่นคงแน่นอนของกฎหมาย

หลักความมั่นคงแน่นอนของกฎหมาย (Securite juridique; la securile juridique; rechtssicherheit) เป็นหลักปรัชญาของกฎหมายที่มีความสำคัญระดับเดียวกับหลักความยุติธรรม มีการ กล่าวกันว่า การศึกษานิติปรัชญาของสำนักงานกฎหมายต่าง ๆ โดยเนื้อแท้เป็นการศึกษาความ ขัดแย้งกันระหว่าง “หลักความยุติธรรม” กับ “หลักความมั่นคงแน่นอนของกฎหมาย” แต่ว่าหลัก ความมั่นคงแน่นอนของกฎหมายมีขอบเขตและหลักเกณฑ์ที่บังคับใช้เป็นรูปธรรมมากกว่าหลัก

ความยุติธรรมที่ขาดความชัดเจน กล่าวคือ เป็นหลักกฎหมายทั่วไปที่ใช้บังคับระดับเดียวกับ รัฐธรรมนูญ ทั้งนี้เพราะกฎหมายรัฐธรรมนูญมีที่มาจากสองส่วนเป็นหลัก คือ รัฐธรรมนูญที่เป็น ลายลักษณ์อักษรและหลักรัฐธรรมนูญทั่วไปที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร (จารีตประเพณี) ดังคำ วินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันที่กล่าวว่า “กฎหมายรัฐธรรมนูญมิได้ ประกอบด้วยบรรดาบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเท่านั้น หากแต่ยังรวมถึงหลักการและความคิด พื้นฐานบางประการ ซึ่งผู้มีอำนาจจัดทำรัฐธรรมนูญ ไม่ได้บัญญัติขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษรด้วย

เนื่องจากเห็นว่าหลักการและความคิดพื้นฐานเหล่านี้มีความชัดเจนในตัวอยู่แล้วและเป็น มูลบทเบื้องต้นของรัฐธรรมนูญทั้งฉบับอยู่แล้ว สาระสำคัญของหลักความมั่นคงแน่นอนของ กฎหมายมีดังปรากฏอยู่ตามรัฐธรรมนูญ 2540 และรัฐธรรมนูญ 2550 มาตรา 29 “การจำกัดสิทธิและ เสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จะกระทำมิได้เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติ แห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็น และจะกระทบกระเทือน สาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้ กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่ง หรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้อง ระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย” (สมคิด เลิศไพฑูรย์, 2543)

ความหมายหลักความมั่นคงแน่นอนของกฎหมาย คือ ประชาชนจะต้องมั่นใจในการ ประพฤติปฏิบัติของตนเองในปัจจุบันว่าถูกต้องตามกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ กฎหมายจึงต้องกำหนด กรอบการประพฤติปฏิบัติให้ทราบล่วงหน้า เพื่อให้บุคคลคาดหมายผลลัพธ์ทางกฎหมายในการ กระทำของตนได้และมั่นใจได้ว่าการกระทำของตนจะไม่ใช่สิ่งที่ผิดกฎหมายในภายหลัง และ มั่นใจว่าผลประโยชน์ที่ตนได้รับการปฏิบัติถูกต้องตามกฎหมายจะได้รับการรับรองตลอดไปและ คุณลักษณะของกฎหมาย จากความหมายของหลักความมั่นคงแน่นอนของกฎหมายและเมื่อ พิจารณารัฐธรรมนูญมาตรา 29 สามารถจำแนกคุณลักษณะของกฎหมายที่จะบังคับใช้จะต้องมี คุณสมบัติ 5 ประการด้วยกันกล่าวคือ

1. กฎหมายต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป (Generality) ที่ว่ากฎหมายต้องมีผลใช้บังคับ เป็นการทั่วไปนั้น มิได้หมายความว่ากฎหมายต้องเหมือนกันทุกคน คงมีความหมายเพียงแต่ว่า กฎหมายต้องไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการ เจาะจง

2. กฎหมายต้องแน่นอนชัดเจน (Certainty) กฎหมายต้องแน่นอนชัดเจนหมายความว่า กฎหมายนั้นต้องบัญญัติกำหนดไว้ให้ชัดเจนว่า บังคับหรือห้ามบุคคลประเภทใด กระทำการอะไร ในกรณีใด และเพื่อประโยชน์อะไร โดยกฎหมายต้องระบุประเภทบุคคล ระบุประเภทการกระทำ ระบุขอบเขตข้อห้าม ข้อบังคับ ให้ชัดเจน กฎหมายฉบับใดเขียนเนื้อหากว้าง ๆ ไม่มีขอบเขตของ

การให้กระทำหรือข้อกระทำ ไม่ระบุประเภทบุคคล ประเภทการกระทำให้ชัดเจน ถือว่า จัดต่อ รัฐธรรมนูญ ดังเช่น ศาลฎีกาแห่งประเทศสหรัฐอเมริกา ศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน และคณะตุลาการรัฐธรรมนูญประเทศฝรั่งเศส ได้วินิจฉัยในหลายคดี สำหรับกฎหมายไทย ก็จะต้องใช้ภาษาไทย จะใช้ภาษาต่างประเทศไม่ได้ หากจะใช้คำภาษาต่างประเทศก็ต้องเขียนเป็นภาษาไทย ความแน่นอนชัดเจนของกฎหมายนี้เป็นเงื่อนไขที่จำเป็นและขาดมิได้ในการที่ประชาชนจะสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพกระทำการต่าง ๆ เนื่องจากบุคคลย่อมไม่กล้าตัดสินใจในการใช้สิทธิหรือเสรีภาพกระทำการใด ๆ ลงไปถ้าหากไม่สามารถคาดคะเนได้ล่วงหน้าว่าการกระทำนั้น ๆ ของตนจะมีผลทางกฎหมายอย่างไร และผลทางกฎหมายอันจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ จะทำให้ตนได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์ (ชาญชัย แสวงศักดิ์, 2540)

3. กฎหมายต้องมีความเสมอภาค (Equality) กฎหมายต้องมีความเสมอภาค มีสาระสำคัญว่า กฎหมายที่ให้อำนาจฝ่ายปกครองออกคำสั่งบังคับหรือห้ามมิให้ราษฎรประเภทใดประเภทหนึ่งกระทำการหรือละเว้นไม่กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง เมื่อปรากฏว่ามีข้อเท็จจริงหรือสถานการณ์ประเภทใดประเภทหนึ่งเกิดขึ้น ทั้งนี้ เพื่อเป็นหลักประกันแก่ราษฎรแต่ละคนว่าจะได้รับการปฏิบัติจากองค์กรฝ่ายปกครองอย่างสม่ำเสมอเท่าเทียมกัน ตามหลักแห่งความเสมอภาคที่ว่า “บุคคลที่เหมือนกันในสาระสำคัญจะต้องได้รับการปฏิบัติอย่างเดียวกัน และบุคคลที่แตกต่างกันในสาระสำคัญจะต้องได้รับการปฏิบัติแตกต่างกันออกไปตามลักษณะของแต่ละคน” (สมยศ เชื้อไทย, 2535)

4. กฎหมายต้องไม่มีผลใช้บังคับย้อนหลังในทางที่เป็นผลร้าย กฎหมายต้องไม่มีผลใช้บังคับย้อนหลัง หมายถึง กฎหมายที่ให้อำนาจฝ่ายปกครองกระทำการนั้นจะต้องมีการแจ้งหรือประกาศให้ประชาชนทราบล่วงหน้าก่อนที่จะนำไปใช้บังคับ และจะใช้กฎหมายนั้นบังคับแก่การกระทำหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนวันที่ได้มีการประกาศโฆษณากฎหมายนั้นไม่ได้

หลักความไม่มีผลใช้บังคับย้อนหลังของกฎหมายที่เป็นผลร้าย มิได้ห้ามเฉพาะโทษทางอาญาเท่านั้น ยังรวมถึงโทษอื่น ๆ ที่เป็นผลร้ายแก่บุคคลด้วย เช่น โทษทางวินัย โทษทางการเมือง ด้วยคำกล่าวของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งอเมริกาเมื่อวันที่ 13 เมษายน ค.ศ. 2000 ว่า สิทธิซึ่งได้รับการประกันคุ้มครองตามหลักกฎหมายที่ห้ามใช้บังคับย้อนหลัง จึงต้องปรับใช้ได้กับโทษทุกรูปแบบ (Any type of sanction) รวมทั้งการถูกปลดออกจากตำแหน่ง เนื่องจากจุดหมายอันสำคัญสูงสุด คือ การให้หลักประกันความมั่นคงแก่บุคคลในแง่การรับรู้ว่าการผิดกฎหมายเป็นสิ่งที่ไม่ชอบหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพื่อให้บุคคลสามารถคาดหมายได้ต่อผลลัพธ์ทางกฎหมายในการกระทำของตน (กมลชัย รัตนสภาวะ, 2545)

5. กฎหมายต้องไม่ขัดหรือแย้งต่อหลักแห่งความได้สัดส่วน ถึงแม้ว่ารัฐธรรมนูญของรัฐเสรีประชาธิปไตยส่วนใหญ่จะมีได้บัญญัติกำหนดหลักแห่งความได้สัดส่วน (Principle of proportionality) ไว้อย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร แต่องค์กรต่าง ๆ ของรัฐไม่ว่าจะเป็นองค์กรนิติบัญญัติ องค์กรบริหาร หรือองค์กรตุลาการจะต้องเคารพและปฏิบัติตามหลักการนี้ โดยจะกระทำการใด ๆ ที่ขัดหรือแย้งต่อหลักการนี้ไม่ได้หลักแห่งความได้สัดส่วนประกอบด้วยหลักการสำคัญ 3 ประการ คือ หลักแห่งความเหมาะสม (Principle of suitability) หลักแห่งความจำเป็น (Principle of necessity) และหลักแห่งความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบ (Principle of proportionality in the narrow sense) กฎหมายที่ตราขึ้นโดยฝ่ายนิติบัญญัติถ้าหากขาดคุณสมบัติตามคุณลักษณะของกฎหมายข้อใดข้อหนึ่งถือว่ากรณี “การใช้อำนาจนิติบัญญัติโดยมิชอบ” (Wachsmann, 1996, p. 224)

จากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า ทฤษฎีการใช้กฎหมายทางปกครองใช้หลักนิติรัฐ (Rule of law) หรือนิติธรรม ความเสมอภาค ความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง การกระทำละเมิดทางปกครองกำหนดว่าไม่มีกฎหมายไม่มีอำนาจ และความมั่นคงแน่นอนของกฎหมาย เป็นหลักที่ใช้ในการดำเนินคดีทางปกครอง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เรื่องการติดตามและการประเมินผลการทำงานของศาลปกครอง (นันทวัฒน์ บรมานันท์, 2547) ได้ศึกษาการติดตามและการประเมินผลการทำงานของศาลปกครอง พบว่า การทำงานของศาลปกครอง มีวิธีการดำเนินการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาคดีในเรื่อง หลักการทำงานของศาลปกครอง โครงสร้างอำนาจหน้าที่ในศาลปกครอง วิธีพิจารณาคดี คำสั่ง คำพิพากษาและการบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่งที่ประชาชนควรศึกษาเรียนรู้ ศาลปกครอง ถือเป็นสถาบันหรือองค์กรที่ถูกสร้างขึ้นจากหลักพื้นฐานทางกฎหมายปกครองที่สำคัญ คือ หลักนิติรัฐ ประกอบด้วยหลักสำคัญ 2 ประการ ได้แก่ หลักการกระทำทางปกครองต้องชอบด้วยกฎหมาย และหลักการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ เช่น การออกกฎ คำสั่งทางปกครอง หลักที่ว่าด้วย การกระทำทางปกครองที่ชอบด้วยกฎหมาย จึงหมายถึงฝ่ายปกครองจะกระทำการใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นการปฏิบัติทางปกครอง หรือนิติกรรมทางปกครอง และคำวินิจฉัยทางปกครอง คำสั่งลงโทษทางวินัย หรือคำสั่งอื่น ๆ อันอาจกระทบกระเทือนสิทธิเสรีภาพหรือประโยชน์อันชอบธรรมของเอกชนคนใดคนหนึ่งได้ก็ต่อเมื่อมีกฎหมายให้อำนาจและจะต้องกระทำการดังกล่าวภายในกรอบที่กฎหมายกำหนด

เรื่องการฟ้องคดีปกครอง (สุชาติ เวโรจน์, 2556) ได้ศึกษาการฟ้องคดีปกครอง พบว่าการฟ้องคดีปกครองมีหลักเกณฑ์สำคัญที่เป็นปัญหาในการฟ้องคดีปกครอง นับตั้งแต่เปิดศาลปกครองก็เกิดปรากฏการณ์การไม่รับคำฟ้องคดีไว้พิจารณาของศาลปกครอง จำนวนถึง 2,625 คดี หรือร้อยละ 65.2 ของจำนวนคดีที่ศาลปกครองพิจารณาแล้วเสร็จทั้งหมด มีสาเหตุที่สำคัญอยู่ 2 ประการ คือ

1. ความไม่เข้าในอำนาจศาลปกครองและเงื่อนไขการฟ้องคดีของประชาชน เช่น ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่เป็นข้อพิพาทระหว่างราชการ หรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่อยู่ในบังคับบัญชา หรือในกำกับดูแลของรัฐบาลที่พิพาทกับเอกชน หรือคดีพิพาทระหว่างหน่วยงานราชการด้วยกันเอง ซึ่งเป็นข้อพิพาทเนื่องจากการกระทำหรือละเว้นการกระทำที่หน่วยงานราชการดังกล่าว ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย หรือต้องรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย โดยประชาชนต้องได้รับความเดือดร้อนเสียหายจากการกระทำทางปกครองโดยหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐจากการ ออกกฎ หรือคำสั่งทางปกครอง

2. การยื่นฟ้องคดีที่ง่ายโดยการฟ้องไม่มีแบบ ไม่เสียค่าธรรมเนียม และไม่จำเป็นต้องมีทนายความในทุกกรณี ทำให้การทำคำฟ้องไม่ชัดเจนขาดองค์ประกอบสำคัญ เช่น ชื่อและที่อยู่ของผู้ฟ้องคดีให้ชัดเจน ชื่อหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องอันเป็นเหตุแห่งการฟ้องคดีให้ชัดเจน การกระทำทั้งหลายที่เป็นเหตุแห่งการฟ้องคดีพร้อมทั้งข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ตามสมควร ที่เกี่ยวกับการกระทำพอที่จะทำให้เข้าใจข้อหาได้ดี คำขอของผู้ฟ้องคดี ลงลายมือชื่อของผู้ฟ้องคดีหรือลายมือชื่อผู้ฟ้องคดีแทน

ทั้งสองสาเหตุผนวกกับความตื่นตัวและสนใจต่อการเกิดศาลปกครองทำให้ประชาชนยังความเข้าใจอำนาจศาลปกครองนำคดีมาฟ้องศาลเป็นจำนวนมาก

องค์ความรู้เรื่องมหาวิทยาลัยกฎหมายและคำวินิจฉัยของศาล (อนุชาติ คงมาลัย, 2558) ได้ศึกษาองค์ความรู้เรื่องมหาวิทยาลัย กฎหมายและคำวินิจฉัยของศาล กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัย พบว่า ขณะนี้มหาวิทยาลัยของรัฐที่เป็นส่วนราชการหลายแห่งอยู่ระหว่างดำเนินการออกนอกกฎหมายเพื่อเปลี่ยนสถานะให้เป็นมหาวิทยาลัยของรัฐที่เป็นหน่วยงานในกำกับของรัฐ มีคดีพิพาทที่บุคลากรมหาวิทยาลัยฟ้องคดีในศาลปกครอง เกี่ยวกับการออกกฎ คำสั่งทางปกครอง ให้กับส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐและรัฐวิสาหกิจ และพนักงานอัยการมีอำนาจและหน้าที่ในการดำเนินคดีอาญา คดีแพ่ง และคดีปกครอง ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายจากการออกกฎ (ระเบียบ) สรุปได้ดังนี้

ประกาศมติคณะกรรมการบัณฑิตศึกษาประจำคณะที่ให้อาจารย์อาวุโสได้รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาของนักศึกษาใหม่: “กรณีผู้ฟ้องคดีที่เป็นอาจารย์บัณฑิตอาวุโส สังกัดคณะวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ซึ่งมีการกิจรับผิดชอบงานสอน และเป็น ที่ปรึกษาปริญญาโทแก่นักศึกษาปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก ฟ้องขอให้ศาลเพิกถอนประกาศมติคณะกรรมการบัณฑิตศึกษา ประจำคณะวิศวกรรมศาสตร์ ที่ให้อาจารย์บัณฑิตอาวุโส ได้รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาของนั้นของนักศึกษาใหม่นั้น โดยที่ประกาศดังกล่าวมีผลกระทบต่อสิทธิประโยชน์ของอาจารย์ในกลุ่มที่เป็นอาจารย์บัณฑิตอาวุโส คณะวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง เป็นการเฉพาะ ผู้ฟ้องคดีซึ่งเป็นอาจารย์บัณฑิตอาวุโสและเป็นอาจารย์ คณะวิศวกรรมศาสตร์อื่นอยู่ในบังคับของประกาศดังกล่าว จึงย่อมได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายที่ผู้ฟ้องคดีได้รับหรืออาจได้รับดังกล่าวต้องมีคำบังคับของศาลตามที่บัญญัติในมาตรา 72 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครองฯ ผู้ฟ้องคดีจึงเป็นผู้มีสิทธิฟ้องคดีนี้ ตามมาตรา 42 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

กรณียังไม่ใช่ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายจากการแก้ไขกฎ (ระเบียบ): “มติสภามหาวิทยาลัยที่ให้แก้ไขข้อบังคับมหาวิทยาลัย เป็นเพียงการเตรียมการเพื่อจัดให้มีข้อบังคับมหาวิทยาลัยซึ่งมีลักษณะเป็นกฎ มิด้กล่าวยังไม่มียุทธศาสตร์ที่กระทบกระเทือนสิทธิหน้าที่ หรือก่อความเดือดร้อนหรือเสียหาย หรืออาจก่อความเดือดร้อนหรือเสียหายโดยตรงและเป็นการเฉพาะตัวแก่บุคคลใด ผู้ฟ้องคดีจึงไม่มีสิทธิฟ้องขอให้ศาลเพิกถอนมติดังกล่าว”

สภามหาวิทยาลัยดำเนินการแก้ไขข้อบังคับ มหาวิทยาลัยว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการได้มา และคุณสมบัติของผู้ดำรงตำแหน่งอธิการบดี: “กรณีที่สภามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ดำเนินการแก้ไขข้อบังคับมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการได้มา และคุณสมบัติของผู้ดำรงตำแหน่งอธิการบดี พ.ศ. 2547 และประกาศใช้ข้อบังคับมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการ ได้มา และคุณสมบัติของผู้ดำรงตำแหน่งอธิการบดี (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 เป็นเหตุให้ นาง อ ไม่ถูกจำกัดสิทธิในการสมัครเข้ารับการสรรหาเพื่อคัดเลือกเป็นอธิการบดี นั้น แม้ผู้ฟ้องคดีที่ 1 จะมีความประสงค์สมัครรับคัดเลือกเป็นอธิการบดีตามข้อบังคับดังกล่าวก็ตาม การอ้างเพียงว่า หากนาง อ ได้รับการเสนอชื่อเข้ารับการสรรหาเพื่อคัดเลือกเป็นอธิการบดี จะเป็นผู้มีอาวุโสสูงในการได้รับการสรรหาให้ดำรงตำแหน่งอธิการบดีอีกสมัย ทำให้ผู้ฟ้องคดีที่ 1 มีโอกาสได้รับการสรรหาเป็นอธิการบดีย่อยลง ถือเป็นเหตุการณ์ในอนาคตที่ยังไม่กระทบถึงสิทธิของผู้ฟ้องคดีที่ 1 และเป็นเรื่องของผู้ฟ้องคดีที่ 1 กาดหมายเองและห่างไกลเกินกว่าเหตุมาก กรณีจึงไม่อาจถือได้ว่า

ผู้ฟ้องคดีที่ 1 เป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย หรืออาจได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย โดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้ที่จะมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครอง ส่วนผู้ฟ้องคดีที่ 2 ถึงที่ 5 เมื่อมิใช่ผู้สมัครเข้ารับการสรรหาเพื่อคัดเลือกเป็นอธิการบดี ประกอบกับมีสถานะเป็นเพียงคณาจารย์ประจำเท่านั้น มิได้เป็นนายกสภามหาวิทยาลัย กรรมการสภามหาวิทยาลัย ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ควบคุมดูแลกิจการทั่วไปของสภามหาวิทยาลัย โดยเฉพาะอำนาจและหน้าที่ตามมาตรา 18 (1) ถึง (17) แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 ผู้ฟ้องคดีที่ 2 ถึงที่ 4 จึงมิใช่ผู้มีสิทธิหรือหน้าที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการเพื่อการบริหารกิจการภายในของมหาวิทยาลัย ในการกระทำของสภามหาวิทยาลัยฯ จึงไม่ได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิทธิฟ้องคดีต่อศาลตามมาตรา 42 วรรคหนึ่งแห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครอง”

อธิการบดีมีคำสั่งไม่ให้ข้าราชการได้รับเงินตอบแทนพิเศษ: “กรณีอธิการบดี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีคำสั่งไม่ให้ผู้ฟ้องคดีได้รับเงินตอบแทนพิเศษ (กรณีที่ข้าราชการได้รับเงินเดือนหรือค่าจ้างถึงขั้นสูงของอันดับหรือตำแหน่งแล้ว) ในการประเมินประสิทธิภาพ และประสิทธิผลการปฏิบัติงานเพื่อพิจารณาเลื่อนขึ้นเงินเดือนข้าราชการในสังกัดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อผู้ฟ้องคดีเป็นผู้ได้รับผลโดยตรงจากคำสั่งดังกล่าว จึงเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย ตามมาตรา 42 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ”

นายกสภามหาวิทยาลัยมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสรรหาอธิการบดีใหม่: “การที่นายกสภามหาวิทยาลัยมีคำสั่งแต่งตั้ง คณะกรรมการสรรหาอธิการบดีมหาวิทยาลัย เพื่อทำหน้าที่สรรหาอธิการบดีใหม่ ยินยอมมีผลเป็นการยกเลิกการสรรหาอธิการบดีที่ได้ดำเนินการไว้แล้วโดยปริยาย ผู้ฟ้องคดีซึ่งเป็นผู้ได้รับการสรรหาและเสนอชื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง อธิการบดีจากสภามหาวิทยาลัยชุดเดิม จึงเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย หรืออาจเดือดร้อนหรือเสียหาย ที่จะ มีสิทธิฟ้องขอศาลเพิกถอน คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสรรหาใหม่ ดังกล่าวได้ตามมาตรา 42 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ”

คำสั่งสภามหาวิทยาลัยแต่งตั้งบุคคลดำรงตำแหน่งหัวหน้าภาควิชา: “กรณีฟ้องขอให้ศาลเพิกถอนคำสั่ง สภามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ที่แต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าภาควิชา วิศวกรรมวัสดุและเทคโนโลยีการผลิต คณะวิศวกรรมศาสตร์ เนื่องจากกระบวนการสรรหาบุคคลให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวไม่เป็นธรรมและไม่โปร่งใส นั้น เมื่อผู้ฟ้องคดีเป็นผู้หนึ่งที่ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าภาควิชาข้างต้น ผู้ฟ้องคดีจึงเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากคำสั่งพิพาท จึงอยู่ในฐานะเป็นบุคคลผู้ได้รับความเดือดร้อน หรือเสียหายหรืออาจเดือดร้อนหรือเสียหาย โดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้ ที่จะ มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลตามมาตรา 42 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครอง”

กรณีไม่ใช่ผู้ความเดือดร้อนหรือเสียหายจากการออกคำสั่ง: มติคณะกรรมการบัณฑิตศึกษาและคำสั่งมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: “มติคณะกรรมการบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช และคำสั่งของมหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมมาธิราช เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อันมีผลทำให้ผู้ฟ้องคดีไม่มีฐานะเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมอีกต่อไปนั้น เมื่อมีการออกคำสั่งเป็นกรณีการให้ปฏิบัติงานภายใต้หน้าที่ทางราชการของผู้ฟ้องคดี ซึ่งดำรงตำแหน่งอาจารย์ประจำสาขาพึงปฏิบัติ คำสั่งดังกล่าวไม่มีผลต่อสถานภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของผู้ฟ้องคดี ไม่ว่าจะเป็นการถาวรหรือชั่วคราว ผู้ฟ้องคดีจึงไม่ใช่ผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้ตามมาตรา 42 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ ที่จะมีสิทธิฟ้องขอให้ศาลเพิกถอนมติและคำสั่งพิพาทข้างต้น”

เรื่องคดีปกครองที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจ: ศึกษากรณีการฟ้องเรียกค่าเสียหายในคดีพิพาทที่เกี่ยวกับการกระทำละเมิดต่อศาลปกครอง (ณัชพัฒน์ รอดรัตนะ, เกรียง ไกร เจริญธนาวัฒน์, กฤษณ์ วลีสินท์, 2556) ได้ศึกษาเรื่อง คดีปกครองที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจ: ศึกษากรณีการฟ้องเรียกค่าเสียหายในคดีพิพาทที่เกี่ยวกับการกระทำละเมิดต่อศาลปกครอง พบว่าการฟ้องและการดำเนินคดีปกครองที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจ กรณีการฟ้องเรียกค่าเสียหายในคดีพิพาทที่เกี่ยวกับการกระทำละเมิด ได้แก่ อำนาจศาลปกครอง เงื่อนไขการฟ้องคดี วิธีพิจารณาคดี การวินิจฉัยคดีของศาล รวมถึงการกำหนดค่าเสียหายของศาล เนื่องจากในปัจจุบันการใช้อำนาจทางปกครองหรือดำเนินกิจการทางปกครองที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น ทำให้ผู้ที่ได้รับความเสียหายนำข้อพิพาทมาฟ้องต่อศาลปกครองเป็นคดีปกครองที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจ กรณีการฟ้องเรียกค่าเสียหายในคดีพิพาทที่เกี่ยวกับการกระทำละเมิดตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มากยิ่งขึ้น แต่การฟ้องและการพิจารณาคดีของศาลในคดีเหล่านี้ยังคงเหมือนกับคดีปกครองทั่วไป ซึ่งไม่เหมาะสมกับสภาพและลักษณะของคดีปกครองที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจ ที่ต้องการให้การพิจารณาพิพากษาของศาลมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว เป็นธรรม และสามารถแก้ไขเยียวยาความเดือดร้อนหรือเสียหายได้อย่างทันท่วงที เห็นว่าควรปรับปรุงกฎหมายสารบัญญัติและกฎหมายวิธีสบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการฟ้องและการดำเนินคดีปกครองที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจ กรณีการฟ้องเรียกค่าเสียหายในคดีพิพาทที่เกี่ยวกับการกระทำละเมิด เพื่อให้การพิจารณาพิพากษาคดีมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว เป็นธรรม และคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ได้ดียิ่งขึ้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐในอนาคต โดยใช้การวิจัยวิธีเทคนิค Delphi เพื่อค้นหาการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญแบบเฉพาะเจาะจงเพื่อศึกษารูปแบบ ขั้นตอน และวิธีปฏิบัติ ในการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และพึงประสงค์ของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ โดยมี การวิจัยทั้งหมด 6 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การทบทวนวรรณกรรม การศึกษาหลักการทฤษฎี แนวคำวินิจฉัยของศาลปกครอง แนวคำพิพากษาฎีกาและคำสั่งศาลปกครองสูงสุด กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Review literature) และสรุปดังนี้ (1) รูปแบบการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ (2) หลักสิทธิมนุษยชน (3) หลักธรรมาภิบาล (4) มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ (5) ทฤษฎีระบบ (6) การตัดสินใจ (7) ทฤษฎีเกี่ยวกับการใช้กฎหมาย (8) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 สรุปและวิเคราะห์ข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรม เพื่อกำหนดกรอบแนวทางในการวิจัยโดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content analysis) เพื่อสร้างเครื่องมือการวิจัยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ โดยการ ใช้เทคนิค Delphi ศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายในกระบวนการยุติธรรม จำนวน 20 ท่าน หรือข้อมูลอ้อมตัว เกี่ยวกับขั้นตอน และวิธีปฏิบัติในการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ขั้นตอนการยื่นเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ภายในหน่วยงานบังคับบัญชา, คณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ของมหาวิทยาลัย, พนักงานสอบสวน, ศูนย์ดำรงธรรม, ปปท., ปปช., สตง., คสช., กพอ., สกอ., ศธ., ศาลปกครอง ศาลยุติธรรม เพื่อแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะหรือแก้ไขเพิ่มเติมได้อย่างอิสระในรอบที่ 1 เพื่อนำมาสรุปเป็นข้อมูลที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 3 การค้นหาและกำหนดรูปแบบ ขั้นตอน และวิธีปฏิบัติการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ โดยใช้เทคนิค Delphi ในรอบที่ 2 โดยต้องได้ข้อสรุปที่เป็นฉันทามติของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายในกระบวนการยุติธรรมในระดับที่สอดคล้องกัน คือ

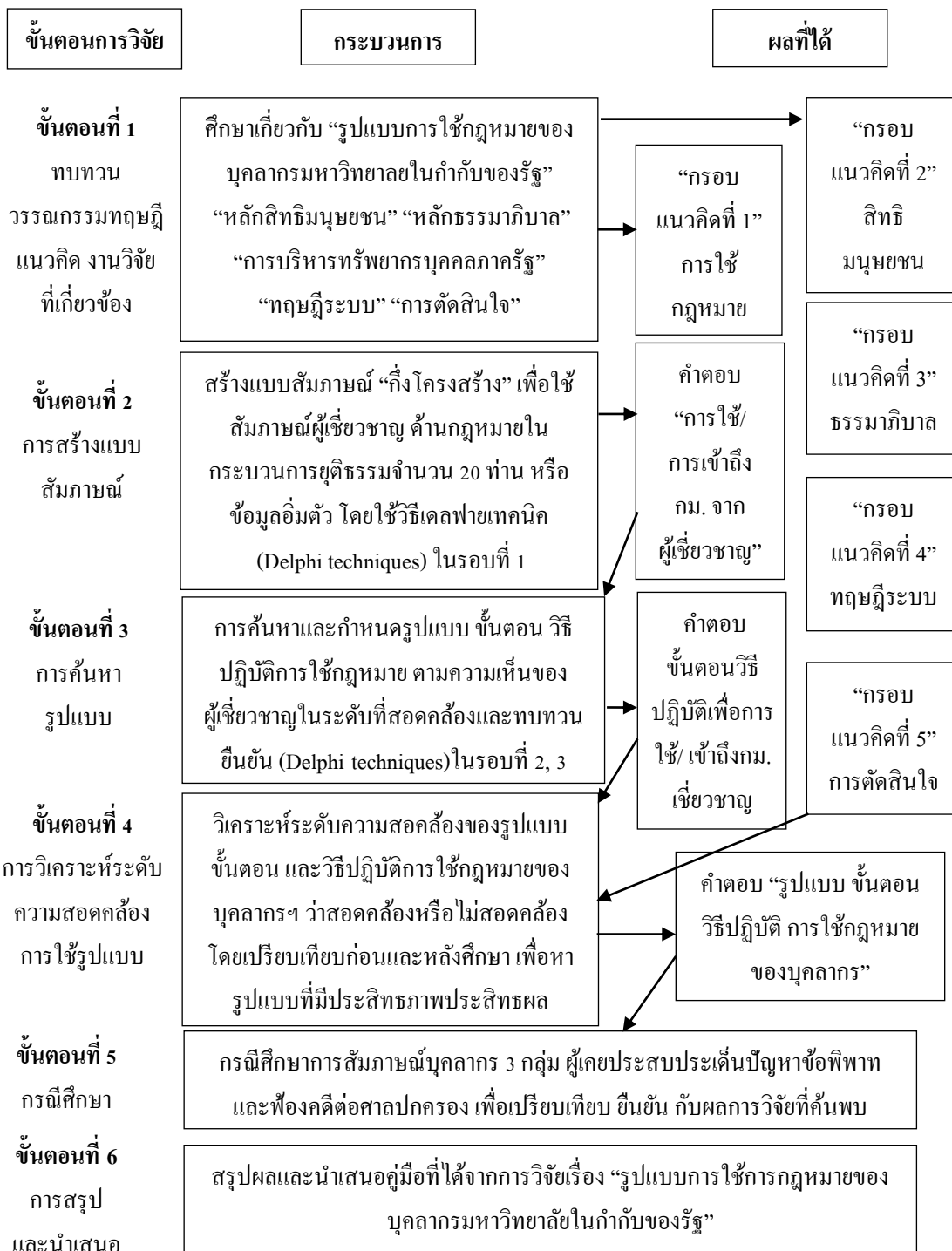
ค่ามัธยฐาน ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ตั้งแต่ 1.5 ลงไป หรือต้องสามารถอธิบายได้ว่าทำไมถึงไม่ได้ข้อสรุปที่เป็นฉันทามติจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ระดับของรูปแบบ ขั้นตอน และวิธีปฏิบัติการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐที่ได้รับจากการใช้เทคนิคเดลฟาย ขั้นตอนที่ 3 เพื่อยืนยันผล มีความสอดคล้องกับการเลือกใช้กฎหมายของบุคลากรในปัจจุบัน ที่จะส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการเข้าถึงความยุติธรรม หรือไม่สอดคล้องกับรูปแบบ ขั้นตอน และวิธีปฏิบัติการใช้กฎหมายของบุคลากรที่ได้จากผลวิจัยที่ค้นพบ สรุปรูปแบบ ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

ขั้นตอนที่ 5 กรณีศึกษาการสัมภาษณ์บุคลากร 3 กลุ่ม คือ ผู้เคยมีประเด็นปัญหาข้อพิพาท และฟ้องคดีต่อศาลปกครองเรื่องที่เกิดอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาล เรื่องที่การฟ้องร้องคดีจบแล้ว และเรื่องที่เคยดำเนินการฟ้องคดีแล้วภายหลังล้มเลิกไม่ดำเนินการต่อไป เพื่อเปรียบเทียบกับผลการวิจัยที่ค้นพบ

ขั้นตอนที่ 6 การสรุปผลและนำเสนอ คู่มือที่ได้จากผลการวิจัย เรื่อง “รูปแบบการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ” พร้อมทั้งข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสำหรับการศึกษาต่อไปในอนาคต

สรุปวิธีการดำเนินการวิจัยทั้ง 6 ขั้นตอน (Flow chart)

ภาพที่ 3-1 ขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัย

การใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi)

1. การใช้เทคนิคเดลฟาย

การใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi method) เป็นการคาดการณ์แนวโน้มผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตโดยวิธีการออกความเห็นของผู้มีความรู้ความสามารถหรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะ ในเรื่องนั้น ๆ (นคร เสรีรักษ์ และภรณี ศิราษฏร์วิเศษ, 2555) ในลักษณะการสร้างความคิดเห็นที่สอดคล้องต้องกัน หรือนั้นตามคิของผู้เชี่ยวชาญ เช่นเดียวกับการระดมสมองในขณะที่ถือเล็ช เจ ดูแคนิส กล่าวว่ แต่ไม่ต้องมีการเผชิญหน้ากันโดยตรงของผู้เชี่ยวชาญ เป็นวิธีการหนึ่งของการมองอนาคต เป็นเป็นการรวบรวมผลของการพิจารณาและตัดสินใจเกี่ยวกับคำตอบที่เป็นมติของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้คำตอบที่ได้มีความสอดคล้องและถูกต้องมากที่สุด โดยเป็นเทคนิคที่มีขั้นตอนระเบียบ แบบแผนที่ชัดเจน เพื่อกำนำสู่ข้อสรุปที่น่าเชื่อถือโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ในรอบแรก (Ethnographic Delphi futures research) EDFR เทคนิคนี้ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลรอบแรก ด้วยการสัมภาษณ์แบบไม่จำกัดขอบเขตของแนวคิดของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ใช้การสัมภาษณ์แบบเปิดกว้างและไม่ชี้นำ ผู้สัมภาษณ์มีโอกาส ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และแก้ไขข้อมูลทำให้สัมภาษณ์ทำให้ข้อมูลที่ได้รับมีความน่าเชื่อถือ

จากที่กล่าวมาแล้วสามารถสรุปการใช้เทคนิคเดลฟาย Delphi ว่าเป็นวิธีการรวบรวมความรู้ของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อมุ่งศึกษาและวิเคราะห์องค์ความรู้ที่ยังไม่มีคำตอบแน่ชัด โดยการรวบรวมและการถกแถลงความรู้จากผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้น ๆ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เชี่ยวชาญได้ใคร่ครวญความคิดเห็น โดยการให้ข้อมูลย้อนกลับไปยังกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลรอบถัดไป และองค์ความรู้ใหม่ที่จะได้รับจะเกิดจากการพิจารณาความสอดคล้องด้วยเสียงข้างมาก คือ กระบวนการหรือเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมคำตอบและข้อเสนอแนะจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เพื่อใช้ในการตัดสินใจหาข้อสรุปที่ดีที่สุดในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างเป็นระบบ มีลักษณะสำคัญ ดังนี้

1. ไม่ต้องเปิดเผยตัวตน (Anonymity) ของผู้เชี่ยวชาญจึงสามารถตอบคำถามจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญพร้อมทั้งมีการเสนอแนะเพิ่มเติมได้อย่างอิสระ ซึ่งคำตอบของผู้เชี่ยวชาญจะมีความถูกต้องเที่ยงตรงสูง เนื่องจากผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนไม่ต้องเผชิญหน้ากันและกัน สามารถทำให้แต่ละคนสามารถพิจารณาความเห็นได้อย่างไม่มีการเบี่ยงเบน ปลอดภัยจากแรงกดดัน อิทธิพล และตำแหน่งชั้น สูงหรือต่ำกว่า หรือผู้ที่มีวุฒิภาวะสูง

2. มีการทบทวน (Iteration) หรือเรียกว่าการทำซ้ำของผู้เชี่ยวชาญเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เชี่ยวชาญตอบได้หลายรอบ ในมุมมองที่มีความหมายเดียวกันเพื่อแสดงความเห็นหลายครั้งอย่างไม่รู้ลืกว่าต้องเสียหน้าหลังจากที่ได้พิจารณาความเป็นเหตุเป็นผลของผู้เชี่ยวชาญอื่น ๆ

3. ข้อมูลมีการย้อนกลับให้กับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ได้รับทราบถึงสถานภาพของความเห็นโดยรวมของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ คำวิจารณ์ ข้อเสนอแนะ และเหตุผลประกอบต่าง ๆ ความคิดเห็นต่าง ๆ ของผู้เชี่ยวชาญที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ในการตอบของผู้เชี่ยวชาญในรอบที่แล้ว ผู้วิจัยจะแสดงข้อมูลต่าง ๆ ในรูปของคำตอบของกลุ่มเชิงสถิติ (Statistical group response) ด้วยการวิเคราะห์ทางสถิติเบื้องต้น คือ การวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง ได้แก่ ฐานนิยม (Mode) มัชฌิม (Median) ค่าเฉลี่ย (Mean) และวัดการกระจายตัวของข้อมูล คือ ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile range) เมื่อผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนได้พิจารณาข้อมูลดังกล่าวแล้ว จะตัดสินใจว่าจะยังคงคำตอบของตนเหมือนรอบที่แล้ว หรือเปลี่ยนแปลงคำตอบใหม่จากการสัมภาษณ์ในครั้งนี้

2. การประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟายในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ได้จากการทบทวนวรรณกรรม ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาสรุปประเด็นสำคัญจนได้กรอบแนวทางในการดำเนินการวิจัย และสร้างเครื่องมือที่ได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยสรุปออกมาเป็นรูปแบบการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ 4 กลุ่มแนวทาง จำนวน 12 ช่องทางการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรมของบุคลากร ด้วยการนำทฤษฎีระบบและการตัดสินใจมาประยุกต์ใช้โดยสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างใช้สัมภาษณ์กับผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย ด้วยเทคนิค Delphi เป็นวิธีการรวบรวมความรู้ของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อมุ่งศึกษาและวิเคราะห์องค์ความรู้ที่ยังไม่มีคำตอบแน่ชัด โดยการรวบรวมและการกลั่นกรองความรู้จากผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้น ๆ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เชี่ยวชาญได้ใคร่ครวญความคิดเห็น โดยการให้ข้อมูลย้อนกลับไปยังกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลรอบถัดไป และองค์ความรู้ใหม่ที่จะได้รับจะเกิดจากการพิจารณาความสอดคล้องด้วยเสียงข้างมาก (Consensus) (ชัยลิจิต สร้อยเพชรเกษม, 2555) โดยการวิจัยด้วยวิธีเดลฟายจะมีลักษณะสำคัญ คือ

- 1) การไม่เปิดเผยรายชื่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้การนำเสนอเป็นไปอย่างอิสระ ไม่ถูกครอบงำด้วยกระบวนการกลุ่ม
- 2) การให้ข้อมูลย้อนกลับไปยังกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ทบทวนความคิดเห็น
- 3) การวินิจฉัยความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายอย่างเป็นทางการ และได้แสดงรายละเอียดแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างไว้ ดังปรากฏรายละเอียดในภาคผนวก ก

2.1 วัตถุประสงค์การใช้เทคนิคเดลฟาย

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกผู้เชี่ยวชาญแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยเลือกผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายในกระบวนการยุติธรรม จำนวน 20 คน หรือข้อมูลอ้อมตัว โดยมีกรรมการที่ปรึกษาคุณฐิติพนธ์ ช่วยพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสม ซึ่งมีขั้นตอนในการเลือก ดังนี้

ขอคำปรึกษาแนะนำจากกรรมการที่ปรึกษาคุณุณิพนธ์ พร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญ ตามหลักเกณฑ์ที่ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรม กำหนดไว้แล้วเสนอชื่อผู้เชี่ยวชาญต่อกรรมการที่ปรึกษาคุณุณิพนธ์ ช่วยพิจารณาตามความเหมาะสมของผู้เชี่ยวชาญตามจำนวนที่ต้องการ และติดต่อผู้เชี่ยวชาญตามที่คณะกรรมการที่ปรึกษาพิจารณาความเหมาะสมไว้แล้วเพื่อขอความร่วมมือในการแสดงความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้ โดยหนังสือราชการและการติดต่อด้วยตนเอง โดยแบ่งผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายปกครอง กฎหมายว่าด้วยการกระทำทางปกครองและการควบคุมการกระทำทางปกครองมาใช้บังคับ จำนวน 3 หน่วยงาน รวม 3 คน

ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรม การบังคับใช้กฎหมายทางปกครอง ตั้งแต่ขั้นต้นจนถึงขั้นสูงสุด ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติในการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ในการเข้าถึงความยุติธรรมทางกฎหมายและผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายต่าง ๆ จำนวน 14 หน่วยงาน รวม 17 คน รวมผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายทั้งหมด 20 คน

2.2 ผู้ให้ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นประชากรที่ใช้ในการวิจัยผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกผู้เชี่ยวชาญ ที่มีความรู้ ความสามารถ ความชำนาญเฉพาะ ผู้วิจัยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยมีกรรมการที่ปรึกษาคุณุณิพนธ์ ช่วยพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสม ซึ่งมีขั้นตอนในการเลือกดังนี้

ขอคำปรึกษาแนะนำจากกรรมการที่ปรึกษาคุณุณิพนธ์ พร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญ ตามหลักเกณฑ์ที่ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรม กำหนดไว้แล้วเสนอชื่อผู้เชี่ยวชาญต่อกรรมการที่ปรึกษาคุณุณิพนธ์ ช่วยพิจารณาตามความเหมาะสมของผู้เชี่ยวชาญตามจำนวนที่ต้องการ และติดต่อผู้เชี่ยวชาญตามที่คณะกรรมการที่ปรึกษาพิจารณาความเหมาะสมไว้แล้วเพื่อขอความร่วมมือในการแสดงความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้ โดยหนังสือราชการและการติดต่อด้วยตนเอง จึงได้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย จำนวน 20 คน ดังต่อไปนี้

ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายในศาลปกครอง ได้บังคับใช้กฎหมายปกครอง การกระทำทางปกครองและการควบคุมการกระทำทางปกครองมาใช้บังคับ จำนวน 3 หน่วยงาน ได้แก่

- ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด จำนวน 1 คน
- ตุลาการในศาลปกครองกลาง จำนวน 1 คน
- ตุลาการในศาลปกครองชั้นต้น จำนวน 1 คน

ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรม ที่ได้นำกระบวนการ การบังคับใช้กฎหมายทางปกครอง ตั้งแต่ขั้นตอนเริ่มต้นจนถึงขั้นสูงสุด และวิธีปฏิบัติในการใช้กฎหมายของ บุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ในการเข้าถึงความยุติธรรมทางกฎหมายและผู้เชี่ยวชาญด้าน กฎหมายต่าง ๆ จำนวนรวม 17 คน โดยคัดเลือกจากหน่วยงานต่าง ๆ ดังนี้

- ตุลาการในศาลยุติธรรม ศาลอาญา จำนวน 1 คน
- ตุลาการศาลยุติธรรม ศาลแพ่ง จำนวน 1 คน
- ตุลาการศาลยุติธรรม ศาลอุทธรณ์ จำนวน 1 คน
- พนักงานอัยการจังหวัด จำนวน 1 คน
- นิติกรในหน่วยงาน ค.ส.ช. จำนวน 1 คน
- นิติกรสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน จำนวน 1 คน
- นิติกรในหน่วยงาน ป.ป.ท. จำนวน 1 คน
- นิติกรในหน่วยงาน ป.ป.ช. จำนวน 1 คน
- นิติกรในหน่วยงาน ส.ก.อ. จำนวน 1 คน
- นิติกรในคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์มหาวิทยาลัย จำนวน 1 คน
- ผู้เชี่ยวชาญของศูนย์ดำรงธรรม กระทรวงมหาดไทย จำนวน 1 คน
- นิติกรสำนักนายกรัฐมนตรี จำนวน 1 คน
- พนักงานสอบสวน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จำนวน 2 คน
- ผู้เชี่ยวชาญด้านสิทธิมนุษยชน จำนวน 1 คน
- ผู้เชี่ยวชาญของกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 2 คน

ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย รวมทั้งสิ้นจำนวน 20 คน

2.3 การใช้เทคนิคเดลฟายและการวิเคราะห์ข้อมูล

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยใช้กระบวนการวิจัย ตามเทคนิคเดลฟาย (Delphi techniques) ซึ่งให้ผู้เชี่ยวชาญซึ่งได้รับคัดเลือกไว้แล้วตอบคำถามจาก แบบสัมภาษณ์ ให้ความเห็นเพิ่มเติม พร้อมทั้งเสนอแนะได้ด้วย จำนวน 3 รอบ

รอบที่ 1 สัมภาษณ์โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตอบคำถามแบบกว้าง สัมภาษณ์ไม่จำกัด ขอบเขตของแนวคิดของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้วยการสัมภาษณ์แบบเปิดและไม่ชี้นำผู้สัมภาษณ์มีโอกาส ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และแก้ไขเพิ่มเติมข้อคิดเห็นทำให้ข้อมูลที่ได้รับมีความน่าเชื่อถือ ในรอบที่ 1

การวิเคราะห์ข้อมูลในรอบที่ 1

ผู้วิจัยนำข้อความที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ในรอบที่ 1 มาจำแนกและจัด กลุ่มข้อมูล แล้วตัดคำตอบที่เหมือนกันหรือประเด็นที่ซ้ำซ้อนกันออกไป นำมาเรียบเรียงเป็น

ข้อคำถามที่มีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

รอบที่ 2 ผู้วิจัยได้จำแนกและจัดกลุ่มข้อมูล เพื่อพัฒนาแบบสัมภาษณ์รอบ 2 โดยเรียบเรียงเป็นข้อคำถามที่มีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ พัฒนาจากคำตอบในการสัมภาษณ์รอบที่ 1 เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิมแสดงความคิดเห็นในลักษณะของการจัดอันดับความสำคัญ ในคำถามแต่ละข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูลในรอบที่ 2

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล จากแบบสัมภาษณ์รอบที่ 2 โดยนำคำตอบที่ได้จากตอบแบบสัมภาษณ์ครั้งที่ 2 ซึ่งเป็นความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ มาคำนวณหาค่าทางสถิติ ได้แก่ มัชฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ แล้วนำไปแสดงไว้ในแบบสัมภาษณ์รอบที่ 3 ด้วย

รอบที่ 3 ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์ ครั้งที่ 3 โดยรอบที่ 3 จะมีการแสดงค่ามัชฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ไว้ด้วย เพื่อให้เห็นความสอดคล้องของข้อมูล และผู้เชี่ยวชาญสามารถจะเลือกแบบเดิมเพื่อยืนยันหรือเลือกตอบใหม่ ตามหลักการและเหตุผลที่เห็นด้วย

การวิเคราะห์ข้อมูลในรอบที่ 3

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากคำตอบที่ได้จากการสัมภาษณ์ รอบที่ 3 โดยนำคำตอบที่ได้จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าทางสถิติ ได้แก่ มัชฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ อีกครั้ง แล้วนำข้อมูลที่คำนวณได้ในรอบที่ 3 ไปเปรียบเทียบกับข้อมูลที่ได้ในรอบที่ 2 เพื่อหาข้อแตกต่างระหว่าง 2 รอบ และเหตุผลของความแตกต่างที่เกิดขึ้น จากนั้นนำค่ามัชฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ที่ได้จากการคำนวณรอบที่ 3 มาเทียบกับเกณฑ์เพื่อแปลความหมายและสรุปผล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ก. การวิเคราะห์ข้อมูลจากคำตอบคำถามของแบบกึ่งโครงสร้างชุดที่ 2 และ 3 จะใช้ค่ามัชฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile range) โดยแปลความหมายได้ดังนี้

สุวิมล ว่องวานิช (2548, หน้า 233-234 อ้างถึงใน จารุณี ดันติเวชวุฒิกุล, 2549, หน้า 81) กำหนดค่ามัชฐานที่ได้ คือ

ค่าที่ต่ำกว่า	1.50	หมายถึง	กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับคำตอบนั้น น้อยที่สุด
ค่าที่อยู่ระหว่าง	1.50-2.49	หมายถึง	กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับคำตอบนั้นน้อย
ค่าที่อยู่ระหว่าง	2.50-3.49	หมายถึง	กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับคำตอบนั้น ปานกลาง

ค่าที่อยู่ระหว่าง 3.50-4.49 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับคำตอบนั้นมาก
 ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 4.50ขึ้นไปหมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับคำตอบนั้น
 มากที่สุด

สำหรับค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile range) เป็นการคำนวณหาค่าความ
 แตกต่างระหว่างควอไทล์ที่ 1 กับควอไทล์ที่ 3 โดยกำหนดค่าที่คำนวณได้ คือ

ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ตั้งแต่ 1.50 ลงมา หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็น
 สอดคล้องกันในคำตอบนั้น

ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์มากกว่า 1.50 ขึ้นไป หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็น
 ไม่สอดคล้องกันในคำตอบนั้น

ข. นำคำตอบที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันคือ คำตอบที่มีค่ามัธยฐาน
 ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ตั้งแต่ 1.50 ลงมา มาสรุปเป็นรูปแบบจาก
 ผู้เชี่ยวชาญ การวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดกระทำโดยการใช้โปรแกรม SPSS

2.4 ความน่าเชื่อถือของเครื่องมือวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ได้มีการทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) และจริยธรรมของ
 เครื่องมือการวิจัย (Ethics) ดังต่อไปนี้

ก. ความเที่ยงตรง (Validity) ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม
 ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ดังนี้

- ดร.ศุภสิทธิ์ เลิศบัวสิน
- ดร.ธีทัต ตรีศิริ โชติ
- ดร.ทักษญา สง่าโยธิน
- ดร.ภัทรี ฟรีสตัด
- ดร.ณภัคอร ปุณยภาภัสสร

โดยได้พิจารณาและตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) ด้วย
 วิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item-object congruence: IOC) และความเหมาะสมของ
 ภาษาที่ใช้ เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญหรือสอบถามในการเก็บข้อมูล
 จริง

ข. จริยธรรมของการวิจัย ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์จากการประเมินความเที่ยงตรง โดย
 ผู้เชี่ยวชาญที่ 5 ท่าน เสนอต่อกรรมการจริยธรรมของวิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาเพื่อ
 ตรวจสอบความมีจริยธรรมของเครื่องมือวิจัย

กรณีศึกษาการสัมภาษณ์บุคคลกร 3 กลุ่ม คือ ผู้เคยประสบปัญหาข้อพิพาทและฟ้องคดีปกครอง

1. หลักการสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นการสัมภาษณ์อาจเป็นกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มเล็กหรือทีละคนก็ได้ ทุกคนตอบคำถามเดียวกันหมด การสัมภาษณ์ใช้เมื่อนักวิจัยต้องการข้อเท็จจริงหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งจากผู้ให้สัมภาษณ์

การสัมภาษณ์ (Interview) การสัมภาษณ์จะเป็นการซักถามบุคคลต่าง ๆ ตามประเด็นที่นักวิจัยกำหนดไว้ และมุ่งให้บุคคลได้ตอบมีปฏิสัมพันธ์กับนักวิจัยเป็นหลักเป็นการอาศัยความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มให้ร่วมกันตอบและตรวจสอบซึ่งกันและกันตามประเด็นคำถามของผู้สัมภาษณ์ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่ม ก่อนข้างเป็นข้อมูลที่มีความตรงน่าเชื่อถือได้มาก เพราะผ่านการตรวจสอบจากสมาชิกในกลุ่มมาแล้ว มุ่งหาคำตอบที่เป็นข้อสรุป หรือความคิดเห็นร่วมกันที่มีต่อประเด็นต่าง ๆ ของบุคคลในกลุ่ม โดยมุ่งให้ผู้ให้สัมภาษณ์พูดตอบคำถามเดียวกันที่ผู้วิจัยถาม กล่าวคือ มุ่งให้ตอบคำถามผู้วิจัย หรือโต้ตอบกับนักวิจัยเป็นหลัก โดยคำตอบก็จะถูกตรวจสอบโดยสมาชิกในกลุ่มที่ให้สัมภาษณ์ไปในตัว (ทวิศักดิ์ นพเกษตร, 2551)

การสร้างมนุษยสัมพันธ์ในการสัมภาษณ์ เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการสัมภาษณ์ทุกรูปแบบ เราต้องทำให้ผู้ที่ให้สัมภาษณ์นั้นพอใจที่จะพูดกับเรา และยินดีให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ จึงจะมีทางให้ข้อมูลอย่างลึกซึ้งได้ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ให้สัมภาษณ์ มีขั้นตอน คือ มีท่าทีเป็นมิตร เช่น การพูดจาเป็นกันเอง การยิ้ม และการแสดงความเอาใจใส่ในคำพูดของเขาตลอดเวลา ไม่แสดงที่ท่าดูถูกหรือทำท่าว่าเขาไม่รู้อะไรแล้วจึงอธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ให้เป็นที่เข้าใจ (สุภางค์ จันทวานิช, 2546)

เมอร์ตันและเคนดอลล์ (Merton and Kendall's) การสัมภาษณ์กลุ่มที่เป็นเสมือนตัวแปรในการพัฒนาเทคนิคการจัดสนทนากลุ่ม ที่กำหนดให้กลุ่มในการสนทนาจำเป็นต้องมีประสบการณ์ส่วนตัวของผู้รวมกลุ่มสนทนาเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำการสนทนา หรือมีความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษในหัวข้อที่ทำการศึกษา โดยมีร่างคำถามในการสัมภาษณ์ที่ชัดเจน และผู้ให้สัมภาษณ์ต้องมีประสบการณ์และความสัมพันธ์กับคำถามที่ได้เตรียมไว้

2. การประยุกต์ใช้ในการสัมภาษณ์

ทำการสัมภาษณ์ผู้เคยประสบประเด็นปัญหาและที่เรื่องการฟ้องร้องจบแล้ว เพื่อเปรียบเทียบ ยืนยัน สรุปผลที่ได้จากการวิจัยที่ค้นพบ โดยเลือกกลุ่มเป้าหมายที่เคยดำเนินการทางคดีปกครอง เรื่องที่เกี่ยวข้องกับการร้องเรียนร้องทุกข์ การดำเนินคดีในศาลปกครอง การดำเนินคดีในศาลยุติธรรม คือ บุคลากรที่เคยประสบประเด็นปัญหาการฟ้องคดีจบแล้วจำนวน 6 คน เพื่อจะเป็น

การซักถามบุคคลต่าง ๆ ตามประเด็นที่นักวิจัยกำหนดไว้ และมุ่งให้บุคคลได้ตอบมีปฏิสัมพันธ์กับนักวิจัยเป็นหลัก อาศัยความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มให้ร่วมกันตอบและตรวจสอบซึ่งกันและกันตามประเด็นคำถามของผู้สัมภาษณ์ เป็นข้อมูลที่มีความตรงน่าเชื่อถือได้ โดยมุ่งหาคำตอบที่เป็นข้อสรุป หรือความคิดเห็นร่วมกันที่มีต่อประเด็นต่าง ๆ เพื่อจะหาข้อมูลที่เป็นข้อสรุปตรงประเด็นสำหรับตอบคำถาม ในงานวิจัยเรื่อง การใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐในอนาคต มีผู้จัดบันทึกเป็นผู้จัดย่อเนื้อหาการสนทนา และมีเทปบันทึกเสียงบันทึกรายละเอียดของการพูดคุย เมื่อเสร็จสิ้นการสนทนา ผู้บันทึกจะถอดรายละเอียดจากเทปที่บันทึกไว้ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ เพื่อเปรียบเทียบ ยืนยันกับผลที่ได้จากการสัมภาษณ์กับผลจากการวิจัยที่ค้นพบ

2.1 วัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์

ต้องการศึกษา เปรียบเทียบ ยืนยันกับผลที่ได้ค้นพบจากการวิจัยว่า รูปแบบ ขั้นตอน และวิธีปฏิบัติในการเลือกใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ เหมือนกันหรือแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร และสรุปเป็นคู่มือรูปแบบการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

2.2 ผู้ให้สัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์ คือ ผู้ที่มีประเด็นปัญหาและที่เรื่องการฟ้องร้องจบแล้ว โดยคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ประเภทตามความสมัครใจเข้าร่วม ทั้งชายและหญิง จำนวนไม่น้อยกว่า 6 คน วันเวลาและสถานที่ตามความสะดวกของผู้ให้สัมภาษณ์

2.3 การจัดทำคำถามในการสัมภาษณ์

ผู้วิจัยจัดทำประเด็นคำถามเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ จากผลการวิจัยที่ค้นพบที่ได้จากผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายในกระบวนการยุติธรรม ด้วยวิธีเทคนิค Delphi ไปทำการทดสอบเชิงสัมภาษณ์ เพื่อเปรียบเทียบ ยืนยันกับผลการวิจัยที่พบ เหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไรในการใช้รูปแบบ ขั้นตอน และวิธีปฏิบัติในการใช้กฎหมายของบุคลากร

2.4 ขั้นตอนการสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์แบ่งกระบวนการออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนแรกการเริ่มต้นสัมภาษณ์

โดยการสร้างสัมพันธภาพเป็นการสร้างความสัมพันธ์ในแนวราบบนพื้นฐานความเท่าเทียมกันผู้วิจัยให้การต้อนรับอย่างเป็นกันเอง ก่อนเริ่มการสนทนา อาจมาการพูดคุยตามความเหมาะสมเพื่อสร้างความคุ้นเคยกัน โดยรวบรวมข้อมูลประวัติของผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละคน เช่น อายุ เพศ อาชีพ สถานภาพการสมรส ตำแหน่งงานและอื่น ๆ และเพื่อช่วยให้เข้าใจข้อความการสนทนาได้ดีขึ้นผู้วิจัยจะอธิบายวัตถุประสงค์ กระบวนการ เวลาที่ใช้ การรักษาความลับของข้อมูล สิทธิของ

ผู้ให้การสัมภาษณ์ ความสมัครใจ ขอบเขตและวัตถุประสงค์การวิจัยพร้อมทั้งประโยชน์ที่จะได้รับ จากงานวิจัย ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนมีสิทธิแสดงความคิดเห็นแม้ต่างจากคนอื่น ไม่มีการตัดสินว่าใคร ผิด ใครถูก อาจขออนุญาตผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อบันทึกเสียงการสนทนา

ขั้นตอนที่สอง การดำเนินการสัมภาษณ์

เริ่มการสนทนาด้วยประเด็นอ่อนเครื่อง ซึ่งสามารถเชื่อมโยงสู่ประเด็นการพ้องคิดได้ อาจใช้สื่อต่าง ๆ เพื่อนำสู่ประเด็นหลักของการสนทนา เช่น ข่าว ภาพพลิก ซึ่งมีเนื้อหานำไปสู่ ประเด็นหลักได้และขอให้ผู้ให้สัมภาษณ์ออกความเห็นเกี่ยวกับประเด็นปัญหาของตน พฤติการณ์ ปัจจัย สาเหตุหรือเล่าเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้อง ในประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา เพื่อจัดหมวดหมู่การ สนทนาไปที่ละหมวดในการสนทนา อาจใช้ด้วยคำถาม ภาษากาย แสดงความไม่รู้แล้วทำให้สมาชิก ออยากเล่าเรื่องและพูด สร้างบรรยากาศ ใจให้อยากตอบ แต่จะไม่ใช้บีบบังคับให้ตอบ แต่ให้แสดง ความคิดเห็น และไม่เข้าข้างใดข้างหนึ่ง ไม่แสดงตนเป็นผู้รู้ดี ไม่เข้าไปแก้ไขความไม่รู้ไม่เข้าใจผู้ให้ สัมภาษณ์ ควรให้มีการตั้งประเด็นแย้ง เพื่อให้เกิดข้อสังเกตที่มีทั้งการสนับสนุนเห็นด้วย (Pro) และ เห็นแย้ง (Con) ควรมีความยืดหยุ่นในการปรับประเด็นการสนทนาและลำดับหัวข้อการสนทนา ผู้ช่วยวิจัยอาจสร้างบรรยากาศความเป็นกันเองเพื่อไม่ให้ผู้ให้สัมภาษณ์เกิดความเครียดและมีการ จดบันทึกโดยไม่แทรกแซงการสนทนา และซักถามเพิ่มเติมภายหลังการสัมภาษณ์จบ

ขั้นตอนสุดท้าย ยุติการสนทนา

ขอให้ผู้ให้สัมภาษณ์ได้สรุปสิ่งที่ตนได้พูดและเพิ่มเติมข้อมูล ความคิดเห็น โดยผู้วิจัย อาจเป็นผู้เริ่มสรุปก่อน ผู้ให้สัมภาษณ์เพิ่มเติมและปรับแก้ที่ผู้วิจัยอาจเข้าใจผิด กรณีที่บันทึกการ สนทนาจะปิดการบันทึก กล่าวขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์และอาจมีการมอบของที่ระลึก

2.5 ความน่าเชื่อถือของเครื่องมือวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ เนื่องจากการนำข้อความที่ได้จากผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ได้มีการทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) และจริยธรรมของเครื่องมือการวิจัย (Ethics) ไว้แล้ว ดังต่อไปนี้

2.5.1 ความเที่ยงตรง (Validity) ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน พิจารณาและตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) ด้วยวิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item-object congruence: IOC) และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปสัมภาษณ์หรือสอบถามในการเก็บ ข้อมูลจริง

2.5.2 จริยธรรมของการวิจัย ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์จากการประเมินความเที่ยงตรง โดยผู้เชี่ยวชาญ เสนอต่อกรรมการจริยธรรมของวิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ เพื่อตรวจสอบความมีจริยธรรมของเครื่องมือวิจัย

2.5.3 ผู้วิจัยมีการยืนยันผลการวิจัย (Conformability) โดยผู้วิจัยจะเก็บเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกรวิจัยไว้เป็นอย่างดีพร้อมสำหรับการตรวจสอบ (Audit trail) เพื่อเป็นการยืนยันว่าข้อมูลที่ได้ ไม่มีความลำเอียงหรือเกิดจากการคิดขึ้นของผู้วิจัย

2.6 การวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์

ผู้วิจัยเก็บบันทึกการจด หรือ ทปจากการสนทนาและทำการถอดเทป นำข้อมูลสนทนา มาเปรียบเทียบ ยืนยันกับผลการวิจัยที่ค้นพบ วิเคราะห์เรียบเรียงและจัดกลุ่มข้อมูล และเปรียบเทียบกับข้อมูลที่ได้จากผลการวิจัยที่ค้นพบว่ามีรูปแบบ ขั้นตอน และวิธีปฏิบัติในการใช้กฎหมายของบุคลากรฯ มีความเหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร สรุปเป็นคู่มือการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐในอนาคต

2.7 การสรุปผลและนำเสนอ

ผู้วิจัยจัดทำรายงานผลการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐในอนาคต” โดยสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยพร้อมข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสำหรับการศึกษาต่อไปในอนาคต

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเรื่อง รูปแบบการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐในอนาคตไกล ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย 20 หน่วยงาน จำนวน 20 คน ด้วยเดลฟายเทคนิค (Delphi technique) และทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อ ค้นหาขั้นตอนและวิธีปฏิบัติจนได้รูปแบบการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล หลังจากนั้นได้ทำการสัมภาษณ์บุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐถึงรูปแบบขั้นตอนและวิธีปฏิบัติในการใช้กฎหมายที่พึงประสงค์ เพื่อเป็นกรณีศึกษา กับ บุคลากร 3 กลุ่ม คือ ผู้ซึ่งเคยประสบปัญหาฟ้องร้องทุกข์และเป็นประเด็นการฟ้องร้องคดีอยู่ ระหว่างการพิจารณา ผู้ฟ้องร้องดำเนินคดีจบแล้ว และผู้ที่ได้ดำเนินการทางปกครองมาแล้วแต่ ล้มเลิกไม่ดำเนินการ โดยนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาทำการวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ในบทนี้ เป็นการนำเสนอผลการศึกษาให้สอดคล้องกับเนื้อหาของวัตถุประสงค์ สามารถสรุปผลจะนำเสนอ ในรูปของตารางประกอบการบรรยาย โดยแบ่งเป็นหัวข้อการนำเสนอออกเป็น 2 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพในการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความ ยุติธรรมของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi technique) ประกอบด้วย

1. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อการนำทฤษฎีระบบ Input-process-output-outcome มาประยุกต์เพื่อช่วยอธิบายในการดำเนินการเข้าถึงกฎหมายหรือความยุติธรรมในการนำเสนอกระบวนการทางกฎหมายให้ง่ายต่อความเข้าใจเพื่อให้บุคลากรผู้ต้องการร้องเรียนสามารถนำไปศึกษาและประยุกต์ใช้ได้เหมาะสมกับตนเอง
2. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อการเข้าถึงกฎหมายหรือความยุติธรรมของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ โดยกำหนดเป็น 5 แนวทางหลัก 16 ช่องทางการดำเนินการ การใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรมที่พึงประสงค์
3. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อช่องทางการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรม ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำนวน 13 ช่องทาง
4. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ในการตัดสินใจ ยื่นฟ้องคดี และข้อควรระมัดระวังเป็นพิเศษในการฟ้องคดี

5. รูปแบบการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐในอนาคต
โครงสร้างการใช้กฎหมาย ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติในการเข้าถึงกฎหมายหรือความยุติธรรมที่มี
ประสิทธิภาพและประสิทธิผล

**ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพในการเลือกกฎหมายหรือการเข้าถึงความ
ยุติธรรมของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ กรณีศึกษาบุคลากร 3 กลุ่ม เพื่อศึกษา
เปรียบเทียบกับผลการวิจัยที่ค้นพบ ประกอบด้วย**

1. บุคลากรผู้ซึ่งเคยประสบปัญหาและเป็นประเด็นข้อพิพาทและการฟ้องร้องคดีอยู่
ระหว่างการพิจารณาของศาลปกครอง
2. บุคลากรผู้ซึ่งเคยประสบปัญหาและเป็นประเด็นข้อพิพาทและการฟ้องร้องจน
กระบวนการพิจารณาดำเนินการไปจนคดีเสร็จสิ้นแล้ว
3. บุคลากรผู้ซึ่งเคยประสบปัญหาเป็นประเด็นข้อพิพาทจนได้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม
แต่ภายหลังล้มเลิกไม่ดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งอีกต่อไป

**ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพในการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความ
ยุติธรรมของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi
technique)**

เดลฟาย (Delphi technique) รอบที่ 1

ในประเด็นเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อการนำทฤษฎีระบบ Input-process-output-outcome มาประยุกต์เพื่อช่วยอธิบายในการดำเนินการเข้าถึงกฎหมายหรือความยุติธรรม
ในการนำเสนอกระบวนการทางกฎหมายให้ง่ายต่อความเข้าใจเพื่อให้บุคลากรผู้ต้องการร้องเรียน
สามารถนำไปศึกษาและประยุกต์ใช้ได้เหมาะสม พบว่า ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีความเห็น
สอดคล้องกันว่า เห็นด้วยที่จะประยุกต์ใช้ทฤษฎีระบบ มาอธิบายกระบวนการ เพราะสามารถ
อธิบายความเข้าใจที่เป็นระบบ ขั้นตอน กระบวนการและวิธีปฏิบัติในการใช้กฎหมายหรือเข้าถึง
ความยุติธรรมได้ถูกต้องตั้งแต่เริ่มต้นคิดจนถึงสิ้นสุดการดำเนินคดี ทั้งกรณีการดำเนินการก่อนฟ้องคดี
และหลังจากฟ้องคดีรวมทั้งผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น เพราะจะได้รู้เส้นทางการเข้าใช้กฎหมายหรือเข้าสู่
กระบวนการยุติธรรมได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับลักษณะข้อพิพาท และมีผู้เชี่ยวชาญบางท่านให้
ความเห็นว่าจะได้จัดเตรียมเอกสาร พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องในแต่ละเรื่องแต่ละประเด็นของ
แต่ละคดีในส่วนที่เกี่ยวข้องของแต่ละหน่วยงานได้อย่างถูกต้องและบุคลากรจะได้รู้เส้นทางการใช้
กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรมในภาพขององค์กรรวม ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่ถูกต้องเพื่อนำไป

ศึกษาและประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เหมาะสมกับปัญหาหรือข้อพิพาทที่เกิดขึ้น เป็นต้น

ประเด็นเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อการเข้าถึงกฎหมายหรือความยุติธรรมของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เห็นสอดคล้องกันว่ากำหนดเป็น 5 ช่องทางหลักและ 16 ช่องทางการดำเนินการ โดยมีผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่าควรเพิ่มช่องทางการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ก่อนการฟ้องคดี เช่น การไกล่เกลี่ย การอุทธรณ์ ร้องทุกข์ การใช้ระบบพิทักษ์คุ้มครอง เพื่อให้ผู้กระทำผิดมีโอกาสรับผิดชอบ เพิ่มความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อองค์กร ในการการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรม เป็นต้น

ช่องทางหลักที่ 1 ร้องคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ของมหาวิทยาลัย, ยื่นฟ้องศาลปกครอง, ยื่นฟ้องศาลยุติธรรม (คดีแพ่ง, คดีอาญา) โดยมีช่องทางดำเนินการในช่องทางหลักที่ 1 จำนวน 3 ช่องทาง คือ

ช่องทางดำเนินการที่ 1 (1.1) ร้องต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ของมหาวิทยาลัย, ยื่นฟ้องต่อศาลปกครอง

ช่องทางดำเนินการที่ 2 (1.2) ร้องต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ของมหาวิทยาลัย, ยื่นฟ้องต่อศาลอาญาคดีหมิ่นประมาท, เรียกค่าเสียหายในคดีแพ่ง

ช่องทางการดำเนินการที่ 3 (1.3) ร้องต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ของมหาวิทยาลัย ยื่นฟ้องศาลอาญาความผิดต่อหน้าที่ราชการ, เรียกค่าเสียหายทางแพ่ง

ช่องทางหลักที่ 2 ร้องทุกข์ต่อตำรวจท้องที่หรือตำรวจกองปราบปราม, ร้องคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐ, ร้องคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, ร้องสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน, ฟ้องศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ และมีช่องทางดำเนินการในช่องทางหลักที่ 2 จำนวน 6 ช่องทาง คือ

ช่องทางดำเนินการที่ 4 (2.1) ร้องทุกข์ต่อตำรวจท้องที่, สอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน, ส่งอัยการ, ฟ้องศาลอาญา

ช่องทางการดำเนินการที่ 5 (2.2) ร้องทุกข์ต่อตำรวจท้องที่, ส่งเรื่องไปคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐ (ปปท.) หรือคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.) หรือสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.), ส่งพนักงานอัยการ, ฟ้องศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

ช่องทางการดำเนินการที่ 6 (2.3) ร้องทุกข์ต่อตำรวจกองปราบปราม (คดีสำคัญ), ส่งเรื่องไปคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐ (ปปท.) หรือคณะกรรมการ

ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.) หรือสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) ส่ง
พนักงานอัยการ, ฟ้องศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

ช่องทางการดำเนินการที่ 7 (2.4) ร้องต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
ในหน่วยงานภาครัฐ, พนักงานอัยการ, ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

ช่องทางการดำเนินการที่ 8 (2.5) ร้องต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
แห่งชาติ, พนักงานอัยการ, ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

ช่องทางการดำเนินการที่ 9 (2.6) ร้องต่อสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน, พนักงานอัยการ,
ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

ช่องทางหลักที่ 3 ร้องศูนย์ดำรงธรรม, ร้องคณะกรรมการความสงบแห่งชาติ, ฟ้องศาล
ปกครองและมีช่องทางดำเนินการในช่องทางหลักที่ 3 จำนวน 2 ช่องทาง คือ

ช่องทางการดำเนินการที่ 10 (3.1) ร้องศูนย์ดำรงธรรม, ส่งต่อหน่วยงานรับผิดชอบ
ดำเนินการ, ฟ้องศาลปกครอง/ ศาลยุติธรรม/ ศาลอาญาคดีทุจริตฯ

ช่องทางการดำเนินการที่ 11 (3.2) ร้องคณะกรรมการความสงบแห่งชาติ, ส่งหน่วยงาน
รับผิดชอบดำเนินการ, ฟ้องศาลปกครอง/ ศาลยุติธรรม/ ศาลอาญาคดีทุจริต

ช่องทางหลักที่ 4 ร้องคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา,
ร้องคณะกรรมการการอุดมศึกษา, ร้องกระทรวงศึกษาธิการ, ฟ้องศาลปกครองและมีช่องทาง
ดำเนินการในช่องทางหลักที่ 4 จำนวน 3 ช่องทาง คือ

ช่องทางการดำเนินการที่ 12 (4.1) ร้องคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนใน
สถาบันอุดมศึกษา, ฟ้องศาลปกครอง

ช่องทางการดำเนินการที่ 13 (4.2) ร้องคณะกรรมการการอุดมศึกษา, ฟ้องศาลปกครอง

ช่องทางการดำเนินการที่ 14 (4.3) ร้องกระทรวงศึกษาธิการ, ฟ้องศาลปกครอง

ช่องทางหลักที่ 5 สำนักงานคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม, สำนักงาน
อัยการ (พิเศษ) ฝ่ายคดีปกครอง ดำเนินการเจรจาไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องคดี, ศาลปกครองและมีช่องทาง
ดำเนินการในช่องทางหลักที่ 5 จำนวน 2 ช่องทาง คือ

ช่องทางการดำเนินการที่ 15 (5.1) ยื่นเรื่องต่อสำนักงานคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ
กระทรวงยุติธรรม, ดำเนินการเจรจาไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องคดี, ศาลปกครอง, ศาลอาญาคดีทุจริตและ
ประพฤติมิชอบ

ช่องทางการดำเนินการที่ 16 (5.2) ยื่นเรื่องต่อสำนักงานอัยการ (พิเศษ) คดีปกครอง,
ดำเนินการเจรจาไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องคดี, ศาลปกครอง

ประเด็นเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อช่องทางการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรม ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล พบว่า ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เห็นสอดคล้องกันว่าอาจมีช่องทางการเข้าถึงความยุติธรรม 13 ช่องทาง ที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยมากที่สุดอันดับ 1 ถึง 13 คือ ร้องคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ของมหาวิทยาลัย ฟ้องศาลปกครอง ฟ้องศาลยุติธรรม (คดีแพ่ง, คดีอาญา) ร้องคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐ ร้องคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ร้องสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน ร้องคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา ร้องคณะกรรมการการอุดมศึกษา ร้องกระทรวงศึกษาธิการ คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ แจ้งความร้องทุกข์ต่อตำรวจท้องที่ หรือตำรวจกองปราบปราม ร้องศูนย์ดำรงธรรม ร้องสำนักงานคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ, สำนักงานอัยการ (พิเศษ) ฝ่ายคดีปกครอง และผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เห็นด้วยว่า รูปแบบ ขั้นตอน กระบวนการ และวิธีปฏิบัติ มีขั้นตอนที่สามารถนำไปใช้ได้จริง เกิดความชัดเจน ได้ผลลัพธ์ในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมตามขั้นตอนกฎหมาย ดังนี้

ช่องทางที่ 1: ร้องคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ของมหาวิทยาลัย

Input ปัจจัยนำเข้า: กรณีมีคนให้คำปรึกษา เช่น นิติกร นักกฎหมาย หรือทนายความที่มีความเชี่ยวชาญด้านการอุทธรณ์ร้องทุกข์ในกฎหมายปกครองรวมทั้งกระบวนการพิจารณาคดีปกครองจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินคดี ไม่มีค่าใช้จ่ายสามารถเขียนคำร้องทุกข์ได้ด้วยตัวเอง และหากกรณีมีประเด็นที่ซับซ้อนในลักษณะสำคัญต้องได้รับการกลั่นกรองก่อนดำเนินการ ควรให้ทนายความดำเนินการเรื่องเอกสารและคำฟ้องหรือคำให้การ จะมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น (กรณีให้ทนายความดำเนินการอาจมีค่าใช้จ่ายประมาณ 2,000-4,000 บาท หรือแล้วแต่จะตกลงกัน) วัสดุอุปกรณ์ เช่น เอกสาร พยาน หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดี ต้องมีการรวบรวมให้ครบตามเนื้อหาหรือประเด็นพิพาทที่เกิดขึ้นเพื่อให้ครบตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้ ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาหรือข้อพิพาทที่เกิดขึ้นต้องศึกษาอย่างละเอียดและนำมาประกอบในสำนวนคดีให้ครบถ้วน

Process กระบวนการ: เขียนคำร้องเรียน/ คำร้องทุกข์เป็นหนังสือหรือเดินทางไปร้องทุกข์ด้วยตนเองต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการบันทึกข้อความให้ก็ได้หรือเขียนจดหมายร้องทุกข์และส่งถึงเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบของหน่วยงานรับเรื่องราวร้องทุกข์ของคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ โดยมีรายละเอียดของชื่อ-นามสกุล รวมถึงที่อยู่ติดต่อได้ของผู้ร้องเรียนร้องทุกข์ สถานที่ทำงานติดต่อกลับ หรือเบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้ หรืออีเมล (ถ้ามี) มีรายละเอียดข้อเท็จจริงหรือพฤติกรรมที่เกี่ยวข้อง อันเป็นต้นเหตุของข้อร้องเรียนร้องทุกข์ พร้อมด้วยเอกสารหรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อร้องเรียนร้องทุกข์ในจำนวนเพียงพอที่จะทำ

ให้ทราบและเข้าใจถึงพฤติการณ์ของการกระทำที่เป็นต้นเหตุของข้อขัดแย้งเพื่อประกอบการพิจารณา ชื่อ-ที่อยู่ ของหน่วยงานหรือที่เป็นต้นสังกัดหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้เป็นต้นเหตุแห่งการร้องเรียนร้องทุกข์เพื่อเรียกตัวเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานนั้น ๆ มาให้ข้อมูลหรือสอบข้อเท็จจริงต่อไป คำขอที่ผู้ร้องต้องการให้บังคับ หรือคำขอที่ต้องการให้เกิดขึ้นเพื่อให้ได้รับความยุติธรรมตามที่ตนกล่าวอ้าง แล้วลงลายมือชื่อผู้ร้องเรียน/ ร้องทุกข์ คำร้องเรียนร้องทุกข์และคำขอที่ต้องการให้บังคับ ต้องลงลายมือชื่อผู้ร้องเรียนร้องทุกข์ จึงเป็นคำร้องที่จะรับไว้พิจารณาได้ยื่นเรื่องต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับคำสั่งลงโทษทางวินัย

Out put ผลลัพธ์: เมื่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ได้รับเรื่องเรียนร้อยแล้วจะต้องดำเนินการพิจารณาเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ให้เสร็จภายใน 90 วัน นับแต่วันรับเรื่อง เมื่อพิจารณาเรื่องแล้วเสร็จจะต้องดำเนินการแจ้งผลการพิจารณากลับมายังผู้ร้องให้ทราบและ/ หรือแจ้งแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินการต่อไป กรณีผู้ร้องได้รับทราบผลการพิจารณาของคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์แล้วไม่พอใจในผลการพิจารณาให้ไปใช้สิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้ ภายในเวลาที่กำหนดคือ 90 วัน นับแต่วันทราบคำสั่ง หรือภายใน 1 ปี (แล้วแต่กรณี) นับแต่วันที่รู้หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี

Out come ผลสัมฤทธิ์: ได้รับการแก้ไขเยียวยาความเดือดร้อนหรือความเสียหายที่เกิดขึ้นในเบื้องต้น ทางร่างกายโดยสภาพแวดล้อมทั่วไปและสภาพจิตใจโดยรวม เข้าสู่ขั้นตอนการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายตามขั้นตอนกฎหมาย เช่น การได้เข้ายื่นเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ตามระเบียบขั้นตอนและวิธีปฏิบัติของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ และหรือหน่วยงานได้รับเรื่องไว้พิจารณาแล้ว หรือยกเลิกคำสั่งทางวินัยที่ไม่ชอบ (กรณีคำสั่งมิชอบด้วยกฎหมาย) หรือได้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามที่พึงประสงค์

ช่องทางที่ 2: ฟ้องศาลปกครอง

Input ปัจจัยนำเข้า: กรณีควรมีคนให้คำปรึกษา เช่น นิติกร นักกฎหมาย หรือทนายความที่มีความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายปกครองรวมทั้งรายละเอียดกระบวนการพิจารณาคดีปกครองจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินคดี โดยต้องเตรียมเอกสาร หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับคดีให้ครบถ้วน ทั้งที่สำคัญและไม่สำคัญ เพื่อให้ทนายความได้ตรวจสอบข้อมูลอย่างละเอียดประกอบกับบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับข้อพิพาท สมควรต้องมีทนายความให้ความช่วยเหลือในการร่างคำฟ้องหรือคำให้การแก้คดีหรือคำร้องขอต่าง ๆ (ถ้ามี) ระหว่างการพิจารณาคดี เพื่อให้เนื้อหาของสำนวนคดีครบองค์ประกอบความผิด/ หรือคำให้การแก้ฟ้องแย้งหรือในกรณีอื่นใดที่ต้องให้ความสำคัญเป็นกรณีเฉพาะอาจมีค่าใช้จ่ายตามลักษณะแห่งคดี เช่น ค่าฤชาธรรมเนียมศาล กรณีที่ฟ้องคดีขอให้สั่งให้ใช้เงินหรือส่งมอบทรัพย์สินอันสืบเนื่องจากคดีตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3) หรือ (4) ทุนทรัพย์

ไม่เกิน 50 ล้านบาท เสียร้อยละ 2 ไม่เกิน 200,000 บาท ส่วนที่เกิน 50 ล้านบาทขึ้นไปร้อยละ 0.1 เป็นต้น วัตถุประสงค์ เช่น เอกสาร พยาน หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดี ต้องมีการรวบรวมให้ครบตามเนื้อหาหรือประเด็นพิพาทที่เกิดขึ้นเพื่อให้ครบตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาหรือข้อพิพาทที่เกิดขึ้นต้องศึกษาอย่างละเอียดและนำมาประกอบในสำนวนคดีให้ครบถ้วน

Process กระบวนการ: ให้ยื่นคำฟ้องต่อศาลปกครองที่มีเขตอำนาจหรือศาลที่คดีอยู่ในเขตอำนาจที่จะรับคดีไว้พิจารณาได้โดยคำฟ้องต้องครบเงื่อนไขการฟ้องคดีปกครอง เช่น ผู้มีสิทธิฟ้องคดีต้องเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรืออาจเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้ หรือคำขอในคำฟ้องให้ศาลมีคำสั่งเพื่อแก้ไขความเดือดร้อนเสียหาย เช่น ขอให้เพิกถอนกฎหรือคำสั่ง หรือสั่งห้ามกระทำ หรือสั่งให้บุคคลกระทำหรือละเว้นการกระทำ หรือเงื่อนไขเกี่ยวกับการเยียวยา แก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายแก่ผู้ฟ้องคดี เกี่ยวกับเอกสารที่ยื่นต่อศาล ที่สำคัญเงื่อนไขเกี่ยวกับระยะเวลาในการฟ้องคดี 3 กรณี คือ

1. คดีปกครองทั่วไปต้องฟ้องคดีภายใน 90 วัน นับแต่วันที่รู้หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดีนั้น
2. เกี่ยวกับการกระทำละเมิดสัญญาทางปกครองต้องฟ้องภายใน 1 ปี แต่ต้องไม่เกิน 10 ปี นับแต่วันที่รู้หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี
3. เกี่ยวกับการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะหรือสถานะของบุคคลการฟ้องคดี ไม่มีอายุความ อาจจะฟ้องเมื่อใดก็ได้

ทั้งนี้ ต้องมีรายละเอียดของผู้ฟ้องคดี เช่น ชื่อ ที่อยู่ อายุ อาชีพและอื่น ๆ/ พร้อมทั้งต้องลงลายมือชื่อผู้ฟ้องคดีและต้องมีคำขอที่ต้องการให้ศาลบังคับให้เกิดขึ้น ในคำฟ้องต้องมีรายละเอียดข้อเท็จจริง พฤติการณ์การกระทำความผิด ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่ได้กล่าวหาว่าคู่กรณีกระทำผิดเพียงพอที่จะทำให้ผู้ถูกฟ้องเข้าใจข้อหาได้เป็นอย่างดี คำบรรยายฟ้องต้องครบองค์ประกอบความผิดตามกฎหมาย และมีเอกสาร หลักฐาน ทั้งพยานบุคคล พยานวัตถุที่เกี่ยวข้องประกอบข้อกล่าวหาเพื่อยืนยันการกระทำผิด โดยระบุชื่อและที่อยู่ของหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นต้นเหตุแห่งการฟ้องคดีและ/ หรือที่ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดให้ชัดเจน กล่าวถึงการเกิดขึ้นของนิติสัมพันธ์ระหว่างผู้ฟ้องคดีกับผู้ถูกฟ้องคดี ว่าทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร มีข้อตกลงกันอย่างไร หรือกรณีละเมิด ผู้ถูกฟ้องทำอะไร หรือละเว้นการกระทำอย่างไร ทำอะไร แล้วเกิดการโต้แย้งสิทธิอย่างไร ผิดเงื่อนไขหรือข้อตกลงอย่างไร และการกระทำของผู้ถูกฟ้องคดีทำให้ผู้ฟ้องคดีเสียหายอย่างไร ผู้ถูกฟ้องต้องรับผิดชอบอย่างไร เพียงใด ได้มีการโต้แย้งไว้แล้วหรือไม่อย่างไร หรือในคดีละเมิดของเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานทางปกครองต้อง

กล่าวถึง วันเวลา สถานที่เกิดเหตุ ต้องบรรยายข้อเท็จจริงตามลำดับก่อน/ หลังของเหตุการณ์ให้ชัดเจนและเข้าใจง่ายไม่สับสน มีรายละเอียดของผู้ฟ้องคดี เช่น ชื่อ ที่อยู่ อายุ อาชีพ และอื่น ๆ พร้อมต้องลงลายมือชื่อผู้ฟ้องและคำขอที่ต้องการให้ศาลบังคับ คำฟ้องต้องมีรายละเอียดข้อเท็จจริงและพฤติการณ์แห่งคดี ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่กล่าวหาว่ากระทำผิดเพียงพอที่จะทำให้ผู้ถูกฟ้องเข้าใจข้อหาได้เป็นอย่างดี ในการบรรยายฟ้องต้องครบองค์ประกอบความผิดตามกฎหมาย และมีเอกสารหลักฐาน ทั้งพยานบุคคล พยานวัตถุที่เกี่ยวข้องเพื่อยืนยันประกอบการทำความผิด มีชื่อและที่อยู่ของหน่วยงาน/นิติบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นต้นเหตุแห่งการฟ้องคดี ศาลรับคดีไว้พิจารณาแล้ว ศาลจะสืบเสาะข้อเท็จจริง/ พยานหลักฐาน/ และเอกสารอื่น ๆ เพิ่มเติมอย่างละเอียด ครบถ้วนและเพียงพอประกอบการพิจารณาคดีแล้ว ยื่นฟ้องต่อศาลภายใน 90 วัน นับแต่วันที่รู้หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี หรือภายใน 1 ปี แล้วแต่กรณี

Out put ผลลัพธ์: เมื่อศาลรับฟ้องคดีและดำเนินกระบวนการพิจารณาตามขั้นตอนกฎหมาย หรือมีคำพิพากษาคดีหรือมีคำสั่งอย่างหนึ่งอย่างใดในคดีนั้น ๆ โดยตุลาการเจ้าของสำนวนและตุลาการผู้แถลงคดีดำเนินการตามกระบวนการพิจารณา/ ผู้พิพากษาครบองค์คณะพิจารณาคดีและพิพากษาหรือออกคำสั่งบังคับให้หน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติตามคำพิพากษายกภายในเวลาที่ศาลกำหนด

Out come ผลสัมฤทธิ์: ผู้ฟ้องคดีได้รับการแก้ไขเยียวยาความเดือดร้อนหรือความเสียหายที่เกิดขึ้นในเบื้องต้น โดยเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามขั้นตอนกฎหมาย เช่น การได้เข้ายื่นเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ตามระเบียบขั้นตอนและวิธีปฏิบัติของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ และหรือหน่วยงานได้รับเรื่องไว้พิจารณาแล้ว หรือศาลปกครองรับฟ้องคดีไว้พิจารณา อาจยกเลิกคำสั่งทางวินัยที่ไม่ชอบ (กรณีคำสั่งมิชอบด้วยกฎหมาย) หรือได้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามที่พึงประสงค์

ช่องทางที่ 3: ฟ้องศาลยุติธรรม

Input ปัจจัยนำเข้า: กรณีที่ต้องมีคนให้คำปรึกษา เช่น นิติกร นักกฎหมาย หรือทนายความที่มีความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายเฉพาะด้าน เช่น คดีอาญา เช่นกรณีหมิ่นประมาท หรือการกระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ คดีแพ่งเรียกค่าเสียหายกรณีละเมิด รวมทั้งรายละเอียดกระบวนการพิจารณาคดีปกครองจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินคดี ต้องเตรียมเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับคดีให้ครบถ้วน ทั้งที่สำคัญและไม่สำคัญ เพื่อให้ทนายความได้ตรวจสอบข้อมูลอย่างละเอียดประกอบกับบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับข้อพิพาท ต้องมีทนายความให้ความช่วยเหลือในการร่างคำฟ้องหรือคำให้การแก้คดีหรือคำร้องขอต่าง ๆ (ถ้ามี) ตามที่กฎหมายกำหนด ระหว่างการพิจารณาคดี เพื่อให้เนื้อหาของสำนวนคดีครบองค์ประกอบความผิด/ หรือคำให้การแก้ฟ้องแย้งหรือในกรณีอื่นใดที่ต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษ มีค่าใช้จ่ายตามลักษณะแห่งคดี

เช่น ค่าค่าธรรมเนียมศาลทุนทรัพย์ไม่เกิน 50 ล้านบาท เสียร้อยละ 2 ไม่เกิน 200,000 บาท ส่วนที่เกิน 50 ล้านบาทขึ้นไป ร้อยละ 0.1 เป็นต้น (กรณีเงินประกันตัวจำเลยคดีอาญาฐานความผิดและอัตราโทษ มาตรา 326,327 ประมาณ 10,000 บาทขึ้นไป และมาตรา 328 ประมาณ 100,000 บาทขึ้นไปหรือแล้วแต่กรณี) วัสดุอุปกรณ์ เช่น เอกสาร พยาน หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดี ต้องมีการรวบรวมให้ครบตามเนื้อหาหรือประเด็นพิพาทที่เกิดขึ้นเพื่อให้ครบตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาหรือข้อพิพาทที่เกิดขึ้น ต้องศึกษาอย่างละเอียดและนำมาประกอบในสำนวนคดีให้ครบถ้วน

Process กระบวนการ: ยื่นฟ้องคดีต่อศาลที่มีเขตอำนาจหรืออยู่ในเขตอำนาจศาลที่จะรับคดีไว้พิจารณาได้ เช่น กรณีที่ต้องฟ้องคดีให้ถูกศาล โดยคำฟ้องต้องครบเงื่อนไขการฟ้องคดีแพ่ง/อาญา เช่น ผู้มีสิทธิฟ้องคดีต้องเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรืออาจเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้ หรือคำขอในคำฟ้องให้ศาลมีคำสั่งบังคับเพื่อแก้ไขความเดือดร้อนเสียหาย หรือขอให้สั่งโทษผู้กระทำความผิด กรณีเป็นนิติบุคคลไม่ว่าจะเป็นโจทก์หรือจำเลย ต้องมีการบรรยายสถานะของนิติบุคคล กล่าวถึงการเกิดขึ้นของนิติสัมพันธ์ระหว่างโจทก์กับจำเลย ว่าทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร มีข้อตกลงกันอย่างไร หรือกรณีละเมิด จำเลยทำอะไร หรือละเว้นทำอะไร แล้วเกิดการโต้แย้งสิทธิอย่างไร ผิดเงื่อนไขหรือข้อตกลงอย่างไร และการกระทำของจำเลยทำให้โจทก์เสียหายอย่างไร จำเลยต้องรับผิดชอบอย่างไร เท่าไร ได้มีการบอกกล่าวทวงถามแล้วหรือไม่อย่างไร หรือในคดีอาญาต้องกล่าวถึง วันเวลา สถานที่เกิดเหตุ ต้องบรรยายข้อเท็จจริงตามลำดับก่อน/หลังของเหตุการณ์ให้ชัดเจนและเข้าใจง่ายไม่สับสน มีรายละเอียดของผู้ฟ้องคดี เช่น ชื่อ ที่อยู่ อายุ อาชีพ และอื่น ๆ พร้อมต้องลงลายมือชื่อผู้ฟ้องและคำขอที่ต้องการให้ศาลบังคับ คำฟ้องต้องมีรายละเอียดข้อเท็จจริงและพฤติการณ์แห่งคดี ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่กล่าวหาว่าจำเลยกระทำความผิดเพียงพอที่จะทำให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้เป็นอย่างดี ในการบรรยายฟ้องต้องครบองค์ประกอบความผิดตามกฎหมาย และมีเอกสาร หลักฐาน ทั้งพยานบุคคล พยานวัตถุที่เกี่ยวข้องเพื่อยืนยันประกอบการกระทำความผิด มีชื่อและที่อยู่ของหน่วยงาน/นิติบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นต้นเหตุแห่งการฟ้องคดีหรือผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลย ยื่นภายในเวลาที่กฎหมายกำหนดสำหรับความผิดนั้น ๆ

Out put ผลลัพธ์: ศาลรับคำฟ้องไว้พิจารณา จะนัดพร้อมคู่ความเพื่อไต่ถามถ้อย/ นัดสืบพยาน โจทก์/ สืบพยานจำเลย ยื่นหลักฐานครบถ้วนและพยานบุคคลหรือพยานวัตถุประกอบการพิจารณาอื่น ๆ อย่างเพียงพอ โดยดำเนินการตามกระบวนการพิจารณาคดี/ ผู้พิพากษาครอบงำคณะออกนั่งพิจารณาคดีตามขั้นตอนวิธีพิจารณาความของศาลในระหว่างพิจารณาหรืออาจมีคำสั่ง

อย่างหนึ่งอย่างใดให้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดปฏิบัติ เมื่อศาลพิจารณาตามขั้นตอนกฎหมายเสร็จสิ้นกระบวนการพิจารณา ศาลจะพิพากษาคดีและออกคำสั่งบังคับให้ปฏิบัติตามภายในเวลาที่กำหนด

Out come ผลสัมฤทธิ์: ได้รับการแก้ไขเยียวยาความเดือดร้อนหรือความเสียหายที่เกิดขึ้นในเบื้องต้นโดยเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามขั้นตอนกฎหมายหรือเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมหรือได้ใช้ขั้นตอนกฎหมายตามที่พึงประสงค์อย่างครบถ้วนตามกระบวนการพิจารณาข้อพิพาทและตามขั้นตอนของกฎหมาย ได้เข้าสู่ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติของการใช้กฎหมายภายใต้กระบวนการยุติธรรม

ช่องทางที่ 4: ร้องคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐ (ปปท.)

Input ปัจจัยนำเข้า: กรณีควรที่จะมีคนให้คำปรึกษา เช่น นิติกร นักกฎหมาย หรือ ทนายความที่มีความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายป้องกันและปราบปรามการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐ รวมทั้งกระบวนการพิจารณาคดีที่เกี่ยวข้องจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินคดี ไม่มีค่าใช้จ่าย สามารถเขียนคำร้องทุกข์ได้ด้วยตัวเองและหากกรณีประเด็นที่ซับซ้อนควรให้มีทนายความ ดำเนินการเรื่องเอกสารและคำฟ้องหรือคำให้การจะมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น (กรณีให้ทนายความ ดำเนินการอาจมีค่าใช้จ่ายประมาณ 2,000-4,000 บาท หรือแล้วแต่จะตกลงกัน) วัสดุอุปกรณ์ เช่น เอกสาร พยาน หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดี ต้องมีการรวบรวมให้ครบตามเนื้อหาหรือ ประเด็นพิพาทที่เกิดขึ้นระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาหรือ ข้อพิพาทที่เกิดขึ้นต้องศึกษาและนำมาประกอบให้ครบถ้วน

Process กระบวนการ: ให้เขียนคำร้องเรียน/ คำร้องทุกข์เป็นหนังสือหรือเดินทางไปร้องทุกข์ด้วยตนเองต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์เพื่อให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการบันทึกข้อความให้ก็ได้หรือเขียนจดหมายร้องทุกข์และส่งถึงเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบของหน่วยงานรับเรื่องราวร้องทุกข์ของคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์โดยให้มีรายละเอียดชื่อนามสกุลรวมถึงที่อยู่ติดต่อได้ของผู้ร้องเรียนร้องทุกข์สถานที่ทำงานติดต่อกลับหรือเบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้หรืออีเมล (ถ้ามี) และต้องมีรายละเอียดข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์เกี่ยวข้องที่เป็นต้นเหตุของข้อร้องเรียนพร้อมด้วย เอกสารหรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อร้องเรียนร้องทุกข์พอที่จะทำให้ทราบและเข้าใจถึง พฤติการณ์ของการกระทำที่เป็นต้นเหตุของข้อขัดแย้งเพื่อประกอบการพิจารณาใส่ชื่อที่อยู่ของ หน่วยงานหรือที่เป็นต้นสังกัดหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้เป็นต้นเหตุแห่งการร้องเรียนร้องทุกข์เพื่อเรียก ตัวเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานนั้น ๆ มาให้ข้อมูลหรือสอบข้อเท็จจริง มีคำขอที่ผู้ร้องต้องการให้บังคับ หรือคำขอที่ต้องการให้เกิดขึ้นเพื่อให้ได้รับความยุติธรรมตามที่ตนกล่าวอ้างแล้วลงลายมือชื่อ ผู้ร้องเรียน/ ร้องทุกข์ คำร้องเรียนร้องทุกข์และคำขอที่ต้องการให้บังคับต้องลงลายมือชื่อผู้ที่

ร้องเรียนร้องทุกข์ จึงเป็นคำร้องที่จะรับไว้พิจารณาได้ ขึ้นเรื่องต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับคำสั่งที่มีชอบหรือรู้เหตุพฤติการณ์ต่อการทุจริต แต่ต้องไม่เกิน 3-5 ปี นับแต่รู้หรือมีเหตุอันควรรู้เรื่องความผิดที่กระทำ

Out put ผลลัพธ์: เมื่อพิจารณาตรวจสอบเอกสาร รับเรื่องร้องเรียน/ ร้องทุกข์ ในเบื้องต้นเพื่อตรวจสอบเรื่องข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ที่ถูกกระทำและพยานหลักฐานที่ใช้ประกอบการร้องเรียน ในเบื้องต้น และเมื่อเห็นว่าคดีมีมูลจะดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริง ไปยังหน่วยงานสังกัดเกี่ยวกับข้อมูลการร้องเรียนร้องทุกข์กล่าวโทษเพื่อไต่สวนหาพยานหลักฐานอันเป็นมูลเหตุข้อพิพาท ประกอบการดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริง เพื่อส่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือดำเนินการประสานหน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการ และแจ้งผลก่าดำเนินการกลับมายังผู้ร้องทราบและติดตามการดำเนินงานของหน่วยงานที่รับเรื่องไปดำเนินการให้ กรณีไม่พอใจคำวินิจฉัยให้ใช้สิทธิฟ้องศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบหรือศาลปกครอง ภายใน 90 วัน หรือภายใน 1 ปี นับแต่รู้หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี (แล้วแต่กรณี)

Out come ผลสัมฤทธิ์: ได้รับการแก้ไขเยียวยาความเดือดร้อนหรือความเสียหายที่เกิดขึ้น ในเบื้องต้น โดยสภาพแวดล้อมทั่วไปและสภาพจิตใจ โดยได้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามขั้นตอน กฎหมายเช่นการได้เข้ายื่นเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ตามระเบียบขั้นตอนและวิธีปฏิบัติของ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐและ/ หรือหน่วยงานได้รับเรื่องไว้พิจารณาแล้วอาจยกเลิกคำสั่งทางวินัยที่ไม่ชอบ (กรณีคำสั่งมิชอบด้วยกฎหมาย) หรือได้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามที่พึงประสงค์

ช่องทางที่ 5: ร้องคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.)

Input ปัจจัยนำเข้า: กรณีที่ควรจะมีคนให้คำปรึกษา เช่น นิติกร นักกฎหมาย หรือ ทัศนคติที่มีความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายป้องกันและปราบปรามการทุจริตรวมทั้งกระบวนการพิจารณาคดีที่เกี่ยวข้องจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินคดี ไม่มีค่าใช้จ่ายสามารถเขียนคำร้องทุกข์ได้ด้วยตัวเองและหากกรณีประเด็นที่ซับซ้อนควรให้มีทัศนคติความดำเนินการเรื่องเอกสารและ คำฟ้องหรือคำให้การ จะมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น (กรณีให้ทัศนคติความดำเนินการอาจมีค่าใช้จ่าย ประมาณ 2,000-4,000 บาท หรือแล้วแต่จะตกลงกัน) วัสดุอุปกรณ์ เช่น เอกสาร พยาน หลักฐาน ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดี ต้องมีการรวบรวมให้ครบตามเนื้อหาหรือประเด็นพิพาทที่เกิดขึ้น ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาหรือข้อพิพาทที่เกิดขึ้นต้องศึกษา และนำมาประกอบให้ครบถ้วน

Process กระบวนการ: ให้เขียนคำร้องเรียน/คำร้องทุกข์เป็นหนังสือหรือเดินทางไปร้องทุกข์ด้วยตนเองต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์เพื่อให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการบันทึกข้อความให้

ได้หรือเขียนจดหมายร้องทุกข์และส่งถึงเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบของหน่วยงานรับเรื่องราวร้องทุกข์ของคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ โดยต้องมีรายละเอียดชื่อนามสกุลรวมถึงที่อยู่ติดต่อได้ของผู้ร้องเรียนร้องทุกข์สถานที่ทำงานติดต่อกลับหรือ เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้ หรืออีเมล (ถ้ามี) รายละเอียดข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์เกี่ยวข้องที่เป็นต้นเหตุของข้อร้องเรียนพร้อมด้วยเอกสารหรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อร้องเรียนร้องทุกข์พอที่จะทำให้ทราบและเข้าใจถึงพฤติการณ์ของการกระทำที่เป็นต้นเหตุของข้อขัดแย้งเพื่อประกอบการพิจารณา ใส่ชื่อที่อยู่ของหน่วยงานหรือที่เป็นต้นสังกัดหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้เป็นต้นเหตุแห่งการร้องเรียนร้องทุกข์เพื่อเรียกตัวเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานนั้น ๆ มาให้ข้อมูลหรือสอบข้อเท็จจริงมีคำขอที่ผู้ร้องต้องการให้บังคับหรือคำขอที่ต้องการให้เกิดขึ้นเพื่อให้ได้รับความยุติธรรมตามที่ตนกล่าวอ้างพร้อมทั้งลงลายมือชื่อผู้ร้องเรียน/ ร้องทุกข์ คำร้องเรียนร้องทุกข์และคำขอที่การให้บังคับต้องลงลายมือชื่อผู้ที่ร้องเรียนร้องทุกข์ จึงเป็นคำร้องที่จะรับไว้พิจารณาได้ แล้วยื่นเรื่องต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่รับคำสั่งที่มีขอบหรือรู้เหตุพฤติการณ์ต่อการทุจริต แต่ต้องไม่เกิน 3-5 ปี นับแต่รู้หรือมีเหตุอันควรรู้เรื่องความผิดที่กระทำ

Out put ผลลัพธ์: เมื่อรับเรื่องพิจารณาตรวจเอกสาร รับเรื่องร้องเรียน/ ร้องทุกข์ ในเบื้องต้นเพื่อตรวจสอบเรื่องข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ที่ถูกกระทำและพยานหลักฐานที่ใช้ประกอบการร้องเรียนในเบื้องต้น ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงไปยังหน่วยงานสังกัดเกี่ยวกับข้อมูลการร้องเรียนร้องทุกข์กล่าวโทษเพื่อได้สวนหาพยานหลักฐานอันเป็นมูลเหตุข้อพิพาทประกอบการดำเนินการได้สวนข้อเท็จจริง เพื่อส่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือดำเนินการประสานหน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการและแจ้งผลการดำเนินการกลับมายังผู้ร้องทราบและติดตามการดำเนินงานของหน่วยงานที่รับเรื่องไปดำเนินการให้ กรณีไม่พอใจคำวินิจฉัยให้ใช้สิทธิฟ้องศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบหรือศาลปกครอง ภายใน 90 วัน หรือภายใน 1 ปี นับแต่รู้หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี (แล้วแต่กรณี)

Out come ผลสัมฤทธิ์: ได้รับการแก้ไขเยียวยาความเดือดร้อนหรือความเสียหายที่เกิดขึ้นในเบื้องต้น โดยสภาพแวดล้อมทั่วไปและสภาพจิตใจ เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามขั้นตอนกฎหมาย เช่น การได้เข้ายื่นเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ตามระเบียบขั้นตอนและวิธีปฏิบัติของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและ/ หรือหน่วยงานได้รับเรื่องไว้พิจารณาแล้วและอาจยกเลิกคำสั่งทางวินัยที่ไม่ชอบ (กรณีคำสั่งมิชอบด้วยกฎหมาย) หรือได้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามที่พึงประสงค์

ช่องทางที่ 6: ร้องสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.)

Input ปัจจัยนำเข้า: กรณีที่ควรมีคนให้คำปรึกษา เช่น นิติกร นักกฎหมาย หรือ ทนายความที่มีความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายป้องกันและปราบปรามการทุจริตรวมทั้งกระบวนการพิจารณาคดีที่เกี่ยวข้องจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินคดี ไม่มีค่าใช้จ่ายสามารถเขียนคำร้องทุกข์ได้ด้วยตัวเองและหากกรณีประเด็นที่ซับซ้อนควรให้มีทนายความดำเนินการเรื่องเอกสารและคำฟ้องหรือคำให้การ จะมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น (กรณีให้ทนายความดำเนินการอาจมีค่าใช้จ่ายประมาณ 2,000-4,000 บาท หรือแล้วแต่จะตกลงกัน) วัสดุอุปกรณ์ เช่น เอกสาร พยาน หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดี ต้องมีการรวบรวมให้ครบตามเนื้อหาหรือประเด็นพิพาทที่เกิดขึ้น พร้อมด้วย ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาหรือข้อพิพาทที่เกิดขึ้นต้องศึกษาและนำมาประกอบให้ครบถ้วน

Process กระบวนการ: เขียนคำร้องเรียน/ คำร้องทุกข์เป็นหนังสือหรือเดินทางไปร้องทุกข์ด้วยตนเองต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการบันทึกข้อความให้ก็ได้หรือเขียนจดหมายร้องทุกข์ และส่งถึงเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบของหน่วยงานรับเรื่องราวร้องทุกข์ของคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ มีรายละเอียดชื่อ นามสกุลรวมถึงที่อยู่ติดต่อได้ของผู้ร้องเรียน ร้องทุกข์สถานที่ทำงานติดต่อกลับ หรือเบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้หรือ/ อีเมล (ถ้ามี) เขียนรายละเอียดข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์เกี่ยวข้องที่เป็นต้นเหตุของข้อร้องเรียนพร้อมด้วยเอกสารหรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อร้องเรียนร้องทุกข์พอที่จะทำให้ทราบและเข้าใจถึงพฤติการณ์ของการกระทำที่เป็นต้นเหตุของข้อขัดแย้งเพื่อประกอบการพิจารณาใส่ชื่อที่อยู่ของหน่วยงานหรือที่เป็นต้นสังกัดหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้เป็นต้นเหตุแห่งการร้องเรียนร้องทุกข์เพื่อเรียกตัวเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานนั้น ๆ มาให้ข้อมูลหรือสอบข้อเท็จจริงมีค่าขอที่ผู้ร้องต้องการให้บังคับ หรือคำขอที่ต้องการให้เกิดขึ้นเพื่อให้ได้รับความยุติธรรมตามที่ตนกล่าวอ้างพร้อมลงลายมือชื่อผู้ร้องเรียน/ ร้องทุกข์ คำร้องเรียนร้องทุกข์และคำขอที่ต้องการให้บังคับต้องลงลายมือชื่อผู้ร้องเรียนร้องทุกข์จึงเป็นคำร้องที่จะรับไว้พิจารณาได้แล้วยื่นเรื่องต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับคำสั่งที่มีชอบหรือรู้เหตุพฤติการณ์ต่อการทุจริต แต่ต้องไม่เกิน 3-5 ปี นับแต่รู้หรือมีเหตุอันควรรู้เรื่องความผิดที่กระทำ

Out put ผลลัพธ์: เพื่อพิจารณาตรวจเอกสาร รับเรื่องร้องเรียน/ ร้องทุกข์ ในเบื้องต้นเพื่อตรวจสอบเรื่องข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ที่ถูกกระทำและพยานหลักฐานที่ใช้ประกอบการร้องเรียน ในเบื้องต้นดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงไปยังหน่วยงานสังกัดเกี่ยวกับข้อมูลการร้องเรียนร้องทุกข์กล่าวโทษเพื่อไต่สวนหาพยานหลักฐานอันเป็นมูลเหตุข้อพิพาทประกอบการดำเนินการ

ได้สวนข้อเท็จจริง เพื่อส่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือดำเนินการประสานหน่วยงานรับผิดชอบ ดำเนินการในกรณีจำเป็นเร่งด่วนภายใน 24 ชั่วโมง หรือ 7 วัน หรือ 15 วัน หรือโดยเร็วที่สุด หรือ ประสานหน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการ/ ติดตามผล กรณีไม่พอใจในผลการพิจารณาหรือการ ดำเนินการให้ใช้สิทธิฟ้องศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ภายใน 90 วัน หรือภายใน 1 ปี นับแต่รู้หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี

Out come ผลสัมฤทธิ์: ได้รับการแก้ไขเยียวยาความเดือดร้อนหรือความเสียหายที่เกิดขึ้น ในเบื้องต้น โดยสภาพแวดล้อมทั่วไปและสภาพจิตใจ เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามขั้นตอน กฎหมาย เช่น การได้เข้ายื่นเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ตามระเบียบขั้นตอนและวิธีปฏิบัติของ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินเพื่อป้องกันการทุจริตและ/ หรือหน่วยงานได้รับเรื่องไว้พิจารณา แล้วหรืออาจยกเลิกคำสั่งทางวินัยที่ไม่ชอบ (กรณีคำสั่งมิชอบด้วยกฎหมาย) หรือได้เข้าสู่ กระบวนการยุติธรรมตามที่พึงประสงค์

ช่องทางที่ 7: ร้องคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา (กพอ.)

Input ปัจจัยนำเข้า: กรณีควรมีคนให้คำปรึกษา เช่น นิติกร นักกฎหมาย หรือ หน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายการอุทธรณ์ร้องทุกข์ของข้าราชการในสังกัดอุดมศึกษา รวมทั้งกระบวนการพิจารณาคดีที่เกี่ยวข้องจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินคดี ไม่มีค่าใช้จ่าย สามารถเขียนคำร้องทุกข์ได้ด้วยตัวเองและหากกรณีประเด็นเนื้อหาที่ซับซ้อนควรให้มีทนายความ ดำเนินการเรื่องเอกสารและคำฟ้องหรือคำให้การ จะมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น (อาจมีค่าใช้จ่ายตาม ลักษณะแห่งคดีกรณีให้ทนายความดำเนินการอาจมีค่าใช้จ่ายประมาณ 2,000-4,000 บาท หรือ แล้วแต่จะตกลงกัน) วัสดุอุปกรณ์ เช่น เอกสาร พยาน หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดี ต้องมีการรวบรวมให้ครบตามเนื้อหาหรือประเด็นข้อพิพาทที่เกิดขึ้น พร้อมด้วยระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาหรือข้อพิพาทที่เกิดขึ้นต้องศึกษาอย่างละเอียดและนำมา ประกอบคำร้องให้ครบถ้วน

Process กระบวนการ: เขียนคำร้องเรียน/คำร้องทุกข์เป็นหนังสือหรือเดินทางไปร้องทุกข์ ด้วยตนเองต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์เพื่อให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการบันทึกข้อความให้ก็ได้ หรือเขียนจดหมายร้องทุกข์ และส่งถึงเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบของหน่วยงานรับเรื่องราวร้องทุกข์ของ คณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ โดยต้องมีรายละเอียดชื่อ นามสกุล รวมถึงที่อยู่ติดต่อได้ของผู้ ร้องเรียนร้องทุกข์ สถานที่ทำงานติดต่อกลับหรือเบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้หรืออีเมล (ถ้ามี) มีรายละเอียดข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์เกี่ยวข้องที่เป็นต้นเหตุของข้อร้องเรียนพร้อมด้วยเอกสาร หรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อร้องเรียนร้องทุกข์พอที่จะทำให้ทราบและเข้าใจถึงพฤติการณ์ ของการกระทำที่เป็นต้นเหตุของข้อขัดแย้งเพื่อประกอบการพิจารณา มีชื่อที่อยู่ของหน่วยงานหรือที่

เป็นต้นสังกัดหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้เป็นต้นเหตุแห่งการร้องเรียนร้องทุกข์เพื่อเรียกตัวเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานนั้น ๆ มาให้ข้อมูลหรือสอบข้อเท็จจริงมีค่าขอที่ผู้ร้องต้องการให้บังคับ หรือค่าขอที่ ต้องการให้เกิดขึ้นเพื่อให้ได้รับความยุติธรรมตามที่ตนกล่าวอ้าง ต้องลงลายมือชื่อผู้ร้องเรียน/ ร้องทุกข์ คำร้องเรียนร้องทุกข์และค่าขอที่ต้องการให้บังคับต้องลงลายมือชื่อผู้ที่ร้องเรียนร้องทุกข์ จึงเป็นคำร้องที่จะรับไว้พิจารณาได้ แล้วยื่นเรื่องต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับคำสั่งที่มีชอบหรือได้รับคำสั่งลงโทษทางวินัย

Out put ผลลัพธ์: การพิจารณาตรวจสอบเอกสาร รับเรื่องร้องเรียน/ ร้องทุกข์ ในเบื้องต้นเพื่อ ตรวจสอบเรื่องข้อเท็จจริงหรือพฤติกรรมที่ถูกกระทำและพยานหลักฐานที่ใช้ประกอบการร้องเรียน ในเบื้องต้นเมื่อมีมูลจะตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริง/ สอบสวนพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงไปยังหน่วยงานสังกัด เกี่ยวกับข้อมูลการร้องเรียนร้องทุกข์ กล่าวโทษเพื่อสอบสวนหาพยานหลักฐานอันเป็นมูลเหตุข้อพิพาทประกอบการดำเนินการไต่สวน ข้อเท็จจริง เพื่อส่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเร็วหรือดำเนินการประสานหน่วยงานรับผิดชอบ ดำเนินการ กรณีไม่พอใจในผลการพิจารณาหรือการดำเนินการให้ใช้สิทธิฟ้องศาลปกครอง ภายใน 90 วัน หรือภายใน 1 ปี นับแต่รู้หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี (แล้วแต่กรณี)

Out come ผลสัมฤทธิ์: ได้รับการแก้ไขเยียวยาความเดือดร้อนหรือความเสียหายที่เกิดขึ้น ในเบื้องต้น โดยสภาพแวดล้อมทั่วไปและสภาพจิตใจ เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามขั้นตอน กฎหมาย เช่น การได้เข้ายื่นเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ตามระเบียบขั้นตอนและวิธีปฏิบัติของ คณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ของข้าราชการในสถาบันอุดมศึกษาหรือหน่วยงานได้รับเรื่องไว้ พิจารณาแล้วหรืออาจยกเลิกคำสั่งทางวินัยที่ไม่ชอบ (กรณีคำสั่งมีชอบด้วยกฎหมาย) หรือได้เข้าสู่ กระบวนการยุติธรรมตามที่พึงประสงค์

ช่องทางที่ 8: ร้องคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.)

Input ปัจจัยนำเข้า: กรณีควรมีคนให้คำปรึกษา เช่น นิติกร นักกฎหมาย หรือทนายความ ที่มีความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายการอุทธรณ์ร้องทุกข์ของบุคลากรในสังกัดอุดมศึกษารวมทั้ง กระบวนการพิจารณาคดีที่เกี่ยวข้องจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินคดี ไม่มีค่าใช้จ่าย สามารถเขียนคำร้องทุกข์ได้ด้วยตัวเองและหากกรณีประเด็นเนื้อหาที่ซับซ้อนควรให้มีทนายความ ดำเนินการเรื่องเอกสารและคำฟ้องหรือคำให้การ จะมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น (อาจมีค่าใช้จ่ายตาม ลักษณะแห่งคดีกรณีให้ทนายความดำเนินการอาจมีค่าใช้จ่ายประมาณ 2,000-4,000 บาท หรือ แล้วแต่จะตกลงกัน) วัสดุอุปกรณ์ เช่น เอกสาร พยาน หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดี ต้องมี การรวบรวมให้ครบตามเนื้อหาหรือประเด็นข้อพิพาทที่เกิดขึ้นและระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ หรือ

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาหรือข้อพิพาทที่เกิดขึ้นต้องศึกษาอย่างละเอียดและนำมาประกอบคำร้องให้ครบถ้วน

Process กระบวนการ: เขียนคำร้องเรียน/ คำร้องทุกข์เป็นหนังสือหรือเดินทางไปร้องทุกข์ด้วยตนเองต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์เพื่อให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการบันทึกข้อความให้ได้หรือเขียนจดหมายร้องทุกข์และส่งถึงเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบของหน่วยงานรับเรื่องราวร้องทุกข์ของคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ มีรายละเอียดชื่อ นามสกุล รวมถึงที่อยู่ติดต่อได้ของผู้ร้องเรียนร้องทุกข์สถานที่ทำงานติดต่อกลับ หรือเบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้หรืออีเมล (ถ้ามี) รายละเอียดข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์เกี่ยวข้องที่เป็นต้นเหตุของข้อร้องเรียนพร้อมด้วยเอกสารหรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อร้องเรียนร้องทุกข์พอที่จะทำให้ทราบและเข้าใจถึงพฤติการณ์ของการกระทำที่เป็นต้นเหตุของข้อขัดแย้งเพื่อประกอบการพิจารณา มีชื่อที่อยู่ของหน่วยงานหรือที่เป็นต้นสังกัดหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้เป็นต้นเหตุแห่งการร้องเรียนร้องทุกข์เพื่อเรียกตัวเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานนั้น ๆ มาให้ข้อมูลหรือสอบข้อเท็จจริงมี คำขอที่ผู้ร้องต้องการให้บังคับ หรือคำขอที่ต้องการให้เกิดขึ้นเพื่อให้ได้รับความยุติธรรมตามที่ตนกล่าวอ้างพร้อมทั้งลงลายมือชื่อผู้ร้องเรียน/ ร้องทุกข์ คำร้องเรียนร้องทุกข์และคำขอที่ผู้ร้องต้องการให้บังคับต้องลงลายมือชื่อผู้ร้องเรียนร้องทุกข์จึงเป็นคำร้องที่จะรับไว้พิจารณาได้แล้ว ยื่นเรื่องต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับคำสั่งที่มีชอบหรือได้รับคำสั่งลงโทษทางวินัย

Out put ผลลัพธ์: พิจารณาตรวจรับเอกสาร รับเรื่องร้องเรียน/ ร้องทุกข์ ดำเนินการเบื้องต้น เพื่อตรวจสอบโดยคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงกรณีเรื่องหลักสูตรการศึกษา/ สอบสวนพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องโดยประสานหน่วยงานต้นสังกัดดำเนินการ โดยเร็วที่สุด/ ติดตามผลแจ้งผู้ร้องทราบและกรณีไม่พอใจให้ใช้สิทธิฟ้องศาลปกครองภายใน 90 วัน หรือภายใน 1 ปี นับแต่วันหรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี (แล้วแต่กรณี)

Out come ผลสัมฤทธิ์: ได้รับการแก้ไขเยียวยาความเดือดร้อนหรือความเสียหายที่เกิดขึ้นในเบื้องต้น โดยสภาพแวดล้อมทั่วไปและสภาพจิตใจโดยรวม เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามขั้นตอนกฎหมาย เช่น การได้เข้ายื่นเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ตามระเบียบขั้นตอนและวิธีปฏิบัติของคณะกรรมการการอุดมศึกษาในการรับทราบปัญหาข้อร้องทุกข์ของสถาบันอุดมศึกษาหรือหน่วยงานที่ได้รับเรื่องไว้พิจารณาแล้ว หรือได้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามที่พึงประสงค์

ช่องทางที่ 9: ร้องกระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.)

Input ปัจจัยนำเข้า: กรณีต้องมีคนให้คำปรึกษา เช่น นิติกร นักกฎหมาย หรือทนายความที่มีความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายปกครองรวมทั้งกระบวนการพิจารณาคดีปกครองจะเป็นประโยชน์ยิ่งต่อการดำเนินคดี ไม่มีค่าใช้จ่ายสามารถเขียนคำร้องทุกข์ได้ด้วยตัวเองและหากกรณีประเด็น

เนื้อหาที่ซับซ้อนควรมีมีทนายความดำเนินการเรื่องเอกสารและคำฟ้องหรือคำให้การ จะมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น (กรณีให้ทนายความดำเนินการ อาจมีค่าใช้จ่ายประมาณ 2,000-4,000 บาท หรือแล้วแต่จะตกลงกัน) วัสดุอุปกรณ์ เช่น เอกสาร พยาน หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดี ต้องมีการตรวจสอบอย่างละเอียดและรวบรวมให้ครบถ้วนตามเนื้อหาหรือประเด็นพิพาทที่เกิดขึ้น ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาหรือข้อพิพาทที่เกิดขึ้นต้องศึกษาอย่างละเอียดรอบคอบทั้งประเด็นหลักและประเด็นข้อยกเว้น โดยนำมาประกอบให้ครบถ้วนทุกประเด็น

Process กระบวนการ: เขียนคำร้องเรียน/ คำร้องทุกข์เป็นหนังสือหรือเดินทางไป ร้องทุกข์ด้วยตนเองต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการบันทึกข้อความ ให้ก็ได้หรือเขียนจดหมายร้องทุกข์ และส่งถึงเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบของหน่วยงานรับเรื่องราว ร้องทุกข์ของคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ โดย ต้องมีรายละเอียด ชื่อ นามสกุล รวมถึงที่อยู่ ที่ติดต่อ ได้ของผู้ร้องเรียนร้องทุกข์สถานที่ทำงานติดต่อกลับ หรือเบอร์ โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้ หรืออีเมล (ถ้ามี) รายละเอียดข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์เกี่ยวข้องที่เป็นต้นเหตุของข้อร้องเรียนพร้อม ด้วยเอกสารหรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อร้องเรียนร้องทุกข์พอที่จะทำให้ทราบและเข้าใจถึง พฤติการณ์ของการกระทำที่เป็นต้นเหตุของข้อขัดแย้งเพื่อประกอบการพิจารณา ชื่อ ที่อยู่ของ หน่วยงานหรือที่เป็นต้นสังกัดหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้เป็นต้นเหตุแห่งการร้องเรียนร้องทุกข์เพื่อเรียก ตัวเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานนั้น ๆ มาให้ข้อมูลหรือสอบข้อเท็จจริงมีค่าขอที่ผู้ร้องต้องการให้บังคับ หรือค่าขอที่ผู้ร้องต้องการให้เกิดขึ้นเพื่อให้ได้รับความยุติธรรมตามที่ตนกล่าวอ้างพร้อมทั้งลงลายมือชื่อ ผู้ร้องเรียน/ ร้องทุกข์ คำร้องเรียนร้องทุกข์และคำขอที่ผู้ร้องต้องการให้บังคับต้องลงลายมือชื่อผู้ที่ ร้องเรียนร้องทุกข์ จึงเป็นคำร้องที่จะรับไว้พิจารณาได้แล้ว ยื่นเรื่องต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้อง ทุกข์ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับคำสั่งที่มีชอบหรือ ได้รับคำสั่งลงโทษทางวินัย

Out put ผลลัพธ์: พิจารณาตรวจเอกสาร รับเรื่องร้องเรียน/ ร้องทุกข์ ในเบื้องต้นเพื่อ ตรวจสอบเรื่องข้อเท็จจริงหรือพฤติกรรมที่ถูกกระทำและพยานหลักฐานที่ใช้ประกอบการร้องเรียน ในเบื้องต้นเมื่อคดีมีมูลตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริง/ สอบสวนพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงไปยังหน่วยงานสังกัด เกี่ยวกับข้อมูลการร้องเรียนร้องทุกข์ กล่าวโทษเพื่อสอบสวนหาพยานหลักฐานอันเป็นมูลเหตุข้อพิพาทประกอบการดำเนินการไต่สวน ข้อเท็จจริง เพื่อส่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเร็วหรือดำเนินการประสานหน่วยงานรับผิดชอบ ดำเนินการ กรณีไม่พอใจในผลการพิจารณาหรือการดำเนินการให้ใช้สิทธิฟ้องศาลปกครอง ภายใน 90 วัน หรือภายใน 1 ปี นับแต่รู้หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี (แล้วแต่กรณี)

Out come ผลสัมฤทธิ์: ได้รับการแก้ไขเยียวยาความเดือดร้อนหรือความเสียหายที่เกิดขึ้นในเบื้องต้น โดยสภาพแวดล้อมทั่วไปและสภาพจิตใจโดยรวม เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามขั้นตอนกฎหมาย เช่น การได้เข้ายื่นเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ตามระเบียบขั้นตอนและวิธีปฏิบัติของกระทรวงศึกษาธิการหรือหน่วยงานได้รับเรื่องไว้พิจารณาแล้วหรืออาจยกเลิกคำสั่งทางวินัยที่ไม่ชอบ (กรณีคำสั่งมิชอบด้วยกฎหมาย) หรือได้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามที่พึงประสงค์

ช่องทางที่ 10: คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (คสช.)

Input ปัจจัยนำเข้า: กรณีที่ควรมีคนให้คำปรึกษา เช่น นิติกร นักกฎหมาย หรือ ทนายความที่มีความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายปกครองและกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยซึ่งอยู่ในอำนาจที่คณะรักษาความสงบเรียบร้อยจะดำเนินการ ได้รวมทั้งกระบวนการพิจารณาคดีปกครองจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินคดี ไม่มีค่าใช้จ่ายสามารถเขียนคำร้องทุกข์ได้ด้วยตัวเองและหากกรณีประเด็นที่มีเนื้อหาซับซ้อนควรให้มีทนายความดำเนินการเรื่องเอกสารและคำฟ้องหรือคำให้การ จะมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น (กรณีให้ทนายความดำเนินการอาจมีค่าใช้จ่ายประมาณ 2,000-4,000 บาท หรือแล้วแต่จะตกลงกัน) วัสดุอุปกรณ์ เช่น เอกสาร พยาน หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อพิพาทที่ต้องใช้ประกอบการดำเนินคดี ต้องมีการรวบรวมให้ครบตามเนื้อหาหรือประเด็นข้อพิพาทที่เกิดขึ้น ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาหรือข้อพิพาทที่เกิดขึ้นต้องศึกษาอย่างละเอียดรอบคอบทั้งในข้อบังคับหลักและข้อยกเว้นอื่น ๆ และนำมาประกอบให้ครบถ้วน

Process กระบวนการ: เข้าร้องทุกข์ด้วยตนเองหรือโทรศัพท์สายด่วน 1111 แจ้งความเดือดร้อนหรือปัญหาที่ประสบภัยต่อตนเองหรือผู้อื่นและความเดือดร้อนเสียหายที่ได้รับ หรือเขียนคำร้องเรียน/ คำร้องทุกข์เป็นหนังสือหรือเดินทางไปร้องทุกข์ด้วยตนเองต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์เพื่อให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการบันทึกข้อความให้ก็ได้หรือเขียนจดหมายร้องทุกข์และส่งถึงเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบของหน่วยงานรับเรื่องราวร้องทุกข์ของคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ โดยมีรายละเอียดชื่อนามสกุลรวมถึงที่อยู่ติดต่อได้ของผู้ร้องเรียนร้องทุกข์สถานที่ทำงานติดต่อกลับหรือเบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้ หรือ/ อีเมล (ถ้ามี) รายละเอียดข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องที่เป็นต้นเหตุของข้อร้องเรียนพร้อมด้วยเอกสารหรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อร้องเรียนร้องทุกข์พอที่จะทำให้ทราบและเข้าใจถึงพฤติการณ์ของการกระทำที่เป็นต้นเหตุของข้อขัดแย้งเพื่อประกอบการพิจารณา ชื่อ ที่อยู่ของหน่วยงานหรือที่เป็นต้นสังกัดหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้เป็นต้นเหตุแห่งการร้องเรียนร้องทุกข์เพื่อเรียกตัวเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานนั้น ๆ มาให้ข้อมูลหรือสอบข้อเท็จจริงพร้อม คำขอที่ผู้ร้องต้องการให้บังคับ หรือคำขอที่ต้องการให้เกิดขึ้นเพื่อให้ได้รับความยุติธรรมตามที่ตนกล่าวอ้างและต้องลงลายมือชื่อผู้ร้องเรียน/ ร้องทุกข์ คำร้องเรียนร้อง

ทุกข์และคำขอที่ต้องการให้บังคับต้องลงลายมือชื่อผู้ที่ร้องเรียนร้องทุกข์ จึงเป็นคำร้องที่จะรับไว้พิจารณาได้โดย ยื่นเรื่องต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับคำสั่งที่มีชอบด้วยกฎหมาย

Out put ผลลัพธ์: พิจารณาตรวจสอบเอกสาร รับเรื่องร้องเรียน/ ร้องทุกข์ ในเบื้องต้นเพื่อตรวจสอบเรื่องข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ที่ถูกกระทำและพยานหลักฐานที่ใช้ประกอบการร้องเรียน ในเบื้องต้นเมื่อเห็นว่ามิมูล ตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริง/ สอบสวนพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงไปยังหน่วยงานสังกัด เกี่ยวกับข้อมูลการร้องเรียนร้องทุกข์ กล่าวโทษเพื่อสอบสวนหาพยานหลักฐานอันเป็นมูลเหตุข้อพิพาทประกอบการดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริง เพื่อส่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเร็วหรือดำเนินการประสานหน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการโดยเร็ว หากผู้ร้องประสงค์ให้แจ้งผลการดำเนินการมายังภูมิลำเนาหรือสถานที่ทำงาน ต้องแจ้งความประสงค์ไว้ด้วย กรณีไม่พอใจในผลการพิจารณาหรือการดำเนินการให้ใช้สิทธิฟ้องศาลปกครอง ภายใน 90 วัน หรือภายใน 1 ปี นับแต่วันหรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี (แล้วแต่กรณี)

Out come ผลสัมฤทธิ์: ได้รับการแก้ไขเยียวยาความเดือดร้อนหรือความเสียหายที่เกิดขึ้น ในเบื้องต้น โดยสภาพแวดล้อมทั่วไปและสภาพจิตใจโดยรวม สามารถเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามขั้นตอนของกฎหมาย เช่น การได้เข้ายื่นเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ตามระเบียบขั้นตอนและวิธีปฏิบัติของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาความสงบแห่งชาติหรือหน่วยงานได้รับเรื่องไว้พิจารณาแล้วหรืออาจยกเลิกคำสั่งทางวินัยที่ไม่ชอบ (กรณีคำสั่งมีชอบด้วยกฎหมาย) หรือได้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามที่พึงประสงค์

ช่องทางที่ 11: แจ้งความร้องทุกข์ต่อตำรวจท้องที่หรือตำรวจกองปราบปราม

Input ปัจจัยนำเข้า: ควรมีคนให้คำปรึกษาเช่น เจ้าพนักงานที่มีอำนาจสอบสวน นักกฎหมาย หรือทนายความที่มีความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายปกครอง และการปราบปรามการทุจริตรวมทั้งกระบวนการพิจารณาคดีปกครองหรือคดีอาญากรณีทุจริตและประพฤติมิชอบจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินคดี ไม่มีค่าใช้จ่ายสามารถเข้าแจ้งความร้องทุกข์ได้ด้วยตัวเอง หรืออาจทำคำร้องทุกข์เป็นหนังสือด้วยก็ได้และหากกรณีประเด็นที่ซับซ้อนควรมีผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำเรื่องเอกสารที่มีความสำคัญในการเข้าแจ้งความจะทำให้สำนวนการสอบสวนและหลักฐานชัดเจนยิ่งขึ้น วัสดุอุปกรณ์ เช่น เอกสาร พยาน หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดี ต้องมีการรวบรวมและศึกษาข้อมูลให้ละเอียดเพียงพอครบถ้วนตามเนื้อหาหรือประเด็นพิพาทที่เกิดขึ้น ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาหรือข้อพิพาทที่เกิดขึ้นต้องศึกษาให้ละเอียดทั้งประเด็นข้อบังคับหลักและประเด็นข้อยกเว้นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องและนำมาประกอบให้ครบถ้วน

Process กระบวนการ: เข้าแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนในท้องที่ที่มูลคดีเกิดด้วยตนเองหรืออาจทำคำร้องทุกข์เป็นหนังสือยื่นต่อพนักงานสอบสวนเพื่อบันทึกไว้ในเอกสารรายละเอียดข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์เกี่ยวข้องที่เป็นต้นเหตุของข้อร้องทุกข์การสอบสวนเพิ่มเติมต้องมีรายละเอียด ชื่อ นามสกุล รวมถึงที่อยู่ติดต่อได้ของผู้แจ้งข้อกล่าวหา สถานที่ทำงานที่ติดต่อกลับ หรือเบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้ หรือ/ อีเมล (ถ้ามี) มีรายละเอียดข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดที่เป็นต้นเหตุของการแจ้งความร้องทุกข์ พร้อมด้วยเอกสารหรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหาที่จะทำให้ทราบและเข้าใจถึงพฤติการณ์ของการกระทำที่เป็นต้นเหตุของข้อกล่าวหาว่ามีผู้ใดกระทำความผิดเพื่อประกอบการพิจารณาต้องมีชื่อที่อยู่ของหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นต้นเหตุการแจ้งความให้ดำเนินคดีเพื่อทราบตัวผู้กระทำความผิดและตรวจสอบหรืออาจมีหมายเรียกมาให้ข้อมูลเพิ่มเติมได้ คำขอที่ต้องการให้บังคับหรือคำขอให้ลงโทษแก่ผู้กระทำความผิด/ พร้อมลงลายมือชื่อผู้กล่าวหาอย่างครบถ้วน เข้าแจ้งความร้องทุกข์ได้นับแต่เมื่อรู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งร้องทุกข์หรือการฟ้องคดีหรือ นับแต่วันที่ได้รับคำสั่งที่มีชอบด้วยกฎหมายหรือทราบข้อมูลพฤติการณ์ต่อการทุจริตหรือ ได้พบเห็นการกระทำความผิดอย่างหนึ่งอย่างใด

Out put ผลลัพธ์: พนักงานสอบสวนรับแจ้งความร้องทุกข์ พร้อมดำเนินการสอบปากคำผู้กล่าวหาเบื้องต้นพร้อมทั้งรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดพนักงานสอบสวนเข้าตรวจสอบพยานหลักฐานหรืออาจมีการเรียกผู้ที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่าง ๆ ในคดีมาสอบถามหรือให้ปากคำเพิ่มเติม หรือเรียกเอกสารที่เกี่ยวข้องตามที่ผู้กล่าวหาให้ข้อมูลหรือที่พนักงานสอบสวนตรวจสอบพบเพื่อประกอบสำนวนการสอบสวนเพิ่มเติมพนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับคดี ประกอบสำนวนการสอบสวนอย่างรอบคอบและรัดกุมเพียงพอแก่การเสนอคดี ส่งสำนวนการสอบสวนให้หน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการเช่น (ปปท.) หรือ (ปปช.) หรือ (สตง.) หรือพนักงานอัยการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม (แล้วแต่กรณี) เพื่อส่งสำนวนฟ้องศาลที่มีเขตอำนาจตามกระบวนการยุติธรรม

Out come ผลสัมฤทธิ์: ได้รับการแก้ไขเยียวยาความเดือดร้อนหรือความเสียหายที่เกิดขึ้นในเบื้องต้น โดยสภาพแวดล้อมทั่วไปความปลอดภัยทั้งร่างกายและสภาพจิตใจโดยรวม เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมตามขั้นตอนกฎหมาย เช่น การได้เข้าแจ้งความร้องทุกข์ต่อตำรวจตามระเบียบขั้นตอนและวิธีปฏิบัติของกฎหมายหรือหน่วยงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้รับเรื่องไว้พิจารณาแล้ว และได้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามที่พึงประสงค์

ช่องทางที่ 12: ร้องศูนย์ดำรงธรรม

Input ปัจจัยนำเข้า: กรณีมีคนให้คำปรึกษา เช่น นิติกร นักกฎหมาย หรือทนายความที่มีความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายปกครองและกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยซึ่งอยู่ในอำนาจที่คณะรักษาความสงบเรียบร้อยจะดำเนินการ ได้รวมทั้งกระบวนการพิจารณาคดีปกครองจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินคดี ไม่มีค่าใช้จ่ายสามารถเขียนคำร้องทุกข์ได้ด้วยตัวเองและหากกรณีประเด็นที่มีเนื้อหาซับซ้อนควรให้มีทนายความดำเนินการเรื่องเอกสารและคำฟ้องหรือคำให้การ จะมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น (กรณีให้ทนายความดำเนินการอาจมีค่าใช้จ่ายประมาณ 2,000-4,000 บาท หรือแล้วแต่จะตกลงกัน) วัสดุอุปกรณ์ เช่น เอกสาร พยาน หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อพิพาทที่ต้องใช้ประกอบการดำเนินคดี ต้องมีการรวบรวมให้ครบตามเนื้อหาหรือประเด็นข้อพิพาทที่เกิดขึ้น ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาหรือข้อพิพาทที่เกิดขึ้น ต้องศึกษาอย่างละเอียดรอบคอบทั้งในข้อบังคับหลักและข้อยกเว้นอื่น ๆ และนำมาประกอบให้ครบถ้วน

Process กระบวนการ: เขียนคำร้องเรียน/ คำร้องทุกข์เป็นหนังสือหรือเดินทางไปร้องทุกข์ด้วยตนเองเพื่อให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการบันทึกข้อความให้ก็ได้หรือเขียนจดหมายร้องทุกข์และส่งถึงเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบของหน่วยงานรับเรื่องราวร้องทุกข์ของคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ แต่ต้องลงชื่อผู้ร้องทุกข์ โดยต้องมีรายละเอียด ชื่อ นามสกุล รวมถึงที่อยู่ติดต่อได้ของผู้ร้องเรียน ร้องทุกข์สถานที่ทำงานติดต่อกลับ หรือเบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้ หรืออีเมล (ถ้ามี) รายละเอียดข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์เกี่ยวข้องที่เป็นต้นเหตุของข้อร้องเรียน/ ร้องทุกข์ พร้อมด้วยเอกสารหรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อร้องเรียน/ ร้องทุกข์พอที่จะทำให้ทราบและเข้าใจถึงพฤติการณ์ของการกระทำที่เป็นต้นเหตุของข้อร้องเรียน/ ร้องทุกข์ได้เป็นอย่างดีเพื่อประกอบการพิจารณา ต้องมีชื่อที่อยู่ของหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้เป็นต้นเหตุแห่งการร้องเรียนร้องทุกข์เพื่อเรียกตัว เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานนั้น ๆ มาให้ข้อมูลหรือสอบข้อเท็จจริงต่อไป มีคำขอที่ผู้ร้องต้องการให้บังคับ หรือคำขอที่ต้องการให้เกิดขึ้นเพื่อให้ได้รับความยุติธรรมตามที่ตนกล่าวอ้าง พร้อมลงลายมือชื่อผู้ร้องเรียน/ ร้องทุกข์ คำร้องเรียนร้องทุกข์และคำขอที่ต้องการให้บังคับต้องลงลายมือชื่อที่ร้องเรียนร้องทุกข์ จึงเป็นคำร้องที่จะรับไว้พิจารณาได้ แล้ว ยื่นเรื่องต่อฝ่ายรับคำร้องทุกข์ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับคำสั่งที่มีขอบหรือได้รับคำสั่งลงโทษทางวินัยหรือมีพฤติการณ์สื่อถึงการทุจริตหรือประพฤตินิষอบ

Out put ผลลัพธ์: เมื่อพิจารณาตรวจเอกสาร รับเรื่องราวร้องเรียน/ ร้องทุกข์ ในเบื้องต้นเพื่อตรวจสอบเรื่องข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ที่ถูกกระทำและพยานหลักฐานที่ใช้ประกอบการร้องเรียน

ในเบื้องต้น ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงไปยังหน่วยงานสังกัดเกี่ยวกับข้อมูลการร้องเรียนร้องทุกข์กล่าวโทษเพื่อไต่สวนหาพยานหลักฐานอันเป็นมูลเหตุข้อพิพาทประกอบการดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริง เพื่อส่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือดำเนินการประสานหน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการ กรณีจำเป็นเร่งด่วนภายใน 24 ชั่วโมงต่อ 7 วัน ต่อ 15 วัน หรือโดยเร็วที่สุด หรือประสานหน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการ/ ติดตามผล กรณีไม่พอใจในผลการพิจารณาหรือการดำเนินการให้ใช้สิทธิฟ้องศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ภายใน 90 วัน หรือภายใน 1 ปี นับแต่รู้หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี

Out come ผลสัมฤทธิ์: ได้รับการแก้ไขเยียวยาความเดือดร้อนหรือความเสียหายที่เกิดขึ้นในเบื้องต้น ทางร่างกายโดยสภาพแวดล้อมทั่วไปและสภาพจิตใจโดยรวม เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามขั้นตอนกฎหมาย เช่น การได้เข้ายื่นเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ตามระเบียบขั้นตอนและวิธีปฏิบัติของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ และหรือหน่วยงานได้รับเรื่องไว้พิจารณาแล้ว หรือได้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามที่พึงประสงค์

ช่องทางที่ 13: ร้องสำนักงานคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม, สำนักงานอัยการ (พิเศษ) ฝ่ายคดีปกครอง

Input ปัจจัยนำเข้า: กรณีที่มีคนให้คำปรึกษา เช่น พนักงานอัยการ นิติกรกระทรวงยุติธรรม หรือทนายความที่มีความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายปกครอง หรือกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำละเมิดสัญญาทางปกครอง หรือกรณีเกี่ยวกับการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะหรือสถานะของบุคคล รวมทั้งการดำเนินการในกระบวนการพิจารณาคดีจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินคดี ไม่มีค่าใช้จ่ายสามารถเขียนคำร้องตามแบบฟอร์มได้ด้วยตัวเองและหากกรณีประเด็นเนื้อหาที่ซับซ้อนควรให้ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญในการดำเนินการเรื่องเอกสารที่สำคัญประกอบการยื่นเรื่องจะมีความชัดเจนและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น วัสดุอุปกรณ์ เช่น เอกสาร พยาน หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดี ต้องมีการศึกษาอย่างละเอียดโดยรวมให้ครบตามเนื้อหาหรือประเด็นพิพาทที่เกิดขึ้น ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาหรือข้อพิพาทที่เกิดขึ้นต้องศึกษาโดยละเอียดทั้งประเด็นที่เป็นข้อบังคับหลักและประเด็นของข้อยกเว้นต่าง ๆ และนำมาประกอบให้ครบถ้วน

Process กระบวนการ: ยื่นคำร้องเป็นหนังสือหรือ โดยใช้แบบฟอร์มของสำนักงานคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามที่เจ้าหน้าที่กำหนด โดยข้อบังคับระเบียบการขอเข้าใกล้เกลี่ยคดีที่มีทางตกลงกันได้ก่อนฟ้องคดี คำร้องต้องเข้าเงื่อนไขของการเจรจาไกล่เกลี่ย ก่อนการฟ้องคดีปกครอง เป็นข้อพิพาทที่มีข้อกฎหมายเปิดช่องให้ตกลงกันได้คดีมีทางเสร็จไปทั้งเรื่องและหากตกลงกันได้คดีมีทางให้สิ้นสุดโดยไม่ต้องฟ้องร้องเป็นคดีความ และคู่กรณีทุกฝ่ายประสงค์จะให้

เจ้าพนักงานของสำนักคุ้มครองสิทธิทำการไกล่เกลี่ย คำร้องต้องมีรายละเอียดของผู้ร้องและคู่กรณี หรือชื่อที่อยู่ของหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นต้นเหตุแห่งข้อพิพาทที่ต้องการไกล่เกลี่ยเพื่อหาข้อยุติ เช่น ชื่อ-สกุล ที่อยู่ อายุ อาชีพ เบอร์โทรศัพท์ อีเมลล์และอื่น ๆ ต้อง มีรายละเอียดข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ที่ไม่ได้รับความยุติธรรมที่ชัดเจน เพียงพอที่จะเข้าใจต้นเหตุปัญหาของข้อร้องเรียน/ ร้องทุกข์ และความเดือดร้อนหรือความเสียหายอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ เอกสารพยานหลักฐานที่สำคัญเกี่ยวข้องแก่คดี รวมถึงบุคคลและพยานวัตถุที่เกี่ยวข้องกับคดีเพียงพอที่จะทำให้สามารถสรุปประเด็นข้อพิพาทได้พร้อมคำขอที่ผู้ร้องต้องการให้บังคับ/ พร้อมลงลายมือชื่อผู้ฟ้องคดี การไกล่เกลี่ยคดีทำให้เกิดประโยชน์แก่คู่กรณีทุกฝ่ายและมีทางเป็นไปได้ โดยสำนักงานคุ้มครองสิทธิฯ จะมีหนังสือนัดคู่กรณีทุกฝ่ายเข้าเจรจาไกล่เกลี่ยพร้อมกัน ตามวัน เวลาที่กำหนด กรณีสามารถตกลงหรือหาข้อยุติกันได้ ทั้งสองฝ่ายอาจทำสัญญา ณ ที่ทำการสำนักงานอัยการ หรือเพื่อใช้เป็นหลักฐาน

Out put ผลลัพธ์: เกิดประโยชน์กับคู่กรณีทุกฝ่ายและข้อตกลงนั้นอาจนำไปใช้เป็นหลักฐานกรณีอีกฝ่ายไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงหรือใช้เป็นหลักฐานประกอบในการฟ้องคดี

Out come ผลสัมฤทธิ์: ได้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมที่พึงประสงค์โดยผ่านทางกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative justice) ได้รับการแก้ไขเยียวยาความเดือดร้อนหรือเสียหายอย่างแท้จริงโดยไม่เกิดการฟ้องคดีให้เป็นการค่าใช้จ่ายอย่างสูง เสียโอกาสหรือเสียเวลา และยังสามารถรักษาความสัมพันธ์อันดีของคู่กรณีต่อไปได้

ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการตัดสินใจ ยื่นฟ้องคดี และข้อควรระวังเป็นพิเศษในการฟ้องคดี พบว่า ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องกันว่า การตัดสินใจที่ส่งผลสัมฤทธิ์ในการยื่นฟ้องคดี มีลักษณะสำคัญ คือ ความรอบครอบในการรวบรวมเอกสารและพยานหลักฐานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับคดี ไม่ได้ศึกษาข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง เอกสารสำคัญอยู่ในความครอบครองของเจ้าหน้าที่ ไม่มีอำนาจนำเอกสารออกมาได้ โดยผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่า พยานหลักฐานที่มีอยู่ไม่สมบูรณ์ตามกฎหมาย เช่น มีเพียงสำเนาเอกสาร เอกสารไม่ลงวันที่ การรับรองเอกสาร ไม่ถูกต้องตาม ระเบียบปฏิบัติ เอกสารที่ประกอบการเสนอคำฟ้องไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ตามกฎหมาย (ไม่มีหรือมีแต่ใช้อ้างอิงไม่ได้ตามกฎหมาย) พยานหลักฐานที่มีไม่เพียงพอในการเสนอคำฟ้องหรือการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีของศาล พยานหลักฐานที่มีไม่เพียงพอที่จะนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ตามบทบัญญัติกฎหมาย และผู้เชี่ยวชาญบางท่านให้ความเห็นว่าพยานบุคคลและผู้เกี่ยวข้องกับข้อพิพาทและรับทราบข้อมูลที่เป็นประเด็นปัญหาไม่กล้ามาเป็นพยานในศาล การดำเนินการในทางคดีทางปกครองเป็นเหตุให้ถูกข่มขู่, โดนกลั่นแกล้ง, เกรงกลัวอิทธิพล, ทนแรงกดดันจาก

สภาพแวดล้อมไม่ไหวและการฟ้องคดีต่อศาลต่อไป อาจได้รับผลกระทบในการทำงาน หรือการใช้ชีวิตประจำวัน ทั้งตนเองและครอบครัว และผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องกันว่า สิ่งสำคัญที่ต้องเพิ่มความระมัดระวังพิเศษในการฟ้องคดี คือ เรื่อง อายุความ เช่น พ้นกำหนดเวลายื่นคำร้องทุกข์ หรือพ้นกำหนดเวลาส่งเอกสารประกอบการพิจารณาคดี หรือพ้นระยะเวลายื่นฟ้องคดีต่อศาล เขตอำนาจศาล เช่น ต้องยื่นฟ้องต่อศาลที่มีอำนาจรับคดีไว้พิจารณา (เหตุฟ้องผิดศาล) ยื่นต่อศาลชั้นต้น ศาลชั้นอุทธรณ์ หรือศาลสูงสุด โดยที่ผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่า เงื่อนไขการฟ้องคดีปกครอง เช่น เงื่อนไขเกี่ยวกับผู้มีสิทธิฟ้องคดี คือ ต้องเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย หรืออาจจะเดือดร้อน หรือเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้ หรือเงื่อนไขเกี่ยวกับคำขอในคำฟ้องให้ศาลมีคำสั่ง เพื่อกำหนดความเดือดร้อนเสียหาย เช่น ขอสั่งให้เพิกถอนกฎหรือคำสั่ง หรือสั่งห้ามกระทำ หรือสั่งให้บุคคลกระทำหรือละเว้นการกระทำ หรือเงื่อนไขเกี่ยวกับการเยียวยา กำไรความเดือดร้อนหรือเสียหายแก่ผู้ฟ้องคดี หรือเงื่อนไขเกี่ยวกับคำฟ้องและเอกสารที่ยื่นต่อศาล โดยเงื่อนไขเกี่ยวกับระยะเวลาในการฟ้องคดี มี 3 กรณี คือ 1) คดีปกครองทั่วไปต้องฟ้องภายใน 90 วัน นับแต่วันที่รู้หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี 2) เกี่ยวกับการกระทำละเมิดสัญญาทางปกครองต้องฟ้องภายใน 1 ปี แต่ต้องไม่เกิน 10 ปี นับแต่วันที่รู้หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี 3) เกี่ยวกับการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะหรือสถานะของบุคคลการฟ้องคดีไม่มีอายุความฟ้องเมื่อใดก็ได้ และผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่าควรให้ความสำคัญ เกี่ยวกับเนื้อหาคดีไม่ครบองค์ประกอบความผิด เช่น การบรรยายฟ้องไม่ครบองค์ประกอบความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติ หรือบรรยายฟ้องเคลือบคลุม ทำให้คู่กรณีหลงประเด็นต่อสู้ หรือคำฟ้องมิได้ลงลายมือชื่อผู้ฟ้องหรือการส่งเอกสารประกอบในคดีไม่มีเอกสารต้นฉบับมาแสดง ซึ่งมีผลทำให้ศาลไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณาหรือศาลอาจยกฟ้องและอาจโดนฟ้องกลับจากคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง

จากการพิจารณาความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จะพบว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญในกระบวนการยุติธรรม เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจ เรื่องการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงกระบวนการความยุติธรรม ทั้งเรื่องการใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative justice) คณะกรรมการพิทักษ์คุณธรรม ขึ้นก่อนการฟ้องคดีหรือใช้สิทธิทางศาล และได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ในแง่มุมจากพื้นฐานความรู้ความสามารถ ภูมิหลังและประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่าน เช่น เรื่องเกี่ยวกับข้อกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ การใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ใช้ระบบพิทักษ์คุณธรรม และวิธีการดำเนินคดีต่อศาล ทั้งในเรื่องของขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การตัดสินใจฟ้องคดี ข้อควรระวังเป็นพิเศษ รวมทั้ง

การประยุกต์ใช้ทฤษฎีระบบมาช่วยอธิบาย ขั้นตอน กระบวนการและวิธีปฏิบัติที่สามารถนำไปใช้ได้จริง มีความชัดเจน เป็นต้น

ผู้วิจัยจึงทำการรวบรวมความคิดเห็นที่ได้จากการสัมภาษณ์ปลายเปิดในรอบที่ 1 ของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 20 คน ใน 4 ประเด็นคำถาม คือ ในการดำเนินการเข้าถึงกฎหมายหรือความยุติธรรม ท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่จะประยุกต์ทฤษฎีระบบ คือ Input-process-output-outcome ในการเสนอกระบวนการทางกฎหมายเพื่ออำนวยความสะดวก กรุณาให้เหตุผลเพราะอะไร ในการเข้าถึงกฎหมายหรือความยุติธรรมของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐจากการทบทวนวรรณกรรม กำหนดเป็น 4 กลุ่มแนวทาง ท่านเห็นด้วยหรือไม่ เพราะอะไร และมีข้อเสนอแนะว่าสมควรแบ่งเป็นกี่แนวทาง เพื่อให้แนวทางการเข้าถึงกฎหมายหรือความยุติธรรม มีแนวปฏิบัติที่ชัดเจนในแต่ละวิธี ตามทฤษฎีระบบ Input-process-output-outcome ควรมีรายละเอียดแต่ละขั้นตอนอย่างไร ในการตัดสินใจเรื่องวิธีการเข้าถึงกฎหมายหรือความยุติธรรมปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ ในการยื่นฟ้องคืออะไร และข้อควรระวังเป็นพิเศษคืออะไร มาวิเคราะห์เนื้อหาที่มาสร้างเป็นแบบสอบถาม มาตรฐานส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 87 ข้อ โดยผู้วิจัยพยายามอย่างยิ่งที่จะคงรูปภาษาและสำนวนเดิมของผู้เชี่ยวชาญ ขณะเดียวกันลดความซ้ำซ้อนของข้อความลงด้วย

เดลฟาย (Delphi technique) รอบที่ 2 และรอบ 3

แบบสัมภาษณ์รอบที่ 2 ตามเทคนิคเดลฟาย เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยทำการรวบรวมความคิดเห็นที่ได้จากการสัมภาษณ์ปลายเปิดในรอบที่ 1 ของผู้เชี่ยวชาญนำมาสร้างเป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ โดยแบบสอบถามในรอบที่ 2 นี้มีจำนวน 87 ข้อ และผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูลคำตอบจากการตอบในรอบที่ 2 ของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 20 คน หาค่าความเหมาะสมโดยนำมาคำนวณหาค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Q3-Q1) ของคำถามแต่ละข้อ สามารถสรุปผลการวิจัยรอบที่ 2 โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลคำตอบทั้งในเรื่องระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญจากการพิจารณาค่ามัธยฐานและในเรื่องความสอดคล้องของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญจากการพิจารณาค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ แล้วนำไปถามโดยรอบที่ 3 โดยเพิ่มตำแหน่งค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Q3-Q1) และตำแหน่งที่ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านตอบ เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านได้ทบทวนคำตอบในรอบที่ 2 ซึ่งผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลคำตอบในรอบที่ 3 ของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 20 ท่าน นำมาคำนวณหาค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Q3-Q1) ของคำถามแต่ละข้อ โดยถือว่าคำตอบรอบที่ 3 ของผู้เชี่ยวชาญถือว่าเป็นการสรุปผลการวิจัย จากการที่ได้มีการถามยืนยันคำตอบของผู้เชี่ยวชาญ ในรอบที่ 3 สามารถสรุปผล ได้ดังนี้

ตารางที่ 4-1 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อการนำทฤษฎีระบบ Input-process-output-outcome มาประยุกต์เพื่อช่วยอธิบายการดำเนินการเพื่อเข้าถึงกฎหมายหรือความยุติธรรม โดยนำเสนอกระบวนการทางกฎหมายให้ง่ายต่อความเข้าใจ ในรอบที่ 1, 2 และรอบที่ 3

ลำดับที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะสม (ร้อยละ)	Mdn (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
1.	ข้อ 1. ช่วยอธิบายให้เข้าใจถึงระบบขั้นตอน กระบวนการและวิธีปฏิบัติในการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรมได้ถูกต้องตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดคดี (ทั้งก่อนและหลัง)	90.64	4.75	0.34	5.00	0
2.	ข้อ 2. เพราะจะรู้เส้นทางการเข้าใช้กฎหมายหรือเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมได้ถูกต้อง	100.00	5.00	0	5.00	0
3.	ข้อ 3. เพราะจะได้จัดเตรียมเอกสารพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องในคดีแต่ละหน่วยงานได้ถูกต้อง	94.44	4.50	0.67	5.00	
4.	ข้อ 4. เพราะบุคลากรจะได้รู้เส้นทางการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรมแล้วนำไปประยุกต์ใช้ตามที่เหมาะสมกับตนเอง	100.00	5.00	0	5.00	0

จากตารางที่ 4-1 พบว่า ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อการนำทฤษฎีระบบ Input-process-output-outcome มาประยุกต์เพื่อช่วยอธิบายการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรมของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นด้วยอย่างยิ่ง มี 2 ข้อความ ได้แก่ ข้อคำถามที่ 2 คือ เพราะจะรู้เส้นทางการเข้าใช้กฎหมายหรือเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมได้ถูกต้อง

ข้อคำถามที่ 4 คือ เพราะบุคลากรจะารู้เส้นทางการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรมแล้วนำไปประยุกต์ใช้ตามที่เหมาะสมกับตนเอง และผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นด้วยมาก มี 2 ข้อความ ได้แก่ ข้อคำถามที่ 1 คือ ช่วยอธิบายให้เข้าใจถึงระบบ ขั้นตอน กระบวนการและวิธีปฏิบัติในการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรมได้ถูกต้องตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดคดี (ทั้งก่อนและหลัง) ข้อคำถามที่ 3 คือ เพราะจะได้จัดเตรียมเอกสารพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องในคดีแต่ละหน่วยงานได้ถูกต้อง ในรอบที่ 2 และในรอบที่ 3 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นด้วยอย่างยิ่ง มี 4 ข้อความ ได้แก่ ข้อคำถามที่ 1 คือ ช่วยอธิบายให้เข้าใจถึงระบบ ขั้นตอน กระบวนการและวิธีปฏิบัติในการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรมได้ถูกต้องตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดคดี (ทั้งก่อนและหลัง) ข้อคำถามที่ 3 คือ เพราะจะได้จัดเตรียมเอกสารพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องในคดีแต่ละหน่วยงานได้ถูกต้อง ข้อคำถามที่ 4 คือ เพราะบุคลากรจะรู้เส้นทางการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรมแล้วนำไปประยุกต์ใช้ตามที่เหมาะสมกับตนเอง ข้อคำถามที่ 2 คือ เพราะจะรู้เส้นทางการใช้กฎหมายหรือเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมได้ถูกต้อง เมื่อพิจารณาค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ที่กำหนดให้น้อยกว่าหรือกับ 1.50 แสดงถึงความสอดคล้องกันมาก จากตารางที่ 4-1 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันสูงมากทั้ง 2 รอบ โดยมีค่ามัธยฐาน (Median: Md) ในรอบที่ 2 ระดับ 5.00 จำนวน 2 ข้อความ ระดับ 4.75 จำนวน 1 ข้อความ และระดับ 4.50 จำนวน 1 ข้อความ ของการประยุกต์ใช้ทฤษฎีระบบระบบ Input-process-output-outcome มาประยุกต์เพื่อช่วยอธิบายการดำเนินการเพื่อเข้าถึงกฎหมายหรือความยุติธรรม โดยนำเสนอกระบวนการทางกฎหมายให้ง่ายต่อความเข้าใจ (ความเหมาะสมร้อยละ 94.44) และ มีค่าพิสัยควอไทล์ (Interquartile range: IQR) ระดับ 0 จำนวน 2 ข้อความ ระดับ 0.34 หนึ่งข้อความ ระดับ 0.67 การประยุกต์ใช้ทฤษฎีระบบในรอบที่ 3 มีค่ามัธยฐาน (Median: Md) ระดับ 5.00 จำนวน 4 (ความเหมาะสมร้อยละ 100) และมีค่าพิสัยควอไทล์ (Interquartile range: IQR) ระดับ 0 จำนวน 4 ข้อความ การประยุกต์ใช้ทฤษฎีระบบ ซึ่งในรอบที่ 3 ได้มีการเปลี่ยนแปลงความเห็นของผู้เชี่ยวชาญในบางท่านแต่เปลี่ยนไปในทิศทางที่สูงขึ้น และมีความสอดคล้องไปในทางเดียวกันหรือฉันทามติ (Consensus) โดยจากผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญสรุปได้ว่าการนำทฤษฎีระบบมาประยุกต์เพื่อช่วยอธิบายการดำเนินการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรม โดยนำเสนอกระบวนการทางกฎหมายให้ง่ายต่อความเข้าใจเพื่อให้บุคลากรผู้ต้องการใช้กฎหมายเพื่อเข้าถึงความยุติธรรมสามารถนำไปศึกษาและประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมกับตนเอง ทั้งนี้ จะช่วยอธิบายกระบวนการ ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติให้มีความชัดเจนและความเข้าใจที่ง่ายเป็นระบบขั้นตอน กระบวนการและวิธีปฏิบัติที่ถูกต้อง

ตารางที่ 4-2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรมของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ โดยกำหนดเป็น 5 แนวทางหลัก 16 ช่องทาง การดำเนินการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรมที่พึงประสงค์ ในรอบที่ 1, 2 และรอบที่ 3

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
1.	ข้อ 5. ร้องคณะกรรมการอุทธรณ์ ร้องทุกข์ของมหาวิทยาลัย, ยื่นฟ้อง ศาลปกครอง, ยื่นฟ้องศาลยุติธรรม (คดีแพ่ง, คดีอาญา)	100.00	5.00	0	5.00	0
1.1	ข้อ 6. ร้องต่อคณะกรรมการร้อง ทุกข์ของมหาวิทยาลัย, ยื่นฟ้องต่อ ศาลปกครอง	100.00	5.00	0	5.00	0
1.2	ข้อ 7. ร้องต่อคณะกรรมการร้อง ทุกข์ของมหาวิทยาลัย, ยื่นฟ้องต่อ ศาลอาญาคดีหมิ่นประมาท, เรียก ค่าเสียหายในคดีแพ่ง	90.64	4.75	0.34	5.00	0
1.3	ข้อ 8. ร้องต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ ร้องทุกข์ของมหาวิทยาลัย, ยื่นฟ้อง ศาลอาญาความผิดต่อหน้าที่ราชการ, เรียกค่าเสียหายทางแพ่ง	94.44	4.50	0.67	5.00	0

ตารางที่ 4-2 (ต่อ)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
2.	ข้อ 9. ร้องทุกข์ต่อตำรวจท้องที่หรือ ตำรวจกองปราบปราม, ร้อง คณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ, ร้องคณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, ร้องสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน, ฟ้องศาลอาญาคดีทุจริตฯ	100.00	5.00	0	5.00	0
2.1	ข้อ 10. ร้องทุกข์ต่อตำรวจท้องที่, สอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน, ส่งอัยการ, ฟ้องศาลอาญา	100.00	5.00	0	5.00	0
2.2	ข้อ 11. ร้องทุกข์ต่อตำรวจท้องที่, ส่งเรื่องไปคณะกรรมการ (ปปท.) หรือ (ปปท.) หรือ (สตง.), ส่ง อัยการ, ฟ้องศาลอาญาคดีทุจริต และประพฤติมิชอบ	100.00	5.00	0	5.00	0
2.3	ข้อ 12. ร้องทุกข์ต่อตำรวจกอง ปราบปราม (คดีสำคัญ), ส่งเรื่องไป คณะกรรมการ (ปปท.) หรือ (ปปช.) หรือ (สตง.), ส่งอัยการ, ฟ้องศาล อาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ	100.00	5.00	0	5.00	0

ตารางที่ 4-2 (ต่อ)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
2.4	ข้อ 13. ร้องต่อคณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริต ในหน่วยงานภาครัฐ, อัยการ, ศาล อาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ	100.00	5.00	0	5.00	0
2.5	ข้อ 14. ร้องต่อคณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริต แห่งชาติ, อัยการ, ศาลอาญาคดี ทุจริตและประพฤติมิชอบ	100.00	5.00	0	5.00	0
2.6	ข้อ 15. ร้องต่อสำนักงานตรวจเงิน แผ่นดิน, อัยการ, ศาลอาญาคดีทุจริต และประพฤติมิชอบ	100.00	5.00	0	5.00	0
3	ข้อ 16. ร้องศูนย์ดำรงธรรม, ร้อง คณะรักษาความสงบแห่งชาติ, ฟ้องศาลปกครอง	100.00	5.00	0	5.00	0
3.1	ข้อ 17. ร้องศูนย์ดำรงธรรม, ส่งต่อ หน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการ, ฟ้องศาลปกครอง/ ศาลยุติธรรม/ ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤต มิชอบ	100.00	5.00	0	5.00	0
3.2	ข้อ 18. ร้องคณะรักษาความสงบ แห่งชาติ, ส่งหน่วยงานรับผิดชอบ ดำเนินการ, ฟ้องศาลปกครอง/ ศาล ยุติธรรม/ ศาลอาญาคดีทุจริต	100.00	5.00	0	5.00	0

ตารางที่ 4-2 (ต่อ)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
4.	ข้อ 19. ร้องคณะกรรมการข้าราชการ พลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา, ร้องคณะกรรมการการอุดมศึกษา, ร้องกระทรวงศึกษาธิการ, ฟ้องศาล ปกครอง	100.00	.00	0	5.00	0
4.1	ข้อ 20. ร้องคณะกรรมการข้าราชการ พลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา, ฟ้องศาลปกครอง	100.00	5.00	0	5.00	0
4.2	ข้อ 21. ร้องคณะกรรมการการ อุดมศึกษา, ฟ้องศาลปกครอง	100.00	5.00	0	5.00	0
4.3	ข้อ 22. ร้องกระทรวงศึกษาธิการ, ฟ้องศาลปกครอง	100.00	5.00	0	5.00	0
5.	ข้อ 23. สำนักงานคุ้มครองสิทธิและ เสรีภาพ, สำนักงานอัยการ (พิเศษ) ฝ่ายคดีปกครองสำนักงานอัยการ สูงสุด ดำเนินการเจรจาไกล่เกลี่ย ก่อนฟ้องคดี, ศาลปกครอง	100.00	5.00	0	5.00	0
5.1	ข้อ 24. ยื่นเรื่องต่อสำนักงาน คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เพื่อเป็น คนกลางเจรจาไกล่เกลี่ย, ศาลปกครอง/ ศาลทุจริตฯ	100.00	5.00	0	5.00	0

ตารางที่ 4-2 (ต่อ)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
5.2	ข้อ 25. ยื่นเรื่องต่อสำนักงานอัยการ (พิเศษ) คดีปกครอง, ดำเนินการ เจรจาไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องคดี, ศาลปกครอง	100.00	5.00	0	5.00	0

จากตารางที่ 4-2 พบว่า ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรมของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ได้กำหนดเป็น 5 แนวทางหลัก และ 16 ช่องทางการดำเนินการ ที่พึงประสงค์ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นด้วยอย่างยิ่ง มีจำนวน 19 ข้อความ ได้แก่ ข้อคำถามที่ 5 ร้องคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ของมหาวิทยาลัย, ยื่นฟ้องศาลปกครอง, ยื่นฟ้องศาลยุติธรรม (คดีแพ่ง, คดีอาญา) ข้อคำถามที่ 6 ร้องต่อคณะกรรมการร้องทุกข์ของมหาวิทยาลัย, ยื่นฟ้องต่อศาลปกครอง ข้อคำถามที่ 9 ร้องทุกข์ต่อตำรวจท้องที่หรือตำรวจกองปราบปราม, ร้องคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ, ร้องคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, ร้องสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน, ฟ้องศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ข้อคำถามที่ 10 ร้องทุกข์ต่อตำรวจท้องที่, สอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน, ส่งอัยการ, ฟ้องศาลอาญา ข้อคำถามที่ 11 ร้องทุกข์ต่อตำรวจท้องที่, ส่งเรื่องไปคณะกรรมการ (ปปท.) หรือ (ปปท.) หรือ (สตง.), ส่งอัยการ, ฟ้องศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ข้อคำถามที่ 12 ร้องทุกข์ต่อตำรวจกองปราบปราม (คดีสำคัญ), ส่งเรื่องไปคณะกรรมการ (ปปท.) หรือ (ปปช.) หรือ (สตง.), ส่งอัยการ, ฟ้องศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ข้อคำถามที่ 13 ร้องต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐ, อัยการ, ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ข้อคำถามที่ 14 ร้องต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, อัยการ, ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ข้อคำถามที่ 15 ร้องต่อสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน, อัยการ, ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ข้อคำถามที่ 16 ร้องศูนย์ดำรงธรรม,

ร้องคณะกรรมการความสงบแห่งชาติ, ฟ้องศาลปกครอง ข้อคำถามที่ 17 ร้องศูนย์ดำรงธรรม, ส่งต่อ
 หน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการ, ฟ้องศาลปกครอง/ ศาลยุติธรรม/ ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติ
 มิชอบ ข้อคำถามที่ 18 ร้องคณะกรรมการความสงบแห่งชาติ, ส่งหน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการ,
 ฟ้องศาลปกครอง/ ศาลยุติธรรม/ ศาลอาญาคดีทุจริต ข้อคำถามที่ 19 ร้องคณะกรรมการข้าราชการ
 พลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา, ร้องคณะกรรมการการอุดมศึกษา, ร้องกระทรวงศึกษาธิการ,
 ฟ้องศาลปกครอง ข้อคำถามที่ 20 ร้องคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา,
 ฟ้องศาลปกครอง ข้อคำถามที่ 21 ร้องคณะกรรมการการอุดมศึกษา, ฟ้องศาลปกครอง ข้อคำถามที่
 22 ร้องกระทรวงศึกษาธิการ, ฟ้องศาลปกครอง ข้อคำถามที่ 23 สำนักงานคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ,
 สำนักงานอัยการ (พิเศษ) ฝ่ายคดีปกครองสำนักงานอัยการสูงสุด ดำเนินการเจรจาไกล่เกลี่ยก่อน
 ฟ้องคดี, ศาลปกครอง ข้อคำถามที่ 24 ยื่นเรื่องต่อสำนักงานคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เพื่อเป็นคน
 กลางเจรจาไกล่เกลี่ย, ศาลปกครอง/ ศาลทุจริตฯ ข้อคำถามที่ 25 ยื่นเรื่องต่อสำนักงานอัยการ (พิเศษ)
 คดีปกครอง, ดำเนินการเจรจาไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องคดี, ศาลปกครอง และผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นด้วย
 มาก มีจำนวน 2 ข้อความ ได้แก่ ข้อคำถามที่ 7 ร้องต่อคณะกรรมการร้องทุกข์ของมหาวิทยาลัย,
 ยื่นฟ้องต่อศาลอาญาคดีหมิ่นประมาท, เรียกค่าเสียหายในคดีแพ่ง และข้อคำถามที่ 8 ร้องต่อ
 คณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ของมหาวิทยาลัย, ยื่นฟ้องศาลอาญาคดีความผิดหน้าที่ราชการ,
 เรียกค่าเสียหายทางแพ่ง เมื่อพิจารณาค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ที่กำหนดให้น้อยกว่าหรือกับ 1.50
 แสดงถึงความสอดคล้องกันมาก จากตารางที่ 4-2 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน
 สูงมากทั้ง 2 รอบ โดยมีค่ามัธยฐาน (Median: Md) ในรอบที่ 2 ค่ามัธยฐาน ระดับ 5.00 จำนวน 19
 ข้อความ ระดับ 4.75 จำนวน 1 ข้อความ และระดับ 4.50 จำนวน 1 ข้อความ ของการกำหนดแนว
 ทางการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐที่พึงประสงค์ (ความเหมาะสมร้อยละ
 90.44) และมีค่าพิสัยควอไรท์ (Interquartile range: IQR) ระดับ 0 จำนวน 21 ข้อความ และใน
 รอบที่ 3 มีค่ามัธยฐาน (Median: Md) ระดับ 5.00 จำนวน 21 ข้อความ (ความเหมาะสมร้อยละ
 100.00) และมีค่าพิสัยควอไรท์ (Interquartile range: IQR) ระดับ 0 จำนวน 21 ข้อความ ซึ่งใน
 รอบที่ 3 ได้มีการเปลี่ยนแปลงความเห็นของผู้เชี่ยวชาญในบางท่านและเปลี่ยนไปในทิศทางที่สูงขึ้น
 และมีความสอดคล้องไปในทางเดียวกันหรือฉันทามติ (Consensus) โดยจากผลการวิเคราะห์ความ
 คิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ สรุปได้ว่า การใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรมของบุคลากร
 มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ได้กำหนดเป็น 5 แนวทางหลัก และ 16 ช่องทางการดำเนินการ
 ที่พึงประสงค์ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นด้วยอย่างยิ่ง

ตารางที่ 4-3 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อช่องทางการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรม ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำนวน 13 ช่องทาง ในรอบที่ 1, 2 และรอบที่ 3 (ช่องทางที่ 1: การอุทธรณ์ร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ของมหาวิทยาลัย)

ลำดับที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะสม (ร้อยละ)	Mdn (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
1.	ร้องคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ของมหาวิทยาลัย					
1.1	ข้อ 26. Input: ปัจจัยนำเข้า					
	- มีคนให้คำปรึกษา เช่น นิติกร นักกฎหมาย หรือทนายความ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ไม่มีค่าใช้จ่ายสามารถเขียนคำร้องทุกข์ได้ด้วยตนเอง	100.00	5.00	0	5.00	0
	- วัสดุอุปกรณ์ เช่น เอกสาร พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดี	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ	100.00	5.00	0	5.00	0
1.2	ข้อ 23. Process: กระบวนการ					
	- เขียนคำร้องเรียน/ คำร้องทุกข์เป็นหนังสือ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- มีรายละเอียดข้อที่อยู่ ผู้ร้อง/ เบอร์ติดต่อ/ อีเมล (ถ้ามี)	100.00	5.00	0	5.00	0
	- มีข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์เกี่ยวข้องที่เป็นต้นเหตุของข้อร้องเรียน	100.00	5.00	0	5.00	0

ตารางที่ 4-3 (ต่อ)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
	- มีชื่อ ที่อยู่ ของหน่วยงานหรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นต้นเหตุ การร้องเรียน	100.00	5.00	0	5.00	0
	- คำขอที่ผู้ร้องต้องการให้บังคับ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ลงลายมือชื่อผู้ร้องเรียน/ ร้องทุกข์	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ยื่นต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้อง ทุกข์ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ ได้รับคำสั่งลงโทษทางวินัย	100.00	5.00	0	5.00	0
1.3	ข้อ 24. Out put ผลลัพธ์					
	- คณะกรรมการพิจารณา ภายใน 90 วัน	100.00	5.00	0	5.00	0
	- แจ้งผลกลับมายังผู้ร้องและ หน่วยงานให้ดำเนินการ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- กรณีไม่พอใจให้ใช้สิทธิฟ้องคดี ต่อศาลปกครอง	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ภายใน 90 วัน หรือภายใน 1 ปี (แล้วแต่กรณี) นับแต่วันที่รู้หรือ ควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี	100.00	5.00	0	5.00	0
1.4	ข้อ 25. Out come ผลสัมฤทธิ์					
	- ได้รับการแก้ไขเยียวยาความ เดือดร้อนในเบื้องต้น	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ได้รับการแก้ไขความเดือดร้อน หรือเสียหายตามขั้นตอนกฎหมาย	100.00	5.00	0	5.00	0

ตารางที่ 4-3 (ต่อ)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
	- ยกเลิกคำสั่งทางวินัยที่ไม่ชอบ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- เข้าถึงความยุติธรรมที่ต้องการ (พึงประสงค์)	100.00	5.00	0	5.00	0

จากตารางที่ 4-3 พบว่า ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อช่องทางการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรม ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำนวน 13 ช่องทาง (ช่องทางที่ 1: การอุทธรณ์ร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ของมหาวิทยาลัย) มีความเห็นสอดคล้องอย่างยิ่ง มีจำนวน 4 คำถาม คือ ข้อคำถามที่ 22 คือ Input: ปัจจัยนำเข้า มีคนให้คำปรึกษา เช่น นิติกร นักกฎหมาย หรือทนายความ ไม่มีค่าใช้จ่ายสามารถเขียนคำร้องทุกข์ได้ด้วยตนเอง วัสดุอุปกรณ์ เช่น เอกสาร พยาน หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดี ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ข้อคำถามที่ 23 คือ Process: กระบวนการ เขียนคำร้องเรียน/ คำร้องทุกข์เป็นหนังสือมีรายละเอียดชื่อที่อยู่ ผู้ร้อง เบอร์ติดต่อ อีเมลล์ (ถ้ามี) มีข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์เกี่ยวข้องที่เป็นต้นเหตุของข้อร้องเรียนมีชื่อ ที่อยู่ ของหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นต้นเหตุ การร้องเรียนคำขอที่ผู้ร้องต้องการให้บังคับพร้อมลงลายมือชื่อผู้ร้องเรียน/ ร้องทุกข์ยื่นต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับคำสั่งลงโทษทางวินัย ข้อคำถามที่ 24 คือ Out put ผลลัพธ์ คณะกรรมการพิจารณาภายใน 90 วัน แจ้งผลกลับมายังผู้ร้องและหน่วยงานให้ดำเนินการ กรณีไม่พอใจให้ใช้สิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครอง ภายใน 90 วัน หรือภายใน 1 ปี (แล้วแต่กรณี) นับแต่วันที่รู้หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี ข้อคำถามที่ 25 คือ Out come ผลสัมฤทธิ์ได้รับการแก้ไขเยียวยาความเดือดร้อนในเบื้องต้นหรือได้รับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายตามขั้นตอนกฎหมาย ยกเลิกคำสั่งทางวินัยที่ไม่ชอบ เข้าถึงความยุติธรรมที่ต้องการ (พึงประสงค์) เมื่อพิจารณาค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ที่กำหนดให้น้อยกว่าหรือกับ 1.50 แสดงถึงความสอดคล้องกันมาก จากตารางที่ 4-3 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันสูงอย่างยิ่งทั้ง 2 รอบ โดยมีค่ามัธยฐาน (Median: Md) ในรอบที่ 2, 3 ค่ามัธยฐานระดับ 5.00 จำนวน 4 ข้อความ ช่องทางการใช้กฎหมาย

หรือการเข้าถึงความยุติธรรม ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ช่องทางที่ 1 การอุทธรณ์ร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ของมหาวิทยาลัย (ความเหมาะสมร้อยละ 100.00) และ มีค่าพิสัยควอร์ไทล์ (Interquartile range: IQR) ระดับ 0 จำนวน 4 ข้อความ โดยจากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ สรุปได้ว่า ช่องทางการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรมของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ อันดับที่หนึ่ง คือ ช่องทางที่ 1 การอุทธรณ์ร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ของมหาวิทยาลัย และเนื่องจากในผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับ 5.00 ของทุกคำถามสาเหตุจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเป็นการถามซ้ำหลายรอบเพื่อให้ข้อมูลีမ်ตัวและด้วยบทบัญญัติของกฎหมายที่เป็นหลักกฎหมายทางการพิจารณาคดีปกครองกำหนดไว้ประกอบกับประสิทธิภาพการทำงานและความเชี่ยวชาญพิเศษผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่ จึงมีความเห็นสอดคล้องกันอย่างยิ่ง

ตารางที่ 4-4 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อช่องทางการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำนวน 13 ช่องทางในรอบที่ 1, 2 และรอบที่ 3 (ช่องทางที่ 2: ฟ้องศาลปกครอง)

ลำดับที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะสม (ร้อยละ)	Mdn (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
2.	ฟ้องศาลปกครอง					
2.1	ข้อ 26. Input: บัญชีนำเข้า - มีคนให้คำปรึกษา เช่น นิติกร นักกฎหมาย หรือทนายความ - ต้องเตรียมเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องให้ทนายความตรวจสอบข้อมูลอย่างละเอียด - ต้องมีทนายความร่างคำฟ้องให้ครบองค์ประกอบความผิด	100.00 100.00 100.00	5.00 5.00 5.00	0 0 0	5.00 5.00 5.00	0 0 0

ตารางที่ 4-4 (ต่อ)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
	- มีค่าใช้จ่ายตามลักษณะแห่งคดี	100.00	5.00	0	5.00	0
	- วัตถุประสงค์ เช่น เอกสาร พยาน หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการ ดำเนินคดี	100.00	5.00	0	5.00	0
	- กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ	100.00	5.00	0	5.00	0
2.2	ข้อ 27. Process: กระบวนการ					
	- ยื่นฟ้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจหรือ อยู่ในเขตอำนาจนั้นรับคดีไว้ พิจารณา	100.00	5.00	0	5.00	0
	- คำฟ้องต้องครบเงื่อนไขการฟ้อง คดีปกครอง	100.00	5.00	0	5.00	0
	- มีรายละเอียดผู้ฟ้อง เช่น ชื่อ ที่อยู่ อายุ อาชีพ และอื่น ๆ/ ลงลายมือชื่อ ผู้ฟ้องและคำขอให้ศาลบังคับ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- คำฟ้องต้องมีรายละเอียดเพียงพอ ให้จำเลยเข้าใจเข้าใจข้อหาได้เป็น อย่างดี	100.00	5.00	0	5.00	0
	- คำบรรยายฟ้องต้องครบ องค์ประกอบความผิด และมี เอกสาร พยานหลักฐาน ทั้งพยาน บุคคล พยานวัตถุที่เกี่ยวข้อง	100.00	5.00	0	5.00	0

ตารางที่ 4-4 (ต่อ)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
	- มีชื่อที่อยู่ของหน่วยงานหรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นต้นเหตุแห่ง การฟ้องคดี	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ศาลสืบเสาะข้อเท็จจริง/ พยานหลักฐาน/ และเอกสารอื่น ๆ เพิ่มเติมอย่างละเอียดและเพียงพอ	100.00	5.00	0	5.00	0
2.3	ข้อ 28. Out put ผลลัพธ์					
	- ตุลาการเจ้าของสำนวนและตุลา การผู้แถลงคดีดำเนินการตาม กระบวนการพิจารณา/ ผู้พิพากษาองค์ คณะพิจารณา	100.00	5.00	0	5.00	0
	- พิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งอย่าง หนึ่งอย่างใด	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ออกคำสั่งบังคับให้ปฏิบัติตามภายใน เวลาที่กำหนด	100.00	5.00	0	5.00	0
2.4	ข้อ 29. Out come ผลสัมฤทธิ์					
	- ได้รับการแก้ไขเยียวยาความ เดือดร้อนหรือเสียหาย	100.00	5.00	0	5.00	0
	- การยกเลิกคำสั่งที่ไม่ชอบด้วย กฎหมาย	100.00	5.00	0	5.00	0
	- เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมที่พึง ประสงค์	100.00	5.00	0	5.00	0

จากตารางที่ 4-4 พบว่า ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อช่องทางการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรม ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำนวน 13 ช่องทาง (ช่องทางที่ 2: ฟ้องศาลปกครอง) มีความเห็นสอดคล้องอย่างยิ่ง มีจำนวน 4 คำถาม คือ ข้อคำถามที่ 26 คือ Input: บังคับนำเข้า มีคนให้คำปรึกษา เช่น นิติกร นักกฎหมาย หรือทนายความ ต้องเตรียมเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องให้ทนายความตรวจสอบข้อมูลอย่างละเอียด ต้องมีทนายความร่างคำฟ้องให้ครบองค์ประกอบความผิด มีค่าใช้จ่ายตามลักษณะแห่งคดี วัสดุอุปกรณ์ เช่น เอกสารพยาน หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดี กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคดี ข้อคำถามที่ 27 คือ Process: กระบวนการ ยื่นฟ้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจหรืออยู่ในเขตอำนาจนั้นรับคดีไว้พิจารณาคำฟ้องต้องครบเงื่อนไขการฟ้องคดีปกครอง มีรายละเอียดผู้ฟ้อง เช่น ชื่อ ที่อยู่ อาชีพและอื่น ๆ / ลงลายมือชื่อผู้ฟ้องและคำขอให้ศาลบังคับ คำฟ้องต้องมีรายละเอียดเพียงพอให้จำเลยเข้าใจเข้าใจข้อหาได้เป็นอย่างดี คำบรรยายฟ้องต้องครบองค์ประกอบความผิด และมีเอกสารพยานหลักฐานทั้งพยานบุคคล พยานวัตถุที่เกี่ยวข้อง มีชื่อที่อยู่ของหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นต้นเหตุแห่งการฟ้องคดี ศาลสืบเสาะข้อเท็จจริง/ พยานหลักฐาน และเอกสารอื่น ๆ เพิ่มเติมอย่างละเอียดและเพียงพอ ดำเนินกระบวนการพิจารณาตามขั้นตอนกฎหมาย ข้อคำถามที่ 28 คือ Out put ผลลัพธ์ ตุลาการเจ้าของสำนวนและตุลาการผู้แถลงคดีดำเนินการตามกระบวนการพิจารณา/ ผู้พิพากษาองค์คณะพิจารณา พิเคราะห์พิพากษาหรือมีคำสั่งอย่างหนึ่งอย่างใด ออกคำสั่งบังคับให้ปฏิบัติตามภายในเวลาที่กำหนด ข้อคำถามที่ 29 คือ Out come ผลสัมฤทธิ์ได้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมที่ต้องการได้รับการแก้ไขเยียวยาความเดือดร้อนหรือเสียหายหรือการยกเลิกคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมที่พึงประสงค์ เมื่อพิจารณาค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ที่กำหนดให้น้อยกว่าหรือกับ 1.50 แสดงถึงความสอดคล้องกันมาก จากตารางที่ 4-4 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันสูงอย่างยิ่งทั้ง 2 รอบ โดยมีค่ามัธยฐาน (Median: Md) ในรอบที่ 2, 3 ค่ามัธยฐานระดับ 5.00 จำนวน 4 ข้อความ ของช่องทางการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรม ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ช่องทางที่ 2 ฟ้องศาลปกครอง (ความเหมาะสมร้อยละ 100.00) และมีค่าพิสัยควอไทล์ (Interquartile range: IQR) ระดับ 0 จำนวน 4 ข้อความ โดยจากผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ สรุปได้ว่า ช่องทางการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรมของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ อันดับที่สอง คือ ช่องทางที่ 2 ฟ้องศาลปกครอง และ เนื่องจากในผลการวิเคราะห์ความเห็นผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับ 5.00 ของทุกคำถามสาเหตุจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเป็นการถามซ้ำหลายรอบเพื่อให้ข้อมูลอ้อมตัวและด้วยบทบัญญัติของกฎหมายที่เป็นหลักกฎหมายทางการพิจารณาคดีปกครองกำหนดไว้ประกอบกับ

ประสบการณ์ทำงานและความเชี่ยวชาญพิเศษผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่ จึงมีความเห็นสอดคล้องกัน
อย่างยิ่ง

ตารางที่ 4-5 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อช่องทางการใช้กฎหมายหรือ
การเข้าถึงความยุติธรรมขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
จำนวน 13 ช่องทาง ในรอบที่ 1, 2 และรอบที่ 3 (ช่องทางที่ 3 ฟ้องศาลยุติธรรม)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
3.	ฟ้องศาลยุติธรรม					
3.1	ข้อ 30. Input: บัญชีนำเข้า					
	- มีคนให้คำปรึกษา เช่น นิติกร นักกฎหมาย หรือทนายความ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ต้องเตรียมเอกสารหลักฐานที่ เกี่ยวข้องให้ทนายความตรวจสอบ ข้อมูลอย่างละเอียด	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ต้องมีทนายความร่างคำฟ้องให้ ครบองค์ประกอบความผิด	100.00	5.00	0	5.00	0
	- มีค่าใช้จ่ายตามลักษณะแห่งคดี (กรณีเงินประกันตัวจำเลยคดีอาญา)	100.00	5.00	0	5.00	0
	- วัสดุอุปกรณ์ เช่น เอกสาร พยาน หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการ ดำเนินคดี	100.00	5.00	0	5.00	0
	- กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคดี	100.00	5.00	0	5.00	0

ตารางที่ 4-5 (ต่อ)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
3.2	ข้อ 31. Process: กระบวนการ - ยื่นฟ้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจหรือ อยู่ในเขตอำนาจรับคดีไว้พิจารณา	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ค่าฟ้องต้องครบองค์ประกอบ ความผิด การฟ้องคดีอาญา/แพ่ง	100.00	5.00	0	5.00	0
	- มีรายละเอียดผู้ฟ้อง เช่น ชื่อ ที่อยู่ อายุ อาชีพและอื่น ๆ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- มีข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ รายละเอียดแห่งความผิดพอที่จะทำ ให้เข้าใจข้อหาเป็นอย่างดี	100.00	5.00	0	5.00	0
	- มีเอกสาร พยานหลักฐานทั้งบุคคล วัตถุที่เกี่ยวข้องในการดำเนินคดี	100.00	5.00	0	5.00	0
	- มีชื่อที่อยู่ของหน่วยงานหรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นต้นเหตุแห่ง การฟ้องคดี	100.00	5.00	0	5.00	0
3.3	ข้อ 32. Out put ผลลัพธ์ - พิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่ง อย่างหนึ่งอย่างใด	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ออกคำสั่งบังคับให้ปฏิบัติตามภายใน เวลาที่กำหนด	100.00	5.00	0	5.00	0

ตารางที่ 4-5 (ต่อ)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
3.4	ข้อ 33. Out come ผลสัมฤทธิ์					
	- ได้รับการแก้ไขเยียวยาความ เดือดร้อนหรือเสียหายตามขั้นตอน ของกฎหมาย	100.00	5.00	0	5.00	0
	- เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมที่พึง ประสงค์	100.00	5.00	0	5.00	0

จากตารางที่ 4-5 พบว่า ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อช่องทางการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรม ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำนวน 13 ช่องทาง (ช่องทางที่ 2 ฟ้องศาลยุติธรรม) มีความเห็นสอดคล้องอย่างยิ่ง มีจำนวน 4 คำถาม คือ ข้อคำถามที่ 30 คือ Input: บังคับนำเข้า มีคนให้คำปรึกษา เช่น นิติกร นักกฎหมาย หรือทนายความ ต้องเตรียมเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องให้ทนายความตรวจสอบข้อมูลอย่างละเอียด ต้องมีทนายความร่างคำฟ้องให้ครบองค์ประกอบความผิด มีค่าใช้จ่ายตามลักษณะแห่งคดี (กรณีเงินประกันตัวจำเลย คดีอาญา) วัสดุอุปกรณ์ เช่น เอกสาร พยาน หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดี กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคดีข้อคำถามที่ 31 คือ Process: กระบวนการ ยื่นฟ้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจหรืออยู่ในเขตอำนาจนั้นรับคดีไว้พิจารณา คำฟ้องต้องครบองค์ประกอบความผิด การฟ้องคดีอาญา/แพ่ง มีรายละเอียดผู้ฟ้อง เช่น ชื่อ ที่อยู่ อายุ อาชีพและอื่น ๆ มีข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ รายละเอียดแห่งความผิดพอที่จะทำให้เข้าใจข้อหาเป็นอย่างดี มีเอกสาร พยานหลักฐานทั้งบุคคล วัตถุที่เกี่ยวข้องในการดำเนินคดี มีชื่อที่อยู่ของหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นต้นเหตุแห่งการฟ้องคดี ข้อคำถามที่ 32 คือ Out put ผลลัพธ์พิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งอย่างหนึ่งอย่างใด ออกคำบังคับให้ปฏิบัติตามภายในเวลาที่กำหนด ข้อคำถามที่ 33 คือ ได้รับการแก้ไขเยียวยาความเดือดร้อนหรือเสียหายตามขั้นตอนของกฎหมาย เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมที่พึงประสงค์ เมื่อ

พิจารณาค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ที่กำหนดให้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1.50 แสดงถึงความสอดคล้องกันมาก จากตารางที่ 4-5 พบว่าผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันสูงอย่างยิ่งทั้ง 2 รอบ โดยมีค่ามัธยฐาน (Median: Md) ในรอบที่ 2, 3 ค่ามัธยฐานระดับ 5.00 จำนวน 4 ข้อความ ของช่องทางการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรม ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ช่องทางที่ 3 ฟ้องศาลยุติธรรม (ความเหมาะสมร้อยละ 100.00) และมีค่าพิสัยควอไทล์ (Interquartile range: IQR) ระดับ 0 จำนวน 4 ข้อความ โดยจากผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ สรุปได้ว่า ช่องทางการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรมของบุคลากรมหาวิทยาลัย ในกำกับของรัฐ อันดับที่สาม คือ ช่องทางที่ 3 ฟ้องศาลยุติธรรม และเนื่องจากในผลการวิเคราะห์ ความเห็นผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับ 5.00 ของทุกคำถามสาเหตุจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเป็นการถามซ้ำหลายรอบเพื่อให้ข้อมูลอิมตัวและด้วยบทบัญญัติของกฎหมายที่เป็นหลักกฎหมายทางการพิจารณาคดีปกครองกำหนดไว้ประกอบกับประสบการณ์ทำงานและความเชี่ยวชาญพิเศษผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่ จึงมีความเห็นสอดคล้องกันอย่างยิ่ง

ตารางที่ 4-6 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อช่องทางการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรมขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลจำนวน 13 ช่องทาง ในรอบที่ 1, 2 และรอบที่ 3 (ช่องทางที่ 4 ร้องคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐ)

ลำดับที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะสม (ร้อยละ)	Mdn (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
4.	ร้องคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐ					
4.1	ข้อ 34. Input: ปัจจัยนำเข้า					
	- มีคนให้คำปรึกษา เช่น นิติกร นักกฎหมาย หรือทนายความ	94.64	4.75	0.68	5.00	0
	- ไม่มีค่าใช้จ่ายสามารถเขียนคำร้องทุกข้อได้ด้วยตัวเอง	100.00	5.00	0	5.00	0
	- วัสดุอุปกรณ์ เช่น เอกสาร พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดี	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ	90.44	4.50	0.47	5.00	0
4.2	ข้อ 35. Process: กระบวนการ					
	- ร้องด้วยตนเองหรือเขียนคำร้องเรียน/ คำร้องทุกข้อเป็นหนังสือ	94.64	4.75	0.43	5.00	0
	- มีรายละเอียดชื่อที่อยู่ผู้ร้อง/ เบอร์ติดต่อ/ อีเมลล์ (ถ้ามี)	100.00	5.00	0	5.00	0
	- มีข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์เกี่ยวข้องที่เป็นต้นเหตุของข้อร้องเรียน	100.00	5.00	0	5.00	0

ตารางที่ 4-6 (ต่อ)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
	- มีชื่อที่อยู่ของหน่วยงานหรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นต้นเหตุการณ ร้องเรียน	100.00	5.00	0	5.00	0
	- คำขอที่ผู้ร้องต้องการให้บังคับ/ ลงลายมือชื่อผู้ร้องเรียน/ ร้องทุกข์	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ยื่นต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้อง ทุกข์ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ ได้รับคำสั่งที่มีชอบหรือรู้เหตุ พฤติการณ์สื่อถึงการทุจริต	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ไม่เกิน 3-5 ปี นับแต่รู้หรือมีเหตุ อันควรรู้เรื่องความผิดที่กระทำ แล้วแต่กรณี	100.00	5.00	0	5.00	0
4.3	ข้อ 36. Out put: ผลลัพธ์					
	- พิจารณาตรวจสอบเอกสารรับเรื่อง ดำเนินการ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริง/ ได้แสวงหาพยานหลักฐานเบื้องต้น	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ดำเนินการประสานหน่วยงาน รับผิดชอบดำเนินการ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- แจ้งผลกลับมายังผู้ร้องและติดตาม หน่วยงานให้ดำเนินการ	94.44	4.50	0.46	4.50	0.40
	- กรณีไม่พอใจให้ใช้สิทธิฟ้องศาล อาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ	100.00	5.00	0	5.00	0

ตารางที่ 4-6 (ต่อ)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
	- ภายใน 90 วัน หรือภายใน 1 ปีนับ แต่รู้หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี (แล้วแต่กรณี)	100.00	5.00	0	5.00	0
4.4	ข้อ 37. Out come: ผลสัมฤทธิ์					
	- ได้รับการแก้ไข เยียวยาความ เดือดร้อนในเบื้องต้น	94.44	4.37	0.26	5.00	0
	- ได้รับการแก้ไขความเดือดร้อน หรือเสียหายตามขั้นตอนกฎหมาย	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ได้เข้าถึงความยุติธรรมที่ต้องการ (พึงประสงค์)	100.00	5.00	0	5.00	0

จากตารางที่ 4-6 พบว่า ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อช่องทางการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรม ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำนวน 13 ช่องทาง (ช่องทางที่ 4 ร้องคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐ) มีความเห็นสอดคล้องอย่างยิ่ง มีจำนวน 4 คำถาม คือ ข้อคำถามที่ 34 คือ Input: ป้ายยื่นนำเข้า มีคนให้คำปรึกษา เช่น นิติกร นักกฎหมาย หรือทนายความ ไม่มีค่าใช้จ่ายสามารถเขียนคำร้องทุกข์ได้ด้วยตัวเอง วัสดุอุปกรณ์ เช่น เอกสาร พยาน หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดี กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ข้อคำถามที่ 35 คือ Process: กระบวนการ ร้องด้วยตนเองหรือเขียนคำร้องเรียน/ คำร้องทุกข์เป็นหนังสือ มีรายละเอียดชื่อที่อยู่ผู้ร้อง/ เบอร์ติดต่อ/ อีเมล (ถ้ามี) มีข้อเท็จจริงหรือพฤติกรรมเกี่ยวข้องที่เป็นต้นเหตุของข้อร้องเรียน มีชื่อที่อยู่ของหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นต้นเหตุการร้องเรียน คำขอที่ผู้ร้องต้องการให้บังคับ/ ลงลายมือชื่อผู้ร้องเรียน/ ร้องทุกข์ ยื่นต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่รับคำสั่งที่มีขอบหรือรู้เหตุพฤติกรรมต่อเนื่องถึงการทุจริตไม่เกิน 3-5 ปี นับแต่รู้หรือมีเหตุอันควรรู้เรื่องความผิดที่กระทำแล้วแต่กรณี ข้อคำถามที่ 36 คือ

Out put ผลลัพธ์ พิจารณาตรวจเอกสารรับเรื่องดำเนินการ ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริง/ ใต้วงหาพยานหลักฐานเบื้องต้น ดำเนินการประสานหน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการ แจ้งผลกลับมายังผู้ร้องและติดตามหน่วยงานให้ดำเนินการ กรณีไม่พอใจให้ใช้สิทธิฟ้องศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ-ภายใน 90 วัน หรือภายใน 1 ปี นับแต่รู้หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี (แล้วแต่กรณี) ข้อคำถามที่ 37 คือ Out come ผลสัมฤทธิ์ ได้รับการแก้ไข เยียวยาความเดือดร้อนในเบื้องต้น ได้รับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายตามขั้นตอนกฎหมาย ได้เข้าถึงความยุติธรรมที่ต้องการ (พึงประสงค์) เมื่อพิจารณาค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ที่กำหนดให้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1.50 แสดงถึงความสอดคล้องกันมาก จากตารางที่ 4-6 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันสูงอย่างยิ่งทั้ง 2 รอบ โดยมีค่ามัธยฐาน (Median: Md) ในรอบที่ 2, 3 ค่ามัธยฐานระดับ 5.00 จำนวน 4 ข้อความ ของช่องทางการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรม ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ช่องทางที่ 4 ร้องคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐ (ความเหมาะสมร้อยละ 100.00) และมีค่าพิสัยควอไทล์ (Interquartile range: IQR) ระดับ 0 จำนวน 4 ข้อความ โดยจากผลการวิเคราะห์ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ สรุปได้ว่า ช่องทางการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรมของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ อันดับที่ดี คือ ช่องทางที่ 4 ร้องคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐ และเนื่องจากในผลการวิเคราะห์ความเห็นผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับ 5.00 ของทุกคำถาม สาเหตุจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเป็นการถามซ้ำหลายรอบเพื่อให้ข้อมูลอ้อมตัวและด้วยบทบัญญัติของกฎหมายที่เป็นหลักกฎหมายทางการพิจารณาคดีปกครองกำหนดไว้ประกอบกับประสบการณ์ทำงานและความเชี่ยวชาญพิเศษผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่ จึงมีความเห็นสอดคล้องกันอย่างยิ่ง

ตารางที่ 4-7 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อช่องทางการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรม ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำนวน 13 ช่องทาง ในรอบที่ 1, 2 และรอบที่ 3 (ช่องทางที่ 5. ร้องคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ)

ลำดับที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะสม (ร้อยละ)	Mdn (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
5.	ร้องคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ					
5.1	ข้อ 38. Input: ปัจจัยนำเข้า					
	- มีคนให้คำปรึกษา เช่น นิติกร นักกฎหมาย หรือทนายความ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ไม่มีค่าใช้จ่ายสามารถเขียนคำร้องทุกข้อได้ด้วยตัวเอง	100.00	5.00	0	5.00	0
	- วัสดุอุปกรณ์ เช่น เอกสาร พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดี	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ	100.00	5.00	0	5.00	0
5.2	ข้อ 39. Process: กระบวนการ					
	- ร้องด้วยตนเองหรือเขียนคำร้องเรียน/ คำร้องทุกข์เป็นหนังสือ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- มีรายละเอียดชื่อที่อยู่ผู้ร้อง/ เบอร์ติดต่อ/ อีเมล (ถ้ามี)	100.00	5.00	0	5.00	0
	- มีข้อเท็จจริงหรือพฤติกรรมเกี่ยวข้องที่เป็นต้นเหตุของข้อร้องเรียน	100.00	5.00	0	5.00	0

ตารางที่ 4-7 (ต่อ)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
	- มีชื่อที่อยู่ของหน่วยงานหรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นต้นเหตุการณ ร้องเรียน/ ร้องทุกข์	100.00	5.00	0	5.00	0
	- คำขอที่ผู้ร้องต้องการให้บังคับ/ ลงลายมือชื่อผู้ร้องเรียน/ ร้องทุกข์	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ยื่นต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้อง ทุกข์ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ ได้รับคำสั่งที่มีขอหรือรู้เหตุ พฤติการณ์สื่อถึงการทุจริต	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ไม่เกิน 3-5 ปี นับแต่รู้หรือมีเหตุ อันควรรู้เรื่องความผิดที่กระทำ	100.00	5.00	0	5.00	0
5.3	ข้อ 40. Out put: ผลลัพธ์					
	- พิจารณาตรวจสอบเอกสารรับเรื่อง ดำเนินการ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริง/ ไต่สวนหาพยานหลักฐานเบื้องต้น	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ดำเนินการประสานหน่วยงาน รับผิดชอบดำเนินการ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- แจ้งผลกลับมายังผู้ร้องและติดตาม หน่วยงานให้ดำเนินการ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- กรณีไม่พอใจให้ใช้สิทธิฟ้องศาล อาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ	100.00	5.00	0	5.00	0

ตารางที่ 4-7 (ต่อ)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
	- ภายใน 90 วัน หรือภายใน 1 ปี นับแต่รู้หรือควรรู้เหตุแห่งการ ฟ้องคดี (แล้วแต่กรณี)	100.00	5.00	0	5.00	0
5.4	ข้อ 41. Out come: ผลสัมฤทธิ์					
	- ได้รับการแก้ไข เยียวยาความ เดือดร้อนในเบื้องต้น	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ได้รับการแก้ไขความเดือดร้อน หรือเสียหายตามขั้นตอนกฎหมาย	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ได้เข้าถึงความยุติธรรมที่ต้องการ	100.00	5.00	0	5.00	0

จากตารางที่ 4-7 พบว่า ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อช่องทางทางการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรม ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำนวน 13 ช่องทาง (ช่องทางที่ 5 ร้องคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ) มีความเห็นสอดคล้องอย่างยิ่ง จำนวน 4 คำถาม คือ ข้อคำถามที่ 38 คือ Input: ปัจจัยนำเข้า มีคนให้คำปรึกษา เช่น นิติกร นักกฎหมาย หรือทนายความ ไม่มีค่าใช้จ่ายสามารถเขียนคำร้องทุกข์ได้ด้วยตัวเอง วัสดุอุปกรณ์ เช่น เอกสาร พยาน หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดี ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ข้อคำถามที่ 39 คือ Process: กระบวนการ ร้องด้วยตนเองหรือเขียนคำร้องเรียน/ คำร้องทุกข์ เป็นหนังสือมีรายละเอียดชื่อที่อยู่ผู้ร้อง/ เบอร์ติดต่อ/ อีเมล (ถ้ามี) มีข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์เกี่ยวข้องที่เป็นต้นเหตุของข้อร้องเรียน มีชื่อที่อยู่ของหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นต้นเหตุการณ์ ร้องเรียน/ ร้องทุกข์ คำขอที่ผู้ร้องต้องการให้บังคับ/ ลงลายมือชื่อผู้ร้องเรียน/ ร้องทุกข์ ยื่นต่อคณะกรรมการ อุตธรณ์ร้องทุกข์ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่รับคำสั่งที่มีขอบหรือรู้เหตุพฤติการณ์ส่อถึงการทุจริต ไม่เกิน 3-5 ปี นับแต่รู้หรือมีเหตุอันควรรู้เรื่องความผิดที่กระทำ ข้อคำถามที่ 40 คือ Out put ผลลัพธ์ พิจารณาตรวจเอกสารรับเรื่องดำเนินการ ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริง/ ไล่สวนหาพยานหลักฐาน

เบื้องต้น ดำเนินการประสานหน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการ แจกผลกลับมายังผู้ร้องและติดตามหน่วยงานให้ดำเนินการ กรณีไม่พอใจให้ใช้สิทธิฟ้องศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ภายใน 90 วัน หรือภายใน 1 ปี นับแต่รู้หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี (แล้วแต่กรณี) เมื่อพิจารณา ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ที่กำหนดให้ น้อยว่าหรือเท่ากับ 1.50 แสดงถึงความสอดคล้องกันมาก จาก ตารางที่ 4-7 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันสูงอย่างยิ่งทั้ง 2 รอบ โดยมีค่ามัธยฐาน (Median: Md) ในรอบที่ 2, 3 ค่ามัธยฐานระดับ 5.00 จำนวน 4 ข้อความ ของช่องทางการใช้กฎหมาย หรือการเข้าถึงความยุติธรรม ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ช่องทางที่ 5 ร้องคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ความเหมาะสมร้อยละ 100.00) และมีค่าพิสัยควอไทล์ (Interquartile range: IQR) ระดับ 0 จำนวน 4 ข้อความ โดยจากผลการวิเคราะห์ ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ สรุปได้ว่า ช่องทางการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรมของบุคลากร มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ อันดับที่ห้า คือ ช่องทางที่ 5 ร้องคณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และเนื่องจากในผลการวิเคราะห์ความเห็นผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับ 5.00 ของทุกคำถาม สาเหตุจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเป็นการถามซ้ำหลายรอบเพื่อให้ข้อมูล อิ่มตัวและด้วยบทบัญญัติของกฎหมายที่เป็นหลักกฎหมายทางการพิจารณาคดีปกครองกำหนดไว้ ประกอบกับประสบการณ์ทำงานและความเชี่ยวชาญพิเศษผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่ จึงมีความเห็น สอดคล้องกันอย่างยิ่ง

ตารางที่ 4-8 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อช่องทางการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำนวน 13 ช่องทางในรอบที่ 1, 2 และรอบที่ 3 (ช่องทางที่ 6. ร้องสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.))

ลำดับที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะสม (ร้อยละ)	Mdn (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
6.	ร้องสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน					
6.1	ข้อ 42. Input: ป้ายนำเข้า					
	- มีคนให้คำปรึกษา เช่น นิติกร นักกฎหมาย หรือทนายความ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ไม่มีค่าใช้จ่ายสามารถเขียนคำร้องทุกข้อได้ด้วยตัวเอง	100.00	5.00	0	5.00	0
	- วัสดุอุปกรณ์ เช่น เอกสาร พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดี	100.00	5.00	0	5.00	0
	- กฎ ข้อบังคับ ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นข้อพิพาท	100.00	5.00	0	5.00	0
6.2	ข้อ 43. Process: กระบวนการ					
	- ร้องด้วยตนเองหรือเขียนคำร้องเรียน/ คำร้องทุกข้อเป็นหนังสือ	100.0	5.00	0	5.00	0
	- มีรายละเอียดชื่อที่อยู่ผู้ร้อง/ เบอร์ติดต่อ/ อีเมลล์ (ถ้ามี)	100.0	5.00	0	5.00	0
	- มีข้อเท็จจริงหรือพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องที่เป็นต้นเหตุของข้อร้องเรียน	100.0	5.00	0	5.00	0

ตารางที่ 4-8 (ต่อ)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
	- มีชื่อที่อยู่ของหน่วยงานหรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นต้นเหตุการณื ร้องเรียน/ ร้องทุกข์	100.00	5.00	0	5.00	0
	- คำขอที่ผู้ร้องต้องการให้บังคับ/ ลงลายมือชื่อผู้ร้องเรียน/ ร้องทุกข์	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ยื่นต่อคณะกรรมการอุทธรณืร้อง ทุกข์ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ ได้รับคำสั่งที่มีขอหรือรู้เหตุ พฤติการณ์สื่อถึงการทุจริต	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ไม่เกิน 3-5 ปี นับแต่รู้หรือมีเหตุ อันควรรู้เรื่องความผิดที่กระทำ	100.0	5.00	0	5.00	0
6.3	ข้อ 44. Out put: ผลลัพธ์					
	- พิจารณาตรวจสอบเอกสารรับเรื่อง ดำเนินการ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริง/ ได้สอบสวนพยานหลักฐานเบื้องต้น	100.00	5.00	0	5.00	0
	- กรณีจำเป็นเร่งด่วนภายใน 24 ชั่วโมง/ 7 วัน/15 วัน/โดยเร็วที่สุด	100.00	4.75	0	5.00	0
	- ดำเนินการประสานหน่วยงาน รับผิดชอบดำเนินการ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- แจ้งผลกลับมายังผู้ร้องและติดตาม หน่วยงานให้ดำเนินการ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- กรณีไม่พอใจให้ใช้สิทธิฟ้องศาล อาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ	100.00	5.00	0	5.00	0

ตารางที่ 4-8 (ต่อ)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
	- ภายใน 90 วัน หรือภายใน 1 ปี นับ แต่รู้หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี (แล้วแต่กรณี)	100.00	5.00	0	5.00	0
5.4	ข้อ 45. Out come: ผลสัมฤทธิ์					
	- ได้รับการแก้ไข เยียวยาความ เดือดร้อนในเบื้องต้น	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ได้รับการแก้ไขความเดือดร้อน หรือเสียหายตามขั้นตอนกฎหมาย	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ได้เข้าถึงความยุติธรรมที่ต้องการ	100.00	5.00	0	5.00	0

จากตารางที่ 4-8 พบว่า ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อช่องทางการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรม ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำนวน 13 ช่องทาง (ช่องทางที่ 6 ร้องสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน) มีความเห็นสอดคล้องอย่างยิ่ง จำนวน 4 คำถาม คือ ข้อคำถามที่ 42 คือ Input: ปัจจุบันเข้า มีคนให้คำปรึกษา เช่น นิติกร นักกฎหมาย หรือทนายความ ไม่มีค่าใช้จ่ายสามารถเขียนคำร้องทุกข์ได้ด้วยตัวเอง วัสดุอุปกรณ์ เช่น เอกสาร พยาน หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดี กฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการยื่นข้อพิพาท ข้อคำถามที่ 43 คือ Process: กระบวนการ ร้องด้วยตนเองหรือเขียนคำร้องเรียน/ คำร้องทุกข์เป็นหนังสือ มีรายละเอียดชื่อที่อยู่ผู้ร้อง/ เบอร์ติดต่อ/ อีเมล (ถ้ามี) มีข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์เกี่ยวข้องที่เป็นต้นเหตุของข้อร้องเรียน มีชื่อที่อยู่ของหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นต้นเหตุการณ์ ร้องเรียน/ ร้องทุกข์ คำขอที่ผู้ร้องต้องการให้บังคับ/ ลงลายมือชื่อผู้ร้องเรียน/ ร้องทุกข์ ยื่นต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับคำสั่งที่มีชอบหรือรู้เหตุพฤติการณ์ ส่อถึงการทุจริต ไม่เกิน 3-5 ปี นับแต่รู้หรือมีเหตุอันควรรู้เรื่องความผิดที่กระทำ ข้อคำถามที่ 44 คือ Out put ผลลัพธ์ พิจารณาตรวจเอกสารรับเรื่องดำเนินการ ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริง/ ใ้ส่วน

หาพยานหลักฐานเบื้องต้น กรณีจำเป็นเร่งด่วนภายใน 24 ชั่วโมง หรือ 7 วัน หรือ 15 วัน หรือ โดยเร็วที่สุด ดำเนินการประสานหน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการ แจ้งผลกลับมายังผู้ร้องและติดตาม หน่วยงานให้ดำเนินการ กรณีไม่พอใจให้ใช้สิทธิฟ้องศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ เมื่อ พิจารณาค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ที่กำหนดให้ น้อยว่าหรือเท่ากับ 1.50 แสดงถึงความสอดคล้องกัน มาก จากตารางที่ 4-8 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันสูงอย่างยิ่งทั้ง 2 รอบ โดยมี ค่ามัธยฐาน(Median: Md) ในรอบที่ 2, 3 ค่ามัธยฐานระดับ 5.00 จำนวน 4 ข้อความ ของช่องทางการ ใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรม ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ช่องทางที่ 6 ร้องสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (ความเหมาะสมร้อยละ 100.00) และมีค่าพิสัย ควอไทล์ (Interquartile range: IQR) ระดับ 0 จำนวน 4 ข้อความ โดยจากผลการวิเคราะห์ความเห็น ผู้เชี่ยวชาญ สรุปได้ว่า ช่องทางการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรมของบุคลากรมหาวิทยาลัย ในกำกับของรัฐ อันดับที่หก คือ ช่องทางที่ 6 ร้องสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน และเนื่องจาก ในผลการวิเคราะห์ความเห็นผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับ 5.00 ของทุกคำถาม สาเหตุจากการสัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญเป็นการถามซ้ำหลายรอบเพื่อให้ข้อมูลอ้อมตัวและด้วยบทบัญญัติของกฎหมายที่เป็นหลัก กฎหมายทางการพิจารณาคดีปกครองกำหนดไว้ประกอบกับประสิทธิภาพการทำงานและความ เชื่อวชาญพิเศษผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่ จึงมีความเห็นสอดคล้องกันอย่างยิ่ง

ตารางที่ 4-9 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อช่องทางการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรม ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำนวน 13 ช่องทางในรอบที่ 1, 2 และรอบที่ 3 (ช่องทางที่ 7 ร้องคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา (กพอ.))

ลำดับที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะสม (ร้อยละ)	Mdn (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
7.	ร้องคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา (กพอ.)					
7.1	ข้อ 46. Input: บัญชีนำเข้า					
	- มีคนให้คำปรึกษา เช่น นิติกร นักกฎหมาย หรือทนายความ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ไม่มีค่าใช้จ่ายสามารถเขียนคำร้องทุกข้อได้ด้วยตัวเอง	100.00	5.00	0	5.00	0
	- วัสดุอุปกรณ์ เช่น เอกสาร พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดี	100.00	5.00	0	5.00	0
	- กฎ ข้อบังคับ ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นข้อพิพาท	100.00	5.00	0	5.00	0
7.2	ข้อ 47. Process: กระบวนการ					
	- ร้องด้วยตนเองหรือเขียนคำร้องเรียน/ คำร้องทุกข้อเป็นหนังสือ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- มีรายละเอียดชื่อที่อยู่ผู้ร้อง/ เบอร์ติดต่อ/ อีเมลล์ (ถ้ามี)	100.00	5.00	0	5.00	0
	- มีข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์เกี่ยวข้องที่เป็นต้นเหตุของข้อร้องเรียน/ ร้องทุกข้อ	100.00	5.00	0	5.00	0

ตารางที่ 4-9 (ต่อ)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
	- มีชื่อที่อยู่ของหน่วยงานหรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นต้นเหตุของ การร้องเรียน	100.00	5.00	0	5.00	0
	- คำขอที่ผู้ร้องต้องการให้บังคับ/ ลงลายมือชื่อผู้ร้องเรียน/ ร้องทุกข์	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ยื่นต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้อง ทุกข์ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ ได้รับคำสั่งที่มีขอหรือได้รับคำสั่ง ลงโทษทางวินัย	100.00	5.00	0	5.00	0
7.3	ข้อ 48. Out put: ผลลัพธ์					
	- พิจารณาตรวจเอกสารรับเรื่อง ดำเนินการเบื้องต้น	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริง/ สอบสวนพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ดำเนินการตรวจสอบโดยเร็วที่สุด	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ประสานหน่วยงานต้นสังกัดแจ้ง ผู้ร้องทราบกรณี	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ไม่พอใจให้ใช้สิทธิฟ้องศาล ปกครอง ภายใน 90 วัน หรือภายใน 1 ปี นับแต่วันหรือควรรู้เหตุแห่งการ ฟ้องคดี (แล้วแต่กรณี)	100.00	5.00	0	5.00	0

ตารางที่ 4-9 (ต่อ)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
7.4	ข้อ 49. Out come: ผลสัมฤทธิ์ - ได้รับการแก้ไข เยียวยาความ เดือดร้อนในเบื้องต้น - ได้รับการแก้ไขความเดือดร้อน หรือเสียหายตามขั้นตอนกฎหมาย - ได้เข้าถึงความยุติธรรมที่ต้องการ (พึงประสงค์)	100.00	5.00	0	5.00	0
		100.00	5.00	0	5.00	0
		100.00	5.00	0	5.00	0

จากตารางที่ 4-9 พบว่า ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อช่องทางทางการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรม ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำนวน 13 ช่องทาง (ช่องทางที่ 7 ร้องคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา (กพอ.) มีความเห็นสอดคล้องอย่างยิ่ง จำนวน 4 คำถาม คือ ข้อคำถามที่ 46 คือ Input: บังคับนำเข้า มีคนให้คำปรึกษา เช่น นิติกร นักกฎหมาย หรือทนายความ ไม่มีค่าใช้จ่ายสามารถเขียนคำร้องทุกข์ได้ด้วยตัวเองวัสดุอุปกรณ์ เช่น เอกสาร พยาน หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดี กฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบ ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประเด็นข้อพิพาท ข้อคำถามที่ 47 คือ Process: กระบวนการ ร้องด้วยตนเอง หรือเขียนคำร้องเรียน/ คำร้องทุกข์เป็นหนังสือ มีรายละเอียดชื่อที่อยู่ผู้ร้อง/ เบอร์ติดต่ออีเมล (ถ้ามี) มีข้อเท็จจริงหรือพฤติกรรมเกี่ยวข้องที่เป็นต้นเหตุของข้อร้องเรียน/ ร้องทุกข์ มีชื่อที่อยู่ของหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นต้นเหตุของการร้องเรียน คำขอที่ผู้ร้องต้องการให้บังคับ/ ลงลายมือชื่อผู้ร้องเรียน/ ร้องทุกข์ ยื่นต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ ได้รับคำสั่งที่มีขอหรือได้รับคำสั่งลงโทษทางวินัย ข้อคำถามที่ 48 คือ Out put ผลลัพธ์พิจารณาตรวจเอกสารรับเรื่องดำเนินการเบื้องต้นตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริง/ สอบสวนพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตรวจสอบโดยเร็วที่สุดประสานหน่วยงานต้นสังกัดแจ้งผู้ร้องทราบกรณีไม่พอใจให้ใช้สิทธิฟ้องศาลปกครอง ภายใน 90 วัน หรือภายใน 1 ปี นับแต่วันหรือควรรู้เหตุแห่งการ

พียงคดี (แล้วแต่กรณี) ข้อคำถามที่ 49 คือ Out come ผลสัมฤทธิ์ได้รับการแก้ไข เกี่ยวกับความเดือดร้อนในเบื้องต้น ได้รับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายตามขั้นตอนกฎหมายได้เข้าถึงความยุติธรรมที่ต้องการ (พึงประสงค์) เมื่อพิจารณาค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ที่กำหนดให้ น้อยว่าหรือเท่ากับ 1.50 แสดงถึงความสอดคล้องกันมาก จากตารางที่ 4-9 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันสูงอย่างยิ่งทั้ง 2 รอบ โดยมีค่ามัธยฐาน (Median: Md) ในรอบที่ 2, 3 ค่ามัธยฐานระดับ 5.00 จำนวน 4 ข้อความ ของช่องทางการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรม ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ช่องทางที่ 7 ร้องคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา (กพอ.) (ความเหมาะสมร้อยละ 100.00) และมีค่าพิสัยควอไทล์ (Interquartile range: IQR) ระดับ 0 จำนวน 4 ข้อความ โดยจากผลการวิเคราะห์ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ สรุปได้ว่า ช่องทางการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรมของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ อันดับที่ดีที่สุด คือ ช่องทางที่ 7 ร้องคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา และเนื่องจากในผลการวิเคราะห์ความเห็นผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับ 5.00 ของทุกคำถาม สาเหตุจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเป็นการถามซ้ำหลายรอบเพื่อให้ข้อมูลอ้อมตัวและด้วยบทบัญญัติของกฎหมายที่เป็นหลักกฎหมายทางการพิจารณาคดีปกครองกำหนดไว้ประกอบกับประสบการณ์ทำงานและความเชี่ยวชาญพิเศษผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่ จึงมีความเห็นสอดคล้องกันอย่างยิ่ง

ตารางที่ 4-10 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อช่องทางการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำนวน 13 ช่องทาง ในรอบที่ 1, 2 และรอบที่ 3 (ช่องทางที่ 8 ร้องคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.))

ลำดับที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะสม (ร้อยละ)	Mdn (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
8.	ร้องคณะกรรมการการอุดมศึกษา					
8.1	ข้อ 50. Input: บังคับนำเข้า					
	- มีคนให้คำปรึกษา เช่น นิติกร นักกฎหมาย หรือทนายความ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ไม่มีค่าใช้จ่ายสามารถเขียนคำร้องทุกข้อได้ด้วยตัวเอง	100.00	5.00	0	5.00	0
	- วัสดุอุปกรณ์ เช่น เอกสาร พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดี	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ	100.00	5.00	0	5.00	0
8.2	ข้อ 51. Process: กระบวนการ					
	- ร้องด้วยตนเองหรือเขียนคำร้องเรียน/ คำร้องทุกข์เป็นหนังสือ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- มีรายละเอียดชื่อที่อยู่ผู้ร้อง/ เบอร์ติดต่อ/ อีเมล (ถ้ามี)	100.00	5.00	0	5.00	0
	- มีข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์เกี่ยวข้องที่เป็นต้นเหตุของข้อร้องเรียน	100.00	5.00	0	5.00	0
	- มีชื่อที่อยู่ของหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นต้นเหตุการร้องเรียน/ ร้องทุกข์	100.00	5.00	0	5.00	0

ตารางที่ 4-10 (ต่อ)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
	- ค่าขอที่ผู้ร้องต้องการให้บังคับ/ ลง ลายมือชื่อผู้ร้องเรียน/ ร้องทุกข์	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ยื่นต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้อง ทุกข์ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ ได้รับคำสั่งที่มีขอหรือได้รับคำสั่ง ลงโทษทางวินัย	100.00	5.00	0	5.00	0
8.3	ข้อ 52. Out put: ผลลัพธ์					
	- พิจารณาตรวจเอกสารรับเรื่อง ดำเนินการเบื้องต้น	100.00	5.00	0	5.00	0
	- สอบข้อเท็จจริง/ สอบสวน พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง	100.00	4.75	0	5.00	0
	- ประสานหน่วยงานต้นสังกัด ดำเนินการ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ติดตามผลแจ้งผู้ร้องทราบกรณี ไม่พอใจให้ใช้สิทธิฟ้องศาลปกครอง	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ภายใน 90 วัน หรือภายใน 1 ปี นับ แต่รู้หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี (แล้วแต่กรณี)	100.00	5.00	0	5.00	0
8.4	ข้อ 53. Out come: ผลสัมฤทธิ์					
	- ได้รับการแก้ไข เยียวยาความ เดือดร้อนในเบื้องต้น	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ได้รับการแก้ไขความเดือดร้อน หรือเสียหายตามขั้นตอนกฎหมาย	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ได้เข้าถึงความยุติธรรมที่ต้องการ	100.00	5.00	0	5.00	0

จากตารางที่ 4-10 พบว่า ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อช่องทางการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรม ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำนวน 13 ช่องทาง (ช่องทางที่ 8 ร้องคณะกรรมการการอุดมศึกษา) มีความเห็นสอดคล้องอย่างยิ่ง จำนวน 4 คำถาม คือ ข้อคำถามที่ 50 คือ Input: ปัจจัยนำเข้า มีคนให้คำปรึกษา เช่น นิติกร นักกฎหมาย หรือทนายความ ไม่มีค่าใช้จ่ายสามารถเขียนคำร้องทุกข์ได้ด้วยตัวเอง วัตถุประสงค์ เช่น เอกสาร พยาน หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดี ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดี ข้อคำถามที่ 51 คือ Process: กระบวนการร้องด้วยตนเอง หรือเขียนคำร้องเรียน/ คำร้องทุกข์เป็นหนังสือ มีรายละเอียด ชื่อที่อยู่ผู้ร้อง/ เบอร์ติดต่อ/ อีเมล (ถ้ามี) มีข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์เกี่ยวข้องที่เป็นต้นเหตุของข้อร้องเรียน มีชื่อที่อยู่ของหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นต้นเหตุการร้องเรียน/ ร้องทุกข์ คำขอที่ผู้ร้องต้องการให้บังคับ/ ลงลายมือชื่อผู้ร้องเรียน/ ร้องทุกข์ ยื่นต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับคำสั่งที่มีชอบหรือได้รับคำสั่งลงโทษทางวินัย ข้อคำถามที่ 52 คือ Out put ผลลัพธ์ พิจารณาตรวจเอกสารรับเรื่องดำเนินการเบื้องต้น สอบข้อเท็จจริง/ สอบสวน พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ประสานหน่วยงานต้นสังกัดดำเนินการติดตามผลแจ้งผู้ร้องทราบกรณีไม่พอใจให้ใช้สิทธิฟ้องศาลปกครอง ภายใน 90 วัน หรือภายใน 1 ปี นับแต่รู้หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี (แล้วแต่กรณี) ข้อคำถามที่ 53 คือ Out come ผลสัมฤทธิ์ ได้รับการแก้ไข เยียวยาความเดือดร้อนในเบื้องต้นได้รับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายตามขั้นตอนกฎหมาย ได้เข้าถึงความยุติธรรมที่ต้องการ (พึงประสงค์) เมื่อพิจารณาค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ที่กำหนดให้ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1.50 แสดงถึงความสอดคล้องกันมาก จากตารางที่ 4-10 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันสูงอย่างยิ่งทั้ง 2 รอบ โดยมีค่ามัธยฐาน (Median: Md) ในรอบที่ 2, 3 ค่ามัธยฐาน ระดับ 5.00 จำนวน 4 ข้อความ ของช่องทางการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรม ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ช่องทางที่ 8 ร้องคณะกรรมการการอุดมศึกษา (ความเหมาะสมร้อยละ 100.00) และมีค่าพิสัยควอไทล์ (Interquartile range: IQR) ระดับ 0 จำนวน 4 ข้อความ โดยจากผลการวิเคราะห์ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ สรุปได้ว่า ช่องทางการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรมของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ อันดับที่เปิด คือ ช่องทางที่ 8 ร้องคณะกรรมการการอุดมศึกษา และเนื่องจากในผลการวิเคราะห์ความเห็นผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับ 5.00 ของทุกคำถาม สาเหตุจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเป็นการถามซ้ำหลายรอบ เพื่อให้ข้อมูลถี่ถ้วนและด้วยทบทวนข้อเท็จจริงของกฎหมายที่เป็นหลักกฎหมายทางการพิจารณาคดี ปกครองกำหนดไว้ประกอบกับประสบการณ์ทำงานและความเชี่ยวชาญพิเศษผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่ จึงมีความเห็นสอดคล้องกันอย่างยิ่ง

ตารางที่ 4-11 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อช่องทางการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำนวน 13 ช่องทางในรอบที่ 1, 2 และรอบที่ 3 (ช่องทางที่ 9 กระทรวงศึกษาธิการ)

ลำดับที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะสม (ร้อยละ)	Mdn (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
9.	ร้องกระทรวงศึกษาธิการ					
9.1	ข้อ 54. Input: ปัจจัยนำเข้า					
	- มีคนให้คำปรึกษา เช่น นิติกร นักกฎหมาย หรือ ทนายความ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ไม่มีค่าใช้จ่ายสามารถเขียนคำร้องทุกข้อได้ด้วยตัวเอง	100.00	5.00	0	5.00	0
	- วัสดุอุปกรณ์ เช่น เอกสาร พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดี	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ	100.00	5.00	0	5.00	0
9.2	ข้อ 55. Process: กระบวนการ					
	- ร้องด้วยตนเองหรือเขียนคำร้องเรียน/ คำร้องทุกข้อเป็นหนังสือ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- มีรายละเอียดชื่อที่อยู่ผู้ร้อง/ เบอร์ติดต่อ/ อีเมลล์ (ถ้ามี)	100.00	5.00	0	5.00	0
	- มีข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์เกี่ยวข้องที่เป็นต้นเหตุของข้อร้องเรียน	100.00	5.00	0	5.00	0
	- มีชื่อที่อยู่ของหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นต้นเหตุการร้องเรียนคำขอที่ผู้ร้องต้องการให้บังคับ	100.00	5.00	0	5.00	0

ตารางที่ 4-11 (ต่อ)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
	- ลงลายมือชื่อผู้ร้องเรียน/ ร้องทุกข์ - ยื่นต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้อง ทุกข์ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ ได้รับคำสั่งที่มีขอหรือได้รับคำสั่ง ลงโทษทางวินัย	100.00 100.00	5.00 5.00	0 0	5.00 5.00	0 0
9.3	ข้อ 56. Out put: ผลลัพธ์ - พิจารณาตรวจสอบเอกสารรับเรื่อง ดำเนินการเบื้องต้น - ตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริง/ สอบสวนพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง - ดำเนินการโดยเร็วที่สุด - ประสานหน่วยงานต้นสังกัด ดำเนินการ - ติดตามผลแจ้งผู้ร้องทราบกรณีไม่ พอใจให้ใช้สิทธิฟ้องศาลปกครอง - ภายใน 90 วัน หรือภายใน 1 ปีนับ แต่รู้หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี (แล้วแต่กรณี)	100.00 100.00 100.00 100.00 100.00 100.00	5.00 5.00 5.00 5.00 5.00	0 0 0 0 0	5.00 5.00 5.00 5.00 5.00	0 0 0 0 0
9.4	ข้อ 57. Out come: ผลสัมฤทธิ์ - ได้รับการแก้ไข เยียวยาความ เดือดร้อนในเบื้องต้น - ได้เข้าถึงความยุติธรรมตาม ขั้นตอนกฎหมาย ตามที่พึงประสงค์	100.00 100.00	5.00 5.00	0 0	5.00 5.00	0 0

จากตารางที่ 4-11 พบว่า ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อช่องทางการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรม ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำนวน 13 ช่องทาง (ช่องทางที่ 9 ร้องกระทรวงศึกษาธิการ) มีความเห็นสอดคล้องอย่างยิ่ง จำนวน 4 คำถาม คือ ข้อคำถามที่ 54 คือ Input: ปัจจัยนำเข้า มีคนให้คำปรึกษา เช่น นิติกร นักกฎหมาย หรือทนายความ ไม่มีค่าใช้จ่ายสามารถเขียนคำร้องทุกข์ได้ด้วยตัวเอง วัสดุอุปกรณ์ เช่น เอกสาร พยาน หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดี ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ข้อคำถามที่ 55 คือ Process: กระบวนการร้องด้วยตนเองหรือเขียนคำร้องเรียน/ คำร้องทุกข์เป็นหนังสือ มีรายละเอียดชื่อที่อยู่ผู้ร้อง/ เบอร์ติดต่อ/ อีเมล (ถ้ามี) มีข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์เกี่ยวข้องที่เป็นต้นเหตุของข้อร้องเรียน มีชื่อที่อยู่ของหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นต้นเหตุการร้องเรียนคำขอที่ผู้ร้องต้องการให้บังคับลงลายมือชื่อผู้ร้องเรียน/ ร้องทุกข์ ยื่นต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับคำสั่งที่มีชอบหรือได้รับคำสั่งลงโทษทางวินัย ข้อคำถามที่ 56 คือ Out put ผลลัพธ์พิจารณาตรวจเอกสารรับเรื่องดำเนินการเบื้องต้น ตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริง/ สอบสวน พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการโดยเร็วที่สุด ประสานหน่วยงานต้นสังกัดดำเนินการ ติดตามผลแจ้งผู้ร้องทราบกรณีไม่พอใจให้ใช้สิทธิฟ้องศาลปกครอง ภายใน 90 วัน หรือภายใน 1 ปี นับแต่รู้หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี (แล้วแต่กรณี) ข้อคำถามที่ 57 คือ Out come ผลสัมฤทธิ์ ได้รับการแก้ไข เยียวยาความเดือดร้อนในเบื้องต้น ได้เข้าถึงความยุติธรรมตามขั้นตอนกฎหมาย ตามที่พึงประสงค์ เมื่อพิจารณาค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ที่กำหนดให้ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1.50 แสดงถึงความสอดคล้องกันมาก จากตารางที่ 4-11 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันสูงอย่างยิ่ง ทั้ง 2 รอบ โดยมีค่ามัธยฐาน (Median: Md) ในรอบที่ 2, 3 ระดับ 5.00 จำนวน 4 ข้อความ ของช่องทางการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรม ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ช่องทางที่ 9 ร้องกระทรวงศึกษาธิการ (ความเหมาะสมร้อยละ 100.00) และมีค่าพิสัยควอไทล์ (Interquartile range: IQR) ระดับ 0 จำนวน 4 ข้อความ โดยจากผลการวิเคราะห์ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ สรุปได้ว่า ช่องทางการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรมของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ อันดับแรก คือช่องทางที่ 9 ร้องกระทรวงศึกษาธิการ และเนื่องจากผลการวิเคราะห์ความเห็นผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับ 5.00 ของทุกคำถาม สาเหตุจาก การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเป็นการถามซ้ำหลายรอบเพื่อให้ข้อมูลอ้อมตัวและด้วยบทบัญญัติของกฎหมายที่เป็นหลักกฎหมายทางการพิจารณาคดีปกครองกำหนดไว้ประกอบด้วยประสพการณ์ทำงานและความเชี่ยวชาญพิเศษผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่ จึงมีความเห็นสอดคล้องกันอย่างยิ่ง

ตารางที่ 4-12 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อช่องทางการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำนวน 13 ช่องทาง ในรอบที่ 1, 2 และรอบที่ 3 (ช่องทางที่ 10 คณะรักษาความสงบแห่งชาติ)

ลำดับที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะสม (ร้อยละ)	Mdn (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
10.	ร้องคณะรักษาความสงบแห่งชาติ					
10.1	ข้อ 58. Input: ปัจจัยนำเข้า					
	- มีคนให้คำปรึกษา เช่น นิติกร นักกฎหมาย หรือทนายความ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ไม่มีค่าใช้จ่ายสามารถเขียนคำร้องทุกข้อได้ด้วยตัวเอง	100.00	5.00	0	5.00	0
	- วัสดุอุปกรณ์ เช่น เอกสาร พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดี	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ	100.00	5.00	0	5.00	0
10.2	ข้อ 59. Process: กระบวนการ					
	- ร้องด้วยตนเองหรือโทรศัพท์สายด่วน 1111 หรือตู้ ปณ. 1111	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ร้องด้วยตนเองหรือเขียนคำร้องเรียน/ คำร้องทุกข์เป็นหนังสือ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- มีรายละเอียดชื่อที่อยู่ผู้ร้อง/ เบอร์ติดต่อ/ อีเมล (ถ้ามี)	100.00	5.00	0	5.00	0
	- มีข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์เกี่ยวข้องที่เป็นต้นเหตุของข้อร้องเรียน	100.00	5.00	0	5.00	0
	- มีชื่อที่อยู่ของหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นต้นเหตุแห่ง	100.00	5.00	0	5.00	0

ตารางที่ 4-12 (ต่อ)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
	-การร้องทุกข์/ คำขอที่ผู้ร้องต้องการ ให้บังคับ/ ลงลายมือชื่อผู้ร้องทุกข์	100.00	5.00	0	5.00	0
	-ยื่นต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้อง ทุกข์ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ ได้รับคำสั่งที่มีชอบด้วยกฎหมาย หรือได้รับคำสั่งลงโทษทางวินัย	100.00	5.00	0	5.00	0
10.3	ข้อ 60. Out put: ผลลัพธ์					
	- พิจารณาตรวจเอกสารรับเรื่อง ดำเนินการเบื้องต้น	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริง/ สอบสวนพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ดำเนินการโดยเร็วที่สุด/ ประสาน หน่วยงานต้นสังกัดดำเนินการ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ติดตามผลแจ้งผู้ร้องทราบ กรณีไม่ พอใจให้ใช้สิทธิฟ้องศาลปกครอง/ ศาลอาญาคดีทุจริตฯ/ ศาลยุติธรรม (แล้วแต่กรณี)	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ภายใน 90 วัน หรือภายใน 1 ปี นับ แต่รู้หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี	100.00	5.00	0	5.00	0
10.4	ข้อ 61. Out come: ผลสัมฤทธิ์					
	- ได้รับการแก้ไข เยียวยาความ เดือดร้อนในเบื้องต้นหรือตาม ขั้นตอน กม.	100.00	5.00	0	5.00	0
	- หรือได้เข้าถึงความยุติธรรมที่ ต้องการ (พึงประสงค์)	100.00	5.00	0	5.00	0

จากตารางที่ 4-12 พบว่า ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อช่องทางการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรม ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำนวน 13 ช่องทาง (ช่องทางที่ 10 ร้องคณะกรรมการความสงบแห่งชาติ) มีความเห็นสอดคล้องอย่างยิ่ง จำนวน 4 คำถาม คือ ข้อคำถามที่ 58 คือ Input: ปัจจัยนำเข้า มีคนให้คำปรึกษา เช่น นิติกร นักกฎหมาย หรือ ทนายความ ไม่มีค่าใช้จ่ายสามารถเขียนคำร้องทุกข์ได้ด้วยตัวเอง วัสดุอุปกรณ์ เช่น เอกสาร พยาน หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดี ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ข้อคำถามที่ 59 คือ Process กระบวนการ ร้องด้วยตนเองหรือโทรศัพท์สายด่วน 1111 หรือตู้ ปณ. 1111 ร้องด้วยตนเองหรือเขียนคำร้องเรียน/ คำร้องทุกข์เป็นหนังสือ มีรายละเอียดชื่อที่อยู่ผู้ร้อง/ เบอร์ติดต่อ/ อีเมล (ถ้ามี) มีข้อเท็จจริงหรือพฤติกรรมเกี่ยวข้องที่เป็นต้นเหตุของข้อร้องเรียน มีชื่อที่อยู่ของหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นต้นเหตุแห่ง การร้องทุกข์/ คำขอที่ผู้ร้องต้องการให้บังคับ/ ลงลายมือชื่อผู้ร้องทุกข์ ขึ้นต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับคำสั่งที่มิชอบด้วยกฎหมายหรือได้รับคำสั่งลงโทษทางวินัย ข้อคำถามที่ 60 คือ Out put ผลลัพธ์พิจารณาตรวจสอบเอกสารรับเรื่องดำเนินการเบื้องต้น ตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริง/ สอบสวนพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการโดยเร็วที่สุด/ ประสานหน่วยงานต้นสังกัดดำเนินการ ติดตามผลแจ้งผู้ร้องทราบ กรณีไม่พอใจให้ใช้สิทธิฟ้องศาลปกครอง/ ศาลอาญาคดีทุจริตฯ/ ศาลยุติธรรม (แล้วแต่กรณี) ภายใน 90 วัน หรือภายใน 1 ปี นับแต่รู้หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี และข้อคำถามที่ 61 คือ Out come ผลสัมฤทธิ์ ได้รับการแก้ไข เยียวยาความเดือดร้อนในเบื้องต้นหรือตามขั้นตอนกฎหมาย หรือได้เข้าถึงความยุติธรรมที่ต้องการ (พึงประสงค์) เมื่อพิจารณาค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ที่กำหนดให้ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1.50 แสดงถึงความสอดคล้องกันมาก จากตารางที่ 4-12 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันสูงอย่างยิ่งทั้ง 2 รอบ โดยมีค่ามัธยฐาน (Median: Md) ในรอบที่ 2, 3 ระดับ 5.00 จำนวน 4 ข้อความ ของช่องทางการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรม ขั้นตอน และวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ช่องทางที่ 10 ร้องคณะกรรมการความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (ความเหมาะสมร้อยละ 100.00) และมีค่าพิสัยควอไทล์ (Interquartile range: IQR) ระดับ 0 จำนวน 4 ข้อความ โดยจากผลการวิเคราะห์ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ สรุปได้ว่า ช่องทางการใช้กฎหมาย หรือเข้าถึงความยุติธรรมของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ อันดับที่ดีที่สุด คือ ช่องทางที่ 10 ร้องคณะกรรมการความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ และเนื่องจากผลการวิเคราะห์ความเห็นผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับ 5.00 ของทุกคำถาม สาเหตุจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเป็นการถามซ้ำหลายรอบเพื่อให้ข้อมูล อุ่มตัวและด้วยบทบัญญัติของกฎหมายที่เป็นหลักกฎหมายทางการพิจารณาคดีปกครองกำหนดไว้ ประกอบกับประสบการณ์ทำงานและความเชี่ยวชาญพิเศษผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่ จึงมีความเห็น สอดคล้องกันอย่างยิ่ง

ตารางที่ 4-13 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อช่องทางการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำนวน 13 ช่องทางในรอบที่ 1, 2 และรอบที่ 3 (ช่องทางที่ 11 แจ้งความร้องทุกข์กับตำรวจท้องที่หรือตำรวจกองปราบปราม)

ลำดับที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะสม (ร้อยละ)	Mdn (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
11.	แจ้งความร้องทุกข์กับตำรวจท้องที่หรือตำรวจกองปราบปราม					
11.1	ข้อ 62. Input: ปัจจุบันำเข้า					
	- มีคนให้คำปรึกษา เช่น นิติกร นักกฎหมาย หรือทนายความ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ไม่มีค่าใช้จ่ายสามารถเขียนคำร้องทุกข์ได้ด้วยตัวเอง	100.00	5.00	0	5.00	0
	- วัสดุอุปกรณ์ เช่น เอกสาร พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดี	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ	100.00	5.00	0	5.00	0
11.2	ข้อ 63. Process: กระบวนการ					
	- เข้าแจ้งความด้วยตนเองหรือทำคำร้องทุกข์เป็นหนังสือ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- มีรายละเอียดชื่อที่อยู่ผู้แจ้งข้อกล่าวหา/ เบอร์ติดต่อ/ อีเมล (ถ้ามี)	100.00	5.00	0	5.00	0
	- มีข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องที่เป็นต้นเหตุของข้อร้องทุกข์กล่าวโทษ	100.00	5.00	0	5.00	0

ตารางที่ 4-13 (ต่อ)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
	- มีชื่อที่อยู่ของหน่วยงานหรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นต้นเหตุคดี	100.00	5.00	0	5.00	0
	- คำขอบังคับที่ผู้กล่าวหาขอให้ส่ง แก่ผู้กระทำผิด/ ลงลายมือชื่อ ผู้กล่าวหา	100.00	5.00	0	5.00	0
	- เข้าแจ้งในทันทีนับแต่รู้หรือควรรู้ ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดีหรือ นับแต่ วันที่ได้รับคำสั่งที่มีชอบด้วย กฎหมายหรือทราบข้อมูล พฤติการณ์ต่อการทุจริตหรือกระทำ ความผิด	100.00	5.00	0	5.00	0
	- พนักงานสอบสวนรับแจ้งความ เบื้องต้นพร้อมสอบปากคำ ผู้กล่าวหา	100.00	5.00	0	5.00	0
	- พนักงานสอบสวนเข้าตรวจสอบ พยานหลักฐาน เอกสารที่เกี่ยวข้อง ทั้งพยานบุคคล พยานวัตถุตามที่ ผู้กล่าวหาให้ข้อมูลหรือตรวจสอบ พบ	100.00	5.00	0	5.00	0

ตารางที่ 4-13 (ต่อ)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
11.3	ข้อ 64. Out put: ผลลัพธ์					
	- พนักงานสอบสวนรวบรวม พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องทั้งหมดอย่าง เพียงพอ แก่การดำเนินคดี	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ส่งเรื่องให้หน่วยงานรับผิดชอบ ดำเนินการ เช่น ปปท./ ปปช./ สตง./ อัยการ/ พนักงานอัยการ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ส่งฟ้องศาลตามกระบวนการ ยุติธรรม	100.00	5.00	0	5.00	0
11.4	ข้อ 65. Out come: ผลสัมฤทธิ์					
	- ได้รับการแก้ไข เยียวยาความ เดือดร้อนในเบื้องต้นหรือตาม ขั้นตอน กม.	100.0	5.00	0	5.00	0
	- หรือได้เข้าถึงความยุติธรรมที่ ต้องการ	100.0	5.00	0	5.00	0

จากตารางที่ 4-13 พบว่า ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อช่องทางการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรม ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำนวน 13 ช่องทาง (ช่องทางที่ 11 แจ้งความร้องทุกข์กับตำรวจท้องที่หรือตำรวจกองปราบปราม) มีความเห็นสอดคล้องอย่างยิ่ง จำนวน 4 คำถาม คือ ข้อคำถามที่ 62 คือ Input: บัญชีนำเข้า มีคนให้คำปรึกษา เช่น นิติกร นักกฎหมาย หรือทนายความ ไม่มีค่าใช้จ่ายสามารถเขียนคำร้องทุกข์ได้ด้วยตัวเอง วัสดุอุปกรณ์ เช่น เอกสาร พยาน หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดี ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ข้อคำถามที่ 63 คือ Process: กระบวนการ เข้าแจ้งความด้วยตนเองหรือทำคำร้องทุกข์เป็นหนังสือ มี

รายละเอียดชื่อที่อยู่ผู้แจ้งข้อกล่าวหา/ เบอร์ติดต่อ/ อีเมล (ถ้ามี) มีข้อเท็จจริงหรือพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับที่เป็นต้นเหตุของข้อร้องทุกข์กล่าวโทษ มีชื่อ ที่อยู่ของหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นต้นเหตุคดี คำขอบังคับที่ผู้กล่าวหาขอให้ลงแก่ผู้กระทำผิด/ ลงลายมือชื่อผู้กล่าวหา เข้าแจ้งในทันทีนับแต่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี หรือนับแต่วันที่รับคำสั่งที่มีขอบด้วยกฎหมายหรือทราบข้อมูลพฤติกรรมต่อการทุจริตหรือกระทำความผิด พนักงานสอบสวนรับแจ้งความเบื้องต้นพร้อมสอบปากคำผู้กล่าวหา พนักงานสอบสวนเข้าตรวจสอบพยานหลักฐาน เอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งพยานบุคคล พยานวัตถุตามที่ผู้กล่าวหาให้ข้อมูลหรือตรวจสอบพบ ข้อคำถามที่ 64 คือ Out put ผลลัพธ์ พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องทั้งหมดอย่างเพียงพอแก่การดำเนินคดี ส่งเรื่องให้หน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการ เช่น ปปท./ ปปช./ สตง./ อัยการ/ พนักงานอัยการ ส่งฟ้องศาลตามกระบวนการยุติธรรม

ข้อคำถามที่ 64 คือ Out put ผลลัพธ์ พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องทั้งหมดอย่างเพียงพอแก่การดำเนินคดี ส่งเรื่องให้หน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการ เช่น ปปท./ ปปช./ สตง./ อัยการ/ พนักงานอัยการ หรือส่งฟ้องศาลตามกระบวนการยุติธรรม ข้อคำถามที่ 65 คือ Out come ผลสัมฤทธิ์ ได้รับการแก้ไข เยียวยาความเดือดร้อนในเบื้องต้นหรือตามขั้นตอนกฎหมายหรือได้เข้าถึงความยุติธรรมที่ต้องการ (พึงประสงค์) เมื่อพิจารณาค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ที่กำหนดให้ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1.50 แสดงถึงความสอดคล้องกันมาก จากตารางที่ 4-13 พบว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันสูงอย่างยิ่งทั้ง 2 รอบ โดยมีค่ามัธยฐาน (Median: Md) ในรอบที่ 2, 3 ระดับ 5.00 จำนวน 4 ข้อความ ของช่องทางการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรม ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ช่องทางที่ 11 แจ้งความร้องทุกข์กับตำรวจท้องที่หรือตำรวจกองปราบปราม (ความเหมาะสมร้อยละ 100.00) และมีค่าพิสัยควอไทล์ (Interquartile range: IQR) ระดับ 0 จำนวน 4 ข้อความ โดยจากผลการวิเคราะห์ความเห็นผู้เชี่ยวชาญสรุปได้ว่า ช่องทางการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรมของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ อันดับที่สิบเอ็ด คือ ช่องทางที่ 11 แจ้งความร้องทุกข์กับตำรวจท้องที่หรือตำรวจกองปราบปราม และเนื่องจากผลการวิเคราะห์ความเห็นผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับ 5.00 ของทุกคำถาม สาเหตุจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเป็นการถามซ้ำหลายรอบ เพื่อให้ข้อมูลอิมตัวและด้วยบทบัญญัติของกฎหมายที่เป็นหลักกฎหมายทางการพิจารณาคดีปกครองกำหนดไว้ประกอบกับประสบการณ์ทำงานและความเชี่ยวชาญพิเศษผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่ จึงมีความเห็นสอดคล้องกันอย่างยิ่ง

ตารางที่ 4-14 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อช่องทางการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำนวน 13 ช่องทาง ในรอบที่ 1, 2 และรอบที่ 3 (ช่องทางที่ 12 ร้องศูนย์ดำรงธรรม)

ลำดับที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะสม (ร้อยละ)	Mdn (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
12.	ร้องศูนย์ดำรงธรรม					
12.1	ข้อ 66. Input: ป้อนนำเข้า					
	- มีคนให้คำปรึกษา เช่น นิติกร นักกฎหมาย หรือทนายความ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ไม่มีค่าใช้จ่ายสามารถเขียนคำร้องทุกข้อได้ด้วยตัวเอง	100.00	5.00	0	5.00	0
	- วัสดุอุปกรณ์ เช่น เอกสาร พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดี	100.00	5.00	0	5.00	0
	- กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ	100.00	5.00	0	5.00	0
12.2	ข้อ 67. Process: กระบวนการ					
	- ร้องด้วยตนเองหรือเขียนคำร้องเรียน/ คำร้องทุกข้อเป็นหนังสือ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- มีรายละเอียดชื่อที่อยู่ผู้ร้อง/ เบอร์ติดต่อ/ อีเมลล์ (ถ้ามี)	100.00	5.00	0	5.00	0
	- มีข้อเท็จจริงหรือพหุติการณ์เกี่ยวข้องที่เป็นต้นเหตุของข้อร้องเรียน	100.00	5.00	0	5.00	0
	- มีชื่อที่อยู่ของหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นต้นเหตุการร้องเรียน	100.00	5.00	0	5.00	0

ตารางที่ 4-14 (ต่อ)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
	- คำขอที่ผู้ร้องต้องการให้บังคับ/ ลงลายมือชื่อผู้ร้องเรียน/ ร้องทุกข์	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ยื่นต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้อง ทุกข์ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ ได้รับคำสั่งที่มีขอหรือรู้เหตุ พฤติการณ์สื่อถึงการทุจริต	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ไม่เกิน 3-5 ปี นับแต่รู้หรือมีเหตุ อันควรรู้เรื่องความผิดที่กระทำ	100.00	5.00	0	5.00	0
12.3	ข้อ 68. Out put: ผลลัพธ์					
	- พิจารณาตรวจสอบเอกสารรับเรื่อง ดำเนินการ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริง/ ไต่สวนหาพยานหลักฐานเบื้องต้น	100.00	5.00	0	5.00	0
	- กรณีจำเป็นเร่งด่วนภายใน 24 ชั่วโมง/ 7 วัน/15 วัน/ โดยเร็วที่สุด	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ดำเนินการประสานหน่วยงาน รับผิดชอบดำเนินการ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- แจ้งผลกลับมายังผู้ร้องและติดตาม หน่วยงานให้ดำเนินการ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- กรณีไม่พอใจให้ใช้สิทธิฟ้องศาล อาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ภายใน 90 วัน หรือภายใน 1 ปี นับ แต่รู้หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี	100.00	5.00	0	5.00	0

ตารางที่ 4-14 (ต่อ)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
11.4	ข้อ 69. Out come: ผลสัมฤทธิ์ - ได้รับการแก้ไข เยียวยาความ เดือดร้อนในเบื้องต้น - ได้รับการแก้ไขความเดือดร้อน หรือเสียหายตามขั้นตอนกฎหมาย - ได้เข้าถึงความยุติธรรมที่ต้องการ	100.00 100.00 100.00	5.00 5.00 5.00	0 0 0	5.00 5.00 5.00	0 0 0

จากตารางที่ 4-14 พบว่า ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อช่องทางการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรม ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำนวน 13 ช่องทาง (ช่องทางที่ 12 ร้องศูนย์ดำรงธรรม) มีความเห็นสอดคล้องอย่างยิ่ง จำนวน 4 คำถาม คือ ข้อคำถามที่ 66 คือ Input: ป้างัยนำเข้า มีคนให้คำปรึกษา เช่น นิติกร นักกฎหมาย หรือทนายความ ไม่มีค่าใช้จ่าย สามารถเขียนคำร้องทุกข์ได้ด้วยตัวเอง วัสดุอุปกรณ์ เช่น เอกสาร พยาน หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดี กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ข้อคำถามที่ 67 คือ Process กระบวนการ ร้องด้วยตนเอง หรือเขียนคำร้องเรียน/ คำร้องทุกข์เป็นหนังสือ มีรายละเอียดชื่อ ที่อยู่ผู้ร้อง/ เบอร์ติดต่อ/ อีเมลล์ (ถ้ามี) มีข้อเท็จจริงหรือพฤติกรรมเกี่ยวข้องที่เป็นต้นเหตุของข้อร้องเรียน มีชื่อ ที่อยู่ของหน่วยงาน หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นต้นเหตุการณักร้องเรียน คำขอที่ผู้ร้องต้องการให้บังคับ/ ลงลายมือชื่อ ผู้ร้องเรียน/ ร้องทุกข์ ยื่นต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับคำสั่ง ที่มีชอบหรือรู้เหตุพฤติกรรมต่อการทุจริต ไม่เกิน 3-5 ปี นับแต่รู้หรือมีเหตุอันควรรู้เรื่องความผิดที่กระทำ ข้อคำถามที่ 68 คือ Out put ผลลัพธ์ พิจารณาตรวจเอกสารรับเรื่องดำเนินการ ดำเนินการ ตรวจสอบข้อเท็จจริง/ ใ้สอบสวนหาพยานหลักฐานเบื้องต้น กรณีจำเป็นเร่งด่วนภายใน 24 ชั่วโมง หรือ 7 วัน หรือ 15 วัน หรือโดยเร็วที่สุด ดำเนินการประสานหน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการ แจ้งผล กลับมายังผู้ร้องและติดตามหน่วยงานให้ดำเนินการกรณีไม่พอใจให้ใช้สิทธิฟ้องศาลอาญาคดีทุจริต และประพฤติมิชอบ ภายใน 90 วัน หรือภายใน 1 ปี นับแต่รู้หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี ข้อ

คำถามที่ 69 คือ Out come ผลสัมฤทธิ์ ได้รับการแก้ไข ให้ความสะดวกหรือร้อนในเบื้องต้น ได้รับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายตามขั้นตอนกฎหมาย ได้เข้าถึงความยุติธรรมที่ต้องการ (พึงประสงค์) เมื่อพิจารณาค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ที่กำหนดให้ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1.50 แสดงถึงความสอดคล้องกันมาก จากตารางที่ 4-14 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันสูงอย่างยิ่ง ทั้ง 2 รอบ โดยมีค่ามัธยฐาน (Median: Md) ในรอบที่ 2, 3 ระดับ 5.00 จำนวน 4 ข้อความ ของช่องทางการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรม ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ช่องทางที่ 12 ร้องศูนย์ดำรงธรรม (ความเหมาะสมร้อยละ 100.00) และมีค่าพิสัยควอไทล์ (Interquartile range: IQR) ระดับ 0 จำนวน 4 ข้อความ โดยจากผลการวิเคราะห์ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ สรุปได้ว่า ช่องทางการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรมของบุคลากรมหาวิทยาลัย ในกำกับของรัฐ อันดับที่สิบสอง คือ ช่องทางที่ 12 ร้องศูนย์ดำรงธรรม และเนื่องจากผลการวิเคราะห์ความเห็นผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับ 5.00 ของทุกคำถาม สาเหตุจาก การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเป็นการถามซ้ำหลายรอบเพื่อให้ข้อมูลอ้อมตัวและด้วยบทบัญญัติของกฎหมาย ที่เป็นหลักกฎหมายทางการพิจารณาคดีปกครองกำหนดไว้ ประกอบกับประสบการณ์ทำงานและความเชี่ยวชาญพิเศษผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่ จึงมีความเห็นสอดคล้องกันอย่างยิ่ง

ตารางที่ 4-15 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อช่องทางการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำนวน 13 ช่องทางในรอบที่ 1, 2 และรอบที่ 3 (ช่องทางที่ 13 สำนักงานคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ, สำนักงานอัยการ (พิเศษ) ฝ่ายคดีปกครอง)

ลำดับที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะสม (ร้อยละ)	Mdn (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
13.	สำนักงานคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ, สำนักงานอัยการ (พิเศษ) ฝ่ายคดีปกครอง					
13.1	ข้อ 70. Input: ปัจจุบันำเข้า					
	- มีคนให้คำปรึกษา เช่น นิติกร นักกฎหมาย หรือทนายความ	96.44	4.50	0.36	4.75	0
	- ไม่มีค่าใช้จ่ายสามารถเขียนคำร้องทุกข้อได้ด้วยตัวเอง/ ใช้แบบฟอร์ม	100.00	4.75	0	5.00	0
	- วัสดุอุปกรณ์ เช่น เอกสาร พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดี	100.00	5.00	0	5.00	0
	- กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง	96.44	4.50	0.47	5.00	0
13.2	ข้อ 71. Process: กระบวนการ					
	- ยื่นคำร้องตามแบบฟอร์มสำนักงานคุ้มครองสิทธิ	94.44	4.50	0.72	5.00	0
	- คำร้องเข้าเงื่อนไขการการเจรจาไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องคดีปกครอง	94.68	4.50	0.24	4.75	0
	- มีรายละเอียดของผู้ร้อง เช่น ชื่อ/ชื่อ สุกถ อายุ อาชีพ ภูมิลำเนา	100.00	4.50	0.36	4.75	0

ตารางที่ 4-15 (ต่อ)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
	- มีข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ รายละเอียดพอที่เข้าใจต้นเหตุของ ข้อร้องทุกข์/ ความเดือดร้อน เสียหาย/ ไม่ได้ได้รับความยุติธรรม	100.00	4.75	0	4.75	0
	- มีเอกสาร พยานหลักฐานที่สำคัญ ทั้งบุคคลวัตถุที่เกี่ยวข้อง	100.00	4.72	0	5.00	0
	- มีชื่อที่อยู่ของหน่วยงานหรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นต้นเหตุแห่ง ข้อพิพาท	100.00	4.75	0.36	4.75	0
	- การไกล่เกลี่ยอาจเป็นประโยชน์แก่ คู่กรณีทุกฝ่ายและมีทางเป็นไปได้	96.44	4.75	0	5.00	0
	- คำขอที่ผู้ร้องต้องการให้บังคับ/ พร้อมลงลายมือชื่อผู้ฟ้องคดี	100.00	5.00	0	5.00	0
	- สำนักงานอัยการจะมีหนังสือนัด คู่กรณีทุกฝ่ายเข้าไกล่เกลี่ยพร้อมกัน ตามวัน เวลาที่กำหนด	94.44	4.50	0.72	5.00	0
	- สามารถตกลงกันได้ ทั้งสองฝ่าย อาจทำสัญญา ณ ที่ทำการสำนักงาน อัยการเพื่อใช้เป็นหลักฐาน	100.00	5.00	0	5.00	0

ตารางที่ 4-15 (ต่อ)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
13.3	ข้อ 72. Out put: ผลลัพธ์ - เกิดประโยชน์กับคู่กรณีที่มีข้อ พิพาททุกฝ่าย	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ข้อตกที่ที่ได้ตกลงกันใช้เป็น หลักฐานในการเพื่ดำเนินการทาง กฎหมาย	100.00	5.00	0	5.00	0
13.4	ข้อ 73. Out come: ผลสัมฤทธิ์ - ได้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมใน รูปแบบสมานฉันท์	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ได้รับการแก้ไขเยียวยาความ เดือดร้อนหรือเสียหาย	94.44	4.50	0.92	4.75	0
	- ไม่เกิดการฟ้องคดีให้เป็นการ เสียเวลาและค่าใช้จ่ายอย่างสูง	100.00	5.00	0	5.00	0

จากตารางที่ 4-15 พบว่า ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อช่องทางการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรม ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำนวน 13 ช่องทาง (ช่องทางที่ 13 สำนักงานคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ, สำนักงานอัยการ (พิเศษ) ฝ่ายคดีปกครอง) มีความเห็นสอดคล้องสูงมาก จำนวน 4 คำถาม คือ ข้อคำถามที่ 70 คือ Input: ปัจจัยนำเข้า มีคนให้ปรึกษา เช่น นิติกร นักกฎหมาย หรือทนายความ ไม่มีค่าใช้จ่ายสามารถเขียนคำร้องทุกข้อได้ด้วยตัวเอง/ ใช้แบบฟอร์ม วัสดุอุปกรณ์ เช่น เอกสาร พยาน หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง ข้อคำถามที่ 71 คือ Process กระบวนการ ยื่นคำร้องตามแบบฟอร์มสำนักงานคุ้มครองสิทธิ คำร้องเข้าเงื่อนไขการการเจรจาไกล่เกลี่ยก่อนก่อนฟ้องคดีปกครอง มีรายละเอียดของผู้ร้อง เช่น ชื่อ สกุล อายุ อาชีพ ภูมิลำเนา มีข้อเท็จจริงและพฤติการณ์

รายละเอียดพอที่เข้าใจต้นเหตุของข้อร้องทุกข์/ความเดือดร้อน เสียหาย/ ไม่ได้ได้รับความยุติธรรม มีเอกสาร พยานหลักฐานที่สำคัญทั้งบุคคลวัตถุที่เกี่ยวข้อง มีชื่อที่อยู่ของหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นต้นเหตุแห่งข้อพิพาท การไกล่เกลี่ยอาจเป็นประโยชน์แก่คู่กรณีทุกฝ่ายและมีทางเป็นไปได้ คำขอที่ผู้ร้องต้องการให้บังคับ/พร้อมลงลายมือชื่อผู้ฟ้องคดี สำนักงานอัยการจะมีหนังสือนัดคู่กรณีทุกฝ่ายเข้าไกล่เกลี่ยพร้อมกัน ตามวัน เวลาที่กำหนด สามารถตกลงกันได้ ทั้งสองฝ่ายอาจทำสัญญา ณ ที่ทำการสำนักงานอัยการเพื่อใช้เป็นหลักฐาน ข้อคำถามที่ 72 คือ Out put ผลลัพธ์ เกิดประโยชน์กับคู่กรณีที่มีข้อพิพาททุกฝ่าย ข้อตกที่ที่ได้ตกลงกันใช้เป็นหลักฐานในการเพื่อดำเนินการทางกฎหมาย ข้อคำถามที่ 73 คือ Out come ผลสัมฤทธิ์ ได้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมในรูปแบบสมานฉันท์ ได้รับการแก้ไขเยียวยาความเดือดร้อนหรือเสียหาย ไม่เกิดการฟ้องคดีให้เป็นการเสียเวลาและค่าใช้จ่ายอย่างสูง

เมื่อพิจารณาค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ที่กำหนดให้ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1.50 แสดงถึงความสอดคล้องกันมาก จากตารางที่ 4-15 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันสูงมาก ทั้ง 2 รอบ โดยมีค่ามัธยฐาน (Median: Md) ในรอบที่ 2, 3 ระดับ 4.50-5.00 จำนวน 4 ข้อความ ของช่องทางการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรม ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ช่องทางที่ 12 ร้องศูนย์ตรงธรรม (ความเหมาะสมร้อยละ 94.44) และมีค่าพิสัยควอไทล์ (Interquartile range: IQR) ระดับ 0 จำนวน 4 ข้อความ โดยจากผลการวิเคราะห์ความเห็นผู้เชี่ยวชาญสรุปได้ว่า ช่องทางการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรมของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ อันดับที่ดีสาม คือ ช่องทางที่ 13 สำนักงานคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ, สำนักงานอัยการ (พิเศษ) ฝ่ายคดีปกครอง เพื่อขอให้เป็นตัวกลางไกล่เกลี่ยในการใช้กฎหมายเชิงสมานฉันท์ก่อนการฟ้องคดี

ตารางที่ 4-16 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อ ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์
ในการตัดสินใจยื่นฟ้องคดี และข้อควรระมัดระวังเป็นพิเศษในการยื่นฟ้องคดี
ในรอบที่ 1, 2 และรอบที่ 3

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
1	ข้อ 74. ความสมบูรณ์ในการ รวบรวมเอกสารและพยานหลักฐาน หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับคดี	96.44	.75	0	.00	0
2	ข้อ 75. เอกสารสำคัญอยู่ในความ ครอบครองของผู้ยื่นขากลับากแก่ การนำเอกสารยื่นยื่นต่อศาล	100.00	.00	0	.00	0
3	ข้อ 76. พยานบุคคลไม่กล้ามาเป็น พยานให้	100.00	5.00	0	5.00	0
4	ข้อ 77. หลักฐานที่มีอยู่ยังไม่ สมบูรณ์ตามกฎหมาย	100.00	5.00	0	.00	0
5	ข้อ 78. พยานหลักฐานที่มีไม่ เพียงพอต่อการพิจารณาคดีใน ชั้นศาล	100.00	5.00		5.00	0
6	ข้อ 79. เอกสารที่ต้องใช้อ้างอิงตาม กฎหมาย (ไม่มีหรือมีแต่ใช้อ้างอิง ไม่ได้ตามกฎหมาย)	100.00	5.00	0	5.00	0
7	ข้อ 80. พยานหลักฐานที่มีไม่เพียง พอที่จะนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ได้ตามบทบัญญัติกฎหมาย	100.00	5.00	0	5.00	0
8	ข้อ 81. ถูกข่มขู่, โดนกลั่นแกล้ง, เกรงกลัวอิทธิพล, ทนแรงกดดัน ไม่ไหว	100.00	5.00	0	5.00	0

ตารางที่ 4-16 (ต่อ)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
9	ข้อ 82. การดำเนินเรื่องต่อไปอาจ ได้รับผลกระทบในการทำงาน หรือ การใช้ชีวิตประจำวันทั้งตนเอง/ ครอบครัว	100.00	5.00	0	5.00	0
	สิ่งสำคัญที่ต้องเพิ่มความระวังพิเศษ					
10	ข้อ 83. อายุความ พ้นกำหนดเวลา ยื่นคำร้องทุกข์ ล่วง เลขกำหนดเวลา ส่งเอกสารเพื่อประกอบการ พิจารณาพ้นระยะเวลายื่นฟ้องคดีต่อ ศาล	100.00	5.00	0	5.00	0
11	ข้อ 84. อำนาจศาลยื่นฟ้องต่อศาล ที่มีอำนาจรับคดีไว้พิจารณา (ฟ้องผิดศาล) ยื่นต่อศาลชั้นต้น ศาลชั้นอุทธรณ์ หรือศาลสูงสุด	100.00	5.00	0	5.00	0
12	ข้อ 85. เงื่อนไขการฟ้องคดีปกครอง - เงื่อนไขเกี่ยวกับผู้มีสิทธิฟ้องคดี คือ ต้องเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อน หรือเสียหาย หรืออาจจะเดือดร้อน หรือเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้	100.00	5.00	0	5.00	0
	- เงื่อนไขเกี่ยวกับคำขอในคำฟ้องให้ ศาลมีคำสั่งบังคับ เพื่อแก้ไขความ เดือดร้อนเสียหาย เช่น ขอสั่งให้เพิก ถอนกฎหรือคำสั่งห้ามกระทำหรือ สั่งให้บุคคลกระทำหรือละเว้นการ กระทำ	100.00	5.00	0	5.00	0

ตารางที่ 4-16 (ต่อ)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
	- เจื่อนใจเกี่ยวกับการเยียวยา แก่ไข ความเดือดร้อนเสียหายแก่ผู้ฟ้องคดี	100.00	5.00	0	5.00	0
	- เจื่อนใจเกี่ยวกับคำฟ้องเอกสารที่ ยื่นต่อศาล	100.00	5.00	0	5.00	0
	- เจื่อนใจเกี่ยวกับระยะเวลาในการ ฟ้องคดีมี 3 กรณี คือ	100.00	5.00	0	5.00	0
	1. คดีปกครองทั่วไปต้องฟ้องภายใน 90 วัน นับแต่วันที่รู้หรือควรรู้เหตุ แห่งการฟ้องคดี	100.00	5.00	0	5.00	0
	2. เกี่ยวกับการกระทำละเมิดสัญญา ทางปกครองต้องฟ้องภายใน 1 ปี แต่ต้องไม่เกิน 10 ปี นับแต่วันที่รู้ หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี	100.00	5.00	0	5.00	0
	3. เกี่ยวกับการคุ้มครองประโยชน์ สาธารณะหรือสถานะของบุคคล การฟ้องคดีไม่มีอายุความฟ้อง เมื่อใดก็ได้	100.00	5.00	0	5.00	0
13	ข้อ 86. เนื้อหากดีไม่ครบ องค์ประกอบ - การบรรยายฟ้องไม่ครบ องค์ประกอบความผิดตามที่ กฎหมายบัญญัติ	100.00	5.00	0	5.00	0

ตารางที่ 4-16 (ต่อ)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
	- บรรยายฟ้องเคลือบคลุมทำให้ คู่กรณีหลงประเด็นต่อสู้	100.00	5.00	0	5.00	0
	- คำฟ้องมิได้ลงลายมือชื่อผู้ฟ้อง	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ไม่มีเอกสารต้นฉบับมาแสดง	100.00	5.00	0	5.00	0
14	ข้อ 87. ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น ศาลไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณา ศาลยกฟ้อง หรืออาจถูกฟ้องคดีกลับ	100.00	5.00	0	5.00	0

จากตารางที่ 4-16 พบว่า ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อการตัดสินใจที่ส่งผลสัมฤทธิ์ใน
การฟ้องคดีและข้อควรระวังพิเศษในการฟ้องคดี มีความเห็นสอดคล้องกันสูงอย่างยิ่ง จำนวน
14 คำถาม คือ ข้อคำถามที่ 74 คือ ความสมบูรณ์ในการรวบรวมเอกสารและพยานหลักฐานหลักฐาน
ที่เกี่ยวข้องกับคดี ข้อคำถามที่ 75 คือ เอกสารสำคัญอยู่ในความครอบครองของผู้ยื่นขอล่าบากแก่
การนำเอกสารยื่นขึ้นต่อศาล ข้อคำถามที่ 76 คือ พยานบุคคลไม่กล้ามาเป็นพยานให้ ข้อคำถามที่ 77
คือหลักฐานที่มีอยู่ยังไม่สมบูรณ์ตามกฎหมาย ข้อคำถามที่ 78 คือ พยานหลักฐานที่มีไม่เพียงพอต่อ
การพิจารณาคดีในชั้นศาล ข้อคำถามที่ 79 คือ เอกสารที่ต้องใช้อ้างอิงตามกฎหมาย (ไม่มีหรือมีแต่
ใช้อ้างอิงไม่ได้ตามกฎหมาย) ข้อคำถามที่ 80 คือ พยานหลักฐานที่มีไม่เพียงพอที่จะนำตัวผู้กระทำ
ผิดมาลงโทษได้ตามบทบัญญัติกฎหมาย ข้อคำถามที่ 81 คือ ถูกข่มขู่, โดนกลั่นแกล้ง, เกรงกลัว
อิทธิพล, ทนแรงกดดันไม่ไหว ข้อคำถามที่ 82 คือ การดำเนินเรื่องต่อไปอาจได้รับผลกระทบใน
การทำงาน หรือการใช้ชีวิตประจำวัน ทั้งตนเอง/ ครอบครัว ข้อคำถามที่ 83 คือ อายุความ เช่น
พ้นกำหนดเวลายื่นคำร้องทุกข์ ล่วงเลยกำหนดเวลาส่งเอกสารเพื่อประกอบการพิจารณา พ้นระยะ
เวลายื่นฟ้องคดีต่อศาล ข้อคำถามที่ 84 คือ อำนาจศาล ยื่นฟ้องต่อศาลที่มีอำนาจรับคดีไว้พิจารณา
(ฟ้องผิดศาล) ยื่นต่อศาลชั้นต้น ศาลชั้นอุทธรณ์ หรือศาลสูงสุด ข้อคำถามที่ 85 คือ เงื่อนไขการฟ้อง

คดีปกครอง เงื่อนไขเกี่ยวกับผู้มีสิทธิฟ้องคดี คือ ต้องเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย หรืออาจจะเดือดร้อน หรือเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้ เงื่อนไขเกี่ยวกับคำขอในคำฟ้องให้ศาลมีคำสั่งบังคับ เพื่อแก้ไขความเดือดร้อนเสียหาย เช่น ขอให้สั่งให้เพิกถอนกฎหรือคำสั่งห้ามกระทำ หรือสั่งให้บุคคลกระทำหรือละเว้นการกระทำ เงื่อนไขเกี่ยวกับการเยียวยา แก้ไขความเดือดร้อนเสียหายแก่ผู้ฟ้องคดี เงื่อนไขเกี่ยวกับคำฟ้องเอกสารที่ยื่นต่อศาล เงื่อนไขเกี่ยวกับระยะเวลาในการฟ้องคดี มี 3 กรณี คือ คดีปกครองทั่วไปต้องฟ้องภายใน 90 วัน นับแต่วันที่รู้หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี คดีเกี่ยวกับการกระทำละเมิดสัญญาทางปกครองต้องฟ้องภายใน 1 ปี แต่ต้องไม่เกิน 10 ปี นับแต่วันที่รู้หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดีและคดีเกี่ยวกับการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะหรือสถานะของบุคคลการฟ้องคดีไม่มีอายุความฟ้องเมื่อใดก็ได้ ข้อคำถามที่ 86 คือ เนื้อหากดีไม่ครบองค์ประกอบ การบรรยายฟ้องไม่ครบองค์ประกอบความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติ บรรยายฟ้องเคลือบคลุมทำให้คู่กรณีหลงประเด็นต่อสู้ คำฟ้องมิได้ลงลายมือชื่อผู้ฟ้อง ไม่มีเอกสารต้นฉบับมาแสดง และข้อคำถามที่ 87 คือ ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น เช่น ศาลไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณา ศาลยกฟ้อง หรืออาจถูกฟ้องคดีกลับ

เมื่อพิจารณาค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ที่กำหนดให้ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1.50 แสดงถึงความสอดคล้องกันมาก จากตารางที่ 4-16 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันสูงอย่างยิ่ง ทั้ง 2 รอบ โดยมีค่ามัธยฐาน (Median: Md) ในรอบที่ 2, 3 ระดับ 5.00 จำนวน 14 ข้อความ การตัดสินใจที่ส่งผลกระทบต่อผู้ฟ้องคดีและข้อควรระมัดระวังพิเศษในการฟ้องคดี (ความเหมาะสมร้อยละ 100.00) และมีค่าพิสัยควอไทล์ (Interquartile range: IQR) ระดับ 0 จำนวน 4 ข้อความ โดยจากการวิเคราะห์ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ สรุปได้ว่า ช่องทางการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรมของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ และเนื่องจากผลการวิเคราะห์ความเห็นผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับ 5.00 ของทุกคำถาม สาเหตุจาก การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเป็นการถามซ้ำหลายรอบเพื่อให้ข้อมูลอิมตัวและด้วยบทบัญญัติของกฎหมายที่เป็นหลักกฎหมายทางการพิจารณาคดีปกครอง กำหนดไว้ ประกอบกับประสบการณ์ทำงานและความเชี่ยวชาญพิเศษผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่ จึงมีความเห็นสอดคล้องกันอย่างยิ่ง

ตารางที่ 4-17 สรุปความเห็นของผู้เชี่ยวชาญถึงความเหมาะสมในการใช้กฎหมายหรือเข้าถึง
ความยุติธรรมของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

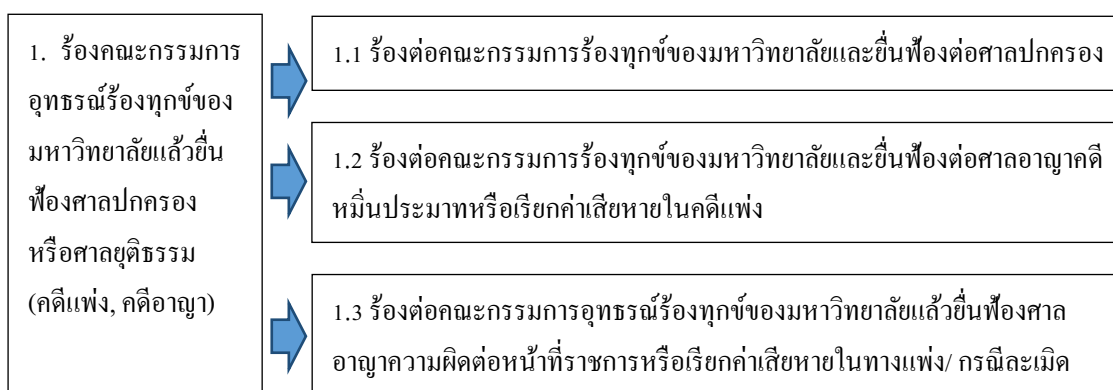
การใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย		
	ช่องทางการเข้าถึง กฎหมาย	เหมาะสม	ไม่ เหมาะสม
หมวดที่ 1.1 - การประยุกต์ทฤษฎีระบบ Input-process- output-outcome อธิบายการเข้าถึงกฎหมายหรือ ความยุติธรรม ขั้นตอนกระบวนการและ วิธีปฏิบัติทางกฎหมาย	4	เหมาะสม	-
หมวดที่ 1.2 - แนวทางหลักในการใช้กฎหมาย	5	เหมาะสม	-
- ช่องทางการดำเนินการ ที่พึงประสงค์	16	เหมาะสม	-
หมวดที่ 1.3 - ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติในการใช้กฎหมายหรือ เข้าถึงความยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพ และ ประสิทธิผล	13	เหมาะสม	-
หมวดที่ 1.4 - การตัดสินใจยื่นฟ้องคดีและข้อควรระวังพิเศษ	14	เหมาะสม	-

จากตารางที่ 4-17 พบว่า ความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญความสำคัญต่อการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรม รูปแบบการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรมของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ต้องประกอบด้วย หมวดที่ 1.1 โดยต้องเข้าใจในระบบการใช้กฎหมายจึงใช้การประยุกต์ทฤษฎีระบบ Input-process-output-outcome อธิบายการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรม ขั้นตอนกระบวนการและวิธีปฏิบัติทางกฎหมาย หมวดที่ 1.2 แนวทางหลักการใช้กฎหมาย/เข้าถึงความยุติธรรมและช่องทางการดำเนินการที่พึงประสงค์ หมวดที่ 1.3 การใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรมอย่างไรให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผล หมวดที่ 1.4 การตัดสินใจยื่นฟ้องคดีและข้อควรระวังพิเศษ ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดว่าบุคลากรใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรมตามขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสมกับปัญหาทางกฎหมายอย่างแท้จริง โดย

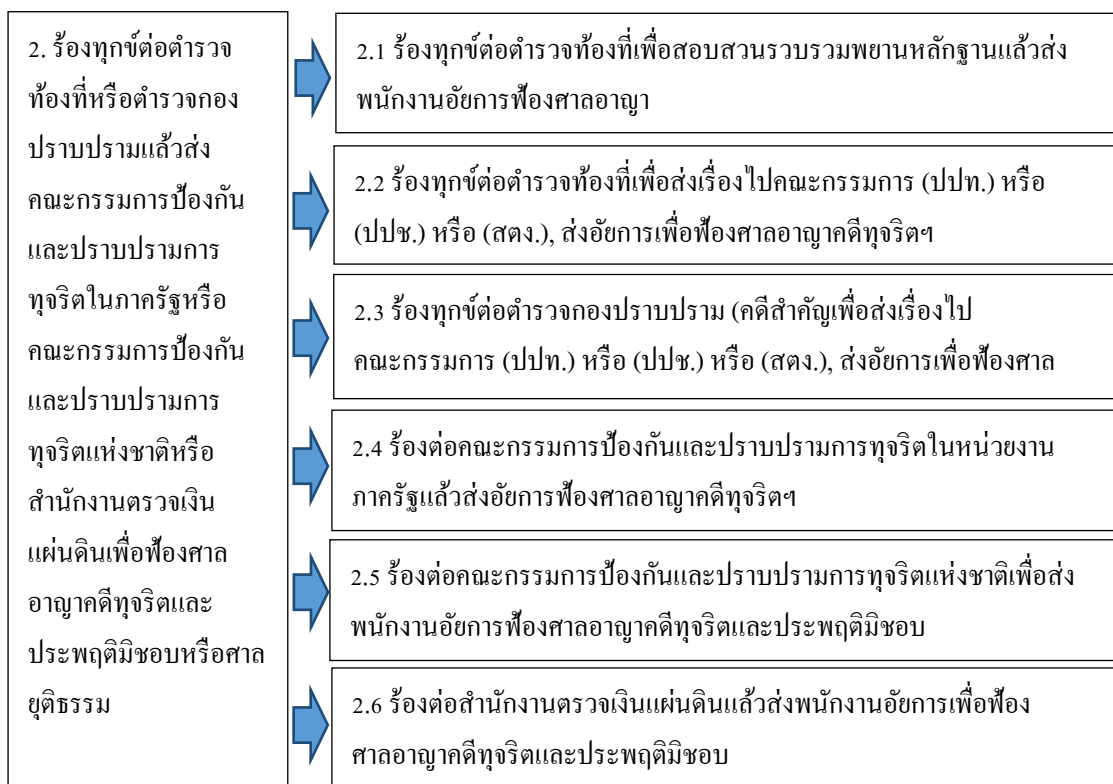
มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม คือ การใช้กฎหมายและเข้าถึงความยุติธรรมในแต่ละช่องทางมีความสะดวกในการนำไปสู่การปฏิบัติ โดยในแต่ละช่องทางเน้นการดำเนินการเพื่อคำนึงถึงผู้ใช้งานและผู้มีส่วนได้เสีย และเน้นสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้กับบุคลากรเพื่อนำไปปรับใช้ได้อย่างถูกต้องตามขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติให้สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินคดีทางกฎหมาย โดยใช้ 5 แนวทางหลัก 16 ช่องทางการดำเนินการที่พึงประสงค์ ประกอบด้วย 13 ช่องทางการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรมตามขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เป็นสำคัญ

**ผลการวิเคราะห์รูปแบบการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ
โครงสร้างการใช้กฎหมาย ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่พึงประสงค์ในการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความ
ยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล**

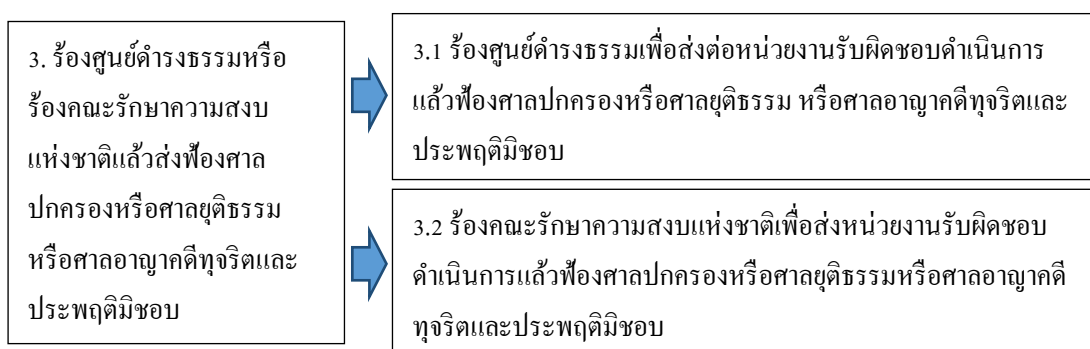
รูปแบบ การใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรมที่พึงประสงค์นั้น ได้แบ่งเป็น 5 แนวทางหลัก และ 16 ช่องทางการดำเนินการ โดยมี 13 ช่องทาง เป็นขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่พึงประสงค์ในการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยประกอบไปด้วย

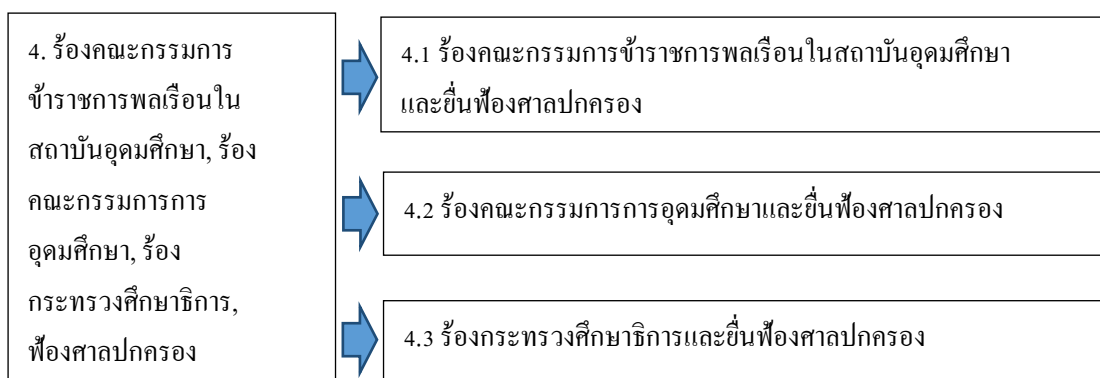
ภาพที่ 4-1 ช่องทางหลักที่ 1 และ 3 ช่องทางการดำเนินการ

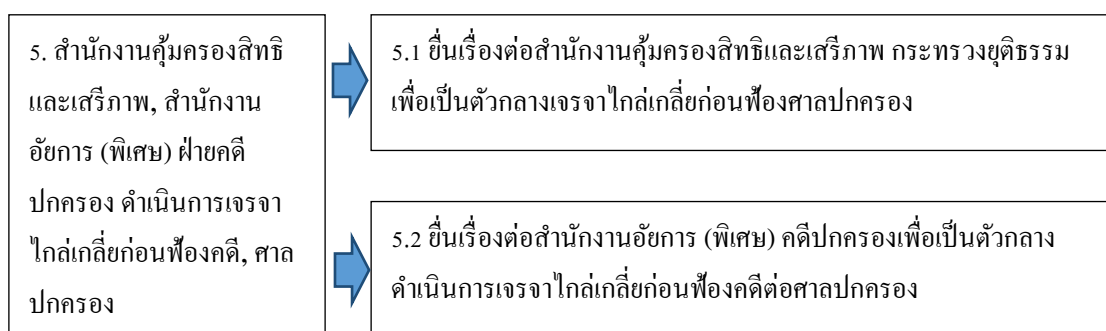
ภาพที่ 4-2 ช่องทางหลักที่ 2 และ 6 ช่องทางการดำเนินการ

ภาพที่ 4-3 ช่องทางหลักที่ 3 และ 2 ช่องทางการดำเนินการ

ภาพที่ 4-4 ช่องทางหลักที่ 4 และ 3 ช่องทางดำเนินการ

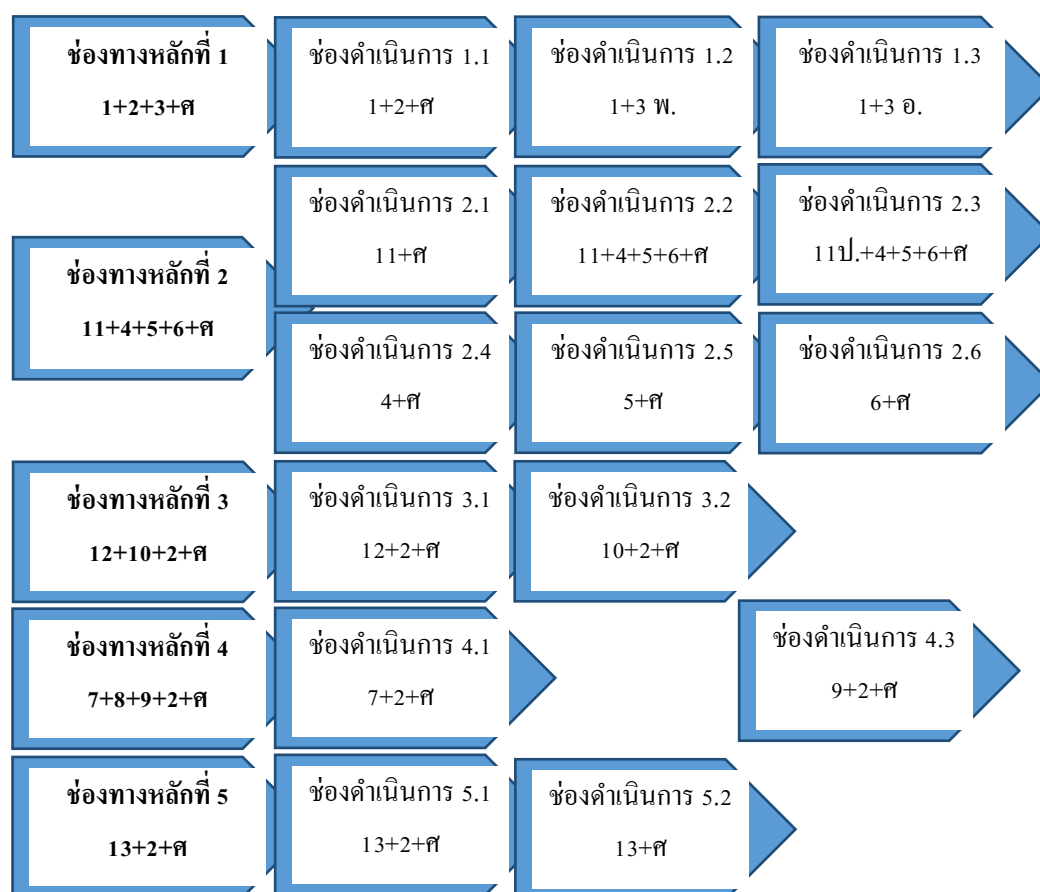

ภาพที่ 4-5 ช่องทางหลักที่ 5 และ 2 ช่องทางการดำเนินการ

โดยนำเอา ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลใน 13 หมวด การใช้
กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ดังต่อไปนี้มาปรับใช้ คือ

1. ร้องคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ของมหาวิทยาลัย
2. ฟ้องศาลปกครอง
3. ฟ้องศาลยุติธรรม (พ.คดีแพ่ง, อ.คดีอาญา)
4. ร้องคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐ (ปปท.)
5. ร้องคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.)
6. ร้องสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.)
7. ร้องคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา (กพอ.)
8. ร้องคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.)
9. ร้องกระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.)

10. คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (คสช.)
11. แจ้งความร้องทุกข์ต่อตำรวจท้องที่หรือตำรวจกองปราบปราม
12. ร้องศูนย์ดำรงธรรม
13. ร้องสำนักงานคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ สำนักงานอัยการ (พิเศษ) ฝ่ายคดีปกครอง โดยการใช้แนวทางกฎหมายทั้ง 5 แนวทางหลัก 16 ช่องทางการดำเนินการ ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติ ทั้ง 13 ช่องทาง แสดงให้เห็นว่าช่องทางการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรมที่พึงประสงค์และมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้นบุคลากรต้องศึกษาให้ละเอียดถึงประเด็นปัญหาข้อพิพาทแล้ว เลือกช่องทางการใช้กฎหมายให้เหมาะสมกับข้อพิพาทและปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นสำคัญ ทั้งนี้ สามารถสรุปออกมาเป็น โครงสร้าง โครงสร้างรูปแบบการใช้กฎหมายของบุคลากร มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ดังต่อไปนี้

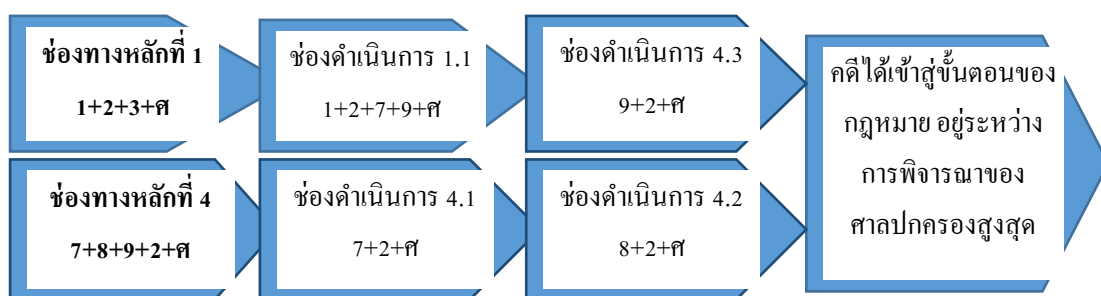
ภาพที่ 4-6 โครงสร้างรูปแบบการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ กรณีศึกษาบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐในการเลือกใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรม จำนวน 3 กลุ่ม คือ ประสบปัญหาเป็นประเด็นข้อพิพาทและการฟ้องร้องคดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลปกครอง หรือประสบปัญหาเป็นประเด็นข้อพิพาทและการฟ้องร้องดำเนินกระบวนการพิจารณาไปจนคดีเสร็จสิ้นแล้ว หรือประสบปัญหาเป็นประเด็นข้อพิพาทจนได้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมแต่ภายหลังล้มเลิกไม่ดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งอีกต่อไป

กรณีศึกษาที่ 1: บุคลากรในมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐในตำแหน่งอาจารย์ประจำ (Assistant professor) โดยมีตำแหน่งทางวิชาการเป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์ มีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 15 ปี ผู้ซึ่งกำลังประสบปัญหาและเป็นประเด็นข้อพิพาทเกี่ยวกับการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐออกคำสั่งโดยมิชอบด้วยกฎหมายและการฟ้องร้องคดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลปกครองสูงสุด (อุทธรณ์คำพิพากษาศาลปกครองชั้นต้น (ศาลปกครองกลาง) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อเป็นกรณีศึกษาถึงปัญหาข้อพิพาท กล่าวคือ ผู้ฟ้องเป็นข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษาสืบเนื่องจาก ประกาศ ก.พ.อ. เรื่องหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไข ในการเลื่อนขั้นเงินเดือนข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา (29 ตุลาคม พ.ศ. 2551) ข้อ 3 กำหนดให้การเลื่อนขั้นเงินเดือนข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษาที่ได้รับเงินเดือนเต็มขั้นให้เลื่อนได้ตามหลักเกณฑ์ของข้าราชการพลเรือนสามัญ ดังนั้น เมื่อผู้ฟ้องคดีเป็นผู้ได้รับเงินเดือนถึงขั้นสูงสุดของอันดับหรือตำแหน่ง การเลื่อนขั้นเงินเดือนของผู้ฟ้องคดีจึงเป็นไปตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการเบิกจ่ายค่าตอบแทนพิเศษของข้าราชการและลูกจ้างประจำผู้ได้รับเงินเดือนหรือค่าจ้างขั้นสูง หรือใกล้เคียงขั้นสูงของอันดับหรือตำแหน่ง พ.ศ. 2550 และระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการเบิกจ่ายค่าตอบแทนพิเศษของข้าราชการหรือลูกจ้างประจำ พ.ศ. 2551 โดยจะได้รับการเลื่อนเงินเดือนและได้รับค่าตอบแทนพิเศษตามการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการปฏิบัติงานปีที่แล้วมาเนื่องจากผู้ฟ้องคดีได้รับเงินเดือนในอัตรา 47,450 บาท ซึ่งเป็นขั้นสูงสุดของตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์จึงถือว่าเป็นผู้ได้รับเงินเดือนหรือค่าจ้างถึงขั้นสูงของอันดับหรือตำแหน่งในขณะนั้น ปรากฏว่าในการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนประจำปีงบประมาณ 2553 ครั้งที่ 2 (รอบ 1 เมษายน พ.ศ. 2553-30 กันยายน พ.ศ. 2553) ผู้ฟ้องคดีได้รับการประเมินให้เลื่อนเงินเดือน 0.5 ขั้น จึงเป็นผู้อยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะได้รับการเบิกจ่ายค่าตอบแทนพิเศษในอัตราร้อยละ 2 ของเงินเดือนหรือค่าจ้างขั้นสูงตามข้อ 6/1 (1) ของระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการเบิกจ่ายค่าตอบแทนพิเศษของข้าราชการหรือลูกจ้างประจำผู้ได้รับเงินเดือนหรือค่าจ้างถึงขั้นสูงของอันดับหรือตำแหน่งซึ่งนำมาใช้กับข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษาตามข้อ 3 ของประกาศ ก.พ.อ. เรื่องหลักเกณฑ์

วิธีการและเงื่อนไขในการเลื่อนขั้นเงินเดือนข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษาให้รับผู้ได้รับเงินเดือนหรือค่าจ้างขั้นสูงหรือใกล้เคียงขั้นสูงของอันดับหรือตำแหน่งร้อยละ 4 (เทียบได้กับ 1 ขั้น) ไม่นำมาคำนวณเพื่อประเมินให้กับผู้ฟ้องคดีในการเลื่อนขั้นเงินเดือนในรอบครึ่งปีหลัง (1 ตุลาคม พ.ศ. 2553) ต่อมา ประธาน ก.พ.อ. ได้ประกาศ กฎ ก.พ.อ. ว่าด้วยการกำหนดบัญชีเงินเดือนขั้นค่าขั้นสูงของข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2553 (ฉบับใหม่) โดยกำหนดให้ กฎ ก.พ.อ. มีผลใช้บังคับตั้งแต่ 21 กันยายน พ.ศ. 2553 และมหาวิทยาลัยมีคำสั่งเรื่องให้ข้าราชการและลูกจ้างประจำปฏิบัติตาม กฎ ก.พ.อ. โดยให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่ 21 กันยายน พ.ศ. 2553 โดยกำหนดให้ผู้ได้รับเงินเดือนหรือค่าจ้างขั้นสูงหรือใกล้เคียงขั้นสูงของอันดับหรือตำแหน่ง คือ 50,550 บาท ทำให้ผู้ฟ้องคดีไม่อยู่ในฐานะเป็นผู้ได้รับเงินเดือนถึงขั้นสูงของอันดับหรือตำแหน่งอีกต่อไป จึงเป็นกรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐออกคำสั่งโดยมิชอบด้วยกฎหมายทำให้ผู้ฟ้องคดีได้รับความเดือดร้อนเสียหายหรืออาจเดือดร้อนเสียหายโดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ โดยขอให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ผู้ถูกฟ้องคดีแก้ไขคำสั่งมหาวิทยาลัยที่ 4092/2553 เรื่องยกเลิกคำสั่งให้ข้าราชการรับค่าตอบแทนพิเศษ และเลื่อนเงินเดือนข้าราชการเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้ฟ้องคดีให้ถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนดต่อไป

โครงสร้างการใช้กฎหมายและเข้าถึงความยุติธรรมของบุคลากรท่านนี้ คือ ยื่นหนังสือโต้แย้งเพื่ออุทธรณ์คำสั่งของมหาวิทยาลัยและร้องต่อคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษาและร้องต่อกระทรวงศึกษาธิการและยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครอง

ภาพที่ 4-7 ช่องทางการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐจากกรณีศึกษาที่ 1

ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐโดยเลือกใช้ช่องทางหลักที่ 1 ประกอบกับช่องทางการดำเนินการที่ 1.1 ประกอบกับช่องทางหลักที่ 4 ช่องทางการดำเนินการที่ 4.1, 4.2 และ 4.3 ผลคือศาลปกครองรับฟ้องคดีไว้พิจารณาแล้ว ปัญหาได้รับการแก้ไขเยียวยาเบื้องต้น โดยได้เข้าสู่กระบวนการขั้นตอนของกฎหมายและคดียังอยู่ระหว่าง

การพิจารณาของศาลเนื่องจากมีการอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้นคดีจึงขึ้นสู่ปกครองสูงสุด

ผู้ฟ้องคดีได้ใช้ช่องทางการเข้าถึงความยุติธรรมโดยทำหนังสือโต้แย้งไปยังอธิการบดีมหาวิทยาลัยแล้ว แต่ไม่เป็นผลยื่นคำอุทธรณ์ร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ของมหาวิทยาลัยได้รับการวินิจฉัยว่าคำสั่งมหาวิทยาลัยชอบด้วยกฎหมายแล้ว จึงร้องไปยังคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษาและกระทรวงศึกษาธิการโดยการยื่นคำร้องด้วยตนเองแต่ไม่เป็นผลอีก จึงขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญกฎหมายปกครอง แนะนำให้ไปพบทนายความดำเนินการให้และได้รับคำแนะนำจากทนายความ ปรากฏว่าใกล้หมดระยะเวลาฟ้องคดี จึงแนะนำให้ฟ้องคดีต่อศาลปกครองหากปล่อยเกินช้าคดีจะขาดอายุความได้และประเด็นเนื้อหาที่ซับซ้อนในลักษณะคดีสำคัญต้องได้รับการกลั่นกรองพิเศษก่อนดำเนินการ มีทนายความดำเนินการทั้งหมด เรื่องเอกสารพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องและเขียนคำฟ้องให้ครบทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายจนคำฟ้องและคำให้การความสมบูรณ์ (มีค่าใช้จ่ายตามที่ตกลงกัน) ควรเตรียมเอกสาร พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีให้ครบทุกประเด็นข้อพิพาทอีกทั้งระเบียบข้อบังคับ ต่าง ๆ ต้องศึกษาอย่างละเอียดและนำมาประกอบในสำนวนคดีให้ครบถ้วน

นอกจากช่องทางการใช้กฎหมายเพื่อเข้าถึงความยุติธรรมช่องทางที่ได้ดำเนินการแล้วนี้ มีช่องทางอื่นอีก 5 แนวทางหลัก 16 ช่องทางดำเนินการและ 13 หมวดรายละเอียดขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพประสิทธิผลท่านรู้หรือไม่ เคยได้ยินแต่ไม่รู้ว่ามีช่องทางใดอีกบ้างและไม่ทราบขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพประสิทธิผลในการดำเนินการทางกฎหมาย

กรณีศึกษาที่ 2: บุคลากรในมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐในตำแหน่งผู้บริหาร/ อาจารย์ประจำ (Assistant professor) โดยมีตำแหน่งทางวิชาการเป็นรองศาสตราจารย์ มีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 20 ปี และมีผลงานด้านวิชาการที่หลากหลายและเขียนตำราหลายเล่ม ผู้ซึ่งเคยประสบปัญหาและเป็นประเด็นข้อพิพาทเกี่ยวกับการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบด้วยกฎหมายและการฟ้องร้องคดีดำเนินมาจนถึงที่สุดโดยศาลปกครองสูงสุด การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อเป็นกรณีศึกษาถึงปัญหาข้อพิพาท กรณีการสรรหาคนไม่ดีไม่ชอบด้วยกฎหมาย กล่าวคือผู้ฟ้องคดีกับพวกรวม 10 คน ร่วมกันฟ้องสภามหาวิทยาลัยกับพวกอีกสองคน โดยระบุว่าในการฟ้องครั้งนี้ไม่ได้มุ่งหวังจะทำให้เกิดความเสียหายใด ๆ ต่อคณะและมหาวิทยาลัย มิได้ต้องการทำร้ายบุคคลหรือกลุ่มใดโดยเฉพาะและมีได้มุ่งหวังผลแห่งประโยชน์ส่วนตนแต่อย่างใดผู้ฟ้องคดีประสงค์จะให้เกิดบรรทัดฐานของการปฏิบัติตามกฎระเบียบและกติกาที่ถูกต้อง เป็นธรรม โปร่งใส และตรวจสอบได้ เพื่อให้มหาวิทยาลัยซึ่งเป็นสถาบันหลักทางวิชาการที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศเป็นเสาหลักที่เป็นแหล่งอ้างอิงและพึ่งพาได้ของแผ่นดิน กล่าวคือ ในกระบวนการสรรหา

คณบดีของมหาวิทยาลัยได้เกิดการกระทำที่ทำลายหลักอันเป็นปัจจัยของความสำเร็จ ก้าวหน้าขององค์กรไม่ว่าจะเป็นการไม่เคารพกติกาไม่เคารพมติเสียงส่วนใหญ่ของคณะกรรมการสรรหา การจงใจไม่ปฏิบัติหน้าที่ที่พึงปฏิบัติของตนเพื่อหวังผลประโยชน์ การปล่อยให้มีการลอกสไลด์ของผู้อื่นในการแสดงวิสัยทัศน์ การไม่รักษาความลับในที่ประชุม การใช้ข้อมูลที่บิดเบือนมากล่าวอ้าง ปุกป้อนให้เกิดความเสียหาย ตลอดจนการไม่ให้คุณค่าของบุคลากรฝ่ายสนับสนุน อันแสดงชัดเจนถึงการไม่เคารพในเกียรติ ศักดิ์ศรี และคุณค่าของบุคลากรฝ่ายนั้น ๆ ในองค์กร แม้จะมีการสอบถามถึงความถูกต้องอย่างเป็นทางการจากผู้ถูกฟ้องที่ 1 (สภามหาวิทยาลัย) โดยทำหนังสือถึงนายกสภา มหาวิทยาลัยและพวก (กรรมการสรรหา) แต่ไม่เคยได้รับคำตอบหรือคำอธิบายใด ๆ และคงยังมีการดำเนินการโดยผิดหลักความถูกต้องต่อไป กระบวนการล้มล้างหลักการความถูกต้องในการสรรหา คณบดี ของมหาวิทยาลัยในครั้งนี้ก่อให้เกิดการแตกความสามัคคี แบ่งฝักแบ่งฝ่าย เนื่องจากบุคลากรบางส่วนในคณะ ถูกทำให้เข้าใจผิดด้วยข้อมูลเท็จ เกิดความระส่ำระสาย ขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร จำนวนมากที่เชื่อในความถูกต้อง ยุติธรรมและอาจกระทบกระเทือนต่อพันธกิจหลักของคณะ คือ การผลิตบัณฑิตที่มีความรู้คู่คุณธรรมเพื่อรับใช้สังคม จากการบิดเบือนที่ล้มล้างหลักการที่ถูกต้องผลจากการกระทำของอาจารย์บางคนที่น่าจะเป็นแม่แบบของลูกศิษย์ หากแม่แบบบิดเบี้ยว สังคมและประเทศชาติอาจเสียหาย ทั้งนี้ หากยอมให้มีการกระทำที่ไม่ถูกต้องไม่เคารพกติกา หากการกระทำผิดในครั้งนี้ประสบความสำเร็จโดยไม่มีผู้คัดค้านจะส่งผลให้เกิดการยอมรับพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องดังกล่าว คือ แม้จะไม่ถูกต้องแต่ได้ผลถูกใจ เกิดการบิดเบือนและหลงผิดในหลักธรรมาภิบาลอันอาจนำไปสู่ความเสียหายและร้ายแรงที่สุดต่อคณะและมหาวิทยาลัย การที่คณะกรรมการสรรหาชุดใหม่ตัดสิทธิ์ของบุคลากรสายสนับสนุนทั้งหมดและไม่นำมาพิจารณาอธิการบดีกับพวกกระทำเพื่อสนับสนุนให้ผู้หนึ่งผู้ใดซึ่งใกล้ชิดสนิทสนมและเป็นบุคคลในใจของตนได้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวโดยมีผลประโยชน์ต่างตอบแทนกัน กล่าวคือ โดยอีกฝ่ายสนับสนุนให้เป็นคณบดีและอีกฝ่ายหนึ่งก็สนับสนุนให้ดำรงตำแหน่งอธิการบดีอีกหนึ่งสมัย ถือว่าผิดต่อหลักจริตประเพณีและไม่เคยปฏิบัติมาก่อนในการสรรหาเป็นการแหกกฎเกณฑ์ที่ยึดถือกันมาเป็นการสร้างแบบแผนที่ไม่ดีงานทำให้มหาวิทยาลัยค้างพรัอย และดำเนินไปสู่ภาวะที่เลวร้ายและไม่เป็นการส่งเสริมระบบคุณธรรม ทำให้เสียชื่อเสียงด้อยค่าลงในสายต่านักวิชาการทั้งภายในและภายนอกที่ต้องมาเห็นระบบอุปถัมภ์เกื้อกูลต่างตอบแทนในมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ ได้มีการกระทำที่ขัดต่อธรรมาภิบาลและธรรมนองคลองธรรม โดยลำดับเหตุการณ์ 9 ข้อ สรุปคือ

1. มีการชักจูงให้คณะกรรมการสรรหาชุดแรกไปพบเลขาธิการสภาการศึกษาไทยโดยไม่เคยมีประเพณีแบบแผนมาก่อนและกล่าวอ้างชักจูงเลขาธิการสภาการศึกษาและคณะกรรมการสรรหาว่า

ผู้ได้รับการคัดเลือกจากคณะกรรมการสรรหาชุดแรก เพื่อเสนอชื่อให้สภามหาวิทยาลัยรับรองเป็น คณบดีนั้นเป็นอาจารย์ผู้สอนนิสิตในระดับปีที่ 1-3 เป็นหลักอาจไม่สัมพันธ์ในงานด้านนี้ ทั้งนี้ เพื่อให้ เลขานุการสภาฯ เห็นชอบและจงใจคณะกรรมการชุดแรกมิให้เลือกมาเป็นคณบดี

2. หลังจากหย่อนบัตรลงคะแนนอธิการบดีได้แจ้งให้ผู้ได้รับการสรรหาทั้ง 3 คน ทราบว่าต้องมาทำการแสดงวิสัยทัศน์ในวันรุ่งขึ้นเพื่อถกกันมิให้ผู้อื่นสามารถเตรียมตัวได้ทัน เว้นแต่ผู้ที่อธิการบดีได้สนับสนุนเพราะได้มอบสไลด์ฟรีเซนต์ที่อธิการบดีได้จัดทำขึ้น เพื่อแสดง วิสัยทัศน์ของตนให้แต่ปรากฏต่อหน้าว่าคณะกรรมการว่าผู้นั้นไม่สามารถตอบข้อซักถามของ คณะกรรมการสรรหาได้ และแสดงให้เห็นว่าไม่ได้ทำฟรีเซนต์ด้วยตนเอง คณะกรรมการ สรรหาเสียงส่วนใหญ่จึงมีมติไม่เลือกท่านนั้น

3. หลังการแสดงผลวิสัยทัศน์ อธิการบดีได้ชักจูงคณะกรรมการสรรหาว่า เราคงไม่เลือก อาจารย์ ฐ. เพราะจากใบปลิวน่าจะมีมือไม่สะอาด และอาจารย์ ศ. อีกท่านเป็น Preclinic คงบริหาร ไม่ได้ ทั้ง ๆ ที่อธิการบดีท่านนี้ก็ Preclinic ยังเคยเป็นคณบดีถึง 2 สมัย แต่เมื่อคณะกรรมการ สรรหาเห็นว่าผู้ที่อธิการบดีสนับสนุนแสดงวิสัยทัศน์ด้วยการลอกข้อสอบ อธิการบดีก็อ้างว่า เป็น ผู้ได้คะแนนเสียงไม่เป็นตัวตัดสินและชักจูงใจให้คณะกรรมการสรรหาตัดสินเสียงसानสนับสนุนออก แต่ไม่สำเร็จคณะกรรมการสรรหาเสียงส่วนใหญ่เลือก ผู้ฟ้องคดี เป็นคณบดี

4. ต่อมาก็ที่ประชุมของกลุ่มบุคคลที่ใกล้ชิดกับอธิการบดีและหนึ่งในสามผู้ได้รับการ สรรหานำโดยผู้ช่วยอธิการบดีสรุปผลการประชุมให้ทำหนังสือ โจมตีคณะกรรมการสรรหาและ ผู้ได้รับการเลือกเป็นคณบดี พร้อมล่าลายเซ็นจากการที่ประชุมคัดค้านผลการสรรหา นั้นเนื่องจาก คณะกรรมการบางคนได้นำผลการสรรหา ซึ่งเป็นความลับเพราะยังไม่ได้เสนอสภามหาวิทยาลัยให้ รับรองมาเปิดเผยโดยไม่ชอบด้วยระเบียบแบบแผนและจารีตประเพณีอันดีงามของสถาบันแห่งนี้ นอกจากนี้ ยังได้ส่งอีเมลล์และทำใบปลิวโดยแอบอ้างลายมือชื่ออาจารย์บางท่านลงในใบปลิวทั้ง ๆ ที่อาจารย์ท่านนั้นยืนยันไม่เคยลงชื่อดังกล่าวแต่อย่างใด

5. ต่อมาอธิการบดีเรียกประชุมคณะกรรมการสรรหาด่วน และได้หว่านล้อมชักจูงใจให้ คณะกรรมการสรรหากลับมติ โดยอ้างว่ามีผู้เสนอใบปลิวต่อต้าน แต่คณะกรรมการสรรหาไม่ยอม กลับมติ อธิการบดีจึงเข้าพบนายกสภามหาวิทยาลัยอ้างว่าผู้ได้รับเลือกจากคณะกรรมการสรรหา ไม่เหมาะสมที่จะเป็นคณบดี เนื่องจากเป็น Preclinic

6. ในเอกสารสรุปผลการสรรหาที่เสนอต่อสภามหาวิทยาลัยอธิการบดีแจ้งว่า ผู้ฟ้องคดีเป็น ผู้ได้รับมติเลือกเป็นคณบดีไม่ตรงกับวันลงคะแนนที่แท้จริงและไม่กรอกเอกสารให้ครบตาม แบบฟอร์มสรุปคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 7 ประการทั้ง ๆ ที่เป็นเพียงการกรอกแบบฟอร์มที่

อธิการบดีได้เขียนเป็นประจำอยู่แล้ว ทั้งนี้ เพื่อให้สภาสมหาวิทยาลัยเลื่อนการรับรองผู้ฟ้องคดีเป็น คณบดีออกไปก่อน

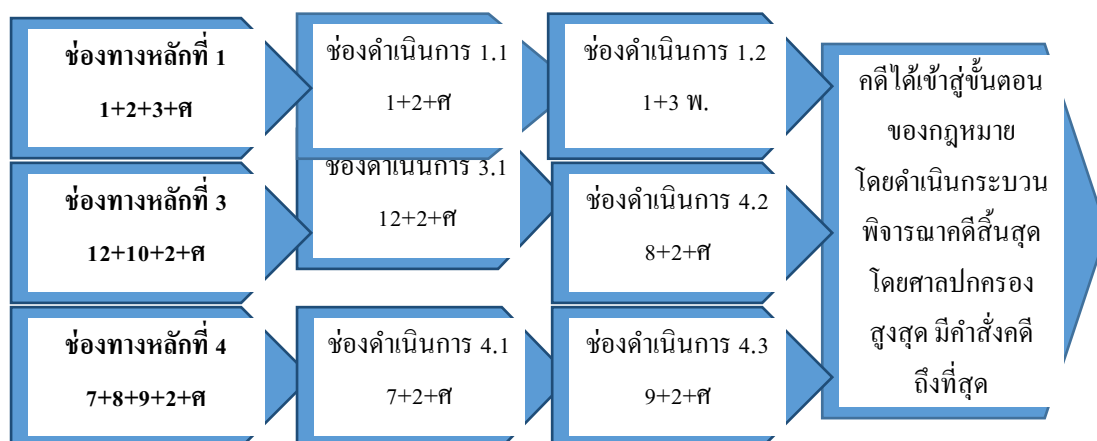
7. ในการประชุมสภามหาวิทยาลัย มีคณะกรรมการสภาคนหนึ่งของให้พิสูจน์โดย เปิดเผยแพร่ชื่อผู้คัดค้านผู้ฟ้องคดีเป็นคณบดี แต่อธิการบดีไม่ยอมเปิดเผย กลับพูดเรื่อง ไม่มี คุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยให้เลื่อนวาระการรับรองออกไปซึ่งต่อมาคณะกรรมการสรรหาได้มี มติไม่สมควรให้แสวงหาข้อมูลเพิ่มเติม และได้มีใบปลิวโจมตีคณะกรรมการสรรหาว่าไม่เหมาะสม เป็นกรรมการสรรหา จนเวลาล่วงเลยอธิการบดีก็ยังไม่ยอมเขียนสรุปคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ คณบดี จนในที่สุดคณะกรรมการสรรหาทั้งสามคนต้องมาเขียนข้อสรุปเอง

8. ต่อมามีการประชุมสภามหาวิทยาลัย วาระรับรองคณบดี กลับมีการกล่าวหา คณะกรรมการบางคนว่าขาดคุณสมบัติในการเป็นคณะกรรมการสรรหา มีผลประโยชน์ทับซ้อนใน ข้อที่ไม่มีอยู่จริงและมีการลงมติตั้งคณะกรรมการสรรหาชุดใหม่ ซ้อนคณะกรรมการสรรหาชุดแรก โดยมีได้ยกเลิกคณะกรรมการสรรหาชุดเดิม

9. คณะกรรมการสรรหาชุดใหม่มีมติให้หย่อนบัตรเสนอชื่อโดยคณาจารย์และสาย สนับสนุนชุดใหม่และมีการลงคะแนน คณะกรรมการชุดใหม่ให้มีการเปิดหีบบัตรเพื่อนับคะแนน ในวันรุ่งขึ้นแทนที่จะนับคะแนนในวันที่เปิดหีบบัตร ตลอดจนมีการแยกบัตรสายคณาจารย์ และ สายสนับสนุนทำให้มีการรู้คะแนนในเบื้องต้นก่อนนับคะแนน และคณะกรรมการสรรหาชุดใหม่มี อธิการบดีเป็นประธาน ได้มีมติตัดคะแนนสายสนับสนุนออกทั้งหมด โดยไม่มีเกณฑ์หรือจารีต ประเพณีให้กระทำได้และลงมติเลือก ป. (ผู้ที่อธิการบดีสนับสนุน) เป็นคณบดี

ทั้งหมดนี้ผู้ฟ้องคดีระบุว่าเป็นการกระทำที่ขาดความโปร่งใส และไม่อาจสอบสวนได้ ของอธิการบดีมหาวิทยาลัย ในการที่จะให้คนของตนเองเข้ามาเป็นคณบดีโดยไม่คำนึงถึงกฎเกณฑ์ แบบแผน จารีตประเพณี หรือมติของคณะกรรมการสรรหา อันถือได้ว่าเป็นการกระทำที่ไม่ชอบ ด้วยกฎหมายและไม่ถูกต้องตามขั้นตอน จึงได้นำคดีมาฟ้องต่อศาลเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งเพิกถอนมติ สภามหาวิทยาลัยที่ได้กระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายดังกล่าว

โครงสร้างการใช้กฎหมายและเข้าถึงความยุติธรรมของบุคลากรท่านนี้ คือ ยื่นหนังสือ โต้แย้งเพื่ออุทธรณ์คำสั่งกับอธิการบดีและร้องต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์และร้องคณะกรรมการ ความสงบแห่งชาติร้องคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา, ร้องคณะกรรมการ การอุดมศึกษา, ร้องกระทรวงศึกษาธิการ, ยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครองกลาง

ภาพที่ 4-8 ช่องทางการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐจากกรณีศึกษาที่ 2

ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ โดยเลือกใช้ช่องทางหลักที่ 1 ประกอบกับช่องทางดำเนินการที่ 1.1 ควบคู่กับช่องทางหลักที่ 3 และ 4 ประกอบกับช่องทางดำเนินการที่ 3.1, 4.1, 4.2, 4.3 ผลคือศาลปกครองกลางรับฟ้องคดีไว้พิจารณาแล้ว ปัญหาได้รับการแก้ไขโดยได้เข้าสู่กระบวนการขั้นตอนของกฎหมายและคดีดำเนินการระบวนการพิจารณาของศาลสูงสุดเสร็จสิ้นแล้ว โดยศาลปกครองกลางมีคำพิพากษาสั่งเพิกถอนมติของสภามหาวิทยาลัยที่ไม่พิจารณาแต่งตั้งผู้ได้รับมติให้ดำรงตำแหน่งคณบดีตามที่คณะกรรมการสรรหาชุดแรกเสนอและให้เพิกถอนมติของสภามหาวิทยาลัยที่แต่งตั้งคณะกรรมการสรรหาชุดใหม่ รวมถึงเพิกถอนกระบวนการสรรหาและแต่งตั้ง ศ. ให้ดำรงตำแหน่งคณบดีโดยให้สภามหาวิทยาลัยดำเนินการพิจารณาและแต่งตั้งคณบดี ตามที่คณะกรรมการสรรหาชุดแรกเสนอให้ถูกต้องตามขั้นตอนที่ระเบียบและกฎหมายกำหนดภายใน 60 วัน นับแต่วันที่คดีถึงที่สุด

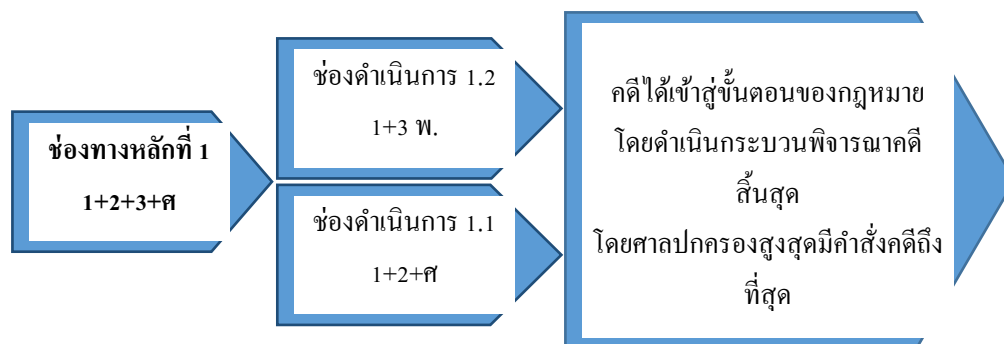
ผู้ฟ้องคดีได้ใช้ช่องทางการเข้าถึงความยุติธรรมโดยทำหนังสือโต้แย้งไปยังอธิการบดีมหาวิทยาลัยแล้วแต่ไม่เป็นผลยื่นคำอุทธรณ์ร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ของมหาวิทยาลัยร้องด้วยตนเองแต่ไม่เป็นผลอีก จึงขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญกฎหมายปกครองแนะนำให้ไปพบทนายความเพื่อดำเนินการทางคดีให้และได้รับคำแนะนำจากทนายความให้นำคดีไปฟ้องต่อศาลปกครองกลางหากปล่อยเนิ่นช้าการดำเนินการจะลุกลามจนอาจเกิดการเสียหายแก่มหาวิทยาลัยได้และประเด็นเนื้อหาที่ซับซ้อนในลักษณะคดีสำคัญต้องได้รับการถ่วงดุลองพิเศษก่อนดำเนินการ มีทนายความดำเนินการทั้งหมด เรื่องเอกสารพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องและเขียนคำฟ้องให้ครบทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายจนคำฟ้องและคำให้การความสมบูรณ์ (มีค่าใช้จ่ายตามที่ตกลงกัน) ต้องเตรียมเอกสาร พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีให้ครบทุกประเด็น

ข้อพิพาทอีกทั้งกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกฎหมายต่าง ๆ ต้องศึกษาอย่างละเอียดและนำมาประกอบในสำนวนคดีให้ครบถ้วน

นอกจากช่องทางการใช้กฎหมายเพื่อเข้าถึงความยุติธรรมช่องทางที่ได้ดำเนินการแล้วนี้ มีช่องทางอื่นอีก 5 แนวทางหลัก 16 ช่องทางดำเนินการและ 13 หมวด รายละเอียดขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพประสิทธิผลท่านรู้หรือไม่ เคยได้ยินแต่ไม่รู้ว่ามีช่องทางใดอีกบ้างและไม่ทราบขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพประสิทธิผลในการดำเนินการทางกฎหมาย

กรณีศึกษาที่ 3: บุคลากรในมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐในตำแหน่งอาจารย์ประจำ (Assistant professor) โดยมีตำแหน่งทางวิชาการเป็นรองศาสตราจารย์ มีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 20 ปี และมีผลงานด้านวิชาการ เช่น ได้รับโล่เชิดชูเกียรติผู้สร้างชื่อเสียงด้านงานวิจัยและนวัตกรรมดีเด่น ได้รับอนุสิทธิบัตรผลงานวิจัยและนวัตกรรม ผู้ซึ่งเคยประสบปัญหาและเป็นประเด็นข้อพิพาทเกี่ยวกับการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายและการฟ้องร้องดำเนินกระบวนการพิจารณาไปจนถึงคดีเสร็จสิ้นแล้วและผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อเป็นกรณีศึกษาถึงปัญหาข้อพิพาทกล่าว คือ ผู้ฟ้องคดีเป็นข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา ตำแหน่งรองศาสตราจารย์ระดับ 9 ได้รับความเดือดร้อนเสียหายจากการที่มหาวิทยาลัยมีคำสั่งเลื่อนขึ้นเงินเดือนแก่ผู้ฟ้องคดีในรอบวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2558 ถึงวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2558 จำนวน 0.5 ขั้น โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากผู้ฟ้องคดีมีคะแนนอยู่ในเกณฑ์ที่จะต้องได้รับการปรับเลื่อนขึ้นเงินเดือนเป็นกรณีพิเศษ กล่าวคือ ในทางปฏิบัติผู้ที่ได้รับคะแนนสูงสุดและเรียงลงมาตามลำดับจะได้รับการพิจารณาปรับเลื่อนขึ้นตามจำนวนโควตา 2 ขั้นก่อน คือ ครั้งแรกจะได้หนึ่งขั้น ในเดือนเมษายน พ.ศ. 2558 และในครั้งที่ 2 จะได้อีก 1 ขั้นในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2558 แต่เนื่องจากอันดับที่ 4 มีอัตราเงินเดือนเต็มขั้นผู้ฟ้องคดีซึ่งอยู่ในลำดับที่ 5 ก็ได้รับการเลื่อนให้อยู่ในลำดับที่ 4 โดยอัตโนมัติ ซึ่งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 โควตา 2 ขั้น ของคณะมีจำนวน 4 คน แต่มหาวิทยาลัย (อธิการบดี) ปรับเลื่อนขึ้นเงินเดือนในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2558 ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ดังกล่าว โดยได้มีคำสั่งให้ผู้ที่อยู่ในอันดับที่ 16 และ 23 ได้รับการเลื่อนขึ้นเงินเดือน 1.5 ขั้น ผู้ฟ้องคดีได้มีหนังสือขอความเป็นธรรมต่อหัวหน้าส่วนงาน (คณบดี) ต่อมารองอธิการบดีฝ่ายบริหารบุคคลและกฎหมายได้มีหนังสือแจ้งว่าอยู่ระหว่างการรวบรวมข้อเท็จจริง ภายหลังมหาวิทยาลัยโดยคำสั่งอธิการบดีเปลี่ยนแปลงให้พิจารณาเลื่อนขึ้นเงินเดือนแก่บุคลากรท่านอื่น โดยมิได้ชี้แจงแก่ผู้ฟ้องคดีผู้ฟ้องคดีมีหนังสือขอทราบผลการพิจารณาขอความเป็นธรรมเกี่ยวกับการเลื่อนขึ้นเงินเดือนอีกครั้ง แต่ไม่ได้รับทราบผลแต่อย่างใด จึงนำความมาฟ้องต่อศาลปกครองเพื่อขอขบวนมีศาลเป็นที่พึ่ง โดยขอให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งเพิกถอนคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายดังกล่าว

โครงสร้างการใช้กฎหมายและเข้าถึงความยุติธรรมของบุคลากรท่านนี้ คือ ยื่นหนังสือโต้แย้งเพื่ออุทธรณ์คำสั่งของมหาวิทยาลัยและขอความเป็นธรรมเกี่ยวกับการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครอง

ภาพที่ 4-9 ช่องทางการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐจากกรณีศึกษาที่ 3

ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐในช่องทางหลักที่ 1 ประกอบช่องทางการดำเนินการที่ 1.1 และ 1.2 ผลคือ ศาลปกครองรับฟ้องคดีไว้พิจารณาทำให้ปัญหาข้อพิพาทได้รับการแก้ไขเยียวยาความเดือดร้อนเสียหายโดยได้เข้าสู่กระบวนการขั้นตอนของกฎหมายและคดีได้ดำเนินกระบวนการพิจารณาจนถึงที่สุดแล้ว โดยศาลปกครองสูงสุดได้มีคำพิพากษาว่าคำสั่งของมหาวิทยาลัยในการพิจารณาขึ้นเงินเดือนฯ เป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ผู้ฟ้องคดีได้ใช้ช่องทางการเข้าถึงความยุติธรรมโดยทำหนังสือโต้แย้งไปยังอธิการบดีมหาวิทยาลัยแล้วแต่ไม่เป็นผลไม่ได้รับการตอบรับแต่อย่างใด โดยการเขียนคำร้องด้วยตนเองแต่ไม่เป็นผลอีก จึงขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญกฎหมายปกครองเพื่อขอคำปรึกษาถึงการดำเนินการฟ้องคดีจึงดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลปกครองด้วยตนเองและประเด็นเนื้อหาที่ซับซ้อนในลักษณะคดีสำคัญต้องได้รับการกลั่นกรองพิเศษก่อนดำเนินการ มีทนายความที่รู้จักคุ้นเคยเป็นที่ปรึกษาและร่างคำฟ้องให้โดยผู้ฟ้องคดีเป็นผู้ดำเนินการทั้งหมด เรื่องเอกสาร พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดี โดยเตรียมเอกสาร พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีให้ครบทุกประเด็นข้อพิพาทอีกทั้งระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ นำมาประกอบในสำนวนคดีครบถ้วนตามที่ทนายความแนะนำ

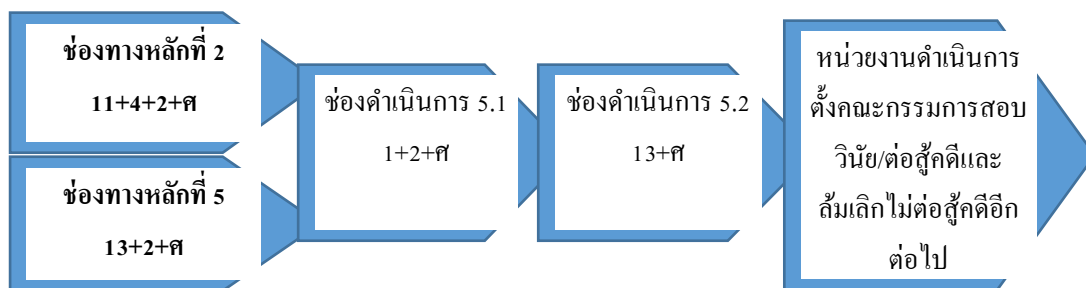
นอกจากช่องทางการใช้กฎหมายเพื่อเข้าถึงความยุติธรรมช่องทางที่ได้ดำเนินการแล้วนี้มีช่องทางอื่นอีก 5 แนวทางหลัก 16 ช่องทางการดำเนินการ และ 13 หมวดรายละเอียดขั้นตอนและวิธี

ปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพประสิทธิผลท่านรู้หรือไม่ เคยได้ยินแต่ไม่รู้ว่ามีช่องทางใดอีกบ้างและไม่ทราบขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพประสิทธิผลในการดำเนินการทางกฎหมาย

กรณีศึกษาที่ 4: บุคลากรในมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐในตำแหน่งพนักงาน

มหาวิทยาลัยสายสนับสนุน โดยมีตำแหน่งนักวิชาการปฏิบัติการ มีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 5 ปี ผู้ซึ่งเคยถูกฟ้องประสบปัญหาเป็นประเด็นข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครองจนได้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมแต่ภายหลังล้มเลิกไม่ดำเนินการอย่างไร้ความหมายอีก ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อเป็นกรณีศึกษาถึงปัญหาข้อพิพาท กล่าวคือ ผู้ถูกฟ้องได้ทำสัญญารับทุนอุดหนุนการศึกษา (โครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์) กับสำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย เพื่อศึกษาในระดับปริญญาโทภาควิชาจุลชีววิทยาของมหาวิทยาลัยที่ตนทำงาน เพื่อศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยอีกแห่งหนึ่ง ในสัญญารับทุนข้อหนึ่งมีสาระสำคัญว่า หากผู้รับทุนไม่ยอมรับราชการหรือทำงานขาดใช้ทุนมหาวิทยาลัยผู้ให้ทุน หรือไม่สำเร็จการศึกษา จะยอมชดเชยเงินทุนทั้งหมดคืนและชำระเบี้ยปรับอีกจำนวนสองเท่าของเงินอุดหนุนการศึกษาที่ได้รับไปให้แก่สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ภายใน 30 วัน ต่อมาไม่จบการศึกษา โดยในการเข้าศึกษาผู้ถูกฟ้องให้ข้อมูลเป็นประเด็นในคำให้การว่าเนื่องจากขณะศึกษาอยู่ ถูกอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์กลั่นแกล้ง และปัจจุบันอาจารย์ท่านนั้นกำลังถูกตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยข้อหาทุจริตและประพฤติมิชอบ และการไม่ได้ลงทะเบียนเรียนเนื่องจากเจ็บป่วยจากสารเคมีที่ทำการศึกษา เป็นเหตุให้ไม่อาจศึกษาต่อได้ แต่เมื่อมีประเด็นการฟ้องร้องต่อสู้คดีก็ไม่สามารถทนแรงกดดันจากหน่วยงานและสภาวะแวดล้อมไม่ได้ขาดกำลังใจในการต่อสู้ ทั้งสภาพร่างกายและจิตใจจึงตัดสินใจล้มเลิกไม่ต่อสู้คดีอีกต่อไปและลาออกจากงานในที่สุด

ผู้ถูกฟ้องใช้ช่องทางการเข้าถึงความยุติธรรมด้วยการร้องต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ของมหาวิทยาลัย แจ้งความต่อตำรวจท้องที่เรื่องการได้รับสารเคมีจากการศึกษาวิจัยและร้องต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐและร้องต่อสำนักงานคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เพื่อเป็นคนกลางในการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในรูปแบบสมานฉันท์และต่อสู้คดีในศาลปกครองชั้นต้น

ภาพที่ 4-10 ช่องทางการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐจากกรณีศึกษาที่ 4

ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐซึ่งเลือกใช้ช่องทางหลักที่ 2 ร่วมกับช่องทางหลักที่ 5 ประกอบกับช่องทางดำเนินการที่ 5.1 และ 5.2 ผลคือศาลปกครองรับคำให้การแก้คดีไว้พิจารณา ทำให้ปัญหาข้อพิพาทได้รับการแก้ไขเยียวยาความเดือดร้อนเสียหายโดยได้เข้าสู่กระบวนการขั้นตอนของกฎหมายและคดีได้ดำเนินกระบวนการพิจารณาได้ระยะหนึ่ง โดยผู้ถูกฟ้องต้องการยกเลิกการต่อสู้อัยเล็กน้อยและไม่ประสงค์จะต่อสู้อัยอีกต่อไป สาเหตุเพราะท้อแท้และสิ้นหวัง อีกทั้ง โคนคุณกรณีข่มขู่และเกรงกลัวอันตรายโดยไม่ต้องการทนอยู่กับสภาพแวดล้อมถูกกดดันจากสังคมรอบด้านอีกต่อไป จึงลาออกจากงานและไปรักษาอาการป่วยจากสารเคมีที่ได้รับจากการวิจัย

นอกจากช่องทางการใช้กฎหมายเพื่อเข้าถึงความยุติธรรมช่องทางที่ได้ดำเนินการแล้วนี้ มีช่องทางอื่นอีก 5 แนวทางหลัก 16 ช่องทางดำเนินการ และ 13 หมวดรายละเอียดขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพประสิทธิผลท่านรู้หรือไม่ เคยได้ยินบ้างแต่ไม่รู้ว่ามีช่องทางใดอีกและไม่ทราบขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพประสิทธิผลในการดำเนินการทางกฎหมาย

กรณีศึกษาที่ 5: บุคลากรในมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐในตำแหน่งเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ระดับ 6 ผู้ซึ่งเคยประสบปัญหาเป็นประเด็นข้อพิพาทเกี่ยวกับการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย กล่าวคือ ผู้ฟ้องคดีเป็นข้าราชการตำแหน่งเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ระดับ 6 ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ภายในภาควิชา ก. มีหัวหน้าภาควิชาเป็นผู้บังคับบัญชาชั้นต้น โดยปีที่ผ่านมาผู้ฟ้องคดีได้รับการขึ้นเงินเดือนรวมทั้งปี จำนวน 1.5 ขึ้น โดยได้รับครั้งที่ 1 จำนวน 0.5 ขึ้น และครั้งที่ 2 จำนวนหนึ่งขึ้น เช่นเดียวกับข้าราชการและลูกจ้างประจำที่อยู่ในภาควิชา ก. ด้วยกัน แต่ในปี พ.ศ. 2550 มีเหตุที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายที่ทำให้ผู้ฟ้องคดีได้รับการเลื่อนขึ้นเงินเดือนทั้งปีเพียง 1 ขึ้น โดยผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 เป็นผู้ออกคำสั่งเลื่อนขึ้นเงินเดือน ณ วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2550 โดยมอบหมายให้คณะบดีในคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นผู้รับผิดชอบในการประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ฟ้องคดี และคณะบดีได้มอบหมายให้ผู้บริหารภาควิชา ก.

จำนวน 3 คน ร่วมเป็นผู้ประเมินผู้ฟ้องคดี คือ หัวหน้าภาควิชา รองหัวหน้าภาควิชา และเลขานุการภาควิชา ผู้ฟ้องคดีเห็นว่าการประเมินผลการปฏิบัติงานและการเลื่อนขั้นเงินเดือนทั้งสองครั้ง ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ดังนี้ การประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อเลื่อนขั้นเงินเดือนครั้งที่ 1 (ระยะเวลาตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2549 ถึงวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2550) ผู้ประเมินทั้งสี่คนได้มีหนังสือพร้อมแบบฟอร์มแจ้งให้ข้าราชการและลูกจ้างประจำในภาควิชา ก. กรอกผลงานในช่วงครึ่งปีแรก เพื่อนำไปประเมินผลการปฏิบัติงานและหลังจากนั้น ได้มีคำสั่งเลื่อนขั้นเงินเดือนข้าราชการ ณ วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2550 ซึ่งก่อนจะมีคำสั่งเลื่อนเงินเดือน ผู้บริหารในภาควิชาไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนข้าราชการ และการใช้ระบบเปิดในการเลื่อนขั้นเงินเดือนข้าราชการส่วนการประเมินผลการปฏิบัติงานในครั้งที่ 2 (ระยะเวลาตั้งแต่ 1 เมษายน พ.ศ. 2550 ถึงวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2550) คณบดีได้มีหนังสือพร้อมแบบฟอร์มส่งให้ผู้บริหารภาควิชาแจ้งให้ข้าราชการและลูกจ้างประจำภายในภาควิชารายงานผลงานช่วงครึ่งปีหลัง เพื่อนำไปประเมินผลการปฏิบัติงาน หลังจากนั้นผู้ฟ้องคดีได้รับหนังสือแจ้งผลการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือน ณ วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2550 ซึ่งหนังสือดังกล่าวแจ้งว่า หากมีข้อสงสัยเกี่ยวกับการประเมินและผลการประเมินให้แจ้งภายในวันที่ 3 กันยายน พ.ศ. 2550 ผู้ฟ้องคดีได้ทำหนังสือสอบถามและได้รับคำตอบว่า เงินที่ใช้ในการเลื่อนขั้นไม่พอจึงพิจารณาเลื่อนขั้นให้ผู้ฟ้องคดีเพียง 0.5 ขั้น เพราะผลการประเมินจากผู้บริหารภาควิชาทั้ง 3 คน ผู้ฟ้องคดีเป็นผู้ได้รับการประเมินต่ำสุด ผู้ฟ้องคดีเห็นว่าคำสั่งเลื่อนขั้นเงินเดือน ณ วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2550 ของผู้ถูกฟ้องคดีที่หนึ่ง ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากผู้ประเมินทั้ง 4 คน ละเลยไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ระบบเปิดของทางราชการ จึงร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ประจำมหาวิทยาลัยขอให้ดำเนินการ เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและเป็นธรรมกับผู้ฟ้องคดี แต่คณะกรรมการอุทธรณ์และร้องทุกข์พิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้บังคับบัญชาได้ใช้อำนาจหน้าที่ถูกต้องตามกฎหมายแล้ว จึงมีมติให้ยกคำร้องทุกข์พร้อมเสนอให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 พิจารณาซึ่งผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 พิจารณาแล้วมีมติยกคำร้องทุกข์ของผู้ฟ้องคดี ผู้ฟ้องคดีเห็นว่าการประเมินผลการปฏิบัติงานสำหรับข้าราชการตั้งแต่ครั้งที่ 1 จนถึงครั้งที่ 2 ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลการปฏิบัติงานและไม่ได้นำระบบเปิดมาใช้ในการพิจารณาและคำสั่งเลื่อนขั้นเงินเดือน ณ วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2550 ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมาคณะรัฐมนตรีและทบวงมหาวิทยาลัย (ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา) ได้มีมติให้ส่วนราชการใช้ระบบเปิดในการเลื่อนขั้นเงินเดือนข้าราชการตั้งแต่ปีงบประมาณ 2541 เป็นต้นมา และผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลการปฏิบัติงานตามมติดังกล่าว โดยได้มีหนังสือแจ้งทุกหน่วยงานทราบและถือปฏิบัติและยังได้เชิญทุกหน่วยงานเข้ารับฟังการชี้แจงเกี่ยวกับหลักเกณฑ์วิธีการดังกล่าวตามมตินี้

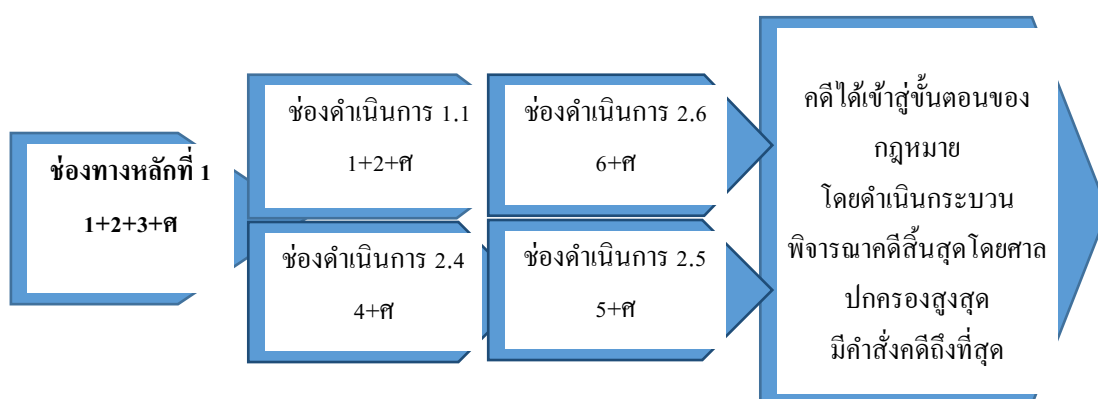
อีกด้วย และผู้ฟ้องคดีที่ 1 ได้มีการกำชับทุกหน่วยงานให้ทราบถึงมติผู้บริหารมหาวิทยาลัยในการนำระบบเปิดมาใช้ในการประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนอย่างเคร่งครัด เมื่อผู้ประเมินทั้ง 4 ทราบหลักเกณฑ์ดังกล่าวดีแต่ไม่ปฏิบัติตามตามระบบเปิด กล่าวคือ ในการประเมินครั้งที่ 1 ผู้บริหารภาควิชาทั้ง 3 คน ไม่ได้ประกาศหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลการปฏิบัติงานตามระบบเปิดโดยตกลงร่วมกับผู้ถูกประเมินและหลักเกณฑ์การเลื่อนเงินเดือนตามกฎหมาย ก.พ. ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2538 (ปัจจุบัน คือ กฎ ก.พ. ว่าด้วยการเลื่อนขั้นเงินเดือน พ.ศ. 2544) ให้ผู้ฟ้องคดีทราบทำให้ไม่ทราบระเบียบขั้นตอนและหลักเกณฑ์วิธีการประเมินที่ผู้บริหารภาควิชาใช้ประเมินและเมื่อประเมินแล้วไม่ได้แจ้งผลการประเมินให้ผู้ฟ้องคดีทราบว่าจะอยู่ในระดับใด (ดีเด่น, ดี, ปานกลาง, ควรปรับปรุง, ต้องปรับปรุง) โดยแจ้งเพียงว่าได้ 0.5 ขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่การประเมินครั้งปีแรกเจ้าหน้าที่จะได้ 0.5 ขึ้น และผู้บริหารทั้ง 3 คน ไม่เปิดโอกาสให้ผู้ฟ้องคดีได้เข้าชี้แจงหรือปรึกษาหารือเกี่ยวกับการประเมิน ทำให้ผู้ฟ้องคดีไม่ทราบว่าตนเองมีสิทธิ์เช่นไร ไม่เคยเรียกผู้ฟ้องคดีไปคุยเรื่องการปฏิบัติงานว่ามีข้อบกพร่องอย่างไร ส่วนในการประเมินครั้งที่ 2 ผู้ประเมินทั้ง 4 คน ก็ไม่ปฏิบัติตามระบบเช่นเดียวกัน กล่าวคือ ไม่มีการประกาศหลักเกณฑ์ให้ทราบก่อนการประเมิน ไม่มีการแจ้งคะแนนหรือผลการประเมินว่าผู้ฟ้องคดีอยู่ในระดับใด มีเพียงประกาศแจ้งให้ทราบว่าผู้ฟ้องคดีได้รับการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือน 0.5 ขึ้น ก่อนที่จะส่งเรื่องให้ผู้ฟ้องคดีที่ 1 มีคำสั่งเลื่อนขั้นเงินเดือนเพียงไม่กี่วัน และแจ้งว่าหากมีข้อสงสัยประการใดเกี่ยวกับการประเมินให้ถูกประเมินแจ้งไปยังหน่วยกรเจ้าหน้าที่ภายในวันที่ 3 กันยายน พ.ศ. 2550 (3 วันทำการ) ทั้งที่หลักเกณฑ์ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 กำหนดให้เป็นสิทธิ์ของผู้ประเมินที่จะต้องเข้าชี้แจงหรือขอคำปรึกษาจากผู้ประเมินภายใน 10 วันทำการ ซึ่งนับแต่ผู้ฟ้องคดีปฏิบัติงานที่ภาควิชา ก. การประเมินเลื่อนขั้นเงินเดือน ณ วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2550 เป็นการประเมินครั้งแรกที่ผู้ฟ้องคดีทำหนังสือสอบถามเกี่ยวกับผลการประเมิน และเป็นครั้งแรกที่ผู้ฟ้องคดีได้ทราบว่าผู้บริหารทั้ง 3 คน ประเมินผลการปฏิบัติงานโดยคิดคะแนน ส่วนการประเมินครั้งที่ 1 ผู้ประเมินทั้ง 4 คน ไม่เคยแจ้งหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินหรือผลการประเมินที่คิดเป็นคะแนน และคะแนนเท่าไร จะอยู่ในระดับใด ดังนั้น การอ้างว่าผู้ฟ้องคดีได้คะแนนต่ำจึงเป็นการกล่าวอ้างลอย ๆ และจากการตอบข้อสงสัยของผู้ประเมิน เมื่อพิจารณาตามเนื้อหาแล้วย่อมทำให้เข้าใจได้ว่าผู้ฟ้องคดีอยู่ในระดับได้ 1 ขึ้น สำหรับการประเมินในครั้งที่ 2 แต่เงินที่ใช้ในการเลื่อนขั้นเงินเดือนไม่พอ ซึ่งในกรณีดังกล่าวไม่มีหลักเกณฑ์ของทางราชการกำหนดไว้ จึงควรพิจารณาดำเนินการอย่างรอบคอบและเป็นธรรม ซึ่งมีวิธีอยู่หลายวิธีด้วยกัน เช่น 0.5 ขึ้น กับผู้ที่เงินเดือนสูงกว่าผู้อื่น หรือในกรณีที่ภาควิชาอื่นมีโควตาเหลือสามารถยืมโควตามาได้และคืนส่วนที่ยืมในปีถัดไป ซึ่งมีหลายภาควิชาเคยปฏิบัติตามหรือหัวหน้าภาควิชาขอมลเสียดุลละชั้นของตนเองสมทบให้ผู้ได้บังคับบัญชาเพื่อให้เกิดขวัญและ

กำลังใจในการปฏิบัติงานซึ่งในกรณีนี้อดีตหัวหน้าภาควิชา ก. เคยปฏิบัติมาแล้ว แต่จากข้อชี้แจงมีข้าราชการ 2 คน คือ นาย ว. ตำแหน่งนักวิชาการชำนาญการ 8 ได้คะแนนการประเมิน 92.3 และถูกเลือกให้ได้รับการเลื่อนขั้นเงินเดือน 1 ขั้น ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบต่างจากผู้ฟ้องคดีโดยสิ้นเชิงและที่สำคัญหนึ่งในผู้ประเมิน คือ รองหัวหน้าภาควิชา ซึ่งไม่เคยเป็นหรือไม่เคยมอบหมายงานให้ผู้ฟ้องคดีปฏิบัติและไม่เคยร่วมงานกับผู้ฟ้องคดีแต่กลับเป็นผู้ประเมินผลงานของผู้ฟ้องคดี กรณีจึงไม่มีหลักประกันให้ผู้ฟ้องคดีเชื่อถือได้ว่าการพิจารณาครั้งนี้ได้เลือกใช้วิธีที่ดีที่สุดและเป็นธรรมที่สุดสำหรับกรณีผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 พิจารณาคำร้องทุกข์ของผู้ฟ้องคดี ผู้ฟ้องคดีไม่เห็นด้วยและขอคัดค้านมติดังกล่าวตามเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ตามที่ผู้ถูกฟ้องคดีให้เหตุผลในการวินิจฉัยว่าทางคณะได้มีการประกาศ เรื่องหลักเกณฑ์การพิจารณาความดีความชอบของข้าราชการสำนักเลขานุการและคณะ ตั้งแต่ตั้งแต่วันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2543 แล้ว แต่เนื่องจากไม่มีการประกาศหลักเกณฑ์ใดเพิ่มเติม จึงไม่มีการประกาศให้บุคลากรได้ทราบอีกผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 ได้ยอมรับในข้อเท็จจริงแล้วว่าผู้ประเมินทั้ง 4 คน ไม่ได้ประกาศหลักเกณฑ์การประเมินและหลักเกณฑ์ของกฎ ก.พ. ตามที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 กำหนดขึ้น ดังนั้นข้อกล่าวอ้างของผู้ถูกฟ้องคดีจึงไม่ถูกต้อง อีกทั้งการประกาศหลักเกณฑ์ให้ผู้ถูกประเมินรับทราบถือเป็นสาระสำคัญของการประเมินในแต่ละครั้ง เพราะจะทำให้การประเมินเป็นไปโดยเปิดเผยมีความน่าเชื่อถือ และเป็นสิทธิของผู้ถูกประเมินที่จะได้รับทราบ ถึงขั้นตอนวิธีการและรายละเอียดแห่งการประเมินต่าง ๆ อันจะเป็นคุณเป็นโทษแก่ผู้ถูกประเมิน ไม่ใช่สิทธิของผู้ถูกประเมินที่จะประกาศหรือไม่ก็ได้ การกล่าวอ้างว่าประกาศแล้วเมื่อ 8 ปีที่แล้ว ย่อมไม่ถูกต้องโดยเฉพาะกฎ ก.พ. ว่าด้วยการเลื่อนขั้นเงินเดือน ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2538 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 14 พ.ศ. 2539 ที่ใช้ในการเลื่อนขั้นเงินเดือนเมื่อปี พ.ศ. 2543 ก็ถูกยกเลิกไปโดยกฎ ก.พ. ว่าด้วยการเลื่อนขั้นเงินเดือน พ.ศ. 2544 ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนี้ ผู้ถูกประเมินย่อมไม่อาจทราบได้เนื่องจากผู้ประเมินไม่เคยประกาศหลักเกณฑ์ใด ๆ มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 ผู้ฟ้องคดีจึงเห็นว่า การดำเนินการประเมินผลการปฏิบัติงานครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 ของผู้ประเมินทั้ง 4 คน และคำสั่งเลื่อนขั้นเงินเดือน ณ วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2550 ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 และคำวินิจฉัยยกคำร้องทุกข์ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 ไม่ชอบด้วยกฎหมาย จึงนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองชั้นต้น ขอให้ศาลมีคำพิพากษาหรือมีคำสั่ง ดังนี้

1. ยกเลิกหรือเพิกถอนการประเมินผลการปฏิบัติงานครั้งที่ 2 (ระยะเวลาตั้งแต่ 1 เมษายน พ.ศ. 2550 ถึง 30 กันยายน พ.ศ. 2550) ของผู้ประเมินทั้ง 4 คน และยกคำวินิจฉัยคำอุทธรณ์ร้องทุกข์ของของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 และคำสั่งเลื่อนขั้นเงินเดือน ณ วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2550 เฉพาะส่วนของผู้ฟ้องคดี

2. มีคำสั่งเลื่อนชั้นเงินเดือน ณ วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2550 แก่ผู้ฟ้องคดีเป็น 1 ชั้น หรือให้มีการดำเนินการประเมินผลการปฏิบัติงานและเลื่อนชั้นเงินเดือนใหม่ให้ถูกต้อง

โครงสร้างการใช้กฎหมายและเข้าถึงความยุติธรรมของบุคลากรทำนนี่ คือ ยื่นหนังสือเพื่ออุทธรณ์คำสั่งของมหาวิทยาลัยต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์และขอความเป็นธรรมเกี่ยวกับการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและไม่พอใจผลการพิจารณาจึงยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครอง

ภาพที่ 4-11 ช่องทางการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐจากกรณีศึกษาที่ 5

ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ช่องทางหลักที่ 1 คือ ร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ประจำมหาวิทยาลัยเมื่อไม่พอใจผลคำวินิจฉัยของคณะกรรมการอุทธรณ์จึงใช้สิทธิฟ้องศาลปกครองภายในเวลาที่กำหนดและเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามขั้นตอนกฎหมาย

ผู้ฟ้องคดีได้ใช้ช่องทางการเข้าถึงความยุติธรรมโดยทำหนังสือร้องทุกข์ โดยเขียนคำร้องทุกข์ด้วยตนเองยื่นต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ประจำมหาวิทยาลัยแล้ว และได้รับทราบผลยกคำร้องทุกข์เพราะการประเมินและการพิจารณาชอบด้วยกฎหมายแล้ว จึงขอคำแนะนำจากนิติกรที่รู้จักคุ้นเคยผู้เชี่ยวชาญกฎหมายปกครองเพื่อขอคำปรึกษาถึงการดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลปกครอง โดยมีทนายความเป็นผู้เขียนคำฟ้องไว้ในประเด็นเนื้อหาที่ซับซ้อนในลักษณะคดีสำคัญต้องได้รับการถ่วงถ่วงพิเคราะห์ก่อนดำเนินการ และผู้ฟ้องคดีเป็นผู้ดำเนินการทั้งหมด เรื่องเอกสารพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องการการดำเนินคดี โดยเตรียมเอกสาร พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีให้ครบทุกประเด็นข้อพิพาทตามที่ทนายความแนะนำอีกทั้งระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ นำมาประกอบในสำนวนคดีครบถ้วน

นอกจากช่องทางการใช้กฎหมายเพื่อเข้าถึงความยุติธรรมช่องทางที่ได้ดำเนินการแล้วนี้ มีช่องทางอื่นอีก 5 แนวทางหลัก 16 ช่องทางดำเนินการ และ 13 หมวด รายละเอียดขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพประสิทธิผล ท่านรู้หรือไม่ เคยได้ยินบ้างแต่ไม่รู้ว่ามีช่องทางใดอีก และไม่ทราบขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพประสิทธิผลในการดำเนินการทางกฎหมาย

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษารูปแบบ ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติในการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล 2) เพื่อศึกษารูปแบบการใช้กฎหมายที่พึงประสงค์ของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ โดยผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาทัศนะของผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายในกระบวนการยุติธรรม ต่อรูปแบบการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีเดลฟาย (Delphi) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างที่ได้จากการสังเคราะห์วรรณกรรมและได้รับการหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม IOC รับรองความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัยจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ผ่านจริยธรรมการวิจัย เพื่อให้สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายในกระบวนการยุติธรรม จำนวน 20 ท่าน แบบสัมภาษณ์ปลายเปิดรอบที่ 1 ใน 4 ประเด็นคำถาม คือ ในการดำเนินการเข้าถึงกฎหมายหรือความยุติธรรมท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่จะประยุกต์ทฤษฎีระบบ คือ Input-process-output-outcome ในการเสนอกระบวนการทางกฎหมายเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ความเข้าใจ กรุณาให้เหตุผลเพราะอะไร ในการเข้าถึงกฎหมายหรือความยุติธรรมของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐจากการทบทวนวรรณกรรม กำหนดเป็น 4 กลุ่มแนวทาง ท่านเห็นด้วยหรือไม่ เพราะอะไร และมีข้อเสนอแนะว่าสมควรแบ่งเป็นกี่แนวทาง เพื่อให้แนวทางการเข้าถึงกฎหมายหรือความยุติธรรม มีแนวปฏิบัติที่ชัดเจนในแต่ละวิธีตามทฤษฎีระบบ Input-process-output-outcome ควรมีรายละเอียดแต่ละขั้นตอนอย่างไร ในการตัดสินใจเรื่องวิธีการเข้าถึงกฎหมายหรือความยุติธรรม ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ ในการยื่นฟ้องคืออะไร และข้อควรระวังเป็นพิเศษคืออะไร เพราะอะไร มาวิเคราะห์เนื้อหา นำมาสร้างเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จากข้อคำถามโดยในรอบที่ 1 มีการสัมภาษณ์ชี้แจงข้อมูลเบื้องต้นเพื่อให้เกิดสมบูรณ์ในขั้นตอนและวิธีปฏิบัติในการใช้กฎหมาย คือ ตุลาการศาลปกครองสูงสุด ตุลาการศาลปกครองชั้นต้น ตุลาการศาลปกครองกลาง และนิติกรคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ โดยผู้วิจัยพยายามอย่างยิ่งที่จะคงรูปภาพและจำนวนเดิมของผู้เชี่ยวชาญ ขณะเดียวกันลดความซ้ำซ้อนของข้อความตัวลงด้วย และนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิมตอบและผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามรอบที่ 2 ของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 20 ท่าน มาคำนวณหาค่ามัธยฐานและค่าพิสัยควอไทล์ สามารถสรุปผลการศึกษารอบที่ 2 โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลคำตอบทั้งในเรื่องระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญจากการพิจารณาค่ามัธยฐาน ในระดับ 5.00 (มากกว่า 3.50) ในเรื่องความสอดคล้องของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญจากการพิจารณาค่าพิสัยควอไทล์ในระดับ 0 (น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1.50) เนื่องจากผู้เชี่ยวชาญเป็นบุคคลที่มีความรู้

ความเชี่ยวชาญพิเศษในเรื่องกระบวนการทางปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครองประกอบกับเนื้อหาของคำตอบเป็นกฎหมายซึ่งระบุไว้เฉพาะในเรื่องนั้น ๆ โดยสัมภาษณ์ซ้ำเพื่อให้ได้ข้อมูลอ้อมตัวและความสมบูรณ์ของขั้นตอนวิธีปฏิบัติในการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรมของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ โดยในรอบที่ 3 นำผลการสัมภาษณ์มาสังเคราะห์ในช่วงการกระจายตัวของคำตอบของผู้เชี่ยวชาญหรือค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ โดยใช้ข้อความเดิมกับแบบสอบถามรอบที่ 2 และเพิ่มตำแหน่งมัธยฐาน (Median) ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile range) และตำแหน่งที่ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านตอบ เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญทบทวนคำตอบจากแบบสอบถามยืนยันหรือแก้ไขในรอบที่ 3 และถือว่าคำตอบในรอบที่ 3 ของผู้เชี่ยวชาญถือเป็นการสรุปผลการวิจัย ผลจากการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นสำคัญที่ค้นพบจากรูปแบบการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ และสามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ” สามารถสรุปผลจะนำเสนอในรูปแบบของตารางประกอบการบรรยาย โดยแบ่งเป็นหัวข้อการนำเสนอ การสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

ประเด็นเกี่ยวกับการนำทฤษฎีระบบมาประยุกต์ใช้ คือ Input-process-output-outcome ในการเสนอกระบวนการทางกฎหมายเพื่ออำนวยความสะดวก พบว่า ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องกันว่า การนำทฤษฎีระบบมาประยุกต์ใช้เพื่อช่วยอธิบายขั้นตอนการใช้กฎหมาย เป็นเรื่องที่ดี ควรสนับสนุนให้มีหลากหลายรูปแบบ เนื่องจากเป็นทางเลือกในการอำนวยความสะดวกให้บุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับ อันจะนำไปสู่ความพอใจของผู้เสียหายและผู้กระทำผิด เป็นประโยชน์ในการคุ้มครองสิทธิ ลดจำนวนการร้องเรียนร้องทุกข์และการฟ้องร้องดำเนินคดี สร้างความสมานฉันท์ให้คู่กรณีทั้งสองฝ่าย ช่วยอธิบาย ระบบ ลำดับ ขั้นตอน กระบวนการและวิธีปฏิบัติในการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรมในหน่วยงานต่าง ๆ ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุด (ทั้งก่อนและหลัง) เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน เกิดสำนึกในการอยู่ร่วมกันด้วยธรรมของการประนีประนอมต่อกัน ด้วยกลไกธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการที่ดี มีระบบ ระเบียบ ขั้นตอน วิธีปฏิบัติที่ชัดเจน และเห็นว่าสถาบันอุดมศึกษาในกำกับยังไม่เคยมีการนำแนวคิดวิธีการอธิบายด้วยทฤษฎีระบบมาใช้ อธิบายการเข้าถึงความยุติธรรมของบุคลากรอย่างจริงจัง เนื่องจากส่วนใหญ่จะนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ไปใช้ในการร้องทุกข์ในหน่วยงานพิทักษ์คุณธรรมของมหาวิทยาลัยมาใช้เพื่อลดปริมาณคดีที่เข้าสู่ศาล อีกทั้ง ผู้เชี่ยวชาญบางท่านให้ความเห็นว่า กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สามารถนำไปใช้ได้ทั้งในกฎหมายเอกชนและกฎหมายมหาชน หากมีระเบียบข้อบังคับ

ใดของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐที่เป็นข้อจำกัดในการนำกระบวนการเชิงสมานฉันท์มาใช้ มหาวิทยาลัยก็ควรปรับปรุง ในขณะที่ผู้เชี่ยวชาญบางท่านให้ความเห็นว่ากระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้เป็นขั้นตอนแรกเพื่อให้บุคลากรสามารถเข้าถึงความยุติธรรมตามหลักการ แต่ในทางปฏิบัติไม่สามารถเข้าใจถึงระบบ ขั้นตอน วิธีการและการปฏิบัติหากมีการนำทฤษฎีที่สามารถสร้างกลไกการรับรู้และสามารถเข้าถึงได้จริง จะเป็นประโยชน์เห็นว่าเหมาะสมแก่การนำมาประยุกต์ใช้เพื่ออธิบายรูปแบบการใช้อกฎหมายให้ชัดเจนแก่บุคลากร ทั้งฝ่ายบริหาร คณาจารย์และผู้ปฏิบัติงาน เป็นต้น

ประเด็นเกี่ยวกับ การเข้าถึงกฎหมายหรือความยุติธรรมของบุคลากรที่มีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้ได้และมีแนวทางชัดเจน พบว่า ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เห็นสอดคล้องกันว่ารูปแบบการใช้อกฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ กำหนดเป็น 5 กลุ่มแนวหลัก 16 ช่องทางการดำเนินการ โดยมีผู้เชี่ยวชาญบางท่านให้ความเห็นว่า ควรกำหนดช่องทางการดำเนินการเพื่อให้บุคลากรที่ต้องการสามารถเลือกใช้ให้เหมาะสมกับการแก้ไขปัญหา และเข้าถึงความยุติธรรมตามที่ตนพึงประสงค์ และมีผู้เชี่ยวชาญบางท่านให้ความเห็นว่าควรเปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิดได้แสดงความรับผิดชอบ เกิดการยอมรับนับถือ เชื้อมั่นและเกิดความศรัทธาเพราะเป็นเรื่องสำคัญของการอยู่ร่วมกันในสังคม เพิ่มแนวทางสมานฉันท์ก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามขั้นตอนกฎหมาย อีกทั้ง พบว่ามีผู้เชี่ยวชาญบางท่านให้ความเห็นว่าควรนำมาใช้ในเรื่องแก้ไขปัญหาคัดระเบียนบรรณานาภิบาลในมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาที่กำลังประสบปัญหาเพื่อเปิดโอกาสในการตัดสินใจก่อนการดำเนินคดี และผู้เชี่ยวชาญบางท่านให้ข้อเสนอแนะว่า การใช้อกฎหมายที่มีประสิทธิภาพ และได้ประโยชน์สูงสุดนั้น มิใช่การแพ้หรือชนะ แต่บุคลากรต้องศึกษาให้ละเอียดถึงประเด็นปัญหาข้อพิพาทแล้วเลือกช่องทางการใช้อกฎหมายให้เหมาะสมกับข้อพิพาทและปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นสำคัญ เมื่อได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายเนื่องมาจากการกระทำทางปกครอง เช่น คดีพิพาทเกี่ยวกับหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการ โดยมีขอบด้วยกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการ ออกกฎ หรือคำสั่ง เช่น คำสั่งมหาวิทยาลัยให้เลิกจ้างอาจารย์หรือคำสั่งการปรับขึ้นเงินเดือนมิชอบหรือกระทำการอื่นใดโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย คดีอันเนื่องมาจากการละเลยต่อหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร คดีพิพาทเกี่ยวกับการทำละเมิดทางปกครองหรือความรับผิดชอบอื่นของหน่วยงานทางปกครอง อันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมาย หรือกฎ หรือคำสั่งทางปกครอง คดีพิพาทอันเนื่องมาจากสัญญาทางปกครองหรือคดีทางปกครองอื่น ๆ โดยเลือกช่องทางการใช้อกฎหมายที่เหมาะสมกับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นเป็นสำคัญ

รูปแบบ การใช้อกฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้นได้แบ่งเป็น 5 ช่องทางหลักทางหลัก และ 16 ช่องทางการดำเนินการ ประกอบด้วย

ช่องทางการใช้กฎหมายแบ่งเป็น 5 แนวทางหลัก ได้แก่

แนวทางหลักที่ 1 ร้องคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ของมหาวิทยาลัยแล้วยื่นฟ้องศาลปกครองหรือศาลยุติธรรม (คดีแพ่ง, คดีอาญา)

แนวทางหลักที่ 2 ร้องทุกข์ต่อตำรวจท้องที่หรือตำรวจกองปราบปรามแล้วส่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐหรือคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติหรือสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินเพื่อฟ้องศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบหรือศาลยุติธรรม

แนวทางหลักที่ 3 ร้องศูนย์ดำรงธรรมหรือร้องคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติแล้วส่งฟ้องศาลปกครองหรือศาลยุติธรรมหรือศาลคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

แนวทางหลักที่ 4 ร้องคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา, ร้องคณะกรรมการการอุดมศึกษา, ร้องกระทรวงศึกษาธิการ, ฟ้องศาลปกครอง

แนวทางหลักที่ 5 สำนักงานคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ, สำนักงานอัยการ (พิเศษ) ฝ่ายคดีปกครอง ดำเนินการเจรจาไกล่เกลี่ยก่อนการฟ้องคดี (กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์)

ช่องทางการใช้กฎหมายแบ่งเป็น 16 ช่องทางดำเนินการ ได้แก่

ช่องทางการดำเนินการที่ 1 (1.1) ร้องต่อคณะกรรมการร้องทุกข์ของมหาวิทยาลัยและยื่นฟ้องต่อศาลปกครอง

ช่องทางการดำเนินการที่ 2 (1.2) ร้องต่อคณะกรรมการร้องทุกข์ของมหาวิทยาลัยและยื่นฟ้องต่อศาลอาญาคดีหมิ่นประมาทหรือเรียกค่าเสียหายในคดีแพ่ง

ช่องทางการดำเนินการที่ 3 (1.3) ร้องต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ของมหาวิทยาลัยแล้วยื่นฟ้องศาลอาญาความผิดต่อหน้าที่ราชการหรือเรียกค่าเสียหายในทางแพ่ง/ กรณีละเมิด

ช่องทางการดำเนินการที่ 4 (2.1) ร้องทุกข์ต่อตำรวจท้องที่เพื่อสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานแล้วส่งพนักงานอัยการฟ้องศาลอาญา

ช่องทางการดำเนินการที่ 5 (2.2) ร้องทุกข์ต่อตำรวจท้องที่เพื่อส่งเรื่องไปคณะกรรมการ (ปปท.) หรือ (ปปช.) หรือ (สตง.), ส่งอัยการเพื่อฟ้องศาลอาญาคดีทุจริตฯ

ช่องทางการดำเนินการที่ 6 (2.3) ร้องทุกข์ต่อตำรวจกองปราบปราม (คดีสำคัญเพื่อส่งเรื่องไปคณะกรรมการ (ปปท.) หรือ (ปปช.) หรือ (สตง.), ส่งอัยการเพื่อฟ้องศาล

ช่องทางการดำเนินการที่ 7 (2.4) ร้องต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐแล้วส่งอัยการฟ้องศาลอาญาคดีทุจริตฯ

ช่องทางการดำเนินการที่ 8 (2.5) ร้องต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเพื่อส่งพนักงานอัยการฟ้องศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

ช่องทางการดำเนินการที่ 9 (2.6) ร้องต่อสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินแล้วส่งพนักงานอัยการเพื่อฟ้องศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

ช่องทางการดำเนินการที่ 10 (3.1) ร้องศูนย์ดำรงธรรมเพื่อส่งต่อหน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการแล้วฟ้องศาลปกครอง/ ศาลยุติธรรม/ ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

ช่องทางการดำเนินการที่ 11 (3.2) ร้องคณะกรรมการความสงบแห่งชาติเพื่อส่งหน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการแล้วฟ้องศาลปกครอง/ ศาลยุติธรรม/ ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

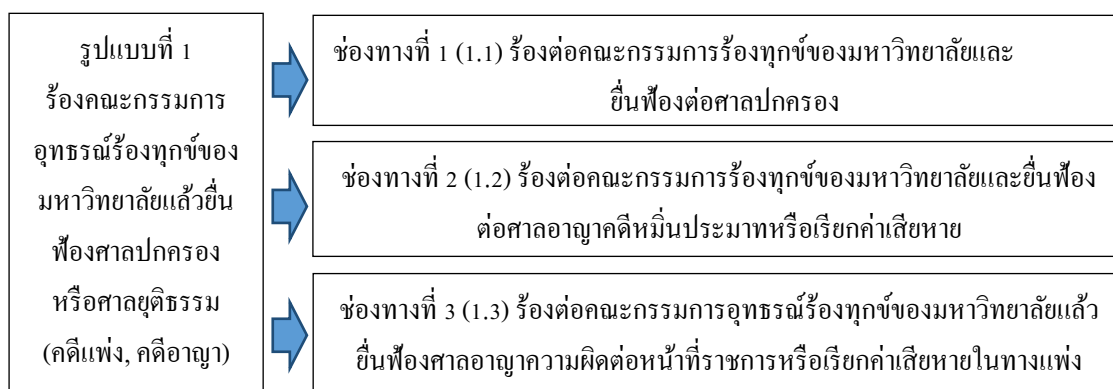
ช่องทางการดำเนินการที่ 12 (4.1) ร้องคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษาและยื่นฟ้องศาลปกครอง

ช่องทางการดำเนินการที่ 13 (4.2) ร้องคณะกรรมการการอุดมศึกษาและยื่นฟ้องศาลปกครอง

ช่องทางการดำเนินการที่ 14 (4.3) ร้องกระทรวงศึกษาธิการและยื่นฟ้องศาลปกครอง

ช่องทางการดำเนินการที่ 15 (5.1) ยื่นเรื่องต่อสำนักงานคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพกระทรวงยุติธรรม เพื่อเป็นตัวกลางเจรจาไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องศาลปกครอง

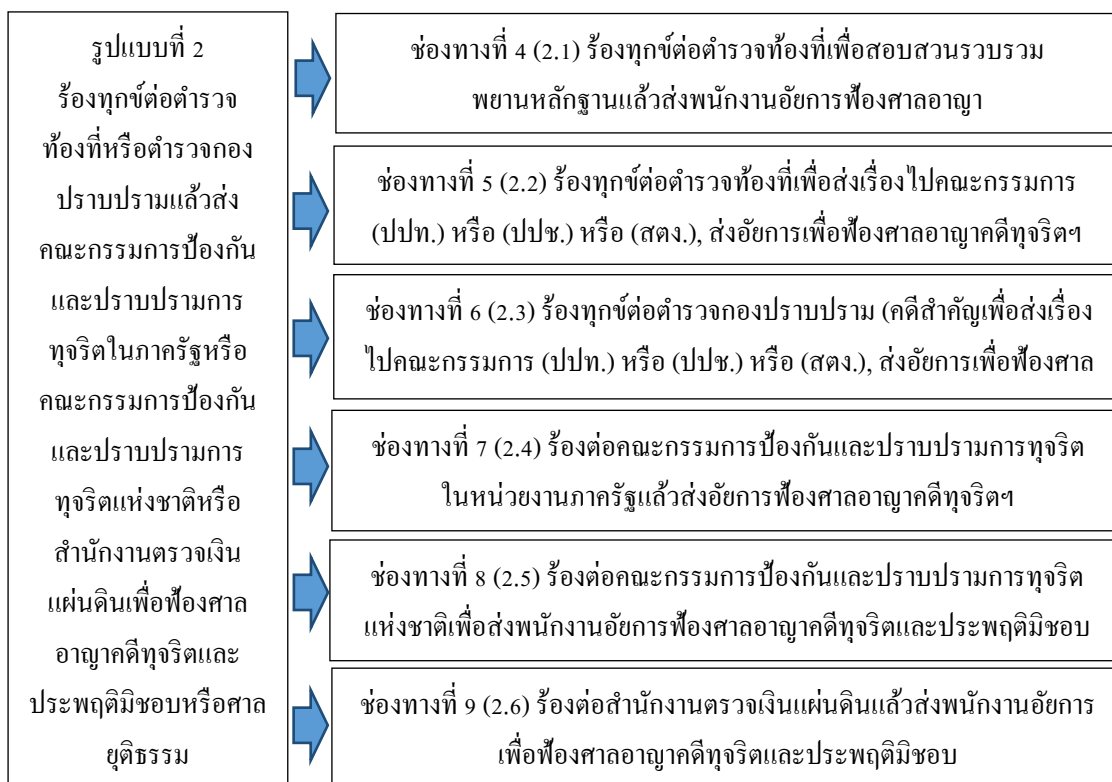
ช่องทางการดำเนินการที่ 16 (5.2) ยื่นเรื่องต่อสำนักงานอัยการ (พิเศษ) คดีปกครองเพื่อเป็นตัวกลางดำเนินการเจรจาไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องคดีต่อศาลปกครอง

ภาพที่ 5-1 รูปแบบการใช้กฎหมายช่องทางหลักที่ 1 โดยมี 3 ช่องทางการดำเนินการ

การใช้กฎหมายช่องทางหลักที่ 1 โดยมี 3 ช่องทางการดำเนินการ พบว่ากรณีเลือกใช้ช่องทางหลักที่ 1 คือ การร้องต่อคณะกรรมการอุตธรรม์ร้องทุกข์ของมหาวิทยาลัยเมื่อไม่พอใจในผลการพิจารณาให้ยื่นฟ้องศาลปกครอง (1.1) หรืออาจฟ้องศาลยุติธรรมคดีอาญามาตรา 326 หรือ

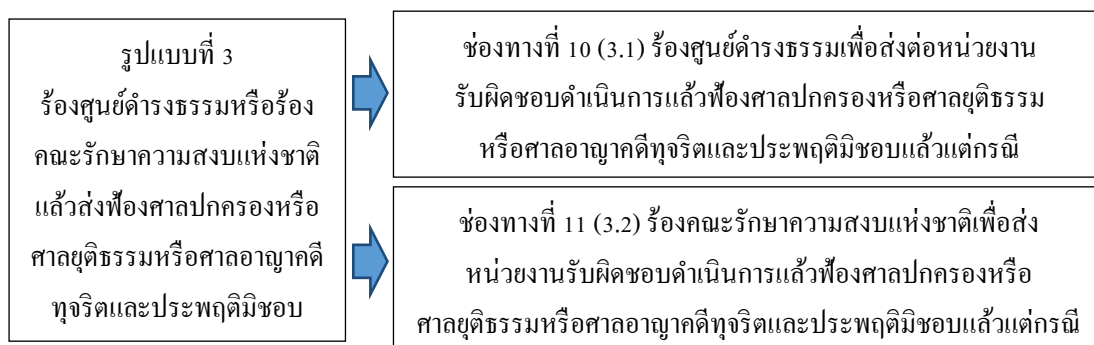
มาตรา 322 หรือมาตรา 364 แล้วแต่กรณีควบคู่กันไปกับการฟ้องคดีปกครอง (1.2) และอาจฟ้องเรียกค่าเสียหายในทางแพ่งกรณีละเมิดเป็นเหตุให้ได้รับความเสียหาย (1.3)

ภาพที่ 5-2 รูปแบบการใช้กฎหมายช่องทางหลักที่ 2 โดยมี 6 ช่องทางการดำเนินการ

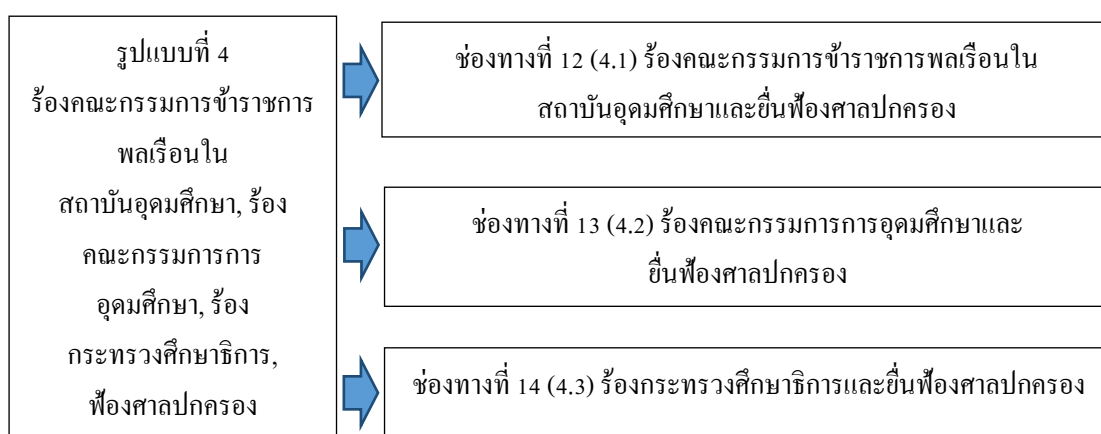
การใช้กฎหมายช่องทางหลักที่ 2 โดยมี 6 ช่องทางการดำเนินการ พบว่า กรณีเลือกใช้ช่องทางหลักที่ 2 คือ ร้องทุกข์ต่อตำรวจท้องที่เพื่อดำเนินการสอบสวนหาพยานหลักฐานกรณีเหตุเกิดในท้องที่รับผิดชอบของพนักงานสอบสวนและส่งพนักงานอัยการเพื่อฟ้องศาลอาญาต่อไป (2.1) หรือร้องทุกข์ต่อตำรวจท้องที่เพื่อรวบรวมพยานหลักฐานส่งเรื่องไปยังคณะกรรมการ (ปปท. (2.2)) หรือ (ปปช.) หรือ (สตง.) ตามเหตุความผิดที่กระทำหน่วยงานอาจส่งพนักงานอัยการเพื่อฟ้องศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ (2.2) ร้องทุกข์ต่อตำรวจกองปราบปราม (2.3) (คดีสำคัญ) เพื่อรวบรวมพยานหลักฐานเขตอำนาจทั่วราชอาณาจักรและส่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐหรือคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติหรือสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (บางกรณีอาจส่งจากหน่วยงาน ปปท. (2.4) หรือหน่วยงาน ปปช. (2.5)

หรือสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินเพื่อให้ตำรวจกองปราบทำการสืบสวนสอบสวน) ก่อนเสนอ
สำนวนให้พนักงานอัยการฟ้องคดีต่อศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ (2.6)

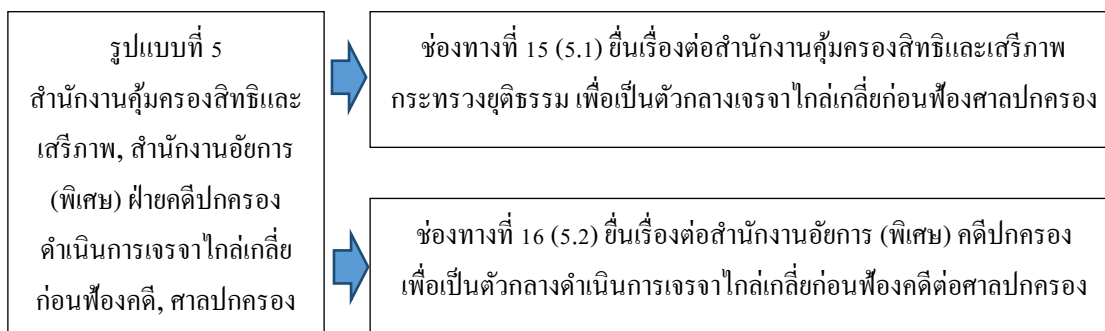
ภาพที่ 5-3 รูปแบบการใช้กฎหมายช่องทางหลักที่ 3 โดยมี 2 ช่องทางการดำเนินการ

การใช้กฎหมายช่องทางหลักที่ 3 โดยมี 2 ช่องทางการดำเนินการ พบว่ากรณีเลือกใช้
ช่องทางหลักที่ 3 คือ การร้องศูนย์ดำรงธรรม (3.1) และร้องคณะรักษาความสงบแห่งชาติควบไป
ครั้งเดียว เพื่อส่งต่อหน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการกรณีไม่พอใจผลการพิจารณาของหน่วยงาน
รับผิดชอบให้ยื่นฟ้องต่อศาลปกครองหรือศาลยุติธรรมหรือศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ
(แล้วแต่กรณี) กรณีไม่พอใจผลการพิจารณาให้ฟ้องศาลปกครอง/ ศาลยุติธรรม/ ศาลอาญาคดีทุจริต
และประพฤติมิชอบ (3.2)

ภาพที่ 5-4 รูปแบบการใช้กฎหมายช่องทางหลักที่ 4 โดยมี 3 ช่องทางการดำเนินการ

การใช้กฎหมายช่องทางหลักที่ 4 โดยมี 3 ช่องทางการดำเนินการ พบว่า กรณีเลือกใช้ช่องทางหลักที่ 4 คือ ร้องคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา (กรณีเป็นข้าราชการอยู่เดิม) (4.1) หรือร้องคณะกรรมการการอุดมศึกษา (4.2) หรือร้องกระทรวงศึกษาธิการไปในพร้อมกัน หากไม่พอใจผลคำวินิจฉัย ให้ยื่นฟ้องศาลปกครอง (4.3)

ภาพที่ 5-5 รูปแบบการใช้กฎหมายช่องทางหลักที่ 5 โดยมี 2 ช่องทางการดำเนินการ

การใช้กฎหมายช่องทางหลักที่ 5 โดยมี 2 ช่องทางการดำเนินการ พบว่า กรณีเลือกใช้ช่องทางหลักที่ 5 คือ ยื่นเรื่องต่อสำนักงานคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม เพื่อเป็นตัวกลางเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องศาลปกครอง (5.1) ยื่นเรื่องต่อสำนักงานอัยการ (พิเศษ) คดีปกครอง เพื่อเป็นตัวกลางดำเนินการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องคดีต่อศาลปกครอง (5.2)

เพื่อให้แนวทางการเข้าถึงกฎหมายหรือความยุติธรรม มีแนวปฏิบัติที่ชัดเจนในแต่ละวิธีตามทฤษฎีระบบ Input-process-output-outcome ควรมีรายละเอียดแต่ละขั้นตอนอย่างไร

ประเด็นเกี่ยวกับ ขั้นตอน และวิธีปฏิบัติในการใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีแนวปฏิบัติที่ชัดเจนในแต่ละวิธีตามทฤษฎีระบบ Input-process-output-outcome มีรายละเอียดแต่ละขั้นตอนที่มีความชัดเจน พบว่า ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เห็นสอดคล้องกันว่า ขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติในการใช้กฎหมายของบุคลากรที่มีประสิทธิภาพมีทั้งหมด 13 ช่องทาง ประกอบด้วย

1. ร้องคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ของมหาวิทยาลัย
2. ฟ้องศาลปกครอง
3. ฟ้องศาลยุติธรรม (พ.คดีแพ่ง, อ.คดีอาญา)
4. ร้องคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐ
5. ร้องคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

6. ร้องสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน
7. ร้องคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา
8. ร้องคณะกรรมการการอุดมศึกษา
9. ร้องกระทรวงศึกษาธิการ
10. คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ
11. แจ้งความร้องทุกข์ต่อตำรวจท้องที่หรือตำรวจกองปราบปราม
12. ร้องศูนย์ดำรงธรรม
13. ร้องสำนักงานคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ, สำนักงานอัยการ (พิเศษ) ฝ่ายคดีปกครอง

ประเด็นเกี่ยวกับปัจจัยการตัดสินใจที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการยื่นฟ้องคดี ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่ เห็นสอดคล้องกันว่า ในการตัดสินใจยื่นฟ้องเมื่อบุคลากรต้องถูกโต้แย้งสิทธิ เช่น บุคคลจะใช้สิทธิทางศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 55 ได้ต้องเป็นกรณีจำเป็น เพื่อให้ได้รับการรับรองหรือคุ้มครองสิทธิของตนที่มีอยู่ โดยต้องมีกฎหมายระบุไว้ชัดเจนให้กระทำได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 5389/2549) และมีผู้เชี่ยวชาญบางท่านให้ความเห็นว่า การรวบรวมพยานหลักฐาน เป็นเรื่องที่สำคัญและสำคัญ ความสมบูรณ์แห่งเอกสาร ต้องเพียงพอที่ทำให้เอาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษได้ ในขณะที่ผู้เชี่ยวชาญบางท่านให้ความเห็นว่า การดำเนินการทางคดีอาจทำให้เกิดการข่มขู่ โดนกลั่นแกล้ง ไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน ได้รับผลกระทบจากสภาพแวดล้อมในการทำงาน

ประเด็นข้อสังเกตที่ต้องระวังพิเศษ เช่น เรื่องอายุความ เขตอำนาจศาล ในกระบวนการเสนอคำฟ้องเข้าเงื่อนไขการฟ้องคดี อาจมีการฟ้องกลับ มีผู้เชี่ยวชาญบางท่านให้ความเห็นว่า นำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้และให้โอกาสตัดสินใจด้วยความสมัครใจที่จะใช้หรือไม่ใช้ เป็นต้น

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ผู้วิจัยมีข้อค้นพบ และสามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

เพื่อศึกษารูปแบบ ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติในการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และเพื่อศึกษารูปแบบการใช้กฎหมายที่พึงประสงค์ของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีวิจัยเทคนิคเดลฟายและการสัมภาษณ์เชิงลึก ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ทรงคุณวุฒิเลือกเฉพาะเจาะจงที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้าน

กฎหมาย จำนวน 20 คน และกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์เชิงลึกกับบุคลากร 3 กลุ่ม จำนวน 6 คน
เลือกเฉพาะเจาะจงที่ห้องหรือกำลังฟ้องคดีกับมหาวิทยาลัยในกำกับ

ผลการวิจัยพบว่า เมื่อบุคลากรของรัฐด้านอาจารย์และพนักงานฝ่ายสนับสนุน เมื่อมี
ปัญหากับคณะผู้บริหาร และต้องการใช้กฎหมายเข้าถึงความยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพและ
ประสิทธิผล มีรูปแบบการใช้ 5 รูปแบบที่พึงประสงค์ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 ร้องคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ของมหาวิทยาลัยแล้วยื่นฟ้องศาล
ปกครองหรือศาลยุติธรรม (คดีแพ่ง, คดีอาญา)

รูปแบบที่ 2 ร้องทุกข์ต่อตำรวจท้องที่หรือตำรวจกองปราบปรามแล้วส่งคณะกรรมการ
ป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐหรือคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
แห่งชาติหรือสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินเพื่อฟ้องศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบหรือศาล
ยุติธรรมหรือศาลปกครอง

รูปแบบที่ 3 ร้องศูนย์ดำรงธรรมหรือร้องคณะรักษาความสงบแห่งชาติแล้วส่งฟ้องศาล
ปกครองหรือศาลยุติธรรมหรือศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

รูปแบบที่ 4 ร้องคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา, ร้อง
คณะกรรมการการอุดมศึกษา, ร้องกระทรวงศึกษาธิการ, ฟ้องศาลปกครอง

รูปแบบที่ 5 สำนักงานคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม, สำนักงานอัยการ
(พิเศษ) ฝ่ายคดีปกครอง ดำเนินการเจรจาไกล่เกลี่ยก่อนการฟ้องคดี (กระบวนการยุติธรรมเชิง
สมานฉันท์)

โดยรูปแบบที่ 1 ร้องคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ของมหาวิทยาลัยแล้วยื่นฟ้องศาล
ปกครองหรือศาลยุติธรรม (คดีแพ่ง, คดีอาญา) การใช้กฎหมายจำเป็นอย่างยิ่งที่บุคลากรต้องมีความ
เข้าใจการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรมการใช้สิทธิขั้นพื้นฐานได้เมื่อใด ซึ่งสอดคล้องกับ
วิรัช ธีรพันธุ์เมธี (2544, หน้า 5-16) ได้ให้ความหมายเรื่องสิทธิทางกฎหมายปกครองการใช้สิทธิร้อง
ทุกข์ร้องเรียนเบื้องต้น บุคลากรต้องได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรืออาจเดือดร้อนหรือ
เสียหายอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ไม่ว่าจะมิใช่กรณีหรือไม่มีกรณีก็ตาม อันเนื่องมาจากการกระทำ
หรืองดเว้นการกระทำของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐจากคำสั่งทางปกครอง การ
กระทำทางปกครอง หรือสัญญาทางปกครอง และสอดคล้องกับมานิตย์ จุมปา (2555 ข, หน้า 3-185)
การใช้สิทธิทางกฎหมายปกครองฟ้องร้องคดีปกครองนั้น จำแนกการกระทำได้ 4 รูปแบบ คือ
นิติกรรมทางปกครอง คำสั่งทั่วไปทางปกครอง ปฏิบัติการทางปกครอง สัญญาทางปกครอง โดย
นิติกรรมทางปกครองหรือคำสั่งทางปกครองโดยลักษณะเป็นการกระทำทางปกครองที่เป็นการ
แสดงออกซึ่งเจตนา (Juristic act) ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง เช่น การเพิกถอนคำสั่งต่าง ๆ การออก

ใบอนุญาต การออกใบรับรอง การวินิจฉัยอุทธรณ์ คำสั่งทั่วไปทางปกครอง เป็นการกระทำทางปกครองที่มีลักษณะทั่วไปทางปกครองที่เป็นคำสั่งเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยเฉพาะเจาะจงแต่ไม่ระบุว่าใครต้องปฏิบัติตามคำสั่งนี้ใช้กับทุกคน และสอดคล้องกับ อัมพล เจริญชีวิต (2556, หน้า 13) เพื่อควบคุมการใช้ดุลพินิจของฝ่ายปกครอง การกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ กระทำโดยจงใจ กระทำโดยประมาทเลินเล่อ กระทำโดยผิดกฎหมาย ความเสียหายเป็นผลจากการทำละเมิด และเมื่อบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรืออาจเดือดร้อนเสียหายโดยมิอาจหลีกเลี่ยงได้ ใช้สิทธิร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการพิทักษ์คุณธรรมของมหาวิทยาลัย สอดคล้องกับ สุขสมัย สุทธิบดี (2550, หน้า 9) การจะฟ้องคดีปกครอง ต่อเมื่อมีการดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการทางปกครองภายในเวลาที่กฎหมายกำหนดเสียก่อน เกี่ยวกับการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในสถาบันอุดมศึกษา เช่นการร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ของมหาวิทยาลัย ซึ่งสอดคล้องกับ กำชัย จงจักรพันธ์ (2545) หลักสิทธิมนุษยชน (Human rights) สิทธิพื้นฐานที่มนุษย์เกิดมาพร้อมกับความเท่าเทียมในแง่ของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งสอดคล้องกับศราวดี ประทุมราช (2550) สิ่งหนึ่งคิดว่ามาแต่กำเนิดสิทธิความเสมอภาคของบุคคลที่ได้รับการรับรองทั้งความคิดและการกระทำที่ไม่มีการล่วงละเมิดได้ ทั้งนี้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 การได้รับการช่วยเหลือด้านกฎหมายอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่คำนึงถึง ความแตกต่างในเรื่องเชื้อชาติ สีผิว เพศ อายุ ภาษา ศาสนาและสถานภาพทางการสังคม ความเชื่อทางการเมือง สิทธิที่ได้รับการรับรองในรูปของกฎหมาย การช่วยเหลือทางกฎหมายเพื่อเข้าถึงความยุติธรรม ที่สะดวก รวดเร็วและเป็นธรรมจากรัฐ สอดคล้องกับสิทธิมนุษยชนกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพกระทรวงยุติธรรม (2558) การให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายแก่ประชาชนระหว่างการดำเนินการทางกฎหมายเพื่อเรียกร้องความยุติธรรม การเข้าถึงความช่วยเหลือทางกฎหมาย หลักสำคัญคือ ไม่เลือกปฏิบัติ มีความเสมอภาค มีการแจ้งสิทธิและข้อมูล เพราะมนุษย์สามารถอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุขและมีศักดิ์ศรีภายใต้สังคมอันชอบธรรมจะเกิดขึ้นจากสังคมที่ใช้กฎหมายปกครอง (Rule of law) และสอดคล้องกับศราวดี ประทุมราช (2550) สิทธิเสรีภาพของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเสมอภาคในการเข้าถึงความยุติธรรม การมีหลักประกันและการรับข้อมูลข่าวสาร อารยะธรรมของโลกยุคแห่งการปกครองด้วยหลักนิติรัฐ ยึดหลักกฎหมายบนพื้นฐานความถูกต้องชอบธรรมตามหลักกฎหมายปกครอง ในแง่ของหลักประกันสิทธิเสรีภาพสิทธิมนุษยชนในมหาวิทยาลัยใช้กรณีการเข้าถึงความยุติธรรมทางกฎหมาย ตามหลักสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ ทุกคนมีสิทธิเข้าถึงความยุติธรรมอย่างเท่าเทียมภายใต้หลักนิติรัฐ ย่อมขึ้นอยู่กับเนื้อหาและกระบวนการในการเสริมสร้างสิทธิและเสรีภาพให้บุคลากร มีกลไกการช่วยเหลือทางกฎหมาย การเผยแพร่ การให้คำปรึกษา การเป็นตัวแทนทางกฎหมาย การสนับสนุนค่าใช้จ่าย

ตลอดกระบวนการยุติธรรม ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังจากดำเนินคดีในชั้นศาลทั้งทางแพ่ง อาญา การระงับข้อพิพาททางปกครอง สอดคล้องกับถวิลวดี บุรีกุล (2551) ให้ความหมายว่าการระงับข้อพิพาททางเลือกการใช้แนวทางสมานฉันท์ เป็นแนวทางเบื้องต้นไกล่เกลี่ยปัญหาความขัดแย้งภายในองค์กร มีระบบที่เข้าถึงได้ง่าย รวดเร็ว มีการดำเนินงานเป็นอิสระ มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับความต้องการผู้ใช้สิทธิ มีความต่อเนื่องและยั่งยืน และสอดคล้องกับบวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2545) ในการบริหารจัดการที่ดีหลักธรรมาภิบาล มีความสำคัญต่อการบริหารที่ดี (Good governance) และเป็นแกนหลักของหัวใจในการบริหารองค์กรและการบริหารองค์กรทางการศึกษา การบริหารบ้านเมืองและสังคมที่ดีประกอบด้วยหลักพื้นฐาน 6 ประการ คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบตรวจสอบได้ หลักความคุ้มค่า และสอดคล้องกับรัชชา ภัคคีจิตต์ (2557) แนวคิดเรื่อง Good governance ได้ปรากฏมาตั้งแต่สมัยกรีกโบราณโดยปราชญ์ชื่อ เพลโต ได้ค้นหาระบบการปกครองที่ดีในทฤษฎีการปกครองโดยหลักนิติรัฐ การยอมรับนับถือกฎหมาย ยึดกฎหมายเป็นหลักในทางระบบการปกครองสมัยโบราณ การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย ซึ่งสอดคล้องกับรัชชา ภัคคีจิตต์ (2557) การบริหารจัดการแบบบันไดของความรับผิดชอบและความรับผิดชอบในการใช้สิทธิเพื่อการร้องคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ของมหาวิทยาลัยเพื่อเปิดโอกาสให้คู่กรณีหรือผู้กระทำผิดได้รับผิดชอบและการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ สอดคล้องกับเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2551) การอุทธรณ์ร้องทุกข์ในกฎหมายปกครองรวมทั้งกระบวนการพิจารณาคดีปกครองจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินคดี โดยบุคลากรสามารถเขียนคำร้องทุกข์ด้วยตนเองได้ไม่เสียค่าใช้จ่าย สอดคล้องกับหลักการทฤษฎีการใช้ “หลักนิติรัฐ” ในกฎหมายปกครองและวิธีการจัดการปกครอง สอดคล้องกับทศพร ศิริสัมพันธ์ (2539) หลักนิติธรรมด้วยการเคารพกฎหมาย คุณธรรมส่งเสริมจริยธรรมเพื่อสร้างอัตลักษณ์แห่งมหาวิทยาลัย รัชชา ภัคคีจิตต์ (2557) เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีความโปร่งใส สอดคล้องกับศักดิ์ทิพย์ ไกรฤกษ์ (2554) มีความรับผิดชอบปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดประโยชน์สาธารณะ มีความคุ้มค่าสูงสุด โดยนำทฤษฎีระบบมาประยุกต์ใช้ คือ Input-process-output-outcome ในการเสนอกระบวนการทางกฎหมายเพื่อถ่ายทอดความเข้าใจสอดคล้องกับมานิตย์ จุมปา (2549, หน้า 3-185) การใช้สิทธิทางกฎหมายปกครองฟ้องร้องคดีปกครองนั้น การวินิจฉัยอุทธรณ์ คำสั่งทั่วไปทางปกครอง เป็นการกระทำทางปกครองที่มีลักษณะทั่วไปเป็นไปตามอำนาจหน้าที่ และสอดคล้องกับอำพล เจริญชีวินทร์ (2556 ข, หน้า 13) เพื่อควบคุมการใช้ดุลพินิจของฝ่ายปกครอง การกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ กระทำโดยจงใจ กระทำโดยประมาทเลินเล่อ กระทำโดยผิดกฎหมาย ความเสียหายเป็นผลจากการทำละเมิด ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เมื่อนำไปใช้ควรต้องมีคนให้คำปรึกษา ถึงแม้เป็น

เรื่องที่สามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง เช่น นิติกร นักกฎหมาย หรือทนายความที่มีความเชี่ยวชาญด้านการอุทธรณ์ร้องทุกข์ในกฎหมายปกครองซึ่งสอดคล้องกับกมลชัย รัตนสกาวงศ์ (2545) รวมทั้งกระบวนการพิจารณาคดีปกครองจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินคดี จึงต้องร้องคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ของมหาวิทยาลัย เพื่อเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ คณะกรรมการพิทักษ์คุณธรรมประจำมหาวิทยาลัย การใช้สิทธิในขั้นตอนก่อนฟ้องคดี สอดคล้องกับพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 เมื่อไม่พอใจผลการพิจารณาแล้วยื่นฟ้องศาลปกครอง โดยสอดคล้องกับสุรพล นิติไกรพจน์ (2555) กล่าวถึง การเกิดขึ้นของนิติสัมพันธ์ระหว่างโจทก์กับจำเลย ว่าทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร มีข้อตกลงกันอย่างไร หรือกรณีละเมิดทางปกครอง จำเลยทำอะไร หรือละเว้น ทำอะไร แล้วเกิดการโต้แย้งสิทธิอย่างไร ผิดเงื่อนไขหรือข้อตกลงอย่างไร และการกระทำของจำเลยทำให้โจทก์เสียหายอย่างไร จำเลยต้องรับผิดชอบอย่างไร เท่าไรสอดคล้องกับบรรเจิด สิงหนาม (2542) ได้มีการบอกกล่าวทวงถามให้ดำเนินการก่อนฟ้องคดีแล้วหรือไม่อย่างไร กล่าวถึง วันเวลา สถานที่เกิดเหตุ ต้องบรรยายข้อเท็จจริงตามลำดับก่อน/ หลังของเหตุการณ์ให้ชัดเจนและเข้าใจง่ายไม่สับสน หรืออาจฟ้องศาลยุติธรรม (คดีแพ่ง, คดีอาญา)ควบคู่ไปพร้อมกัน

โดยรูปแบบที่ 2 ร้องทุกข์ต่อตำรวจท้องที่หรือตำรวจกองปราบปรามแล้วส่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐหรือคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติหรือสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินเพื่อฟ้องศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบหรือศาลยุติธรรมหรือศาลปกครอง การแจ้งความร้องทุกข์กล่าวโทษ ซึ่งสอดคล้องกับสุจิต ปัญญาพุกษ์ (2559) การใช้สิทธิทางอาญาเริ่มต้นที่การแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจหน้าที่ เรื่องเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจรับคำร้องทุกข์ตามประมวลกฎหมายอาญามีผู้กระทำความผิดขึ้นจะรู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือไม่ก็ตามซึ่งกระทำให้เกิดความเสียหายต่อผู้เสียหายและการกล่าวเช่นนี้มีเจตนาให้ผู้กระทำผิดได้รับโทษสอดคล้องกับ ประมวลกฎหมายพิจารณาความอาญามาตรา 2 อนุ (7) การร้องทุกข์ต้องร้องภายในกำหนดระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด สอดคล้องกับบรรณสิทธิ์ ชื่นสงวน (2558) การร้องทุกข์ต้องร้องภายในกำหนดอายุความของความผิดนั้น ๆ ด้วยสอดคล้องกับประมวลกฎหมายพิจารณาความอาญามาตรา 95, 96, 123, 126 ร้องทุกข์ต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่มีอำนาจหน้าที่สอบสวนเพื่อให้ดำเนินการสอบสวนหาพยานหลักฐานเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามบทบัญญัติกฎหมาย สอดคล้องกับ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ (2549) การสอบสวนเสร็จสิ้นพนักงานสอบสวนจะสรุปสำนวนการสอบสวนส่งไปยังพนักงานอัยการเพื่อฟ้องคดี และสอดคล้องกับบรรณสิทธิ์ วิสชุดพิชญ์ (2538 ก) กรณีเรื่องเกี่ยวกับการกระทำทุจริตในภาครัฐ เช่น ทุจริตต่อหน้าที่ ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดใน

ตำแหน่งหรือหน้าที่หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในพฤติการณ์ที่อาจทำให้ผู้อื่นเชื่อว่ามิ
ตำแหน่งหน้าที่นั้นทั้งที่ตนไม่มี วรพจน์ วิศรุตพิชญ์ (2538 ข) ใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่เพื่อ
แสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่นหรือกระทำการอันเป็น
ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ผู้กล่าวหาแจ้งชื่อที่อยู่และลงชื่อในบันทึกการสอบสวน กรณีไม่
ต้องการเปิดเผยตัวตนให้แจ้งเจ้าหน้าที่ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารใน
การป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2551 มาตรา 64 การคุ้มครองสำหรับผู้กล่าวหาและ
ขั้นตอนการร้องทุกข์กล่าวโทษคดีทุจริตในหน่วยงานภาครัฐ คุ้มครองผู้กล่าวหาผู้เสียหาย ผู้ร้อง
ทุกข์ ผู้ทำคำร้องทุกข์กล่าวโทษ และยื่นภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับคำสั่งลงโทษทางวินัยหรือ
คำสั่งที่มีชอบด้วยกฎหมายสอดคล้องกับอมร จันทสมบุญณ์ (2556) อำนาจในการได้สวน
ข้อเท็จจริงคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐหรือคณะกรรมการป้องกัน
และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติหรือสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน กรณีความผิดตามอำนาจหน้าที่
อาจเรียกส่วนราชการ องค์กร หรือหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐมาเพื่อดำเนินการสอบสวน
เพิ่มเติม หรือเรียกเอาเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับคดีเพื่อประกอบการพิจารณาทั้งนี้สอดคล้องกับ
พระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2551 มาตรา
18-23 แล้วแต่กรณี ซึ่งก็สอดคล้องกับชาญชัย แสวงศักดิ์ (2540) กรณีมีมูลความผิดทางวินัยให้
ประธานกรรมการส่งรายงานและเอกสารพร้อมความเห็นไปยังผู้บังคับบัญชา เพื่อลงโทษทางวินัย
ตาม (มาตรา 40) ให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณาลงโทษภายใน 30 วันนับแต่รับเรื่อง ในกรณีที่ไม่พอใจ
ผลคำวินิจฉัยสามารถใช้สิทธิฟ้องต่อศาลปกครองสอดคล้องกับคิงดาม ตงตระกูล (2546) ในคดี
พิพาทอันเนื่องมาจากการกระทำทางปกครองฝ่ายเดียว เช่น คดีพิพาทเกี่ยวกับหน่วยงานทาง
ปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการออกกฎ คำสั่ง หรือ
เนื่องมาจากการกระทำอื่นใด กระทำโดยไม่มีอำนาจหรือนอกเหนืออำนาจหน้าที่ หรือไม่ปฏิบัติตาม
กฎหมาย สอดคล้องกับ โภกีน พลกุล (2538) อธิบายเพิ่มว่า ไม่ถูกต้องตามรูปแบบ ขั้นตอนและวิธีการ
อันเป็นสาระสำคัญที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำนั้น หรือโดยไม่สุจริต หรือวิธีการเลือกปฏิบัติที่
ไม่เป็นธรรม หรือคดีพิพาททางปกครองอื่น ๆ เพื่อเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามขั้นตอนของ
กฎหมาย

โดยรูปแบบที่ 3 ร้องศูนย์ดำรงธรรมหรือร้องคณะกรรมการความสงบแห่งชาติแล้วส่งฟ้อง
ศาลปกครองหรือศาลยุติธรรมหรือศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ โดยร้องทุกข์ต่อ
เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือองค์กรของรัฐฝ่ายปกครอง เพื่อให้เป็นหน่วยงานรับเรื่องประสานดำเนินการ
ในชั้นแรก ซึ่งสอดคล้องกับชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนสานต์ (2540) การที่ประชาชนบอกเล่าเรื่องราวต่อ
หน่วยงานรัฐเพื่อขอความช่วยเหลือ แก้ไขบรรเทาความเดือดร้อนหรือตรวจสอบข้อเท็จจริง จาก

ความเดือดร้อนเสียหายหรือไม่ได้รับความเป็นธรรมหรือพบเห็นการกระทำผิดกฎหมาย และทำการประสานหน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการ เพื่อขอรับความช่วยเหลือเพื่อแก้ไขความเดือดร้อนหรือข้อขัดแย้งที่มีอยู่ระหว่างบุคคลดังกล่าวกับหน่วยงานของรัฐหรือหน่วยราชการ ในการเกิดข้อพิพาท ต้องศึกษาข้อกฎหมายหรือมีที่ปรึกษากฎหมายที่มีความเชี่ยวชาญ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติคณะกรรมการกฤษฎีกา พ.ศ. 2522 มาตรา 22 วิธียื่นคำร้องเรียนร้องทุกข์ด้วยวาจาหรือร้องทุกข์เป็นหนังสือ มีรายละเอียดที่ชื่อที่อยู่ผู้ร้องทุกข์ พฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องอันเป็นต้นเหตุการกระทำผิดและคำขอให้บังคับว่าด้วยระเบียบสำนักงาน คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ขึ้นภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับคำสั่งลงโทษทางวินัย สอดคล้องกับกิตติศักดิ์ ประกติ (2541) ยื่นเรื่องร้องทุกข์ภายในเวลาอายุความร้องทุกข์ที่กฎหมายกำหนดสำหรับความผิดนั้น ๆ กรณีที่ไม่พอใจผลคำวินิจฉัยจากการร้องทุกข์สามารถใช้สิทธิฟ้องศาลเพื่อเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามขั้นตอนของกฎหมาย และสอดคล้องกับมานิตย์ จุมปา (2555 ก) คดีพิพาทอันเนื่องมาจากการละเลยต่อหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควรในลักษณะคดีตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (2) ซึ่งมาตรา 72 วรรคหนึ่ง (2) บัญญัติให้อำนาจศาลปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ภายในเวลาที่ศาลปกครองกำหนด เพื่อเข้าสู่กระบวนการทางกฎหมาย

โดยรูปแบบที่ 4 ร้องคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา, ร้องคณะกรรมการการอุดมศึกษา, ร้องกระทรวงศึกษาธิการ, ฟ้องศาลปกครอง ด้วยพระราชบัญญัติข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2559 ข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษาผู้ใดถูกสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดขั้นเงินเดือนให้ใช้สิทธิอุทธรณ์ต่อสภาสถาบันอุดมศึกษาภายใน 90 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งสอดคล้องกับบรรเจิด สิงหนาด (2542) หรือกรณีถูกสั่งให้ออกจากราชการหรือถูกสั่งลงโทษปลดออกหรือไล่ออกใช้สิทธิอุทธรณ์ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่ ก.พ.อ.กำหนด สอดคล้องกับสุรพล ศรีบุญทรง (2559 ก) ให้พิจารณาเรื่องอุทธรณ์ให้เสร็จภายในระยะเวลาข้อบังคับของ ก.พ.อ.ไม่เกิน 90 วัน สอดคล้องกับพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2547 (2547, มาตรา 61-62) หากเห็นว่าตนไม่ได้รับความเป็นธรรมหรือมีความคับข้องใจเนื่องจากการกระทำหรือคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ยกเว้นการสั่งลงโทษทางวินัยหรือถูกตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยให้ร้องทุกข์ต่อสภาสถาบันอุดมศึกษาภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งถึงการกระทำ กรณีที่ผู้ร้องทุกข์ไม่พอใจในผลของการพิจารณาหรือการพิจารณาไม่เสร็จตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ต้องมีรายละเอียดสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิด สอดคล้องกับมานิตย์ จุมปา (2555 ก) ต้องมีรายละเอียดสำคัญ วัน เดือน ปี ชื่อและตำแหน่งของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ข้อกฎหมายที่อ้างอิง สอดคล้องกับพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการ

ทางปกครอง พ.ศ. 2539 (2539, มาตรา 35, 37, 44) หลักฐานประกอบในคำสั่งทางปกครอง คำวินิจฉัยของคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองเรื่องเสร็จที่ 538/2541 และกรณีที่ไม่พอใจผลการพิจารณาให้ใช้สิทธิฟ้องศาลปกครองซึ่งสอดคล้องกับชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนสานต์ (2541) ใช้สิทธิฟ้องศาลปกครองภายในอายุความที่กฎหมายกำหนดสำหรับความผิดนั้น ๆ เงื่อนไขเกี่ยวกับระยะเวลาในการฟ้องคดี 3 กรณี คือ คดีปกครองทั่วไปต้องฟ้องคดีภายใน 90 วัน นับแต่วันที่รู้หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี ถ้าเกี่ยวกับการกระทำละเมิดสัญญาทางปกครองต้องฟ้องภายใน 1 ปี แต่ต้องไม่เกิน 10 ปี นับแต่วันที่รู้หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี และ เกี่ยวกับการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะหรือสถานะของบุคคลการฟ้องคดี ไม่มีอายุความ อาจฟ้องเมื่อใดก็ได้

โดยรูปแบบที่ 5 สำนักงานคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม, สำนักงานอัยการ (พิเศษ) ฝ่ายคดีปกครอง ดำเนินการเจรจาไกล่เกลี่ยก่อนการฟ้องคดี(กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์) การยื่นคำร้องตามแบบฟอร์มสำนักงานคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และคำร้องเข้าเงื่อนไขการเจรจา ซึ่งสอดคล้องกับกฤษฎีกา พ.ร.บ. (2552) ไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องคดีปกครองต้องมีรายละเอียดของผู้ร้อง เช่น ชื่อ-สกุล ที่อยู่ อายุ อาชีพและอื่น ๆ มีรายละเอียดข้อเท็จจริงและพฤติการณ์พอที่เข้าใจต้นเหตุของข้อร้องทุกข์/ ความเดือดร้อนเสียหาย/ไม่ได้รับความยุติธรรม ประกอบกับเอกสารพยานหลักฐานที่สำคัญทั้งบุคคลวัตถุที่เกี่ยวข้องซึ่งสอดคล้องกับสรุปผลนิติกรพจน์ (2555) ต้องมีชื่อที่อยู่ของหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นต้นเหตุแห่งข้อพิพาท และการไกล่เกลี่ยอาจเป็นประโยชน์แก่คู่กรณีทุกฝ่ายและมีทางเป็นไปได้พร้อมคำขอที่ผู้ร้องต้องการให้บังคับ/พร้อมลงลายมือชื่อผู้ร้องขอ สอดคล้องกับระเบียบสำนักงานคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ อธิบายว่าเมื่อรับเรื่องแล้วสำนักงานอัยการจะมีหนังสือนัดคู่กรณีทุกฝ่ายเข้าไกล่เกลี่ยพร้อมกัน ตามวัน เวลาที่กำหนดหากกรณีสามารถตกลงกันได้ เรียกว่าเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในรูปแบบสมานฉันท์ (Restorative justice) เพื่อรับการแก้ไขเยียวยาความเดือดร้อนหรือเสียหายโดยไม่เกิดการฟ้องคดีให้เป็นการเสียเวลาและค่าใช้จ่ายอย่างสูง อีกทั้งรักษาความสัมพันธ์อันดีระหว่างคู่กรณีสอดคล้องกับจุฑารัตน์ เอื้ออำนวย (2540) เป้าหมายของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์คือการชดเชยความเสียหายไม่ว่าจะทางทรัพย์สิน ทางกาย จิตใจ รวมถึง เกียรติภูมิ อำนาจ สิทธิ และความสามัคคี และสอดคล้องกับ ระเบียบสำนักงานอัยการการสูงสุด ว่าด้วยการช่วยเหลือทางกฎหมาย ใช้ศูนย์ไกล่เกลี่ยประนอมข้อพิพาท (Mediation/arbitration centers) เช่น ศาลหมู่บ้าน/ ศาลประนอมข้อพิพาท/ กระบวนการยุติธรรมคู่ขนาน เพื่อไกล่เกลี่ยคดีที่ยอมความกันได้หรือยุติความขัดแย้งในระดับหนึ่ง อันจะช่วยลดปริมาณคดีที่จะเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมได้ หรือการชะลอการฟ้อง (Suspended in prosecution) เป็นการใช้ดุลพินิจของพนักงานอัยการที่จะสั่งชะลอการฟ้องคดีที่อยู่ในหลักเกณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนดเพื่อลดคดีบางประเภทที่จะขึ้นสู่ศาล

เพื่อศึกษารูปแบบ ขั้นตอน วิธีการปฏิบัติการใช้กฎหมายที่พึงประสงค์ของบุคลากร มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ เมื่อบุคลากรของรัฐด้านอาจารย์และพนักงานฝ่ายสนับสนุน เมื่อมี ปัญหาที่คณะผู้บริหาร และต้องการใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ขั้นตอนและวิธี ปฏิบัติเพื่อเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล 13 ช่องทาง แนว ปฏิบัติที่ชัดเจนในแต่ละวิธีการเข้าถึงกฎหมายตามทฤษฎีระบบ Input-process-output-outcome มี รายละเอียดแต่ละขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติ ดังนี้

1. ร้องคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ของมหาวิทยาลัย

Input (ปัจจัยนำเข้า) กรณีเกิดปัญหาข้อพิพาทขึ้นจากนิติกรรมทางปกครอง คำสั่งทั่วไป ทางปกครอง ปฏิบัติการทางปกครอง สัญญาทางปกครอง การใช้สิทธิร้องทุกข์ร้องเรียนเบื้องต้น บุคลากรต้องได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรืออาจเดือดร้อนหรือเสียหายอันไม่อาจหลีกเลี่ยง ได้ ไม่ว่าจะมีความรู้หรือไม่มีความรู้ก็ตาม อันเนื่องมาจากการกระทำหรือละเว้นการกระทำของ หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐจากคำสั่งทางปกครอง การกระทำทางปกครอง หรือ สัญญาทางปกครอง ซึ่งสอดคล้องกับมานิตย์ จุมปา (2545, หน้า 3-185) การใช้สิทธิทางกฎหมาย ปกครองฟ้องร้องคดีปกครองนั้น จำแนกการกระทำได้ 4 รูปแบบ คือ นิติกรรมทางปกครอง คำสั่ง ทั่วไปทางปกครอง ปฏิบัติการทางปกครอง สัญญาทางปกครอง โดยนิติกรรมทางปกครองหรือ คำสั่งทางปกครองโดยลักษณะเป็นการกระทำทางปกครองที่เป็นการแสดงออกซึ่งเจตนา (Juristic act) ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง เช่น การเพิกถอนคำสั่งต่าง ๆ การออกใบอนุญาต การออกใบรับรอง การวินิจฉัยอุทธรณ์ คำสั่งทั่วไปทางปกครอง เป็นการกระทำทางปกครองที่มีลักษณะทั่วไปทาง ปกครองที่เป็นคำสั่งเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจง แต่ไม่ระบุว่าใครต้องปฏิบัติตามคำสั่งนี้ใช้ กับทุกคน ปฏิบัติการทางปกครองมีลักษณะเป็นการใช้กำลังทางกายภาพ (Real act) เข้าดำเนินการ เพื่อให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ และสอดคล้องกับอำพล เจริญชีวิต (2546, หน้า 13) เพื่อควบคุม การใช้ดุลพินิจของฝ่ายปกครอง การกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ กระทำโดยจงใจ กระทำโดย ประมาทเลินเล่อ กระทำโดยผิดกฎหมาย ความเสียหายเป็นผลจากการทำละเมิด ขั้นตอนและวิธี ปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เมื่อนำไปใช้ควรต้องมีคนให้คำปรึกษาถึงแม้เป็นเรื่องที่ สามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง เช่น นิติกร นักกฎหมาย หรือทนายความที่มีความเชี่ยวชาญด้าน การอุทธรณ์ร้องทุกข์ในกฎหมายปกครองซึ่งสอดคล้องกับกมลชัย รัตนสากววงศ์ (2542) รวมทั้ง กระบวนการพิจารณาคดีปกครองจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินคดี โดยบุคลากรสามารถ เขียนคำร้องทุกข์ด้วยตนเองได้ไม่เสียค่าใช้จ่าย และหากกรณีมีประเด็นเนื้อหาที่ซับซ้อนในลักษณะ สำคัญต้องได้รับการกลั่นกรองพิเศษก่อนดำเนินการ ควรให้มีทนายความดำเนินการเรื่องเอกสาร และเขียนคำร้องให้ครบทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายจะมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น (กรณีให้ทนายความ

ดำเนินการอาจมีค่าใช้จ่ายประมาณ 2,000-4,000 บาท หรือตามที่ตกลงกัน) ควรเตรียมเอกสารพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีให้ครบทุกประเด็นข้อพิพาทอีกทั้งระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ต้องศึกษาอย่างละเอียดและนำมาประกอบในสำนวนคดีให้ครบถ้วนสอดคล้องกับงานวิจัยของสุชาติ เวโรจน์ (2556) ศึกษาเรื่องการฟ้องคดีปกครอง และการเตรียมพร้อมก่อนฟ้องคดีและพยานหลักฐานทางคดี

Process (กระบวนการ) โดยในการร้องทุกข์สามารถร้องด้วยวาจาและให้เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์จัดบันทึกข้อความที่ร้องทุกข์ให้ก็ได้ หรือเขียนคำร้องทุกข์เป็นหนังสือยื่นต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ หรือเขียนจดหมายร้องทุกข์และส่งถึงเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบของหน่วยงานรับเรื่องราวร้องทุกข์ของคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ของมหาวิทยาลัยสอดคล้องกับคู่มือการเขียนอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยและร้องทุกข์ของสำนักงาน ก.พ. โดยมีรายละเอียดตามที่กำหนด เช่น ชื่อนามสกุล ที่อยู่ติดต่อได้ของผู้ร้องทุกข์ สถานที่ทำงาน ติดต่อกลับหรือเบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้ หรือ/ อีเมล (ถ้ามี) รายละเอียดข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องอันเป็นต้นเหตุของข้อร้องเรียนร้องทุกข์ พร้อมด้วยเอกสารหรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อร้องเรียนร้องทุกข์ ในจำนวนเพียงพอที่จะทำให้ทราบและเข้าใจถึงพฤติการณ์ของการกระทำที่เป็นต้นเหตุของข้อขัดแย้งเพื่อประกอบการพิจารณา มีชื่อที่อยู่ของหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้เป็นต้นเหตุแห่งการร้องทุกข์เพื่อเรียกตัวเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานนั้น ๆ มาให้ข้อมูลหรือสอบข้อเท็จจริงพร้อมกับคำขอที่ผู้ร้องต้องการให้บังคับ แล้วลงลายมือชื่อผู้ร้องเรียน/ ร้องทุกข์ยื่นต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับคำสั่งลงโทษทางวินัย สอดคล้องกับพระราชบัญญัติข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551

Output-outcome (ผลลัพธ์) เมื่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ได้รับเรื่องแล้วจะดำเนินการพิจารณาให้เสร็จภายใน 90 วัน นับแต่วันรับเรื่องและแจ้งผลให้ผู้ร้องทราบ สอดคล้องกับบรรเจิด สิงคนดี (2542) หากผู้ร้องไม่พอใจในผลการพิจารณาให้ใช้สิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองภายใน 90 วัน นับแต่วันทราบคำสั่งหรือภายใน 1 ปี (แล้วแต่กรณี) นับแต่วันที่อยู่หรือความรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี สอดคล้องกับประยูร กาญจนกุล (2537) ถือว่าได้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามที่พึงประสงค์นับแต่วันที่ได้รับเรื่องราวร้องทุกข์เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามขั้นตอนของกฎหมายกฎหมาย

2. ฟ้องศาลปกครอง

Input (ปัจจัยนำเข้า) ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเมื่อนำไปใช้ควรมีคนให้คำปรึกษาถึงแม้เป็นเรื่องที่สามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง เช่น นิติกร หรือทนายความที่มีความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายปกครองรวมทั้งรายละเอียดกระบวนการพิจารณาคดีปกครองมี

ความแตกต่างกับการพิจารณาคดีในศาลยุติธรรม การเตรียมเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ที่คู่กรณีต้องนำเสนอต่อศาลประกอบการพิจารณาคดีเป็นสิ่งสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินคดี โดยบุคคลสามารถเขียนคำร้องทุกข์ด้วยตนเองได้ไม่เสียค่าใช้จ่าย และหากกรณีมีประเด็นเนื้อหาที่ซับซ้อนในลักษณะสำคัญต้องได้รับการกลั่นกรองพิเศษก่อนดำเนินการ ควรให้มีทนายความดำเนินการเรื่องเอกสารและเขียนคำร้องให้ครบทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายจะมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น (กรณีให้ทนายความดำเนินการอาจมีค่าใช้จ่าย (ตามที่ตกลงกัน) ควรเตรียมเอกสารพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีให้ครบทุกประเด็นข้อพิพาทอีกทั้งระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ต้องศึกษาอย่างละเอียดและนำมาประกอบในสำนวนคดีให้ครบถ้วน (สมคิด เลิศไพฑูรย์, 2543)

Process (กระบวนการ) เนื่องจากเป็นขั้นตอนการยื่นคำฟ้องซึ่งมีความสำคัญ โดยประเด็นข้อพิพาทหรือการนำเสนอพยานหลักฐานต้องมีการรวบรวมให้ครบตามเนื้อหาหรือประเด็นพิพาทที่เกิดขึ้นเพื่อให้ครบตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดและเข้าใจขั้นตอนในกระบวนการพิจารณาคดีและเงื่อนไขการฟ้องคดีปกครอง เช่น ผู้มีสิทธิฟ้องคดีต้องเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรืออาจเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้ หรือคำขอในคำฟ้องให้ศาลมีคำสั่งบังคับเพื่อแก้ไขความเดือดร้อนเสียหาย หรือขอให้ลงโทษผู้กระทำความผิด กรณีเป็นนิติบุคคลไม่ว่าจะเป็นโจทก์หรือจำเลย ต้องมีการบรรยายสถานะของนิติบุคคล กล่าวถึงการเกิดขึ้นของนิติสัมพันธ์ระหว่างโจทก์กับจำเลย ว่าทำอะไรมาก่อน เมื่อไหร่ อย่างไร มีข้อตกลงกันอย่างไร หรือกรณีละเมิดทางปกครอง จำเลยทำอะไรมาก่อน หรือละเว้น ทำอะไร แล้วเกิดการโต้แย้งสิทธิอย่างไร ผิดเงื่อนไขหรือข้อตกลงอย่างไร และการกระทำของจำเลยทำให้โจทก์เสียหายอย่างไร จำเลยต้องรับผิดชอบอย่างไรเท่าไร ได้มีการบอกกล่าวทวงถามให้ดำเนินการก่อนฟ้องคดีแล้วหรือไม่อย่างไร กล่าวถึง วันเวลา สถานที่เกิดเหตุ ต้องบรรยายข้อเท็จจริงตามลำดับก่อน/ หลังของเหตุการณ์ให้ชัดเจนและเข้าใจง่าย ไม่สับสน ให้ทนายความได้ตรวจสอบข้อมูลอย่างละเอียดประกอบกับบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับข้อพิพาท มีค่าใช้จ่ายตามลักษณะแห่งคดี เช่น ค่าฤชาธรรมเนียมศาล กรณีที่ฟ้องคดีขอให้สั่งให้ใช้เงินหรือส่งมอบทรัพย์สินอันสืบเนื่องจากคดีตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3) หรือ (4) ทุนทรัพย์ไม่เกิน 50 ล้านบาท เสียร้อยละ 2 ไม่เกิน 200,000 บาท ส่วนที่เกิน 50 ล้านบาทขึ้นไป ร้อยละ 0.1 เป็นต้น โดยคำฟ้องต้องครบเงื่อนไขการฟ้องคดีปกครอง เช่น ผู้มีสิทธิฟ้องคดีต้องเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรืออาจเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้ หรือคำขอในคำฟ้องให้ศาลมีคำสั่งบังคับเพื่อแก้ไขความเดือดร้อนเสียหาย เช่น ขอให้เพิกถอนกฎหรือคำสั่ง หรือสั่งห้ามกระทำ หรือสั่งให้บุคคลกระทำหรือละเว้นการกระทำ หรือเงื่อนไขเกี่ยวกับการเยียวยา แก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายแก่ผู้ฟ้องคดี เกี่ยวกับเอกสารที่ยื่นต่อศาล ที่สำคัญ เงื่อนไขเกี่ยวกับระยะเวลา

ในการฟ้องคดี 3 กรณี คือ คดีปกครองทั่วไปต้องฟ้องคดีภายใน 90 วัน นับแต่วันที่รู้หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี ถ้าเกี่ยวกับการกระทำละเมิดสัญญาทางปกครองต้องฟ้องภายใน 1 ปี แต่ต้องไม่เกิน 10 ปี นับแต่วันที่รู้หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี และเกี่ยวกับการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะหรือสถานะของบุคคลการฟ้องคดี ไม่มีอายุความ อาจจะฟ้องเมื่อใดก็ได้ โดยในคำฟ้องต้องมีรายละเอียดข้อเท็จจริง พฤติการณ์การทำความผิด ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่ได้กล่าวหาว่าจำเลยกระทำความผิดเพียงพอที่จะทำให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้เป็นอย่างดี และมีชื่อ ที่อยู่ อายุ อาชีพและอื่น ๆ คำบรรยายฟ้องต้องครบองค์ประกอบความผิดตามกฎหมาย และมีเอกสาร หลักฐาน ทั้งพยานบุคคล พยานวัตถุที่เกี่ยวข้องประกอบข้อกล่าวหาเพื่อยืนยันการทำความผิด ระบุชื่อและที่อยู่ของหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นต้นเหตุแห่งการฟ้องคดีและ/ หรือที่ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดให้ชัดเจน แล้วลงลายมือชื่อผู้ฟ้องคดี โดยต้องระบุคำขอที่ต้องการให้ศาลบังคับให้เกิดขึ้นด้วย

Output-outcome (ผลลัพธ์) เมื่อศาลรับคดีไว้พิจารณาแล้ว ศาลจะสืบเสาะข้อเท็จจริง/ พยานหลักฐาน/และเอกสารอื่น ๆ เพิ่มเติมอย่างละเอียดครบถ้วนและเพียงพอประกอบการพิจารณาคดี ตุลาการเจ้าของสำนวนและตุลาการผู้แถลงคดีดำเนินการตามกระบวนการพิจารณา/ ผู้พิพากษาครอบงำองค์คณะพิจารณาคดี เมื่อศาลรับฟ้องคดีและดำเนินกระบวนการพิจารณาตามขั้นตอนกฎหมายถือว่าได้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามที่พึงประสงค์หรือได้รับการแก้ไขเยียวยาความเดือดร้อนหรือความเสียหายตามขั้นตอนของกฎหมาย เช่น การได้เข้ายื่นเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ตามระเบียบขั้นตอนและวิธีปฏิบัติของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ หรือหน่วยงานได้รับเรื่องไว้พิจารณาแล้วหรือศาลปกครองรับฟ้องคดีไว้พิจารณา

3. ฟ้องศาลยุติธรรม

Input (ปัจจัยนำเข้า) ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเมื่อนำไปใช้ มีขั้นตอนและวิธีปฏิบัติ คือ ต้องมีคนให้คำปรึกษาและควรเป็นนายความที่มีความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายเฉพาะด้านกฎหมายปกครองที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายอาญาและค่าเสียหายทางแพ่ง เช่น กรณีหมิ่นประมาท หรือการกระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ คดีแพ่งเรียกค่าเสียหายกรณีละเมิดรวมทั้งเข้าใจรายละเอียดกระบวนการพิจารณาคดีจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินคดี เนื่องจากเป็นขั้นตอนการยื่นคำฟ้องซึ่งมีความสำคัญ โดยประเด็นข้อพิพาทหรือการนำเสนอพยานหลักฐานต้องมีการรวบรวมให้ครบตามเนื้อหาหรือประเด็นพิพาทที่เกิดขึ้นเพื่อให้ครบตามเงื่อนไขการฟ้องคดีที่กฎหมายกำหนด เพื่อให้ทนายความได้ตรวจสอบข้อมูลอย่างละเอียดครอบคลุมประกอบกับบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับข้อพิพาทนั้น โดยมีค่าใช้จ่ายตามลักษณะแห่งคดี เช่น ค่าฤชาธรรมเนียมศาลทนายทนายไม่เกิน 50 ล้านบาท เสียร้อยละ 2 ไม่เกิน 200,000 บาท ส่วนที่

เกิน 50 ล้านบาทขึ้นไป ร้อยละ 0.1 เป็นต้น (กรณีเงินประกันตัวจำเลยคดีอาญาคือฐานความผิดและอัตราโทษ มาตรา 326,327 ประมาณ 10,000 บาทขึ้นไป และมาตรา 328 ประมาณ 100,000 บาทขึ้นไป หรือแล้วแต่กรณี)

Process (กระบวนการ) การเสนอคำฟ้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจหรืออยู่ในเขตอำนาจศาลที่จะรับคดีไว้พิจารณาได้ เช่นกรณีที่ต้องฟ้องคดีให้ถูกศาลในคำฟ้องต้องครบเงื่อนไขการฟ้องคดีแพ่ง/อาญา ผู้มีสิทธิฟ้องคดีต้องเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรืออาจเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้ หรือคำขอในคำฟ้องให้ศาลมีคำสั่งบังคับเพื่อแก้ไขความเดือดร้อนเสียหาย หรือขอให้ลงโทษผู้กระทำความผิด กรณีเป็นนิติบุคคลไม่ว่าจะเป็นโจทก์หรือจำเลย ต้องมีการบรรยายสถานะของนิติบุคคล กล่าวถึงการเกิดขึ้นของนิติสัมพันธ์ระหว่างโจทก์กับจำเลย ว่าทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร มีข้อตกลงกันอย่างไร หรือกรณีละเมิด จำเลยทำอะไร หรือละเว้นทำอะไร แล้วเกิดการโต้แย้งสิทธิอย่างไร ผิดเงื่อนไขหรือข้อตกลงอย่างไร และการกระทำของจำเลยทำให้โจทก์เสียหายอย่างไร จำเลยต้องรับผิดชอบอย่างไร เท่าไร ได้มีการบอกกล่าวทวงถามแล้วหรือไม่อย่างไร หรือในคดีอาญาต้องกล่าวถึง วันเวลา สถานที่เกิดเหตุ ต้องบรรยายข้อเท็จจริงตามลำดับก่อน/หลังของเหตุการณ์ให้ชัดเจนและเข้าใจง่ายไม่สับสน มีรายละเอียดของผู้ฟ้องและผู้ถูกฟ้อง เช่น ชื่อ ที่อยู่ อายุ อาชีพและอื่น ๆ คำฟ้องต้องมีรายละเอียดข้อเท็จจริงและพฤติการณ์แห่งความผิดที่กระทำข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่กล่าวหาว่าจำเลยกระทำผิดเพียงพที่จะทำให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ครบองค์ประกอบความผิดตามกฎหมาย และมีเอกสาร หลักฐาน ทั้งพยานบุคคล พยานวัตถุที่เกี่ยวข้องเพื่อยืนยันประกอบการกระทำความผิดพร้อมต้องลงลายมือชื่อผู้ฟ้องและคำขอที่ต้องการให้ศาลบังคับ

Output-outcome (ผลลัพธ์) เมื่อศาลรับฟ้องคดีแล้ว ศาลอาจนัดพร้อมคู่ความเพื่อไต่ถามถ้อยคำ/ นัดสืบพยาน โจทก์/ สืบพยานจำเลย ยื่นหลักฐานครบถ้วนและพยานบุคคลหรือพยานวัตถุประกอบการพิจารณาอื่น ๆ อย่างเพียงพอศาลดำเนินการตามกระบวนการพิจารณาคดี/ ผู้พิพากษาครอบครองคณะออกนั่งพิจารณาคดีตามขั้นตอนวิธีพิจารณาความของศาลถือว่าได้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมที่พึงประสงค์ตามขั้นตอนของกฎหมาย

4. ร้องคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐ

Input (ปัจจัยนำเข้า) ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเมื่อนำไปใช้ มีขั้นตอนและวิธีปฏิบัติ คือควรมีคนให้คำปรึกษา เช่น นิติกร นักกฎหมาย หรือทนายความที่มีความเชี่ยวชาญด้านการอุทธรณ์ร้องทุกข์ในกฎหมายปกครองเกี่ยวกับช่วยการป้องกันการกระทำผิดในหน่วยงานภาครัฐ รวมทั้งเข้าใจกระบวนการพิจารณาคดีจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินคดี โดยบุคลากรสามารถเขียนคำร้องทุกข์ด้วยตนเองได้ไม่เสียค่าใช้จ่าย และหากกรณีมีประเด็นเนื้อหา

ที่ซับซ้อนในลักษณะสำคัญต้องได้รับการกลั่นกรองพิเศษก่อนดำเนินการ ควรให้มีนายความดำเนินการเรื่องเอกสารและเขียนคำร้องให้ครบทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายจะมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น (กรณีให้นายความดำเนินการอาจมีค่าใช้จ่ายประมาณ 2,000-10,000 บาท หรือแล้วแต่จะตกลงกัน) ควรเตรียมเอกสาร พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีให้ครบทุกประเด็น ข้อพิพาทอีกทั้งระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ต้องศึกษาอย่างละเอียดและนำมาประกอบในสำนวนคดีให้ครบถ้วน

Process (กระบวนการ) โดยในการร้องทุกข์สามารถร้องด้วยวาจาและให้เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์จัดบันทึกข้อความที่ร้องทุกข์ให้ก็ได้หรือเขียนคำร้องทุกข์เป็นหนังสือยื่นต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์หรือเขียนจดหมายร้องทุกข์และส่งถึงเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบของหน่วยงานรับเรื่องราวร้องทุกข์ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐโดยมีรายละเอียดตามที่กำหนด เช่น ชื่อนามสกุล ที่อยู่ติดต่อได้ของผู้ร้องทุกข์ สถานที่ทำงานติดต่อกลับหรือเบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้ หรือ/ อีเมล (ถ้ามี) คำร้องต้องเข้าเงื่อนไขการอำนาจหน้าที่ (ปปท.) ดำเนินการได้และผู้มีสิทธิยื่นคำร้องต้องเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรืออาจเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้ หรือคำขอในคำร้องที่ต้องการให้มีค่าบังคับเพื่อแก้ไขความเดือดร้อนเสียหาย หรือขอให้ลงโทษผู้กระทำความผิดกรณีเป็นนิติบุคคลไม่ว่าจะเป็นโจทก์หรือจำเลย ต้องมีการบรรยายสถานะของนิติบุคคล กล่าวถึงการเกิดขึ้นของนิติสัมพันธ์ระหว่างโจทก์กับจำเลยว่าทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร มีข้อตกลงกันอย่างไร หรือกรณีละเมิด จำเลยทำอะไร หรือละเว้น ทำอะไร แล้วเกิดการโต้แย้งสิทธิอย่างไร ผิดเงื่อนไขหรือข้อตกลงอย่างไร และการกระทำของจำเลยทำให้โจทก์เสียหายอย่างไร จำเลยต้องรับผิดชอบอย่างไร เท่าไร ได้มีการบอกกล่าวทวงถามแล้วหรือไม่อย่างไร และกล่าวถึง วันเวลา สถานที่เกิดเหตุ ต้องบรรยายข้อเท็จจริงตามลำดับก่อน/ หลังของเหตุการณ์ให้ชัดเจนและเข้าใจง่าย รายละเอียดข้อเท็จจริงหรือพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องอันเป็นต้นเหตุของข้อร้องเรียนร้องทุกข์ พร้อมด้วยเอกสารหรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อร้องเรียนร้องทุกข์ในจำนวนเพียงพอที่จะทำให้ทราบและเข้าใจถึงพฤติกรรมของการกระทำที่สื่อถึงการทุจริตอันเป็นต้นเหตุของข้อขัดแย้งเพื่อประกอบการพิจารณา มีชื่อที่อยู่ของหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้เป็นต้นเหตุแห่งการร้องทุกข์เพื่อเรียกตัวเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานนั้น ๆ มาให้ข้อมูลหรือสอบข้อเท็จจริงพร้อมกับคำขอที่ผู้ร้องต้องการให้บังคับ แล้วลงลายมือชื่อผู้ร้องเรียน/ ร้องทุกข์ยื่นต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่รับคำสั่งลงโทษทางวินัยหรือรู้เหตุพฤติกรรมสื่อถึงการทุจริต

Output-outcome (ผลลัพธ์) เมื่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตได้รับเรื่องแล้วจะดำเนินการพิจารณาโดยเร็วและประสานหน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการ หากกรณี

ไม่พอใจในผลการพิจารณาให้ใช้สิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองหรือศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ภายใน 90 วัน นับแต่วันทราบคำสั่งหรือภายใน 1 ปี (แล้วแต่กรณี) นับแต่วันที่รู้หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี ถือว่าได้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามที่พึงประสงค์นับแต่วันที่รับเรื่องราวร้องทุกข์เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามขั้นตอนของกฎหมาย

5. ร้องคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

Input (ปัจจัยนำเข้า) ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเมื่อนำไปใช้ มีขั้นตอนและวิธีปฏิบัติ โดยบุคลากรสามารถเขียนคำร้องทุกข์ด้วยตนเองได้ไม่เสียค่าใช้จ่าย และหากกรณีมีประเด็นเนื้อหาที่ซับซ้อนในลักษณะสำคัญต้องได้รับการกลั่นกรองพิเศษก่อนดำเนินการ ควรให้มีทนายความดำเนินการเรื่องเอกสารและเขียนคำร้องให้ครบทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย จะมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น (กรณีให้ทนายความดำเนินการอาจมีค่าใช้จ่ายประมาณ 2,000-10,000 บาท หรือตามที่ตกลงกัน) ควรเตรียมเอกสาร พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีให้ครบทุกประเด็นข้อพิพาทอีกทั้งระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ต้องศึกษาอย่างละเอียดและนำมาประกอบในสำนวนคดีให้ครบถ้วน

Process (กระบวนการ) โดยในการร้องทุกข์สามารถร้องด้วยวาจาและให้เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานจดบันทึกข้อความที่ร้องทุกข์ให้ก็ได้หรือเขียนคำร้องทุกข์เป็นหนังสือยื่นต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตหรือเขียนจดหมายร้องทุกข์ส่งถึงเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบของหน่วยงานรับเรื่องราวร้องทุกข์ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ปปช.) โดยมีรายละเอียดตามที่กำหนด เช่น ชื่อ นามสกุล ที่อยู่ สถานที่ทำงานติดต่อกลับ หรือเบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้ หรือ/ อีเมล (ถ้ามี) คำร้องต้องเข้าใจเนื้อหาที่สามารถดำเนินการได้และผู้มีสิทธิยื่นคำร้องต้องเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรืออาจเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะ กรณีเป็นนิติบุคคล ต้องมีการบรรยายสถานะของนิติบุคคล การเกิดขึ้นของนิติสัมพันธ์ระหว่างโจทก์กับจำเลยว่าทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร มีข้อตกลงกันอย่างไร หรือกรณีละเมิดทางปกครอง จำเลยทำอะไร หรือละเว้นทำอะไร แล้วเกิดการโต้แย้งสิทธิอย่างไร ผิดเงื่อนไขหรือข้อตกลงอย่างไร และการกระทำของจำเลยทำให้โจทก์เสียหายอย่างไร จำเลยต้องรับผิดชอบอย่างไร เท่าไร ได้มีการบอกกล่าวทวงถามแล้วหรือไม่อย่างไร และกล่าวถึง วันเวลา สถานที่เกิดเหตุ ต้องบรรยายข้อเท็จจริงตามลำดับก่อน/ หลังของเหตุการณ์ให้ชัดเจนและเข้าใจถึงพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องอันเป็นต้นเหตุของข้อร้องเรียนร้องทุกข์ พร้อมด้วยเอกสารหรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องในจำนวนเพียงพอที่จะทำให้ทราบและเข้าใจถึงข้อกล่าวหาและการกระทำที่ส่งถึงการทุจริตเพื่อประกอบการพิจารณา มีชื่อที่อยู่ของหน่วยงานหรือที่เป็นต้นสังกัดหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้เป็นต้นเหตุแห่งการร้องเรียนร้องทุกข์เพื่อเรียกตัวเจ้าหน้าที่

หรือหน่วยงานนั้น ๆ มาให้ข้อมูลหรือสอบข้อเท็จจริง โดยมีคำขอที่ต้องการให้มีคำบังคับเพื่อแก้ไขความเดือดร้อนเสียหาย หรือขอให้ลงโทษผู้กระทำความผิดพร้อมลงลายมือชื่อผู้ร้องเรียน/ ร้องทุกข์แล้วยื่นเรื่องต่อ ปปช.ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับคำสั่งที่มีขอบหรือนับแต่รู้เหตุพฤติการณ์ต่อการทุจริตไม่เกิน 3-5 ปี นับแต่รู้หรือมีเหตุอันควรรู้เรื่องความผิดที่กระทำ

Output-outcome (ผลลัพธ์) เมื่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพิจารณาตรวจสอบเอกสารรับเรื่องเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ที่ถูกกระทำและพยานหลักฐานที่ใช้ประกอบการร้องเรียนในเบื้องต้น แล้วดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงไปยังหน่วยงานสังกัดเกี่ยวกับข้อมูลการร้องเรียนร้องทุกข์กล่าวโทษเพื่อไต่สวนหาพยานหลักฐานอันเป็นมูลเหตุข้อพิพาทประกอบการดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริง ส่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือประสานหน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการหรืออาจส่งอัยการฟ้องศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ (แล้วแต่กรณี) แจ้งผู้ร้องทราบกรณีไม่พอใจคำวินิจฉัยให้ใช้สิทธิฟ้องศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบหรือศาลปกครอง ภายใน 90 วัน หรือภายใน 1 ปี นับแต่รู้หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี (แล้วแต่กรณี) ถือว่าได้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามที่พึงประสงค์นับแต่วันที่รับเรื่องราวร้องทุกข์เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามขั้นตอนของกฎหมาย

6. ร้องสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน

Input (ปัจจัยนำเข้า) ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเมื่อนำไปใช้ มีขั้นตอนและวิธีปฏิบัติ โดยบุคลากรสามารถเขียนคำร้องทุกข์ด้วยตนเองได้ไม่เสียค่าใช้จ่าย และหากกรณีมีประเด็นเนื้อหาที่ซับซ้อนในลักษณะคดีสำคัญต้องได้รับการกลั่นกรองพิเศษก่อนดำเนินการ ควรให้มีทนายความดำเนินการเรื่องเอกสารและเขียนคำร้องให้ครบทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายจะมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น (กรณีให้ทนายความดำเนินการอาจมีค่าใช้จ่ายประมาณ 2,000-10,000 บาท หรือตามที่ตกลงกัน) ควรเตรียมเอกสาร พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีให้ครบทุกประเด็นข้อพิพาทอีกทั้งระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ต้องศึกษาอย่างละเอียดและนำมาประกอบในสำนวนคดีให้ครบถ้วน

Process (กระบวนการ) โดยในการร้องทุกข์สามารถร้องด้วยวาจาและให้เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานจดบันทึกข้อความที่ร้องทุกข์ให้ก็ได้หรือเขียนคำร้องทุกข์เป็นหนังสือยื่นต่อสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินหรือเขียนจดหมายร้องทุกข์ส่งถึงเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบของหน่วยงานรับเรื่องราวร้องทุกข์ โดยมีรายละเอียดตามที่กำหนด เช่น ชื่อ นามสกุล ที่อยู่ สถานที่ทำงานติดต่อกลับหรือเบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้ หรือ/ อีเมล (ถ้ามี) คำร้องต้องเข้าเงื่อนไขที่สามารถดำเนินการได้ และผู้มีสิทธิยื่นคำร้องต้องเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรืออาจเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะ คำร้องต้องบรรยายถึงการเกิดขึ้นของนิติ

สัมพันธระหว่างโจทก์กับจำเลยผู้กระทำผิดทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร มีข้อตกลงกันอย่างไร หรือกรณีละเมิดทางปกครอง จำเลยทำอะไร หรือละเว้น ทำอะไร แล้วเกิดการโต้แย้งสิทธิอย่างไร ผิดเงื่อนไขหรือข้อตกลงอย่างไร และการกระทำของจำเลยทำให้โจทก์หรือประโยชน์สาธารณะเสียหายอย่างไร จำเลยต้องรับผิดชอบอย่างไร เท่าไร ได้มีการบอกกล่าวแล้วหรือไม่อย่างไร และกล่าวถึง วันเวลา สถานที่เกิดเหตุ ต้องบรรยายข้อเท็จจริงตามลำดับก่อน/ หลังของเหตุการณ์ให้ชัดเจนและ เข้าใจง่ายถึงพฤติการณ์ พร้อมด้วยเอกสารหรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องในจำนวนเพียงพอที่จะทำ ให้ทราบและเข้าใจถึงข้อกล่าวหาและการกระทำที่สื่อถึงการทุจริตเพื่อประกอบการพิจารณา มีชื่อ ที่อยู่ของหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้เป็นต้นเหตุแห่งการร้องเรียนร้องทุกข์ อาจเรียกตัว เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานนั้น ๆ มาให้ข้อมูลหรือสอบข้อเท็จจริง โดยมีคำขอที่ต้องการให้มีคำบังคับ เพื่อแก้ไขความเดือดร้อนเสียหาย หรือขอให้ลงโทษผู้กระทำความผิดพร้อมลงลายมือชื่อผู้ร้องเรียน/ ร้องทุกข์ แล้วยื่นเรื่องต่อ สตง. ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับคำสั่งที่มีขอบหรือนับแต่รู้เหตุ พฤติการณ์ต่อการทุจริตไม่เกิน 3-5 ปี นับแต่รู้หรือมีเหตุอันควรรู้เรื่องความผิดที่กระทำ

Output-outcome (ผลลัพธ์) เมื่อ สตง.พิจารณาตรวจสอบเอกสารรับเรื่องเพื่อตรวจสอบ ข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ที่ถูกกระทำและพยานหลักฐานที่ใช้ประกอบการร้องเรียนในเบื้องต้น กรณีคดีเร่งด่วนหากเน้นเข้าไปอาจทำให้พยานหลักฐานถูกทำลายเสียหาย สามารถดำเนินการได้ทันที หรือภายใน 24 ชั่วโมง หรือ 7 วัน หรือ 15 วัน แล้วดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงไปยังหน่วยงาน สังกัดเกี่ยวกับข้อมูลการร้องเรียนร้องทุกข์กล่าวโทษเพื่อไต่สวนหาพยานหลักฐานอันเป็นมูลเหตุ ข้อพิพาทประกอบการดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริง ส่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือประสาน หน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการหรืออาจส่งอัยการฟ้องศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ (แล้วแต่กรณี) แจ้งผู้ร้องทราบ กรณีไม่พอใจคำวินิจฉัยให้ใช้สิทธิฟ้องศาลอาญาคดีทุจริตและ ประพฤติมิชอบหรือศาลปกครองด้วยตนเองภายใน 90 วัน หรือภายใน 1 ปี นับแต่รู้หรือควรรู้เหตุ แห่งการฟ้องคดี (แล้วแต่กรณี) ถือว่าได้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามที่พึงประสงค์นับแต่วันที่ได้รับ เรื่องราวร้องทุกข์เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามขั้นตอนของกฎหมาย

7. ร้องคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา

Input (ปัจจัยนำเข้า) ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเมื่อนำไปใช้ มีขั้นตอนและวิธีปฏิบัติ โดยบุคลากรสามารถเขียนคำร้องทุกข์ด้วยตนเองได้ไม่เสียค่าใช้จ่าย และ หากกรณีมีประเด็นเนื้อหาที่ซับซ้อนในลักษณะคดีสำคัญต้องได้รับการกลั่นกรองพิเศษก่อน ดำเนินการ ควรให้ทนายความดำเนินการเรื่องเอกสารและเขียนคำร้องให้ครบทั้งข้อเท็จจริงและ ข้อกฎหมาย (กรณีให้ทนายความดำเนินการอาจมีค่าใช้จ่ายประมาณ 2,000-10,000 บาท หรือตามที่ ตกลงกัน) ควรเตรียมเอกสาร พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีให้ครบทุกประเด็นข้อ

พิพาท กฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ต้องศึกษาอย่างละเอียดและนำมาประกอบในสำนวนคดีให้ครบถ้วน

Process (กระบวนการ) การยื่นคำร้องต่อ กพอ. ให้ทำเป็นหนังสือโดยมีรายละเอียดตามที่กำหนด เช่น ชื่อ-นามสกุล ที่อยู่ สถานที่ติดต่อกลับ หรือเบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้ หรือ/อีเมลล์ (ถ้ามี) คำร้องต้องเข้าเงื่อนไขที่สามารถดำเนินการได้และผู้มีสิทธิยื่นคำร้องต้องเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรืออาจเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้ คำร้องต้องบรรยายถึงการเกิดขึ้นของนิติสัมพันธ์ระหว่างผู้ร้องและผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดทำอะไร ทำที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร หรือกรณีละเมิดทางปกครอง ทำอะไร หรือละเว้น ทำอะไร แล้วเกิดการโต้แย้งสิทธิอย่างไร ผิดเงื่อนไขหรือข้อตกลงอย่างไร และการกระทำนั้นเกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องอย่างไร ผู้กระทำต้องรับผิดชอบหรือได้รับโทษอย่างไร เท่าไร ได้มีการบอกกล่าวแล้วหรือไม่อย่างไร วันเวลา สถานที่เกิดเหตุ ต้องบรรยายข้อเท็จจริงตามลำดับก่อน/ หลังของเหตุการณ์ให้ชัดเจนและเข้าใจง่าย ถึงพฤติการณ์พร้อมด้วยเอกสารหรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องในจำนวนเพียงพอที่จะทำให้ทราบและเข้าใจถึงข้อกล่าวหาและการกระทำเพื่อประกอบการพิจารณา มีชื่อที่อยู่ของหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้เป็นต้นเหตุแห่งการร้องเรียนร้องทุกข์ โดยมีคำขอที่ต้องการให้มีคำสั่งเพื่อแก้ไขความเดือดร้อนเสียหาย หรือขอให้ลงโทษผู้กระทำความผิดพร้อมลงลายมือชื่อผู้ร้องเรียน/ร้องทุกข์ แล้วยื่นเรื่องต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ของคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษาภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับคำสั่งลงโทษทางวินัยหรือคำสั่งที่มีขอบ

Output-outcome (ผลลัพธ์) เมื่อรับเรื่อง กพอ. จะพิจารณาตั้งกรรมการสอบวินัย/ สอบข้อเท็จจริงโดยเร็ว กรณีไม่พอใจคำวินิจฉัยให้ใช้สิทธิฟ้องศาลปกครองภายใน 90 วัน หรือภายใน 1 ปี นับแต่วันหรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี (แล้วแต่กรณี) ถือว่าได้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามที่พึงประสงค์ นับแต่วันที่รับเรื่องราวร้องทุกข์เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามขั้นตอนของกฎหมาย

8. ร้องคณะกรรมการการอุดมศึกษา

Input (ปัจจัยนำเข้า) ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเมื่อนำไปใช้ มีขั้นตอนและวิธีปฏิบัติโดยบุคลากรสามารถเขียนคำร้องทุกข์ด้วยตนเองได้ไม่เสียค่าใช้จ่าย และหากกรณีมีประเด็นเนื้อหาที่ซับซ้อนในลักษณะหลักสูตรไม่ได้มาตรฐานหรือไม่ดำเนินการตามหลักสูตรหรือความเกี่ยวเนื่องคดีสำคัญต้องได้รับการกลั่นกรองพิเศษก่อนดำเนินการ ควรให้มีทนายความดำเนินการเรื่องเอกสารและเขียนคำร้องให้ครบทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย (กรณีให้ทนายความดำเนินการอาจมีค่าใช้จ่ายประมาณ 2,000-10,000 บาท หรือตามที่ตกลงกัน) ควรเตรียมเอกสาร พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีให้ครบทุกประเด็นข้อพิพาท กฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ต้องศึกษาอย่างละเอียดและนำมาประกอบในสำนวนคดีให้ครบถ้วน

Process (กระบวนการ) การยื่นคำร้องต่อ สกอ. ควรทำเป็นหนังสือและมีรายละเอียดตามที่กำหนด เช่น ชื่อ นามสกุล ที่อยู่ สถานที่ติดต่อกลับ หรือเบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้ หรือ/ อีเมล (ถ้ามี) คำร้องต้องเข้าเงื่อนไขที่สามารถดำเนินการได้และผู้มีสิทธิยื่นคำร้องต้องเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรืออาจเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้ คำร้องต้องบรรยายถึงการเกิดขึ้นของนิสิตสัมพันธ์ระหว่างผู้ร้องและผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดทำอะไร ทำที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร หรือกรณีละเมิดทำอะไรหรือละเว้นทำอะไร แล้วเกิดการโต้แย้งสิทธิอย่างไร ผิดเงื่อนไขหรือข้อตกลงอย่างไร และการกระทำนั้นเกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องอย่างไร ผู้กระทำความผิดหรือได้รับโทษอย่างไร เท่าไร ได้มีการบอกกล่าวแล้วหรือไม่อย่างไร วันเวลา สถานที่เกิดเหตุ ต้องบรรยายข้อเท็จจริงตามลำดับก่อน/ หลังของเหตุการณ์ให้ชัดเจนและเข้าใจง่าย พร้อมด้วยเอกสารและ/ หรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องในจำนวนเพียงพอที่จะทำให้ทราบและเข้าใจถึงข้อกล่าวหาและการกระทำเพื่อประกอบการพิจารณา มีชื่อที่อยู่ของหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้เป็นต้นเหตุแห่งการร้องเรียนร้องทุกข์ โดยมีคำขอที่ต้องการให้มีคำสั่งบังคับเพื่อแก้ไขความเดือดร้อนเสียหาย หรือขอให้ลงโทษผู้กระทำความผิดพร้อมลงลายมือชื่อผู้ร้องเรียน/ ร้องทุกข์ แล้วยื่นเรื่องต่อคณะกรรมการการอุดมศึกษา ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับคำสั่งลงโทษทางวินัยหรือคำสั่งที่มีขอบ

Output-outcome (ผลลัพธ์) เมื่อรับเรื่อง สกอ. จะพิจารณาดังกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงโดยเร็ว กรณีไม่พอใจคำวินิจฉัยให้ใช้สิทธิฟ้องศาลปกครองภายใน 90 วัน หรือภายใน 1 ปี นับแต่วันหรือความรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี (แล้วแต่กรณี) ถือว่าได้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามที่พึงประสงค์นับแต่วันที่รับเรื่องราวร้องทุกข์เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามขั้นตอนของกฎหมาย

9. ร้องกระทรวงศึกษาธิการ

Input (ปัจจัยนำเข้า) ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเมื่อนำไปใช้ มีขั้นตอนและวิธีปฏิบัติโดยบุคลากรสามารถเขียนคำร้องทุกข์ด้วยตนเองได้ไม่เสียค่าใช้จ่าย และหากกรณีมีประเด็นเนื้อหาที่ซับซ้อนในลักษณะเกี่ยวเนื่องคดีสำคัญต้องได้รับการกลั่นกรองพิเศษก่อนดำเนินการ ควรให้มีทนายความดำเนินการเรื่องเอกสารและเขียนคำร้องให้ครบทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย (กรณีให้ทนายความดำเนินการอาจมีค่าใช้จ่ายประมาณ 2,000-10,000 บาท หรือตามที่ตกลงกัน) ควรเตรียมเอกสาร พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีให้ครบทุกประเด็น ข้อพิพาท กฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ต้องศึกษาอย่างละเอียดและนำมาประกอบในสำนวนคดีให้ครบถ้วน

Process (กระบวนการ) การยื่นคำร้องต่อ กระทรวงศึกษาธิการควรทำเป็นหนังสือและมีรายละเอียด เช่น ชื่อ นามสกุล ที่อยู่ สถานที่ติดต่อกลับ หรือเบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้ หรือ/

อีเมล (ถ้ามี) คำร้องต้องเข้าเงื่อนไขที่สามารถดำเนินการได้และผู้มีสิทธิยื่นคำร้องต้องเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรืออาจเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้ รายละเอียดคำร้องต้องบรรยายถึงการเกิดขึ้นของนิติสัมพันธ์ระหว่างผู้ร้องและผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดทำอะไร ทำที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร หรือกรณีละเมิดทางปกครอง ทำอะไรหรือละเว้นทำอะไร แล้วเกิดการโต้แย้งสิทธิอย่างไร ผิดเงื่อนไขหรือข้อตกลงอย่างไร และการกระทำนั้นเกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องอย่างไร ผู้กระทำต้องรับผิดชอบหรือได้รับโทษอย่างไร เท่าไร ได้มีการบอกกล่าวแล้วหรือไม่อย่างไร วันเวลา สถานที่เกิดเหตุ ต้องบรรยายข้อเท็จจริงตามลำดับก่อน/หลังของเหตุการณ์ให้ชัดเจนและเข้าใจง่าย พร้อมด้วยเอกสารและ/หรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องในจำนวนเพียงพอที่จะทำให้ทราบและเข้าใจถึงข้อกล่าวหาและการกระทำเพื่อประกอบการพิจารณา มีชื่อที่อยู่ของหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้เป็นต้นเหตุแห่งการร้องเรียนร้องทุกข์ โดยมีคำขอที่ต้องการให้มีคำสั่งเพื่อแก้ไขความเดือดร้อนเสียหาย หรือขอให้ออกลงโทษผู้กระทำความผิดพร้อมลงลายมือชื่อผู้ร้องเรียน/ ร้องทุกข์ แล้วยื่นเรื่อง ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่รับคำสั่งลงโทษทางวินัยหรือคำสั่งที่มีขอบ

Output-outcome (ผลลัพธ์) เมื่อรับเรื่อง จะพิจารณาตั้งกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงโดยเร็ว กรณีไม่พอใจคำวินิจฉัยให้ใช้สิทธิฟ้องศาลปกครองภายใน 90 วัน หรือภายใน 1 ปี นับแต่วันหรือความรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี (แล้วแต่กรณี) ถือว่าได้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามที่พึงประสงค์ นับแต่วันที่รับเรื่องราวร้องทุกข์เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามขั้นตอนของกฎหมาย

10. ร้องคณะกรรมการความสงบแห่งชาติ

Input (ปัจจัยนำเข้า) ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเมื่อนำไปใช้ มีขั้นตอนและวิธีปฏิบัติโดยบุคลากรสามารถเขียนคำร้องทุกข์ด้วยตนเองได้ไม่เสียค่าใช้จ่าย และหากกรณีมีประเด็นเนื้อหาที่ซับซ้อนในลักษณะคดีสำคัญต้องได้รับการกลั่นกรองพิเศษก่อนดำเนินการ ควรให้มีทนายความดำเนินการเรื่องเอกสารและเขียนคำร้องให้ครบทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย (กรณีให้ทนายความดำเนินการอาจมีค่าใช้จ่ายประมาณ 2,000-10,000 บาท หรือตามที่ตกลงกัน) ควรเตรียมเอกสาร พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีให้ครบทุกประเด็น ข้อพิพาท กฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ต้องศึกษาอย่างละเอียดและนำมาประกอบในสำนวนคดีให้ครบถ้วน

Process (กระบวนการ) การยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการความสงบแห่งชาติทำได้หลายทาง เช่น โทรศัพท์สายด่วน 1111 หรือส่งจดหมายไปที่ ตู้ ปณ. 1111 หรือเขียนเป็นหนังสือและมีรายละเอียด เช่น ชื่อ นามสกุล ที่อยู่ สถานที่ติดต่อกลับหรือเบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้ หรือ/

อีเมล (ถ้ามี) คำร้องต้องเข้าเงื่อนไขที่สามารถดำเนินการได้และผู้มีสิทธิยื่นคำร้องต้องเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรืออาจเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้ รายละเอียดคำร้องต้องบรรยายถึงการเกิดขึ้นของนิติสัมพันธ์ระหว่างผู้ร้องและผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดทำอะไร ทำที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไรแล้วเกิดการโต้แย้งสิทธิอย่างไร และการกระทำนั้นเกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องอย่างไร ผู้กระทำต้องรับผิดชอบอย่างไร วันเวลา สถานที่เกิดเหตุ บรรยายข้อเท็จจริงตามลำดับก่อน/หลังของเหตุการณ์ให้ชัดเจนและเข้าใจง่าย พร้อมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา มีชื่อที่อยู่ของหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้เป็นต้นเหตุแห่งการร้องเรียน ร้องทุกข์ โดยมีคำขอที่ต้องการให้มีคำสั่งเพื่อแก้ไขความเดือดร้อนเสียหาย หรือขอให้ลงโทษผู้กระทำความผิดพร้อมลงลายมือชื่อผู้ร้องเรียน/ ร้องทุกข์ แล้วยื่นเรื่อง ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับคำสั่งลงโทษทางวินัยหรือคำสั่งที่มีขอบ

Output-outcome (ผลลัพธ์) เมื่อรับเรื่อง จะพิจารณาตั้งกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงโดยเร็ว กรณีไม่พอใจคำวินิจฉัยให้ใช้สิทธิฟ้องศาลปกครองภายใน 90 วัน หรือภายใน 1 ปี นับแต่รู้หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี (แล้วแต่กรณี) ถือว่าได้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามที่พึงประสงค์ นับแต่วันที่รับเรื่อง ร้องทุกข์เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามขั้นตอนของกฎหมาย

11. แจ้งความร้องทุกข์กับตำรวจท้องที่หรือตำรวจกองปราบปราม

Input (ปัจจัยนำเข้า) ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเมื่อนำไปใช้ มีขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่รู้สึกปลอดภัย โดยบุคลากรเข้าแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนด้วยประสงค์ให้มีการดำเนินคดีจนถึงที่สุดได้ได้ไม่เสียค่าใช้จ่าย และหากกรณีมีประเด็นเนื้อหาที่ซับซ้อนในลักษณะคดีสำคัญต้องได้รับการกลั่นกรองพิเศษก่อนดำเนินการ ควรให้มีนายความดำเนินการเรื่องเอกสารและเขียนคำร้องให้ครบทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย (กรณีให้นายความดำเนินการอาจมีค่าใช้จ่ายประมาณ 2,000-10,000 บาท หรือตามที่ตกลงกัน) ควรเตรียมเอกสารพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีให้ครบทุกประเด็นข้อพิพาท กฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ต้องศึกษาอย่างละเอียดและนำมาประกอบในสำนวนคดีให้ครบถ้วน

Process (กระบวนการ) เมื่อรู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งร้องทุกข์หรือการฟ้องคดีหรือ นับแต่วันที่รับคำสั่งที่มีขอบด้วยกฎหมายหรือทราบข้อมูลพฤติการณ์ต่อการทุจริต หรือได้พบเห็นการกระทำความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดในท้องที่ที่มูลคดีเกิดหรือคดีสำคัญแจ้งที่ตำรวจกองปราบปรามด้วยตนเองหรืออาจทำคำร้องทุกข์เป็นหนังสือมาพร้อมกันเพื่อยื่นต่อพนักงานสอบสวนได้บันทึกเป็นเอกสารประกอบการให้ข้อมูลเพื่อรวบรวมไว้เป็นหลักฐาน พนักงานสอบสวนเข้าตรวจสอบพยานหลักฐานหรืออาจมีการเรียกผู้ที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่าง ๆ ในคดีมาสอบถามหรือให้ปากคำ

เพิ่มเติม หรือเรียกเอกสารที่เกี่ยวข้องตามที่ผู้กล่าวหาให้ข้อมูลหรือที่พนักงานสอบสวนตรวจสอบพบเพื่อประกอบสำนวนการสอบสวนเพิ่มเติมอย่างรอบคอบและรัดกุม เพียงพอแก่การเสนอคดี

Output-outcome (ผลลัพธ์) เมื่อพนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานแล้วเสร็จ จะสรุปสำนวนแล้วส่งสำนวนการสอบสวนให้หน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการ เช่น (ปปท.) หรือ (ปปช.) หรือ (สตง.) หรือพนักงานอัยการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม (แล้วแต่กรณี) เพื่อส่งสำนวนฟ้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจ ถือว่าได้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามที่พึงประสงค์ นับแต่วันที่ตำรวจรับแจ้งความร้องทุกข์เพื่อดำเนินคดีจนถึงที่สุดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามขั้นตอนของกฎหมาย

12. ร้องต่อศูนย์ดำรงธรรม

Input (ปัจจัยนำเข้า) ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเมื่อนำไปใช้ มีขั้นตอนและวิธีปฏิบัติ โดยบุคลากรสามารถเขียนคำร้องทุกข์ด้วยตนเองได้ไม่เสียค่าใช้จ่าย และหากกรณีมีประเด็นเนื้อหาที่ซับซ้อนในลักษณะคดีสำคัญต้องได้รับการกลั่นกรองพิเศษก่อนดำเนินการ ควรให้มีทนายความดำเนินการเรื่องเอกสารและเขียนคำร้องให้ครบทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายจะมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น (กรณีให้ทนายความดำเนินการอาจมีค่าใช้จ่ายประมาณ 2,000-10,000 บาท หรือตามที่ตกลงกัน) ควรเตรียมเอกสาร พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีให้ครบทุกประเด็นข้อพิพาทอีกทั้งระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ต้องศึกษาอย่างละเอียดและนำมาประกอบในสำนวนคดีให้ครบถ้วน

Process (กระบวนการ) ในการร้องทุกข์สามารถร้องด้วยวาจาและให้เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานจดบันทึกข้อความที่ร้องทุกข์ให้ก็ได้หรือเขียนคำร้องทุกข์เป็นหนังสือยื่นต่อศูนย์ดำรงธรรมหรือเขียนจดหมายร้องทุกข์ส่งถึงเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบของหน่วยงานรับเรื่องราวร้องทุกข์ ของศูนย์ดำรงธรรมโดยมีรายละเอียดตามที่กำหนด เช่น ชื่อ นามสกุล ที่อยู่ สถานที่ทำงาน ติดต่อกลับ หรือเบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้ หรือ/ อีเมล (ถ้ามี) คำร้องต้องเข้าเงื่อนไขที่สามารถดำเนินการได้และผู้มีสิทธิยื่นคำร้องต้องเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรืออาจเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะ คำร้องต้องบรรยายถึงการเกิดขึ้นของนิติสัมพันธ์ระหว่างโจทก์กับจำเลยผู้กระทำผิดทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร มีข้อตกลงกันอย่างไร หรือกรณีละเมิดทางปกครอง จำเลยทำอะไร หรือละเว้น ทำอะไร แล้วเกิดการโต้แย้งสิทธิอย่างไร ผิดเงื่อนไขหรือข้อตกลงอย่างไร และการกระทำของจำเลยทำให้โจทก์หรือประโยชน์สาธารณะเสียหายอย่างไร จำเลยต้องรับผิดชอบอย่างไร เท่าไร ได้มีการบอกกล่าวแล้วหรือไม่อย่างไร และกล่าวถึง วันเวลา สถานที่เกิดเหตุ ต้องบรรยายข้อเท็จจริงตามลำดับก่อน/ หลังของเหตุการณ์ให้ชัดเจนและเข้าใจง่ายถึงพฤติการณ์ พร้อมด้วยเอกสาร หรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง

ในจำนวนเพียงพอที่จะทำให้ทราบและเข้าใจถึงข้อกล่าวหาและการกระทำที่สื่อถึงการทุจริตเพื่อประกอบการพิจารณา มีชื่อที่อยู่ของหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้เป็นต้นเหตุแห่งการร้องเรียน ร้องทุกข์ อาจเรียกตัวเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานนั้น ๆ มาให้ข้อมูลหรือสอบข้อเท็จจริงโดยมีคำขอที่ต้องการให้มีคำบังคับเพื่อแก้ไขความเดือดร้อนเสียหาย หรือขอให้ลงโทษผู้กระทำความผิดพร้อมลงลายมือชื่อผู้ร้องเรียน/ร้องทุกข์ แล้วยื่นเรื่องภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับคำสั่งที่มีขอบหรือนับแต่รู้เหตุพฤติการณ์สื่อการทุจริตไม่เกิน 3-5 ปี นับแต่รู้หรือมีเหตุอันควรรู้เรื่องความผิดที่กระทำ

Output-outcome (ผลลัพธ์) เมื่อรับเรื่องจะพิจารณาเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ที่ถูกกระทำและพยานหลักฐานที่ใช้ประกอบการร้องเรียนในเบื้องต้นกรณีคดีเร่งด่วน หากเน้นเข้าไปอาจเกิดความเสียหายหรือทำให้พยานหลักฐานถูกทำลายเสีย สามารถดำเนินการได้ทันที หรือภายใน 24 ชั่วโมง หรือ 7 วัน หรือ 15 วัน แล้วดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงไปยังหน่วยงานสังกัดเกี่ยวกับข้อมูลการร้องเรียนร้องทุกข์กล่าวโทษเพื่อไต่สวนหาพยานหลักฐานอันเป็นมูลเหตุข้อพิพาทประกอบการดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริง ส่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือประสานหน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการ กรณีไม่พอใจคำวินิจฉัยให้ใช้สิทธิฟ้องศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบหรือศาลปกครองด้วยตนเองภายใน 90 วัน หรือภายใน 1 ปี นับแต่รู้หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี (แล้วแต่กรณี) ถือว่าได้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามที่พึงประสงค์นับแต่วันที่ได้รับเรื่องราวร้องทุกข์เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามขั้นตอนของกฎหมาย

13. ร้องสำนักงานคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ,กระทรวงยุติธรรม, สำนักงานอัยการ

(พิเศษ) ฝ่ายคดีปกครอง

Input (ปัจจัยนำเข้า) ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเมื่อนำไปใช้ มีขั้นตอนและวิธีปฏิบัติ โดยบุคลากรสามารถเขียนคำร้องทุกข์ด้วยตนเองได้ไม่เสียค่าใช้จ่าย กรณีมีประเด็นเนื้อหาที่ซับซ้อนในลักษณะคดีสำคัญต้องได้รับการกลั่นกรองพิเศษก่อนดำเนินการ ควรให้มีผู้เชี่ยวชาญมาช่วยดำเนินการเรื่องเอกสารและเขียนคำร้องให้ครบทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายจะมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น (กรณีให้ทนายความดำเนินการอาจมีค่าใช้จ่ายประมาณ 2,000-10,000 บาท หรือตามที่ตกลงกัน) ควรเตรียมเอกสารพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีให้ครบทุกประเด็นข้อพิพาท อีกทั้ง ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ต้องศึกษาอย่างละเอียดและนำมาประกอบในสำนวนให้ครบถ้วน

Process (กระบวนการ) โดยยื่นคำร้องตามแบบฟอร์มสำนักงานคุ้มครองสิทธิและคำร้องเข้าเงื่อนไขการการเจรจาไกล่เกลี่ยก่อนก่อนฟ้องคดีปกครองต้องมีรายละเอียดของผู้ร้อง เช่น ชื่อ-สกุล ที่อยู่ อายุ อาชีพและอื่น ๆ มีรายละเอียดข้อเท็จจริงและพฤติการณ์พอที่เข้าใจต้นเหตุของข้อร้องทุกข์/ ความเดือดร้อนเสียหาย/ ไม่ได้ได้รับความยุติธรรม ประกอบกับเอกสารพยานหลักฐานที่

สำคัญทั้งบุคคลวัตถุที่เกี่ยวข้อง ชื่อที่อยู่ของหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นต้นเหตุแห่งข้อพิพาทและการไกล่เกลี่ยอาจเป็นประโยชน์แก่คู่กรณีทุกฝ่ายและมีทางเป็นไปได้พร้อมคำขอที่ผู้ร้องต้องการให้บังคับ/พร้อมลงลายมือชื่อผู้ร้องขอ

Output-outcome (ผลลัพธ์) เมื่อรับเรื่องสำนักงานอัยการจะมีหนังสือนัดคู่กรณีทุกฝ่ายเข้าไกล่เกลี่ยพร้อมกัน ตามวัน เวลาที่กำหนดหากกรณีสามารถตกลงกันได้ ทั้งสองฝ่ายอาจทำสัญญาฉบับที่ทำการสำนักงานอัยการเพื่อใช้เป็นหลักฐาน ถือว่าได้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในรูปแบบสมานฉันท์ (Restorative justice) เพื่อรับการแก้ไขเยียวยาความเดือดร้อนหรือเสียหายโดยไม่เกิดการฟ้องคดีให้เป็นการเสียเวลาและค่าใช้จ่ายอย่างสูง อีกทั้ง รักษาความสัมพันธ์อันดีระหว่างคู่กรณีอีกด้วย

ดังนั้น จากผลการวิเคราะห์ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญมีความสอดคล้องกันอย่างยิ่งเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการนำขั้นตอนและวิธีปฏิบัติในรูปแบบการใช้กฎหมายของบุคลากร ไปใช้มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ นำไปใช้กับคดีปกครอง โดยให้การยอมรับในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ก่อนมากกว่า เพื่อลดจำนวนการนำคดีขึ้นสู่ศาล นอกจากนั้น ประเด็นที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นเด่นชัด คือ ขั้นตอน และวิธีปฏิบัติในรูปแบบการใช้กฎหมายที่ค้นพบนี้ไม่ใช่เป็นเพียงหลักการ แต่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง อีกประการหนึ่ง ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันอย่างยิ่งว่าให้นำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ไปใช้ใน มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ เช่น คณะกรรมการพิทักษ์คุณธรรมประจำมหาวิทยาลัย หรือการร้องทุกข์ร้องเรียนกับหน่วยงานหรือผู้บังคับบัญชาเพื่อทบทวนและเปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิดได้รับผิดชอบ เกิดศรัทธาในความระบอบคุณธรรมทางการบริหารงานบุคคลภาครัฐ และสามารถนำไปใช้ได้ทั้งกฎหมายเอกชนและกฎหมายมหาชน โดยให้การฟ้องร้องคดีเป็นวิธีหรือทางเลือกสุดท้ายที่จะกระทำเพื่อขอবারมีศาลเป็นที่พึ่งต่อไป

อีกประการหนึ่ง การใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ สามารถนำรูปแบบการใช้กฎหมาย ทั้ง 5 แนวทางหลัก 16 ช่องทางการดำเนินการ มาปรับกับลักษณะคดีพิพาทกับกรณีต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

รูปแบบการใช้กฎหมายช่องทางหลักที่ 1 โดยมี 3 ช่องทางการดำเนินการ

แนวทางหลักที่ 1 ร้องคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ของมหาวิทยาลัยแล้วยื่นฟ้องศาลปกครองหรือศาลยุติธรรม (คดีแพ่ง, คดีอาญา)

ช่องทางการดำเนินการที่ 1 (1.1) ร้องต่อคณะกรรมการร้องทุกข์ของมหาวิทยาลัยและยื่นฟ้องต่อศาลปกครอง

ช่องทางการดำเนินการที่ 2 (1.2) ร้องต่อคณะกรรมการร้องทุกข์ของมหาวิทยาลัยและยื่นฟ้องต่อศาลอาญาคดีหมิ่นประมาทหรือเรียกค่าเสียหายในคดีแพ่ง

ช่องทางการดำเนินการที่ 3 (1.3) ร้องต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ของมหาวิทยาลัยแล้วยื่นฟ้องศาลอาญาความผิดต่อหน้าที่ราชการหรือเรียกค่าเสียหายในทางแพ่ง/ กรณีละเมิด

พบว่ากรณีเลือกใช้ช่องทางหลักที่ 1 คือ การร้องต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ของมหาวิทยาลัยเมื่อไม่พอใจในผลการพิจารณาให้ยื่นฟ้องศาลปกครอง (1.1) หรืออาจฟ้องศาลยุติธรรมคดีอาญามาตรา 326 หรือมาตรา 322 หรือมาตรา 364 แล้วแต่กรณีควบคู่กันไปกับการฟ้องคดีปกครอง (1.2) และอาจฟ้องเรียกค่าเสียหายในทางแพ่งกรณีละเมิดเป็นเหตุให้ได้รับความเสียหาย (1.3) เป็นทางเลือกสำหรับบุคลากร กรณีมีคดีพิพาทเนื่องมาจาก การกระทำทางปกครอง (พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539, 2539) เช่น คดีเกี่ยวกับหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยมิชอบด้วยกฎหมาย (พระราชบัญญัติว่าด้วยความรับผิดชอบของพนักงานในองค์หรือหน่วยงานภาครัฐ พ.ศ. 2502, 2502) ไม่ว่าจะเป็นการออกกฎ คำสั่ง (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542, 2542) เช่น คำสั่งเลื่อนขึ้นเงินเดือน การเลิกจ้างอาจารย์ การละเลยต่อหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร การกระทำละเมิดทางปกครอง (พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539, 2539) หรือการกระทำอื่นใดที่มีชอบด้วยกฎหมาย หรือความรับผิดชอบอื่นของหน่วยงานทางปกครอง เกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมายหรือกฎหรือคำสั่งทางปกครอง สัญญาทางปกครอง (พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540, 2540)

รูปแบบการใช้กฎหมายช่องทางหลักที่ 2 โดยมี 6 ช่องทางการดำเนินการ

แนวทางหลักที่ 2 ร้องทุกข์ต่อตำรวจท้องที่หรือตำรวจกองปราบปรามแล้วส่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐหรือคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติหรือสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินเพื่อฟ้องศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบหรือศาลยุติธรรม

ช่องทางการดำเนินการที่ 4 (2.1) ร้องทุกข์ต่อตำรวจท้องที่เพื่อสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานแล้วส่งพนักงานอัยการฟ้องศาลอาญา

ช่องทางการดำเนินการที่ 5 (2.2) ร้องทุกข์ต่อตำรวจท้องที่เพื่อส่งเรื่องไปคณะกรรมการ (ปปท.) หรือ (ปปช.) หรือ (สตง.), ส่งอัยการเพื่อฟ้องศาลอาญาคดีทุจริตฯ

ช่องทางการดำเนินการที่ 6 (2.3) ร้องทุกข์ต่อตำรวจกองปราบปราม (คดีสำคัญเพื่อส่งเรื่องไปคณะกรรมการ (ปปท.) หรือ (ปปช.) หรือ (สตง.), ส่งอัยการเพื่อฟ้องศาล

ช่องทางการดำเนินการที่ 7 (2.4) ร้องต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
ในหน่วยงานภาครัฐแล้งส่งอัยการฟ้องศาลอาญาคดีทุจริตฯ

ช่องทางการดำเนินการที่ 8 (2.5) ร้องต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
แห่งชาติเพื่อส่งพนักงานอัยการฟ้องศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

ช่องทางการดำเนินการที่ 9 (2.6) ร้องต่อสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินแล้วส่งพนักงาน
อัยการเพื่อฟ้องศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

พบว่า กรณีเลือกใช้ช่องทางหลักที่ 2 คือ ร้องทุกข์ต่อตำรวจท้องที่เพื่อดำเนินการ
สอบสวนหาพยานหลักฐานกรณีเหตุเกิดในท้องที่รับผิดชอบของพนักงานสอบสวนและส่ง
พนักงานอัยการเพื่อฟ้องศาลอาญาต่อไป (2.1) หรือร้องทุกข์ต่อตำรวจท้องที่เพื่อรวบรวม
พยานหลักฐานส่งเรื่องไปยังคณะกรรมการ (ปปท. (2.2)) หรือ (ปปช.) หรือ (สตง.) ตามเหตุ
ความผิดที่กระทำหน่วยงานอาจส่งพนักงานอัยการเพื่อฟ้องศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ
(2.2) ร้องทุกข์ต่อตำรวจกองปราบปราม (2.3) (คดีสำคัญ) เพื่อรวบรวมพยานหลักฐานเขตอำนาจ
ที่ราชอาณาจักรและส่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐหรือ
คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติหรือสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (บางกรณี
อาจส่งจากหน่วยงาน ปปท. (2.4) หรือหน่วยงาน ปปช. (2.5) หรือสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน
เพื่อให้ตำรวจกองปราบทำการสืบสวนสอบสวน) ก่อนเสนอสำนวนให้พนักงานอัยการฟ้องคดีต่อ
ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ (2.6) เป็นทางเลือกสำหรับบุคลากร กรณีมีคดีพิพาท
เนื่องมาจากสัญญาทางปกครอง เช่น สัญญาจัดซื้อจัดจ้าง สัญญาสัมปทาน สัญญาจัดให้มีสิ่ง
สาธารณูปโภค คดีที่กฎหมายกำหนดให้หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่รัฐฟ้องศาลเพื่อให้
บุคคลกระทำการใดหรืออาจฟ้องศาลยุติธรรมคดีอาญามาตรา 326 หรือมาตรา 322 หรือมาตรา 364
แล้วแต่กรณีควบคู่กันไปกับการฟ้องคดีปกครอง การกระทำทางปกครอง (พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติ
ราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539, 2539) เช่น คดีเกี่ยวกับหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ
กระทำการโดยมิชอบด้วยกฎหมาย (พระราชบัญญัติว่าด้วยความรับผิดชอบของพนักงานในองค์กรหรือ
หน่วยงานภาครัฐ พ.ศ. 2502, 2502) ไม่ว่าจะเป็นการออกกฎ คำสั่ง (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาล
ปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542, 2542) เช่น คำสั่งเลื่อนขึ้นเงินเดือน การเลิกจ้าง
อาจารย์ การละเลยต่อหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร การกระทำละเมิดทางปกครอง
(พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539, 2539) หรือการกระทำอื่นใดที่
มิชอบด้วยกฎหมาย หรือความรับผิดชอบอื่นของหน่วยงานทางปกครอง เกิดจากการใช้อำนาจตาม
กฎหมายหรือกฎหรือคำสั่งทางปกครอง สัญญาทางปกครอง (พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของ
ทางราชการ พ.ศ. 2540, 2540)

รูปแบบการใช้กฎหมายช่องทางหลักที่ 3 โดยมี 2 ช่องทางการดำเนินการ

แนวทางหลักที่ 3 ร้องศูนย์ดำรงธรรมหรือร้องคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติแล้วส่งฟ้องศาลปกครองหรือศาลยุติธรรมหรือศาลคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

ช่องทางการดำเนินการที่ 10 (3.1) ร้องศูนย์ดำรงธรรมเพื่อส่งต่อหน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการแล้วฟ้องศาลปกครอง/ ศาลยุติธรรม/ ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

ช่องทางการดำเนินการที่ 11 (3.2) ร้องคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติเพื่อส่งหน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการแล้วฟ้องศาลปกครอง/ ศาลยุติธรรม/ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

พบว่ากรณีเลือกใช้ช่องทางหลักที่ 3 คือ การร้องศูนย์ดำรงธรรม (3.1) และร้องคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติควไปในครั้งเดียว เพื่อส่งต่อหน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการกรณีไม่พอใจผลการพิจารณาของหน่วยงานรับผิดชอบให้ยื่นฟ้องต่อศาลปกครองหรือศาลยุติธรรมหรือศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ (แล้วแต่กรณี) กรณีไม่พอใจผลการพิจารณาให้ฟ้องศาลปกครอง/ ศาลยุติธรรม/ ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ (3.2) เป็นทางเลือกสำหรับบุคลากร กรณีมีคดีพิพาทเนื่องมาจากสัญญาทางปกครอง เช่น สัญญาจัดซื้อจัดจ้าง สัญญาสัมปทาน สัญญาจัดให้มีสิ่งสาธารณูปโภค คดีที่กฎหมายกำหนดให้หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่รัฐฟ้องศาลเพื่อให้บุคคลกระทำการใด การกระทำทางปกครอง (พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539, 2539) เช่น คดีเกี่ยวกับหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยมิชอบด้วยกฎหมาย (พระราชบัญญัติว่าด้วยความรับผิดชอบของพนักงานในองค์กรหรือหน่วยงานภาครัฐ พ.ศ. 2502, 2502) ไม่ว่าจะเป็นการออกกฎ คำสั่ง (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542, 2542) เช่น คำสั่งเลื่อนขึ้นเงินเดือน การเลิกจ้างอาจารย์ การละเลยต่อหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร การกระทำละเมิดทางปกครอง (พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539, 2539) หรือการกระทำอื่นใดที่มีชอบด้วยกฎหมาย หรือความรับผิดชอบอื่นของหน่วยงานทางปกครอง เกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมายหรือกฎหรือคำสั่งทางปกครอง สัญญาทางปกครอง (พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540, 2540)

รูปแบบการใช้กฎหมายช่องทางหลักที่ 4 โดยมี 3 ช่องทางการดำเนินการ

แนวทางหลักที่ 4 ร้องคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา, ร้องคณะกรรมการการอุดมศึกษา, ร้องกระทรวงศึกษาธิการ, ฟ้องศาลปกครอง

ช่องทางการดำเนินการที่ 12 (4.1) ร้องคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษาและยื่นฟ้องศาลปกครอง

ช่องทางการดำเนินการที่ 13 (4.2) ร้องคณะกรรมการการอุดมศึกษาและยื่นฟ้องศาลปกครอง

ช่องทางการดำเนินการที่ 14 (4.3) ร้องกระทรวงศึกษาธิการและยื่นฟ้องศาลปกครอง พบว่ากรณีเลือกใช้ช่องทางหลักที่ 4 คือ ร้องคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา (กรณีเป็นข้าราชการอยู่เดิม) (4.1) หรือร้องคณะกรรมการการอุดมศึกษา (4.2) หรือร้องกระทรวงศึกษาธิการ ไปในพร้อมกัน หากไม่พอใจผลคำวินิจฉัย ให้ยื่นฟ้องศาลปกครอง (4.3) เป็นทางเลือกสำหรับบุคลากร กรณีมีคดีพิพาทเนื่องมาจากการกระทำทางปกครอง (พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539, 2539) เช่น คดีเกี่ยวกับหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยมิชอบด้วยกฎหมาย (พระราชบัญญัติว่าด้วยความรับผิดชอบของพนักงานในองค์หรือหน่วยงานภาครัฐ พ.ศ. 2502, 2502) ไม่ว่าจะเป็นการออกกฎ คำสั่ง (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542, 2542) การละเลยต่อหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร การกระทำละเมิดทางปกครอง (พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539, 2539) หรือการกระทำอื่นใดที่มีชอบด้วยกฎหมาย หรือความรับผิดชอบอื่นของหน่วยงานทางปกครอง เกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมายหรือกฎหรือคำสั่งทางปกครอง (พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540, 2540)

การใช้กฎหมายช่องทางหลักที่ 5 โดยมี 2 ช่องทางการดำเนินการ

แนวทางหลักที่ 5 สำนักงานคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ, สำนักงานอัยการ (พิเศษ) ฝ่ายคดีปกครอง ดำเนินการเจรจาไกล่เกลี่ยก่อนการฟ้องคดี (กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์)

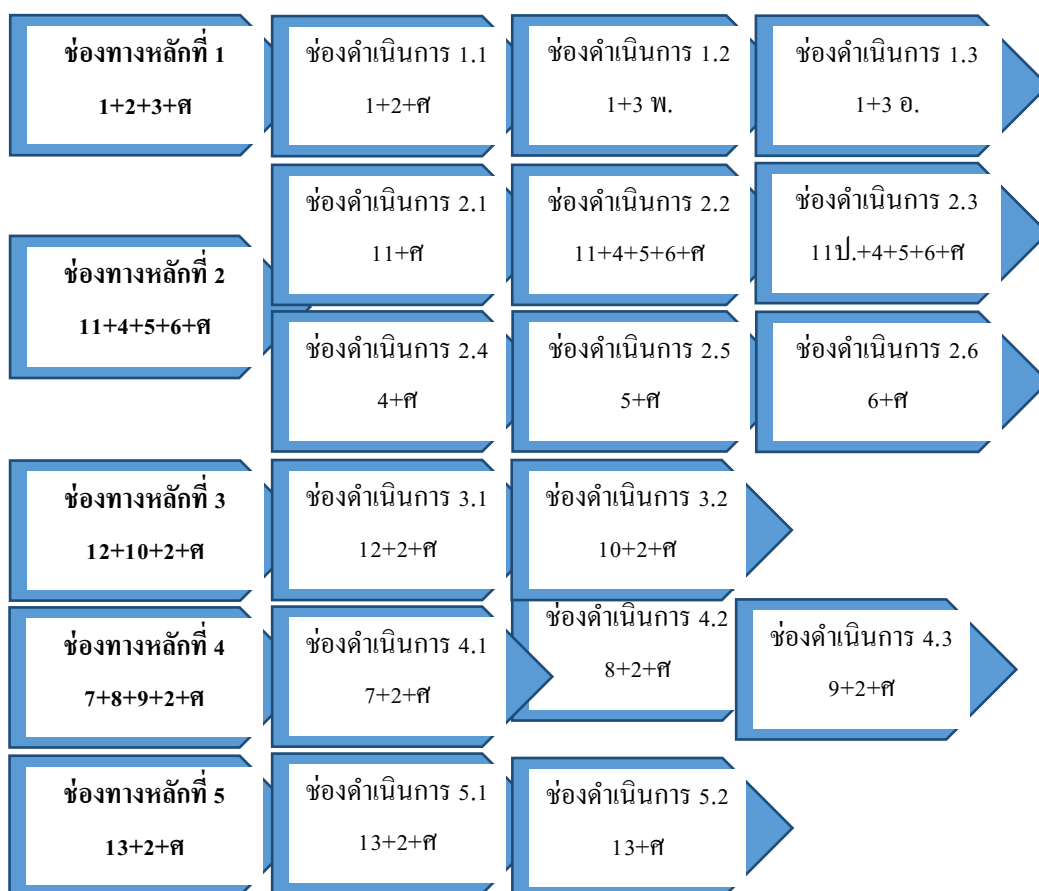
ช่องทางการดำเนินการที่ 15 (5.1) ยื่นเรื่องต่อสำนักงานคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม เพื่อเป็นตัวกลางเจรจาไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องศาลปกครอง

ช่องทางการดำเนินการที่ 16 (5.2) ยื่นเรื่องต่อสำนักงานอัยการ (พิเศษ) คดีปกครองเพื่อเป็นตัวกลางดำเนินการเจรจาไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องคดีต่อศาลปกครอง

พบว่ากรณีเลือกใช้ช่องทางหลักที่ 5 คือ ยื่นเรื่องต่อสำนักงานคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม เพื่อเป็นตัวกลางเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องศาลปกครอง (5.1) ยื่นเรื่องต่อสำนักงานอัยการ (พิเศษ) คดีปกครอง เพื่อเป็นตัวกลางดำเนินการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องคดีต่อศาลปกครอง (5.2) เป็นทางเลือกสำหรับบุคลากร กรณีมีคดีพิพาทเนื่องมาจากการกระทำทางปกครอง (พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539, 2539) เช่น คดีเกี่ยวกับหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยมิชอบด้วยกฎหมาย (พระราชบัญญัติว่าด้วยความรับผิดชอบของพนักงานในองค์หรือหน่วยงานภาครัฐ พ.ศ. 2502, 2502) ไม่ว่าจะเป็นการออกกฎ คำสั่ง (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542, 2542) การละเลยต่อหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร การกระทำละเมิดทางปกครอง (พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539, 2539) หรือการกระทำอื่นใดที่มีชอบด้วย

กฎหมาย หรือความรับผิดชอบอื่นของหน่วยงานทางปกครอง เกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมาย หรือกฎหรือคำสั่งทางปกครอง (พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540, 2540) เนื่องมาจากสัญญาทางปกครอง เช่นสัญญาจัดซื้อจัดจ้าง สัญญาสัมปทาน สัญญาจัดให้มีสิ่ง สาธารณูปโภค คดีที่กฎหมายกำหนดให้หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่รัฐฟ้องศาลเพื่อให้ บุคคลกระทำการใด การกระทำทางปกครอง (พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539, 2539)

จากการพิจารณาคำตอบของผู้เชี่ยวชาญจะพบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญในกระบวนการยุติธรรม เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจกระบวนการทางปกครองและการพิจารณาคดีปกครอง และได้ให้ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ใน สถาบันอุดมศึกษา ในแง่มุมที่ขึ้นกับพื้นฐานความรู้ ความสามารถ ภูมิหลังและประสบการณ์ในการ ปฏิบัติงานของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่าน เช่น เรื่องเกี่ยวกับข้อกฎหมาย การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ การบริหารทรัพยากรบุคคลในเรื่องของขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติในการใช้กฎหมายของ มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ และการประยุกต์ใช้ทฤษฎีระบบมาช่วยอธิบายกระบวนการ ขั้นตอน และผลลัพธ์ สามารถสรุปเป็น โครงสร้างรูปแบบการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับ ของรัฐ สรุปเป็นโครงสร้างการนำไปปฏิบัติ ดังนี้

ภาพที่ 5-6 โครงสร้างรูปแบบการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในระดับนโยบาย

องค์การในสังกัดมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐที่เกี่ยวข้องและรับผิดชอบในการบริหารสถานศึกษาโดยตรง ควรนำรูปแบบการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปพิจารณาเพื่อพัฒนาการเข้าถึงความยุติธรรมภายในมหาวิทยาลัยเชิงสมานฉันท์ เพื่อสร้างระบบพิทักษ์คุณธรรมระดับผู้บริหารต่อไป โดย

1.1 ส่งเสริมให้ผู้บริหารและบุคลากรได้ศึกษาเอกสาร กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คู่มือการปฏิบัติงาน หลักธรรมาภิบาลในการบริหารทรัพยากรบุคคลภาครัฐ เป็นการศึกษาหาความรู้จากเอกสารทางวิชาการ และคู่มือการปฏิบัติงานที่หน่วยงานในระดับต่าง ๆ ได้จัดทำขึ้น

1.2 ส่งเสริมให้บุคลากรได้ศึกษาต่อในด้านที่ส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติงาน ให้มีศักยภาพ เพิ่มทักษะวิชาชีพที่สูงขึ้น

1.3 ส่งเสริมให้บุคลากรได้ศึกษาดูงาน เป็นอีกวิธีหนึ่งในการพัฒนาบุคลากร โดยการไปศึกษาและสังเกตการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาหน่วยงานของตน

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

2.1 การคัดสรรผู้บริหารที่ดี การที่องค์กรจะดำเนินภารกิจต่าง ๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพได้นั้น องค์กรจำเป็นต้องมีบุคลากรที่มีคุณภาพในปริมาณที่เหมาะสมกับงาน (พนัส หันนาคินทร์, 2542) ผู้บริหารองค์การถือเป็นหัวใจสำคัญ ควรสรรหาคนดีที่มีความเสียสละเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ตน คนดีต้องถือคติว่า การทำสิ่งทีถูกต้อง คือ ศักดิ์ศรีของชีวิต (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2551) ยึดถือหลักคุณธรรมจริยธรรม หลักนิติธรรม เคารพและปฏิบัติตาม มีความซื่อสัตย์โปร่งใส มีสำนึกรับผิดชอบเปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วม และให้เกิดความคุ้มค่ามากที่สุด ประกอบเป็นหลักธรรมาภิบาล (ทิวากร แก้วมณี, 2559) ดังนั้น การสรรหาและคัดเลือกทรัพยากรมนุษย์ในองการภาครัฐยุคใหม่ มีความต้องการผู้บริหารที่มีความเหมาะสมทั้งในด้านความรู้ความสามารถ ทักษะคติ บุคลิกภาพ ยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหาร สอดรับกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก ปรับตัวกับลักษณะการทำงานที่เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับปัจเจกบุคคล สังคม กฎหมาย วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

2.2 การปฏิบัติตนในการใช้กฎหมายของบุคลากร นั้นต้องคำนึงถึงการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขปัจจัยที่จำเป็น สังกะหวัดดู 4 คือ ทาน หรือการให้ ปิยวาจาหรือการพูดจาไพเราะ อุดมจริยาหรือทำตนให้เป็นประโยชน์ สมานัตตาหรือเสมอต้นเสมอปลาย เมื่อเกิดปัญหาประเด็นข้อพิพาทควรใช้หลักการเชิงสมานฉันท์เป็นอันดับต้นเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งสองฝ่าย เช่น ขอความเป็นธรรมต่อผู้บังคับบัญชา หรือขอความเป็นธรรมต่อคณะกรรมการพิทักษ์คุณธรรม ประจำมหาวิทยาลัย และร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ประจำมหาวิทยาลัย โดยให้การนำคดีเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเป็นทางเลือกสุดท้ายที่จะให้เกิดขึ้น

2.3 บุคลากรต้องได้รับความเดือดร้อนเสียหายหรืออาจเดือดร้อนหรือเสียหายอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ เนื่องมาจากการกระทำทางปกครอง เช่น คดีพิพาทเกี่ยวกับหน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการ ออกกฎ หรือคำสั่ง เช่น คำสั่งมหาวิทยาลัยให้เลิกจ้างอาจารย์หรือกระทำการอื่นใดไม่ชอบด้วยกฎหมายคดีอันเนื่องมาจากการละเลยต่อหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร คดีพิพาทเกี่ยวกับการทำละเมิดทางปกครองหรือความรับผิดชอบอื่นของหน่วยงานทางปกครอง อันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมาย หรือกฎหรือคำสั่งทางปกครอง คดีพิพาทอันเนื่องมาจากสัญญาทางปกครองหรือคดีที่กฎหมายกำหนดให้

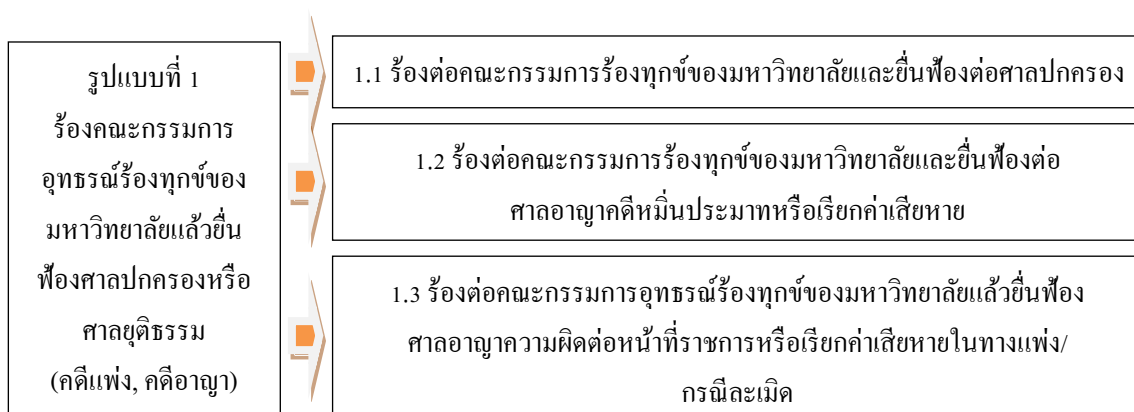
หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐฟ้องศาลเพื่อบังคับให้บุคคลต้องกระทำการใดหรือคดีทางปกครองอื่น ๆ

2.4 การใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรมที่พึงประสงค์และมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้นบุคลากรต้องศึกษาให้ละเอียดถึงประเด็นปัญหาข้อพิพาทแล้วเลือกช่องทางการใช้กฎหมายให้เหมาะสมกับข้อพิพาทและปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นสำคัญ วิธีเหมาะสมที่สุดขึ้นอยู่กับเหตุในลักษณะคดีแต่ละเรื่องที่แตกต่างกัน เช่น ข้อพิพาทเนื่องจากการกระทำทางปกครองหรือคำสั่งทางปกครอง เช่นการออกกฎ คำสั่ง อาจเลือกใช้แนวทางหลักที่ 1 มี 3 ช่องทางดำเนินการ หรือข้อพิพาทเนื่องจากการกระทำละเมิดทางปกครองหรือกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย อาจเลือกใช้แนวทางหลักที่ 2 และ 4 หรือข้อพิพาทเนื่องจากสัญญาทางปกครองหรือสัญญาจัดซื้อจัดจ้าง หรือสัญญาสัมปทาน อาจเลือกใช้แนวทางที่ 2, 3 และ 5 เป็นต้น

ข้อเสนอแนะแนวทางการเลือกวิธีการใช้กฎหมายที่เหมาะสมกับข้อพิพาท

บุคลากรต้องได้รับความเดือดร้อนเสียหายหรืออาจเดือดร้อนหรือเสียหายอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ เนื่องมาจากการกระทำทางปกครอง เช่น คดีพิพาทเกี่ยวกับหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการ โดยมิชอบด้วยกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการ ออกกฎ หรือคำสั่ง เช่น คำสั่งมหาวิทยาลัยให้เลิกจ้างอาจารย์หรือกระทำการอื่นใดไม่ชอบด้วยกฎหมายคดีอันเนื่องมาจากการละเลยต่อหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร คดีพิพาทเกี่ยวกับการทำละเมิดทางปกครองหรือความรับผิดชอบอื่นของหน่วยงานทางปกครอง อันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมาย หรือกฎหรือคำสั่งทางปกครอง คดีพิพาทอันเนื่องมาจากสัญญาทางปกครองหรือคดีที่กฎหมายกำหนดให้หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐฟ้องศาลเพื่อบังคับให้บุคคลต้องกระทำการใดหรือคดีทางปกครองอื่น ๆ

การใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรมจะมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้นบุคลากรต้องศึกษาให้ละเอียดถึงประเด็นปัญหาข้อพิพาทแล้วเลือกช่องทางการใช้กฎหมายให้เหมาะสมกับข้อพิพาทและปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นสำคัญ วิธีเหมาะสมที่สุดขึ้นอยู่กับเหตุในลักษณะคดีแต่ละเรื่องที่แตกต่างกัน ดังนี้

ภาพที่ 5-7 รูปแบบการใช้กฎหมายช่องทางหลักที่ 1 โดยมี 3 ช่องทางการดำเนินการ

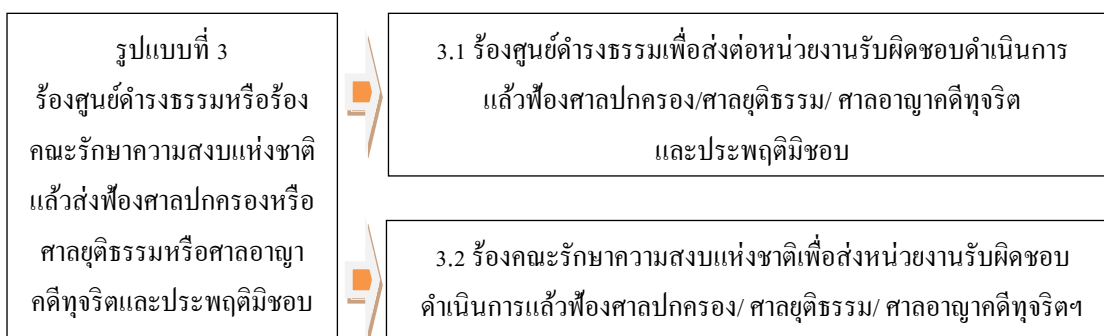
ใช้กฎหมายช่องทางหลักที่ 1 โดยมี 3 ช่องทางการดำเนินการ กรณีเลือกใช้ช่องทางหลักที่ 1 คือ การร้องต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ของมหาวิทยาลัยเมื่อไม่พอใจในผลการพิจารณาให้ยื่นฟ้องศาลปกครอง (1.1) หรืออาจฟ้องศาลยุติธรรมคดีอาญามาตรา 326 หรือมาตรา 322 หรือมาตรา 364 แล้วแต่กรณีควบคู่กัน กับการฟ้องคดีปกครอง (1.2) และอาจฟ้องเรียกค่าเสียหายในทางแพ่งกรณีละเมิดเป็นเหตุให้ได้รับความเสียหาย (1.3) เป็นทางเลือกสำหรับบุคลากรกรณีมีคดีพิพาทเนื่องมาจาก การกระทำทางปกครอง (พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539, 2539) เช่น คดีเกี่ยวกับหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการ โดยมีขอบด้วยกฎหมาย (พระราชบัญญัติว่าด้วยความรับผิดชอบของพนักงานในองค์กรหรือหน่วยงานภาครัฐ พ.ศ. 2502, 2502) ไม่ว่าจะเป็นการออกกฎ คำสั่ง (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542, 2542) เช่น คำสั่งเลื่อนขึ้นเงินเดือน การเลิกจ้างอาจารย์ การละเลยต่อหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร การกระทำละเมิดทางปกครอง (พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539, 2539) หรือการกระทำอื่นใดที่มีขอบด้วยกฎหมาย หรือความรับผิดชอบอื่นของหน่วยงานทางปกครอง เกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมายหรือกฎหรือคำสั่งทางปกครอง สัญญาทางปกครอง (พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540, 2540)

ภาพที่ 5-8 รูปแบบการใช้กฎหมายช่องทางหลักที่ 2 โดยมี 6 ช่องทางการดำเนินการ

ใช้กฎหมายช่องทางหลักที่ 2 โดยมี 6 ช่องทางการดำเนินการ กรณีเลือกใช้ช่องทางหลักที่ 2 คือ ร้องทุกข์ต่อตำรวจท้องที่เพื่อดำเนินการสอบสวนหาพยานหลักฐานกรณีเหตุเกิดในท้องที่รับผิดชอบของพนักงานสอบสวนและส่งพนักงานอัยการเพื่อฟ้องศาลอาญาต่อไป (2.1) หรือร้องทุกข์ต่อตำรวจท้องที่เพื่อรวบรวมพยานหลักฐานส่งเรื่องไปยังคณะกรรมการ (ปปท. (2.2)) หรือ (ปปช.) หรือ (สตง.) ตามเหตุความผิดที่กระทำหน่วยงานอาจส่งพนักงานอัยการเพื่อฟ้องศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ (2.2) ร้องทุกข์ต่อตำรวจกองปราบปราม (2.3) (คดีสำคัญ) เพื่อรวบรวมพยานหลักฐานเขตอำนาจทั่วราชอาณาจักรและส่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐหรือคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติหรือสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (บางกรณีอาจส่งจากหน่วยงาน ปปท. (2.4) หรือหน่วยงาน ปปช. (2.5) หรือสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินเพื่อให้ตำรวจกองปราบทำการสืบสวนสอบสวน) ก่อนเสนอสำนวนให้พนักงานอัยการฟ้องคดีต่อศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ (2.6) เป็นทางเลือกสำหรับบุคลากร กรณีมีคดีพิพาทเนื่องมาจากสัญญาทางปกครอง เช่นสัญญาจัดซื้อจัดจ้าง สัญญาสัมปทาน

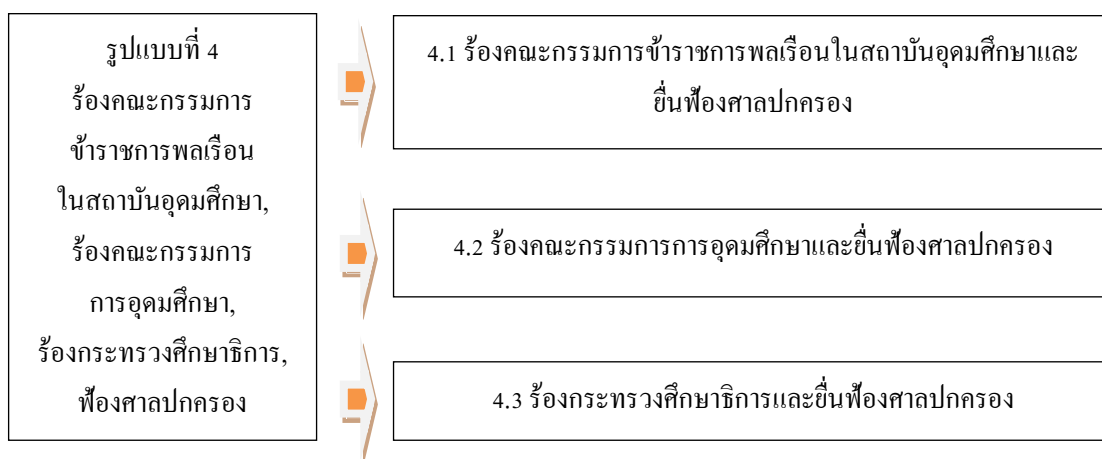
สัญญาจัดให้มีสิ่งสาธารณูปโภค คดีที่กฎหมายกำหนดให้หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่รัฐฟ้องศาลเพื่อให้บุคคลกระทำการใดหรืออาจฟ้องศาลยุติธรรมคดีอาญามาตรา 326 หรือมาตรา 322 หรือมาตรา 364 แล้วแต่กรณีควบคู่กันไปกับการฟ้องคดีปกครอง การกระทำทางปกครอง (พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539, 2539) เช่น คดีเกี่ยวกับหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยมิชอบด้วยกฎหมาย (พระราชบัญญัติว่าด้วยความรับผิดชอบของพนักงานในองค์หรือหน่วยงานภาครัฐ พ.ศ. 2502, 2502) ไม่ว่าจะเป็นการออกกฎ คำสั่ง (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542, 2542) เช่น คำสั่งเลื่อนขึ้นเงินเดือน การเลิกจ้างอาจารย์ การละเลยต่อหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร การกระทำละเมิดทางปกครอง (พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539, 2539) หรือการกระทำอื่นใดที่มีชอบด้วยกฎหมาย หรือความรับผิดชอบอื่นของหน่วยงานทางปกครอง เกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมายหรือกฎหรือคำสั่งทางปกครอง สัญญาทางปกครอง (พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540, 2540)

ภาพที่ 5-9 รูปแบบการใช้กฎหมายช่องทางหลักที่ 3 โดยมี 2 ช่องทางการดำเนินการ

ใช้กฎหมายช่องทางหลักที่ 3 โดยมี 2 ช่องทางการดำเนินการ กรณีเลือกใช้ช่องทางหลักที่ 3 คือ การร้องศูนย์ดำรงธรรม (3.1) และร้องคณะกรรมการความสงบแห่งชาติควบไปในครั้งเดียว เพื่อส่งต่อหน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการกรณีไม่พอใจผลการพิจารณาของหน่วยงานรับผิดชอบให้ยื่นฟ้องต่อศาลปกครองหรือศาลยุติธรรมหรือศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ (แล้วแต่กรณี) กรณีไม่พอใจผลการพิจารณาให้ฟ้องศาลปกครอง/ ศาลยุติธรรม/ ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ (3.2) เป็นทางเลือกสำหรับบุคลากร กรณีมีคดีพิพาทเนื่องมาจากสัญญาทางปกครอง เช่น สัญญาจัดซื้อจัดจ้าง สัญญาสัมปทาน สัญญาจัดให้มีสิ่งสาธารณูปโภค คดีที่กฎหมายกำหนดให้หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่รัฐฟ้องศาลเพื่อให้บุคคลกระทำการใด การกระทำทาง

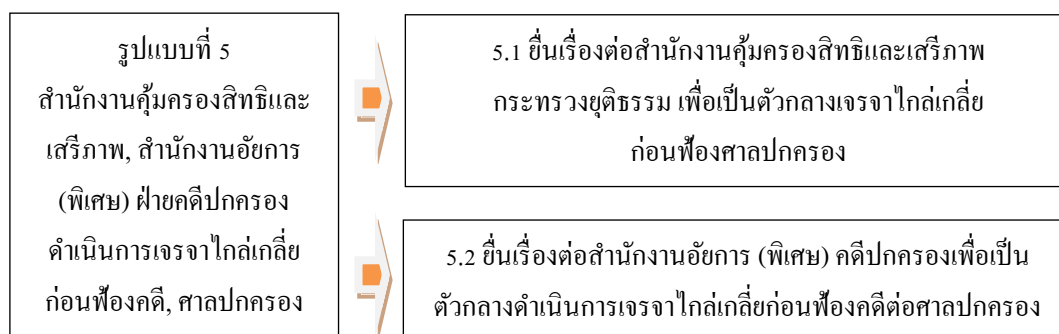
ปกครอง (พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539, 2539) เช่น คดีเกี่ยวกับหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยมิชอบด้วยกฎหมาย (พระราชบัญญัติว่าด้วยความรับผิดของพนักงานในองค์หรือหน่วยงานภาครัฐ พ.ศ. 2502, 2502) ไม่ว่าจะเป็นการออกกฎ คำสั่ง (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542, 2542) เช่น คำสั่งเลื่อนขึ้นเงินเดือน การเลิกจ้างอาจารย์ การละเลยต่อหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร การกระทำละเมิดทางปกครอง (พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539, 2539) หรือการกระทำอื่นใดที่มีชอบด้วยกฎหมาย หรือความรับผิดอย่างอื่นของหน่วยงานทางปกครอง เกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมายหรือกฎหรือคำสั่งทางปกครอง สัญญาทางปกครอง (พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540, 2540)

ภาพที่ 5-10 รูปแบบการใช้กฎหมายช่องทางหลักที่ 4 โดยมี 3 ช่องทางการดำเนินการ

ใช้กฎหมายช่องทางหลักที่ 4 โดยมี 3 ช่องทางการดำเนินการ กรณีเลือกใช้ช่องทางหลักที่ 4 คือ ร้องคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา (กรณีเป็นข้าราชการอยู่เดิม) (4.1) หรือร้องคณะกรรมการการอุดมศึกษา (4.2) หรือร้องกระทรวงศึกษาธิการ ไปในพร้อมกัน หากไม่พอใจผลคำวินิจฉัย ให้ยื่นฟ้องศาลปกครอง (4.3) เป็นทางเลือกสำหรับบุคลากร กรณีมีคดีพิพาทเนื่องมาจากการกระทำทางปกครอง (พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539, 2539) เช่น คดีเกี่ยวกับหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยมิชอบด้วยกฎหมาย (พระราชบัญญัติว่าด้วยความรับผิดของพนักงานในองค์หรือหน่วยงานภาครัฐ พ.ศ. 2502, 2502) ไม่ว่าจะเป็นการออกกฎ คำสั่ง (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542, 2542) การละเลยต่อหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร การกระทำ

ละเมิดทางปกครอง (พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539, 2539) หรือการกระทำอื่นใดที่มีขอบด้วยกฎหมาย หรือความรับผิดชอบอื่นของหน่วยงานทางปกครอง เกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมายหรือกฎหรือคำสั่งทางปกครอง (พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540, 2540)

ภาพที่ 5-11 รูปแบบการใช้กฎหมายช่องทางหลักที่ 5 โดยมี 2 ช่องทางการดำเนินการ

ใช้กฎหมายช่องทางหลักที่ 5 โดยมี 2 ช่องทางการดำเนินการ กรณีเลือกใช้ช่องทางหลักที่ 5 คือ ยื่นเรื่องต่อสำนักงานคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม เพื่อเป็นตัวกลางเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องศาลปกครอง (5.1) ยื่นเรื่องต่อสำนักงานอัยการ (พิเศษ) คดีปกครอง เพื่อเป็นตัวกลางดำเนินการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องคดีต่อศาลปกครอง (5.2) เป็นทางเลือกสำหรับบุคลากร กรณีมีคดีพิพาทเนื่องมาจากการกระทำทางปกครอง (พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539, 2539) เช่น คดีเกี่ยวกับหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ กระทำการโดยมีขอบด้วยกฎหมาย (พระราชบัญญัติว่าด้วยความรับผิดชอบของพนักงานในองค์กรหรือหน่วยงานภาครัฐ พ.ศ. 2502, 2502) ไม่ว่าจะเป็นการออกกฎ คำสั่ง (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542, 2542) การละเลยต่อหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้า เกินสมควร การกระทำละเมิดทางปกครอง (พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539, 2539) หรือการกระทำอื่นใดที่มีขอบด้วยกฎหมาย หรือความรับผิดชอบอื่นของหน่วยงานทางปกครอง เกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมายหรือกฎหรือคำสั่งทางปกครอง (พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540, 2540) เนื่องจากสัญญาทางปกครอง เช่น สัญญาจัดซื้อจัดจ้าง สัญญาสัมปทาน สัญญาจัดให้มีสิ่งสาธารณูปโภค คดีที่กฎหมายกำหนดให้หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่รัฐฟ้องศาลเพื่อให้บุคคลกระทำการใด การกระทำทางปกครอง (พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539, 2539)

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 การวิจัยครั้งต่อไปอาจจะกำหนดขอบเขตพื้นที่ศึกษาหรือเครื่องมือในการวิจัยให้ครอบคลุมไปถึงสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งทั่วประเทศไทย ในเรื่องรูปแบบการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรมของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย

3.2 ควรจัดทำหนังสือคู่มือ เรื่องรูปแบบการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ เป็นภาษาต่างประเทศ เพื่อสร้างการรับรู้และความเข้าใจรูปแบบการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐในประเทศไทยสู่สากล

3.3 ควรมีการศึกษา รูปแบบการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐด้วยวิธีวิจัยในรูปแบบอื่น เช่น ทำการวิจัยเชิงปริมาณในแต่ละองค์ประกอบของการใช้กฎหมาย เพื่อเข้าถึงความยุติธรรม ในสถาบันอุดมศึกษาทุกประเภทและทุกระดับของรัฐและของเอกชน

บรรณานุกรม

- กฎกระทรวงว่าด้วยระเบียบ หลักเกณฑ์และวิธีประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา
ระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2546. (2546). เข้าถึงได้จาก www.krisdika.go.th
- กมลชัย รัตนสกววงศ์. (2537). *กฎหมายปกครองเยอรมัน*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- กมลชัย รัตนสกววงศ์. (2542). *กฎหมายปกครอง*. กรุงเทพฯ: กองทุนสวัสดิการกองวิชาการ
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.
- กมลชัย รัตนสกววงศ์. (2545). *กฎหมายปกครอง (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- กระทรวงยุติธรรม. (2559). *ระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม*. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการ
ปฏิรูปกฎหมาย กระทรวงยุติธรรม.
- กฤติน กุลเพ็ง. (2555). *กลยุทธ์การสรรหาบุคลากร*. กรุงเทพฯ: เอช อาร์ เซ็นเตอร์.
- กำชัย จงจักรพันธ์. (2545). *รวมบทความทางวิชาการเนื่องในโอกาสครบรอบ 90 ปี
ธรรมศาสตร์อาจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กิตติพงษ์ กิตยารักษ์. (2550). *ความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์: หลักการและแนวคิดกระบวนการ
ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ และจุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. (2550). “ระบบความยุติธรรมแห่งอนาคตกับ
สันติสุขในสังคมและชุมชน” *กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กิตติศักดิ์ ปรกติ. (2541). *สิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ
พ.ศ. 2540*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- กุ่มพล พลวัน. (2547). *สิทธิมนุษยชนในสังคมโลก*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- กุลชติ ไชยน์ตา. (2539). *กระบวนการตัดสินใจ*. กรุงเทพฯ: ประยูรวงศ์.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2551). *การคิดเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ซัคเซส มีเดีย.
- เกษม วัฒนชัย. (2553). *บันไดของความรับผิดชอบและความรับผิดชอบ*. กรุงเทพฯ:
สถาบันคลังสมองของชาติ.
- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2544). *คำอธิบายหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา*. กรุงเทพฯ:
จิรัชการพิมพ์.
- ข้อกำหนดการใช้บริการเว็บไซต์และนโยบายแอปพลิเคชัน PSC 1111 ของสำนักงานปลัด
สำนักนายกรัฐมนตรี. (2558). เข้าถึงได้จาก www.1111.go.th

ข้อบังคับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ว่าด้วยการอุทธรณ์ และการร้องทุกข์. (ม.ป.ป.).

เข้าถึงได้จาก regu.tu.ac.th/DataSource/D22

ข้อบังคับมหาวิทยาลัยมหิดล ว่าด้วย การอุทธรณ์และการร้องทุกข์ พ.ศ. 2552. เข้าถึงได้จาก

www.op.mahidol.ac.th/orla/law/index.php/regulation

คำสั่งคณะกรรมการความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ที่ 39/2559 เรื่องการจัดระเบียบมหาวิทยาลัย

ไว้ธรรมาภิบาล. เข้าถึงได้จาก www.krisdika.go.th/wps/portal/genera

คำสั่งหัวหน้าคณะกรรมการความสงบแห่งชาติที่ 1/2560 เรื่อง การแก้ไขปัญหาการบริหารงานบุคคล

ของกระทรวงศึกษาธิการ. (2560, 10 มกราคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 134

ตอนพิเศษ 7 ง หน้า 61-63.

คิงดาม ดงตระกูล. (2546). *ระบบไต่สวนในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญากรรม*. กรุงเทพฯ:

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

คู่มือการดำเนินการทางวินัยตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551.

เข้าถึงได้จาก <http://www.ocsc.go.th>

แคปเพลลี, ปีเตอร์. (2550). *การว่าจ้างและรักษาบุคลากร: Hiring and keeping the best people*

(ประคัลภ์ ปณตพลังกูร, แปล). กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.

จารุณี ตันติเวชวุฒิกุล. (2549). *การพัฒนารูปแบบขององค์กรแห่งการเรียนรู้ในโรงงานเทคนิค*

อุตสาหกรรมมาตาพุด. วิทยานิพนธ์การศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยี

ทางการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.

จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. (2540). *กระบวนการยุติธรรมเชิงสันติวิธี: ทางเลือก*. ใน *การยุติข้อขัดแย้ง*

ทางอาญาสำหรับสังคมไทย (หน้า 9-28). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สหกรณ์การเกษตรแห่ง

ประเทศไทย จำกัด.

จุลสิงห์ วสันตสิงห์. (2559). *ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 96 (มาตรา 95)*

(พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.

ชนงกรณ์ คุณชลบุตร. (2547). *การบริหารธุรกิจระหว่างประเทศ* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ:

โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชะวั้งชัย ภาคินธุ. (2548). *กระบวนการเรียนรู้และปฏิบัติการสิทธิมนุษยชน*. กรุงเทพฯ:

โอเคียนส โตร์.

ชัยลิจิต สร้อยเพชรเกษม. (2555). *การวิจัยด้วยวิธีเดลฟาย: การใช้มติสอดคล้องโดยเสียงข้างมาก*.

วารสารวิชาการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 7(18), 1-13.

ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนสานต์. (2540). *กฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง*. กรุงเทพฯ: จีรัชการพิมพ์.

- ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒน์สานต์. (2541). *หลักนิติธรรม (Rule of law): รวมบทความวิชาการ เนื่องในโอกาสครบรอบ 90 ปี ธรรมศาสตราจารย์ สัญญา ธรรมศักดิ์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชาญชัย แสวงศักดิ์. (2540). *กฎหมายปกครอง*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- ชาญชัย แสวงศักดิ์. (2560). *กฎหมายมหาชน วิชาการกฎหมายมหาชนในต่างประเทศ*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- ชาญชัย แสวงศักดิ์ และมานิตย์ วงศ์เสรี. (2541). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับนิติกรรมทางปกครอง และสัญญาทางปกครอง*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- ณิชพัฒน์ รอดรัตนะ, เกียรติกร เจริญธนาวัฒน์ และกฤษณ์ วสินนท์. (2556). *คดีปกครองที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ: ศักยภาพการฟ้องเรียกค่าเสียหายในคดีพิพาทที่เกี่ยวข้องกับการกระทำละเมิดต่อศาลปกครอง*. เข้าถึงได้จาก <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/43654>
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2551). *ทศวรรษ ตัวชี้วัดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ชุทธธรรมาภิบาล* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2559). UNDP, *The human rights principles (เอกสารประกอบการบรรยายวิชาการบริหารบ้านเมืองที่ดี (Good governance))*. ชลบุรี: วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ. (2549). *ประมวลกฎหมายอาญา ฉบับอ้างอิง* (พิมพ์ครั้งที่ 19). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- ทวีศักดิ์ นพเกษตร. (2551). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ: คู่มือปฏิบัติการวิจัยประยุกต์เพื่อพัฒนาคน องค์กร ชุมชนสังคม (Qualitative methods: A field guide for applied research in human/ organization/ community and social development)*. กรุงเทพฯ: ชมรมพยาบาลชุมชนแห่งประเทศไทย.
- ทศพร ศิริสัมพันธ์. (2539). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ทิวากร แก้วมณี. (2559). *ธรรมาภิบาล* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สยามปริทัศน์.
- เทอดธิดา ทิพย์รัตน์. (ม.ป.ป.). *ทฤษฎีการตัดสินใจ*. สงขลา: คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2550). *การบริหารงานบุคคล* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- นคร เสรีรักษ์ และภรณ์ ติราษฎร์วิเศษ. (2555). *วิจัยไม่ใช่เรื่องยาก*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- นรนิติ เศรษฐบุตร. (2550). *รัฐธรรมนูญกับการเมืองไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นันทวัฒน์ บรมานันท์. (2547). *การติดตามและการประเมินผลการทำงานศาลปกครอง*. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.
- นันทวัฒน์ บรมานันท์. (2556). *สัญญาทางปกครอง*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- บรรเจิด สิงคะเนติ. (2542). เงื่อนไขการฟ้องคดีปกครองเยอรมัน. *วารสารนิติศาสตร์*, 29(2), 282-284.
- บรรยงค์ โตจินดา. (2548). *องค์การและการจัดการ* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: รวมสาส์น.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2540). *แนวความคิดเกี่ยวกับกฎหมายปกครอง (หนังสือรวมบทความ เนื่องในโอกาสครบรอบ 84 ปี ศาสตราจารย์ ดร.ประยูร กาญจนกุล)*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2545). *ธรรมเนียมปฏิบัติในองค์กรอิสระ*. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.
- บุญคง หันจางสิทธิ์. (2540). *เศรษฐศาสตร์ทรัพยากรมนุษย์: ประชากร แรงงาน การศึกษา การฝึกอบรม ศาสนาธรรม จริยธรรม สุขอนามัย สิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพฯ: ปรี้นติ้งเฮ้าส์.
- บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ. (2531). คดีปกครองเยอรมัน. ใน *รวมบทความโอกาสครบรอบ 60 ปี ดร.ปรีดี เกษมทรัพย์* (หน้า 166-177). กรุงเทพฯ: พี. เค. ปรี้นติ้งเฮ้าส์.
- ปกป้อง ศรีสนิท. (2550). *กฎหมายอาญาชั้นสูง*. เข้าถึงได้จาก www.lawinbook.com
- ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 96/2557 เรื่องการจัดตั้งศูนย์ดำรงธรรม. (2557, 23 กรกฎาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 131 ตอนพิเศษ 138 ง.
- ประยูร กาญจนกุล. (2524). *คำบรรยายกฎหมายปกครองเปรียบเทียบ*. กรุงเทพฯ: คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประยูร กาญจนกุล. (2537). *คดีปกครอง เล่ม 5* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประยูร กาญจนกุล. (2538). *คำบรรยายกฎหมายปกครอง* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พนัส หันนาคินทร์. (2542). *ประสบการณ์ในการบริหารบุคลากร*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546. (2546, 19 ตุลาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 120 ตอนที่ 100 ก.

- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553. (2542, 19 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก หน้า 1.
- พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540. (2540, 10 กันยายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 114 ตอนที่ 46 ก หน้า 1.
- พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542. (2542, 10 กันยายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 116 ตอนที่ 94 ก หน้า 1.
- พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542, (มาตรา 26-30). (2542, 17 พฤศจิกายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 116 ตอนที่ 114 ก หน้า 1.
- พระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559. (2551, 24 มกราคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 125 ตอนที่ 21 ก หน้า 1.
- พระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2551. (2551, 24 มกราคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 125 ตอนที่ 21 ก หน้า 1.
- พระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2551, มาตรา 19-23 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559. (2551, 24 มกราคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 125 ตอนที่ 21 ก หน้า 1.
- พระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2559, มาตรา 18-20 ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2, มาตรา 79-93 และมาตรา 83-87). (2478, 10 มิถุนายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 52 หน้า 598.
- พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551. (2551, 25 มกราคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 125 ตอนที่ 22 ก หน้า 1.
- พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2559 มาตรา 8 แก้ไขมาตรา 63 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2547. (2547, 12 พฤศจิกายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 121 ตอนที่พิเศษ 70 ก หน้า 33.
- พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษา พ.ศ. 2546 (มาตรา 9-22). (2546, 6 กรกฎาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 120 ตอนที่ 62 ก.

- พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษา พ.ศ. 2546 (มาตรา 40-43).
(2546, 6 กรกฎาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 120 ตอนที่ 62 ก.
- พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน (ฉบับที่ 8)
พ.ศ. 2553 มาตรา 24 ประกอบมาตรา 23 วรรคหนึ่ง. (2534, กันยายน).
ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 108 ตอน 156 ฉบับพิเศษ 4.
- พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539. (2539, 14 พฤศจิกายน).
ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 113 ตอนที่ 60 ก หน้า 15.
- พระราชบัญญัติว่าด้วยความรับผิดชอบของพนักงานในองค์หรือหน่วยงานภาครัฐ พ.ศ. 2502.
(2502, 1 กันยายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 84 ตอนที่ 356.
- พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539. (2539, 14 พฤศจิกายน).
ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 113 ตอนที่ 60 ก หน้า 1.
- พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2559. (2559, 30 กันยายน).
ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 133 ตอนที่ 86 ก หน้า 1-15.
- พิชัย นิลทองคำ. (2547). *รวมชุดกฎหมายปกครอง กฎหมายแรงงาน กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา*.
กรุงเทพฯ: อทตยา มิเลินเนียม.
- พิชัย นิลทองคำ. (2558). *ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา*. กรุงเทพฯ: อทตยา มิเลินเนียม.
- พิมลพรรณ เชื้อบางแก้ว. (2550). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์* (พิมพ์ครั้งที่ 7). ปทุมธานี:
มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- โกคิน พลกุล. (2530). *การวินิจฉัยชี้ขาดคดีปกครอง: เอกสารประกอบการฝึกอบรมหลักสูตร*
“หลักกฎหมายปกครอง: วิธีสบัญญัติ” วันที่ 30 สิงหาคม 2530). ม.ป.ท.
- โกคิน พลกุล. (2538). *การวินิจฉัยชี้ขาดคดีปกครอง*. ใน *เอกสารประกอบการอบรมกฎหมาย*
มหาชน ให้แก่นิติกรประจำสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (หน้า 1-48). ม.ป.ท.
- โกคิน พลกุล. (2547). *โครงการศึกษาความเป็นไปได้ในการลดสภาพความเป็นนิติบุคคลของส่วน*
ราชการ (งานวิจัยทางกฎหมาย). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.
- มานิตย์ จุมปา. (2545). *ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับกฎหมาย* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มานิตย์ จุมปา. (2549). *คำอธิบายกฎหมายปกครองว่าด้วยการกระทำทางปกครองและการควบคุม*
การกระทำทางปกครอง เล่ม 1. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มานิตย์ จุมปา. (2555 ก). *มหาวิทยาลัยของรัฐกับกฎหมายปกครอง*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

- มานิตย์ จุมปา. (2555 ข). *คำอธิบายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยุวดี ศรีธรรมรัฐ. (2547). *การบริหารงานบุคคลในภาครัฐ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รักชนก โสภพิศ. (2546). *การมีส่วนร่วมและความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการจัดการอาชีวศึกษาของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดนครปฐม*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- รัชชา ภักดิ์จิตต์. (2557). *ธรรมาภิบาลเพื่อการบริหารภาครัฐและเอกชน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พุทธศักราช 2560, มาตรา 28-31. (2560, 15 มกราคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 134 ตอนที่ 6 ก หน้า 1.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 หมวดที่ 8 ส่วนที่ 4 มาตรา 276-280 และมาตรา 29. (2540, 11 ตุลาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 114 ตอนที่ 55 ก หน้า 1.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2525). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525*. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- ฤทัย หงส์ศิริ. (2537). *เอกสารประกอบการสอนวิชากฎหมายปกครองฝรั่งเศส*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตศึกษา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฤทัย หงส์ศิริ. (2552). *ความสมบูรณ์ของนิติกรรมทางปกครอง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เนติบัณฑิตยสภา.
- ฤทัย หงส์ศิริ. (2558). *ศาลปกครองและการดำเนินคดีในศาลปกครอง (พิมพ์ครั้งที่ 6)*. กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งบัณฑิตยสภา.
- วรพจน์ วิสรุตพิชญ์. (2538 ก). *สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- วรพจน์ วิสรุตพิชญ์. (2538 ข). *หลักการพื้นฐานของกฎหมายปกครอง*. กรุงเทพฯ: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วันชัย วัฒนทรัพย์. (2559). *พลิกวิกฤติ “คร.ฆ่า คร.” สู่ “สันติวัฒนธรรม” ในรั้วอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักข่าวอิสรา.
- วิเชียร ดิเรกอุดมศักดิ์. (2560). *ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาพิสดาร เล่ม 2 มาตรา 123-124*. กรุงเทพฯ: คณะวิชาการ The Justice Group.
- วิรัช ธีรพันธุ์เมธี. (2544). *คำบรรยายกฎหมายปกครอง (พิมพ์ครั้งที่ 3 ฉบับแก้ไขปรับปรุง)*. กรุงเทพฯ: ดวงแก้ว.

- ศราวุฒิ ประทุมราช. (2540). *สิทธิมนุษยชน*. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการประสานงานองค์กรสิทธิมนุษยชน (กปส.).
- ศราวุฒิ ประทุมราช. (2550). *ชุดความรู้สิทธิมนุษยชน*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมสิทธิและเสรีภาพ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม.
- ศักดิ์ทิพย์ ไกรฤกษ์. (2545). *ธรรมาภิบาลกับมหาวิทยาลัยในกำกับ: บทความกลยุทธ*
สภามหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.
- ศักดิ์ทิพย์ ไกรฤกษ์. (2554). *สถาบันคลังสมองของชาติ มหาวิทยาลัยกับคณาจารย์ในศาลปกครอง: ธรรมาภิบาลของผู้บริหาร*. กรุงเทพฯ: สถาบันคลังสมองของชาติ.
- ศาลคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ. (2559, 26 กันยายน). *อำนาจหน้าที่ศาล ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยวิธีการดำเนินคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2559* ข้อ 3.
- ศาลฎีกา. (2541). *หนังสือรวมคำพิพากษาศาลฎีกา พ.ศ. 2541*. กรุงเทพฯ: ศาลฎีกา.
- ศาลฎีกา. (2558). *คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 12675/2558* คำพิพากษาศาลฎีกา พ.ศ. 2558 เล่มที่ 12.
กรุงเทพฯ: ศาลฎีกา.
- ศาลปกครอง. (2555). *หนังสือคู่มือศาลปกครอง*. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลปกครอง.
- ศิริพร พงศ์ศรีโรจน์. (2540). *องค์การและการจัดการ* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: เทคนิค.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2539). *พฤติกรรมผู้บริโภค*. กรุงเทพฯ: ไดมอนด์ อิน บิซิเนส เวลด์.
- ศุภชัย ยาวประภาส. (2546). *การบริหารงานบุคคลภาครัฐ*. กรุงเทพฯ: ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุภชัย ยาวประภาส. (2548). *การบริหารงานบุคคลภาครัฐ: กระแสใหม่และสิ่งท้าทาย*
(พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฑาทอง.
- สมคิด บางโม. (2558). *องค์การและการจัดการ*. กรุงเทพฯ: วิทย์พัฒน์.
- สมคิด เลิศไพฑูรย์. (2543). *หลักความเสมอภาค*. *วารสารนิติศาสตร์*, 30(2), 174-175.
- สมชาย พงษ์พัฒนาศิลป์. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560*. กรุงเทพฯ:
เจริญรัฐการพิมพ์ นางสมใจ แซ่ฮ้อ.
- สมยศ เชื้อไทย. (2535). *คำอธิบายหลักรัฐธรรมนูญทั่วไป*. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์.
- สัมฤทธิ์ ชยสมศักดิ์. (2549). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์ หลักการและแนวคิด*. กรุงเทพฯ:
เอ็ม.ที.เพรส.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2541, 4 ธันวาคม). *ระเบียบสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน*. นร 0709.2/ป 678.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2556). *แนวคิดของระบบข้าราชการผู้มีผลสัมฤทธิ์สูง*.

เข้าถึงจาก <http://www.ocsc.go.th/qcsc/th/index..php?option> สำนักงานคณะกรรมการ
กฤษฎีกา. (2477). *พระราชบัญญัติให้ใช้วิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477 (มาตรา 5 วรรคสอง)*.
กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2502). *พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของเจ้าพนักงาน
ในองค์กรหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2502 (มาตรา 4 และมาตรา 11)*. กรุงเทพฯ:
สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2522). *พระราชบัญญัติคณะกรรมการกฤษฎีกา พ.ศ. 2522*.
เข้าถึงได้จาก www.krisdika.go.th

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2540 ก). *พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540*.
เข้าถึงได้จาก <https://www.bot.or.th>

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2540 ข). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540*.
เข้าถึงได้จาก <https://www.bot.or.th>

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*.
กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ แก้ไขเพิ่มเติม
(ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2550). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550
มาตรา 250 (3)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ แก้ไขเพิ่มเติม
(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2557, 24 พฤษภาคม). *ประกาศแต่งตั้งหัวหน้าคณะรักษา
ความสงบแห่งชาติ*.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2559 ก). *คำสั่งของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ
(คสช). ที่ 39/2559*.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2559 ข). *พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนใน
สถาบันอุดมศึกษา ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2559 (มาตรา 61-65)*. กรุงเทพฯ: สำนักงาน
คณะกรรมการกฤษฎีกา.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560*.
เข้าถึงได้จาก www.krisdika.go.th

- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2551). *พระราชบัญญัติ
มาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2551*. กรุงเทพฯ:
สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2541). *รัฐธรรมนูญฝรั่งเศส ค.ศ. 1958 มาตรา 2*. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย. (2552). *คู่มือสำนักตรวจราชการและเรื่องราวร้องทุกข์*.
กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย.
- สำนักตรวจราชการและเรื่องราวร้องทุกข์ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย. (ม.ป.ป.).
การรับเรื่องราวร้องทุกข์ศูนย์ดำรงธรรม. เข้าถึงจาก www.ins.moi.go.th/
- สุขสมัย สุทธิบดี. (2550). *กฎหมายมหาชน (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุจิต ปัญญาพฤษย์. (2559). *คดีทุจริตต่อหน้าที่ ม. 157 ป. อาญาและกฎหมายจัดตั้งศาล*. กรุงเทพฯ:
นิติธรรม.
- สุชาติ เวโรจน์. (2556). *การฟ้องคดีปกครอง*. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม.
- สุดา สุวรรณภิรมย์. (2547). *หลักการบริหารงานบุคคล*. นครสวรรค์: ไพศาลกราฟิค.
- สุพิศ ประณีตกรัง. (2559). *คดีทุจริตต่อหน้าที่ ม. 157 ป. อาญาและกฎหมายจัดตั้งศาล*. กรุงเทพฯ:
นิติธรรม.
- สุรพล นิติไกรพจน์. (2555). *สัญญาทางปกครอง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุรพล นิติไกรพจน์. (2557). *หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอุดมศึกษา เอกสารประกอบการบรรยาย
ในหลักสูตรธรรมภิบาลเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษา*. เข้าถึงจาก <http://knit.or.th/>
- สุรพล นิติไกรพจน์ และกฤตินี ดิ่งแก้ว. (2559). *มหาวิทยาลัยไทย: พัฒนาการมหาวิทยาลัยในกำกับ
และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงาน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุรพล ศรีบุญทรง. (2559 ก). *บทความจากสมาชิกสภาอาจารย์และพนักงาน: การทดสอบ
ธรรมภิบาลในมหาวิทยาลัยไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการ สภาคณาจารย์และ
พนักงาน สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- สุรพล ศรีบุญทรง. (2559 ข). *ไขข้อข้องใจ: มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ*. เข้าถึงจาก
<https://www.slideshare.net>
- ห้องสมุดสำนักงานอัยการสูงสุด (2533). *ระเบียบกรมอัยการสำนักงานอัยการสูงสุด ว่า
ด้วยการช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน ข้อ 30*. กรุงเทพฯ: สำนักงานอัยการสูงสุด.

- หัตสุมิต วิจิตรวิริยกุล. (2534 ก). หลักกฎหมายพื้นฐานเกี่ยวกับการปกครอง. ใน *รวมบทความทางวิชาการเนื่องในโอกาสครบรอบ 84 ปี ธรรมศาสตร์อาจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์* (หน้า 169-179). กรุงเทพฯ: มูลนิธินิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- หัตสุมิต วิจิตรวิริยกุล. (2534 ข). หนังสือรวมคำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล 2545 ฎีกาที่ 7/2545, และฎีกาที่ 20/2545. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลปกครอง.
- หัตสุมิต วิจิตรวิริยกุล, ไพโรจน์ มินเด็น และวชิระ ชอบแต่ง. (2558). *สถิตคดีศาลปกครอง*. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลปกครอง.
- อนุชาติ คงมาลัย. (2558). *มหาวิทยาลัยกฎหมายและคำวินิจฉัยของศาล*. กรุงเทพฯ: สำนักงานอัยการสูงสุด.
- อมร วาณิชวิวัฒน์. (2556). เอกสารแนวคิดเกี่ยวกับหลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง. *วารสารกฎหมายปกครอง จุฬาลงกรณ์*, 8(2). หน้า 11.
- อรรถสิทธิ์ ชื่นสงวน. (2548). *คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2-17*. กรุงเทพฯ: อักษราพิพัฒน์.
- อำพล เจริญชีวินทร์. (2545). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการฟ้องและดำเนินคดีในศาลปกครอง* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- อำพล เจริญชีวินทร์. (2546). *ความรับผิดชอบละเมิดของเจ้าหน้าที่และหน่วยงานของรัฐ*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- อำพล เจริญชีวินทร์. (2556 ก). *รวมกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิทยบริการ ศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม.
- อำพล เจริญชีวินทร์. (2556 ข). *หลักกฎหมายจากคำสั่งศาลปกครองสูงสุด* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- อำพล เจริญชีวินทร์. (2560). *หลักกฎหมายจากคำสั่งศาลปกครองสูงสุด* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- อุกฤษ มงคลนาวิน. (2540). *การปฏิรูประบบมหาวิทยาลัยของรัฐ (มหาวิทยาลัยไร่เข้มทิศ: วิฤติของชาติ)*. กรุงเทพฯ: เอสแอนด์พีพริ้นท์.
- เอกพล วงศ์เสวี. (2554). *การสรรหาและคัดเลือกทรัพยากรมนุษย์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- Akehurst, C. F. M. (1970, March). Statements of reasons for judicial and administrative decisions. *Modern Law Review*, 33, 154.
- Bartol, K. M., & Martin, D. C. (1998). *Management*. Retrieved from www.amazon.co.uk

- Bovaird, T., & Loeffler, E. (n.d.). *Public management and governance*. Retrieved from
www.routledge.com
- Clapham, A. (2550). *Human rights*. Oxford: Oxford's Very Short Introductions Offers
Systemic Racism.
- Don Hellriegel, J., & Slocum, W. (1996). *Organizational behavior*. n.p.
- Feagin, J. R., & Bell, D. A. (1990). *System theory*. *Harvard Journal on Racial & Ethnic Justice*,
28, 2012.
- Jones, E. M. (1987). A component approach to minimal rationality review of agency rulemaking.
Administrative Law Review, 39.
- Kathryn, M. B. (1994). *Management*. n.p.
- Sherman, A. W., & Bohlander, G. W. (1992). *Managing human resources*. Cincinnati Ohio:
South-Western.
- Wachsmann, P. (1996). *Abuse of legislative power*. Paris: Dalloz, Libertes.
- Wood, R., & Payne, T. (1998). *Competency based recruitment and selection*. Chichester:
John Wiley & Son.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Graduate school of Commerce

Burapha University

169 ถนนลงหาดบางแสน ตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย

เรื่อง“รูปแบบการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ”

แบบสัมภาษณ์นี้จัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ประกอบการวิจัยการศึกษาคุณลักษณะ

ในหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสาธารณะ

วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ผู้ทำการวิจัยขอความอนุเคราะห์จากท่านในการให้สัมภาษณ์

และขอขอบคุณท่านมา ณ โอกาสนี้

สัมภาษณ์ที่ 1 ในการดำเนินการทางการเข้าถึงกฎหมายหรือความยุติธรรม ท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่จะประยุกต์ทฤษฎีระบบ คือ Input-process-output-outcome ในการนำเสนอกระบวนการทางกฎหมายให้ง่ายต่อความเข้าใจ เพื่อผู้ที่ต้องการร้องเรียนสามารถนำไปศึกษาและประยุกต์ใช้ กรุณาให้เหตุผลประกอบ

หมายเหตุ:

Input หมายถึง คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ เวลา คน ซึ่งในงานวิจัยนี้ หมายถึง ทัศนคติที่ปรึกษา เงินงบประมาณที่ต้องจ้างทนายความ ค่าใช้จ่ายขณะดำเนินการ วัสดุอุปกรณ์ (เอกสารหลักฐานต่าง ๆ กฎระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง) ระยะเวลาที่คดียังคุ้มครอง ระยะเวลาการฟ้องร้องหรือระยะเวลาร้องทุกข์

Process หมายถึง ขั้นตอนตามลำดับ ตั้งแต่เริ่มต้นการร้องเรียนร้องทุกข์ จนสามารถเข้าถึงกฎหมายหรือความยุติธรรม

Output หมายถึง ผลลัพธ์ที่ต้องการให้ได้มาในเบื้องต้น ได้แก่ ศาลรับฟ้อง หรือหน่วยงานรับเรื่องไว้พิจารณาให้ ตรวจสอบให้หรือให้อีกฝ่ายหยุดการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดที่ไม่มากไปกว่านี้

Outcome หมายถึง การบรรลุวัตถุประสงค์/ เป้าหมายที่ต้องการ ได้แก่ ได้รับการแก้ไข
 เสียหายความเดือดร้อนเสียหาย หรือยกเลิกคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือได้เข้าถึงกระบวนการ
 ความยุติธรรมที่ต้องการ

สัมพันธภาพที่ 2 ในการเข้าถึงกฎหมายหรือความยุติธรรมของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ
 จากการทบทวนวรรณกรรม สามารถกำหนดเป็น 4 กลุ่มแนวทาง ดังนี้

1. ร้องคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ของมหาวิทยาลัย, ยื่นฟ้องศาลปกครอง,
 ยื่นฟ้องศาลยุติธรรม (คดีแพ่ง, คดีอาญา)
2. ร้องทุกข์ต่อตำรวจท้องที่หรือตำรวจกองปราบปราม, ร้องคณะกรรมการป้องกันและ
 ปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ, ร้องคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, ร้อง
 สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน
3. ร้องศูนย์ดำรงธรรม, ร้องคณะกรรมการความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ
4. ร้องคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดม, ร้องคณะกรรมการการ
 อุดมศึกษา, ร้องกระทรวงศึกษาธิการ

ท่านเห็นด้วยหรือไม่ ในการแบ่งเป็น 4 กลุ่มแนวทาง หากไม่เห็นด้วย เพราะอะไร และ
 ท่านมีข้อเสนอแนะว่าควรแบ่งเป็นกี่แนวทาง

สัมพันธภาพที่ 3 เพื่อให้แนวทางการเข้าถึงกฎหมายหรือความยุติธรรม มีแนวปฏิบัติที่ชัดเจนในแต่ละ
 วิถีตามทฤษฎีระบบ คือ Input-process-output-outcome ควรมีรายละเอียดในแต่ละขั้นตอน
 อย่างไร

ลำดับ	การเข้าถึง ความยุติธรรม	Input ปัจจัยนำเข้า	Process กระบวนการ	Output ผลผลิต	Outcome ผลลัพธ์ ที่ต้องการ
1	ร้องคณะกรรมการ การอุทธรณ์ ร้องทุกข์ของ มหาวิทยาลัย	ต้องมีคนให้ ปรึกษา เช่น นักกฎหมาย หรือ ทนายความ ไม่มีค่าใช้จ่าย	เขียนคำร้อง ทุกข์เป็น หนังสือ มี รายละเอียด ชื่อ ที่อยู่ผู้ร้อง ข้อเท็จจริงที่	ภายในระยะเวลา 90 วัน คณะกรรมการ พิจารณาเสร็จ สิ้นจะแจ้งผล กลับมายังผู้ร้อง	ได้รับการแก้ไข เสียหายความ เดือดร้อน เสียหายโดย ยกเลิกคำสั่ง ทางวินัยที่ไม่

ลำดับ	การเข้าถึง ความยุติธรรม	Input ปัจจัยนำเข้า	Process กระบวนการ	Output ผลผลิต	Outcome ผลลัพธ์ ที่ต้องการ
		สามารถเขียน ด้วยตนเองได้ เตรียมเอกสาร พยานหลักฐาน ที่เกี่ยวข้องเรื่อง ที่จะร้องทุกข์ ระเบียบ ข้อบังคับ	เกี่ยวข้องและ หน่วยงานหรือ เจ้าหน้าที่รัฐ ที่เป็นต้นเหตุ ของข้อร้องเรียน คำขอที่ต้องการ พร้อมลงชื่อและ ที่อยู่พร้อมเบอร์ โทรศัพท์ ยื่นต่อ คณะกรรมการ อุทธรณ์ร้องทุกข์ ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ ได้รับคำสั่ง ลงโทษทางวินัย	และหน่วยงาน ให้ดำเนินการ กรณีผู้ร้อง ไม่พอใจให้ใช้ สิทธิฟ้องคดีต่อ ศาลปกครอง ภายในภายใน 90 วัน นับแต่ วันที่รู้หรือควร รู้ถึงเหตุแห่ง การฟ้องคดี หรือภายใน 1 ปี	ชอบหรือได้ เข้าถึงความ ยุติธรรมที่ ต้องการ
2	ร้องศูนย์ ดำรงธรรม	ต้องมีคนให้ คำปรึกษา เช่น นักกฎหมาย หรือทนายความ ไม่มีค่าใช้จ่าย สามารถร้อง ทุกข์ด้วยวาจา หรือเป็น หนังสือหรือ ทางโทรศัพท์ ด้วยตนเองได้	แจ้งความทุกข์ หรือเขียน คำร้องทุกข์เป็น หนังสือ มี รายละเอียด ชื่อ ที่อยู่ผู้ร้อง ข้อเท็จจริงที่ เกี่ยวข้องและ หน่วยงานหรือ เจ้าหน้าที่รัฐที่ เป็นต้นเหตุของ	ภายในระยะ เวลา 7 วัน ศูนย์ฯ จะส่ง เจ้าหน้าที่ไป ตรวจสอบเรื่อง ตามที่อยู่และ เบอร์ที่แจ้งไว้ เพื่อดำเนินการ ส่งผลไปยัง หน่วยงานที่ เกี่ยวข้องและ	ได้รับการแก้ไข เยียวยาความ เดือดร้อน เสียหายหรือ สามารถเข้าถึง หน่วยงาน ความยุติธรรม ที่เกี่ยวข้องได้ โดยตรง รวดเร็ว

ลำดับ	การเข้าถึง ความยุติธรรม	Input ปัจจัยนำเข้า	Process กระบวนการ	Output ผลผลิต	Outcome ผลลัพธ์ ที่ต้องการ
		เตรียมเอกสาร พยานหลักฐาน ที่เกี่ยวข้องเรื่อง ที่จะร้องทุกข์ ระเบียบ ข้อบังคับ	ซื้อร้องเรียน คำขอที่ต้องการ พร้อมลงชื่อ และที่อยู่พร้อม เบอร์โทรศัพท์ ยื่นต่อ คณะกรรมการ อุทธรณ์ร้อง ทุกข์ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ ได้รับคำสั่ง ลงโทษทางวินัย	ประสานงาน ดำเนินเรื่องต่อ พร้อมแจ้งให้ ท่านทราบ ภายใน 30 วัน	
3	ร้องทุกข์ต่อ ตำรวจท้องที่ หรือตำรวจกอง ปราบปราม	ตำรวจท้องที่ ที่มูลคดีเกิด/ ตำรวจกอง ปราบปรามมี อำนาจทั่ว ราชอาณาจักร ให้คำแนะนำ ในการแจ้งความ และเตรียม เอกสาร ระเบียบ ข้อบังคับ เกี่ยวกับเรื่องที่ ดำเนินคดี	แจ้งความด้วย วาจาหรือทำ เป็นหนังสือต่อ เจ้าหน้าที่ ตำรวจ (พนักงาน สอบสวน) แจ้ง ได้ 2 กรณี คือ แจ้งร้องทุกข์ ดำเนินคดีกับ แจ้งไว้เป็น หลักฐานเพื่อ ใช้ในคดีอื่น ๆ	พนักงาน สอบสวนทำ การสอบปากคำ ทันทีและแจ้ง ให้ทราบพร้อม นัดหมายให้มา สอบพยาน เพิ่มเติมหรือส่ง เอกสารเพิ่มเติม ตามที่พนักงาน สอบสวน กำหนด	ได้รับการแก้ไข เยียวยาความ เดือดร้อน เสียหายหรือ สามารถเข้าถึง หน่วยงาน ความยุติธรรม ที่เกี่ยวข้องได้ โดยตรง รวดเร็ว

ลำดับ	การเข้าถึง ความยุติธรรม	Input ปัจจัยนำเข้า	Process กระบวนการ	Output ผลผลิต	Outcome ผลลัพธ์ ที่ต้องการ
4	ร้องขอการรักษา ความสงบ เรียบร้อย แห่งชาติ	มีคนให้ คำปรึกษา เช่นเพื่อน นักกฎหมาย หรือทนายความ ไม่มีค่าใช้จ่าย เตรียมเอกสาร หลักฐานที่ เกี่ยวข้อง	ยื่นคำร้องเป็น หนังสือมี รายละเอียดชื่อ ที่อยู่ผู้ร้อง ข้อเท็จจริงที่ เกี่ยวข้องและ หน่วยงานหรือ เจ้าหน้าที่รัฐที่ เป็นต้นเหตุของ ข้อร้องเรียน และคำขอที่ ต้องการพร้อม ลงชื่อและที่อยู่ พร้อมเบอร์ โทรศัพท์ ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ ได้รับคำสั่ง ลงโทษทาง วินัย	รับเรื่องและ ดำเนินการ ประสานไปที่ หน่วยงาน รับผิดชอบและ ดำเนินการ ภายในเวลาที่ กำหนดและ ติดตามผล พร้อมแจ้ง ผู้ร้องทราบ	ได้รับการแก้ไข เยียวยาความ เดือดร้อน เสียหายหรือ สามารถเข้าถึง หน่วยงาน ความยุติธรรม ที่เกี่ยวข้องได้ โดยตรง รวดเร็ว

ลำดับ	การเข้าถึง ความยุติธรรม	Input ปัจจัยนำเข้า	Process กระบวนการ	Output ผลผลิต	Outcome ผลลัพธ์ ที่ต้องการ
5	ร้องคณะกรรมการ ป้องกันและ ปราบปราม การทุจริตใน ภาครัฐ	มีคนให้ คำปรึกษา เช่น นักกฎหมาย หรือทนายความ ไม่มีค่าใช้จ่าย เตรียมเอกสาร หลักฐานที่ เกี่ยวข้อง	ยื่นคำร้องเป็น หนังสือมี รายละเอียดชื่อ ที่อยู่ผู้ร้อง ข้อเท็จจริงที่ เกี่ยวข้องและ หน่วยงานหรือ เจ้าหน้าที่รัฐ ที่เป็นต้นเหตุ ของข้อร้องเรียน และคำขอที่ ต้องการพร้อม ลงชื่อและที่อยู่ พร้อมเบอร์ โทรศัพท์ ภายใน 30 วัน นับแต่ วันที่ได้รับคำสั่ง ที่ไม่ชอบและ พฤติกรรมส่งผลถึง การทุจริตใน ภาครัฐ	รับเรื่องและ ดำเนินการ ตรวจสอบ ข้อเท็จจริง พร้อมประสาน ไปที่หน่วยงาน รับผิดชอบและ ดำเนินการ ภายในเวลาที่ กำหนดและ ติดตามผล พร้อมแจ้ง ผู้ร้องทราบ	ได้รับการแก้ไข เยียวยาความ เดือดร้อน เสียหายหรือ สามารถเข้าถึง หน่วยงานความ ยุติธรรมที่ เกี่ยวข้องได้ โดยตรง รวดเร็ว

ลำดับ	การเข้าถึง ความยุติธรรม	Input ปัจจัยนำเข้า	Process กระบวนการ	Output ผลผลิต	Outcome ผลลัพธ์ ที่ต้องการ
6	ร้องคณะกรรมการ ป้องกัน และปราบปราม การทุจริต แห่งชาติ	มีคนให้ คำปรึกษา เช่น นักกฎหมาย หรือทนายความ ไม่มีค่าใช้จ่าย เตรียมเอกสาร หลักฐานที่ เกี่ยวข้อง	ยื่นคำร้องเป็น หนังสือมี รายละเอียด ชื่อ ที่อยู่ผู้ร้อง ข้อเท็จจริงที่ เกี่ยวข้องและ หน่วยงานหรือ เจ้าหน้าที่รัฐ ที่เป็นต้นเหตุ ของข้อร้องเรียน และคำขอที่ ต้องการพร้อม ลงชื่อและที่อยู่ พร้อมเบอร์ โทรศัพท์ ภายใน 30 วัน นับแต่ วันที่ได้รับคำสั่ง ที่ไม่ชอบและ พฤติกรรมส่งผลถึง การทุจริต	รับเรื่องและ ดำเนินการ ตรวจสอบ ข้อเท็จจริง พร้อมประสาน ไปที่หน่วยงาน รับผิดชอบและ ดำเนินการ ภายในเวลาที่ กำหนดและ ติดตามผล พร้อมแจ้ง ผู้ร้องทราบ	ได้รับการแก้ไข เยียวยาความ เดือดร้อน เสียหายหรือ สามารถเข้าถึง หน่วยงานความ ยุติธรรมที่ เกี่ยวข้องได้ โดยตรง รวดเร็ว

ลำดับ	การเข้าถึง ความยุติธรรม	Input ปัจจัยนำเข้า	Process กระบวนการ	Output ผลผลิต	Outcome ผลลัพธ์ ที่ต้องการ
7	ร้องสำนักงาน ตรวจเงิน แผ่นดิน	มีคนให้ คำปรึกษา เช่น นักกฎหมาย หรือทนายความ ไม่มีค่าใช้จ่าย เตรียมเอกสาร หลักฐานที่ เกี่ยวข้อง	ยื่นคำร้องเป็น หนังสือมี รายละเอียดชื่อ ที่อยู่ผู้ร้อง ข้อเท็จจริงที่ เกี่ยวข้องและ หน่วยงานหรือ เจ้าหน้าที่รัฐที่ เป็นต้นเหตุของ ข้อร้องเรียน และคำขอที่ ต้องการพร้อม ลงชื่อและที่อยู่ พร้อมเบอร์ โทรศัพท์ ภายใน 30 วัน นับแต่วันได้รับ คำสั่งที่มีขอบ ด้วยกฎหมาย หรือพฤติกรรม สู่ถึงการ ทุจริต	รับเรื่องและ ดำเนินการ ตรวจสอบ ข้อเท็จจริง พร้อมประสาน ไปที่หน่วยงาน รับผิดชอบและ ดำเนินการ ภายในเวลาที่ กำหนดและ ติดตามผล พร้อมแจ้ง ผู้ร้องทราบ	ได้รับการแก้ไข เยียวยาความ เดือดร้อน เสียหายหรือ สามารถเข้าถึง หน่วยงาน ความยุติธรรม ที่เกี่ยวข้องได้ โดยตรง รวดเร็ว

ลำดับ	การเข้าถึง ความยุติธรรม	Input ปัจจัยนำเข้า	Process กระบวนการ	Output ผลผลิต	Outcome ผลลัพธ์ ที่ต้องการ
8	ร้องคณะกรรมการ การข้าราชการ พลเรือนใน สถาบันอุดม ศึกษา	มีคนให้ คำปรึกษา เช่น นักกฎหมาย หรือทนายความ ไม่มีค่าใช้จ่าย เตรียมเอกสาร หลักฐานที่ เกี่ยวข้อง	ยื่นคำร้องเป็น หนังสือมี รายละเอียดชื่อ ที่อยู่ผู้ร้อง ข้อเท็จจริงที่ เกี่ยวข้องและ หน่วยงานหรือ เจ้าหน้าที่รัฐที่ เป็นต้นเหตุของ ข้อร้องเรียน และคำขอที่ ต้องการพร้อม ลงชื่อและที่อยู่ พร้อมเบอร์ โทรศัพท์ ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่รับ คำสั่งที่มีขอบ หรือคำสั่ง ลงโทษทางวินัย	รับเรื่องตั้ง คณะกรรมการ สอบข้อเท็จจริง และแจ้งให้ ผู้ร้องทราบ ขั้นตอนและผล การดำเนินการ	ได้รับการแก้ไข เยียวยาความ เดือดร้อน เสียหายหรือ สามารถเข้าถึง หน่วยงานความ ยุติธรรมที่ เกี่ยวข้องได้ โดยตรง รวดเร็ว

ลำดับ	การเข้าถึง ความยุติธรรม	Input ปัจจัยนำเข้า	Process กระบวนการ	Output ผลผลิต	Outcome ผลลัพธ์ ที่ต้องการ
9	ร้องคณะกรรมการ การการ อุดมศึกษา	มีคนให้ คำปรึกษา เช่น นักกฎหมาย หรือทนายความ ไม่มีค่าใช้จ่าย เตรียมเอกสาร หลักฐานที่ เกี่ยวข้อง	ยื่นคำร้องเป็น หนังสือมี รายละเอียดชื่อ ที่อยู่ผู้ร้อง ข้อเท็จจริงที่ เกี่ยวข้องและ หน่วยงานหรือ เจ้าหน้าที่รัฐที่ เป็นต้นเหตุของ ข้อร้องเรียน และคำขอที่ ต้องการพร้อม ลงชื่อและที่อยู่ พร้อมเบอร์ โทรศัพท์ ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ ได้รับคำสั่ง ลงโทษทาง วินัย	รับเรื่องตั้ง คณะกรรมการ สอบข้อเท็จจริง และแจ้งให้ ผู้ร้องทราบ ขั้นตอนและผล การดำเนินการ	ได้รับการแก้ไข เยียวยาความ เดือดร้อน เสียหายหรือ สามารถเข้าถึง หน่วยงาน ความยุติธรรมที่ เกี่ยวข้องได้ โดยตรง รวดเร็ว

ลำดับ	การเข้าถึง ความยุติธรรม	Input ปัจจัยนำเข้า	Process กระบวนการ	Output ผลผลิต	Outcome ผลลัพธ์ ที่ต้องการ
10	ร้องกระทรวง ศึกษาธิการ	มีคนให้ คำปรึกษา เช่น นักกฎหมาย หรือทนายความ ไม่มีค่าใช้จ่าย เตรียมเอกสาร หลักฐานที่ เกี่ยวข้อง	ยื่นคำร้องเป็น หนังสือมี รายละเอียดชื่อ ที่อยู่ผู้ร้อง ข้อเท็จจริงที่ เกี่ยวข้องและ หน่วยงานหรือ เจ้าหน้าที่รัฐที่ เป็นต้นเหตุของ ข้อร้องเรียน และคำขอที่ ต้องการพร้อม ลงชื่อและที่อยู่ พร้อมเบอร์ โทรศัพท์ ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ ได้รับคำสั่ง ลงโทษทาง วินัย	รับเรื่องตั้ง คณะกรรมการ สอบข้อเท็จจริง และแจ้งให้ ผู้ร้องทราบ ขั้นตอนและผล การดำเนินการ	ได้รับการแก้ไข เยียวยาความ เดือดร้อน เสียหายหรือ สามารถเข้าถึง หน่วยงานความ ยุติธรรมที่ เกี่ยวข้องได้ โดยตรง รวดเร็ว

ลำดับ	การเข้าถึง ความยุติธรรม	Input ปัจจัยนำเข้า	Process กระบวนการ	Output ผลผลิต	Outcome ผลลัพธ์ ที่ต้องการ
11	ยื่นฟ้องศาล ยุติธรรม	ต้องให้ ทนายความ ดำเนินการ มี ค่าใช้จ่ายตาม ลักษณะคดี ต้องเตรียม เอกสาร หลักฐาน ระเบียบ ข้อบังคับ ให้ พร้อมเพื่อให้ ทนายได้ ตรวจสอบอย่าง ละเอียด	ยื่นคำฟ้อง พร้อมพยาน หลักศาลต่อ ศาล กำหนดวัน นัด สืบพยาน หรือไต่สวน มูลฟ้องแล้วแต่ กรณี สืบพยาน และพิจารณา คดีโดย ผู้พิพากษา องค์คณะ	พิพากษาคดี และออกคำ บังคับให้ ปฏิบัติตาม ภายใน 15 วัน หรือ 30 วัน ตามคำสั่งศาล	ได้รับการแก้ไข เยียวยาความ เดือดร้อน เสียหายหรือ สามารถเข้าถึง หน่วยงาน ความยุติธรรม ได้โดยตรง
12	ยื่นฟ้องศาล ปกครอง	ต้องให้ ทนายความ ดำเนินการ ค่าใช้จ่ายตาม ลักษณะคดี ต้องเตรียม เอกสาร หลักฐาน ระเบียบ ข้อบังคับ ให้ พร้อมเพื่อให้ ทนายได้ ตรวจสอบอย่าง ละเอียด	ยื่นคำฟ้องพร้อม พยานหลักศาล ต่อศาล ศาล สืบเสาะ ข้อเท็จจริงและ พยานหลักฐาน เพิ่มเติม ตุลาการ เจ้าของสำนวน และตุลาการ ผู้แถลงคดี ดำเนินการ องค์ คณะผู้พิพากษา พิจารณา	พิพากษาคดี และออกคำ บังคับให้ ปฏิบัติตาม ภายในเวลาที่ กำหนดตาม คำสั่งศาล	ได้รับการแก้ไข เยียวยาความ เดือดร้อน เสียหายหรือ สามารถเข้าถึง หน่วยงาน ความยุติธรรม ได้โดยตรง

สัมภาษณ์ที่ 4 ในการตัดสินใจ เรื่องวิธีการเข้าถึงกฎหมายหรือความยุติธรรม ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการยื่นฟ้องคืออะไร และสิ่งสำคัญที่จะต้องตระหนักเพื่อเพิ่มความระมัดระวังเป็นพิเศษคืออะไร เพราะอะไร

ภาคผนวก ข
รายชื่อหน่วยงานผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อหน่วยงานผู้เชี่ยวชาญในกระบวนการยุติธรรม

ตำแหน่ง	หน่วยงาน
ตุลาการศาลปกครองสูงสุด	ศาลปกครองสูงสุด
ตุลาการศาลปกครองกลาง	ศาลปกครองกลาง
ตุลาการศาลปกครองชั้นต้น	ศาลปกครองชั้นต้น
ตุลาการศาลอาญา	กระทรวงยุติธรรม
ตุลาการศาลอาญากรุงเทพใต้	กระทรวงยุติธรรม
ตุลาการศาลแพ่งกรุงเทพใต้	กระทรวงยุติธรรม
ตุลาการศาลอุทธรณ์ภาค 7	กระทรวงยุติธรรม
อัยการคดีปกครองกลาง 1	สำนักงานอัยการ (พิเศษ) ฝ่ายคดีปกครอง
ผู้เชี่ยวชาญกฎหมาย (คสช.)	คณะกรรมการความสงบแห่งชาติ
ผู้อำนวยการกลุ่ม (สตง.)	สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน
ผู้เชี่ยวชาญกฎหมาย (ปปท.)	สำนักงานคณะกรรมการ (ปปท.)
เจ้าพนักงานไตสวนปฏิบัติการ (ปปช.)	สำนักงานคณะกรรมการ (ปปช.)
ผู้อำนวยการศูนย์ดำรงธรรม	กระทรวงมหาดไทย
ผกก.ส.ส.กกก.ภาค 1	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
รอง.ผกก.ป.ภาค 5	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
ผู้เชี่ยวชาญคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ	คุ้มครองสิทธิ (สนง.อัยการสูงสุด)
ผู้เชี่ยวชาญกองกฎหมาย	มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ
ผู้เชี่ยวชาญกฎหมาย (สกอ.)	สำนักงาน (สกอ.)
ผู้เชี่ยวชาญกฎหมาย (กองกฎหมาย)	สำนักนายกรัฐมนตรี
ผู้อำนวยการนโยบายและแผน	กระทรวงศึกษาธิการ

ภาคผนวก ค
ผลการตรวจสอบ IOC

แบบทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา IOC ของแบบสอบสัมภาษณ์

วิจัยเรื่อง รูปแบบการใช้กฎหมายของบุคลากร มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐในอนาคต

ชื่อผู้วิจัย นางสาวพรพิพรรณ วงศ์ศิริเดช

รหัสประจำตัว 58870023

นิสิตหลักสูตรปรัชญาคุษฎีบัณฑิต สาขาการจัดการสาธารณะ รุ่นที่ 7

มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษารูปแบบ ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติในการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัย
ในกำกับของรัฐ ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. เพื่อศึกษารูปแบบการใช้กฎหมายที่พึงประสงค์ของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

แบบสัมภาษณ์นี้สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัย

ได้

ได้ แต่ต้องปรับปรุงบางส่วน

ไม่ได้ทั้งฉบับ

ลงชื่อ

ดร. สักดา ตรีศรีโรต

ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิ

แบบทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา IOC ของแบบสอบสัมภาษณ์

วิจัยเรื่อง รูปแบบการใช้กฎหมายของบุคลากร มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐในอนาคตไกล

ชื่อผู้วิจัย นางสาวพิพรรณ วงศ์ศิริเดช

รหัสประจำตัว 58870023

นิสิตหลักสูตรปริญญาคุณวุฒิบัณฑิต สาขาการจัดการสาธารณะ รุ่นที่ 7

มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษารูปแบบ ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติในการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัย

ในกำกับของรัฐ ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

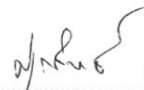
2. เพื่อศึกษารูปแบบการใช้กฎหมายที่พึงประสงค์ของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

แบบสัมภาษณ์นี้สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัย

ได้

ได้ แต่ต้องปรับปรุงบางส่วน

ไม่ได้ทั้งฉบับ

ลงชื่อ ดร. พงษ์สิทธิ์ เลิศบัวลิ้น

15/7/60 ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิ

แบบทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา IOC ของแบบสอบสัมภาษณ์

วิจัยเรื่อง รูปแบบการใช้กฎหมายของบุคลากร มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐในอนาคตไกล

ชื่อผู้วิจัย นางสาวพีพรรณ วงศ์ศิริเดช

รหัสประจำตัว 58870023

นิสิตหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต สาขาการจัดการสาธารณะ รุ่นที่ 7

มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษารูปแบบ ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติในการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัย

ในกำกับของรัฐ ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. เพื่อศึกษารูปแบบการใช้กฎหมายที่พึงประสงค์ของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

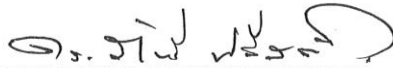
แบบสัมภาษณ์นี้สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัย

ได้

ได้ แต่ต้องปรับปรุงบางส่วน

ไม่ได้ทั้งฉบับ

ลงชื่อ

15/4/60.

ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิ

แบบทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา IOC ของแบบสอบสัมภาษณ์

วิจัยเรื่อง รูปแบบการใช้กฎหมายของบุคลากร มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐในอนาคตไกล

ชื่อผู้วิจัย นางสาวพีพรรณ วงศ์ศิริเดช

รหัสประจำตัว 58870023

นิสิตหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต สาขาการจัดการสาธารณะ รุ่นที่ 7

มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษารูปแบบ ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติในการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัย

ในกำกับของรัฐ ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. เพื่อศึกษารูปแบบการใช้กฎหมายที่พึงประสงค์ของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

แบบสัมภาษณ์นี้สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัย

ได้

ได้ แต่ต้องปรับปรุงบางส่วน

ไม่ได้ทั้งฉบับ

ลงชื่อ

ธช. ๒๒๖ .

ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิ

แบบทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา IOC ของแบบสอบสัมภาษณ์

วิจัยเรื่อง รูปแบบการใช้กฎหมายของบุคลากร มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐในอนาคตกาล

ชื่อผู้วิจัย นางสาวพีพรรณ วงศ์ศิริเดช

รหัสประจำตัว 58870023

นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการจัดการสาธารณะ รุ่นที่ 7

มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษารูปแบบ ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติในการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัย

ในกำกับของรัฐ ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. เพื่อศึกษารูปแบบการใช้กฎหมายที่พึงประสงค์ของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

แบบสัมภาษณ์นี้สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัย

ได้

ได้ แต่ต้องปรับปรุงบางส่วน

ไม่ได้ทั้งฉบับ

ลงชื่อ

ดร. สักดา มณีศรีโค

ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิ

ภาคผนวก ง

ผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญรอบที่ 1

ผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย (เคลฟายรอบที่ 1)

ประเด็น	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ
<p>2.1 ในการดำเนินการเข้าถึงกฎหมายหรือความยุติธรรมท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่จะประยุกต์ทฤษฎีระบบ คือ Input-process-output-outcome ในการเสนอกระบวนการทางกฎหมายเพื่ออำนวยความสะดวกเข้าใจ กรุณาให้เหตุผลเพราะอะไร</p>	<p>ท่านที่ 1 เห็นด้วย</p> <p>สามารถช่วยอธิบายลำดับขั้นตอนกระบวนการและวิธีปฏิบัติในการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรมในหน่วยงานต่าง ๆ ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุด (ทั้งก่อนและหลัง)</p> <p>เห็นด้วย</p> <p>ช่วยอธิบายความเข้าใจระบบของลำดับขั้นตอนกระบวนการและวิธีปฏิบัติในการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรมในหน่วยงานต่าง ๆ ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุด (ทั้งก่อนและหลัง)</p> <p>เห็นด้วย</p> <p>อธิบายให้ความเข้าใจในระบบ ลำดับขั้นตอน กระบวนการ และวิธีการปฏิบัติในการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรมของหน่วยงานต่าง ๆ ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุด</p> <p>เห็นด้วย</p> <p>อธิบายให้ความเข้าใจในระบบ ลำดับขั้นตอน กระบวนการ และวิธีการปฏิบัติในการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรมของหน่วยงานต่าง ๆ ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุด</p> <p>เห็นด้วย</p> <p>อธิบายให้ความเข้าใจในระบบ ลำดับขั้นตอน กระบวนการ และวิธีการปฏิบัติในการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรมของหน่วยงานต่าง ๆ ตั้งแต่เริ่มต้นจนนำคดีเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม</p> <p>เห็นด้วย</p> <p>อธิบายให้ความเข้าใจในระบบ ลำดับขั้นตอน กระบวนการ และวิธีการปฏิบัติในการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรมของหน่วยงานต่าง ๆ ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุด</p> <p>เห็นด้วย</p> <p>ช่วยอธิบายความเข้าใจระบบของลำดับขั้นตอน</p>

ประเด็น	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ
	<p>กระบวนการและวิธีปฏิบัติในการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรมในหน่วยงานต่าง ๆ ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุด (ทั้งก่อนและหลัง)</p> <p>เห็นด้วย</p> <p>ช่วยอธิบายความเข้าใจระบบของลำดับขั้นตอน</p> <p>กระบวนการและวิธีปฏิบัติในการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรมในหน่วยงานต่าง ๆ ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุด (ทั้งก่อนและหลัง)</p> <p>เห็นด้วย</p> <p>อธิบายให้ความเข้าใจในระบบ ลำดับขั้นตอน กระบวนการและวิธีการปฏิบัติในการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรมของหน่วยงานต่าง ๆ ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุด</p> <p>เห็นด้วย</p> <p>ช่วยอธิบายความเข้าใจระบบของลำดับขั้นตอน</p> <p>กระบวนการและวิธีปฏิบัติในการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรมในหน่วยงานต่าง ๆ ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุด(ทั้งก่อนและหลัง)</p> <p>เห็นด้วย</p> <p>ช่วยอธิบายความเข้าใจระบบของลำดับขั้นตอน</p> <p>กระบวนการและวิธีปฏิบัติในการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรมในหน่วยงานต่าง ๆ ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุด(ทั้งก่อนและหลัง)</p> <p>เห็นด้วย</p> <p>อธิบายให้ความเข้าใจในระบบ ลำดับขั้นตอน กระบวนการและวิธีการปฏิบัติในการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรมของหน่วยงานต่าง ๆ ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุด</p> <p>เห็นด้วย</p> <p>ช่วยอธิบายความเข้าใจระบบของลำดับขั้นตอน</p> <p>กระบวนการและวิธีปฏิบัติในการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความ</p>

ประเด็น	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ
	<p> ยุติธรรมในหน่วยงานต่าง ๆ ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุด (ทั้งก่อนและหลัง) เห็นด้วย ทำให้เข้าใจระบบ ขั้นตอน กระบวนการและวิธีต้องปฏิบัติ ในการใช้กฎหมายหรือความยุติธรรมตั้งแต่เริ่มร้องทุกข์จน บรรลุผลที่ต้องการหรือเข้าถึงกระบวนการสู่ความยุติธรรมได้ เห็นด้วย ทำให้เข้าใจระบบ ขั้นตอน กระบวนการและวิธีต้องปฏิบัติ ในการใช้กฎหมายหรือความยุติธรรมตั้งแต่เริ่มร้องทุกข์จน บรรลุผลที่ต้องการหรือเข้าถึงกระบวนการสู่ความยุติธรรมได้ เห็นด้วย ช่วยอธิบายความเข้าใจระบบของลำดับขั้นตอน กระบวนการและวิธีปฏิบัติในการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความ ยุติธรรมในหน่วยงานต่าง ๆ ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุด(ทั้งก่อนและ หลัง) เห็นด้วย ทำให้เข้าใจระบบ ขั้นตอน กระบวนการและวิธีต้องปฏิบัติ ในการใช้กฎหมายหรือความยุติธรรมตั้งแต่เริ่มร้องทุกข์จน บรรลุผลที่ต้องการหรือเข้าถึงกระบวนการสู่ความยุติธรรมได้ เห็นด้วย ช่วยอธิบายความเข้าใจระบบของลำดับขั้นตอน กระบวนการและวิธีปฏิบัติในการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความ ยุติธรรมในหน่วยงานต่าง ๆ ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุด (ทั้งก่อนและ หลัง) เห็นด้วย อธิบายให้ความเข้าใจในระบบ ลำดับขั้นตอน กระบวนการ และวิธีการปฏิบัติในการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรมของ หน่วยงานต่าง ๆ ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุด เห็นด้วย </p>

ประเด็น	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ
	<p>ทำให้เข้าใจระบบ ขั้นตอน กระบวนการและวิธีต้องปฏิบัติในการใช้กฎหมายหรือความยุติธรรมตั้งแต่เริ่มร้องทุกข์จนบรรลุผลที่ต้องการหรือเข้าถึงกระบวนการสู่ความยุติธรรมได้</p>
<p>2.2 ในการเข้าถึงกฎหมายหรือความยุติธรรมของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐจากการทบทวนวรรณกรรมกำหนดเป็น 4 กลุ่มแนวทางท่านเห็นด้วยหรือไม่ เพราะอะไร และมีข้อเสนอแนะว่าสมควรแบ่งเป็นกี่แนวทาง</p>	<p>เห็นด้วย</p> <p>เพราะ ใน 4 กลุ่มแนวทางสามารถเข้าถึงกฎหมายหรือความยุติธรรมในกลุ่มแนวทางข้อที่ 2 เพิ่มศาลคดีทุจริตฯ ข้อที่ 3 และ 4 เพิ่มศาลปกครอง</p> <p>เห็นด้วย</p> <p>ใน 4กลุ่มแนวทางบุคลากรสามารถเข้าถึงกฎหมายหรือความยุติธรรมได้ในกลุ่มแนวทางข้อที่ 2 เพิ่มศาลคดีทุจริตฯ ข้อที่ 3 และ 4 เพิ่มศาลปกครอง เพื่อให้สูงสุดของกระบวนการใช้กฎหมาย</p> <p>เห็นด้วย</p> <p>ใน 4 กลุ่มแนวทางได้แบ่งแยกหน่วยงานที่เชื่อมโยงกันการเข้าถึงกฎหมายหรือความยุติธรรมให้บุคลากรเลือกใช้แนวทางในกลุ่มแนวทางข้อที่ 2 เพิ่มศาลคดีทุจริตฯ ข้อที่ 3 และ 4 เพิ่มศาลปกครอง เพื่อให้สูงสุดของกระบวนการใช้กฎหมาย</p> <p>เห็นด้วย</p> <p>ใน 4 กลุ่มแนวทาง สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ตามแนวทางกฎหมายในกลุ่มแนวทางข้อที่ 2 เพิ่มศาลคดีทุจริตฯ ข้อที่ 3 และ 4 เพิ่มศาลปกครอง เพื่อให้สูงสุดของกระบวนการใช้กฎหมาย</p> <p>เห็นด้วย</p> <p>ใน 4 กลุ่มแนวทาง สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ตามแนวทางกฎหมายในกลุ่มแนวทางข้อที่ 2 เพิ่มศาลคดีทุจริตฯ ข้อที่ 3 และ 4 เพิ่มศาลปกครอง เพื่อให้สูงสุดของกระบวนการใช้กฎหมาย</p> <p>เห็นด้วย</p> <p>ใน 4 กลุ่มแนวทาง สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ตามแนวทางกฎหมายในกลุ่มแนวทางข้อที่ 2 เพิ่มศาลคดีทุจริตฯ</p>

ประเด็น	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ
	<p>ข้อที่ 3 และ 4 เพิ่มศาลปกครอง เพื่อให้สูงสุดของกระบวนการใช้กฎหมาย</p> <p>เห็นด้วย</p> <p>ใน 4 กลุ่มแนวทางได้แบ่งแยกหน่วยงานที่เชื่อมโยงกันการเข้าถึงกฎหมายหรือความยุติธรรมให้บุคลากรเลือกใช้แนวทางในกลุ่มแนวทางข้อที่ 2 เพิ่มศาลคดีทุจริตฯ ข้อที่ 3 และ 4 เพิ่มศาลปกครอง เพื่อให้สูงสุดของกระบวนการใช้กฎหมาย</p> <p>เห็นด้วย</p> <p>ใน 4 กลุ่มแนวทางได้แบ่งแยกหน่วยงานที่เชื่อมโยงกันการเข้าถึงกฎหมายหรือความยุติธรรมให้บุคลากรเลือกใช้แนวทางตามที่เหมาะสมกับตนในกลุ่มแนวทางข้อที่ 2 เพิ่มศาลคดีทุจริตฯ ข้อที่ 3 และ 4 เพิ่มศาลปกครอง เพื่อให้สูงสุดของกระบวนการใช้กฎหมาย</p> <p>เห็นด้วย</p> <p>ใน 4 กลุ่มแนวทาง สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ตามแนวทางกฎหมายควรเพิ่มแนวทางการใช้กฎหมายเพื่อเป็นทางเลือก ดังข้อ 5 ถึง ข้อ 11 ร้องคณะกรรมการอุทธรณ์ฯ-แจ้งตำรวจ-ปปช-ศาลอาญาคดีทุจริต</p> <p>เห็นด้วย</p> <p>ใน 4 กลุ่มแนวทาง สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ตามแนวทางกฎหมายในกลุ่มแนวทางข้อที่ 2 เพิ่มศาลคดีทุจริตฯ ข้อที่ 3 และ 4 เพิ่มศาลปกครอง เพื่อให้สูงสุดของกระบวนการใช้กฎหมายและควรเพิ่มแนวทางเพื่อเป็นทางเลือกดังข้อ 5 ถึง ข้อ 18</p> <p>เห็นด้วย</p> <p>ใน 4 กลุ่มแนวทาง สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ตามแนวทางกฎหมายควรเพิ่มแนวทางเพื่อให้เป็นทางเลือกแก่บุคลากรในการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรม ดังข้อ 5 ถึง ข้อ 18</p> <p>เห็นด้วย</p>

ประเด็น	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ
	<p>ใน 4 กลุ่มแนวทาง สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ ตามแนวทางกฎหมายควรเพิ่มแนวทางเพื่อให้เป็นทางเลือกแก่ บุคลากรในการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรม ดังข้อ 5 ถึง ข้อ 18</p> <p>เห็นด้วย</p> <p>ใน 4 กลุ่มแนวทาง สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ ตามแนวทางกฎหมายควรเพิ่มแนวทางเพื่อให้เป็นทางเลือกแก่ บุคลากรในการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรม ดังข้อ 5 ถึง ข้อ 18</p> <p>เห็นด้วย</p> <p>ใน 4 กลุ่มแนวทาง สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ ตามแนวทางกฎหมายควรเพิ่มแนวทางเพื่อให้เป็นทางเลือกแก่ บุคลากรในการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรม ดังข้อ 5 ถึง ข้อ 17</p> <p>เห็นด้วย</p> <p>ใน 4 กลุ่มแนวทาง สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ ตามแนวทางกฎหมายควรเพิ่มแนวทางเพื่อให้เป็นทางเลือกแก่ บุคลากรในการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรม ดังข้อ 5 ถึง ข้อ 16</p> <p>เห็นด้วย</p> <p>ใน 4 กลุ่มแนวทาง สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ ตามแนวทางกฎหมายควรเพิ่มแนวทางเพื่อให้เป็นทางเลือกแก่ บุคลากรในการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรม ดังข้อ 5 ถึง ข้อ 15</p> <p>เห็นด้วย</p> <p>ใน 4 กลุ่มแนวทาง สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ ตามแนวทางกฎหมายควรเพิ่มแนวทางเพื่อให้เป็นทางเลือกแก่ บุคลากรในการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรม ดังข้อ 5 ถึง ข้อ 18</p>

ประเด็น	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ
	<p>เห็นด้วย</p> <p>ใน 4 กลุ่มแนวทาง สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ ตามแนวทางกฎหมายควรเพิ่มแนวทางเพื่อให้เป็นทางเลือกแก่ บุคลากรในการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรม ดังข้อ 5 ถึง ข้อ 14</p> <p>เห็นด้วย</p> <p>ใน 4 กลุ่มแนวทาง สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ ตามแนวทางกฎหมายควรเพิ่มแนวทางเพื่อให้เป็นทางเลือกแก่ บุคลากรในการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรม ดังข้อ 5 ถึง ข้อ 15</p> <p>เห็นด้วย</p> <p>ใน 4 กลุ่มแนวทาง สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ ตามแนวทางกฎหมายในกลุ่มแนวทางข้อที่ 2 เพิ่มศาลคดี ทุจริตฯ, ข้อที่ 3 และ 4 เพิ่มศาลปกครอง เพื่อให้สูงสุดของ กระบวนการใช้กฎหมาย</p>
<p>2.3 เพื่อให้แนวทางการ เข้าถึงกฎหมายหรือความ ยุติธรรม มีแนวปฏิบัติที่ ชัดเจนในแต่ละวิธีตาม ทฤษฎีระบบ Input- process-output-outcome ควรมียละเอียดแต่ละ ขั้นตอนอย่างไร</p>	<p>เห็นด้วยกับข้อดังต่อไปนี้ทุกท่าน</p> <p>2.3.1 ร้องคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ของมหาวิทยาลัย ในกำกับ</p> <p>2.3.2 ยื่นฟ้องศาลปกครอง</p> <p>2.3.3 ยื่นฟ้องศาลยุติธรรม</p> <p>2.3.4 ร้องคณะกรรมการ (ปปท.)</p> <p>2.3.5 ร้องคณะกรรมการ (ปปช.)</p> <p>2.3.6 ร้องสำนักงาน (สตง.)</p> <p>2.3.7 ร้องคณะกรรมการ (กพอ.)</p> <p>2.3.8 ร้องคณะกรรมการ (สกอ.)</p> <p>2.3.9 ร้องกระทรวงศึกษาธิการ</p> <p>2.3.10 ร้องต่อ (คสช.)</p> <p>2.3.11 ร้องทุกข์ตำรวจ</p> <p>2.3.12 ร้องศูนย์ดำรงธรรม</p>

ประเด็น	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ
	2.3.13 ร้องสำนักงานคุ้มครองสิทธิ สนง. อัยการสูงสุด
2.4 ในการตัดสินใจเรื่องวิธีการเข้าถึงกฎหมายหรือความยุติธรรมปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการยื่นฟ้องคืออะไร และข้อควรระวังเป็นพิเศษคืออะไร เพราะอะไร	
2.4.1 การตัดสินใจที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการยื่นฟ้องคดีคืออะไร	<p>การรวบรวมพยานหลักฐาน พยานบุคคล พยานวัตถุและเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องไม่เพียงพอในการดำเนินคดี การรวบรวมพยานหลักฐาน พยานบุคคล พยานวัตถุและเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องไม่เพียงพอในการดำเนินคดี</p> <p>การรวบรวมพยานหลักฐาน พยานบุคคล พยานวัตถุและเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องไม่เพียงพอในการดำเนินคดี ถูกข่มขู่ เกรงกลัวอิทธิพล โฉนดกลั่นแกล้ง</p> <p>พยานหลักฐานไม่เพียงพอต่อการดำเนินคดี ถูกข่มขู่ โฉนดกลั่นแกล้ง เกรงกลัวอิทธิพล</p> <p>พยานหลักฐานไม่เพียงพอต่อการดำเนินคดี ถูกข่มขู่ โฉนดกลั่นแกล้ง เกรงกลัวอิทธิพล</p> <p>พยานหลักฐานไม่เพียงพอต่อการดำเนินคดี ถูกข่มขู่ โฉนดกลั่นแกล้ง เกรงกลัวอิทธิพล</p> <p>พยานหลักฐานไม่เพียงพอต่อการดำเนินคดี ถูกข่มขู่ โฉนดกลั่นแกล้ง ทนแรงกดดันไม่ไหว</p> <p>พยานหลักฐานไม่เพียงพอต่อการดำเนินคดี ถูกข่มขู่ โฉนดกลั่นแกล้ง ทนแรงกดดันไม่ไหว</p> <p>พยานหลักฐานไม่เพียงพอต่อการดำเนินคดี ถูกข่มขู่ โฉนดกลั่นแกล้ง ทนแรงกดดันไม่ไหว</p> <p>พยานหลักฐานไม่เพียงพอต่อการดำเนินคดี ถูกข่มขู่ โฉนดกลั่นแกล้ง ทนแรงกดดันไม่ไหว</p>

ประเด็น	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ
	<p>พยานหลักฐานไม่เพียงพอต่อการดำเนินคดี ถูกข่มขู่ โดนกลั่นแกล้ง ทนแรงกดดันไม่ไหว</p> <p>พยานหลักฐานไม่เพียงพอต่อการดำเนินคดี ถูกข่มขู่ โดนกลั่นแกล้ง ทนแรงกดดันไม่ไหว</p> <p>การรวบรวมพยานหลักฐาน พยานบุคคล พยานวัตถุและเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้อง ไม่เพียงพอในการดำเนินคดี ถูกข่มขู่ เกรงกลัวอิทธิพล โดนกลั่นแกล้ง</p> <p>การรวบรวมพยานหลักฐาน พยานบุคคล พยานวัตถุและเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้อง ไม่เพียงพอในการดำเนินคดี ถูกข่มขู่ เกรงกลัวอิทธิพล โดนกลั่นแกล้ง</p> <p>พยานหลักฐานไม่เพียงพอต่อการดำเนินคดี ถูกข่มขู่ โดนกลั่นแกล้ง ทนแรงกดดันไม่ไหว</p> <p>การรวบรวมพยานหลักฐาน พยานบุคคล พยานวัตถุและเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้อง ไม่เพียงพอในการดำเนินคดี ถูกข่มขู่ เกรงกลัวอิทธิพล โดนกลั่นแกล้ง</p> <p>พยานหลักฐานไม่เพียงพอต่อการตั้งคณะกรรมการสอบวินัยหรือดำเนินคดี ถูกข่มขู่ โดนกลั่นแกล้ง ทนแรงกดดันไม่ไหว</p> <p>พยานหลักฐานไม่เพียงพอต่อการตั้งคณะกรรมการสอบวินัยหรือดำเนินคดี ถูกข่มขู่ โดนกลั่นแกล้ง ทนแรงกดดันไม่ไหว</p> <p>พยานหลักฐานไม่เพียงพอต่อการตั้งคณะกรรมการสอบวินัยหรือดำเนินคดี ถูกข่มขู่ โดนกลั่นแกล้ง ทนแรงกดดันไม่ไหว</p> <p>พยานหลักฐานไม่เพียงพอต่อการตั้งคณะกรรมการสอบวินัยหรือดำเนินคดี ถูกข่มขู่ โดนกลั่นแกล้ง ทนแรงกดดันไม่ไหว</p>
2.4.2 ควรเพิ่มความระมัดระวังเรื่องอะไรเป็นพิเศษ	<p>เรื่องอายุความ, อำนาจศาล, เงื่อนไขการฟ้องคดีปกครอง, เนื้อหาองค์ประกอบความผิด</p> <p>เรื่องอายุความ</p> <p>เรื่องอายุความ</p> <p>เรื่องอายุความ</p> <p>เรื่องอายุความ</p>

ประเด็น	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ
	<p>เรื่องอายุความ</p> <p>เรื่องไม่ได้ดำเนินการในชั้นตอนก่อนฟ้องคดีและขาดอายุความ</p> <p>เรื่องอายุความและเรื่องอำนาจศาล อายุความร้องทุกข์และอายุความฟ้องคดี</p> <p>เรื่องอายุความ</p> <p>อายุความร้องทุกข์และอายุความฟ้องคดี</p> <p>เรื่องอายุความ</p> <p>เรื่องอายุความ</p> <p>เรื่องเงื่อนไขการฟ้องและอายุความ เรื่องเงื่อนไขการฟ้องและอายุความ</p> <p>เงื่อนไขการฟ้องคดี อายุความร้องทุกข์และอายุความฟ้องคดี</p> <p>เงื่อนไขการฟ้องคดี อายุความร้องทุกข์และอายุความฟ้องคดี</p> <p>เงื่อนไขการฟ้องคดี อายุความร้องทุกข์และอายุความฟ้องคดี</p> <p>เงื่อนไขการฟ้องคดี อายุความร้องทุกข์และอายุความฟ้องคดี</p> <p>ต้องเข้าเงื่อนไขการฟ้องคดีปกครอง</p>
2.4.3 เพราะอะไร	<p>จะทำให้ศาลรับฟ้องหรือไม่รับฟ้องคดีเพราะคำฟ้องไม่เข้าเงื่อนไขกฎหมาย ศาลไม่รับฟ้องคดีที่ขาดอายุความ ศาลไม่รับฟ้องคดีที่ขาดอายุความ</p> <p>ศาลไม่รับฟ้องคดีที่ขาดอายุความ</p> <p>ศาลไม่รับฟ้องคดีที่ขาดอายุความ</p> <p>ศาลไม่รับฟ้องคดีที่ขาดอายุความ</p> <p>ศาลรับหรือไม่รับคดีไว้พิจารณา</p> <p>ศาลไม่รับคดีไว้พิจารณา</p> <p>ศาลรับหรือไม่รับฟ้องหรือยกฟ้องเพราะขาดอายุความ</p>

ประเด็น	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ
	<p>ศาลไม่รับคดีไว้พิจารณา</p> <p>ศาลไม่รับฟ้องหรือยกฟ้องเพราะขาดอายุความ</p> <p>ศาลไม่รับฟ้องหรือยกฟ้องเพราะขาดอายุความ</p> <p>ศาลไม่รับฟ้องหรือยกฟ้องเพราะขาดอายุความ</p> <p>ศาลรับหรือไม่รับฟ้องไว้พิจารณา</p> <p>ศาลไม่รับฟ้องไว้พิจารณา</p> <p>ศาลไม่รับฟ้องหรือยกฟ้องเพราะขาดอายุความ</p> <p>ศาลรับหรือไม่รับฟ้องหรือยกฟ้องเพราะขาดอายุความ</p> <p>ศาลรับหรือไม่รับฟ้องหรือยกฟ้องเพราะขาดอายุความ</p> <p>ศาลไม่รับฟ้องหรือยกฟ้องเพราะขาดอายุความ</p> <p>ศาลไม่รับคดีไว้พิจารณา</p> <p>ถูกคู่กรณีฟ้องกลับ</p>

ภาคผนวก จ

ผลการสอบถามผู้เชี่ยวชาญรอบที่ 2

แบบสอบถาม (รอบที่ 3)

เรื่อง รูปแบบการใช้กฎหมายของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ
คำชี้แจง แบบสอบถามนี้สร้างขึ้นจากการสังเคราะห์ผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญรอบที่ 2 ทั้ง 20 คน เพื่อเทียบกับคำตอบรอบที่ 2 ว่ามีความสอดคล้องกันมากน้อยเพียงใด โดยในแบบสอบถามจะมีสัญลักษณ์ดังต่อไปนี้

<p>สัญลักษณ์</p> <p>☆</p> <p>↑</p> <p>└──┘</p>	<p>ความหมาย</p> <p>คำตอบของกลุ่ม หรือค่ามัธยฐาน (Median) ซึ่งเป็นค่ากลางของคำตอบของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดในรอบที่ 2</p> <p>คำตอบของตัวเองในรอบที่ 2</p> <p>ช่วงการกระจายของคำตอบของผู้เชี่ยวชาญหรือค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile range)</p>
--	--

ตัวอย่างและแนวคำตอบการใช้ดุลพินิจของผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ 3

แบบที่ 1	ตัวอย่างผลของคำตอบรอบที่ 2	ความหมาย	แนวคำตอบการใช้ดุลพินิจของผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ 3
1		คำตอบของท่านตรงกับคำตอบของกลุ่ม	ท่านไม่ต้องทำอะไรกับข้อคำถามนั้น ๆ
2		คำตอบของท่านใกล้เคียงกับคำตอบของกลุ่ม	คำตอบของท่านใกล้เคียงกับคำตอบของกลุ่ม
3		คำตอบของท่านแตกต่างจากคำตอบของกลุ่ม	ให้ท่านพิจารณาว่าเห็นเห็นด้วยกับคำตอบของกลุ่มหรือไม่ ถ้าเห็นด้วยให้เลือกคำตอบใหม่ ถ้ายืนยันคำตอบเดิมกรุณาอธิบายเหตุผลในช่องเหตุผล

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่เสียสละเวลาตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

ภาคผนวก ฉ
ผลการสอบถามผู้เชี่ยวชาญรอบที่ 3

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อการนำทฤษฎีระบบ Input-process-output-outcome มาประยุกต์เพื่อช่วยอธิบายการดำเนินการเพื่อเข้าถึงกฎหมายหรือความยุติธรรมโดยนำเสนอ กระบวนการทางกฎหมายให้ง่ายต่อความเข้าใจ ในรอบที่ 1, 2 และรอบที่ 3

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
1.	ข้อ 1. ช่วยอธิบายให้เข้าใจถึงระบบ ขั้นตอน กระบวนการและวิธีปฏิบัติ ในการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความ ยุติธรรมได้ถูกต้องตั้งแต่เริ่มต้นจน สิ้นสุดคดี (ทั้งก่อนและหลัง)	90.64	4.75	0.34	5.00	0
2.	ข้อ 2. เพราะจะรู้เส้นทางการเข้าใช้ กฎหมายหรือเข้าสู่กระบวนการ ยุติธรรมได้ถูกต้อง	100.00	5.00	0	5.00	0
3.	ข้อ 3. เพราะจะได้จัดเตรียมเอกสาร พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องในคดี แต่ละหน่วยงานได้ถูกต้อง	94.44	4.50	0.67	5.00	
4.	ข้อ 4. เพราะบุคลากรจะได้รู้เส้นทาง การใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความ ยุติธรรมแล้วนำไปประยุกต์ใช้ตามที่ เหมาะสมกับตนเอง	100.00	5.00	0	5.00	0

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อการใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรมของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ โดยกำหนดเป็น 5 แนวทางหลัก 16 ช่องทางการดำเนินการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรมที่พึงประสงค์ในรอบที่ 1, 2 และรอบที่ 3

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
1.	ข้อ 5. ร้องคณะกรรมการอุทธรณ์ ร้องทุกข์ของมหาวิทยาลัย, ยื่นฟ้อง ศาลปกครอง, ยื่นฟ้องศาลยุติธรรม (คดีแพ่ง, คดีอาญา)	100.00	5.00	0	5.00	0
1.1	ข้อ 6. ร้องต่อคณะกรรมการร้อง ทุกข์ของมหาวิทยาลัย, ยื่นฟ้องต่อ ศาลปกครอง	100.00	5.00	0	5.00	0
1.2	ข้อ 7. ร้องต่อคณะกรรมการร้อง ทุกข์ของมหาวิทยาลัย, ยื่นฟ้องต่อ ศาลอาญาคดีหมิ่นประมาท, เรียก ค่าเสียหายในคดีแพ่ง	90.64	4.75	0.34	5.00	0
1.3	ข้อ 8. ร้องต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ ร้องทุกข์ของมหาวิทยาลัย, ยื่นฟ้อง ศาลอาญาความผิดต่อหน้าที่ราชการ, เรียกค่าเสียหายทางแพ่ง	94.44	4.50	0.67	5.00	0

(ต่อ)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
2.	ข้อ 9. ร้องทุกข์ต่อตำรวจท้องที่หรือ ตำรวจกองปราบปราม, ร้อง คณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ, ร้องคณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, ร้องสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน, ฟ้องศาลอาญาคดีทุจริตฯ	100.00	5.00	0	5.00	0
2.1	ข้อ 10. ร้องทุกข์ต่อตำรวจท้องที่, สอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน, ส่งอัยการ, ฟ้องศาลอาญา	100.00	5.00	0	5.00	0
2.2	ข้อ 11. ร้องทุกข์ต่อตำรวจท้องที่, ส่งเรื่องไปคณะกรรมการ (ปปท.) หรือ (ปปท.) หรือ (สตง.), ส่ง อัยการ, ฟ้องศาลอาญาคดีทุจริต และประพฤติมิชอบ	100.00	5.00	0	5.00	0
2.3	ข้อ 12. ร้องทุกข์ต่อตำรวจกอง ปราบปราม (คดีสำคัญ), ส่งเรื่องไป คณะกรรมการ (ปปท.) หรือ (ปปช.) หรือ (สตง.), ส่งอัยการ, ฟ้องศาล อาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ	100.00	5.00	0	5.00	0

(ต่อ)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
2.4	ข้อ 13. ร้องต่อคณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริต ในหน่วยงานภาครัฐ, อัยการ, ศาล อาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ	100.00	5.00	0	5.00	0
2.5	ข้อ 14. ร้องต่อคณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริต แห่งชาติ, อัยการ, ศาลอาญาคดี ทุจริตและประพฤติมิชอบ	100.00	5.00	0	5.00	0
2.6	ข้อ 15. ร้องต่อสำนักงานตรวจเงิน แผ่นดิน, อัยการ, ศาลอาญาคดีทุจริต และประพฤติมิชอบ	100.00	5.00	0	5.00	0
3	ข้อ 16. ร้องศูนย์ดำรงธรรม, ร้อง คณะรักษาความสงบแห่งชาติ, ฟ้องศาลปกครอง	100.00	5.00	0	5.00	0
3.1	ข้อ 17. ร้องศูนย์ดำรงธรรม, ส่งต่อ หน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการ, ฟ้องศาลปกครอง/ ศาลยุติธรรม/ ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤต มิชอบ	100.00	5.00	0	5.00	0
3.2	ข้อ 18. ร้องคณะรักษาความสงบ แห่งชาติ, ส่งหน่วยงานรับผิดชอบ ดำเนินการ, ฟ้องศาลปกครอง/ ศาล ยุติธรรม/ ศาลอาญาคดีทุจริต	100.00	5.00	0	5.00	0

(ต่อ)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
4.	ข้อ 19. ร้องคณะกรรมการข้าราชการ พลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา, ร้องคณะกรรมการการอุดมศึกษา, ร้องกระทรวงศึกษาธิการ, ฟ้องศาล ปกครอง	100.00	.00	0	5.00	0
4.1	ข้อ 20. ร้องคณะกรรมการข้าราชการ พลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา, ฟ้องศาลปกครอง	100.00	5.00	0	5.00	0
4.2	ข้อ 21. ร้องคณะกรรมการการ อุดมศึกษา, ฟ้องศาลปกครอง	100.00	5.00	0	5.00	0
4.3	ข้อ 22. ร้องกระทรวงศึกษาธิการ, ฟ้องศาลปกครอง	100.00	5.00	0	5.00	0
5.	ข้อ 23. สำนักงานคุ้มครองสิทธิและ เสรีภาพ, สำนักงานอัยการ (พิเศษ) ฝ่ายคดีปกครองสำนักงานอัยการ สูงสุด ดำเนินการเจรจาไกล่เกลี่ย ก่อนฟ้องคดี, ศาลปกครอง	100.00	5.00	0	5.00	0
5.1	ข้อ 24. ยื่นเรื่องต่อสำนักงาน คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เพื่อเป็น คนกลางเจรจาไกล่เกลี่ย, ศาลปกครอง/ ศาลทุจริตฯ	100.00	5.00	0	5.00	0

(ต่อ)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
5.2	ข้อ 25. ยื่นเรื่องต่อสำนักงานอัยการ (พิเศษ) คดีปกครอง, ดำเนินการ เจรจาไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องคดี, ศาลปกครอง	100.00	5.00	0	5.00	0

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อช่องทางการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรม ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำนวน 13 ช่องทาง ในรอบที่ 1, 2 และรอบที่ 3 (ช่องทางที่ 1 การอุทธรณ์ร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ของมหาวิทยาลัย)

ลำดับที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะสม (ร้อยละ)	Mdn (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
1.	ร้องคณะกรรมการอุทธรณ์ร้องทุกข์ของมหาวิทยาลัย					
1.1	ข้อ 26. Input: ปัจจัยนำเข้า					
	- มีคนให้คำปรึกษา เช่น นิติกร นักกฎหมาย หรือทนายความ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ไม่มีค่าใช้จ่ายสามารถเขียนคำร้องทุกข์ได้ด้วยตนเอง	100.00	5.00	0	5.00	0
	- วัสดุอุปกรณ์ เช่น เอกสาร พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดี	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ	100.00	5.00	0	5.00	0
1.2	ข้อ 23. Process: กระบวนการ					
	- เขียนคำร้องเรียน/ คำร้องทุกข์เป็นหนังสือ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- มีรายละเอียดชื่อ ที่อยู่ ผู้ร้อง/ เบอร์ติดต่อ/ อีเมลล์ (ถ้ามี)	100.00	5.00	0	5.00	0
	- มีข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์เกี่ยวข้องที่เป็นต้นเหตุของข้อร้องเรียน	100.00	5.00	0	5.00	0

(ต่อ)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
	- มีชื่อ ที่อยู่ ของหน่วยงานหรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นต้นเหตุ การร้องเรียน	100.00	5.00	0	5.00	0
	- คำขอที่ผู้ร้องต้องการให้บังคับ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ลงลายมือชื่อผู้ร้องเรียน/ ร้องทุกข์	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ยื่นต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้อง ทุกข์ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ ได้รับคำสั่งลงโทษทางวินัย	100.00	5.00	0	5.00	0
1.3	ข้อ 24. Out put ผลลัพธ์					
	- คณะกรรมการพิจารณา ภายใน 90วัน	100.00	5.00	0	5.00	0
	- แจ้งผลกลับมายังผู้ร้องและ หน่วยงานให้ดำเนินการ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- กรณีไม่พอใจให้ใช้สิทธิฟ้องคดี ต่อศาลปกครอง	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ภายใน 90 วัน หรือภายใน 1 ปี (แล้วแต่กรณี) นับแต่วันที่รู้หรือ ควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี	100.00	5.00	0	5.00	0
1.4	ข้อ 25. Out come ผลสัมฤทธิ์					
	- ได้รับการแก้ไขเยียวยาความ เดือดร้อนในเบื้องต้น	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ได้รับการแก้ไขความเดือดร้อน หรือเสียหายตามขั้นตอนกฎหมาย	100.00	5.00	0	5.00	0

(ต่อ)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะสม (ร้อยละ)	Mdn (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
	- ยกเลิกคำสั่งทางวินัยที่ไม่ชอบ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- เข้าถึงความยุติธรรมที่ต้องการ (พึงประสงค์)	100.00	5.00	0	5.00	0

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อช่องทางการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรม ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำนวน 13 ช่องทางในรอบที่ 1, 2 และรอบที่ 3 (ช่องทางที่ 2 ฟ้องศาลปกครอง)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะสม (ร้อยละ)	Mdn (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
2.	ฟ้องศาลปกครอง					
2.1	ข้อ 26. Input: บัญชีนำเข้า					
	- มีคนให้คำปรึกษา เช่น นิติกร นักกฎหมาย หรือทนายความ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ต้องเตรียมเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องให้ทนายความตรวจสอบข้อมูลอย่างละเอียด	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ต้องมีทนายความร่างคำฟ้องให้ครบองค์ประกอบความผิด	100.00	5.00	0	5.00	0

(ต่อ)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
	- มีค่าใช้จ่ายตามลักษณะแห่งคดี	100.00	5.00	0	5.00	0
	- วัสดุอุปกรณ์ เช่น เอกสาร พยาน หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการ ดำเนินคดี	100.00	5.00	0	5.00	0
	- กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ	100.00	5.00	0	5.00	0
2.2	ข้อ 27. Process: กระบวนการ					
	- ยื่นฟ้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจหรือ อยู่ในเขตอำนาจนั้นรับคดีไว้ พิจารณา	100.00	5.00	0	5.00	0
	- คำฟ้องต้องครบเงื่อนไขการฟ้อง คดีปกครอง	100.00	5.00	0	5.00	0
	- มีรายละเอียดผู้ฟ้อง เช่น ชื่อ ที่อยู่ อายุ อาชีพ และอื่น ๆ/ ลงลายมือชื่อ ผู้ฟ้องและคำขอให้ศาลบังคับ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- คำฟ้องต้องมีรายละเอียดเพียงพอ ให้จำเลยเข้าใจเข้าใจข้อหาได้เป็น อย่างดี	100.00	5.00	0	5.00	0
	- คำบรรยายฟ้องต้องครบ องค์ประกอบความผิด และมี เอกสาร พยานหลักฐาน ทั้งพยาน บุคคล พยานวัตถุที่เกี่ยวข้อง	100.00	5.00	0	5.00	0

(ต่อ)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
	- มีชื่อที่อยู่ของหน่วยงานหรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นต้นเหตุแห่ง การฟ้องคดี	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ศาลสืบเสาะข้อเท็จจริง/ พยานหลักฐาน/ และเอกสารอื่น ๆ เพิ่มเติมอย่างละเอียดและเพียงพอ	100.00	5.00	0	5.00	0
2.3	ข้อ 28. Out put ผลลัพธ์					
	- ตุลาการเจ้าของสำนวนและตุลา การผู้แถลงคดีดำเนินการตาม กระบวนการพิจารณา/ ผู้พิพากษาองค์ คณะพิจารณา	100.00	5.00	0	5.00	0
	- พิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งอย่าง หนึ่งอย่างใด	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ออกคำสั่งบังคับให้ปฏิบัติตามภายใน เวลาที่กำหนด	100.00	5.00	0	5.00	0
2.4	ข้อ 29. Out come ผลสัมฤทธิ์					
	- ได้รับการแก้ไขเยียวยาความ เดือดร้อนหรือเสียหาย	100.00	5.00	0	5.00	0
	- การยกเลิกคำสั่งที่ไม่ชอบด้วย กฎหมาย	100.00	5.00	0	5.00	0
	- เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมที่พึง ประสงค์	100.00	5.00	0	5.00	0

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อช่องทางการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรมขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำนวน 13 ช่องทาง ในรอบที่ 1, 2 และรอบที่ 3 (ช่องทางที่ 3 ฟ้องศาลยุติธรรม)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะสม (ร้อยละ)	Mdn (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
3.	ฟ้องศาลยุติธรรม					
3.1	ข้อ 30. Input: บังคับนำเข้า - มีคนให้คำปรึกษา เช่น นิติกร นักกฎหมาย หรือทนายความ - ต้องเตรียมเอกสารหลักฐานที่ เกี่ยวข้องให้ทนายความตรวจสอบ ข้อมูลอย่างละเอียด - ต้องมีทนายความร่างคำฟ้องให้ ครบองค์ประกอบความผิด - มีค่าใช้จ่ายตามลักษณะแห่งคดี (กรณีเงินประกันตัวจำเลยคดีอาญา) - วัสดุอุปกรณ์ เช่น เอกสาร พยาน หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการ ดำเนินคดี - กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคดี	100.00	5.00	0	5.00	0
		100.00	5.00	0	5.00	0
		100.00	5.00	0	5.00	0
		100.00	5.00	0	5.00	0
		100.00	5.00	0	5.00	0

(ต่อ)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
3.2	ข้อ 31. Process: กระบวนการ - ยื่นฟ้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจหรือ อยู่ในเขตอำนาจรับคดีไว้พิจารณา	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ค่าฟ้องต้องครบองค์ประกอบ ความผิด การฟ้องคดีอาญา/แพ่ง	100.00	5.00	0	5.00	0
	- มีรายละเอียดผู้ฟ้อง เช่น ชื่อ ที่อยู่ อายุ อาชีพและอื่น ๆ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- มีข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ รายละเอียดแห่งความผิดพอที่จะทำ ให้เข้าใจข้อหาเป็นอย่างดี	100.00	5.00	0	5.00	0
	- มีเอกสาร พยานหลักฐานทั้งบุคคล วัตถุที่เกี่ยวข้องในการดำเนินคดี	100.00	5.00	0	5.00	0
	- มีชื่อที่อยู่ของหน่วยงานหรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นต้นเหตุแห่ง การฟ้องคดี	100.00	5.00	0	5.00	0
3.3	ข้อ 32. Out put ผลลัพธ์ - พิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่ง อย่างหนึ่งอย่างใด	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ออกคำสั่งบังคับให้ปฏิบัติตามภายใน เวลาที่กำหนด	100.00	5.00	0	5.00	0

(ต่อ)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
3.4	ข้อ 33. Out come ผลสัมฤทธิ์					
	- ได้รับการแก้ไขเยียวยาความ เดือดร้อนหรือเสียหายตามขั้นตอน ของกฎหมาย	100.00	5.00	0	5.00	0
	- เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมที่พึง ประสงค์	100.00	5.00	0	5.00	0

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อช่องทางการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรมขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำนวน 13 ช่องทาง ในรอบที่ 1, 2 และรอบที่ 3 (ช่องทางที่ 4 ร้องคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐ)

ลำดับที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะสม (ร้อยละ)	Mdn (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
4.	ร้องคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐ					
4.1	ข้อ 34. Input: ปัจจัยนำเข้า					
	- มีคนให้คำปรึกษา เช่น นิติกร นักกฎหมาย หรือทนายความ	94.64	4.75	0.68	5.00	0
	- ไม่มีค่าใช้จ่ายสามารถเขียนคำร้องทุกข้อได้ด้วยตัวเอง	100.00	5.00	0	5.00	0
	- วัสดุอุปกรณ์ เช่น เอกสาร พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดี	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ	90.44	4.50	0.47	5.00	0
4.2	ข้อ 35. Process: กระบวนการ					
	- ร้องด้วยตนเองหรือเขียนคำร้องเรียน/ คำร้องทุกข์เป็นหนังสือ	94.64	4.75	0.43	5.00	0
	- มีรายละเอียดชื่อที่อยู่ผู้ร้อง/ เบอร์ติดต่อ/ อีเมล (ถ้ามี)	100.00	5.00	0	5.00	0
	- มีข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์เกี่ยวข้องที่เป็นต้นเหตุของข้อร้องเรียน	100.00	5.00	0	5.00	0

(ต่อ)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
	- มีชื่อที่อยู่ของหน่วยงานหรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นต้นเหตุการณ ร้องเรียน	100.00	5.00	0	5.00	0
	- คำขอที่ผู้ร้องต้องการให้บังคับ/ ลงลายมือชื่อผู้ร้องเรียน/ ร้องทุกข์	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ยื่นต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้อง ทุกข์ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ ได้รับคำสั่งที่มีชอบหรือรู้เหตุ พฤติการณ์สื่อถึงการทุจริต	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ไม่เกิน 3-5 ปี นับแต่รู้หรือมีเหตุ อันควรรู้เรื่องความผิดที่กระทำ แล้วแต่กรณี	100.00	5.00	0	5.00	0
4.3	ข้อ 36. Out put: ผลลัพธ์					
	- พิจารณาตรวจสอบเอกสารรับเรื่อง ดำเนินการ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริง/ ได้แสวงหาพยานหลักฐานเบื้องต้น	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ดำเนินการประสานหน่วยงาน รับผิดชอบดำเนินการ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- แจ้งผลกลับมายังผู้ร้องและติดตาม หน่วยงานให้ดำเนินการ	94.44	4.50	0.46	4.50	0.40
	- กรณีไม่พอใจให้ใช้สิทธิฟ้องศาล อาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ	100.00	5.00	0	5.00	0

(ต่อ)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
	- ภายใน 90 วัน หรือภายใน 1 ปีนับ แต่รู้หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี (แล้วแต่กรณี)	100.00	5.00	0	5.00	0
4.4	ข้อ 37. Out come: ผลสัมฤทธิ์					
	- ได้รับการแก้ไข เยียวยาความ เดือดร้อนในเบื้องต้น	94.44	4.37	0.26	5.00	0
	- ได้รับการแก้ไขความเดือดร้อน หรือเสียหายตามขั้นตอนกฎหมาย	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ได้เข้าถึงความยุติธรรมที่ต้องการ (พึงประสงค์)	100.00	5.00	0	5.00	0

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อช่องทางการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรม ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำนวน 13 ช่องทาง ในรอบที่ 1, 2 และรอบที่ 3 (ช่องทางที่ 5 ร้องคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะสม (ร้อยละ)	Mdn (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
5.	ร้องคณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ					
5.1	ข้อ 38. Input: บัญชีนำเข้า - มีคนให้คำปรึกษา เช่น นิติกร นักกฎหมาย หรือทนายความ - ไม่มีค่าใช้จ่ายสามารถเขียนคำร้อง ทุกข้อได้ด้วยตัวเอง - วัสดุอุปกรณ์ เช่น เอกสาร พยาน หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการ ดำเนินคดี - ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ	100.00 100.00 100.00 100.00	5.00 5.00 5.00 5.00	0 0 0 0	5.00 5.00 5.00 5.00	0 0 0 0
5.2	ข้อ 39. Process: กระบวนการ - ร้องด้วยตนเองหรือเขียนคำ ร้องเรียน/ คำร้องทุกข้อเป็นหนังสือ - มีรายละเอียดชื่อที่อยู่ผู้ร้อง/ เบอร์ ติดต่อ/ อีเมล (ถ้ามี) - มีข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ เกี่ยวข้องที่เป็นต้นเหตุของข้อ ร้องเรียน	100.00 100.00 100.00	5.00 5.00 5.00	0 0 0	5.00 5.00 5.00	0 0 0

(ต่อ)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
	- มีชื่อที่อยู่ของหน่วยงานหรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นต้นเหตุการณ ร้องเรียน/ ร้องทุกข์	100.00	5.00	0	5.00	0
	- คำขอที่ผู้ร้องต้องการให้บังคับ/ ลงลายมือชื่อผู้ร้องเรียน/ ร้องทุกข์	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ยื่นต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้อง ทุกข์ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ ได้รับคำสั่งที่มีชอบหรือรู้เหตุ พฤติการณ์สื่อถึงการทุจริต	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ไม่เกิน 3-5 ปี นับแต่รู้หรือมีเหตุ อันควรรู้เรื่องความผิดที่กระทำ	100.00	5.00	0	5.00	0
5.3	ข้อ 40. Out put: ผลลัพธ์					
	- พิจารณาตรวจสอบเอกสารรับเรื่อง ดำเนินการ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริง/ ได้แสวงหาพยานหลักฐานเบื้องต้น	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ดำเนินการประสานหน่วยงาน รับผิดชอบดำเนินการ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- แจ้งผลกลับมายังผู้ร้องและติดตาม หน่วยงานให้ดำเนินการ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- กรณีไม่พอใจให้ใช้สิทธิฟ้องศาล อาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ	100.00	5.00	0	5.00	0

(ต่อ)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
	- ภายใน 90 วัน หรือภายใน 1 ปี นับแต่รู้หรือควรรู้เหตุแห่งการ ฟ้องคดี (แล้วแต่กรณี)	100.00	5.00	0	5.00	0
5.4	ข้อ 41. Out come: ผลสัมฤทธิ์					
	- ได้รับการแก้ไข เยียวยาความ เดือดร้อนในเบื้องต้น	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ได้รับการแก้ไขความเดือดร้อน หรือเสียหายตามขั้นตอนกฎหมาย	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ได้เข้าถึงความยุติธรรมที่ต้องการ	100.00	5.00	0	5.00	0

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อช่องทางการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรม ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำนวน 13 ช่องทาง ในรอบที่ 1, 2 และรอบที่ 3 (ช่องทางที่ 6 ร้องสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.))

ลำดับที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะสม (ร้อยละ)	Mdn (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
6.	ร้องสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน					
6.1	ข้อ 42. Input: ป้ายนำเข้า					
	- มีคนให้คำปรึกษา เช่น นิติกร นักกฎหมาย หรือทนายความ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ไม่มีค่าใช้จ่ายสามารถเขียนคำร้องทุกข้อได้ด้วยตัวเอง	100.00	5.00	0	5.00	0
	- วัสดุอุปกรณ์ เช่น เอกสาร พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดี	100.00	5.00	0	5.00	0
	- กฎ ข้อบังคับ ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นข้อพิพาท	100.00	5.00	0	5.00	0
6.2	ข้อ 43. Process: กระบวนการ					
	- ร้องด้วยตนเองหรือเขียนคำร้องเรียน/ คำร้องทุกข้อเป็นหนังสือ	100.0	5.00	0	5.00	0
	- มีรายละเอียดชื่อที่อยู่ผู้ร้อง/ เบอร์ติดต่อ/ อีเมลล์ (ถ้ามี)	100.0	5.00	0	5.00	0
	- มีข้อเท็จจริงหรือพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องที่เป็นต้นเหตุของข้อร้องเรียน	100.0	5.00	0	5.00	0

(ต่อ)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
	- มีชื่อที่อยู่ของหน่วยงานหรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นต้นเหตุการณื ร้องเรียน/ ร้องทุกข์	100.00	5.00	0	5.00	0
	- คำขอที่ผู้ร้องต้องการให้บังคับ/ ลงลายมือชื่อผู้ร้องเรียน/ ร้องทุกข์	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ยื่นต่อคณะกรรมการอุทธรณืร้อง ทุกข์ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ ได้รับคำสั่งที่มีขอหรือรู้เหตุ พฤติการณ์สื่อถึงการทุจริต	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ไม่เกิน 3-5 ปี นับแต่รู้หรือมีเหตุ อันควรรู้เรื่องความผิดที่กระทำ	100.0	5.00	0	5.00	0
6.3	ข้อ 44. Out put: ผลลัพธ์					
	- พิจารณาตรวจสอบเอกสารรับเรื่อง ดำเนินการ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริง/ ได้สอบสวนพยานหลักฐานเบื้องต้น	100.00	5.00	0	5.00	0
	- กรณีจำเป็นเร่งด่วนภายใน 24 ชั่วโมง/ 7 วัน/15 วัน/โดยเร็วที่สุด	100.00	4.75	0	5.00	0
	- ดำเนินการประสานหน่วยงาน รับผิดชอบดำเนินการ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- แจ้งผลกลับมายังผู้ร้องและติดตาม หน่วยงานให้ดำเนินการ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- กรณีไม่พอใจให้ใช้สิทธิฟ้องศาล อาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ	100.00	5.00	0	5.00	0

(ต่อ)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
	- ภายใน 90 วัน หรือภายใน 1 ปี นับ แต่รู้หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี (แล้วแต่กรณี)	100.00	5.00	0	5.00	0
5.4	ข้อ 45. Out come: ผลสัมฤทธิ์					
	- ได้รับการแก้ไข เยียวยาความ เดือดร้อนในเบื้องต้น	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ได้รับการแก้ไขความเดือดร้อน หรือเสียหายตามขั้นตอนกฎหมาย	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ได้เข้าถึงความยุติธรรมที่ต้องการ	100.00	5.00	0	5.00	0

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อช่องทางการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรม ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำนวน 13 ช่องทาง ในรอบที่ 1, 2 และรอบที่ 3 (ช่องทางที่ 7 ร้องคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ในสถาบันอุดมศึกษา (กพอ.))

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะสม (ร้อยละ)	Mdn (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
7.	ร้องคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา (กพอ.)					
7.1	ข้อ 46. Input: บัญชีนำเข้า - มีคนให้คำปรึกษา เช่น นิติกร นักกฎหมาย หรือทนายความ - ไม่มีค่าใช้จ่ายสามารถเขียนคำร้อง ทุกข้อได้ด้วยตัวเอง - วัสดุอุปกรณ์ เช่น เอกสาร พยาน หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการ ดำเนินคดี - กฎ ข้อบังคับ ระเบียบต่าง ๆ ที่ เกี่ยวข้องกับประเด็นข้อพิพาท	100.00 100.00 100.00 100.00	500 5.00 5.00 5.00	0 0 0 0	5.00 5.00 5.00 5.00	0 0 0 0
7.2	ข้อ 47. Process: กระบวนการ - ร้องด้วยตนเองหรือเขียนคำ ร้องเรียน/ คำร้องทุกข้อเป็นหนังสือ - มีรายละเอียดชื่อที่อยู่ผู้ร้อง/ เบอร์ ติดต่อ/ อีเมล (ถ้ามี) - มีข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ เกี่ยวข้องที่เป็นต้นเหตุของข้อ ร้องเรียน/ ร้องทุกข้อ	100.00 100.00 100.00	5.00 5.00 5.00	0 0 0	5.00 5.00 5.00	0 0 0

(ต่อ)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
	- มีชื่อที่อยู่ของหน่วยงานหรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นต้นเหตุของ การร้องเรียน	100.00	5.00	0	5.00	0
	- คำขอที่ผู้ร้องต้องการให้บังคับ/ ลงลายมือชื่อผู้ร้องเรียน/ ร้องทุกข์	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ยื่นต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้อง ทุกข์ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ ได้รับคำสั่งที่มีขอหรือได้รับคำสั่ง ลงโทษทางวินัย	100.00	5.00	0	5.00	0
7.3	ข้อ 48. Out put: ผลลัพธ์					
	- พิจารณาตรวจเอกสารรับเรื่อง ดำเนินการเบื้องต้น	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริง/ สอบสวนพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ดำเนินการตรวจสอบโดยเร็วที่สุด	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ประสานหน่วยงานต้นสังกัดแจ้ง ผู้ร้องทราบกรณี	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ไม่พอใจให้ใช้สิทธิฟ้องศาล ปกครอง ภายใน 90 วัน หรือภายใน 1 ปี นับแต่วันหรือควรรู้เหตุแห่งการ ฟ้องคดี (แล้วแต่กรณี)	100.00	5.00	0	5.00	0

(ต่อ)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
7.4	ข้อ 49. Out come: ผลสัมฤทธิ์					
	- ได้รับการแก้ไข เยียวยาความ เดือดร้อนในเบื้องต้น	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ได้รับการแก้ไขความเดือดร้อน หรือเสียหายตามขั้นตอนกฎหมาย	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ได้เข้าถึงความยุติธรรมที่ต้องการ (พึงประสงค์)	100.00	5.00	0	5.00	0

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อช่องทางการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรม ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำนวน 13 ช่องทาง ในรอบที่ 1, 2 และรอบที่ 3 (ช่องทางที่ 8 ร้องคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.))

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะสม (ร้อยละ)	Mdn (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
8.	ร้องคณะกรรมการการอุดมศึกษา					
8.1	ข้อ 50. Input: ปัจจัยนำเข้า					
	- มีคนให้คำปรึกษา เช่น นิติกร นักกฎหมาย หรือทนายความ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ไม่มีค่าใช้จ่ายสามารถเขียนคำร้อง ทุกข้อได้ด้วยตัวเอง	100.00	5.00	0	5.00	0
	- วัสดุอุปกรณ์ เช่น เอกสาร พยาน หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการ ดำเนินคดี	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ	100.00	5.00	0	5.00	0
8.2	ข้อ 51. Process: กระบวนการ					
	- ร้องด้วยตนเองหรือเขียนคำ ร้องเรียน/ คำร้องทุกข้อเป็นหนังสือ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- มีรายละเอียดชื่อที่อยู่ผู้ร้อง/ เบอร์ ติดต่อ/ อีเมล (ถ้ามี)	100.00	5.00	0	5.00	0
	- มีข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ เกี่ยวข้องที่เป็นต้นเหตุของข้อ ร้องเรียน	100.00	5.00	0	5.00	0
	- มีชื่อที่อยู่ของหน่วยงานหรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นต้นเหตุการณ ร้องเรียน/ ร้องทุกข้อ	100.00	5.00	0	5.00	0

(ต่อ)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
	- ค่าขอที่ผู้ร้องต้องการให้บังคับ/ ลง ลายมือชื่อผู้ร้องเรียน/ ร้องทุกข์	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ยื่นต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้อง ทุกข์ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ ได้รับคำสั่งที่มีชอบหรือได้รับคำสั่ง ลงโทษทางวินัย	100.00	5.00	0	5.00	0
8.3	ข้อ 52. Out put: ผลลัพธ์					
	- พิจารณาตรวจเอกสารรับเรื่อง ดำเนินการเบื้องต้น	100.00	5.00	0	5.00	0
	- สอบข้อเท็จจริง/ สอบสวน พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง	100.00	4.75	0	5.00	0
	- ประสานหน่วยงานต้นสังกัด ดำเนินการ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ติดตามผลแจ้งผู้ร้องทราบกรณี ไม่พอใจให้ใช้สิทธิฟ้องศาลปกครอง	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ภายใน 90 วัน หรือภายใน 1 ปี นับ แต่รู้หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี (แล้วแต่กรณี)	100.00	5.00	0	5.00	0
8.4	ข้อ 53. Out come: ผลสัมฤทธิ์					
	- ได้รับการแก้ไข เยียวยาความ เดือดร้อนในเบื้องต้น	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ได้รับการแก้ไขความเดือดร้อน หรือเสียหายตามขั้นตอนกฎหมาย	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ได้เข้าถึงความยุติธรรมที่ต้องการ	100.00	5.00	0	5.00	0

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อช่องทางการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรม ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำนวน 13 ช่องทาง ในรอบที่ 1, 2 และรอบที่ 3 (ช่องทางที่ 9 กระทรวงศึกษาธิการ)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะสม (ร้อยละ)	Mdn (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
9.	ร้องกระทรวงศึกษาธิการ					
9.1	ข้อ 54. Input: ปัจจัยนำเข้า					
	- มีคนให้คำปรึกษา เช่น นิติกร นักกฎหมาย หรือ ทนายความ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ไม่มีค่าใช้จ่ายสามารถเขียนคำร้อง ทุกข้อได้ด้วยตัวเอง	100.00	5.00	0	5.00	0
	- วัสดุอุปกรณ์ เช่น เอกสาร พยาน หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการ ดำเนินคดี	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ	100.00	5.00	0	5.00	0
9.2	ข้อ 55. Process: กระบวนการ					
	- ร้องด้วยตนเองหรือเขียนคำ ร้องเรียน/ คำร้องทุกข้อเป็นหนังสือ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- มีรายละเอียดชื่อที่อยู่ผู้ร้อง/ เบอร์ ติดต่อ/ อีเมลล์ (ถ้ามี)	100.00	5.00	0	5.00	0
	- มีข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ เกี่ยวข้องที่เป็นต้นเหตุของข้อ ร้องเรียน	100.00	5.00	0	5.00	0
	- มีชื่อที่อยู่ของหน่วยงานหรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นต้นเหตุการ ร้องเรียนคำขอที่ผู้ร้องต้องการให้ บังคับ	100.00	5.00	0	5.00	0

(ต่อ)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
	- ลงลายมือชื่อผู้ร้องเรียน/ ร้องทุกข์ - ยื่นต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้อง ทุกข์ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ ได้รับคำสั่งที่มีขอหรือได้รับคำสั่ง ลงโทษทางวินัย	100.00 100.00	5.00 5.00	0 0	5.00 5.00	0 0
9.3	ข้อ 56. Out put: ผลลัพธ์ - พิจารณาตรวจเอกสารรับเรื่อง ดำเนินการเบื้องต้น - ตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริง/ สอบสวนพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง - ดำเนินการโดยเร็วที่สุด - ประสานหน่วยงานต้นสังกัด ดำเนินการ - ติดตามผลแจ้งผู้ร้องทราบกรณีไม่ พอใจให้ใช้สิทธิฟ้องศาลปกครอง - ภายใน 90 วัน หรือภายใน 1 ปีนับ แต่รู้หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี (แล้วแต่กรณี)	100.00 100.00 100.00 100.00 100.00 100.00	5.00 5.00 5.00 5.00 5.00	0 0 0 0 0	5.00 5.00 5.00 5.00 5.00	0 0 0 0 0
9.4	ข้อ 57. Out come: ผลสัมฤทธิ์ - ได้รับการแก้ไข เยียวยาความ เดือดร้อนในเบื้องต้น - ได้เข้าถึงความยุติธรรมตาม ขั้นตอนกฎหมาย ตามที่พึงประสงค์	100.00 100.00	5.00 5.00	0 0	5.00 5.00	0 0

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อช่องทางการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรม ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำนวน 13 ช่องทาง ในรอบที่ 1, 2 และรอบที่ 3 (ช่องทางที่ 10 คณะรักษาความสงบแห่งชาติ)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะสม (ร้อยละ)	Mdn (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
10.	ร้องคณะรักษาความสงบแห่งชาติ					
10.1	ข้อ 58. Input: ปัจจัยนำเข้า					
	- มีคนให้คำปรึกษา เช่น นิติกร นักกฎหมาย หรือทนายความ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ไม่มีค่าใช้จ่ายสามารถเขียนคำร้อง ทุกข้อได้ด้วยตัวเอง	100.00	5.00	0	5.00	0
	- วัสดุอุปกรณ์ เช่น เอกสาร พยาน หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการ ดำเนินคดี	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ	100.00	5.00	0	5.00	0
10.2	ข้อ 59. Process: กระบวนการ					
	- ร้องด้วยตนเองหรือโทรศัพท์สาย ด่วน 1111 หรือตู้ ปณ. 1111	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ร้องด้วยตนเองหรือเขียนคำ ร้องเรียน/ คำร้องทุกข้อเป็นหนังสือ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- มีรายละเอียดชื่อที่อยู่ผู้ร้อง/ เบอร์ ติดต่อ/ อีเมล (ถ้ามี)	100.00	5.00	0	5.00	0
	- มีข้อเท็จจริงหรือพฤติกรรม เกี่ยวข้องที่เป็นต้นเหตุของข้อ ร้องเรียน	100.00	5.00	0	5.00	0
	- มีชื่อที่อยู่ของหน่วยงานหรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นต้นเหตุแห่ง	100.00	5.00	0	5.00	0

(ต่อ)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
	-การร้องทุกข์/ คำขอที่ผู้ร้องต้องการ ให้บังคับ/ ลงลายมือชื่อผู้ร้องทุกข์	100.00	5.00	0	5.00	0
	-ยื่นต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้อง ทุกข์ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ ได้รับคำสั่งที่มีชอบด้วยกฎหมาย หรือได้รับคำสั่งลงโทษทางวินัย	100.00	5.00	0	5.00	0
10.3	ข้อ 60. Out put: ผลลัพธ์					
	- พิจารณาตรวจเอกสารรับเรื่อง ดำเนินการเบื้องต้น	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริง/ สอบสวนพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ดำเนินการโดยเร็วที่สุด/ ประสาน หน่วยงานต้นสังกัดดำเนินการ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ติดตามผลแจ้งผู้ร้องทราบ กรณีไม่ พอใจให้ใช้สิทธิฟ้องศาลปกครอง/ ศาลอาญาคดีทุจริตฯ/ ศาลยุติธรรม (แล้วแต่กรณี)	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ภายใน 90 วัน หรือภายใน 1 ปี นับ แต่รู้หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี					
10.4	ข้อ 61. Out come: ผลสัมฤทธิ์					
	- ได้รับการแก้ไข เยียวยาความ เดือดร้อนในเบื้องต้นหรือตาม ขั้นตอน กม.	100.00	5.00	0	5.00	0
	- หรือได้เข้าถึงความยุติธรรมที่ ต้องการ (พึงประสงค์)	100.00	5.00	0	5.00	0

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อช่องทางการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรม ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำนวน 13 ช่องทาง ในรอบที่ 1, 2 และรอบที่ 3 (ช่องทางที่ 11 แข็งความร้องทุกข์กับตำรวจท้องที่หรือตำรวจกองปราบปราม)

ลำดับที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึงความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะสม (ร้อยละ)	Mdn (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
11.	แข็งความร้องทุกข์กับตำรวจท้องที่หรือตำรวจกองปราบปราม					
11.1	ข้อ 62. Input: ปัจจัยนำเข้า					
	- มีคนให้คำปรึกษา เช่น นิติกร นักกฎหมาย หรือทนายความ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ไม่มีค่าใช้จ่ายสามารถเขียนคำร้องทุกข์ได้ด้วยตัวเอง	100.00	5.00	0	5.00	0
	- วัสดุอุปกรณ์ เช่น เอกสาร พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดี	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ	100.00	5.00	0	5.00	0
11.2	ข้อ 63. Process: กระบวนการ					
	- เข้าแจ้งความด้วยตนเองหรือทำคำร้องทุกข์เป็นหนังสือ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- มีรายละเอียดชื่อที่อยู่ผู้แจ้งข้อกล่าวหา/ เบอร์ติดต่อ/ อีเมล (ถ้ามี)	100.00	5.00	0	5.00	0
	- มีข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์เกี่ยวข้องที่เป็นต้นเหตุของข้อร้องทุกข์กล่าวโทษ	100.00	5.00	0	5.00	0

(ต่อ)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
	- มีชื่อที่อยู่ของหน่วยงานหรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นต้นเหตุคดี	100.00	5.00	0	5.00	0
	- คำขอบังคับที่ผู้กล่าวหาขอให้ส่ง แก่ผู้กระทำผิด/ ลงลายมือชื่อ ผู้กล่าวหา	100.00	5.00	0	5.00	0
	- เข้าแจ้งในทันทีนับแต่รู้หรือควรรู้ ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดีหรือ นับแต่ วันที่ได้รับคำสั่งที่มีชอบด้วย กฎหมายหรือทราบข้อมูล พฤติการณ์ต่อการทุจริตหรือกระทำ ความผิด	100.00	5.00	0	5.00	0
	- พนักงานสอบสวนรับแจ้งความ เบื้องต้นพร้อมสอบปากคำ ผู้กล่าวหา	100.00	5.00	0	5.00	0
	- พนักงานสอบสวนเข้าตรวจสอบ พยานหลักฐาน เอกสารที่เกี่ยวข้อง ทั้งพยานบุคคล พยานวัตถุตามที่ ผู้กล่าวหาให้ข้อมูลหรือตรวจสอบ พบ	100.00	5.00	0	5.00	0

(ต่อ)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
11.3	ข้อ 64. Out put: ผลลัพธ์					
	- พนักงานสอบสวนรวบรวม พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องทั้งหมดอย่าง เพียงพอ แก่การดำเนินคดี	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ส่งเรื่องให้หน่วยงานรับผิดชอบ ดำเนินการ เช่น ปปท./ ปปช./ สตง./ อัยการ/ พนักงานอัยการ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ส่งฟ้องศาลตามกระบวนการ ยุติธรรม	100.00	5.00	0	5.00	0
11.4	ข้อ 65. Out come: ผลสัมฤทธิ์					
	- ได้รับการแก้ไข เยียวยาความ เดือดร้อนในเบื้องต้นหรือตาม ขั้นตอน กม.	100.0	5.00	0	5.00	0
	- หรือ ได้เข้าถึงความยุติธรรมที่ ต้องการ	100.0	5.00	0	5.00	0

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อช่องทางการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรม ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำนวน 13 ช่องทาง ในรอบที่ 1, 2 และรอบที่ 3 (ช่องทางที่ 12 ร้องศูนย์ดำรงธรรม)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะสม (ร้อยละ)	Mdn (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
12.	ร้องศูนย์ดำรงธรรม					
12.1	ข้อ 66. Input: ปัจจัยนำเข้า - มีคนให้คำปรึกษา เช่น นิติกร นักกฎหมาย หรือทนายความ - ไม่มีค่าใช้จ่ายสามารถเขียนคำร้อง ทุกข้อได้ด้วยตัวเอง - วัตถุประสงค์ เช่น เอกสาร พยาน หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการ ดำเนินคดี - กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ	100.00 100.00 100.00 100.00	5.00 5.00 5.00 5.00	0 0 0 0	5.00 5.00 5.00 5.00	0 0 0 0
12.2	ข้อ 67. Process: กระบวนการ - ร้องด้วยตนเองหรือเขียน คำร้องเรียน/ คำร้องทุกข้อเป็น หนังสือ - มีรายละเอียดชื่อที่อยู่ผู้ร้อง/ เบอร์ ติดต่อ/ อีเมล (ถ้ามี) - มีข้อเท็จจริงหรือพหุติการณ์ เกี่ยวข้องที่เป็นต้นเหตุของข้อ ร้องเรียน - มีชื่อที่อยู่ของหน่วยงานหรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นต้นเหตุการณ ร้องเรียน	100.00 100.00 100.00 100.00	5.00 5.00 5.00 5.00	0 0 0 0	5.00 5.00 5.00 5.00	0 0 0 0

(ต่อ)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
	- คำขอที่ผู้ร้องต้องการให้บังคับ/ ลงลายมือชื่อผู้ร้องเรียน/ ร้องทุกข์	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ยื่นต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ร้อง ทุกข์ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ ได้รับคำสั่งที่มีขอหรือรู้เหตุ พฤติการณ์สื่อถึงการทุจริต	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ไม่เกิน 3-5 ปี นับแต่รู้หรือมีเหตุ อันควรรู้เรื่องความผิดที่กระทำ	100.00	5.00	0	5.00	0
12.3	ข้อ 68. Out put: ผลลัพธ์					
	- พิจารณาตรวจสอบเอกสารรับเรื่อง ดำเนินการ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริง/ ไต่สวนหาพยานหลักฐานเบื้องต้น	100.00	5.00	0	5.00	0
	- กรณีจำเป็นเร่งด่วนภายใน 24 ชั่วโมง/ 7 วัน/15 วัน/ โดยเร็วที่สุด	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ดำเนินการประสานหน่วยงาน รับผิดชอบดำเนินการ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- แจ้งผลกลับมายังผู้ร้องและติดตาม หน่วยงานให้ดำเนินการ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- กรณีไม่พอใจให้ใช้สิทธิฟ้องศาล อาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ภายใน 90 วัน หรือภายใน 1 ปี นับ แต่รู้หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี	100.00	5.00	0	5.00	0

(ต่อ)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
11.4	ข้อ 69. Out come: ผลสัมฤทธิ์					
	- ได้รับการแก้ไข เยียวยาความ เดือดร้อนในเบื้องต้น	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ได้รับการแก้ไขความเดือดร้อน หรือเสียหายตามขั้นตอนกฎหมาย	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ได้เข้าถึงความยุติธรรมที่ต้องการ	100.00	5.00	0	5.00	0

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อช่องทางการใช้กฎหมายหรือการเข้าถึงความยุติธรรม ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำนวน 13 ช่องทาง ในรอบที่ 1, 2 และรอบที่ 3 (ช่องทางที่ 13 สำนักงานคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ, สำนักงานอัยการ (พิเศษ) ฝ่ายคดีปกครอง)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะสม (ร้อยละ)	Mdn (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
13.	สำนักงานคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ, สำนักงานอัยการ (พิเศษ) ฝ่ายคดี ปกครอง					
13.1	ข้อ 70. Input: บัญชีนำเข้า - มีคนให้คำปรึกษา เช่น นิติกร นักกฎหมาย หรือทนายความ - ไม่มีค่าใช้จ่ายสามารถเขียนคำร้อง ทุกข้อได้ด้วยตัวเอง/ ใช้แบบฟอร์ม - วัสดุอุปกรณ์ เช่น เอกสาร พยาน หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการ ดำเนินคดี - กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับที่ เกี่ยวข้อง	96.44 100.00 100.00 96.44	4.50 4.75 5.00 4.50	0.36 0 0 0.47	4.75 5.00 5.00 5.00	0 0 0 0
13.2	ข้อ 71. Process: กระบวนการ - ยื่นคำร้องตามแบบฟอร์ม สำนักงานคุ้มครองสิทธิ - คำร้องเข้าเงื่อนไขการการเจรจา ไกล่เกลี่ยก่อนก่อนฟ้องคดีปกครอง - มีรายละเอียดของผู้ร้อง เช่น ชื่อ/ ชื่อ สุกถ อายุ อาชีพ ภูมิลำเนา	94.44 94.68 100.00	4.50 4.50 4.50	0.72 0.24 0.36	5.00 4.75 4.75	0 0 0

(ต่อ)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
	- มีข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ รายละเอียดพอที่เข้าใจต้นเหตุของ ข้อร้องทุกข์/ ความเดือดร้อน เสียหาย/ ไม่ได้ได้รับความยุติธรรม	100.00	4.75	0	4.75	0
	- มีเอกสาร พยานหลักฐานที่สำคัญ ทั้งบุคคลวัตถุที่เกี่ยวข้อง	100.00	4.72	0	5.00	0
	- มีชื่อที่อยู่ของหน่วยงานหรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นต้นเหตุแห่ง ข้อพิพาท	100.00	4.75	0.36	4.75	0
	- การไกล่เกลี่ยอาจเป็นประโยชน์แก่ คู่กรณีทุกฝ่ายและมีทางเป็นไปได้	96.44	4.75	0	5.00	0
	- คำขอที่ผู้ร้องต้องการให้บังคับ/ พร้อมลงลายมือชื่อผู้ฟ้องคดี	100.00	5.00	0	5.00	0
	- สำนักงานอัยการจะมีหนังสือนัด คู่กรณีทุกฝ่ายเข้าไกล่เกลี่ยพร้อมกัน ตามวัน เวลาที่กำหนด	94.44	4.50	0.72	5.00	0
	- สามารถตกลงกันได้ ทั้งสองฝ่าย อาจทำสัญญา ณ ที่ทำการสำนักงาน อัยการเพื่อใช้เป็นหลักฐาน	100.00	5.00	0	5.00	0

(ต่อ)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
13.3	ข้อ 72. Out put: ผลลัพธ์ - เกิดประโยชน์กับคู่กรณีที่มีข้อ พิพาททุกฝ่าย	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ข้อตกที่ที่ได้ตกลงกันใช้เป็น หลักฐานในการเพื่อบำเนินการทาง กฎหมาย	100.00	5.00	0	5.00	0
13.4	ข้อ 73. Out come: ผลสัมฤทธิ์ - ได้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมใน รูปแบบสมานฉันท์	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ได้รับการแก้ไขเยียวยาความ เดือดร้อนหรือเสียหาย	94.44	4.50	0.92	4.75	0
	- ไม่เกิดการฟ้องคดีให้เป็นการ เสียเวลาและค่าใช้จ่ายอย่างสูง	100.00	5.00	0	5.00	0

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อ ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการตัดสินใจยื่นฟ้องคดี และข้อควรระมัดระวังเป็นพิเศษในการยื่นฟ้องคดี ในรอบที่ 1, 2 และรอบที่ 3

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
1	ข้อ 74. ความสมบูรณ์ในการรวบรวมเอกสารและพยานหลักฐานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับคดี	96.44	.75	0	.00	0
2	ข้อ 75. เอกสารสำคัญอยู่ในความครอบครองของผู้ยื่นยากลำบากแก่การนำเอกสารยื่นยื่นต่อศาล	100.00	.00	0	.00	0
3	ข้อ 76. พยานบุคคลไม่กล้ามาเป็นพยานให้	100.00	5.00	0	5.00	0
4	ข้อ 77. หลักฐานที่มีอยู่ยังไม่สมบูรณ์ตามกฎหมาย	100.00	5.00	0	.00	0
5	ข้อ 78. พยานหลักฐานที่มีไม่เพียงพอต่อการพิจารณาคดีในชั้นศาล	100.00	5.00		5.00	0
6	ข้อ 79. เอกสารที่ต้องใช้อ้างอิงตามกฎหมาย (ไม่มีหรือมีแต่ใช้อ้างอิงไม่ได้ตามกฎหมาย)	100.00	5.00	0	5.00	0
7	ข้อ 80. พยานหลักฐานที่มีไม่เพียงพอที่จะนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษได้ตามบทบัญญัติกฎหมาย	100.00	5.00	0	5.00	0
8	ข้อ 81. ถูกข่มขู่, โดนกลั่นแกล้ง, เกรงกลัวอิทธิพล, ทนแรงกดดันไม่ไหว	100.00	5.00	0	5.00	0

(ต่อ)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
9	ข้อ 82. การดำเนินเรื่องต่อไปอาจ ได้รับผลกระทบในการทำงาน หรือ การใช้ชีวิตประจำวันทั้งตนเอง/ ครอบครัว	100.00	5.00	0	5.00	0
	สิ่งสำคัญที่ต้องเพิ่มความระวังพิเศษ					
10	ข้อ 83. อายุความ พ้นกำหนดเวลา ยื่นคำร้องทุกข์ ล่วง เลขกำหนดเวลา ส่งเอกสารเพื่อประกอบการ พิจารณาพ้นระยะเวลายื่นฟ้องคดีต่อ ศาล	100.00	5.00	0	5.00	0
11	ข้อ 84. อำนาจศาลยื่นฟ้องต่อศาล ที่มีอำนาจรับคดีไว้พิจารณา (ฟ้องผิดศาล) ยื่นต่อศาลชั้นต้น ศาลชั้นอุทธรณ์ หรือศาลสูงสุด	100.00	5.00	0	5.00	0
12	ข้อ 85. เงื่อนไขการฟ้องคดีปกครอง - เงื่อนไขเกี่ยวกับผู้มีสิทธิฟ้องคดี คือ ต้องเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อน หรือเสียหาย หรืออาจจะเดือดร้อน หรือเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้	100.00	5.00	0	5.00	0
	- เงื่อนไขเกี่ยวกับคำขอในคำฟ้องให้ ศาลมีคำสั่งบังคับ เพื่อแก้ไขความ เดือดร้อนเสียหาย เช่น ขอสั่งให้เพิก ถอนกฎหรือคำสั่งห้ามกระทำหรือ สั่งให้บุคคลกระทำหรือละเว้นการ กระทำ	100.00	5.00	0	5.00	0

(ต่อ)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
	- เจื่อนใจเกี่ยวกับการเยียวยา แก่ไข ความเดือดร้อนเสียหายแก่ผู้ฟ้องคดี	100.00	5.00	0	5.00	0
	- เจื่อนใจเกี่ยวกับคำฟ้องเอกสารที่ ยื่นต่อศาล	100.00	5.00	0	5.00	0
	- เจื่อนใจเกี่ยวกับระยะเวลาในการ ฟ้องคดีมี 3 กรณี คือ	100.00	5.00	0	5.00	0
	1. คดีปกครองทั่วไปต้องฟ้องภายใน 90 วัน นับแต่วันที่รู้หรือควรรู้เหตุ แห่งการฟ้องคดี	100.00	5.00	0	5.00	0
	2. เกี่ยวกับการกระทำละเมิดสัญญา ทางปกครองต้องฟ้องภายใน 1 ปี แต่ต้องไม่เกิน 10 ปี นับแต่วันที่รู้ หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี	100.00	5.00	0	5.00	0
	3. เกี่ยวกับการคุ้มครองประโยชน์ สาธารณะหรือสถานะของบุคคล การฟ้องคดีไม่มีอายุความฟ้อง เมื่อใดก็ได้	100.00	5.00	0	5.00	0
13	ข้อ 86. เนื้อหากดีไม่ครบ องค์ประกอบ - การบรรยายฟ้องไม่ครบ องค์ประกอบความผิดตามที่ กฎหมายบัญญัติ	100.00	5.00	0	5.00	0

(ต่อ)

ลำดับ ที่	การใช้กฎหมายหรือเข้าถึง ความยุติธรรม	รอบที่ 1	รอบที่ 2		รอบที่ 3	
		เหมาะ สม (ร้อยละ)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	Mdn (มาก กว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)
	- บรรยายฟ้องเคลือบคลุมทำให้ คู่กรณีหลงประเด็นต่อสู้	100.00	5.00	0	5.00	0
	- คำฟ้องมิได้ลงลายมือชื่อผู้ฟ้อง	100.00	5.00	0	5.00	0
	- ไม่มีเอกสารต้นฉบับมาแสดง	100.00	5.00	0	5.00	0
14	ข้อ 87. ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น ศาลไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณา ศาลยกฟ้อง หรืออาจถูกฟ้องคดีกลับ	100.00	5.00	0	5.00	0